

IVLII CAESARIS
Scaligeri, viri clarissimi,

I N

LIBROS DE PLANTIS ARI-
STOTELI INSCRIPTOS,
COMMENTARII:

*¶ Abstrusiorum Græcorum, tum Latinorum scriptorum
doctrina, quod & Index ad calcem additus commōstrat, referti.*

LUGDVNI,

APVD GVLIELMVM ROVILLIVM,
SVB SCVTO VENETO.

M. D. LXVI.

IVLII CAESARIS

Scaligeri, viri clarissimi,

IN

LIBROS DE PLANTIS ARISTOTELI INSCRIPTOS,
COMMENTARIJ:

*Abstrusore tum Graecorum, tum Latinorum scriptorum
doctrina, quod & Index ad calcem additus commōstrat, referti.*

LUGDVNI,

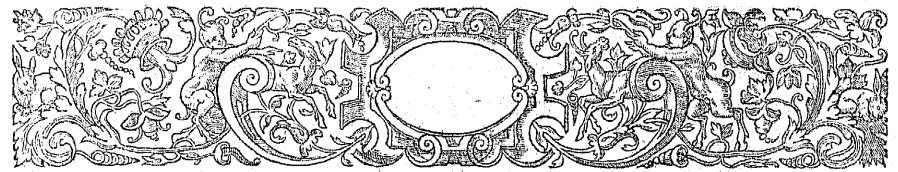
APVD GVLIELMVM ROVILLIVM,
SVB SCVTO VENETO.

M. D. LXVI.

DE SCALIGERI LIBRIS, ET TYPOGRAPHIA
CRISPINIANA.

*Musa, Virum heroo cecimisti carmine quondam
Qui multas vidit post diruta Pergama gentes,
Ingenium quarum, prudens, morésque notavit:
Sed qui nil Nato, nihil Vxorique, Patrique
Rettulerit, post tot terraque marique labores.
Is quid enim referat, sua quem penè naufraga puppis
Incolumem patria tandem vix reddit arena?*

*Quo nunc Scaligerum celebrabis carmine, qui tot
Ingenti studio Veterum monumenta reuoluit?
Abstrusas quorum mentes sensusque recludit?
Nam fato meliore sibi multisque, labore
Profuit ac prodest, tot restituendo nitore
Obsita tam fœdis tam docta volumina mendis:
Quo sine, mansissent densa sub nocte sepulta.*

I V L I I C A E S A R I S

SCALIGERI IN DVOS LIBROS

de Plantis falso Aristoteli attributos,

PRÆFATIO:

AD GABRIELEM MINVTIVM PRÆ-
fectum Præturæ Rutenorum.

*M*VLTA versantur in opinione hominum, Ga-
briel Minuti, quorū partim obscura sunt propter
excellentiā nobilitatis, cuius fulgori compara-
tus intellectus penè tenebrosus est: alia cōtra, la-
tent nos propter exiguitatē naturæ suæ, quæ nul-
lam penè sui speciem creare possunt in animis no-
stris. Illorum exemplum capiendum est ab iis
substantiis, quæ nullis commixta materiis longinquæ sunt à sensibus
humanis. Ideā verò materia primæ nullis aequè picta accidentibus à
mortalium cognitione tam longè sita est, vix ut olim cognita, vnius
Aristotelis cultu serā ceperit incrementa: quæ haud scio, an etiā nunc
adepta sint ultimā perfectionem. Atque horum quidem natura talis
fuit. Ea vero philosophia pars, quæ plantarum atque animalium com-
plectitur explanationem, cum per se esset difficilis, quòd variis dissi-
tas res terrarum spatiis, simul cum populorum mutatione, quæ quotidie
penè contingit, necesse fuit etiā nomina cōmutare: tum est facta moro-
sior, ne dicā odiosa, vel priscorum ignauia, vel posteriorū negligentia
simul & temeritate. Illi enim, quæ sua tempestate pro cognitis habe-
bant, describere aggressi, tanquam de æternis, atque incorruptibilibus
agerent, pauca sæpè, non raro nulla signa apposuerunt, quibus à successo-
ribus recognoscerentur. Hi ad primam quancūque vel leuissimam in-
terdum notam certas digesserunt ignotarum formarum classes, alie-
nis suppositis, atque etiā contrariis aliquando: adeò ut nocentissi-

ma venena quoque, vice salubrium medicamentorum inuexerint impudenter. Nonnulli dum nihil non scisse videri volunt, aggestis in unum verè chaos, atque indecorè coagmentatis omnibus, eam tentant molitionem, quæ importuna opulentiæ suæ facillè ostentaret inopiam. Contrà, horum odio exacerbati ii, quos vel metus culpa vel imbecillitatis conscientia, vel prouincia perplexitas absterrebat, vniuersum consiliū, quod ad id negotii spectabat, ita putarunt abiiciendū, ut summam scientiam in ea statuerent securitate, quæ per alieni regni contemptum suæ magnitudinis faceret opinionem. Neque horum longè à primis seculis exempla sunt petenda, etiamnum hodie viget utraque factio: & ea, quæ tribus herbulis, ac potius tribus verbulis populariter, atque etiam seditiose iubet, ut à se nobis satisfieri posse censeamus: & ea, quæ nisi Germanicas herbas quoque pro Syris, atque Africanis subdat, vniuersam operam nostram perditam ducat in re medicamentaria. Quorum, Muti, velitationes haud tam ex mea recensione cognoscens, quam ex tuo iudicio perpèdens (quæuis in usu regio & armis te oportet tueri praturam tuam, & iudicium publicis eius omnes ordines in officio continere) mecum tamen mirari sæpe solitus es. Neque verò extrema hæc abs te probari, scilicet vel ambitione satagendi, vel ignauos, fastuososque contemptus, sed utrosque decere temperari: horum desidia vniuersis disquisitionibus, illorum præcipites cupiditates metis iis, quibus humanorum commodorum ratio præscriberetur. Ad cuius tam prudētis sententiæ confirmationem addebas ea, quæ nullis obiectionibus labefactari posse viderentur. Nam tamen si unam quampiam ad egritudinem profligandam vniuersam plerumque speciem posse facere scriptum est: tamè cum in Natura nihil esse frustra fateamur, & sub eodem genere, proxima facie, ac viribus, plures certis factis periculis explorata sint: tum sæpe numero, quæ ita conueniunt in illo ambitu similitudinis, inter se priuatis facultatibus dissimiles reperiuntur: non ab re factum videtur, si ab iis, qui & scientiæ nomen, & sapientiæ opinionem sunt consequuti, recepta, atque adiuncta sint ad illam primò cognitam, hæc quoque alia, quæ postea se se vel obtulerunt casu, vel ab aliis iudicata dicerentur. Quocirca sæpe contigit, ut quas priorum vicarias putabamus, inuenta multis, variis, exquisitis experimentis utiliores illis reponi mererentur in prima commendatione. Ne nunc depugnemus illud, omnino id penè in omnibus euenire: ut secundaria ope hæc ad-

datur

datur protagonistiis (ut ita dicam) illis aliquid supplementi, quod sine controversia desideretur. Ita è contrario. Quia nequaquam congruarii damus, sed ut veteres Latini loquebatur, præbia modicis haustibus: efficacissima quæque seligenda sunt ab ignauioribus, atque ad nostram operam tam feliciter, quam prudenter transferenda. Quæ moderate fiet, ut etiã nescisse quadam, non sit flagitio ascribendū. Plerumque enim à Natura id elaboratū est, ut quando non sit ad manus, quod in vltima Aethiopia suis illa indigenis apparauit: non negarit communis vtriusque loci parens in tua regione quadam, ut lenissimè dicam, minimè negligenda. Quanquam hæc pro aliis potius, quàm mea causa dixisse videri possum: qui iam tot annos ita ver satus in cognitione stirpium, ut me ipsum euerterim, nõdum etiam vel in aliorum inuētis, vel in meis iudiciis acquiescam. Ceterum quemadmodum in theoria cupidi sumus, atque etiam haud parum iniqui nobis ipsis: ita in officii quotidianis tale sequimur temperamentum: ut si modestia, prudentiaque sola curatio perfici queat, nemo videatur in prouinciis capeffendis cautior, nemo in absoluendis felicior. Atque ipsas quidem historias nostras nondum audemus publicè profiteri, propter eas causas, quas aliàs dixi tibi. In Theophrasti verò libros omnes à nobis & versos, & sectos alio modo, quàm quo perperam digesti circumferébatur, commentarios iam pridem absolutos propediem edituri sumus. Interea verò hosce, qui Aristotelis nomine proscripti sunt hætenus, cum iam operariorū manus poscant, tibi mitto muneri. Ut de quibus per huius anni (quod meminisse potes) initia inter vos à Baiulio disputatum sit, cognoscas: an integræ, serenaque maneat in muti lanebulosaque atate memoria, cuius in atate meliore fueras admirator. Quod si quid exciderit (vereor enim) fortasse mihi: te illa tua, quæ à Natura largæ, ut aiunt, ut ego soleo, etiam utraque manu datam, iurisprudentiæ exercitiis, humanioris literaturæ cultu, philosophicæ ac medicæ theoriæ cognitione, diuinæ scientiæ præceptis cumulatissimè fecisti, castigare, demere, addere quantum desit, atque mihi innumeris occupato negotiis, familiaribus, ciuilibus, literariis, ignoscere non pigebit.

a. iii.

IULII CAESARIS

SCALIGERI IN LIBROS DVOS,

QVI INSCRIBVNTVR DE PLANTIS,

Aristotele autore, libri duo.

Ontinebamur domi difficillimis hybernis tēpestatibus, ego & Gabriel Minutius, qui me vt viseret, vnā cum Ioanne Bauiilio, & Augerio Ferrerio, natalitijs ferijs venerat in Aquitaniam. Huius ergo tam impromptuā quasi solitudinis molestiam, tum literatis, iucūdisque colloquijs, tum assinium frequentia, qui ad nos officij gratia quotidie confluebant, facile debebamus. Ea praesertim dies, quae Calendarum Ianuarias antecesserat, tantis hilaritatibus cōsumpta est, vt non prius earum satietas obrepserit, quā intelligeremus, haud parua tertiae vigiliae parte exactam esse. Tum in eo cuiusque discessu ego; quem pridie antea disputationum reliquiae non mediocriter exercebant, ad meipsum haud secus atque longinqua ex peregrinatione quapiam redeūdum ratus, eas tanta animi contentione, quod noctis supererat, elucubrari: vt imminens somnus labenti penē corpori, neque tū satis spatij daret ad sese colligendū, atque ad quietem capeffendā: neque post vllō matutino strepitu solueretur. Quod suauissimis tandem susurris experrētis, sensi hospites esse in tubiculo, atque inter se confabulari. Bauiilius; opinor, de auspicijs ineūtis anni dixerat aliquid. Nā tum primū visus sum excepisse verba haec: Nolite, inquit, existimare, quicquā esse pestiferius humano generi, quā populares persuasiones: quippe quae & constantes animos interdū labefaciunt, & simpliciores, aut irretitos occupant vana spe temerariae credulitatis, aut perse in deteriorem parte pronos impellunt saepe numero ad mala facinora perpetranda. Quis exultat vulgus, quasi noua momenta vitae hāc ipsa die suppedientur sibi? Nā verō quidnam huiusce temporariae possit accedere, quod nō de illa futura perpetua dematur nobis? Neque potius hodiernū diem de praesenti facie commēdare deceat, quā metri animo crastinū, vel hesteris incōmodis, vel hoc ipso, quod il-

le non amplius, iste nōdum, hic vt absit, adeest nobis. Quibus ex verbis, vt mirificam animo capiebam voluptatē, ita, quod priora non audissem, somno grauitate succēsebam. Dum tamen aliquid additurum preterea sperare: non equidem audebam de cōmouere. Ceterum cum secutum esset silentium (credo, quod ille satis à se factum existimaret: illi, quia grauissimis sententijs animo repetitis fortasse frueretur) diducto conopeo, Imō verō, inquā, saluete viri optimi. Tum progressus ad lectulū Minutius, Quid ita, inquit, Scaliger? fatin saluete cum adeo lentus es. Quid te hoc die detinet in stragulis, tam alto meridie? An ceras illi tecū habes, vt veteres illi poētae Graeci ad spōdas, & parietes grabatorum, in quas repentinas effunderent commēdationes? an potius ab istis niuib; metuisti? quāquam puto nescire te, quantā sunt nocte hac hesteris Aquilones, subsequitā. Mihi quidem, inquā, est sententia sic satis. Animo tamen male est, quod nō sum maturus excitatus. Nam quātum hīc ceperim quietis, me quidē pōniter: praet velle niuib; istis interfuisse, quas de Bauiilio Caelo, quātū licuit ex pauculis quibusdā postremis verbis, demissas intellexi. Quem si Homerus orantem semel audiuisset, ab illo suo Heroe in hunc illam transuocere gloriam minimē dubitasset. Ad haec Bauiilius, Iam tu, inquit, more tuo isthodie? in amicis dilaudadis. Sed surge: nam rectā hinc ego in bibliothecam, ne tuis hīc niuib; obrigescā. Vos verō aut praetēdū, aut me sequimini. Interea iste curabit corpus. Et iā prandii corrūpitur. Illi ita fecerunt, vt dixerat Bauiilius. Ego me expediui. Mensa disposita est. Igitur euocatis ē bibliotheca: tū iubete Minutius, vt arcessetur mulieres familiares: negauit puer, ex toto grege illo quicquā comparere. Nos assedim. Cumque haud multū obsonii afferretur, quod mouerat Minutius parte suā mulieribus assernandā: Dubia, inquā, heri cena fuit appositā: verō vobis hodie prandii hoc incertū dicere liceat? Habemus tamē, vt video, Cantabriā pernam

in i-

in istis assulis, quae apud vos in prouincia rarior est: ē Maguntia & Creta, nulla: à Rutenorum praetura tua, Minuti, frequentior. Verum vt iocemur inter patinas, hispidior Rutenicae sapor est, & similior suis popularibus. Tum Ferrerius, Recte tu quidem: sed semisse tantum, haud iure, potes totum persoluere. De Rutenis id sanē quod est, & scite admodū: de Bascis tuis quid verō tadem? Infulsam tuis ergo legibus oportet esse hanc, & alio modo, nisi fallor, acrem. De Cretensi verō nō nihil habem? politioris literaturae. Vt vicissim aliquid exhibeamus iis, qui nimis ineptē turgent Galenica illa toties decantata porcinae carnis cōmēdatione. Ad cuius rhythmū atque harmoniam non obscuro medicos, omisissis etiā (tantum potuit vecordia) perdecibus, saltasse nō ignoro. Quid ad hoc noui Minuti? inquit. Nō equidē tibi, ait Ferrerius: cui nihil libro tū intentatū est. Mihi ergo nihil dicitur istius, inquit ille: & audiēs non audiam. Nihil sanē tāquam nouum, respondit Ferrerius: satis est, modō ne rancidum sit. Ne in tam recentē, ac planē musteam pernam teter forvillus meis hisce nugis impingatur: neue contra, sibi adeo placeant isti Mosaici in suilli cibi vituperatione. Iouem Cretensis in Ida vallibus, putarū Praesii, pro nutrice suam habuisse. Quā ob causam illi Porculenā rē diuinā facerent eo nōmine. Mihi verō nōn sit verisimile. Nanque lupā & canem Romulo donemus licet, ac Cyro conueniant mores, qui cū lacte simul hauriunt. Iouem ē salacissima quapiam bestia, non de gulo se vllius māma fuxisse par est. Igitur esto vel lepus, cuius fecunditas versatur in opinione hominū: vel capis. Nihil enim cane fertur amentius in venerem. Quāquā nec equū minus calore puto: semper enim furit mas: femina verō sola ex iis quae non superferant, praegnās admittit marem. Et aliquando mihi oblatum est in quodam mercatu Pyrenaico ternū asinorum fecidissimū spectaculum. Quare magis placeat, Masticheum (vt ait poeta) nomen illud interea dum cauetur, ne sit cibus patri, habuisse tū pro cibus asinū lac etate prius: postea cum barbara simul, non tam pilū asini, quā spurcissimos induisse mores. Nobis leniter aridētibus: Quod, inquit Minuti, hisce diebus spissius, ac quasi furtius horis vix captare licuit, seuerius, ac prolixius aliquid elegantioris eruditionis afferetur epulis hodie pro condimēto. Recte sanē, Ferrerius inquit, si isthaec pro embāmata. Nam Dipnosophistē illi, aliūque Graeculi conuicia mihi cenare videntur verba, non attagenam, aut acipenserē. Vsq; adeo sunt immo dici, raroque temporis, ac loci solent habere rationem. Id quod eis à Cicrone quoque satis obiectum est, cum aiebat ineptos esse. Haec cum dixisset, conuertit nos ad iucundissimas fabellas. Allata interea sunt anaticulae, quarum vna, quae crus alte-

rum, nullis extantibus vestigijs, certō nunquam videretur habuisse. Quare Minutius: Hoc quidem praeter naturā morem, tametsi contingit in natura. Hanc enim esse dupplicem nostra intellectione capiendum iubet Aristoteles. Tum addit: monstra, quae vocat ibi phantasias, quāquam praeter naturā ordinem, haud tamen extra naturā censūm, atque economiam iudicanda. Factum, quia potuit: fieri potuit, quia potuit illa facere. Cui Ferrerius: Multas more tuo gemmas illi adiungis auro, quod ex opulentissimis apothecis accepisti. Ego verō canem quod vidi bipedem: & eius ē catellis vnum modō talem, cum multos alioquin edidisset quadripedes. De cane, inquit Minutius, nunc primum: idque praeter ius illud ordinariū. De aubibus, quae verē sunt amas, non vt apud Philosophū Cypelli, quia vultu modici, etiam genera duo legimus ex Hispalicis navigationibus. Quae abs te, Caesar, puto non esse in historiarum Commentarijs omisissas: quos expectant magnopere studiosi. Profecto nihil aliud quā expectant, inquit Ferrerius. Nam quando per te fiet, vt ne amplius expectēt? Haec me respiciēs, ea vultus modestia, dicebat ille: vt in suauitate, facile intelligerem, consistere tempelluam reprehensionem. Propterea quando, inquam, mihi me nō amplius expectare licuerit. Sed eo nāque, sto, ab eo, isto, fugio, virgo me ipsi. Vos verō, vt video, nihil aliud, quā gestare cupitis: & mihi vix ipsum ambulatū ius reliqui factū est. Ego verō tuā erubescerē, Ferrerij, castigationē, nisi senes prohiberet magnus ille dictator noster: quādo tibi tāto viro meū consiliū minus probari sentio. Verū istis instigatoribus duo prius à me tollendā esse dico, quā meas ineptias extorquerē posse sperent. Quenam inquit ille. Primum, inquam, dedecoris metum: cuius nimis securos animaduerti complures extitisse: qui sese praecipites dediderunt; non in pistrinum (in eo nāque tandiu sumus, dum perstamus in sententia suppressi) sed extra pistrinum in gurgitem exprobrationum. Alterum est, mearum editionū poenitentia. At isti vendibiliores suos faciūt libros, secundae, tertiae, atque etiam, vt citis, septimae editionis ascriptione. Neque verō tantū mihi sumo, vt existimem, vlla mea cūctatione à me praestari posse, ne quid in meis monumentis desideretur. Quin hoc in nullius esse hominis arbitror potestate: vt exhaeriat imminētium iudiciorū expectationem. Sed danda mihi, ceterisque omnib; cordatis viris opera est: vt & verecundiā meā, & diligentia; & amor tā veritatis, quā postteritatis, cuius cōmodis studemus, veniam meruisse videatur. Haec me dicente aliud super aliud aggerebatur. At ea cuncta, post aliquantum silentij ferijs iocis nonnunquam interruptum, iussit auferri Minutius. Et structori, Huc, inquit, aliquid bel-

lariorum . Haud ita multo post satagentibus, A famulis: Ecce, inquã, vobis λίσσι fabulã . Imò verò λίσσι Minutius ait . Nam quorsum tanta lancium multitudo, varietas, ἐπιποδίου? Iam hoc de te quarto. Quoniam hæc πείματα prisci perhiberent, æquid te moueri deceat, si iis comparaueris ἀπύλαρ? Quid hoc? An deintegro alterum prandium inchoandum? Nam qui ista discutiat, nostrum hinc nactus es neminem . Non enim Lituanus sumus . Et hinc surgẽ dum est, vt quantum præteritis nõ potuit diebus, præ turba multa, id adeo, hodie faciamus: atque aliqua in re frangi, hoc tam pingui otio, quod Capri . niuiumque beneficio paratum est, perfruamur . Neminem enim arbitror tam vel negotiosum, vel animo soluto, vt domo velit efferre pedem . Et mulieribus edicemus, nobis esse negotium bene magnum ac seruum: cuius causa me huc contulerim . Postquam consistorum inierimus rationem: tum facti cuius eas haud quaquam pigeat, participes facturos . . . Atque heus tu (vnum è suis vocans) hæc illis ita relata curato, vt à nobis dicta sunt . Ille tum abiit . Alter, cuius hoc semper officium fuerat, dum placentiam fecat: Quid, inquã, Minuti, stomacharis? quod hinc caselli, crustula, cremones, coloftra, fructus, condimenta tot adsunt? An excidit tibi, Saturnalibus hæc olim, missilia quæ dicebant, fuisse? Hodie sunt nobis Saturnalia, sed literata . Est enim Saturnus sidus secretioris illius sapientiæ: quæ sempiterna constantia sui similis, quoniã nihil extra se habet, infinita scilicet, recurrit in seipsum . Quapropter ille suos vorasse liberos creditus est: vt vnde illi principium ducerent, eodem quoque, videlicet ad suum finem, reducerentur . Rhea perennis ille fluxus est (quod & nomen indicat) sui ipsius contemplationis: ex qua gignit id ille, quod, vt dicebamus, reciprocatur in eundem . Nulla nanque in Deo recta linea sit designatio, quia caret extremis . Ne verò circulari sola illa intima cognitione semper oblectaret sese: quin eam proferret, atque produceret ad sui participationem: infinita bonitas oblata est ei, ab ipsa contemplatione, id est à Rhea, Babilon, sic enim lapidem vocant illuxi suppositiui . Quocirca seruati sunt liberi tres, alius postalium . Primum igitur est rebus communicata vita . Hoc sanè Iuppiter agnoscitur, vitalis autor spiritus (omnibus origo eadem, ζωὴ, πνεῦμα, ἔσθ) ac forma ipsa . Deinde Neptunus, qui esset materia . Nam quæ ἕλμα Græcis dicitur, sapientibus Chaldeis priscis aquam significauit, cuius autor ille peculiarium nomine nuncupatur . Ab illis nanque totius arcanae sapientiæ mysteria dimanarunt . Sic ex eorum IOVA nostrum quoque IOVIS propagatum fuit . Nam recto casu hoc appellatum sono, manifestò cognoscitur ex augurum libris, in quibus illi duo versus .

Iuno, Vesta, Minerua, Ceres, Diana, Venus Mars, Mercurius, Iouis, Neptunus, Volcanus, Apollò . Sibilum verò, qui vocem claudit, nequaquã vacare existimetis . Nempe ab intelligentia cælesti τὸ δῆλον τοῦ δέτην, cum sermonem conderet, cælestis infusum lumen reor, quod aperire deberet id . Aliquando elementum illud in admirabilis nominis medio futurum: vt noua gratiæ, veterisque legis nexus vnicus, vniuersi compleret æui mysticam præscriptionem in seruatore nostro IESVA . Secunda nanque vocalis vtri que vna est indifferens prolationi: quæque auditur in IOVA, & quæ percipitur in IESVA . At media consonans, quæ principio sine copulauit, ineffabili nomini, haud fine magnis, atque admirabilibus legibus interposita fuit . Ea siquidẽ simplex interdum, aliàs duplex cum sit, pristina substantia nõ mutata: Ita Dei filii ante omnia secula simplex erat Deus: postquam Patri placitum est, ex Deo vero simplici, vero puro Homine factus est vnus IESVA . Missus quidem mittenti par, maior autem illis, qui ab eodem mittente ad minoram mittuntur ministeria . Ad hæc triuerite illa vna inter omnes litera signum est inmensæ Trinitatis in vnitatem, pro eiusmodi nomine, quod in cælis natum, ab illis per humanam salutis nunciu delatum, ei est impositum, per quem vnum Trinitatis mysterium initiati, ad immortalitatem capeffendam euecti sumus . D I S autem Saturni tertia proles fuit: qui designat corruptibilem rerum consumptionem . Igitur neque Iouem deorum vnicum est vitam concessit rebus, ita extra se, vt ab illis non excludatur: in eas ita se inspirans, vt in illis non sit inclusus . Neque Neptunum . Propterea quod fluxis rebus opus erat reparatione, quod humore subinde reposito succos instauraret . Vt & ad consistendum esset materia sub forma: id est, Neptunus sub Iouis imperio, & ad reũ iam constitutarũ conseruationem, deficienti priori materiæ supplementum . Quanquã est, præter hæc, nobis aliquid ex hoc profundissimo simul, atq; dulcissimo pelago hauriendũ . D Quis enim non videt parentis sui sobolẽ hæc motionem illam in seipsum sese colligentem imitari? Cum enim triplex aquarũ motus sit, eos omnes aliquo modo circulares esse deprehendemus . vnum certò talem, alterius verò semissem . Est motus is, quo litus alliditur: vnde falsò nominis rationem ex allusione soni veteres deducebant . At res se aliter habet . Est enim litus λίσσι . Sic enim tenuẽ terrã vocarunt Græci . Is maris appulsus ad terram ita cietur, vt in se recurrat . Hoc æstum Latini dixere, vt apud Horatiũ videre est: propterea quod quemadmodũ quæ feruet aqua, calore sublata in ampullas, residit rursus: ita in se recipitur vnda denudò, quæ sese litoris applicuerit . Altera maris agita-

agitatio est, quæ de Lunæ cursu pendet . Eam A nãque sub certas vsque metas sequitur, quoad relegat peractum iter . Hic est ille motus, cuius femissem, non imitatione, vt ii, sed reuera cæli more sese vrgẽs, atque idem fugiens perpetuò rotetur . In Occidentem enim ruit semper impetus Oceani Maidegascaritæ . Tertia verò gyratio adeò mirabilis est, vt à paucis cognita, multorum inscitia sit explosa . Cùm tamẽ sese in alueum euoluũt maris, subterraneis recepta cauernis eò subire, vnde rursus dimittatur . Huius tam difficilis sententiæ demonstrationem extraordinaria opera explicauimus in exotericis . Nam proprius locus est in quinto nostrarũ Nobilium exercitationum . Nonne videtur vobis meritò Neptunus Iouis frater aliqua ex parte consors imperii, referre parẽtis illius diuinitatẽ? Vita enim hæc in motu, & à motu primo . Et meministis, hæc aquas ab illis separatas . Quid? de aquis quod dicam?, nihil est præterea? Imò maximè . Nã quod de vita hæc tũ conlitione, tũ redintegratione dictũ est, ad ea quoque spectat corpora quorũ forma nullius capax est beatitudinis . At enim vno ipsi homini, cuius gratia cuncta hæc molitus est Primus Opifex, ab eodẽ vita est duplex destinata . Vna hoc in communi tempore rebus omnibus altera in æterno illo domicilio: cuius ipsemet Sol sempiternæ lucis autor, absque ortu, absque occasu diem facit . Cuius opulencia, in tanta, ac tam varia ciuium inæqualitate, vnus, vnusmodi, vnus immesitatis Spiritus illius æqualis est . Sic inexplicabilis illa Sapectia, posteaquã vita radiis cõsultit huic primæ constitutioni, comparauit deinde perpetuatẽ: quæ vt nullius egebat instaurationis, ita voluit illa, vt opus haberet aquis, humanæ quidem caligini haudquaquam notis: quarũ signa essent eæ, quibus præest Neptunus ille: vnde nomen ei quoque fuit à lotionẽ attributum . Id etiam facit in ipso νίπην, quod in Ache loo (hoc omnes aquas Græci nominabãt) λίσσι . Ne vos fallat illorum authoritas, atque abducatur à veritate, quod à nãdo Neptunum sanẽquã populariter deducebãt . Sed vt à verto Vertunus, à portu Portunus: sic à νίπην Neptunus: à quo etiã, nitor . Neque Iouẽ igitur, vt dicebamus, in se resumpsit, neque Neptunum: neque verò Ditem, quod is rerum est earum metã vltima, quæ termino finiuntur . At ille quo, quãdo, quoto finiatur? Hæc me ita vestigatẽ attentè Minutius obseruabat . Inde ceteris tacetibus, ð Scaliger, inquã, quanto sunt suauiorẽs aquæ istæ tuæ, quàm preciosissima vina illa quæ dudum è Valconia, Prouincia, Cantabria, in tuum allatis, atque de pactis vitibus, suburbanum, propinabas . Iã verè latices sunt hi, qui adeò latuerunt hæctenus, vt ne guttam quidem ex tot sapientum fontibus gustare licuerit . Bone Deus, quantum iacturæ sit

ab iis, qui te non audiunt . Imò verò ab iis, qui me audiunt, inquã . Audit verò peruerse turbæ colluies hæc quotidie, quicum mihi nunquam potuit conuenire: nẽpe quando suus cuique regioni (sicut elegantissimè canit hic Augerius) genius est: quomodo aut ab istis ego, aut isti meis dictis beatiores sãt: si cuius terræ sese ridiculè iactant indigenas, ea mihi fatorum aspera, immitti, inexorabili, inuicta illa necessitate pro exilio, atque, vt verius dicam, pro supplicio data est? Quare non, vt ille solebat, Nunquam minus solus, quàm cùm solus: sed vt nos, nunquam magis solus, quàm cum istis . Verum hæc rugas è frontibus explicemus . Gustate modò placentiam: rem vobis quidem nouam, vel quod antehac nullam fortasse videritis, vel quod eius nouum nomen à nobis excogitatum inter Aristophanæa non importunè referri potest . Quid id, inquã ille, nominis est? Aristoteles, inquã, γλαῦσαν vocat: vbi vox quæpiam certæ nationi, aut oppido peculiaris est . Γλαῦσαν hanc ego textui maritimis Liguribus iis, qui à Niceæ tractu ad Thufcum vsque littus pertinent . ἐλάσπινον, & ἐλάσπινον, vocari iulsi . Hoc nanque solo cibo prandium integrum, opiparam cœnam conficiunt sæpè . Bene, inquã Ferrerius, sit latronibus illis: sunt enim piratæ omnes, atque graffatores . Neque mare, neque terra ab illorum maleficiis tuta sunt perfidis commercia: produunt? exceptos viatores morte afficiunt, aut in Africam venum transfuehunt: excursionibus vicina, lóginqua, hostilia, fœderata æquẽ, omnia in sefa faciũt . Quid, inquã, ergo Minutius illis bene vis? Quia, inquã ille, suis moribus facetas efficit orationes . ἡ κέλευσις nanque ἰδὲ ἰστορίων sunt . Et suauissimi cibi, mihi quidem videntur autores: si modò tales μάκρυς cõficere norit illi . Imò, inquã, multo elegantiores . Et clementius apud eos cæli, quàm bonitate hominibus abiuravit: in herbas maluit transfundere . Et versatili, atque ingenio, in quod intendunt, id præclare præstant . At tu, inquã ille, quibus præfidis nunc herbularum tuas ab iniquissimi Sæprentionis feritate vindicasti? An quia tuus ille popularis: tu sub eo natus, atque educatus aliquid cum ipso habes constitutum? At tu semper, inquã, delicias facis . Artis tamen noui nihil hinc . Et est operæ precium vobis eam non nescire: saltem, vt ad accerta etiam alienissimo tempore paratas herbas habeatis . Qui sit? inquã . Res, inquã perfacilis . Quas tibi velis immunes pruinæ, gelu, niuium, in areolam tempestiue coniecto . Eis tentoriola ex arundinibus & phaliss excitamus . Stramine superinfecto continguntur . Neque verò satis: Filiceis ramis benefoliatis herbæ ipsæ sunt insternenda . Certum est hoc munimentum aduersus qualibet iniurias hyberni cæli . In asparagorum verò pul-

uillos, ne eorum capita, quae illico sub terra cu-
 ti subsunt, yrantur frigore, columbinum simu-
 corbe incernunt. Ita etiam curatur, ut & com-
 modius habeant, & celerius enascantur. Bene
 est, inquit Minutius. At tu audebisne hodie
 nos accipere merenda luculenta, ex tuis her-
 bis illis, quas tandem dolemus latitare, neque
 terra potius tegi, quam pertinacis animi dissi-
 mulatione? Nam quando nobis eas videre li-
 cebit saltem, si gustare non licet? Non, in-
 quam, hodie. Vides enim, quae, quanta caeli fa-
 cta sit in earum perniciem coniuratio. At hinc,
 inquit, ad ignem, si prodeant ex ore tuo, nihil
 eis ab externis incommodis periculi. Age mo-
 do, aperi hortos istos tuos. Quin saltem, subdit
 Ferrerius, quando tu non vis flecti posse: adiuta
 nos, amabo, ad eogendum hinc Bautilium, ut ex hac
 materia promat aliquid seipso dignum. Attulit
 enim secum, si nescis, Arist. duos libros de Pla-
 tis: non antehac vulgo visos, ut solet, pro com-
 meatu: non sine accuratissimis, quos ego & a-
 pud eum pridem, & in bibliotheca modo, cum
 Minutio vidi, commentariis. Et puto te non
 aspernaturum tam bellam occasionem audi-
 endi super hac re philosophorum Principem
 disputantem, ex ore praesertim maximi Philo-
 sophi. Ad quem ego: An mihi quicquam gra-
 tius esse queat, quam & onus transferre dispu-
 tationis in humeros validissimi Herculis? Et
 haurire de praeceptoris fontibus mihi haec-
 nus ignota dogmata, per mundissimos alveos
 deriuata? Et experiri, quam gratus apud Ba-
 uilium, si vobis id negavit, esse queat? Postre-
 mo, haec de illius iudicio metiri, atque perpe-
 dere, quae me distinguunt in ancipiti, quominus
 Historias meas de plantarum natura divulgandas
 esse ducam? Neque profecto tanti fecerim
 salutationem vestram: quippe cuius frequen-
 tia creberimis literis vestris vbertim frui li-
 cet: neque praesentem conspectum: eius enim
 absentiam, quando cumque lubet, abesse cogo,
 atque etiam iubeo perpetuis imaginibus &
 virtutis, & amoris erga me vestri: quantum
 audire libet, doctissimi atque sapientissimi vi-
 rum, de iis Naturae partibus, ex admirabi-
 lis oraculi sententia differentem: quae & per
 se graues sunt, propter inexplicabilem penes fe-
 ricem, atque connexionem, *πλοχόταν* ea de
 causa Theophrasto appellatam: & ab autori-
 bus effectae difficiliores, ob ignauiam veterum,
 recentiorum temeritatem, nominum
 confusiones, aut mutationes, seculorum in-
 ternallis, regionum distantia, regnorum euer-
 sionibus. Inde conuersus ad Bautilium, ora-
 re eum, se se nobis tantillum daret: neque com-
 mitteret, ut plus potuisset preces viderentur,
 quam ius & amicitiae, quae habet omnia com-
 munia, & literarum necessitudo, quae viris sa-
 pientibus a Deo videntur impertita: ut quod
 ab eo gratis acceperint, optimo cuique repo-
 nant non iniuri. Hic ille, ut est omnium bona-

rum artium tum felicissimus alumnus, tum
 facillimus administrator: Mitte me, inquit, o-
 rare, ut faciam, quod vltro facturus eram, mo-
 do id ita vobis cordi esse intelligerem. Quam-
 obrem neutiquam postulo, hoc ab illo vestrum
 gratiae apponi mihi: praesertim cui neque con-
 ducibilis ad scientiam quam enixe quero,
 neque honorificentius ad gloriam, si ambitio-
 se quaram, euenire posse reor, quam te in tuo
 regno habere mearum actionum spectatore.
 Quamquam ut libens tua maxime causa facio,
 ita inuitus ut facerem, tuo exemplo moueri
 poteram. Qui enim amplius viginti annos, ni-
 si illi dilapsi essent, ostentare potes in huius-
 modi perplexissimis disquisitionibus explica-
 tos, comminutos, exactos: qualem animum
 re adimis nobis, quem verbis addere videris?
 Dicam tamen cum hoc meo libello, quid sen-
 tiam atque in eum, si quid a vobis euaserit mi-
 hi aliorum, atque sperabam, id incognito re-
 fundam. Tum sic coepit: Ego hanc philosophiae
 partem Musarum tripodi saepe numero solitus
 sum comparare. De quo Plato in quinto de
 Legibus ita scribit, Super illo poeta cum sede-
 rit, minus esse sui competem. Sic nobis de pla-
 tarum formis, differentiis, figuris, facultati-
 bus, causis, generatione, verba facturus, quid
 asseuerandum sit, plerumque me nescire fa-
 teor. Sequimur enim venatoris saepenumero
 vestigia canum, aut negligentium, aut inerti-
 um, aut malignorum. Vestra tamen mode-
 stia fretus, atque taciturnitate (neque enim, si-
 quid erraui, foras elaturus) audebo quam
 accuratissima, quamque potero simplicissima
 oratione, sustinere veritatem. Sola enim haec
 vtriusque fortunae regina est. De qua idem in
 libro, quem ipse inscripsit quintum, Diuinum
 ego vocare consueui. Quippe in eo non tam
 de suo dare leges, quam de caelo deducere vi-
 detur. Sic igitur ait ibi: *ἀληθεύει δὲ πᾶν τὸν
 ἀγαθὸν ἡ γῆ ἵτις θεῶν*. Itaque veluti Solis lu-
 men, sic Dei veritas asclea est: imò ipsemet
 veritas. Quod si quando vel attentior, vel et-
 iam paulò morosior vobis visus fuero: ne
 quæso me ad id animi vitio potius inclinari,
 quam propter rerum subtilitatem cogi cre-
 dere velitis. Nihil enim viro studioso præter-
 mittendum censeo, quod ad pleniorē sese
 offerat contemplationem. In memoria nan-
 que, atque etiam in promptu semper haben-
 da sunt illa verba, ex eadem officina: *φιλίστορον
 ἐρδουμένη σοφίας, ἐ τῆς δὲ τῆς δὲ ἴ, ἀλλὰ πάσης*: At
 quæ verba subdit? *τὸν δὲ δὴ εὐχρηστέον ἐδελοντι πει-
 τῆς μαθήματα γινέσθαι, καὶ ἀσμένως ἐπὶ τὸ μανθάνειν
 ἴδναι, καὶ ἀπλησῆτος ἐχρηστέον δὲ ἐν δίνῃ φησὶ μὲν οὐ
 λόσον ἔθ.* Glaucō verò, qui suscipit oratio-
 nem, non solum euasit philosophus, sed etiam
 repente diuinus factus est. Ad hinc enim mo-
 dum de obrectatoribus otiosis, ac saturis
 nostris vaticinatus fuit, *πᾶσι τοῖς ἀσπῆξι, ἔσονται
 πᾶσι οἱ τοῖς τοῖς*. Hæc iccirco dixi vobis omnibus:

vt me

vt me tuerentur ab huius Caesaris iudicio, si-
 quid acrius persequeretur extra vulgatas opi-
 niones. Et huic ipsi priuatim: vt ad suam di-
 gnitatem satis esse putaret obsequia honorum.
 Quin liuoris fastidia suis virtutibus intelligeret
 esse multò minorā. Nam quid tibi vis?
 Aut quid queris amplius? Plus enim es apud
 sapientum iudicia consequutus, quam apud
 factiosorum inuidentiā amissisti. Habes, quod
 paucis bonis viris contigit, clarum nomen:
 passus es, quod saepe fortissimi ciues, obrecta-
 tionem: ablatum est, quod ignauissimi com-
 plures obtinuerunt, fordiorum fauor. Ergo a-
 pud vos ita sunt mihi dependendæ sententiæ
 meæ, quasi quisquiliæ illæ audiant: ita sentien-
 dum, quasi tu leges illis dare videaris. Sic &
 calumniosioris nomen effugiemus, neque veri-
 tatis labes afferretur vlla. Cum adeò rotun-
 dam, scitam, circumspectam orationem, om-
 nium nostrum assensione videret exceptam,
 sic deintegro auspiciatus est: Ego, inquit, li-
 bros illos (duo nanque sunt) non sine maxi-
 mis ærumnis excussi. Cum enim, vt postea
 intellexi, ex Arabico in Latinum versi pri-
 mum fuerint: inde Latini facti à Græculo
 nescio quo, veluti postliminio pristinae patriæ
 restituti: me verò nihilo scius id ipsum igno-
 rantem, augustinus, ac pene diuini nominis vene-
 ratio illico percussisset: mox quasi Aristotelis
 legenti phrasin ariderent omnia: haud ita mul-
 to post quibusdam offendiculis lectionis cur-
 sus retardatus est. Verum vobis ingenuè fa-
 tebor: interea deuorauī nonnulla, satis acida
 quidem illa, atque aspera, quæ pristinae opi-
 nionis meritis, audebant sese pro genuinis ac-
 probis, & gerere, & profiteri. Ita quæ antea
 barbara exillimasse, cum sese offerrent nobis
 in iam ambulacris, in quibus ego iam pridem
 aram statui elegantiae, ac veritati, non
 perinde atque *κῆρυκα*, vt ille solet, sed vt *ἀγι-
 κάτυρα* in Commentarios meos redigebam.
 Tum porro monstròsa quædam, hoc ipso ni-
 mirum, quod essent teterrima, nec boni cui-
 iuspiam autoris nomen referre possent, tue-
 rentur, seculorum barbariam, temporum
 iniuriam: quid non? Donec eò tandem ventum
 est, vt non iam de ludicris, vt ille ait, ac vobis
 ambigendum esset, sed de rebus ipsis certo iu-
 dicio pronuncianum. Hunc habuit exitum
 cæcus ille, ac factiosus amor, dum sese mihi
 detegit supinitas mea. Ibi quasi Philosophi
 meam vicem miserantis vocibus reuocatus,
 intellexi data esse verba mihi: ita vt impense
 iubere videretur, ne suam esse dictionem ar-
 bitrarer, sed barbari cuiuspiam, atque etiam
 infantis: & animaduertentem disidium senten-
 tiarum: quando prioribus non subscriberent
 posteriores. Illæ enim cum videretur ex illius
 officina prodiiisse, has alius autoris esse prodi-
 dere. Quid? inquit Minutius. Ain tu? Libri

illi non sunt Aristotelis? Non isthuc, inquit il-
 le. Quin potius hoc ago nunc, & curo, vt vos
 metipsi iudicetis. Est apud Laertium, duos hoc
 ab illo conscriptos argumenta. Memineram
 ex quinto historiæ, suos de Platis agnosce-
 rem libros. In primo de generatione anima-
 lium, neque scripsisse, neque non scripsisse, scri-
 bit his verbis: *ὅτι οὐδὲ φωνῶν, οὐτὰρ οὐδὲ αὐτὰ γὰρ ἡ
 σκεψίον*. At in extremo eiusdem, iam à se per-
 actum dicit: *ἐπινοήθη*, inquit. Auerois quoque
 in primo Physicorum, vbi ait Philosophus, post
 vniuersalium cognitionem descendendum à
 principiis ad composita naturalia: ibi Arabs
 particularia docet intelligenda, cuiusmodi sūt
 metalla, plantæ, animalia. Verum de metal-
 lis, inquit, nullus extat liber: de plantis verò
 habemus duos. Huic igitur anchoræ commē-
 dabitur interea phasellum vestrum, dum ego
 cursum teneo meæ disceptationis. Tum vide-
 bitis, in eāne statione vobis esse tutius liceat,
 an conducibilis censeatis, me hac, qua inten-
 do, sequi. Ego quoad rudentes apto, Ferreri,
 nisi piget, affer huc libellum de bibliotheca, v-
 bi me deposuisse meministi. Atque etiam ma-
 iorem illum alterum: scin? qui sub eo iacet pa-
 tens, vnde ego Latinae versionis, quæ antehac
 nullam videram, certo loco iudicium explica-
 bar. Illo abeunte surgens Bautilius obdidit
 ostio pessulum: deinde cum libris reuerso, se-
 de hic propter me, inquit, Ferreri, tanquam
 triarius in subsidiis. Crebra enim, ac fortasse
 perpetua opera tua mihi opus est. Scito sanè,
 tuis auribus ex ore meo sententias, oculis in
 tuo codice lectionem, aliquando etiam inter-
 pretationē, certè semper trepidationem asse-
 quendā esse tibi. Vbi sessum est, sic incipit ille:
 Aristoteles cum scientiarum orbem vniuersū
 vel solus, vel cum paucis intellectu cople-
 xus esset: eaque omnia in animo haberet, tan-
 quam altera natura, suo quæque ordine di-
 gerere: tum ipsam propterea naturam certa
 librorum serie dispositam ordinare: coactus
 est aduersus Philosophos quosdam extra ordi-
 nem disputare. Cuiusmodi commentatio-
 nes à discipulis exceptas eius nomine circun-
 ferri videtis. Etenim qui commentarii contra
 Zenonem, & Xenophanem, tanquam ab il-
 lo conscripti leguntur, illius quidem inexhau-
 sti fontis perennes aquas sapient, atque tam-
 en aliorum esse, manifestum est. Ergo cum
 inter Philosophi veras ac legitimas lucubra-
 tiones referat idem Laertius, facile conuincit-
 tur, quos recenset, non omnes perlegisse. Nā
 & plerisque alios ab eodem enumeratos, à
 discipulis esse ceptos ex dictantis ore, atque
 confectos esse puto. Quemadmodum contra,
 ex nobilissimis aliquot sunt in ea recensione
 præteriti. Præterea videmus eadem argumen-
 ta tum ab illo tractata primum, tum ab aliis
 postea repetita, aut acta commentariis. Ne-
 dum vt vererentur, quæ iniuria temporum

interissent, quibuscunque scirent modis, instaurare. Quo in numero, plantarum item liberos arbitror reponendos. Id quod ut propius, accuratiusque videamus, Aristotelis instituta cognoscenda sunt. Principiò illud eius diuino iudicio factum est: ut nihil usquam, nisi vnum agat. Nihil enim deformius Philosopho, qui ab signis descendens, à hilaritate imperatrice nostra notatur ignominia. Quas ergo leges ipse præscripsit sibi, eas aliis quoque fixit. Præterea constantem illud quoque, ut feriem disponat, & ab vniuersalibus, aut notioribus incipiens nihil immisceat alieni. Quibus legibus, tantum abest, ut iste noster vix sit, ut vix prudentis modò viri nomen retinere possit. Quatuor ex naturæ decretis proposita nobis sunt. Primum, historia plantarum: quæ veluti arium pictura quædam est. Alterum, earum differentia, quibus species constituntur. Tertium, causæ, non quidem specierum: nihil enim medium est inter definitum & definitionem: sed causas accipimus, aut partes, ut materiam & formam: aut partium, atque earum accidentium fines. exempli gratia, quæ forma? Anima, non simplex natura. Quæ materia? Elementa passæ corruptionem, ut excellentius essent in essentia nobiliori, quod lignum appellatur. Quare brachia, & ab iis rami? Ut diductus humor opportuna mensura distribueretur ad frondes, flores, fructus: idèque commodius accipere vim cæli posset ad perficiendum. Quare sapor pungit, aut secat? Quia calidus. Quarto loco de generatione quærendum est: Quem modum, atque ordinem in naturis animalium & diligenter obseruauit, & exactè est exequutus. At iste noster exorditur à substantia, continuo dilabitur ad differentias. Neque eas cum explicat, apponit aut consilium, aut causam: neque adiungit exempla, præter pauilla ea quidem, atque, ut ita dicam, febriculosa. Sed & quod pessimum est, neque plenè rem exhaustit ipsam, & à propositis argumentis abhorrentia quàm plurima commiscet. Veluti de aquarum generatione, de arenarum substantia, atque etiam, si per vos licet, de terræ motu. Quæ quis nescit, in Meteoron libris iâ pridem excussa esse? Hæc igitur hæc, ut ille, Plato, Theophrastus, Galenus dicere soliti sunt, *ais n'ago*, vobis obieci, suo quæque diligentius examinaturus. Nam, ut quâ modestissimè loquar, indigna videbitis interdum vel primis Philosophiæ rudimētis. Hic Minuti? humana iudicia vehementer admiratus, Deus, inquit, bo-

ne, quàm mira narras, Baiuli. Verum ut libera-
 A fli me ea sollicitudine, ita inieisti scrupulum,
 cuius offensione animus nequit conuicere.
 Quid isthuc? inquit Baiulius. Quia enim, in-
 quit ille, non penitus nihil fuisse reor illud,
 quod viros hosce doctissimos excitavit, vel ad
 inscribendum, vel ad inscribentium consilium
 approbandum. Ad hæc Baiulius paulò hila-
 rior, Ergo, inquit, etiam vis me diuinare tu.
 Dicam tamen quod mihi videtur. Multorum
 ingenia me fuisse admiratum, iudicium in
 paucis inuenisse: motos tamen suspicor non
 pessimis rationibus. Nam cum Philosophi li-
 bri de Plantis intercidissent, & de numero
 conueniret: filium ipsum disputationis aduer-
 sus antiquos aliquam faceret opinionem: bre-
 uitas morè, modumque diuinæ orationis ad-
 umbraret: boni viri verba sibi dari facile passi
 sunt. Quarum rationum illa, quæ declarabat
 quemadmodum Priscorum placita diruit, tan-
 tum potuit, ut ad eam quoties respexissem,
 vix pro me facerem. Consuevit enim ille, pos-
 sitis veterum sententiis, & atque diiudicatis tā-
 quam ignem è collis lapidibus, sic elicere
 veritatem. Hoc quoque libro tam diligen-
 ter, atque acutè disputatur contra Pythago-
 ram, Empedoclem, Anaxagoram: ut Aristotelem
 loqui putēs ipsum, non dicere discipulum.
 Fuit & aliud iudicium satis, ut putarim,
 validum. Quodam enim loco refert sese ad
 C libros suos Meteoron. Verum alii quoque
 Meteora scripserunt. Sic enim Albertus etiā
 loqui potuit in suis lucubracionibus de natu-
 ra plantarum. Habetis, opinor, argumēta, qui-
 bus & illi sunt decepti, & alios fefellerent. Cui
 Minutius, Et tū quid ad hæc? Ego, inquit il-
 le, si sapiētiōr huius esset oratio, si senten-
 tiæ firmiores, admiserim haud inuitus ratio-
 nes. Verum plerisque locis ad eò puerilis, pu-
 tida, inanis illa est, ut ab inimicis Aristotelis
 supposita videri possit: quo de iure illius diu-
 nitatis, cuius incomparabili sapientia cæteris
 in libris sese principem ostendit, aliquod hac
 calumnia, detraheretur. Nam quòd veri libri
 de Platis perire, communem cum aliis fortu-
 D nam in eo nacti sunt. Breuitas verò huius a-
 deò breuis est: ut etiam manca ac mutila, sen-
 tentiam, ut ita dicam, suffocet ipsam. At di-
 uina breuitas Præceptoris cum ipso naturæ
 opere contendit, ita ut fucus addi, non res vl-
 la queat: deponi verbum sine rerum detri-
 mēto, sine veritatis pernicie nequeat. Ita nihil
 aufert otiosum, ut nihil omittat necessariū. Iste
 verò digitum vix intendit: abique prius penè,
 quàm adeat. Ita arcescit superuacanea, ut præ-
 terfugiat necessaria. Illud verò, quod aduer-
 sus Philosophos disputat, more toti? Lycei fit.
 Quod ex Academia mollius, atque laxius ac-
 ceptū nervosius exercuere. Sic, inquit Minu-
 tius, existimandum est. Nam ita affectus iam
 sum, ut propemodū putem, iacta esse femina
 quædam

quædam assensionis mœæ. Caterum ut enatis
 cultus aliquid adhibeatur, cedo, cuius esse cen-
 sebas tu? Ad quæ Baiulius, Dudum equidem
 conquerbar, quòd me augurem agere iube-
 res: nunc verò etiam, ut video, Apollinem vis
 efficere. Neque enim sine magnarum abstru-
 sarumque artium, cognitione diuinare pos-
 sum.

Diuina igitur, inquit Minutius: Nam te
 nihil latet artium, quæ & bonum, & sapiētem,
 & diuinum efficere potuerunt: Quas non iste
 Græculus Apollo, sed ineffabilis ille spiritus,
 largissima, munificētissimaque sua collocauit
 manu. Age ut vis, inquit Baiulius. Reor è tex-
 trina Theophrasti detracta fila quædam: istque
 clausos additos, tamen neque aureos, neque
 purpureos. Quòd si protinus authorem tibi
 dari vis, ad Arabum diligentiam propius ac-
 cedit. At eniuero, inquit Minutius, à Græco
 saltem scriptos suspicabar: quanquam tibi as-
 fectiebar, quod de Aristotele negabas. A Græ-
 culo balbutiente versi sunt, respondit Baiulius.
 Id quod ipsemet, quasi Q. Mumium profliga-
 rit, in feedissima præfatione sua, quam postea
 legi, gloriatur. At scin quo modo? Quo addu-
 cor, ut suspicor: interdum, quempiam semilati-
 num ineptire vltro voluisse. Quippe ut omit-
 tam, quàm infeliciter græcisset, tanta eius in
 præfatione illa putidula infantia est, ut fatear
 ingenuè multis in locis me nihil intelligere po-
 tuisse. Eiusmodi profectò, quam *κακοὶ κλέων* ve-
 teres appellabant: ego verò *ματαιοζωϊαν*, ut
 quandoque fastidium diluere cogar misera-
 tione. Attribuere viri docti, alius alii: at qui-
 dem qui aliorum viderim nihil, Planudem au-
 thore facienti malim assentiri. Extant enim il-
 lius alii in libris similis vestigia semilatinitatis:
 in quibus si quis pedem ponat, haud ita longè
 ab huiusce locutionis idea perducetur. Vel hæc
 videritis, quæ de scholasticis, quæ de Ouidia-
 nis versiculis deprauauit. Ergo aliter ei cecidit
 atque aliis euenire consuevit. Quippe è Græ-
 cis haud ita bonis (ne quid priuati de Hero-
 diano dicam) nitidiora faciunt Latina, quo cō-
 sulant ignaris exoticæ literaturæ. Iste verò ex
 Latino fortasse non malo (non enim mihi vi-
 dere contigit) ad eò Græca interpolauit, ut ne
 à popularibus quidem sitis percipi queant satis
 commodè. Quæ ut exactius cognoscatur, vn-
 de pristinam deponamus opinionem, particu-
 latim omnia sunt inspicienda. Et in animalibus,
 inquit, & in plantis vitæ ratio comperta est.
 Verum in animalibus manifesta, in platis non
 item.

Optimum quidem à forma principium.
 Est enim plantæ forma, vitæ actus, quam vege-
 taticam vocant animam. At quare in animalibus
 apparet vita, in plantis non apparet? Nam
 vita percipitur aut ex motu, aut per incremen-
 tum, aut ab aliis officiis: non à motu simplici-
 ter. Elementa nanque mouentur, nec tamen

viuunt. Tandè minus præscribitur motu vo-
 luntario. Præterea (dicamus aliquid non vul-
 gare) motus animalis ab elementorum motu
 non differt, quàm motus est. Cum enim sint à
 Platone, & Aristotele tria genera posita, à me-
 dio, ad medium, circà medium: non alius, quàm
 iis mouetur animal motibus. Sed primò, &
 per se, & necessariò infunt alicui corpori: se-
 cundaria ratione, (sic est nobis loquendum
 cum Philosophis de Philosophia) deinde in-
 sunt aliis per illa. Eo tamen differunt, quòd se-
 ue mouetur in animali voluntario motu deor-
 sum quoque. Verum hoc ita illi accidit, sicut
 aqua, si quando sursum mouetur à non volun-
 tario. Ad hæc, voluntarius tamen est in ani-
 mali, primò & per se: non tamen inest omni.
 Quamobrem ne in animali quidem per eum
 fieri queat de vita demonstratio: siquidem ani-
 malia nonnulla nunquam mutāt locum. Qua-
 le est Muricum genus adhaerens saxi, nobile
 diuini carmine Maronis. Etea quæ Thyta
 Philosophus, Theodoros Tubera, mihi placet
 Papillas appellare.

Opportuit igitur discernere vitæ ratio-
 nem per eas differentias, quæ viuētibz om-
 nibus competerent. An igitur fuerit in-
 crementum? Accipio nunc *πρὸς τὸ κρῖν* crescere.
 Neque enim conuertuntur inter se: omne vi-
 uens crescit: omne crescens viuūt. Prior nan-
 que falsa est. Sed sic aptum natum crescere.
 Quare ne hæc quidem via est, quam insista-
 mus: quandoquidem etatis certæ parti attribut-
 um est crementum à natura. Alioqui adulta
 quæ sunt, mortua dicerentur. Nam tamen vi-
 uens omne nunc augetur, nunc diminitur: (is
 enim est *πρὸς* Anaxagoræ) nequaquam tamen
 iccirco dicatur crescere. Augetur id, cui reponit-
 ur ex alimento supplementum in defectu
 partis loco. Id quod etiam senibus vñ venit,
 quoties oppletur cauum intus non auctis pa-
 rietibus. At illud crescere iudicandum est, cum
 apponitur omnibus dimensionibus quantitas.
 Intelligamus etiam subtilius hoc. Vbi omnes
 dico dimensiones, tot accipio quot à natura
 debentur, per id temporis negocium peragen-
 te: ne quis obiiciat fortasse iuncos aut iumenta,
 quæ dicuntur statis temporibus solius alti-
 tudinis explere mensuram. Lapides enim non
 crescunt, sed augetur. Hanc loquendi legem,
 quæso, condonctis mihi ex Philosophicæ mili-
 titiæ prærogatiua. Sic obtinebit augmentum
 generis proportionem ad incrementum. Vt il-
 lud sit appposita cuiuscunque modi quantitate:
 incrementum fiat per occupationem quoquo-
 uersum capacioris loci, ex promotione am-
 bitus extimi, admisis inrò partibus mutatis,
 atque vnitis. Non enim compressa spongia,
 si dimissa dilatetur, crescet. Maiorem illa qui-
 dem occupat locum diffuso ambitu extero-
 re: et id quod recipitur inrò, neque pars eius
 est, puta aër, aut aqua: neque cum partes

non sint ex, queunt vniri. Vnum fortasse mathematicum est: vnum naturale non est. Arbitror autem verbi huius vim multo esse validiorem, quam eius postulent principia. Videntur nanque de carne primum dicta vox hæc ex eo, quod erat *κρέζον*, vnde fuerit *Αολενίβις*, (quos Latini sequuti sunt) *κρέζον.ω*. Nō defuere ramen, qui lapides quoque creicere arbitrati sint: quos etiam, si Lucina placet, parere nugarent. Quemadmodum de Clearcho recitat Themistius. Quam stultitiam emollit ipse ibi, sed ita is molliter. Ait enim lapides æquiuocē parere. Hoc ea de causa, vt diceret, adductus est: quod lapidem quendam Aetitem appellat. Exius vnum, tamen et magno emptum cum frigidem, animaduerti massam ex humore concretam. Cuius superficies partim æqualis, ac læuis, partim pustulata videbatur. Illarum guttarum aliquam à cetero corpore delapsam, in eo finit non tam partem lapidis, quam scerum esse. Qui nisi manu nostra, tanquam Bacchus alter eductus fuisset, etiamnum intus manens Elephanti procerbum in se facile transferre possit. Cæterum in hac vulgatissima re non vulgaris est difficultas. Auditur intus lapilli motus à sono. Auditionis igitur facultas afficitur specie non materiali. Non enim exire potest aer inde, qui sese in aurem insinuet. Et illa maxima subtilitas. Sonus ab auditu percipitur, neque propterea tamen quid rei sonus sit, ab eo cognoscitur. Verum ad propositum. Animæ primariæ ac principis officium cum sit intelligere, neque ab cuiuscumque functione possit attribui plantæ vitæ: proximè verò animæ vis sit, sentiendi, ac manifestò comprehendere nemo queat tan plantæ sentiant, tum autem alias quoque potestates, siue harum duarum, siue tertiar: Themistius agnotcat ex Aristotele tres, alendi, augendi, gignendi: illis prioribus addat Iamblicus etiam quartam, mouendi: & neque à motu, neque ab incremento vitæ possimus inire rationem: reliquum omnino est, vt perspicimus an facultas alendi præbere nobis velit huius indicii speciem, vt in plantis vitæ per eam deprehendatur. Profectò sola eius consideratione, in cognitionem vitæ deduci posse videamur.

Veteres autem, quorum ingenia multis difficultatibus ob rerum nouitatem circuncueiebantur, à sensu solo iudicium mutabatur. Qua ratione qui in plantis non esse sensum intelligerent, vitam quoque negarent. Qui vitam attribuerent, etiam sensum assignarent. Nam neque ab officiis vitam ipsam colligebant illi, & non facile adducebantur, vt crederent, à fructibus aut foliis argumentum vitæ debere comparari: propterea quod existerent plantæ que carerent illis. Qui verò vitam ipsis à natura datam intelligerent, quia sensu quoque præditas arbitrarentur, si somnum quoque capere profrebat. Quasi cum essent vacue,

atque otiozæ à muneribus suis, ad quietem diuerterentur. Aduersus quos in præsentia disputatur. Verum quibus modis Author primum, quibus verbis Interpres deinde, videamus. Ac primum quidem ait, in animalibus apertè cognosci vitam: in plantis non constare. At equidem, vt iam patet, vitam, quatenus vita est, in vtriusque æquè difficile cognosci posse docui: si quis ea, quæ propria natura, sola, iola, semper, vitam comitantur, adducat ad faciendam fidem. Nam quæ de vi generandi, mouendi, sentiendi, intelligendi, crescendi, supra dicebamus, ea omnia nobis afferunt difficultates. Multæ nanque plantæ nunquam, nullum animal semper, aliqua nunquam generant. Sola potestas alendi, *κρέζον τω εὐσπεδίζον*, ad id fuit idonea. Idque apud sapientes tantum, atque in rerum natura exercitatos. Eius tum materiam, tum effectiōnem vocat Galenus *τρεφωλ*, vius communi voce Aristotelis, è secundo de generatione, & opinor, ex libro quem fecit idem Philosophus, huic argumento priuatim dicato. Opinor, inquam, propterea quod cum ad eum nos alleget, nondum Græcè legimus: ex Arabico autem verum habemus vnum, vnde Galenus optimas quasque sententias trātulit in suos. Plato in octauo de Republica, & in septimo de legibus, etiam pro educatione, atque institutione vsurpat.

Hæc cum dixit Author, porro pergit ad concludendum, quod è re censetur. Ait ergo, proponendam quæstionem, optimo quidem consilio. Præcedit enim quæstio conclusionē, conclusio scientiam. Verum ipsa in quæstione paulominus accuratè loquutus est.

Πότερον ζῷον τὸ φυτὸν ἢ τὸ κρῖν, ἢ τὸ ὑλάριον ἐπιθυμίας ὁδῶν τε καὶ ἰσθητικῆς καὶ ἔργου. ω.ω.ω. Neque enim cuiusvis animæ est, habere hæc omnes potestates: sed aut sentientis solius, aut eius que ipsam continet sentientem, quemadmodum in tertio de anima declaratum est. Aristoteles ita consuevit alibi: ita dixisset hæc: Vtrum habeant plantæ animam. Deinde si habent, alendi ne augendi que solis potestatibus ea prædita sint: an etiam moueatur appetit: usen tiantque dolorem ac voluptatem, & an habeant dignoscendi facultatem. Cæterum excusandus est, quomam Pythagoras eiusque successores, de quibus mox, vires hæc à nulla anima segregauit. Quid enim disungeret ille potestates, qui diuersas substantias animarum vno in corpore, quasi in ergastulo, aut castalla concludebat? Experiamur autem, Græcè ne possimus eam, quam dicebamus, sententiam *αεῖσποτῆζεν*. Audebo? *ἔχεται ἢ ἐξ ἑαυτῶν τὸ φυτὸν ἢ τὸ κρῖν, ἢ τὸ ὑλάριον ἐπιθυμίας ὁδῶν τε καὶ ἰσθητικῆς καὶ ἔργου. ω.ω.ω.* Audebo? *ἔχεται ἢ ἐξ ἑαυτῶν τὸ φυτὸν ἢ τὸ κρῖν, ἢ τὸ ὑλάριον ἐπιθυμίας ὁδῶν τε καὶ ἰσθητικῆς καὶ ἔργου. ω.ω.ω.* Plato verò *τὸ ἐπιθυμητικόν*, tamen si facit ἀλλοτρίον, non tamen aufert ab eo dignotionem. Ideò dictum est hæc *καὶ ἔργου. ω.ω.ω.*

Verum

Verumenimvero si cognoscit, licet non dirigatur ratione, nihilo secius potentia cognoscit animal. Quam appetetiam cum in icore possuere, minus bene naturalem nominarunt, vt animalis detraherent appellationem. Vnico namque sine mouentur naturalia, veluti ad ascendendum, & descendendum. At aiunt, *τὸ ἐπιθυμητικόν*, dolorem fugere, appetere voluptatem: propterea quod hoc diiudicat conducibile, illud non. A rationali propterea non suppeditari cognitionem: sed ei frenum imponi, tāquam equo, ibidem Plato sentit. Quo in libro scribit, *τὸ ἐπιθυμητικόν ἔσθ' ἐξ ἑαυτῶν καὶ φαντασιώται* moueri. At enim uero hoc est cognoscere. Quare icori diuinationem attribuit, propter imaginationes, quas etiam *φαντασιώται* vocat. Quod si ita est, alia quoque in parte quam in cerebro sita erit cognitio. Ac propterea sequitur, vel ex ipso Platone, tum spiritus, tum functiones animales alibi quoque existere quā in cerebro. Quorum principium in corde esse nemo nisi pertinax, negare tentauerit: præsertim cum hoc ipsum dicat Hippocrates, & in quarto de Republica *τὸ θυμητικόν*, in corde statuitur. Quod in Timæo vocat *ἄνδρ' ἰσθητικόν*. Sanè irascimur nunquā nisi re cognita. Irascimur etiam sapientes, in quibus habitus neque consequi principia fortitudinis absque ratiocinatione. Didicit hæc à sapiētibus Ægypti Plato, à Chaldæis Aegyptii: quorū è decretis sanctiores omnes literæ dimanarunt. Chaldæi nāque in corde omnium nostrorum motuum principia, tanquam in principio posuere, Galenus autem à Platone accepta hæc laxius intellexit, oculos sensum secutus, non aciem rationis. Verum de his non est hic disputandi locus. Deficiit enim ille in hoc ab Hippocrate, neque verò fidelis in Platone. Ille nanque propter cerebrum caput factum censet: Galenus maluit, propter oculos. *τὸ δ' ἴσθητικόν*, inquit ille, *καὶ τὸ θυμητικόν*: ac propterea dicit erectum *καὶ τὸ θυμητικόν*, cuius esset simile diuinum illud quod contineret. Sic ille, qui prætulit alibi ridiculè cordi testiculos, dum ineptè ex Aristotelis calumnia, famam apud Philosophiæ ignaros captat: potuit eodem periculo, eiusdem dialectices subtilitate anteferre oculos cerebro, stipatorem Regi.

Hæc narrabat ille animo maximè sedato, sed intento tamen in dicendo. Verum vbi me (subridente enim animaduertisset: vt acutissimi, promptissimi que ingenii est. Quid agas, inquit, non me clam est. Dum vides me persequi ius vestri Lycei cōtra infutura nostra, vel meā miarisi inconstantiam, vel ad te respectum habuisse me, id latens est. Erat enim tibi gratificandum, vt cōmodiore vterer ad hanc rem quam paro. Nam vbi meo, faciam & me alium, & tibi aliter sentiendum esse senties.

Tum ego, fruar tamen interea vsura hac

tuæ facilitatis: semperque te habebō, quem obiciam tibi. Noui ego te Baiuli, acerrimo iudicio Philosophum, oratorem eloquentissimum. Quocirca nos olim deambulatores, nunc Romani non spontè facti, quibus sedendo vincendum est, perlibenter patiemur abs te sic pote deludi: teque contra te ipsum tam vera, tam subtiliter disputantem æquo animo feremus. Neque enim audeamus *ἀσπεν* illud vestrum oppugnare, *αὐτὸς ἴσθη*. Et ille, Quam toties abs te audiui, minus, liberali ac nobili viro dignam dissimulationem, tam te exerceat nunc arbitror intempertius, quam est à me, præter rationem, pro Aristotelicis disputatum. Sed ad rem. Habeo nanque de plantarum appetentia, quæ noslim obliuisci. Per sua ista sanè festiua admodum ab ipsis vitibus, quibus datæ manus videri possint. Nisi piget vos metaphoræ, ac potius cum vulgo malitis *ἰλινγες*, & capreolos, & clauiculas: captant nanque his fuluras, ac pedamenta, quorum opè surrigantur.

Eas, inquam, manusculas animaduerte re est, diu nimis protentas nutare, quoad quippiam apprehendant. Haud secus ac vermicultus proles roris, atque hospes Ocymi facit, dum posterioribus forcipiculis innixus, sublimè tollit caput, captatque locum in quem se demittat. Ita primulum illæ tentantibus similes videntur: deinde vbi aliqui attingerunt, intadunt, atque aduoluntur illico. Illud à me præterea curiosè obseruatum est: si quid addit alieni, rarè suis vel pampinis, vel sarmentis obuolutas. Quasi nobis institutum persuadere, nolle se naturæ consilia peruertere. ne, quod vilitatis ac præsidii causa datum est, noxiū faciant: neque quo iuuari debeant, stranguentur. Ad hæc igitur, atque alia talia cum respiceret Anaxagoras, asserabat plantas esse animalia. Quin etiam dolore casu foliorum: quibus deinde restitutus vicissim caperent voluptatem. Sic enim hæc scribit Author: Empedoclem quoque putasse, in ipsis esse consutum sexum, siue, vt ipse dicit, commissum. Eius nanque verba sunt, *ζῷον καὶ φυτὸν ἓν*. Platonem verò existimasse, iccirco præditas appetentia: quia indigerent alimento, quod sibi vis alitrix & appetat & interpolet. Deinde hanc Platonis sententiam eandem efficere vult cum superioribus. Nam, inquit, si hoc ita constitutum sit, necesse id erit quoque, vt & voluptate, & mœrore afficiantur. Tum illud consentaneum est vt & somno opus habeant, & vigilia.

Est Platonis opinio hæc ad hunc modum. Humanæ naturæ naturam congenerent aliis formis, & sensibus miscetas, ita vt alterum esset animal: Quibus verbis non solum &

ζῷον vocat, & attribuit *αἰσθητικόν*: verum etiam *h. ii.*

ἀναφανήσιν φθίσας φθίσιν ἐξηγήσῃ agnoscit. Reddit etiam rationem, quare ζῷον vocet. πῶς, inquit, ἔσθ' ἡ μεταρῆ τῶ ζῷου, ζῷον μὲν ἂν ἐν δίκῃ λέγεται. μεταρῆ γὰρ μὴ τῶσπ, δ' ἄλλω λέγεται ὅτι ἐστὶ ψυχῆς ἐπίθεον. ἢ δὲ ζῷον μὲν, καὶ λογισμῶν καὶ νόῦ μέτεσι το μὴ δ' ἐπιθεῖσας δ' ἡλείας, καὶ ἀλογισμῶν ἐπιθεῖσας. Et paulo post: ζῷον μὲν, ἔστι δ' ἐχ' ἵππερὶ ζῶον. Vbi diuinus ille vir aliter & faciendum censere, & ipse facere debuisset. De hominis enim partibus dicere cum instituisset, medio in sermone plantarum naturam admiscere aggressus est: qua absoluta, ad relicta membra redire cogere-tur.

Hic Minutius: Quid ages hodie Baiuli? Quem neque Galeni sacramentum, neque Platonis reuerentia queat in officio continere? Nam equidem propemodum mihi habere videor, quid pro illo tibi respondeam. Hominem cum ita exadificasset, vt cum intelligeres, & solubilem & inabilem: oportuit eius opera exemptos catos illos ἀμεταρῆδες, qui tam per seculum architectum primum essent imitati. Icirco illorum ostendit apparatus ad instaurandū, recreandūque opus illud suum, vt diuinis declarat verbis, Ἰνὸ βίου καὶ γενεῆς ἀρχῆς. Duo nanque modi sunt, quibus vlti venit, vt cibo nobis opus sit. Aut quia resoluta, aut quia expulsa pars aliqua nostrū sit: cuius loco in adultis tantūdem, in adolescentibus etiam cum fenore sit reponenda. Itaque vir ille nunquam satis laudatis, qui præceptoris Pythagoræ constanter insisteret vestigiis, è penu terræ paternis victum, non ex animantibus immanes epulas voluit suppeditari. Quo consilio fecit, vt eo in loco in quo declararetur corporis indigentia, subsidiarias nihilo tectius opes ostentaret: non ex barbara consuetudine iugulantium tum mite pecus; tum benemeritos veteranos boues, sed ex eloquentissimis silentiis innocentissimi fenis. Hæc cum dixisset Minutius, ille sese paulisper colligens, vbi lenissimè arrisisset: Nullus, inquit, vnquam transfuga tantos cepit fructus perfidia: suæ. Tua profectò effica ciusima opera factū est, vt cuius me decebat pœnitere, id me maximè cōmississe iuuet. Sed nequaquam mutari potest, quod ab illorū scholis pro certo asseueratur. Amicorum Genios inter se conspirare: communiterque transferri ad eadem consilia, operas, fortunas communican-das. Quocirca quod meum semper fuit, vt Platonicos ab accusationibus tuis defende-rem: si quando illorum tu picturas (hoc enim nomine morosius appellare soles) aut deleas, aut inducas: id tibi nunc aduersus me sumpsisti faciendum. Vel quo colore vsus es, cum etiam interesse putasti ad defensionem: si explicares hominis diligentiam, qui non temerè, sed summo, maximèque opportuno consilio inter hu-mana membra plantarum naturam perinde relata, atque rem necessariam componeret. Sed ad rem. De Anaxagora, deque Empedo-

cle quid statuendum sit, mox videbimus. Plato autem non magno negotio suo potuit animam quoque nostram dare plan-tis: qui in Timæo, primum corpus ipsū, deinde animam vino calefieri scripsit. Quare appetitum haud penitus stolidum attribuat illis: si etiam vinum meditentur, vt poetria valeant euadere. Et videor meminisse nescio quem affundere solitum platanis suis vinum, & apud Athenæum quidam etiam lactucis. Sed videamus, quid appetitus iste sit. Sic igitur desiniamus: Affectio, eius quo caremus, potiundi. Hoc autem sine aliquo motus genere fieri non potest. Nam quæ appetunt τὸ πῶς, motus iis secundum locum datus est: Quæ quantita-tem, accretionis: Quæ qualitatem, alteratio-nis: Quæ substantiam, transmutationis. Id quod attribuunt materię primæ, propter imperfec-tionem. Eius equidem essentiam puto, appe-titum perfectionis, quo parata est, ac præstola-tur omnibus formis. Vnde Plato vocat ipsām, ἡμῶν ἐπιθυμία, πῶς δ' ἐστὶν. Quo etiam modo I-gnis, differentiam, quam in præsentia leuita-tem dicimus, appetitum loci superioris. Hunc autem appetitum in materia illi non esse acci-dens: sed ambiguè dici vocera hanc, in essentia materię, & in affectibus animalis. Hæc igitur natura perficit ipsam materiam duobus momentis. Primo, vt sit materia, & hoc quod ipsa est sibi: Altero, vt sit hoc quod est, nunquam separatam nec tempore, nec natura ab eo quod est esse alterius, non tanquam termi-ni, ad quem referatur, sed tanquam pars totius. Quare natura illa cum sit prior, quam esse, quo est alterius: erit etiam prior, quam illa potentia, qua potest alterius esse. Igitur hæc po- tentia non erit τὸ πῶς ἢ τὸ ποῦ materię: sed τὸ τί ἐστί, manans ab illa natura, quæ differentia est illius essentialis. Non enim verum est, formatū car-entiam, esse essentia materię primæ. Priuatio cum sit nihil, entis causa nullo modo esse po- test. Ac tamen si priuatio introducit ad Philo-sopho in naturæ scenā ad generationē, pro vno ex tribus principiis: tamen haud ita statuitur, vt pars, sed vt quædā notio necessaria extra totum futurum: non quæ statuat, sed quæ non statuat, vt statuat. Si enim fit quod non est, ergo ne- cesse est non esse quod fit. At inanes quidam cum inter se Philosophorū placita compara- rent, recitarētque Priscorum principia item tria, Materiam, Formam, Mentem: ausi sunt A-ristotelem irridere, qui repudiata mente suppo-suerit priuationem. Hi sunt, qui propter insci-tiam, atque inscitia: sobolem temeritatē, pocu- lis oppugnare contendunt eas notionēs, quarum præscriptiōibus idem subiectum secatur varias ad scientias.

Quis enī paulo prouectior in Philosophiæ studiis audeat profiteri, datorem formarum pertinere ad naturalis philosophi contemplationem, quādo ille careat omnino motu, huic à motu

motu nunquam liceat discedere? Satis igitur fuit Motorem primum indicare in extremo Physicorum, atque interea dicere illud: Sol & homo generat hominem. Verum mures i-ostos in pistrino relinquamus, atque ad appeti-tum redeamus.

Hi motus omnes, de quibus supra dice-bamus, vnum tantū respiciunt finem: alteram scilicet contradictionis partem. Quippe nequit ignis appetere descensionem. Sic aucta-bile suapte natura non potest affici, quin au-geatur: denique alterabile, quin alteretur: ma-teria prima, quin per formam susceptibilem perficiatur. Ab his aliud motionis genus est, de quo supra, non quidem forma diuersum, sed efficiente. Nanque manus meæ motus deorsum non differt, vt indicabamus, à terræ motu, quā motus est: sed eo quod in terra mo-tus à forma fit ad vnum: in manu ab anima ita ad id, vt etiam possit ad contrarium. Ratio est: Quia terræ forma vna, simplex, simpliciter est. Anima simplex, multiplex, multipliciter. Sim-plex substantia, multiplex potestate, multipli-citer obiectorum cognitione, à quibus elicitur actiones. Icirco hęc appellatur motus ἀνακλισησ, quæ dicitur diiudicationis, & ele-ctionis. Quanquam nos melius, quàm Græci. Illi enim ἰσὺ κατὰ ἀνακλισησ κινήσιν vocant: nos liberius voluntarium. Voluntatis species ἀε-αίρεσις est, ac perfecta quidem. Is sanè ordo. Velle in communi. Deinde liberare, est actus intellectus per cognitionem, promouens se in voluntatem. Tum eligere. Itaque sic sese con-sequuntur, βούλησις, εὐλόγησις, ἀίρεσις, ἀεὶ ἐστίν. Sic enim à diuino Philosopho. Differunt apud Pla-tonem quoque, ἰδέλγησις, & βούλησις. Igitur ele-ctio cum sit actus voluntatis sequens intelle-ctionem conclusionis, non omnis voluntas e-rit cum electione. Non ergo motus omnis ἰδέ-λογησις, ἀεὶ ἀεὶ ἀίρεσις. Hinc in Augerium intuitus, Equid habet iste tuus hospes ad hanc ἀνακλι-σησ? Hoc, inquit ille, curabam. Lego hęc, discre-tionis. haud ineptum nomen, etiam apud Ci-ceronem verbum frequentissimum. Græcum est, κείνην. Quod ad sensum operam transtulit Philosophus in secundo de Anima. Latini commodiorem atque expeditiorem fecerunt prononciationem, transpositis elementis, sicut ἀρπύρα, rapio. Compositum autem hoc, si me ludere permittitis, acutius deducam ἀρπύρα, τὸ κερ-εμύνα. Qui enim discernit, disparsit τὸ κερεμύνα. Sed hoc sic dictum putatote, velut lenæum à leniendo, & thus à tundendo. Cæterum per me, sequare, licet. In plantis, inquit, igitur appetitus est, alendi & crescendi: quippe nisi vim illam attractionis, transmissiōnis, distributio-nis, mutationis, vniōnis non haberet planta: neque attraheret, neque attracta conficeret ad vitæ munera. Nempè ab Sole solo non fit at-tractio, vt putarunt quidam: qui non animad-uerterent, quàm maximas radices excrecere

deorsum versus in profundum ad contrarium punctum lineæ dimetientis radios solares. Ne-que multo melius sentit Theophrastus: non posse radices prolixius demitti, quàm quātum Solis vis subire terram valeat. Nam neque lum-en eò delabitur, quod alioqui vehiculum Peripatetici statuunt celestium effectiōnum: neque in telluris parte intima sentitur calor vllus: quam in partem vel ad duodecim pedes peringere vidimus radices. Et formæ, non Solis est, quantitates terminare. Vtitur enim, vt Philosophus ait, calore natura, tanquam ministro, aut instrumento, non tanquam le-gislatore, aut opifice. Alioqui radicibus om-nibus eadem quantitas produceretur, atque prolaretur. Omnibus enim Sol idem: terrę parentis penu demensum idem. Et contrā cœ-nire constat. Aquilonis enim regionibus ar-bores grandiores, radices vastiores. Præ-terea in metallis omnia sine Solis admissu ge-nerantur. Intellego nunc & lumen & calorem, quorum vtrunque Philosophus ille cum cæte-ris Peripateticis fiderum instrumentum, vt dicebamus, appellauerunt. Cum tamen aliter ab acutioribus disputetur: nihil enim rerum in in-timis terræ sinibus gereretur. Verum quem admodum vltra pellucida corpora transmitti-tur lux, vnde nomen est eius comparatum: ita per non translucida vis illa sese infinuat ac pe-netrat, quæ luce ipsa multo est efficacior. Toli-lit simul cum dubitatione probandi curam quotidianum magnetis exemplum, ad cuius motum sub mensa, mouetur ferrum pensile su-per ea.

Nec propterea (quanquam hoc in dis-putationibus de semine generali discussum est à nobis aliter) delentur eorum placita, quum sine subiecta materia formam negant posse agere. Virtus enim cælestis illa, per lumen dela-ta huc, afficit terræ superficiem. Ea affecta, proximam sibi partem immutat æquè, dum ad certa loca destinetur. Sicut ab eodem lapi-de ferrum etiam non actatum agitur. Ad hæc si Solis attractione crescerent plantæ, nequaquam demitterent radices vllas, sed to-tæ in altum surgerent. Sed attractio, ac dis-pensatio fit à vitalis caloris facultate sub im-petibus animæ, cuius spiritus illi sunt apparito-res: diuina quædam res, sincera, secretā-que, atque alia prorsus ab elementis. Frigidis-sima nanque Mandragora multum in foliis, plurimum in radicibus capit incrementi: quan-tum profectò nullum aut Lepidium, aut Chæ-refolium, aut Smyrnum, aut Pyrethrum: quæ ab isto calore elementari calida sunt.

In hac autem appetentia stirpes intel-lectionem habent nullam: nihilo sanè maiorem, quàm lapis ille cum trahit ferrum: aut ferrum cū lapidi affricatū, vt ad Mundi verticem con-uertatur. Sed est proportio quædā actionis & passionis, qualis inter ignem & stipulam, quæ b.iii.

non est inter ignem & lapidem: suo tamen quæque modo. Stipulæ passio pertinet ad corruptionem, ferri ad perfectionem. Hæc enim affectionum genera duo sunt apud Philosophum in libris de anima. Non continuè contiguus erit igitur, debere sentire plantas, ac tanto minus vel lætari, vel contristari: nisi siquid habes adhæc Minuti. Ille verò, Nihil, inquit, præter assensionem, atque etiam plausum: ita subtiliter atque acutè rerum naturas, ac rationes excussisti. Quamobrem non in hortis inter plantas versari, sæpe etiam vexari, sed in philosophiæ sinu conuiescere mihi visus sum. Cæterùm de somno dudum quid dicebas, quod aut exciderit, aut differendum videatur? Nescio sanè, inquit Baiulius. Corruptum enim puto codicem: nisi subuenit Augerius. Sic enim scriptum est: *ad ὃ συνδύμι τῶν πρὸ ἐπιθυμῶν, εἰ καὶ αἰετὸς τῶν ἀνακλιπῶν καὶ ἐπιθυμῶν, τῶν ἐξηνήρωσεν ὁ σύμφωνος ἔσται.* Non equidem quid illud sit, somno semper opprimi, ac nihilo secius euigilare, planè percipio. Verùm fortasse hunc ad modum admittere possumus. Si appetitus attribuitur, in eis somnum quoque, ac vigiliam agnosci debere: sed quæ ad id i' a se qui, si appetitum animale, non autem purum naturalem intelligamus. Nam (vt nunc assentiamur Auerroï qui in Apala d'apala sentit ita) res materiaras in suis functionibus fatigari: Et somni finis est instrumentorum quies, atque etiam instauratio reductis ac retractis spiritibus ad fontem suum: lassitudo verò subuehit tristem sensationem: quies à plantis appetitur necessariò. is autem est somnus. Sed quid diuinat Augerii Actus Natus? Ceterum nec abimus nouacula? Aues, inquit Augerius, hæc nobis felicius addixere. Nam & ademit ad: & ἀνακλιπῶν, reficiuntur, interpretatus est. Vt non sit iterata possessio, atque captiuitas: vnde Heri, κακῆ μένος, sed recreatio. Dixerim: *ἐν γὰρ ποτὲ τῶν ἐπιθυμῶν κατὰ φύσιν ἀνακλιπῶν πάλιν ἀνακλιπῶν σφραῖς τὸ ἐξηνήρωσεν. σύμφωνος ergo consentaneum dicit esse, in eis appetitum inueniri, si somno foueantur per vices, & vigiliæ restituantur. Eo conticescente, secutus Baiulius. Proponit, inquit, alias quæstiones, numero duas. Prior est: an spirent plantæ. Altera: an sexum in se habeant consilium. Quam sententiam suprâ dixerat Empedoclis esse. Si ergo Peripaterico more disponamus quæstiones: An viuunt: Si viuunt, an appetant: Si appetunt, an sentiant: Si sentiant, an dormiant. Item si viuunt, an spirent: & an habeant sexum. Quas sanè quæstiones tractaturus, affert rationem consilii sui. Negat enim in horum singulis mutatum ponendam esse operam, hisce verbis: τὸ δὲ τῶν ἀνακλιπῶν ἐπιθυμῶν, εἰ καὶ ἀνακλιπῶν πάλιν ἀνακλιπῶν ἐπιθυμῶν ἐπιθυμῶν, ἀρῆπον ἔσται. Facturum enim importunè: neque è re producturum sermonem in quæstionibus. Quam tamen propositam sententiam neque eum serua-*

re video: nempe de omnibus hisce disputat: neque seruandam cenfeo viris doctis. Nihil enim superfluo quaeritur, aut non necessariū. Quare nisi verba sequeretur idem edicentia: putarem, quod assueuerat statuit, addita negatione velle debuisse. scilicet non esse hæc indiffusa relinquenda. Consulendus ergo tuus, Augeri, codex. Idem sonat, inquit ille. Et δὲ ἀνακλιπῶν, interpretatur, in quibus nullum sit operæ precium, scitissimè. Viliū namque rerum precium nullum. Friuola sanè sunt τὰ ἀνακλιπῶν: quantum ἀνακλιπῶν potius dixerim disquisitiones, quæ parui sunt roboris ac momenti. De spiratione verò qui negarit etiam morosius disciprandum, parum habuerit comportum, quot inuoluatur difficultatibus is, qui libros de spiratu, & de spiratione legit, vt Aristotelis, vel Galeni. Ac quenquam haud tota fuit hic illa superlex explicanda, referre tamen suo more debuit ad illa loca Philosophus summam rei. Verissima hæc omnia, Baiulius ait. Tractat enim mox hæc ipsa, quæ tractanda negat. Explicat interea quæstiones de anima plantarum. Animatas esse, generari, ali, augeri, adolescere, senescere, interire. Quarum affectionum nihil inanimi cum sit particeps, animata: erunt illæ. Molliuscula tamen oratio est, ac minus efficax, *ἐξ ἑνὸς φύλας, εἰς ἑνὸς ἀδύμι.* Languidior paulò copularia illa. Acutius *ἐξ ἑνὸς φύλας εἰς ἑνὸς ἀδύμι.* Quippe hoc vult, tamen ratio debilis, atque manca est, nisi probet generationem, & cætera illa, esse animæ opera. Eadem argumenti forma vt pores à contrario sic. Corrice prædita sunt, & foliis, quæ in nullo insunt animalium: ergo non sunt animata. Quia possunt generatio & crementum competere naturæ superioris: sub qua sint lapides, & metalla: quæ viuere mordicus quidam tenent etiam nunc. Tunc ego, caue, inquam, Baiuli. Quid enim agas non vides. Nimis tu subtilis disputator es: neque te respicis. In eiusmodi nanque discrimen adducuntur istæ tuæ vestigationes: vt à Galenicis vestris, & sophista & desertor appellari possis. O Cæsar, respondit ille, tu me aplicationibus tuis insolasti. Contraxi namque animum ex simpliciore contemplatione, spinosioribusque his obicci. Quibus in locis nactus sum colorem hunc ex calore isto tuo, qui rimatur omnia: etiam quæ nusquam extant aliquando. Malè enim audis hoc genere scholasticarum literarum. At non audio, inquam, ab Aristotele: qui in secundo librorum de celo, præcipit huc ad modum: *Δεῖ ὃ μέλλοντα καὶ αἰετὸς ἐπιθυμῶν, ἀρῆπον ἔσται.* Sed potius te iam audiam. Ergo, inquit, philosophi ordinem animaduertisti? Animam posuisti primùm, deinde facultates eius. Atque earum generationem primam, mediam nutritionem, postremum incrementum. Non admodum leuis res est, si dicamus generari, ergo animatum esse. Non est ergo absurdū, si iam constet, vt dicebatur, opus

opus esse animæ generationē. Siquidè haud cōuertitur (sic enim loquuntur) id est, non recipit sensus rationis. Falsū est, animatum, ergo generans. Non omni competit ætati: nepe ieni, vel infanti. Non omni generi: quippe Mulo, Anguillæ, Adianto, Ephemero. Non omni regioni: vt Palmæ in Liguriis. Haud imbecillum tamen argumentum compares: scilicet quæ penè omnibus commune. Nam tamen non omnes generant sibi simile totum, at saltè partes: puta ramos, frondes. Dixi, penè omnibus: propterea quòd neque tuberibus neque fungis, horum quicquam vñ venit. Quòd enim dubitat Theophrastus: partè sine sint plantarum ramis, quoniam sine his vel cultu, vel alio euentu queunt viuere, eius rei solutio facillima est. Non sunt partes ad vitam necessaria: vt quibudam radix, aliis acumen, nonnullis cortex, maximæ parti medulla. Abies præcisò vertice moritur: ablato cortice, præter suberem, viuunt nulla. Salicem sine villo medullæ momento vidimus: alia non ferant. Absque radice non pauca, vel exempta, vt Semperviuum, & Aloe: aut sua natura, vt aquatica Lenticula. Sic Homo viuunt mancus, & Lacertæ amissa cauda. An verò arbor in tægra dicitur, quæ putata est? Integra quidem, si vitam spectes: at non integra *μαθηματικῶς*: quando quæ aderant, abisunt. Quoniam verò non solum mathematicum corpus est, sed etiam naturale: quòdque natura dixerit ad finem generationis, ea dicitur integra, quæ partibus ad germinandum apparatus prædita fuerit. Quam ob causam & ablati brachiis alia succedunt lætiora, & quæ remanent, sunt vegetiora. Sicuti mancis quoque cōtingit hominibus, vt sæpe cæteris membris sint valentiores. Præterea plantæ redduntur viuaciore. Est enim quæ situm hoc in propofiti disputationibus apud Aristotelem. Sunt autem partes quædam, quæ non propter indiuiduum factæ sunt, sed speciei causa propagandæ, cuiusmodi testiculi. Iis animal vbi carebit, sui viuis tantum gratia vitam aget, non propter speciem. Sunt item partes aliæ necessaria, quædam viles tantum, alique non nisi ad decorum, vt quibusdam locis caro, quæ non nisi ad explendum vacua comparata est ibi. Intelligitis diuisionem, & deductionem. Tum Minutius. Nō vos solos hæc exercuit scabies. Nostri nanque Iurifconsulti nihilominus de nauis, cuius pristinis ablati partibus aliæ substitutæ sint, quærunt an sit eadem nauis. In qua tamen materia, porrò alia quæstio longè difficilior accidit nobis, quæ accuratius excoganda, apud nos nulla est. Nunquam enim fiet vt tota planta, mutatis omnibus partibus, toti substituat. At in corpore arte compacto id euenire potest. Satis enim manifestum est hoc in nauicula, aut arcubalista. Vester autè Theophrastus ibi perplexus admodum videtur. Est, inquit ille, vt ais, Minuti. Quare huic Scalige-

ro locum illum multis cum aliis relinquamus. Et ad rem. Illorum quoque hinc patet error, qui vim informatricem aliam ab anima, etiam ab anima rationali putant. Siquidem folia, & brachia, & furculi, in stirpe iam perfecta conformantur. In homine caro noua substituitur nõ sine figuræ præscriptione. Opus hoc attractricis, retetricis, alteratricis, mutatricis, vnitricis: quæ potestates cuius sunt nõ omne animæ intelligit, quæ vna est forma in homine: aded, vt eâ Plato *ἐν Τριῶν συγκρασίῳ* dixit. Complectitur verò hæc illa, tanquam circulus tres species trianguli, quibus præterea lunulas addit in ambitu, quasi cælestem rem: quæ triangula quidem illa capiant ipsæ, at ab illis nulla queant capi ratione. Imò verò quarum proportio vllis quadratis, aliisve rectilinearis figuris incomprehensibilis sit. Quæ Minutius admiratus: Vt inquit, Baiuli, planè ac verè vir diuinus es. Felicissima verò Platonis illa femina quæ in te talem frugem extulere. At hæc verba tua, vt profiteor ab alio nullo me antehac audis: ita magnopere vereor ne non à multis intelligantur. Sed porrò. Non multa, inquit, superisunt ex hac parte. Verba modò quædam sunt animaduertenda. *νῆξεν*, adolecere intellexit, quo vegetam denotaret ætatem. Videndum etiam, *χλόζεν* ne accepit pro eo quòd est, *στῆται* ferre. Habemus apud Nicandrum vocem, pro virenti. Hic Augerius, licet ne? Habeo nanque splendida quidem illa. Virescere? quæ earum quædam iuuentus sit, senioque dissolui. Nitida hæc, & concinna: si sibi scripserit interpres. At hæc est versio seruitus, imò boiæ, miserima conditio: vt auctoris quem sequimur, arbitrari distineamur. Non etenim est virentia stirpibus iuuentus vllas, sed in iuuentute viror. Neque id auctor ille dicit. Sed *χλόζεν* & *νῆξεν* quando ne id quidem verum est, viriditatem esse foliis iuuentutis. Nam & vetulæ virent arbores, & quibus post vnum alterumve mensem imminet interitus. *χλόζεν* ergo sonat, non tam fructum fundere, quam frondescere, eas quidem, quæ frondibus vestiantur: omnino verò coloris herbacei nota est: vnde *χλόρον* Galenus ostendit, non solum esse luteum, sed etiam subuiride apud Priscos Asiaticos, ex Hippocrate. Viror autem ille omni competit ætati, primor, statæ, deteriori. Et laxius fortasse, atque ex vulgi vitio loquutus est Philosophus iste, cum dixit, senecta dissolui. Senecta nanque mors esset. De interprete, accipio, Baiulius inquit. Nihil enim eis periculofius, quam audacia fidem temerare. Pro autore quæ dicam, habeo. Parabilis illa, & è foro defensio. Dicam, posuisse *δύσταν* pro fine. Sed tibi acuro, non satis. Igitur nos quoque acriusculè. Non est, dicit ille, mors quæ dissoluit, sed aut pugna contrariorum, aut naturalis humidid defectus. Hoc posteriore senectus sit. Mors autem priuatio est, quæ sequitur tractum illum b. iiii.

dissolutionis. Infert ergo deinde ex illorum placitis, cum hæc habeant, habere etiam appetitum. Quare voluptatem quoque capient ex satietate, merorem ex inedia. quod si ita sit: sensu quoque esse præditas. Hoc ubi recitavit, etiam admirabilem adducit sententiam: tamen pro falsa refutat, neque id immerito. Non enim ex eo quod appetunt, eliciatur illud necessarium, voluptatem capere. Quanquam huc nobis sunt afferenda verba, potius ut quid sentiat intelligam, quam elicienda è verbis sententia, quasi ego me profitear intelligere. Sic igitur ait: *Δεχόμενοι τοὺν ἄριστον, εἴ τι γένηται, ἢ δὴ καὶ ἀδύνατον, καὶ ἢ ἀδύνατον μὲν ἴσθι λόγον, ἀσπείτου δὲ, ὅτε πῶς καὶ ἕκαστον πῶς αὐτοῦ αἰδύναται, εἰ μὴ μετὰ εὐδαιμονίας. τοῦτου ἕνεκα. διακρίσεις μὲν, ἢ μὴ πάντως παρανοήτου σκοποῦ, δὲ καὶ τὰ φησὶ ἀδύνατον καὶ ἐπιδοματὶν εἰδὴ ἔσται.* Ergo cum ista admirabilitate non coniungit absurditatem, sed laudationem, quandoquidem negat prave eos intendere. Hæc verba statim dixit Augerius, ubi ille Græca recitare desisset. Et subdidit: Non igitur id sonant hæc, quasi repudiet. Quis enim non admittat, quod neque prauum est, & est admirabile? At ego contra potius, neque admirabile, neque verum esse, neque verè dici. Posita nanque videtur deductio argumentationis ἐξ ἴσου δέχεται vulgi. Itaque non faciet admirationem, quod vulgò fertur. Quod autem non sequatur, patet ei qui distinguet ambiguum verbi naturam. Appetitus enim ἁμερόνως dicitur, in igne ad occupanda loca superiora, in ferro ad sui coniunctionem cum magnete, in planta ad humorem suggerendum, in equo ad verem, in homine ad beatitudinem. Quarum rerum quales, quoti, quanti gradus in ipsis sunt formis, talem esse decet ordinem accidentium, quæ formas illas consequuntur. Illud verò fortasse impetret apud vos veniam interpellationis meæ, quod interpret noster etiam de suo posuit, quod efficeret sententiam depravatiorem. Sic enim inuertit: Dicitur itaque, si quid alatur, idem quoque appetitu duci. Et voluptate afficitur per saturitatem dolore autem per saturitatem. Et absque sensu affectionis illæ non sunt. Paradoxus igitur est, quamvis non aded temerè erret eius intentio, qui plantas sensum appetitumque esse attribuendum, ita existimavit. Videtis enim non quasi recitet opinionem, sed perinde atque ipse suam dicat sententiam, ita loqui. At Græcè, ut animadverti, aliter: Si, inquit, ita est, ut quod alitur, continuo item appetat, exque satietate voluptatem, ex fame dolore capiat, nec absque sensu tales eveniunt affectiones: admirabilis est illorum perspicacia, non absurda tamen, quibus placet plantas & sensu esse præditas, & appetitu affici. Neque vitare potest ambitionis suspitionem, ubi διακρίσεις Græca voce maluit expressum, quam Latina. Neque negatio illa ius suum exercere potest in vtranque vocem illam, φῶνός, καὶ ἀδύνατον. Si enim dixerò,

Nō malus mentitur Itiobrix, necesse est altero sublato alterum stare incolume. Vt sit, aut bonus mentitur, aut malus vera dicit. Ille sic differuit, sic Baiulius est sequutus. Ex istis, Augerius, tenebris clarum emicuit nobis lumen è luce iudicii tui. Assentior enim, & perplacet. quare ad pistrinum. Post hæc Anaxagoræ disponit opinionem simul, & Democriti, atque Empedoclis in questione de sensu. Neque enim solum sentire plantas, verum etiam tum cognoscere tum intelligere. Quo in loco notandæ sunt voces duæ, καὶ scilicet, & γῶσις. illa est vis, hæc actio. Ea cum diceret, atque Minutium audiret ingemiscens: Quid hoc, inquit? Vnde hæc tam repentina mollities animi? Præfecto armatæ nobilitatis præsertim inter lignorum duritiam & asperitatem. Pietatem, inquit Minutius, ò philosophi Christiani. Quam si armis vel oppugnatam tueri, vel oppressam vindicare liceret, non tam gemitus nunc hauriretis, quam telorum sicut atque crepitus, audiuissetis. Nam quantum vero præstat lux illius seculi, nostræ tenebris tempestatis? Quam enim brutis, in quibus nulla esset mentem ascribebant, nostra ista monstra Epicureorum nobis in quibus esset, amittere. Ea nanque de anima nostra blaterant, quibus referendis in me ipsa exhorretis. Bono, inquit, animo es, respondit Baiulius. Omnia, spero, in melius vertet Princeps æternus veritatis. Ego verò non penitus in opus præsidii videor: quo & me muni am, & te consolor constantiorem, & labefactatos constituam, modò ne fastidium monitis saluberrimis antevertant. Hoc enim instantibus respondent: Curiosus es. Nugæ Aristotelis. Deliria scholasticorum. Tum esutitis ineptiolis, abest potius sub cultro, quam relinquunt bene monentes. Principio retineamus illam cõlitus demissam veritatem. Tum aggrediamur hoc semiphilosophos porcos in suis hortis, Alexandreos verò in Lyceo: neque aliis, quam quibus ipsi vincere confueverunt, armis conuincantur. Extremæ duæ hinc atque hinc contrariæ directiones acies consistere: Epicureorum cum euocatis Aphrodisiensibus, qui animam interficiunt: & Pythagoreorum, qui in canes eam, atque etiam fabas tanquam in colonias, ut deducant, transcribunt. Cum errent vtrique, horum tamen alterum si mihi proponatur admittendum, malim equidem cum Mnarchi quam cum Neoclis filio. Quod verò superabit & expectationem fortasse vestram de Galeni sectatore, & doctiorum fidem in recepta persuasione, & improborum pertinaciâ propter iudicii peruersitatem, nunc iam dicam. Existimare animâ & creditam fuisse Aristoteli mortalem, & argumentis descriptam, quidam sese cogi certis illius verbis professi sunt. Aduersus quos multi boni docti que viri quæ dixerint, non est hic locus recensere. Quæ nobis dicenda reliquerint, partim diximus alibi:

paucæ

paucæ hæc hic dicere neque me pigebit, neque vos audire fortè penitebit. Noua enim sunt, vtriamque bona. Firma verò aded, ut nullo contentiosorum impetu labefactari posse videantur. Principio, si, ut volunt, è nihilo nihil fit, igitur id quod aliquid est, in nihilum reuerti nequit. Par enim ratio creationis & corruptionis. Nam si è punctis nullum confieri potest corpus, corpus item nullum in puncta resolui poterit. Præterea cum triplex substantia sit, Materia, Forma, Compositum ex vtraque: hoc quidem compositum dicitur generari, materiâ scilicet in eunte forma, eadem verò abeunte corrumpi: sanè materia ipsa neutiquam per se corrumpitur. Nempe suum semper obtinet. Sed per accidens corrumpitur, cum aliam subit formam. At forma cum longè sit nobilior quam materia, tanto minus eam corrumpi decet. Si enim quod sit, ut sit hoc, id est, materia ipsa, non aboletur: tanto minus abolebitur id quod facit ut illa sit hoc. Ea verò forma est. Ad id confugient in materie potentiam reuertende qua etiam formæ omnes educantur. Hoc neque respondet viribus argumenti, neque verum est. Non respondet profecto, propterea quod materia, quæ est ignobilior, existit aliquid actu semper: igitur extare quoque semper actu formam, quæ sit nobilior necesse est. Est autem nobilior vnde cunque, scilicet præstantia virium, functionibus, titulo causæ, atque (vt loquuntur) entitate. Quod verò sit etiam falsum, patebit ex his. Si enim formæ essent omnes istæ in materie potestate, quæ admodum in oui potestate pullus est, quippe qui ex eo fieri potest: & veluti figuræ artificiales in ligno: sic materia prima comprehendens vniuersas formas ens esset nobilissimum, Deoque simillimum. Verum sicui dicebamus, materie potentia, susceptibilitas tantum est. Formæ verò dantur ab intelligentiis, acceptæ ab Opifice primo. Anima nostra à Deo statim ipso, nullo interea vel medio vel sequestro. Neque propterea corruptibilis, quia generata: neque finem habitura, quia principium habuit. Quippe alio modo generatur, quam quomodo aliquid fit ex aliquo. ipsa enim ex nihilo fit. Quid mirum? Mundum totum ex nihilo creatum esse, necesse est. Nam quis insanus dixerit Deum ex sui ipsius materia confecisse Mundum? Deum verò esse causam Mundi efficientem, etiam Aristoteles dixit. Nulla nanque ratione fieri potest ut quod à primo pendet, non pendeat vniuerso genere causarum. Neque verò finem habebit, quia principium habuerit anima: nisi quomodo mentes illæ cælestes. Nutu creatæ, nutu dissoluentur, si libererit. At libuit, ut ne liberet. Voluit, ut nollet. Tantum verò abest, ut animam deleri morte putauerit, ut etiam per interrogationem subdubitarit: an omnia essent animarum plena? His de causis Plato materiam primam non appellauit, sed vt diceba-

mus, *ματὴρ* appellauit sapientissimè: qua voce vitur etiam Arist. quoniâ susciperet extrinsecus aduentates formas: nihil ex se ipsa promeret, quia haberet nihil. Ac quemadmodum à se ipsa differt *τὸ πῶς*, vt ait idem: neque ad nihil redigitur vnquam, neque reponitur in potentia aliquid, sed actu sub aliqua forma perpetuis successibus existit: ita forma, quæ multo est excellentior, quippe cui dat (vt dicebamus) vt sit hoc aliquid: non differet à se ipsa *τὸ πῶς πῶς* illam: semper enim eadem erit, neque vnquam ad nihilum euancescet, neque in materie potentiam reponetur: quandoquidem ipsa illam, vt actu sit, facit. Esset enim materia omne ens actu. Siquidem nequit in esse forma quin informet. Et esset vnquam multa. Materiam nunc accipio materie quamlibet portionem. Nam in tota materia vniuersa, formæ sanè sunt omnes. Verum in materia prima fimi nego esse formam vel Muscæ vel Muris, vel actu vel potestate. Sed in materie formis primoribus corporatam imponi qualitates ab astris, quibus affecta illa possit recipere eis conueniens sibi conuenientem formam à sideribus iisdem. Quæ omnia bonam in partem, quippe vt illorum de speratam pertinaciam quatefaceremus, quæto accipiatis. Neque sanè sic sentio. Sed quæ pro veris & recepta sunt, & constituta à sacrosanctis viris, vobiscum æquè & agnosco, & recipio libens. Alioquin essent formæ certo numero circuncipræ: quare etiam animæ: id quod à veritate prorsus penitusque est alienum. Hæc erant impræsentia, quæ modicis angustis contractatus dicerem: paulò quidem acrius, non ab re tamen: siue rei spectemus nobilitatem, siue quod de anima plantarum agebatur: haud absurdum fuit de anima nostra dicere: quoniam vox illa, *ψυχή*, hæc ipsam apud Aristotelem, Anaxagoræ verò etiam præstantiorem significans, ad hoc nos vocabat. Cum perorasset, ait Minutius, rem veterem tanta nouitate, controuersam tanta claritate nunquam satis admirari sese debere. Proinde pergeret aduersus hoc se terræ filios pro diis stare. Ille cetera sic est prosequutus: Videamus, inquit, huius Philosophi censuram. Reicienda hæc est, tanquam praua, atque inania: In plantis nanque vel appetitum, vel sensum inesse nullum. Appetitum nunquam esse sine sensu. In plantis neque sensum, neque sensus extare vestigia. Nempe nullam partem sensu præditam, neque eo quod sensus obtineat proportionem. Nihil quod sub sensu genere contineatur. Nihil quod sensus naturam consequatur. Nullum siquidem in illis esse localem motum. Nullam iccirco viam ad aliquid assequendum, quo sensu percipiatur, institutam. Nullum indicium offerre sese, quo in illis sensum intelligere debeamus. Quemadmodum alia comperta sunt argumenta nobis, quibus eas & alii, & crescere sciamus. Non ergo colligi posse in illis appetendi vim inesse vllam. Il-

lico Minutius, Magna, præclarâque argumeta, Baiuli, quæ mihi aduersus tuam sententiam renouarunt dubitationem: nam si animalem appetitum plantis adimas, naturalem attribuas, non appetet planta, quatenus animata: sed quatenus (audebitus dicere?) naturata. Hic ille paululum cunctatus, Mirificus es tu quidem mortalis, Minuti: qui res iudicatas, de integro trahas in iudiciu, præsertim tantus Iuriscōsultus. Verum sic habeto. Omnia post Deum ad materiam vsque primam ita distincta, vt seic aliquo pacto cōtingant tamen. Nam si per mentes æternas illas, earumque cognationes atque ordines, te ipsum ad formam vtique vltimam de mittas, vt nihil inuenias vnum, ita nihil item dispartatum. Vel cum inter animalium, plantarumque naturam communem quandam nexu videris: qui quasi sit vel transitus, vel portorium, vel apparatus: cuiusmodi in his, quæ ζώοντα nominantur, patet. Age verò cum lapides immobiles ipsos habere nihilo scilicet motus facultates: qualem obseruamus in Herculeo. Ad eundem modum ceteræ quoque sese res habent. Perfecta intellectio existit in homine manifeste. Eius vestigia clariuscule in quibusdam, in aliis obscuriora sunt animalibus. Appetitus in nobis est, ex quo & ratione, soboles oritur Electio. Electio cum consilio ac deliberatione in peccate appetitus absque electione consultata. Neque enim propositis vino & aqua canis, malit ille, quam vinum, aquam, vlla facta rerum vltro citroque comparatione. In plantis autem, in quibus cognitio nulla, nullus sensus, deprehenditur appetitus vllus humidum trahendi, quia sint eo ex humore concretæ. Verum similitudo causæ motionis est: id quod ab Hippocrate, Platone, Aristotele refertur ad proterbium in Homeri vulgato versu. Iccirco nõ quemuis humorem trahit, quoniã non ex quibus est constituta. Quare igitur, inquit Minutius, dudũ naturalem dicebas, non animalẽ? Propterea quod, inquit, ex Platoni atque Galeni tyrãide hæc euenit seruitus mihi, qui cognoscendi facultatem animalẽ vocat: alia verò officia attrahendi, expellendi, atque eiusmodi, nominant naturalia. Quæ prolixioribus disputationibus alibi sunt explicata. Bene habet, inquit Minutius. Imprudenter enim subtrahemus ab animalis appellatione, si animæ ea quoque sunt. Nam planta est animata, & hoc ipso quã animata est viuũ: viuũ autem quia nutritur: nutritio eius erit opus, cuius & vita. Ar vita ab anima. In nobis longè adhuc manifestus. Si homo vnũ est: vnũ performam: forma vna: ab vna forma cunctæ potestates: forma anima: ab anima erũt potestates: ergo & denominationes. Neque verò natura illa, quæ aliis in rebus extra animam est, hoc agit, quod vis illa cibum appetens ad succum, retinens oportunitatem, exigens noxium, mutans proprium, aptans atque viuens comparatum. Est, vt ais,

inquit Baiulius. Ceterum de nominibus, vt toties à Galeno moniti sumus, nihil est caute, cur tantopere solliciti simus. Sed ad interpretationem. Imò verò ad me prius, inquit Augerius. Nam mihi quoque dicendi cupido est: an liceat post multarum artium cultum, humanis ingenis, multo labore, excogita-um, compositum, cōstitutum, soluto atque inepto animo in iis ipsis agere, præsertim viro sapienti? Tanto minus, opinor, ea in parte, quæ ratione recta gubernatos animos inter se coniungit ad communis societatis necessitudines: quæ est hic apud nos ciuilis beatitudo: finis quidem temporariæ felicitatis, via verò certa ad illam vltimam sempiternitatis fruitionem? Quidnam est hoc, dices, vineculi Oratio, Baiuli, oratio: de cuius vsu atque efficacia iam dixide nobilitate verò tanta habeo, vt tertia rerum pars, quibus rebus complectur orbis, planè iudicari debeat. Quicquid enim est, aut extra nos est, aut in nobis, aut à nobis. Res extrã rerum species in mente, specierum notæ à mente in oratione. Quæ notiones nisi æquales sint speciebus cōpositis, falsum creant. Separatæ verò, ac singulæ si sint deformes, aut licentia aliorum accipiuntur, atque par est falsitatis habent quandam proportionem. Leonis enim nomen, quod est huic impositum animali quadrupedi, si ad bipedem bestiam transferatur, quamquam neque verum, neque falsum dicitur: tamen falsã notio est ipsa, & illius compositæ falsitatis principium manifestum. Nisi enim sic esset, vti dico, non esset illa falsã: Leo bipes est. Neque dicendum hæc esse friuola, & ad dialecticos aut sophistas pertinere: quin contrã potius sophistarum illa licentia, est nostra verò sedulitas vel ab illis tuetur nos simpliciores animas, veltiam illorum diruit machinas. Galeno quidem faueo tanquam præceptorum. non ipse meo eget patrocinio: per se satis magnus est. Sed quem admodum ille repetebat, vincat vilitas ista, vincat veritas. Cum aduersus Cleãrhem Christophus disputare cogeretur: versiculos illos duos identidem pronunciabat: quos mutato nomine vidi scriptos in codice Diogenis nudiustertius ex huius Scaligeri bibliotheca, etiam addito tertio, quos recitabo: quia sunt animo temperato, atque imprimis pio, nec ingrato, plenissimi, digni profectò qui memoria teneantur.

Εἴ πο μὴ ἄλλα μιμνήσκεις πέφυκ' ἀνθρ, Πλὴν εἰς Γαλιπὸν, τί πο δ' ἐκ εὐδαίμωνά. Τὴρ δ' ἀλλοθῆς, κ. τῶ δ' ὄψις τοῦ δαιμονία.

Galenus verò, & Plato, vel si quis alius, vt etiam perstringit in Topicis Aristoteles, verborũ curam putat indignam viro sapiente. Mirũ verò quod nos doceat fieri sapientes, cum homines esse dedocet. Qui sit, vt intelligas, si quispia pro libidine loquatur aliter, aliter prorectas tur. Est primum Sapientis officium, benè sentire, vt sibi viuat: proximum, benè loqui, vt patriæ

patriæ viuat. Quippe quodd animal sit iure sociabile, ne utiquam tuos ager conuentus impulsu naturæ simplici, formicarum, apumve, aut etiam locustarum more. Sed ratione adductus, induer sese in commune ius: parieturque ipse, patique alterum iubebit simul. Et Galenus ipse, quot locis quantum producit moræ, vnam modò vt explicet voculam? Quot miris modis Archigenis dictionem vellicat, eius quoque minutissimas quasque rimas portiuuculas, in secundo de locis malè affectis? Cuius libri titulum, si, vt cordatos deceat viros, cordi fuisset puræ atque inculpatæ ratio loquutionis, ita fecissent, sicut à me nunc factus est. Nemo enim nescit, quem admodum etiam bene valentes partes affectat dicuntur. vt omittam, ita potius inscribendum fuisse, *πεὶ νόσων παθόντων*, quam *περὶ νόσων*. Quod *περὶ νόσων*, non amplius patitur. non igitur eget operæ medici. Quin præsertim potius vtendum participio. Quin aio: non retè factum ab Hippocrate, *πεὶ παθόντων*. Subiectũ enim est homo, aut partes hominis. Ratio verò considerationis, id est præscriptio animi nostri circa materiam contemplandam, quam Barbari vocant rationem formalem, est affectus ille, quem passionem dicere veritus est M. Tullius. Non est igitur materia libri *περὶ νόσων*, sed *περὶ νόσων παθόντων*. Nec mirum, hæc admitti vulgò flagitia impune. Illotis enim & pedibus & manibus, ad ipsam statim operam accedimus, securi de Galeni commentario, in quo negat vltum esse posse bonum medicum, quin idem bonus quoque sit Philosophus. Hæc illo censorio iudicio dicente, cum me ita subridere vidisset Baiulius, vt ei magnopere viderer assentiri: Mirabar, inquit, si hic Theius sine Hercule magni quidquam auderet. His tu omnibus seminaria ζώοντες, aruum, vlinem, solem suppediastu. Neque enim æquo animo te audire queit viri doctissimi, cum toties à Galeno desciscis, cui hoc ipsum, quo ei, videris tibi, facessere negotium, debes totum. Bona verba, inquam, vir omnium quos equidem nouerim, modestissime. Nam si negem, me etiam multo plura debere viro illi nunquam satis laudato, non illi quauis obtrectatione maiori, sed mihi ipse iniurius sim. Quod si quid ei obligat à nobis incommodi, propter libertatis nostræ tuitionem: quodque sibi irem ille aduersus tum alios, tum Aristotelem ambitio se, interdum etiam ridiculè, voluit licere: ne id mihi fraudi sit, & illi maximæ laudi, si tales habet discipulos, quorum opera ipse sibi nunc sit magister. Punctim semper, inquit, Scaliger. Non tamen illa dicta velim putes, tanquam à castigatore. Sed erat mihi religio, te sacramento solui. Nemo enim nescit quam sis illius studiosus. Id idè vt penè totum manu tua descriptum Græcè primus attuleris in Aquitaniam: vbi ante aduentum tuum, præterquam ex libris de interioribus (sic enim loquebantur) & articellari, at-

que commentarios in Aphorismos, vix eius nomen audiretur. Cui ego: Magis te moueat, si quæ me res impulerit ad scribendum, intelligas. Nam qui tum Aldi opera vulgaros haberem, haud satis habebam cauere ad eas ærumnas exsequendas. Verum apud Aristotelem diu multumque versato tam grauis illa vis est multiloquentia, vt sepius à proposito desisterem. Nihil mihi magis vnquam mutilum animi compertum fuerat, quam prolifixitas ista ipsa explicationum. Tandem verò quoniam necessario malo mihi fruendum erat, coegi genium meum vel inuitum ac reluctantem, plura pati, quò pauciorum fastidium dilueretur. Ita igitur animus ad scribendum appuli, vt ne liceret, quod antea faciebam, saltuatum transmittere verborum *περὶ νόσων*, & sublegere carpitum, quibus rem facere, atque opes parare posse viderer è commercii medicorum. Nunc verò, quia descripta essent de Nicolai Leoniceni præceptoris, quæ mihi commodauerat, exemplaribus: ex eis id capio emolumentum, quodd licet cum Germanicis conferre. Quæ commoda nuper aucta sunt huius Minutii munificentia, qui tum vetustos, tum ornamentis viuendos mihi muneri mihi fit codices. Quod verò pertinet ad factiones, nihil equidem de hac suspitione me purgabo tibi. Scio nãque me tibi notiozem, quam ego met mihi sim propior. Imò verò è tendere studia mea, vt facti ones ac sectæ penitus extinguantur. Nos in omnibus occasionibus, quæ sese offerent ad officia literaria præstantia, nullum periculum recuamus: laudem nullam querimus: culpa volumus vacare. Quin enixè petimus, atque etiam oramus, vt vicissim absque contentione, sed humanè atque liberaliter vnusquisque conferat in medium, quod habet, ad literariæ reipublicæ incrementum. Nihil mihi potest esse beatius, quam scire. Discendum verò, vt sciamus. Ego quidem sapientiam ambitum, tanquam animi nostri ærariũ quoddam semper iudicavi: in quod communia commentationum nostrarum vestigalia inferenda censeo: sed proba. vnde sibi suum quisque inuisum sumat, sine inuidia atque similitate. Vnum enim corpus sumus, vnusque spiritus huius corporis, qui à Deo profectus pro communi excubet vtilitate. Sed nimis diu in hac vmbra sumus otiosi: proinde in viam redire tempus est. Non antè, inquit Augerius, quam hanc apud vos sarcinam deponam. De magnetis vi, atque appetitu ferri dicebas modò, Baiuli: qui appetitus sit gradus, quasi imago cuiusdam transitus naturæ, ab appetitu elementorum, quo locorum suorum desiderio moueri videntur, ad plantarum appetitum, de quo agitur. Sarcina verò mea est, quorundam infania, qui propterea magnetem viuere dicebant. Quod si in eo facit vitam multo ea est, quam vita hominis, nobilior. Non enim nisi tacta, atque etiam prehensã trahimus. Ille

verò ad nutum, vt Pontifex viuētium dici meatur. Hoc in Philoſophia: illud in literis mi-
rioribus. Heſychius Sideritū lapidem facit
alium ab Herculeo. Alteri colorem ferreum
attribuit, quòd & ferrum trahat: alteri argen-
teum. Credo illius ſeculum fuiſſe admodum
βαρβαρον. Multis enim deprehendere licet,
cum congeſſiſſe in illud horreum ſimul cum
frugibus etiam ſcarabeos cum ſuis taberna-
culis: dum omnibus exareis omnia conuertit,
ſine vanno aut cribro. Hæc ſūt quæ volebam.
Nunc ſi pergere libet, per melicet. Quæ pro-
poſita ſunt, ſigillatim expendamus. Primum,
ait, in plantis neque appetitum, neque ſenſum
eſſe. Melius ſic: Appetitus non eſt, quia neque
ſenſus. Quia nõ eſſe poſſit hic abſque illo. Cu-
rioſius ab origine verbi: ἐπιθυμία nanque
ἐπιθυμίαν. Hunc ſi non habent plantæ: ne illam
quidem obtinebunt. Ita illud quoque dixit,
per definitionem, eſſe ſinem voluntatis, & ad
ſenſum conuerti. Definitio quidem illa haud
mala eſt. Verùm quod addit, appetitum con-
uerti ad ſenſum, minus bene eſt. Imò verò per-
moetur iſa in ſenſu. Præcedit ſiquidem ſenſus.
Quamquam ne illud quidem placet, appetitum
eſſe ſinem voluntatis. Sunt enim hæc ſic, ἄρεσις,
primus impetus, qui cietur ab obiecto. ἄρεσις
motus ſequens, nondum illuſtratus ratione. βού-
λις: continuatio illius motus, ab obiecti ſpecie,
id eſt à cognitione, ad rem vſque ſcilicet po-
tiundam aut agendam. βούλις, voluntas hæc
poſtremo loco poſita, ſed iam formata ratio-
nibus, ἀρεσις autem eſt iudicium. Quippe re-
curſus conſiliuorum, & comparatio cum aliis
extremis. Verùm hæc à paucis ita ventilata.
Antecedet verò cuncta hæc πάθος, id eſt receptio
ſpeciei: ſubſequitur autem omnia ἀρεσις.
Nam & actio eſt cum agimus, & cum facimus,
& cū patimur, quod admirabilius eſt: & quod
maximè mirum, etiam cum agere nolumus. Ac
duo quidem priora manifeſta ſunt. Quorum
alterum ad quãdam virtutes pertinet, verbi
gratia, cum damus alterum ad artes. Duorum
verò poſteriorum natura lexque ita eſt, vt al-
terum conſtituat fortitudinem: alterum, tem-
perantiam. Nam qui fortiter tolerat incom-
moda pro patria, patitur. Ea paſſio ἀρεσις quedam
eſt: alioqui non eſſet virtus, aut virtutis. Cum
verò abſtinem⁹ ab actione, iuſtu recte rationis,
tūc eſt ea actio, qua cōſtituitur tēperantia. Hoc
enim agimus. Qui poteſt dicat quod non agi-
mus aliquis. Quid miri Sapiētibus? Conſtitui-
tur enim animus in ea ſtatione ſtudioſa, cum à
flagitioſo curſu inhibetur. Ita in fortitudine,
firmatur ad patiendum. Hæc ante nos à nullo
Philoſophorum. Sequitur ἀρεσις ὀρέσις, quæ eſt
ἀρεσις, quædam ad ἔξιν: quod & Galenus docet,
ſed alio ſine: quoniam ex aliis principiis.
Probat autem ſenſu carere plantarum genus
obſcuris quidem, ſed non ignobilibus argu-
mentis. Primo à partibus: ἢ ἐ μέρους ἀιδουμένων.

Quamquā minus accuratè: μέλος enim eſt pars,
ex Ariſtotele, quæ non diuiditur in conſimiles
partes, vt caput. At ſenſus non eſt in talibus, vt
talìa ſunt: ſed in conſimilibus primo, & per ſe,
ſiue ſtillud, caro, ſiue neruus. Videtur ἔξιν, qua-
ſi ἔξιν. Poſt hæc addit tria: ἀιδουμένων, εἶδος διαεί-
σθησιν, ἀκρόουδων: quibus adumbratur metho-
dus Ariſtotelis. Senſus enim in Cætere & Ca-
tone, idem ſpecie. Quibus autem diuerſus eſt
animalibus, in illis ea differentia tribus euenire
ſolet modis: aut intentione, aut ſpecie, aut pro-
portione. Nam in Lynce viſus à meo differt
intentione. Quam hic interpretationis huius au-
tor in Ariſtotelis ſchola minus exercitatus, ὁ-
μοίωται nominauit. Secundo modo diuerſa e-
rit oculi ſpecies in homine ab oculo cancri.
Et alio modo, ſed occulto plebeis ingenis, o-
culus hominis ab oculo leonis. Is poſterior
propter totam ſpeciem à ſpecie differentem: al-
ter verò prior etiam propter oculi priuatiū
ſpeciem, quoniam cancer σκλήροφθαλμος. Hoc
ſatis ſignatè dixit, ἀιδουμένων. Eſt enim ἔξιν ſinis
eſſentia cuiusque. Tertium modum poſſimè,
ἀκρόουδων. Ariſtoteles, ἀνάλωτον. Neque enim in
cochlea oculi ſunt. Non eſt ergo viſus, ſed pro-
viſu tenementa proportione quadam puncti
atioris in ſummo cornicularum. Idem nobis
deque gultu, deque tactu eſt intelligendum. A-
liud à motu præterea ducit argumentum. In
tertio de anima declaratū eſt: in Animal datam
motionem, propter ſenſum, vt id quod appetet
adipiceretur: quod nollet, declinaret. Po-
ſuit autem duo, motum, & locū, vbi dixit, ὁδόν.
Quoniam motus omnis in loco fit, etiam cæli.
Tamenſi vulgò aliter. Sed non permittit tem-
pus. Item ſinem: cum dixit ὁδόν πρὸς αἰδουμένων. Si ſig-
tur ſinis eſt, τὸ αἰδουμένων, in natura, & ὁδός & κίνησις
horum autem neutrum plantis datum eſt ab il-
la: igitur ne id quidem, propter quod datur hæc
datum fuerit. Plantarum quoque animæ quo-
modo queat animæ Platonicæ competere de-
ſinitio, conſiderandum eſt. In decimo de legi-
bus ita definit: τὸ δυνάμειν αὐτὸ αὐτὸν κινεῖν
κίνησιν. Oportet ergo de motu, alio, quàm locali
dictum ibi: aut huic animæ non conueniet. At
cæteros motus ſi quis negare velit motus eſſe,
poſſit. Mutationes potius ſunt ſola loci varia-
tio, motus eſt. Græca origo μέω, μέω, vnde μά-
ται, non autem quaſi μάται, ſicut Plato: ſed ab
incitatione, à qua & furor. Hęc autem que di-
xit, cum egerent probationem, accepti demon-
ſtrationem, quam vocat Ariſtoteles τὴν ἔξιν, à
ſignis. Nam ſi ea que in plantis exiſtunt, per
exteriora ſigna percipiuntur (explicat autem
hoc per illa, τὸ πέφασται, αὐτὸ ἐκείνου) ita ſenſus quo-
que, ſi in plantis eſſet, ſignis aliquibus percipi-
retur. Ergo cognoviſimus in iſtis animam nutri-
ticiam, quia nutriuntur: quare ſenſitiuam
non æquè cognoviſimus, quia ſentiant? Illud
quoque poteſt quaeri: Quæ ſit argumenti viſus, à
ſenſu ad vitam. Sic enim balbutit: ἢ γὰρ αἰδουμένων
αἰτία.

αἰτία. Ecſtatici, Carotici, Matrices ſuffocate. A
Quod verò dicit: τὸ δὲ θερεπὴν αἰτία ἐστὶν αἰδου-
μένων ἀρεσις, ματὶς πνος ζώντος, quamquā paſſim ia-
ctatū eſt: nondum tamen ſic deſunctū arbi-
trantur multi. Opus enim altricis perpetuum,
ad ſinem vique: auctricis officium certo ſpa-
tio terminatur. Qui tuentur, eam opinio-
nem, dicent: vires eadem eſſe, materiam ine-
ptam eſſe ad eam quantitate: quæ addita fa-
cit, vt quod alitur, etiam creſcere dicatur. Pa-
rum refert hoc: & alibi diſcutiendum. ἀρε-
σις poſuit pro re naturali: quod aliis quoque
Philoſophis eſt in vi. χρῆμα tamen ad hanc
ſignificationem commoſus eſt. ἀρεσις ve-
rò, ſi rem pro cauſarum portione feces, potius B
ad aliud prædicamentum referatur: cuius ex-
plicitio ἀρεσις ſit. Paullò etiam ſuperius, quæ
verba præterii, vrebant animum. αἰδουμένων αὐ-
τὸ μὴ εἶναι ζώντος εἶναι δέ. Ambitioſè quantum?
Sanè ſimplicius, ἢ τὸ αἰδουμένων εἶναι.
Quonam modo concinnauit Augerius tuus? Non in-
ceptè admodum, inquit Augerius, ſed abuſus eſt
flexi denominationis. Sic enim ſcribit: non eſ-
ſe ſenſile, nequaquam. Non eſſe admitten-
dum. Vbi vides vitium maximum in ſenten-
tia. Nemo negat, plantam ſenſibile eſſe. Cor-
pus enim eſt, & ſolidum, & coloratum: eſt igitur
αἰδουμένων. At an ſit αἰδουμένων dubitatur.
Sed ad cætera. Tum Bauius. Deſcendit
hinc ad dubitationem diluendam. Ergo plan-
ta, dicit aliquis, ſi non ſentit, non eſt animal.
Tum autè ſi non eſt ζών, non eſt ζών. Hęc, vt
potui, explicauit, huius enim oratio ſanè quàm
inepta eſt. Negat autem rectè ſic ſtaui: at-
que in hanc ſententiam apponit oppugnatio-
nis rationem. Difficile prouinciam ca-
peſſere illum, qui velit attribuere plantæ fun-
ctionem, functioni animæ animalis. Sic e-
nim interpretor δούλων, id eſt gubernatio-
nem. Sed hæc probatio friuola eſt: Planta
non eſt animal, quia non elucet in ea fun-
ctiones animales. Dicam enim: ergo non eſt ani-
mata. Et verò, omne animatum animal eſt,
ſua quidem natura: ſed viſus intercepti ratio-
nem. Eſt autem modeſtè loquutus, ἀυρεσις, nõ
autem ἀιδουμένων. δούλων autem apud Galenum D
vbique, rectio eſt: De facultatibus, & princi-
piis in animali: De prætoris Cicero, Iſocrates
in re familiari. Demofthenes in oratione de
pace, laxiore ſignificato. Ad quaſtionis ſolu-
tionem aſſert diſtinctionem, ζών accipi dupli-
citer: Aliquando cum ſenſu, velut in animali-
bus: ſic plantæ ἢ ζών. Interdum ſine ſenſu, que-
admodum plantæ dicuntur ζών. Erant igitur
τὸ φυτόν ζώντος, non ζών. Locum verò ve-
ſtra venia pauſiſper, ſicuti diebus hiſce ſuper
Homericæ dictione. Sic enim dicebamur: μύ-
ται, cum dena tantum milia ſignificet: tranſla-
tum à veteribus accentum fuiſſe de tertia à ſi-
ne in penultimam, vt infinita per μύται debe-
rent intelligi: perinde quaſi propter onus am-

plioris numeri, ſarcina ſit ex humeris in cru-
ra delapia. Ita hoc loco leniamus conſuetu-
dinis tyrannidem luū quopiam. Vt ζών ſit
τὸ φυτόν, natura ſua curtum. Cui ſi acceſſio fiat
poteſtatis atque ſubſtantia ſenſitiuæ: addamus
etiam vocalem, & ſit ζών. Quamobrem, ſi-
cut & Ariſtoteles, & ſit ζών dicit τὸ φυτόν, &
ζών negat.
VBRVM imprudenter addit, καὶ ἀσπύ-
μα. Neque enim τὸ καὶ δὲ αὐτοῖν πυρρῶ-
νον ποιοῦν δὲ, contra diſtinguitur per differen-
tias ſub eodem genere, ἀρεσις τὸ ἐντελεχεία ὄν.
Hęc quidem rectè. Non tamen accipimus ſa-
tiſfactionem. Non enim planta, atque animal
alia atque alia vita viuūt, qua vita eſt. Neque ſi
deſicitur planta quibusdã perfectionibus, qui-
bus animal præditū, cōtinuò in planta quæ vita
eſt, minus eſt vita, quàm quæ eſt in animali vi-
ta, qua vita eſt. Nam eadem ratione dicere-
mus, animal non eſſe animal: ſi homo eſt ani-
mal. Plus enim diſtat equus ab homine, quàm
ab equo ficus. Ego igitur planè facer, me pro
ratione quid aſſeram, nihil habere: ſed arbitra-
ri, dictum potius κατὰ λόγον, vt verbis vtar
Philoſophi. quàm κατὰ λόγον: imò verò po-
tius κατὰ λόγον. Iſte verò dicitis ſuis, quibus
illorum placita diluebat, peiorum appendit
caudam toto Scorpione. At enim: καὶ γὰρ εἶσσι
πυρρῶνον ζώντος ἐντελεχεία. Hoc quid ad rem? Im-
mò tanto commodius attribuit poſſe contem-
das τὸ ζών etiam plantis: cum detracta quibusdã
intellectus natura, non continuò tamen
adimetur, vt dicebamus, animalis nomen.
Tuendus tamen autor eſt, qua id ſeri queſit
ratione. Ab eo poni vitæ gradus. Nam quem-
admodum vita ſtet cum intellectu, & ſine in-
tellectu: ſic etiam cum ſenſu, & ſine ſenſu.
Cæterum quæ ſequuntur, vehementer con-
uellunt animum meum, abducuntque ab hu-
ius ſententiæ aſſenſione. Exemplo nanque
vitur conchyliorum. Quem ad ſinem id fa-
ciat, haud equidem ſcio. Quippe offendit, ab
animali plantam certis in rebus nihilo differ-
re. Quare concludet aliquis: Si ζών animal
eſt: & animal à planta non differt: planta erit
ζών. Demonſtratio perfectiſſima, ab eadem
definitione ad commune prædicatum defini-
torum. Aſſeramus tamen opem huic quoque
parti. Credamus hæc dici, quibus oſtenda-
tur: nihil eſſe medium inter animatum, & in-
animatum: ne ab anima excludatur planta. Sic
enim ſcribit: εἶσσι φυτόν ἐν παντί, καὶ ζών. Quo-
niam intellectuone quædam careant animalia.
Verùm ipſe haud ita multò poſt, medium ag-
noſcit quoddam inter viuere & non viuere.
Quid me mirabundus aſpectas, Minuti? Hęc
cine illius ex officina prodiſſe, penes quem ni-
hil aliud inuenias, quàm conſtantia in eadem,
malleum diligentia, ignem veritatis? Ariſto-
telem dico. Et argumentum per ſe nimis
languidum eſt, aut nimis temerarium. Neque
c.i.

enim citius ea probes non esse ζῷα, quæ hoc appellas nomine, quia carent intellectu, quàm ea quæ ἐν τῶν τῶν cum ipsis sunt, id est plantas, esse ζῷα concedere cogaris. Ita est hoc præsentissimum, maximumque periculum, plantas quoque ζῷα dici posse, si quibuidam in speciebus nihilo differre planta cognoscitur ab animali. Præterea quid aufert intellectum, propter quod planta fiat idem cum animali? Neque enim intellectu differt animal à planta. Siue fit intellectus in animali, siue non fit: nihilo fecius ab animali plantæ natura diuersa est. Nempè intellectus animalis, essentia non est quatenus animal est, sed quatenus est τῶν τῶν. Neutiquam descendit igitur propter hoc ab animali Concha: neque propter hoc planta fiet. Interpres verò minus accuratè posuit γῆρας pro eo quod est γῆρας. At nos facultatem, non actionem quærimus impræsentia. Nam tametsi hæc ab illa fluit, atque iccirco posita ponit illam, tamen à Philosopho sic est loquendum, ut vis exprimat, ut ἐν τῶν τῶν, non autem accidens. Verùm ne istuc quidem rectè disposuit: non dari medium inter animatum, & inanimatum: propterea quòd animal morte vitam amittat, quam vitam conferuet per generationem. Quid attinet iccirco medium tollere, quia per generationem in indiuiduis vita propagetur? Ad hæc, si morte vita finiatur, non continuè per hæc quidem verba, vita & mors contraria sunt ex eorum genere quæ medio carent. Tollitur albedo per nigredinem, at viride, cœruleum, alia media sunt. Aufferitur per auaritiā prodigalitas, inter quæ liberalitas intercedit. Voluptatem statuunt aduersariam dolori, & quòd neque doceat, neque iuuat. Proinde ἰδὸν per ἀλυτῶν minus sapienter definita est. Est enim iucundi siue conueniētis perceptio, siue maui frui: non autem priuatio doloris. Simplicissimè Aristoteles: inter habitum & priuationem, nihil. Nam hoc tum à Dialiectico declaratum est, tum à Transnaturali disputatum. At quàm inepta illa, φῶς τῶν τῶν ζῷα ζῶν ἐν τῶν τῶν φθέρουσα. Venit in mentem illius, cuius figuratas ineptias irridet Seneca. Qui, quod vulgò dicitur, salue, vt magnum quiddam sonaret, ad hanc formulam maluit: Volo tibi dicere, vt saluus sis. Perspicatis, quæso, diuini præceptoris more, argumenti formam: caudam inuenietis. Eadè sub forma ponatur hæc materia, Mors tollit in homine calorem: ergo frigus & calorem inter non est medium. Aliud efficacius: Ab homine mors aufert intellectum, qui in planta nullus est: igitur inter hominis naturam, & naturam plantæ nullum medium. Barbarissimam verò loquutionem præterissimè libens, nisi vos mihi succensere, si non omnia diligentius excuterem, subuererem. Videatis huc cuiusmodi Demosthenem nacti simus. πάντα ἀσώφρων ἐστίν, ἢ μὴ μίσην τὴν δῶκεν. La-

tinum sequutus filium Græculus bellè nos inter feniceta spatium duxit. Infinitiuo verus Græcus explicasset. Sequuntur verba, quibus probet, solum sensum esse id propter quod & dicantur & sint animalia. Genera, inquit, suis speciebus dant, & nomen, & definitionem. Hoc, si introspectes, haud sanè verum est. Animal quidem genus: non tamen homini dat nomè. Verùm esto, vt homo animal dicatur, propterea quòd eius fit species: at animal neutiquam dat homini definitionem. daret enim Leoni quoque. Igitur hominis definitio cum definitione Leonis esset eadem. Dimidio sanè, vel etiam minore construit animal hominis definitionem. Est enim genus materiæ loco. At materia neque tota est essentia, neque maior pars: neque potior: sed forma, quæ per differentiam designatur. Subtilius agamus. Si animal dat homini definitionem: Quid tum postea? An propterea sensu circumscribitur animalis cognitio, quò à planta separatur? Minimè. Quod verò attinet ad generis potestatem pro specie constituenda, videamus etiam veterum errorem illum, qui dicerent in generis communitate differentias contineri: quippe quæ sint in eius potentia ambitu. Neque enim bonus Metaphysicæ profiteatur, in potestate animalitatis esse rationalitatem. Si verum esset hoc, verum illud esset item, in materie potestate rationalem quoque inesse animam, atque ex ea prorsus educi. Nos in ipso genere, potestate dicimus esse differentiam passivè, non actiue: non quòd speciei differentiam genus exhibeat, sed quia recipere potest eam, eumque terminum ac præscriptionem sui, vt ex utroque simul iuncto vna fiat species in mente, quæ representet speciem, vt loquuntur) realem id est extrinsecam rem, & ex materia & materiæ ipsi aduentante forma composita est. Tum porrò longè imbecilliore sultura munit huc vitiosum parietem: Oportere genus, & vna, & communi causa in multis esse. Quibus verbis, Genus haberet causam, propter quam in multis esset, ac de multis diceretur. At hoc quònam fieri modo possit? Quippe animal in equo & boue non est, quia sunt sensilia: sed è contrario, bos & equus sentiunt: quoniam animal sensibile est. Peius verò adhuc loquitur, cum apponit verba illa: καὶ ἐν τῶν τῶν. Non enim, inquit, multis euenit de causis, vt genus in multis fit speciebus, sed ex vna. Quod est maximè abhorrens à veritate. Causa hancque si vna esset, vna esset tantum differentia, & vna species: At multæ sunt species: ergo totidem differentia, quibus scinditur in partes genus, vt genus quod constituitur per irrationalitatem, sub se habet multa, quia in multa secari potest. Verba, quibus tandem claudit hanc sententiam, minus mihi perspicua sunt: ὁ λόγος, inquit, ἀσώφρων ἐστίν, ἢ μὴ μίσην τὴν δῶκεν. La-

ἢ γῆρας, Causæ ratio haud cuiuis nota est. Ergo causa haberet causam. Ambitio loquutionis sententiam deprauit. Simplex fuisse oratio: ἢ γῆρας τῶν ζῷων. Et quid verbi hoc sit, scio: quid huc agat, nescio. βέλαιδου dicitur, quociens quod à filio familias actum est, ratum habet pater. Quod populus sciuit, si fuissent auctores patres. Hic suspicor ab hoc Battaro, οὐκ ἔστιν ἢ γῆρας τῶν ζῷων. Quamquam non vulgum solum latere causam illam suspicor, quare animal sit in homine: sed certus sum, nemini quamlibet sapienter compertam esse. Atque hæc vbi dixisset, conticuit. Quod paulò post cur faceret, roganti Minutio sic respondit: Me quidem cepti piget. Nam si aduersus duos ne Hercules quidem nunc quid me fiet, cui tot sunt debellanda monstra? Animus mihi primū tuus auertendus ab opinione illa pristina, cum putabas esse hocce libris Aristotelis. Deinde istorum impetus sustinendus, qui se mentem fecerant huius superstitionis. Tum ab interprete barbaria simul atque inscitia animaduertenda. Præterea mendosi codicis peruersitas corrigenda. Postremò de formia confidentis auctoris abolenda deliria. Quibus tantis congressibus an salis futurus sim, haud satis scio. At ego, Minutius inquit, sanè scio: sed etiam certò scio, te à me adiuuum iri. vnum enim ex his Procutius nihil iam magnopere posse, (Interpres ignauiam dico) vnum haud multum valere. Quid enim? Si tu in corruptum exemplar incidisti, in ea fouea damnandus ne es? Fortunæ munus est, libros nancisci bonos, non ingenii: felicitatis, emendare diuinitatis: verò, ex deprauatis, efficere vt aliquid fructus capiatur. Nusquam enim felicius mihi desipere vitiosum, atque vbi cogor in mendosis libris ineptire. In nitida atque opulenta fortuna, haud ita magna res est, aliquid splendidum moliri: at in re nihili, atque etiam nequam, inopia consiliorum vel tantillum erigere ac constituere: illud verò Herculeum, puto. Non id vt probent eruditi, (nihil enim à quoquam exigimus) sed vt cognoscant, probò in negotio quantum à me, sine arrogantiā, præstari poterit. Tertium verò monstrum, ò bone, iam morte affectum ostentabo tibi. Et cum ille se peruelle indicasset: Me, inquit, vide: assentior iam pridem: nullam hoc in libro ab Aristotele positam operam. Quam obrem ea, quæ sequuntur, ne me de statione deiciant, quam tu tantus imperator seruare iussisti, perge porrò palam facere, non multo esse meliora. Haud quidem illa, inquit: iam enim nulla in mora auctor est, quin talem sese vobis offerat, qualem hætenus præbuit spectadum. Nam præter propositum huc de animalibus dicere aggreditur, cum tamen ex instituto plantariæ rei faceret expectationem. Quem excursum faciliori animo exciperemus, nisi à alieno loco, & inceptè, & falsa diceret. Sic enim scribit: Anima-

lia quædam sunt, quæ foemineo carent sexu: alia quæ non generant: alia diuersorum colorum alia, quæ foetum edunt, dissimilem sibi: alia, quæ terra crescunt atque arboribus. Hæc profectò speciosa: sed ita, si verè, si probè, si inter se respondentia, si suo loco dicta. Quid enim faciunt hæc colores? An sexum faciunt? Quomodo respondet hæc pars huic partitioni? Hoc ex negligentia, illud ex inscitia. Nullum animal foemineo caret sexu, quin alterius quoque sit expertus. Ratio præstò est. Animalia vel generant, vel non: veluti quæ in mulorum genere sterilia censentur. Hoc ita dico, propterea quòd apud Aristotelem, Mulæ videntur aliquibus in terris gignere. Id apud nos pro monstro habetur: quemadmodum & in Assyria. Meministis quæ narrat Herodotus in prodigio futuræ captiuitatis Babyloniz. Quæ generant, generant in seipsis, aut in alio. Si in alio, mascula sunt. Necessè igitur est, habere foeminam. Si in seipsis, foeminae sūt: cuiusmodi legimus ex Aristotele Channam, & Erythinum. Altera classis non gignentium, iucundissimam habet intellectiōnem. Adhuc enim modum digere mus: Quædam neque gignere neque gigni: vt Ricinos. Quintiam differentiam hanc quibuidam in speciebus indifferenter esse, vt in Soricibus. Repentè nanque natos, & quæ citò aboleri: felici voce Aristotelica. Vocat enim τὴν τῶν. Id autem per accidens (vt dicere conuenit) euenire. Etenim si viuant, tamen si non genitos, gignere tamen. Tum diuertemus ad eorum historiam, quæ neque generant, neque non generant. Purpuræ nanque, est non coeunt, edunt nihilosæcis ex se foetum similem sibi: quippe salium certa in loca demittunt, vnde oriuntur Purpurillæ. Apponemus & illa. Quædam gigni, neque tamen gignere. Hoc & patet in multis, vt dicebamus, in quibus vterque sexus est: & in insectis quibusdam, apud Aristotelem, in quibus agnoscitur sexus nullus. De Apibus verum si arbitremur quod à Virgilio atque aliis proditum est, referantur ad eam partem quæ de Purpuris statuebat. Illud verò partitionis membrum nimis supinè à superioribus distinctum est: Quædam non moueri. Nam supra dicebat, appetitu carere plantam, quia sensum haberet nullum: idè quæ nec motum. Hac lege, si sint animalia quæ non mouentur: ea sensum quoque nullum habent. Non ergo per sensum à plantis distinguuntur. Hæc, inquit Minutius: Tum tu non magis hunc impugnas, quàm omnes nos. Hoc inquit ille, mihi met ipse gratum feci, cum te commoueri, qui ad vitandos inferendisque iustus tam semper paratus es. At si in memoria habes, quæ de naturæ gradibus narrabamus, lenius feras hoc: Consilium motum in homine: Brutæ voluntatis in pe-

core: Vtrunque perfectè localem: Simplicem in elementis, compositum in proximis ex graui & leui mistis: vt in lapide. In plantis motum esse additum, incrementi scilicet. Inter hæc esse oftreacea quædam, quæ partim mouentur, partim manerent immota. Atque in his gradus. Moueri totos pectines, vibratione, ac saltu: ex quibus maximò ex isto vestro Oceano mensis appositos hesternis mirabamur: ab Aremoricis, vt audio, Barenas appellatos. Ostreas, non totas. Vrticas hærentes, dilatazione sola. Nihil Tethya. In hisce quoque speciebus modum quem omiseramus, intelligendum censeo. Hærentes saxis quædam sunt temper, quorum tamen pars fluitans mouetur. Earum quædam à cautibus absolunt sese, atque in pastum abeunt. Duæ harum species: esculenta, & virosa. Quibus de causis hoc quasi confinium quoddam, ac transitum naturarum appellabamus. Sic enim a lapide, qui non viuunt, ad hominem, qui verè viuunt, per bruta, quæ imperfectius viuunt, commeamus. Haud tamen intelligo, vitam intendi ac remitti: sed vitæ officia tum plura, tum meliora. Quapropter pro modo sensu instrumenta data sunt: pro modo cognitionis, sensus. Idcirco à planta ad hominem egrediari per sensum tactus. Quem obscurum in Tethyis suspiceris potius quam deprehendas: quoniam proximè plantarum naturam sunt. At quibus digressus in Vrticam hærentem, inde in Liberam, tum abeas per alia animantium genera, duce motu, atque auspice huiusmodi contemplationis. Tum Minutius, Omnia tu quidem rectè & exactè, Non enim os istud, alioqui diuinum, sed Natura ipsa loquuta videtur esse mihi. Sed ad reliqua. Quæ dicit, sibi dissimilem fetum ferre, non vno modo sunt à natura condita. Nā aut perstat dissimilis, velut Apus: aut nō, sicut oua, & vermiculi. Sed vermiculi quidē in parentū formā restituntur, vt Apes: quidā non itē. Abiisdem nāque Apib⁹ tradūt, & Apes, & Fucos, & Reges oriri. Alia mutationis exēpla petenda ex historis in quibus meminimus, Bōbycum, Erucæ, Papilionū, Chrysalidos. Alterum verò membrum inconcilius, non enim fuit is in Aristotelis perfectione exercitatus. ἀλλὰ, inquit, αὐτὸ ἐστὶν ἢ ἐκ τῆς γῆς, ἢ ἐκ τῆς ὕλης. Intelligit, Collos, Lumbricos, Asellos, Porricidas. Verū aliud est αὐτὸ ἐστὶν, aliud γίνεσθαι. Hæc sanè differentia & ab Aristotele, & apud Galenum ex Platone sciendæ sunt. Quædam enim ex lignis non gignuntur, quæ tamen ἐκ τῆς γῆς ἢ ἐκ τῆς ὕλης γίνονται. Quemadmodum auicularum genera ab eodē recensita Philosopho. Quinetā Buffo ex Buffone ortus, terræ vescitur. Vtar vulgato nomine, quod ne Latinum quidem putant quidam. Neque Græcis μωφός, vt alii scripserunt: Is enim Glis est Oppiano. Quibusdam aqua sola pro victu est: cuiusmodi Apuarum genus:

quas Aquarellas idē nonnulli vocant. Alia solo aëre, non exemplo Chamæleonis: insectis enim vescitur: sed quadrupedibus Indici, quem Canem leuem nominant: & auis, quam dicunt Manucodiatam. Nonnulli vorant sabulum, vt Anseres. Qua in natura vobis mirum narrare possum. Perdices in ea parte Vaseoniz, cuius ager sabulosus est, escaui. Offensis sunt dentes inter mandendum, lapillorum duritia. Primum ibi cum misero coquo putata est ratio eius operæ, non sine iurgio. Ille negare. Atque vt innocentiam securiore fecerat sui conscia sedulitas, poposcit alam, ac momordit. Illico tantundem caufatus, lectam in os ostendit lucidissimis arenæ grumulis differtam. Postridiē narraui ordinē, quasi miraculum ammicis. Quos inter Regulus quidam aucupii studiosus: Quid mirum, inquit, si in sabuleis visitas auis, sui sibi refert primordia? Vbi factæ sementes sunt, inops papuli aliō se confert perdis. Proinde fues secuta sububeribus, aut ilicibus glandis, aut Aeyli micas, quæ ex illorum cadunt ore, sabulo obductas vorat. Hæc vt vera sunt, ac propterea diluunt quæstionem illam, non continuo tollunt alteram. Quis enim non querat, quibus meatibus milio grandiores lapilli subire possint, atque à icore in membrorum angustias penetrare? præsertim cum tam compacta carne sit auis illa. Elephantes verò etiam lapides vorare scriptum est in historiis. Sunt quæ aluntur limo: quo in sensu Mugiles ponuntur. Stercora fues, anatescane appetunt. Ferrum concoquit Struthius Arabici: cui Græci inepre Cameli cognomen addidere. Licuit illis hoc tam bellè quāna ex naturæ legibus Vrtis, quæ in celo essent collocaturi, caudas adhibere. Aliquibus semina pro cibo sunt: vt auicularum compluribus. Aliis fructus, vt Gliribus, & Sciuris: Frondes, vt Capris: Herbis pascuntur pecudes. Radices erodunt Talpæ, Sues eruunt: vnde & cognomen Panis-porcini. Ligna abstumunt Tinæ: Carne aluntur Leones: Piscibus Ardoles: Salsamentis Polypi: Scarus Thymo: Phycis Alga. Non de iunt, quæ sui generis hostes inuentæ sint animantes: contra quàm obseruatum fuerat ab Aristotele. Est muuo visitare Lucios à nobis deprehentum est: qui minutulos in maiorum ventre vidimus. Quare neque rectè, neque exactè, neque suo loco, vt Philosophum decuit, docuit nos. Tum æquè sinistris aibus ductus est ad quærendum, in media plantarum historia, Quid esset animalis animæ principium. At hoc pertinet ad illam primæ Philosophiæ partem, quæ cognoscit de omnibus omnium rerum principiis. Sanè animæ essentia in anima est. Quorsum igitur illa verba? ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ γῆ. Est ne principii principii? An hæc querit, τὸ πρῶτον ἐστὶν, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς τὸ πρῶτον ἔστι. Ergo, ἀπὸ τῆς γῆς, debuit non αὐτὸ ἐστὶν, ἀπὸ τῆς γῆς. Verū quid tibi dari vis, ἡ ἑστὶν ἡ γῆ. Cum

Cum tamen ne inter primos quidem Philosophos satis confiteretur: quis fit formarum dator, aut vnde proficiantur: ἐπινοεῖ ἡ φύσις, deprimantur illæ. Non enim facilis patere videtur ingenii humanis aditus ad huiusce sacrarii penetralia. Ad eò verò exagitati sunt sapientes, vt Deum quendam (loquar illorum more) sub alterum creari Auciēna tus ille Scaliger: cuius Dei tum beneficium factæ, tum officio datæ formæ reciperentur in materiam. Quam opinionem cum rideant docti: quomodo præceptoris illius tui, ac potius numinis tuebere dignitatem? Ecce verò, inquam, constantem animum. Autorem modò improbas, qui hic inceptat alieno, & loco, & tempore: te non respicias, eandem inquam, constantem animum. Reuēserim Timæum tamen: vno te vt absoluum vt: & simul æquè Platonem proponam irridendum. Ibi Dii quidam è minoribus ordinibus, acceptam primo ab opifice animam, detornato ab se se amiciunt corpore. Verū hæc hic deponamus, de integro, vbi volēs, resumpturi. Nunciam reuertor, inquit ille, postquam te perterrefeci. Ait hic nos, Animæ principium esse Animal nobile, quod ambit cælos, Solem, sidera, & planetas. Quasi verò non omnium rerum principium illud sit. Sunt ea, quæ sunt, quia ipsum est. Proinde sapienter Trimegistus: Vnum omnia esse, & omnia vnum. A quo Parmenides acceptum cum reliquisset indiscussum, præbuit occasionem vobis Peripateticis deambulandi. Est autem principium eiusmodi, vt, tametsi eius aliquid sumus, ex eo tamen nihil sit sumptum. Mira sanè res. Nanque de nihilo cuncta qui creant, propter infinitam potentiam, à seipso attribuit, quod foret nostrum, propter infinitam bonitatem: nihil sibi dempsit, ob infinitam sapientiam. Neque enim potuit sibi deesse: qui & nobis adesse voluit, & nō quiuit non superesse. Quippe immortalis ipse cum sit, nulla capitur materia. Si non capitur: in partes non secatur. Verū, vt solemus dicere, mirum hoc mare est: cuius æstu, vel nolentes rapimur. Et Iamblichi auram illam prosperam habebamus, qua hunc secunditorem cursum teneremus. Is de animæ nostræ loquens principii: Intellectus, inquit, diuinus dat esse animæ nostræ illa ipsa intelligentione, quàm sibi habet essentialē. Quare animæ ipsius esse quoddam, sit propensio naturæ eius ad intelligendum Deum. Si enim Deus, Desque ad Deo intellecti essentia vnum est, & nihil aliud quàm Deus: atque ea quidem reflectio fiat sine motu, loco, tempore: nostrumque esse sit per eam intelligentionem: tandiu actu erimus, quandiu Deum intelligemus. Anima vero plantæ, quia inferior est, non habet hoc esse per intelligentionem suam ab intelligentione Dei, sed per essentiam ab essentia. Non solam verò essentiam vegetabi-

lem. Quo in loco videtis, secundariæ operæ precium excedere totius primariæ propositi æstimationem. Iste verò Deum animal appellauit: tamen neque solus, neque primus. Mundi quidem dicit animam & Proclus & Plotinus Deum, ex Platone. Animal ergo Mundus, non Deus: vt est apud Iamblichum & Aristotelem secundum placita Pythagoreorum. Zeno quoque definiuit Deū, animal immortalē, beatum: sic & Epicurus. quanquam alia ratione statuant animal. Is enim ordo: Deus sumus: Dii secundarii: vt tu Ferreri solitus es iocose dicere, quasi panes aut lora. Tum Dæmones, Heroes, intellectus humana, anima humana. Quamobrem nomen animalis à superioribus segregant. In septimo, & octauo Physicorum, & in duodecimo primæ Philosophiæ hoc est disputatū: Sine prima intelligentia Deus, in alia supra illam, cuius è nutu, & hæc & aliæ pendeant. Quæ sint in opere iussu eius: cuius operis illa experts atque immunis. Vnde non est verum quod ait Auerrois aduersus Aboali: primum Philosophum accipere à naturali, Deum esse. Si enim Deus aliud est, à primi orbis motore, neutiquam per motum cognouit naturalis, Deum, sed motorem primum primi orbis. Nam postea velle Dei substantiam atque vim percurrari, nequaquam interfecti eius cuius intelligentio motus finibus præscripta est. Ad ipsum verò Deum nullo gradu naturali potest ascendere quispiam. Tanto minus erit animal, siquidem ambit, atque capit vniuersa, tum animata, tum animantia, tum hæc vtraque natura carentia. Sic enim accipio vocem hanc, animans, actiue nunc, longè prudētius, quàm Romanum forum totius ignatum Philosophiæ. Qui verò Deum dicar animal, ei cælum attribuat pro corpore: sine quo non possit esse principium. At ipsius quoque cæli principium est. Omnino verò si primum mouens in primo mobili sit Deus, stultè nimis vnum illi officium attribucere. Seneca verò nihilo maiore sapientia loquutus est. Animum, inquit, constat animal esse. Audite verò improbam probationem. Addit enim hæc: Cum ipse efficiat, vt si mus animalia. Scriptum est hoc, si rectè meminī, in libri vicefimi epistolarum vestibulo. Id quod cum cæteris quibusdam, vellem reticuisset. Cum verò vnius rei naturalis principia multa sint: qui dixit, vnum principium esse Deum, debuit apponere, primum. Hac prudentia Galenus vsus est in tertio de locis, Nervorum principium cum diceret cerebrum, addidit, primum. Propter eos scilicet nervos, quorum principium videtur esse spinalis medulla. Et Aristotelici principium ipsum dicit: sed non primum, quippe cor. Ita Proclus ille diuinus, ac verè magniloquus, Principium quidem primum omnium rerum statuit Deum, sed que ex Timæo. Deinde ex eodem, principia alia

media. In Alcibiade primò dæmonas ipfos: quorum opera atque rectione mortalia nostra hæc eas affectiones narciscantur, vt inde & plantæ & animalia conſequantur eſſentias ſuas. Plato verò, & Platonici omnes à principe Deo intellectualem animam conditam volunt. A recentioribus verò Diis, quos equidem ludens aliquando vocabam Deunculos, creatam irrationalem. Quibus legibus eorum opus arbitremur eſſe plantas iplſas. Nam Deos cæleſtes, igneos, aëreos, aqueos, terreſtres fingebant. Hos poſtremos etiam nunc agnoſcit Germania, & peculiari deſignat nomine: Ego verò in Platoniorum fabulis etiam, quos nolo dicere, aliquot inuenio. Atque vt vos hilarius accipiam tot è ſalebris egredientes, valde metuo, ne plus Deorum ab hiſce Platoniciſ pictoribus eſſectum ſit, quam hominum ipſi vnquam Diu fecerunt. Noſtri nãque generis, ſi verus homo quærat, in frequentiam, ne dicam vaſtatem, videtis. Ilud verò interpretæ ſne ſit, an authoris, equidem ambigoiſ enim, *αὐτοῦ*. Quid enim eſt, animal quod ſtellas circumit. An Ariſtoteles præter ſtelliſſerum cælum, aliud agnouit ſuperius? Nullum ille ſanè. An verò ſi Deum intelligit, Deo motum circuitionis attribueret aut uſeſt? An author verus, *αὐτοῦ* ſcripſit: monachus iſte, *αὐτοῦ* eſt? An Deus ſupra cælos eſt: ſubter eos non eſt? At illud cælum ſi creauit animam, corruptibilis ea fuerit neceſſario. Neque enim motu quicquam ſit, quin idem ſit corruptibile. Solus ille opifex immaterialis incorruptibilia fecit, ſimilia ſui, quæ voluit voluntate ſola ſua mouens, non motus: non motu uſus, qui motioſis momentu eſſet ipſe: non qui motus ipſius aſſeſſor quaſi quidam exiſteret. Rectius Pythagoras, animam eſſe ab ætheris ſubſtantia auulſam. Facit enim ſic authorẽ Deum: non rectè tamen à finito aufert portionem ſine illius detrimento. Et profeſſo qui cælum fecit, neceſſe eſt, ex nihilo feciſſe: proinde animam quoque indiſcem, non è caeli parte feciſſe decuit. In Timæo, Mundum gignit Deus, & animam Mundi. Vt iam ne Deos quidem, id quod aliqui ex ea familia diſtabant, mundi ſit anima. Tum anima illa Deos ex igne generat: & Deos quaſi aſcriptioſ. Diu verò Ideas animarum, quibus conſtant animalia: quas animas ab anima Mundi acceptas, quemadmodum dicebamus, obſepiunt corporis amiſtu. Omnia verò ex ſe gignere dixit idem. in decimo de Republica profeſſo verbis, *ὁ θεὸς*, inquit, *ἐκ τῶν ἑρμῶν*. Ac ſi dicam: ſeipſum quaſi diducit in opera ſua. Itaque inter hæc verba tam diuina horror me occupat. Inueni enim in Epinomide eas leges veritatis: vt is qui ſcripſerit, potius à nobis intelligi, quam ea ipſe ſine nobis intelligere potuiſſe videatur. Neque enim ducem animi ſui habuit, quẽ nos habemus Dominum

IESVM CHRISTVM. Quæ verba, viri pii, rogo atque obſecro, pro veſtra pietate, attentiore animo audiatis. Eã nanque ſunt, quæ inexplebiles iſtas mentes veſtras affatim ſaturare queant. Audite verò. *Ἐπειπερὸν νόσμον, ὃν ἔπειξε λόγος ὁ πάντων θεοῦ τόν.* Quis non Ioannem loqui putet? Nõnne indidem, vnde & ille illa *ὃν ἔπειξε λόγος*, è cælo videtur rapuiſſe? Ad hæc Minutius: Diuini equidem vtunque ſemper exiſtimauĩ, & Platonem & Ariſtotelem. Illum tamen quæ inueniſſet, autoritate ſola, tanquam bonum virum: hunc nihil ſine ratione, quaſi acerrimum iudicẽ ſtatuſſe. Cũ igitur eorum libros lego, vtriuſque ab vtroque ſcriptos arbitrari libet: vnus enim ſpiritus & ſapientiæ, & veritatis: alter pictor, alter compoſitor: ille ad apparatus, hic ad pugnam: incitat ille animum, hic explet. Vtriuſque ſum equidem, ſed ita, vt in opinione hominum, ſi qua eſt ſuper illorum oraculis controuerſia, ſi ſit alter deſerendus, ſciam quid facturus ſim. Alter enim eſt naturæ lingua: alter altera natura, hæd eloquentiſſima. Ad quæ Baiulius. Haud miror iſta ego verba tua. Iam pridem exploratum mihi fuit, non ſolum veterum autoritate, ſed etiam exemplo tui, tranſformatũ *τὸ φιλοῦν* *εἰς τὸ φιλοῦν*. Id quod & ab eorum altero ſcriptum eſt, & acceptum ab eo, quem ad mirabatur ille, præceptore. Sapientiæ iſtus initium fuit contemplatio, non ſine admiratione. Deinde cognitionis firmitas ex recepta perſuaſione. A quibus amor ipſe creatus eſt: qui te & ad illorum induxit laudes, & continet officio imitationis. Sic eſt in Epinomide: *ὁ δὲ λόγος ἰδὲ μὲν ἄριστος ἐπιθυμῶν, ἑταίρη δὲ ἕρωτα ἔσχηκε ἡ ψυχὴ μαθεῖν.* Et addidit illa magnificè ca verba, quorum equidem ſuccum Perſiarum regum delitiis vniuerſis antepono: *ἡρώδης ἄλειψ' ὄντως, ἀπυρέστα τε διὰ τὴν τὸν βίην.* Sed ad inceptum: tamen ſi piget ad inceptas. Mirum verò, ſi liber hic ſit Ariſtotelis, cuius autor inter olera venatur animæ principium: cũ in libris de anima, ne verbum quidem. Iſte verò veſter (ſic enim iam vos affectos video) vellicator appellat. *ἄλογος*: vocabulo quidem vulgi auribus apto, verũ apud ſapientes impio. non enim vnquam natum fuit illud animal. In hiſtoricis & rhetoricis à Philoſopho declaratum eſt, *ἄλογος* eſſe quod ſui generis naturam ſeruat. Quo pacto dicatur etiam Aſinus generoſus: vt ex Aruernis, Arcadibus, Aegyptiis, Reatinis: *ἄλογος* autem, quod bono ſit genere progenatum.

Quale ſit igitur hoc aliarum rerum principium, quod ipſum habuerit principiũ ante ſe ſui? quippe vnde ortũ ſit. Plantas ab aſtrorũ ſecreuit appellatione, vt illa fixa intelligeret. Sic placuit antiquis eos nuncupare, non ab errore, vt Plato calumniatur, & obreſcat Cicero ſequutus illum: ſed ab illo vario digreſſu, quo ab-

cedunt

cedunt à linea media ſigniferi. Quo in ſpatio cũ ſol nunquam viſus ſit, ab huius conſtantia palantes illi obſeruari nomen hinc inueniunt: Luna, quæ frequentiũ ab ea linea diſcurreret, quare non inuenit? An quia lux prius, quam motus ſeſco offendit paſtoribus: vnde in vrbes, ac poſtea in ſcholas nominũ viſus inuectus eſt? At tamen lux ea mutatioſ eſt: aded vt etiam à priũcis Philoſophis diſta fuerit *ψευδοῦς*: gratiam tamen eius nominis ab iis illi factam puto, quorum opera etiam in tenebris vteter. Cuiuſmodi paſtores, & nauarũ ſunt, atque viatores. Gratus profeſſo è animus, atque officioſus eorum, qui corpus ſuaapte natura parũ, aut nihil, alieno beneficio nunquã totum: prouidentẽ legibus aliquando etiam totum non luceret, luminis effectũ, ac designatione dignati ſunt: meritis alterius temporis penantes naturale detrimentum. Videamus verò præterea, quibus verbis *βραδύτα* noſter hic Philoſophus. *τι ἀπὸ τῶ ἐνεργητικῶν ἔξω τελευτῶ ἀμφιβολίαι.* Quid hoc ad nos, quæ rãtes animæ principium? Nam etiam ſi Sol aptus natus eſſet ad excipiẽdas impreſſiones: ſi Deus eſt animæ principium, non iccirco animæ principium mutabitur. Quid verò ſibi quærat ex illa voce, *ἀμφιβολίαι*, haud ſanè quẽo percipere. An id appoiuit, quaſi de Sole, ac cælo nihil dubitetur? De motibũsne? an de numero? an de materia? Quod ad numerũ attingit, vnũ addidit Ariſtoteles: Protemæus. Huic inſuper vnũ Thebit. Nunc contra inueniũ ſunt, qui ſublatis epicyclis motum ſeruari contendunt. De motu verò quid dicam? Fabricati ſunt in Germania nuper cõpedes Soli. Quin ei addita ſarcina, qua in ceteriorem regionem ſui cæli cuius corpus detraxerunt. Nec deſunt qui minentur, extra totum ſigniferum Planetarum omnium futuram diuagationem illam. Proinde minoris Vtriũ poſtre mum ſidus applicaturum ſeſe verticis puncto, à quo nunc abeſt aliquot paribus. Ergo nihil oſecius *πλάγῳ* erunt illæ quoque ſtelle, quas fixas & *ἑρῆμους* vocat Ariſtoteles. Profeſſerim cũ ſit nullum ſidus, quod non alicui cæleſti globo non ſit infixum. De materia verò tum vetus, tum ſublimis quæſtio eſt. Quidam negant omnino materiam vllam in eſſe cælo: eſſe enim illam ſubiectũ corruptionis. Cælum eſſe incorruptibile. Hoc Peripaterici. Theologi quidam noſtri, materiam propterea ſubiecerunt: quia cælum aliquando corrumpetur. maximo hi errore. Non ſanè corrumpetur ſuperinducta forma alia naturali: non enim habet contrarium: ſed ab opifice Opt. Max. ſupra extrãque naturæ leges omnes ita ſoluetur, vt nihil eius quod nũc eſt, futurũ ſit reliquum. Nam cuiuſmodi flammam illam? Vnde? Nõnne illius nurũ omnia? Taceant igitur iſtorum mortales argutiæ. Peripaterici verò illi, præceptorĩ faciunt iniuriam. Materiam enim ponit in cælo Philoſophus propter quantitatem, ſi-

guram, loci mutationem. Non enim materia ſubiectũ eſt corruptionis, niſi cũ eſt ſub corruptibilibus formis naturalibus: à quibus ſtunt accidentia quæ habent contrarium, vel contraria, poſita ſub differẽtiis item contraria. Cæli verò eſt extra omne prædicamẽum, & à noſtra: iſtis ſubſtantiiſ diſtat pluſquam genere. Quid? ſi noſtra hæc, & cæleſtia non ſunt ſub eodem genere: quomodo igitur vna erit materia prima communis hiſ & illiſ? Iccirco Auerois in libro de ſubſtantia orbis, pinxit ſuam ſententiam nominibus, quibus nulla ratione res ipſæ reſpondere poſſunt. An, non eſſe materiam, ſed corpus. Quaſi dicat, vt ioco ponam rem ante oculos, panis eſt ſine farina. Quare longè ruitus alii materiam ſtatuũt, ſed ab hac inferiore diuerſam. Sic Iamblichus admirabili potius quam verifimili vctur oratione: In cælo materiam, aut nullam, aut, ſi ex hac noſtra conſtat, aded illam immutãam, vt eſſeſta ſit forma. Cælum enim, quod videmus, materiam formalem eſſe: ſicuti cõtrã, formam quæ in rebus ſit inferioribus, factam materiam. Ita ſi libeat, ei Latine gratum facere, duo ſinges verba: Formalcere materiam ibi: apud nos formam materiãſcere. Cæterũ qui formidant materiãſ vilitate futurum vt ſordideat forma cæli, in pauca intuentur. Longè nanque nobilior eſt hominis intellectũs quam cæleſtis corporis forma: ſi (quod & verum eſt) neque informatur cælum ab intelligentia, & humanũ corpus informatur ab intellectu. Non igitur oportet materias abſque neceſſitate multiplicari, & quod argumentum, ex Ariſtotelis ſententia, reliquum eſt: quæcũque communem habent materiam, communem quoque habẽt naturam ad mutuam actionem ac paſſionem: ac propterea cælum, ſi eandem cum igni contiguam materiam poſſidet, ab eo conſumptum iri: hoc, inquam, argumentũ iam deletum eſt. Non enim habet ignis qualitates cæleſtibus qualitatibus vel contrarias vel nobiliores. Huc adduxit ab agris barbari huius ambiguitas, ſiue *ἀμφιβολία*. Quam ſi quis veſtrum quærat, cur *ἐνεργητικῶν* ſiue coercitam, dixit reſpondebo me neſcire. Sequuntur verò illa, *ἢ ἀπὸ τῶν εἰδῶν*. Nimis ſanè laxè loquitur Herbarius: non pari illa corpora. Nam ſanè in natura non quiduis quoduis paritur. Non patitur ignis putrefactionem. Non patiuntur forma, diuifionem, non inſenſionẽ, non motum localem. Omnino verò nihil eſt quod pati poſſit (auribus honor ſit) annihilationem. Non igitur illa corpora, nihil horum quicquam patiuntur? Nõnne mouentur ipſa: atque ab alio quidem? Aiunt enim omnes rotatrices mentes illas ſola ſui inſenſione gyro agitare orbẽſ ſuos. Plus igitur patiuntur, quam gleba cũ descendit. Habet enim gleba in ſe ſui ipſius imperium. Quippe ſi mouetur, etiam mouet hoc quod mouetur. Et illud eſt controuerſum. Quandoquidem ple-

c. iiii.

nilunius noctes sub Canicula sunt æstuosiores: queritur, an Luna sic à Sole calefiat, quemadmodum illustratur. Nam quòd calorem exceprum reflectat terris, videtur eo prius affici ipsa, quàm nos afficere. Hoc alibi discussum est. De obfcuracione verò quis dubitat? Quis id non dicat pati, quod recipit illud quo carebat? quo collitur illud quod habebat? Iccirco Proclus cum additamento loquutus est: Ait enim *ἀπαρτῶν ἡ πρὸς ματῶν*: id est eorum affectuum expertia, à quibus elementa, atque imprimis aër patitur. Quin caelestes animi cum Deum intelligunt, perficiuntur. Ac tamen si non mutantur, quia perpetuant æqualiter intelligentiam, propterea tamen quòd aliunde accipiunt vnde dependent, dicuntur ab eo sic affici. Sed videte quæso confirmationem: *ἡ γὰρ ἀδυναμία τῆς ἀδυναμίας ἀνεπαύστως ἐστὶ*: Sunt igitur ἀνεπαύστως, quia sensus est rerum sentientium passio. At enim uero *ἡ ἀδυναμία*, non est solius sensus. Quare probatio inanis est. non sentit: ergo non patitur. non est homo: igitur non est animal. Sed post tam prolixam errationem ad signa reuertamur. Anrequam isthuc procedis, inquit Ferrerius, tantò minus assentiariis interpreti meo, qui *ἀδυναμία*, cognoscentium, vertit: neque ex fide, neque ex re. Non enim fecit rem meliorem: & corruptit fidem. Neque id sonat Græca vox: & angustiore loco versatur, quàm si à sensu argumetur. Affectio nanque cognitionis in paucioribus est, quàm sensus. Quamquàm si Cælum animal est: imperiti aut inconsulti hominis esse dicam opinionem, quæ ab ipso auferat intellectum. Bene, inquit, habet, Baiulius. Rectè tu castigas hominis temeritatem. sed promoueamus. Sciendū, inquit, quòd plantæ ex scipis non habent motum. Quippe terræ impactæ sunt: At terra immobilis. Nunc à motu repetit argumentum, quo distinguat eas ab animalibus. Verum modestius accipiendū quod dicit *ἀνεπίστατον*. Pōnit enim pro mutatione rotius loci. Nam sanè aliquid animalia, terræ aut faxis adhærescunt. De Pinna aliquid est in historiis: de Vrtica satis patet. Qua de re ita modum statuemus, *τὸ αὐτὸν ἀνεπίστατον*. Hæc tamen *ἀνεπίστατον* & *ἀνεπίστατον* dicuntur ab Academicis, atque Peripateticis, motum tamen habent partium. Diffundit Vrtica crines, quos item cōtrahit in cirros. Aperit Ostrea turgiorolum ad capse modū. Quæ verò subdit, piget iam & resellere, & referre. Et enī corrupta sunt, barbara sunt, repetita sunt. Suprà nāque de vitæ & sensu, item dixerat. Verum quod mox ponit, Animalium vitæ causam sensum esse, non est omittendum. Nemo enim vel mediocriter sapiens dicere audeat: id quod est consequens, esse causam antecedentis. Sanè vitæ est, actus animæ in corpore instrumentato, naturali. Si monstruosum verbum videatur, ne armamentarium quidem, neque corporatum admittatur. Instruendum, dixisset, vt apud Iurce cōsultus: sed ambigua vox

erat. Is igitur actus, quanquam est eadem in anima cum actu sentiendi coniunctus, prior tamen est: quippe vis viuificandi. At hanc omnem sensum antecedere, patet ex ipsa substantiarum seiuñctione. Datur enim vitæ sine sensu. quare & citra sensum. Illud quoque sapientis auribus indignum puto, Sensum facere *διὰ λέγειν μῆλον ζῶντος ἢ ἀνεπίστατον*. Omitto barbarum, qui *μῆλον* pro *ματῶν*, non semel. Omitto defectum articulorum: quæ res adducit ipsū in suspitionem, vt dicebam, semilatinum quempiam fuisse, non natione, quam irridet, sed infantia qua ridèdus est. Rem putemus ipsam, non solum prauam, sed etiam sibi ipsi aduerfiantem. Nanque si sensus facit, vt discernamus à morte vitam: nullum viuens erit, quin idem sit sentiens. Hoc iam & per se falsum est, & contrà quàm profitetur. Sic enim bis aduerfatur sibi. Plantis assignabatur ergo etiam nunc vitæ. Sensum plantis assignabat: ergo nunc etiam vitæ. Cælum viuens est: igitur & auditum tribuat, & cæteros sensus. Vt non temerè ridiculus ille Diis suis coquinariis, atque prostibulariis sacrificiorum nidorem exprobrarit. Si ergo sentit cælum: patietur etiam. At hoc negabat. Hic cum Minutius surrexisset, Pupugisti nos, inquit, Baiuli. Aut doce nos, aut dedoce. Quid isthuc inquit subridens ille: Sensus, inquit Minutius, non est cum animali (vt loquuntur) conuertibile: Misera faciamus, respondit Baiulius, quæ Pythagoras, & ab eo Plato, in Atlanticis. Etiam in brutis inesse animam rationalem, qua non vranitur, propter corporis ineptitudinem. Sed hoc, quod quæris, est & non est. Animal enim haud vniuocè dicitur: si cælum animal est. Nempe non eodem modo, quo tu: Sicuti dicebatur, extra omne prædicamentum. At quare sensus non eget animal caeleste? Propterea quòd intelligit sine phantasmatis, quæ, si per vos licet, Latine dicemus imaginacula. Et mens illa, quæ globum suum perpetuis rotat gyris, alia ipsum informat ratione, quàm te tuus intellectus. Neque enim ad eius motū mouetur ipsa, vel per se, vel per accidens. Proinde tu vel sedes, vel quære amplius. Sedebo, inquit ille, iam. Nullo nanque modo efficacius iubere potes quam sic: cum à me causam, propter quam surrexerim, sustulisti. Sed perge obsecro. Facere perlibenter, inquit ille. Verum magnopere vereor, ne nunc mihi surgendum sit. Ea nanque obiciuntur impedimenta nobis: quibus velocissimus quisque cursus inhiberi conat. Cælum, inquit, cum habeat meliorem constitutionem, & digniorem, quàm hæc nostra sit habitatio, ab his longè distitum fuit. Oportet igitur & perfectum, & dimiautum animal aliquid habere commune. Hoc autem est vitæ finis. Huius ergo priuatione, à vocibus his abstinendum, ne necesse est: Scilicet non dari medium. nam vitæ medium est. Etenim in animalium neque habet animam, neque ipsius partem

vllam

vllam. At planta non est ex iis quæ carent anima: propterea quòd anima pars inest quædam. Non tamen animal est, quippe nullus in ea sensus. Sed abscedit à vitæ in non vitæ paulisper: quemadmodū & singularia. Hæc iste sic. Quæ quoniam, vt potius, Latina feci, vehementer auoco scire, quantum distet ab interpretis tui, vel diligentia, vel dexteritate, vel felicitate. Tum Augurius ad se conuerso respondit ita, Quod tu constitutionem, hic functionem, puto Græcè scriptum, *δοκίμοσι*, sicut & suprâ. Vtrunque tolerabile. Tuum plus explet veritatem: hoc magis exprimit Authoris fidem. Est enim *δοκίμοσι*, quod *δοκίμοσι*. Ab officii tamen nobilitate nõ assignatur à natura locus rebus vel inferior, vel superior. Tamen si aliter alicubi Philosopho videatur. Exempla sunt inter dissimilia genera non pauca: Aurum, ac gemmæ non nisi subter terram. Videamus quot minus pretiosa superficiem teneant. Sic in diuersis substantiis homo nobilior, quàm ignis in sua iphera. Ex iisdem quoque naturis species ad nostram sententiam confirmandam, multæ sese exhibent. Saturno longè præstantior est Sol: cuius nobilitati cedunt non pauca sidera primi cæli. Quapropter Lencippus forsasse statuebat ei globū in loco vitæ: sicuti Lunâ citimam agnoscebat. Peius cōsuluit, cum ita scripsit: quia mediū nõ est. Nonne est Græcè scriptū sic, *ἡ μέσση ἐκ ἐστῆς*. Quod cum Baiulius annuisset: persimè, inquit. Nam Latine cōiunctio illa causam reddit: Græcum verò *ἐστῆς* hîc adiunctiuū est: *ἐστῆς ἐστῆς ἐκ ἐστῆς ἐστῆς ἐστῆς*. Hoc etiam pueri non nesciunt. Itaque per infinitum rectè tu. Idem verò est, *ἐστῆς* hîc, quod *ἐστῆς*. Illud scilicet totum *ἐστῆς ἐστῆς* non est admittendum. Quod verò paulisper dixisti tu, si apud Græcum est *ἐστῆς ἐστῆς*, parumper dicere potius, aut modicè: nam hîc male, paulatim. Non enim cuiusquam essentia in motu est: At paulatim motum denota. Paulisper verò forsasse extra tempus nõ inuenierim. Arridet admodum mihi tua diligentia, Baiulius inquit. Neque tu abscedis à tuo ingenio, neque ego ab isto iudicio. Arabica verò pigmenta verbis illis olet, *τῆς ταύτης ἐστῆς ἐστῆς*. Et profecto ab his vocibus haudquam distcedendum: probæ nanque sunt. & Atticæ: sed à complexu vocabulorum, si damnat sententiam. Rem tamen ipsam expendamus. Suprà cum è re negasset, inter viuens, & non viuens medium constituit: nunc sibi visus subtilius atque acutius sapere, si seipsè de priori sententia deturbaret. Ait ergo, dari medium: atque ita proponit, Cælo, nobis que esse commune quiddam: propterea quòd vtrunque, tum Cælum, tum Homo, dicatur animal: & vtrique sit idē finis, vitæ scilicet. Quare cum status hominis cæli perfectione sit inferior: ita erit plarè constitutio minor perfectione nostra. Iccirco ex corū natura & ratione egredietur quibus at

tribuitur vitæ. Ad quem modū, nisi fallor, concludit: inueniri mediū inter viuens, & non viuens. Verum nemo, vnquam tam plenis verbis sententiam dixit inanionem. Examinemus ergo, præceptoris illius nostri more, verba ipsa. Nam quid est medium: aut quòdnam dicitur modis? Est, quod inter extrema duo situm intelligimus. Accipio nunc extrema, respectum habens ad illum. Siquidem ipsa quoque ne extrema sint, euenire potest. Hæc definitio: modi hî. Medium mathematicū, quod nihil extremorum est. Quale punctum æquè distans à circularis ambitu lineæ. Proximæ ac similis naturæ medium morale: cuius neque partem capiunt extrema, neque partibus extrema capiuntur. Medium naturale mobilium: aut à quo, vt letius: aut ad quod, vt grauis: aut circa quod, vt eius substantia, quæ quatuor elementorum ratione, quinta olim dicebatur: à nobis hîc, duorum mobilium ordine, tertia si per vos licet, appellabitur. Medium aliud, quod est eiusdem generis cum extrimis, velut tepidum. Perpiciamus ergo, quæ natura duce, sit hîc medium inter habitum & priuationem constitutum. Ac sunt, more veterum, in numeris positæ rationes. Decem, in quibus Cælum. Quinque, in quibus Homo. Quatuor, in quibus pecus. Tria, in quibus planta. Nullo modo possit accipi pro medio ternarius inter denarium, & quinarium. Quòd si respicias ad perfectionem: qui etiam mediū modus quidam à gradibus designatur, ne sic quidem dici queat, vt inter vitam caelestem incorruptibilem, & animalis vitam sensitivam, medium statuatur. Potius nanque inter cælum & plantam, medium sit animal. Prudentius profecto dici ab eo potuisset: inter animal & lapidem, mediam dari plantam. De cælo verò mentionem faceret nullam. Hæc in summa sic se habent: nunc particulatim sensa ipsa capiamus. Ait cælum abesse ab imperfectione nostra, propter locum: si sic *δοκίμοσι* interpretemur. At è contrario dicam verius, da tum eilocom potius, vt abesset. Locus enim locati finis est: & eius causa comparatur & natura. Quid? Ne sic quidem. Non tam vt abesset, quàm vt ibi esset. Alioquin & locus, & situs illius esset cum hoc nostro, vt visita: loquar, correlatiuus. Quod quare non liceat Lyceo: si licere sibi voluit Romanum forum, Conrèu, & Contutòrem. At enim verò inter illius loci nobilitatem, & imæ nostræ regionis humilitatem nulla est proportio, nisi, vt loquuntur, æquiuoca. Quòd si Augerii sententiæ, fidelior enim est, hæreamus, vt *δοκίμοσι* sit gubernatio: ne ea quidē causa fuerit illius collocationis. Nam præter tuas, Augerri, subtilissimas rationes, illa quoque dissuadet. Non enim à superioribus cælis gubernantur inferiores. Et iocose dicam. Tenuis illius naturæ caelestis futurus fuisse videtur magis pe-

ularis ascensus, quam descensus. Congener enim, cognata: ut que illis aliqua ex parte Æther fauet huic opinionis: sed illud haud parum acutè per qualitates. Nam si qualitas eadem est, & in summo & in imo elemento, nihil ad locum differentia hæc: nihil locus ad hanc differentiam. At est in terra & in igne siccitas. Et in orbe nono ac decimo si non sunt sidera, maior vis inesse videtur in octavo ad multiplices economias, atque dispensationes: in quo & motus, vt in illis, & præterea lumen est. Tum si verum est quod aiunt: Terræ firmitatem comparatam, vt esset, circa quod caelestium versioñi motus haberent legitimas proportionis æqualitatum: terra esset aliquid illarum vertiginum, vt modeste loquar: ne obtundam, si causam dixerò. Quamquã equidem hoc admodum puerile censeo. Nihil enim magis egent terræ stabilitatis illæ rotationes, vt moueatur: quam terra ipsa indiget puncti illius medijs, vt nõ moueatur. Nã etiã tellure amota, nihil secius agitaretur gyris illis sèpèternis celsu. Cuius motionis, vt etiã subtilius dicã, non est causa puncti immobilitas, sed huiusmodi in loco motionis. Si enim esset alibi punctum, alibi quoque moueretur Cælum. Quin ne hic quidem oborpeamus. Punctum illud nihil est: quomodo erit ergo causa existentis rei? Motus res est. Dico etiam plus: non esse punctum id principium vllò modo caelestis circinationis, quemadmodum nostrorum circulorum: sed è contrario, effectam puncti speciem in nostris intellectibus ex illa circuitione. Neutrum igitur illorũ verum est. Nam neque opus habet corpore stabili: neque super puncto, tanquam super immobili re, vertitur cælum. Sed de his satis. Deinde dicit, Operare imperfectum, ac diminutum animal habere aliquid commune. Ego aliter sentio. Nihil esse rei æquiuocis commune. Alia ratione perfectum cælum est, quam quo modo nos perfici possumus. Neque sic videtur inter nos conuenire, quemadmodum inter animal, & plantam: quando, sicuti iam dictum est, plusquam genere distamus. Post hæc declarat commune illud, *σκοπὴν τὸ ζῶν*, i. vitæ finem: quasi vita propter aliquid aliud sit. At contrã, vita finis est generationis animatæ rei. Verborum ambitionem omittendam censeo, vt res ipsas colligamus. Nihil hæc illam impedit diligentiã, inquit Augerius. Et sub verbis res subsunt, vt dicebat Epicurus. Velim scire, quid hic sibi velit vox illa, *σκοπὴ*: quam tu finem, meus hic tutor, scopum. An habet Natura scopum? Videmus ergo quid significat. Græcum verbum *σκοπῆν*, primo suo significat, nihil aliud quam tegere denotare. Puncti sagittarii postquam insederunt, haud prius amittunt, quam teli mucrone punctum obtexerint: cuius mucronis obiectu scilicet inobscuroauerint puncti visionem. Iccirco ad eam primùm exercitationem deducta vox: atque inde ad mētis agitationem:

vnde Sceptici dicti Pyrrhonii, qui & *ζωντικοί*, & *ἰπικτικοί*, eadem ob causam: quia sepe essent in diuisione, statuerent verò nihil. Potest ne igitur ad naturæ functiones accommodari? O bone Deus, quam iniquè comparatum est vt diuinitatem nostris decem pedis metiamur! Quasi natura sit aliud, quam Ite potestas ipsa. Quasi Deus sedeat ad teloneum, putetque cum institore suo rationes. Nec nos huius pudet *ὄμν* *ἰπικτικός*? Sed ne quippiam *νενομασμένον*, proficquamur ex vsu. Naturam opificem appellamus: quare, vt artificij, ita ei scopum attribuamus. Est autē scopus, opera siue officium: finis autem est, quod mouet artificem ad operam, & est operæ perfectio. Mouet quidem etiam opera opificem (quamquam potius ipsamet motus est) sed nõ primò, quia finis primò: non simpliciter, quia mouet propterea quòd mouetur. Iccirco finis etiam nomine donatus est scopus ab Aristotele. Duplicem nanque finem dicit, *ἢ δὲ β*. Opera & scopus, est finis quo. Opus autem ipsum factu, est finis, propter quem omnia sunt quæ ante ipsum sunt. Iccirco Medici scopus & finis medius, est medicari: finis verus & vltimus, primùm mouens, est sanitas. Quod est naturæ quidem opus aliquando, sed non absque nobis: quandoque totum nobis acceptum fertur, vt luxari membri restitutio. Hæc ita dixi, quia multi *ἐκ τὸ πέρχινον* *ἡγοῦσθαι*, putant non esse finem medici sanitatem: quia non semper suum finem indispiceretur: ergo non esset ars. Quam obrem nescio quos *σοφιστὰς* etiam è Platonis placitis inuexere. Ego verò ita censeo: Qui morbi sunt incurabiles, extra artē esse. Quid mirum? Sunt etiam extra naturam. Qui medicas poscunt manus, nostrique capaces sunt beneficij, si non tolluntur ii Thesiali opera, at non est artis vitium aut frustratio, sed hominis. Nam ipsam quoque Naturam idem posse conqueri, satis patet, si mancos homines intueamur. Incidunt enim multa impedimenta, quibus opera deprauantur. Atque hæc quidem in rebus, atque operibus quæ dicerem, visa sunt mihi: in libris verò quid dicemus? Passim legitur: huius aut illius, hic aut ille scopus. Estne Respublica Platonis scopus in libris illis: & anima in Phædone? Nõ: sed finis. Nam quis dicat, motum esse scopum librorum *ἢ δὲ φυσικὸν τὸ ἀνεγέσθαι*? Sed scopus in Politicis est, Respublica constituto per præceptiones. In Phædone, disputatio aduersus animæ interfectores: illius naturæ declaratio. In Physicis natura finis est, & motus: eius consideratio, scopus: vnde & disceptationes dictæ. Denique tam in libris, quam in alijs operibus, versatio ipsa scopus est: finis autem id quod formalem rationem vulgus barbarorum vocat: exempli gratia, Motus, quo circūscribitur ambitus considerationis corporis naturalis: Quantitas, qua præscribuntur limites corporis mathematici: Transmutatio, qua finiuntur

Chy-

Chymistarum somnia circa naturale corpus. Hæc sic in præsentia. Qui meliora inueniet, in medium ponat. Tu ad rem Baiuli. Ille: Etiam loquutionem illam animaduertamus: Vitæ huius priuationem medium necessariò statuendum. Sic enim loquitur, quamquam non his verbis. Libuit verò periculum facere, an orationis nobilitate sententiæ labes detergi posset. *ἢ δὲ σκοπὴν ἢ ἀπο γράμματος τῆς βίης, ἢ ἀπὸ τῆς ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ἐστὶ τῆς μέσσης*. Hic Minutius, Hem Baiuli. Iam huic tu personam impones Aristotelicam pessimæ sententiæ. Si sic scriberet, saltem delirium eloquentem haberemus. At quonam tandem modo vitæ illius priuatione ponit medium? Quia, inquit, recedit à cæli perfectione animal: & ab animalis, planta: erit planta media inter illorum vitam, & non vitam, pura lapidis. Verum contaminauit omnia, cum addidit, *ἢ ζῶν ἢ ἐστὶ μέσον*. At suprã erat commune quiddam cælo & animalibus, *καὶ ἄνθρωπος* autem à Galeno definitur, *παντί τινος ἐν μέσσην*. Quomodo erit idem cum viuentibus, si est medium inter viuens & non viuens. Et flagitiosa licentia illa, *ἢ ζῶν ἢ ἐστὶ μέσον*. Digna verò flagro vox. Nam si *ζῶν* est primò & per se, actus vegetatiuus: non est vita primò & per se propter sensum, sed secundariò. Haud molliore scuticia est castigandus, qui substantiam dixit intendi & remitti. Omittamus in præsentia formas elementorum: si inter *ἢ μὲν ζῶν* & *ἢ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ* est τὸ μὴ ζῶν, vt ipse dicit, erit animalis vitæ plantæ minus. At omnis *ἢ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ* est indiuisibilis. Grauius etiam fecit negotium sarcinafredissima sententiæ: Recedere à vita in non vitam plantas, quemadmodum indiuidua. Quæ vox contra Aristotelem, stat à Platone potius ac Parmenide. Tot locis id scriptum est, species nusquam extare præter indiuidua. Quin Aristoteles indiuidua primas esse substantias, genera, speciesque secundas. Quin ambiguo, ne dicam odioso, verbo Philosophus vitur: vbi dicit, *ὡς ἀλλ᾽ ἄλλο ὄντως*, in prædicamentis. Plato verò res air hic esse, quia species earum præsent. Indiuidua redegit hic in ordinem *ἢ μὴ ζῶντων*, hac de causa noster hic, quia non verè sint. Viuers, quia sunt: non viuere, quia corrumpuntur. Ad quem modum accipit, solas species verè esse, quoniam nullo modo corrumpuntur. Vis autem sententiæ Peripateticorum longè alia est. Ab æterno constitutas species in indiuiduorum successione perpetuari. Est igitur existentia in hoc, aut in illo corruptio: essentia nunquam. Duæ sunt ergo diuersæ quæstiones. quas subiiciam. Vna est: An sublati omnibus hominis indiuiduis, hominis remaneat species. negandum est. Altera: An sublati omnibus animalibus, vera fit hæc: Homo est animal. vera. Non enim existentia facit definitionem, sed essentia. Non potest autem fieri, vt Homo non sit animal. Humanitas enim est ex animalitate & rationalitate id quod est. Essentiam verò aliud esse, & a-

liud existentiam, solis claris ac diuinis ingenijs compertum est, qui abducto à factionibus animo soli student veritati: quam tot locis Plato commendauit, Aristoteles celebravit, pollicitus est Galenus se, quoad fieri posset, sequiturum: & integro commentario brutos dicit esse medicos, qui non sint iidem præstantes philosophi. In memoria quoque semper habui Platonis verbum illud, quod in Epimionide legeram. Nam ille plebeios Deos ibi quoddam cum recederet, *ἀδοργιστους* appellabat. Quoniam medicis illis nullum conueniētus adaptari potuit. At Plutarchus in libro, quem inscripfit *ἢ ἰσθίον ἀσθητικῶν*, semimedicum irridet quendam, qui tanquam Myforũ & Phrygum, ita Philoophorum & Medicorũ distitas putaret regiones: vt etiam prouerbio aduersus hominis insolentiam ibi vñus sit. Hæc tamen si vulgò non profiteor palam, tamen in peccatore veritas ipsa turget. Est enim diuinum fermentum, quod neque ab alio capio, neque seipsum queat capere. Proinde quod in decimo de Republica dicitur *ἀπερὶ τὸ ἀλλόκοτον*, hoc ad *ἀλλόκοτον* nos. Quod Regi Phocion olim, nos id ad studia literarum non posse me vti & amico, & adulari ore. Nunc ad rem. Quæ appositurus est sententiam, tamen si suprã posuit, tamen hic turpiter repetit, & quasi recentem assertor obliuioſus. Aliter etiam, inquit, dicere possumus. Tum refert eadem, quæ iam commemorauerat, de sensu scilicet quo carent plantæ. Verum pessimam adiungit caudam. Planta, inquit, res imperfecta est. At, ò bone, imperfectus etiam tu etiam cælum, si Deo comparetur. Contrã verò, secluta rerum collatione, species quæ sit imperfecta, nulla inuenitur. Quicquid est, per suam essentiam est. Essentia verò efficit, vt & ens, & vnum, & bonum, & totum sit. Si enim non est totum, ne est quidem. Totum verò, & perfectum idem. Est enim vnum quodque totum sibi & perfectum: cum eorum quæ habere debet, nihil deficit ei. Itaque vt nihil est simpliciter perfectum, nisi Deus: ita nihil est, quin suo in genere sit perfectu. Nam quid illud tandè est, quod est si fibi ipsi alienum? hoc autem esset, si id non esset quod est. Imperfectum sanè nondum est. Et aliud à seipso, quando est. Plantæ nihil abest, quo planta esse debeat. Si esset imperfecta, nunquam Natura quiesceret, quo ad extremum finem imponeret generationis: & τῆ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ imponeret *ἢ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ*. Ita mihi loquendum intelligo apud viros rarè atque spectatè eruditioſos. Alterationes enim aliæ super alias antegrediuntur illam perfectionem, quæ à forma præstat illi continuatè promotioni. Trãfferamus argumentũ ad aliam materiam: atque illico eius agnosceret insolentia. Dicam sic: Sensu prædita planta esse nequit, propterea quòd si cum Leone comparatur, imperfecta est. Ergo Leo carebit sensu: quoniam collatus homini, non accedit ad eius

perfectionem. Verum interea me piget mei, dum quippiam vos hinc expectatis noui. Cogor tamen obtundere: idque & pessimo errore, & extra causam. Rursus, inquit, Animal habet discreta membra: planta verò & indiscreta, & indefinita. Hic & error est, & ad statuum differentiam inter animal & plantam, nihil attinet. Naturalia corpora tribus consistere modis aiunt sapientes: in *δυστάτων*, vt tritici cumulum. in *συντάτων*, vt nauem in *ἰσορροπίαν*, vt animal ex anima & corpore. Addunt alii τὸ *κατὰ μέγεθος*, vt nullum. Verum eadem ratio, aut *ἀνάλογον*. vel *σπέρμα* τὸ ἐν *ὀστέον*, vel *σπέρμα* τὸ ἐν *σπέρματι*: sicut & τὸ *κατὰ σύνθεσιν*. Nostri corpus, *καὶ κατὰ ἴσους* *καὶ κατὰ σωματικόν*. Est enim naturale duobus hisce modis vnum. At non est *ἰσορροπία*. Diuersæ nanque partes sunt. Nec minus in planta: cortex, caro, medulla, liber. Quin harum partes aliquæ adeò discretae, vt etiam absistant. Quin animalia quædam longè sunt ignobiliora, quibus partes distictæ sunt certis segmentis. Quare hac in natura propior est plâta homini quàm vespa. Sed quis ignorat, vnguium substantiam in rosariis esse penitus à virgultis suis separatam? Primus error is alter ab hoc statim. Habet, inquit, materiam propriam motus, quam obtinet in seipso. Omitto, quòd male cohereret oratio. Neque enim magis ad animal, quàm ad plantam referri queat: imò ad hanc facilius, quando propior est. At quam dicat materiam motus? Materia semper accipitur passiuè. nihil agit illa: sed hoc ipsum est, quòd fit secundum quod. Omnis autem materia ab aliqua forma solet moueri. Voluit, opinor, dicere principium motus. Verum materia neutiquam motus principium est, sed elementum, sicut & forma: quorum vtrumque compositi pars est. Prosequitur deinde argumenta repetita: Anima præditas esse plantas, propterea quòd author anima fit eorum motuum, qui deprehensi sunt in illis. Quamquam interpretis lapsum existimabam, qui *κίνησις* posuisset, *ἐν τῷ πνεύματι*. Et minus commode, *κίνησις* *κατὰ τὸ πνεύματι*. Neque enim *κίνησις*, sed *γίνεσθαι*: si Aristotelicè loqui didicisset balbutitor iste. Repetit & id: Appetitum, & localem motum non esse, nisi cum sensu. Tandem verò ab animæ parte recolit argumentum, Suprà dicebat, inesse plâtis, τὸ *σπέρμα*: nunc ait animali plâte que communem *ἴσους* *ἐκείνου*. Verum ad eam attractionem sensu nihil opus esse. Atque hoc quidem verum est. Attrahens nanque non dignoscit: non enim attraheret venenum. Quin apud Peripateticos ne anima quidem ipsa tota noxia dignoscit omnia suapte naturam, sed arte atque experimento cōdocta. Eatenus expultricem cognoscere Galenus proficitur, qua premitur onere, aut vigetur distentione, aut vellitur acrimonia, salugine, acore. Scio tibi *ca* liger, secus visum esse, Secreticem omnino cognoscere: expultricè non minus. Nam quid

A se iungat à malo bonum, cuius illa sit noscens? Aut quamobrem non hoc potius, quòd propius est, propellat, atque exigat morosa illa expulsiua: sed assentiatur potius, ac cedat officio retentivæ, quæ sibi vindicat probum illud atque conducibile. Haud parum tamen facit negotii segregatio illa auri ab argento, quæ fit nullo calore animali, sed à brutissimi liquoris facultate. Verum hæc alterius instituti. Nunc videamus, quid attulerit pro causâ. Propterea quòd, inquit, quodcunque alitur, hoc ipso vt alatur, duarum certarum qualitarum opus habet: caloris, dico atque frigoris. Iceircò que alimento indiget humido & sicco. Sanè verò calor ac frigus, in cibis humidis ac siccis inueniuntur. Idèone sine sensu fieri attractionem: quia quod alitur duarum eget qualitatum? Belam verò causam. At profectò contrâ fiat, vt credam: non id absque sensu fieri, cum sensibus nominat qualitates. Deinde vult necessarium illis esse frigus & calorem: ac propterea humidum & siccum. Vereor ne maior siccitas in ipsa sententia sit. Non enim eadem effectio, non modus, non essentia, non finis. Alimento humido & sicco, tanquam materia constat. Hæc in cibo sunt. Atqui calor in cibo est, non agit in cibum: sed calor, qui est in corpore nutriendo. Frigus verò quod in cibo est, etiam resistit: obtundit nanque calorem naturalem. Neque propter se queritur, sed ad tēperationem caloris illius qui excederet in alimento, vnde periret naturalis, aut exuberaret in animantibus: quo vtrumque humidum absumeretur, & quod anrea in ipsis existebat, & quod eis respondendum est à nutrimento. Oportet enim inter ea certis æqualitatum proportionibus conuenire. Itaque & defectibus nomina data sunt, sicut ac siccis: & ad instaurandâ substantiam totidem, quot in eam impresserat Natura qualitates, extrinsecus in aduēticia massa comparatæ. Ait deinde: Harum naturarum nullam ab sua partice separari. Atque ob eam causam factum ab initio fuisse nutrimentum nutritio continuatum: quoad fiat, vt corrumpatur. A principis scilicet generationis, ad tempus vtriusque corruptionis, cibum corpori statuit vnitum: vt ostendat etiam finem attractionis, alterationem & vnionē transmutati, donec corruptione dissoluitur. Nunc ad cæteras quaestiones, quas proponit deinceps, partim repetitas, partim recentes transueamus. De appetitu, De motu, De anima plantæ propria. Præterea an spiret: Ad hæc, an dormiat, & vigilet. Anaxagoram itaque arbitratum, spirare plantas. Hæc opinionem diruit sic: Verum hoc esse non posse, quando ne animalia quidem spirent omnia. Cæterum apud multos hæc obiectio controuersa est. Nam qui censet arborem spirare, spirandi vsum iis itē attribuet animalibus, quibus eum dicitur Aristoteles adimere. Pifces nâque non sine aere aquam trahere. Pifces ex antiquo-

antiquorum sententia, atque ex sensu quem illi pro iudice ducunt, ostendit in aquis aerem, bul-larum argumento, quæ ex natantium erumpant ore piscium. Ad hæc pifces in aère diu viuere: diutius viçturos, si ad aquam illis conuenientem æqualitatem vis aëris remittatur. Et Ausonius Barbo pisci attribuit, in Mosella, spirationem. Gryllus quoque nocturni cantus gratia pueruli cum in pyxidem inclusi habere-mus, tertio post diæ mortui sunt inuenti: non quidem fame: arrosæ nanque lactuce supererat etiamnum, quas in cibum prudem apposueramus. Quamobrem alii postea pertuis pyxidi-bus, aut fitecellis, totam æstatem seruati sunt. Hunc postrema orationis impetum vultus significatione cum Minutus excepisset, ostendit sibi esse quod haberet dicere, si liceret. Illo igitur conticecente viros cepit. Ex inferiore Vol-carum prouincia siccos doctos memini, Tolo-sam litium causa cum venissent, multa super hac re disputantes, impulsisse me ad repetendas Aristotelicorum librorum lectiones. Vnus enim, qui rectè dixisset, duas esse spirandi rationes, al-teram pulmonibus, aut eo quòd proportionem responderet: altera per arteriarum oscula, quod *ἔργον* *ἴν* vocaretur: non rectè dixit, hanc Aristoteli non fuisse notam. Commouerat hominem Philosophus aduersus antiquos disputas: quorum ille sententiâ fouere in animu induxerat. Trahere nanque foues & aqua, & aërem cum aqua. Sed aquam per brâchias aut fistulas exi-gere: aërem ad vsum refrigerationis retinere sibi. Mihi verò ita videbatur. In pertinacia potius, quàm in inscitia tâtum hæere culpe. Non enim siccebat ad illud: Quònam quallo, quod sicco, aut cribro ab illa recepta aqua sepa-raretur aër. Tum verò si aer sub aqua est, cur non euadit ad locum (suum superiorem)? Itaque vtrumque vrgentur. Nam si non vnu corpus est aer & aqua, exiucrit aer: si est vnum mixtum, non erupet aer ex aqua: sed ne separabitur quidè in ore piscis. Quin per brâchias si alterutri egressediū est: facilius trāsmittet quòd tenuius. Tenuior aut aër. aqua remanebit igitur: abie-rit aer. Quid ergo dicendum? Cum sit animan-tibus à Natura parata respiratio, vt refrigeretur, vt humectetur, vt instaretur spiritus: quis dubi-tet, aquatilibus aquam eiusmodi vsum prestare solam posse, non tam qualitatibus, aut substan-tia, quàm certa quantitate temperatione, quæ in aqua fit: certa crassitia essentia: proportione coniuicta, quæ in aere non fit. Nam quod aeri soli constituant priuilegium ad illud officium, itavt amoueant ab aqua in aquatilibus, nullum habent à ratione. Hoc igitur in humore. At quæ in aere degunt animantes, spirantne, an totius huius operæ sunt immunes? An verò & illud verum est, ablarum iis ab Aristotele spi-rationis omnem modum. Neque eum scisse, aut prodidisse quid esset illa trāspiratio, quom- è solo Galeno se hausisse iactant *ἔργον*? O-

A tio vestro non incommodabo iudicii mei in-teruentu. Loca Philosophi proferam. Ex ea narratione vobis pernoctare licebit, quan-tum adierint periculi negligentia: atque repre-hensionis: qui securi de alis libris, in vulgati-oribus modò versari sunt. Verba sunt illius de insectis in libro de somno & vigilia. Pro-portionem pulmonicæ spirationis respon-dentem ait in palpitatione: *καὶ τὰς μὴ ἐσθιέου-σας πνεύματι, τὸ ἀνάλογον, τὸ γὰρ σύμφυτον πνεύματι ἀναρροσθίον, καὶ ἴσους φαίνεται*. Nam in histo-riis, vbi negat spirare quæ pulmone carent, in-telligit de perfecta ac primaria spiratione. Quocirca secundariam hanc ἀνάλογον agno-uit. In eodem libro exaudiri in capitis sonum, quem bombum dicit, eadem causâ. Quan-quam alarum agitatione id euenire sentiat, qui ligneam ligulam tenuem funiculo alligatam circum caput, funde more, agitauerit. Hu-ius & commotionis, & somni per spiritum il-lum innatum, assignat instrumentum, & in-strumenti locum in secundo de partibus. τὸ *ἔργον* *κατὰ τὸ ἔσπορμα* *αὐτοῦ ἀδύνατον ἴσους ὁμοῦν, καὶ πᾶν τὸ σπέρματι πνεύματι ἕσπερ κινεῖται. τὸ δὲ ἐμπόριον ἕσπερ πᾶσι, καὶ ὡς δὲ ἐξεδεν ἐπὶ σπέρματι ἔστι: Quòd autem sit idem finis, & huius palpitationis à spiritu, & spirationis per ae-rem, palam est ex illis verbis in quinto de ge-neratione animalium: *τὸς αὐτοῦ τὸ εἶδη ἡγεῖν ἔστιν ἀέρος, ἢ τὸ πνεύματι τὸ σύμφυτον ἐπιείας μὴ ποικίλου τὴν σπύρην τοῖς ἴσους ἀναρροσθίον, καὶ εἰσπύρην*. Est igitur idem, τὸ *σπέρματι*, καὶ τὸ *πνεύματι* τὴν σπύρην. An non est hæc *ἔργον*? sed & assignat instrumen-ta in libro de spiritu: *λαμπὴν ἢ δινάστην ἔργον ἴσους ἀρρήκτους πόρον*: sed & rem ipsam. *δύναμις ἢ τὸ ἴσους ἀναρροσθίον ἐπὶ πᾶν τὸ σπέρματι καὶ σπύρην*. Quid est aliud didici ac distribui per omnes corpo-ris partes, quàm partes omnes corporis spi-ratione refrigerari? At ea demum transpiratio est. Negabunt ceruicosi vocem cognitiam Philosopho: Audiant igitur expressio verbo defunctum: *εἰ δὲ ἔργον ἐστὶ πᾶν, ὡς ἔστι κατὰ τὴν ἔργον ἔστι*. Ecce *ἔργον*, quam haud negat fieri causâ refrigerationis: sed more suo deducit aduersarios ad hoc absurdum. Et cum dixit, formam, finem, materiam, instrumen-tum, locum: declarat etiam principium, τὸ *ἔργον*: à corde scilicet, vbi commeatum illum *τὸς δὲ ἔργον*, *κατὰ τὸν ἔργον* vocat. Ait ergo: *πᾶν εἰ ἀνάλογον ἔσπορμα ἀπὸ τῶν ἔργων. τὸ δὲ σπέρματι, καὶ κινεῖται ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἔργων*. Ab arteriis & suprâ & hic: hic etiam & à corde primum, & quæ desinat in extremis oculis arteriarum. Et in li-bro de somno: de corde loquens, manife-stissimè declarat transpirationis beneficio re-ferationem, *ἔστι καὶ ἡ τὸ πνεύματι ἀρρῶν, καὶ ὡς ἔστι ἡ τὸς κατὰ τὴν ἔργον ἔστι*. Hæc tum loca certo commentariolo ἢ *ἐπιείας* hunc ad mo-dum excepta ostendit nostris disputationibus: quorum alter ac quieuit, alter (indignum credo ratus, si præses literariæ laudis, à lurre consulto*

leges acciperet in consiliis naturæ) maluit sibi placere. Ego vt in memoria habui, ita iudicanda proponi vobis. Nam memini vestrum Hippocratem in libro de flatibus, in cenium spirantium pisces transcribere. *πύπτος ἰχθύος ἀνα- μνήνη, καὶ τὰ ἀνδρῶν μακρὸς μὲν ἐστὶν ἄνθρωπος.* Quid mirum? In secundo nanque de victus ratione, plus etiam dicit: vt præter plantas, alia quoque includat omnia. Quod & Thaleti cuncta æquæ viuificanti placuisse scribunt. Hippocratis verba sūt: *ἄσπετος ἐστὶν τῶν πνύματι κινῆται, ἕταυ δὲ τῶν ἀνομοιοτάτων.* Quod illis respōdet, *πνύματα μὲν δὲν ἔδν κινῶν.* Quam videatur vnum comminisci spiritum, omnibus communem, in omnia sese insinuantem: quod & Virgilius dixit, & Anaxagoras nō reticuit: & Aristoteles innuere videtur, in coniunctione corporis & animæ, tanquam medium quoddam. Ceterum in homine solo, is. Alii verò si ministrum formæ lapidis arbitrantur: rem quidem non admodum diuinam faciunt. Si, vt Anaxagoras, rerum primum autorem censent, *τὸν πῦρ*: variabitur ille materiæ ipsi, à quibus certa natura præscribantur iura. Nam si eadem forma est in lapide, & in leone: plus potuerit lapidis materia quam vis formæ: cuius potestas ab illa obtusa sit, quo minus leonem sibi fabricari quierit. Nugæ. In quibus equum est me finem facere: quod iam Baulium audiamus: importunè enim interurbauit. Tum nos omnes vno ore, Vtinam verò sic crebrò. Baiulius autem sequutus est. Cùm multa multis in viris admiratus sum eximiatum in te id, Minuti, qui artem nullam intactam reliquisti: si vsu veniat vt de quapiam verba facias, quasi solam illam edidiceris, tam exactè loqueris: vt etiam quæ scire opinabamur, nunc primum audisse, atque nobis esse noua cuncta videantur. Nam de spiratione, & transpiratione quæ? qualia? quanta? Ex Aristotele & Galeno accipimus, ob refrigerationem, humectationem, spirituum instaurationem, fuliginum expulsionem: quintum addidit Theophrastus in secundo de causis: etiam ad alendum, animantibus natura comparatã. Id quod à prioribus non abscedit. Nam si spiritus nostri partes sunt: quod restituitur, spiritus est: partes ipse restituentur. At restitutio est corpulentæ suffectio in defecti locum. His ego, nisi quippiam addis, est quod aditigamus nos. Credo te pudore subticuisse calumniam Galeni, qui Aristotelis obseruat hac in materia sententiam, quasi propriis decretis contrariam. Alibi dixit, Aerem calidum: hic frigidum: siquidem captatur ad refrigerationem. Puerilis profectò insolentia: ne dicam, futilis. Calidum, & frigidum simpliciter intelligimus aliquid: est & vbi refertur aliqua collatione. Calidus est aer natura sua sibi: frigidus igni: frigidus viuenti. Viuimus enim per ignis proportionem. Sic est medium extremis contrarium in prima Philosophia: cuius limen

ne salutare quidem videtur ille Timon vester. Ad hæc oculos attollens Baiulius, diluissimò rubore nobilis, atque erga preceptorem grati animi signa cum edidit: Mirabar, inquit, si mihi sic abiret. Citius emorereris, quam gratiam non referres. Vt cum ego aerem iniectionis dederim contra vulgatas tabulas dispensatorum vestrorum: tu vicissim à Galeno spiritum auferre tentares. Aeris verò qualitates hic mislas faciamus. non enim leuis controuerfia est. Quin audiui te ipsum dubitantem, an aer & aqua censei posset vnum elementum. Nam qui aer calidus, hærens balnei frigidis parietibus, densatur in guttas, non posse habere sui mutatorem lapidis frigus: apud quod pristina deposita forma, tam citò aquæ formam induat: Quin potius sola densitate differre videatur. Tantis Peripateticis tam nouè contra præceptorem: vt te potius respicere, quam Galeni reprehensionem castigare debeueris. Præstat tamen pergere. Hæc cum dixisset, denudè deiectis in librum oculis, ita profectus est. Rursum, ait hic, à nobis obseruatum est: plantas neque dormire, neque vigilare. Vigilia nanque nihil aliud est, quam affectus sensus: somnus autem eius imbecillitas. Suprà disputando negabat in plantis sensum. Igitur qui somnum per sensum definit, amouet à plantis somnum. Hæc ille sic. At Anaxagoras neutiquam somnum definit ad hunc modum, sed animalis somnum tantum. Somnum autem in communi genere sic: Quies ab exterioribus animi functionibus. Eius hæc ego verba cum audirem, admirabar hominis ingenium, qui tam acutè tantum errorem tueretur. Verum idem quoque iudicare Augerium sensimus. Ait enim: O Baiuli, inquit, tu planè, ac reuera noster es: qui neque captus capi possis, neque victus debellari. Authoris tamen operæ pretium est, prudentiam spectare. Sic ille disponit ordinem argumentorum: vt solent Mathematicæ conclusiones, ex probatis semper. atque Aristotelicè quidem. Vbi id euicit in planta non esse sensum, subdit: ergo neque somnum. si quidem somnus sit vacatio ab officiis sensuum exteriorum. Nam quod fingis de plantarum otio hybernantium, & appellas somnum: hoc illud est, quod in nobis cessatio: veluti cum vigilantes nihil agimus rerum. Quod verò dixisti, vigiliam esse affectum sensuum: puto hic mendosè potius scriptum, quam falsò versum ab interprete nostro. Hic enim legitur ab effectu sensuum cognosci vigiliam. At aliud est *ἐπιπνύματα*, aliud *διὰ δόσεως*. *ἐπιπνύματα*, subdit Baiulius, è *δὲν ἔδν, ἢ μὲν ἀπὸ ἀπὸ δόσεως τῶν αἰσθησίων.* Sic est Græcè. Ergo, inquit Augerius, non putauit affectum esse sensuum somnum ipsum? *ἢ δὲ τῶν ἐνεῶν τῶν αἰσθησίων*, nōne affectus est? Imò maximus. Præterea nihil addidit, quod internos ab externis sensibus separaret. Et definitio competet, secessui mentis, quam

vocat

vocat Philosophus *ἔκστασις*: conueniet Cataleptico, Epileptico, Apoplectico, Carotico, matrici suffocata. Sic supra, quod tu spirationem dicebas in animalibus, hic ita verit animalia quedam spiritu carere. Tam impositus rationis, vt non distingueret inter *μελὸς* (sic enim scriptum puto) & *μυῖνα*. Cùm tamen & Aristoteles, & omnes alii cunctis in animantibus spiritum inesse dixerit: spirationem non dixerit, sed eius vice, transpirationem. Bellus verò Philosophus Erasmus in manipulis suis, sensum quoque attribuit ipsis plantis, mirifico sane argumento. E lignatoribus accepisse, quod ipsi obseruarunt. Primum quonque iectum arbores, quass incautas, mollius excipere: atque inde recuperari facilius securim. Postea verò saucias, cogere sese, atque confringere: neque facillè vulnus admittere, neque leuiter amittere adactum ferri. Ita vt videtis, sine iudicio laudimus nobis ipsi, rudes Philosophiæ quam malignè irridemus, temerè profitemur. Titillat verò gloria ex vulgi commendatione, cuius mater est nouitas inuerecunda. Quando ille plus habuerit fidei carbonario quam rationi. Nam vt ita verum sit: Arbores in corticem, atque id quod saltuarij vocant albumen, iectus excipiant primos. Id quod, vt mihi quidem videtur, quasi pinguitudinis, quæ in animali conspiciatur, obtinet proportionem. Deinde subest lignum firmius: ad quod vbi decumentum est, æquè facillè recipere nequeunt dolabram. Sed missum faciamus hoc senium verarum literarum. Perplacent omnia mihi, Baiulius inquit. Oppidè verò grata fui reprehensio definitionis vigiliæ. Nam si sacramentum dixisset peruertendæ orationis, non potuisset fidelis religionis sui præcepta exharrire. Quam enim habeamus ex hisce verbis notionem? Vigilare, nihil aliud quam ab affectione sensuum. Neque declarat quid est, vt ego mollire tentabam, sed vnde est. Et falsò statuit, ab affectione sensuum vigiliam fieri. Multa obstant: tum quæ dicebas, Augeri, tum quæ dici queit. Non enim sensuum affectio vigilationis effectrix est, sed sensio illam sequitur. Sentimus, quia vigilamus: non vigilamus, quia sentimus. Sed neque vigilia ex actu percipitur sentiendi. Silente nocte nihil videmus: interdum nihil audimus. De tactu possit obiici. Id quoque non semper necessariò. Est quando tactus nihil prorsus immutat. Acutius. Libertas sensuum ad officia sua in exterioribus corporis instrumentis peragenda. Vt per potestatem, non per actum eius intelligatur essentia. Somnum verò nihil felicius, per sensum imbecillitatem. Primum fallit nos: cùm docet, dormientium sensus imbecilliores esse. Eadem nanque vis: nempe & anima eadem. Nam tametsi non exercetur actus secundus, non propterea tamen, actus illius amotione, tollitur actus primus, qui est integer, quantum quantum in animæ

essentia fuit vnquam. Deinde verba inania sunt. Cæcus enim & surdus (si sensuum debilitas somnus sit) dicit ille oculis, ille auribus se dormire. Sed somnus est occupatio naturalis sensuum exteriorum, retractus intro animæ instrumentis ad principia sua: vnde etiam fiunt somnia. In quibus, tu Cæsar, nostro cum Hippocrate maximis operibus vigilasti. Omittit isthæc, inquam, laudare: quorum simplicitatem vides ab Artemidoro, mirum quantum, superatam. Verum profectò librum illum postea editum nunc primum videre mihi contingit. Quæ si maturius consulerè licuisset, illis nostris commentationibus ex horum ornamentis, alicuius nobilioris apparatus accessionem factum iri magnopere sperassem. Accessionem? inquit ille. Ex istorum Græcorum curiosa superstitione scilicet, à qua tu semper abhorruisti. Vix enim dici potest quam ridiculus plerumque, ac planè somnians sit. Non ille, quæ contigerint aliquando, quæque eum ad modum fortè obseruata sint, potius deducere videtur ad præceptiones, quam præscribere vel Deo vel Naturæ, quibus artibus somniorum lex sit mortalibus edicenda. Tum parum atque consule omnia: quæ solus ac primus Augerius noster hic ad artem redegit, subtilissimis inuentis. Sed vigilemus iam. Sententias author hæcè diluit sic pote: Non reperiri somnum, aut vigiliam in iis quæ omnibus aluntur horis, tenore vno: quæque suapte natura nihil sentiunt. Profectò à sensu rectè suis à fundamentis exædificat. At illa verba quorum? Non esse in iis somnum quæ semper aluntur. Hoc enim est, opinor, *ἐν μέσσοις ὄρεσι*. Et, vno tenore, *κατὰ δι- ορισμοῦ μίαν*. Falsum enim esse alitur, ergo non dormit. Non solum dormientes nutrir, verum etiam reor, adolēcentes facere progressus in ipso incremento. Illa quæstio vt non nimis difficilis, ita non penitus plebeia. Quæ hyberno somno pinguescunt animalia, an tum aluntur? In maiore nāque mole plus inesse materiæ videtur. Quæ pingua fiunt, ea compulsiæ ambitum, quasi pomeria promouēt: tametsi haud auspicio semper, surreptibus interdum propterea morbis non minimæ parti Poporum. At vriso, & Gliri somno captis, nulla suppeditatur extrinsecus materia. Non dicetur igitur aliquando nihil apponitur noui. Non dicentur hæc nutrir verè: sed attenuatis partibus crassioribus ab illo tum calore naturali, qui per id tempus est modicus, atque etiam intra modum, nec propterea resoluere, sed potius dissoluere potest: vt illarum mutatio in aqueum aërem: atque illa dilata-tione turgent. Illud quoque nihilo verius: Plantas omnes hyeme suscipere nutrimentum. Silet nanque vis illius calor, quæ carpit humidum: qua de causa non est opus supplemento: ac propterea sustinet sese à

d.ii.

fuis functionibus attractoria. Post hæc somni declarat causas in Animalibus. Animalia, inquit, sic dormiunt. Cùm aluntur, occupatur caput exhalatione. Ita nullo negotio cognoscetis hominis vecordiam. Nam modò qui dicebat, somnum capere nullum quæ semper aluntur: nunc ait, somnum capere animalia quæ aluntur. Sic, τὸ ὄπτε hęc illud refert, quod supra ponebat, ἐν πείσους ὕπνου: ut aut illud destruat, aut ab illo destruat. At quis negarit ali nos inter dormiendum? Nisi fortè cùm ieiuni sumus. Grassatur enim tunc in humidum naturalis calor: quo tempore nihil ad manus habet, in quo possit operam ponere. Illa ergo sic sunt diruta. Si quidem satis constat, nos neque semper somnum capere dum alimur: neque semper alidum somnum capimus. Verùm si dixerit Anaxagoras: Defatigatis plantis ab opere faciundo per ætatem, animæ vim operatricis ad radicem retrahere sese, atque ad medullam hyberno tempore, tanquam in arcem: spiritus ipsos dico, non ipsam facultatem quæ nūquam potest ab ipsa absistere substantia. Tum id eorum sit somnus: qualis & in animalibus. At hic argumentatur, negatque fieri somnum, nisi exhalatione. Quæ verò sequuntur, corrupta puto. Sicuti malè, ἀναθεώρησα, pro ἀναθεώσα. Porro autem scriptum est: ἐν πείσους ὕπνου ὅτιν αὐτῶν ἢ ἀναθεώρησα πολλὰ, καὶ τῶν ἄλλων ἀναθεώρησα. At in animo meo duo hæc simul nequeunt bona fide gerere societatem: Ab exhalatione fit somnus: Ab exhalatione maiore minor somnus proficitur. Nisi fortasse Ferrerius subueniat nobis. Ego verò, inquit ille, atque artemperatè quidem. Alioqui perierat Græcus iste tuus. Nam illius πείσους, nulla hic habitatio est. Meus enim hospes sic, In quibusdam animalibus multa eiusmodi exhalatione: quæ tamen parum dormiant: ut in Camelo contingit & Ceruo, & consimilibus: præcebrei siccitate scilicet, & meatuum angustia. Sanè tollitur his verbis dubitatio tua, & affertur ratio diffidii illarum enuntiationum. Tum exemplis historiarum confirmat apotelesma. Esto, Cameli somnum animaduertent: eiusque in Ceruo modum. At in iis multam exhalationem? At cerebri siccitatem? At mea uim obfessa itinera, aut angustis effecta incommodiora? Non quiuit villa coniectura componere simul hæc. Vnde plurimum agnosceremus exhalationis? Ex gibbo Cameli? At non est in caput. At uenter villosissimus. At nulla cornua. At dentibus caret in superiore mandibula. At minimè omnium animalium, aut maximè serò bibit. Hæcine sunt signa sicci cerebri? Hæcine exuberantis exhalationis? In Ceruo verò, ut assentior multos vapores sursum rapi: ita nego, ei meatus angustos esse. sed si parè somno utitur, id ea fieri de causa quòd nubes illa in cerebro non residet: sed vterior fit ad exeundum, vnde cornua conformentur. I-

ta erit eius cerebrum, quasi portorium quoddam: quò delatæ merces, per id aliò transferantur: non tanquam apotheca in qua debeant reponi. Quòd si per naturæ stationes decurramus, aduersum hæc inueniemus integras animalium classes. Sicci sissimum Felibus cerebrum: iis diutius aut frequentius, pauca sopiuntur animalia. Canibus haud multò humidius: somnus æqualis aut maior. Quid scicij Lacertis & Serpentiibus? Quaterni mentes ad somnum vix satis sunt. Sed sit modus. Sequitur autem somni definitio alia à priuatione, vnde nos deducit in genus. Ait enim: Somnus est motus statio. Hæc autem quies motæ rei. Hem, inquit Baiulius, nihil hęc dormitationis. Nam equidem sic legebam hęc, te audiens: ὁ ὄπνος καὶ ἀσπνοχία ἴσους: αὐτῶν ἢ ἀρεμία πείσους κινουμένου. Ergo nihil noster inuentum habuit, quo differret ὄπνος & ὄπνοχία. At ego didiceram ὄπνος esse somnum interruptum: quem sic nominassent Græci propter mutationem. Proinde Latinos à somniculorum illorum frequentia dixisse dormitationem. sed & ἀσπνοχία coniunctionem significat non stationem. Neque statio Latinis idem, quod ἀρεμία, aut ἴρεσις, aut ἀλκίμας ἔργον, sicut ἀρεμία est sed locum, in quo milites seruant ordines, etiam si mouerentur. Denique stare, priuationem tantum dicit progressionis & sessionis, & πείσους non autem motus. Et statio motus erit, vbi motus non abierit.

Dum ego mouebor, stare dicitur in me motus, si vtu abuti velis: Si non licet, ne id quidem, dicere scilicet motus stationem. Non vos clam est, quid ὄπνος sit, & ἀσπνοχία, & ἀρεμία. Iccirco quod est corporis ἀσπνοχία, erit motus ἐν ἀρεμία. Ἐπνοχία potius quietem denotauerit, aut inhibitionem. Præterea nihil absurdum illis verbis, in atrio Philoſophiæ: ἀρεμία πείσους κινουμένου. Latine orationi per participium non licet afferre tale vitium. Nam verum erit, quietem esse rei motæ: quippe si non amplius mouetur. At dum mouetur, nulla potest esse quies. Hoc verò dicit τὸ κινουμένου, hæc cita. Mihi verò haud obscura spes est, iis quæ sequuntur, præteritorum incommodorū tædia oblietaturum. Ad normam sanè atque amulsum Aristotelicam, directæ vt essent, accurasse videtur. Inquit: Potissimum ac maximè proprio instituto quærendum est de eo quod dixit Empedocles: An in plâtis inueniatur sensus: Et an sit species cõtereta quædã ex duobus sexibus. Sic igitur dicamus: Mas cùm generat in alio generat. Atque ea duo sunt ab se inuicem separata. Si ergo mas & fœmina in plantis inueniantur, & mas asperior, durior, horridior: fœmina debilior & fœcundior, quæ ratione duo hæc in vno concreta queant esse, videamus. Primum ergo dubitat, vt statui possit, an vterque sexus in eodem sit. Argumenti vis in eo versatur: quòd certis distingun-

tur differentiis, iisque contrariis mas & fœmina. Sed ridicula est oratio. Sic enim scribit: τὸ πρῶτον δὲ λέγουμεν ἐν τοῖς φυτόις, ὅτι ἔχει τὸ φυτόν ἴσους ὄπνον ἢ ὄπνοχία. Et subdit: ἀρεμία λικύμα ζῆλον, πείσους ἀρεμία κινουμένου τῶν τε δύο γένων κενερόμια ἐν τοῖς φυτόις. Nam si apertum atque confellum est: sexum esse in plâtis, ita cognitum, vt & à substantiæ modo, puta mollitie, leuore, rigiditate: & ab officijs, quale est fructificatio, designentur. Quod nos moueat ad quærendum, an mista sint hæc in vno? Quæremus igitur etiam in animalibus, Quamobrem sic est intelligendum: Si mas minus, fœmina plus fructus fert: sic enim dicit πένον καὶ ἀσπνοχία: non hoc ipso differunt, quòd est ferre fructum. Sed quia generatio in animalibus videtur fieri per marem & fœminam: & in vna planta fit generatio sine alterius plantæ coniunctione: concludetur à simili natura, in illa vna planta duos esse coniunctos sexus simul. Galenus in libro de historia Philosophica sententiam recitat Empedoclis: prius emerisse plâtas animalibus. Verùm propterea quòd temperamèto modus aberat: hoc enim est ἀσπνοχία τῶν κενερόμια ἐν τοῖς φυτόις, vtriusque tum maris tum fœminæ simul obtinuisse rationem. Declarat autem quamobrem defuerit cõmentus ille mistionis: Quia, inquit, terræ pars planta est: quemadmodum matricis factus. Non ergo pessimè nugatus ille fuerit, Vinum esse terræ sanguinem: præsertim cùm terræ fel itè habeamus, Centaurium. Superiorem sententiam de terræ fœcu Stoicis ascribit Plutarchus. De sexu verò sic agamus: Non posse simul vtrunque conuenire, atque in vnum coalescere: tum quia concretione diuersa, tum propter officia contraria. Si quidem respondet inter se mutuis affectibus agentis & patientis. Priores persuasiones admodum imbecillæ sūt. Esto mas robustior, durior, horridior natura sua in animalibus, fœmina mollior. In planta hæc misceri posse profitetur Empedocles, quemadmodum in Androgyno. Firmius argumenti fuit illud ab officio generationis. Quamquam mox exactius perpendemus hæc. Nam si Ery hinus in se gignit sine maris opera exterioris: maris interioris in se habere proportionè videatur. Et quemadmodum innuebamus, laxior est sententia, καὶ καὶ ἀσπνοχία πείσους. Non potest hoc accipi pro differentia, quæ alterum admittat ac statuat, alterum amoueat: quandoquidem plus & minus non incommodat essentia. Et pueri non ignorant illius orationis necessariam confectionem. Si plus est fœcunda fœmina quàm mas: mas quoque fœcundus. Habent igitur eadem in se principia: ergo mista: Ait verò, separatim sexum plantis attribui deecere: nō officio sexus atque functione, neque enim à mari fœminam iniri: sed ab imitatione qualitarum quæ insunt animalibus. Tameñi antequam ab hisce discedamus, non nihil horum quoque vestigiorum in plantis ipsis dili-

gentius explorata demonstrabimus. Iucundam verò excursionè, si deducere per sexuum differentias in plantis. Aliis nanque alia de causa sunt attribui. Perfica, quorum carnes ab ossibus absistunt, arboris fœminæ fructum dicunt: quibus herent, malculæ. In Cydoniis oblonga maribus, orbiculatiore fœminis assignant. Franci iudicant aliter: assignant mari pulpam pallidam, fœminæ candidiorem. In Cannabi à fructu, semen quòd ferat, fœminā: marem, sterilem. Idem in Spinachiis. Aqualitatis autem sic, molliorem fœminam. Itaque scriptum est in tricesima secunda questione propofitarum quæstionum: Graias mulieres appellare consueuisse aurem dextram, marem: sinistram, fœminam: propterea quòd sinistra omnia molliora. Enodes quoque magis fœminas arboris, & emque rectiores. Mares tortuosiores iccirco quia materia constant crassiore. Crispitudine nanque ex succi constitutione, aut viarum anfractu, aut perustione: ideo non secus à calore, sicut in sequenti sectione disputatur. Qua ratione videtur finitas in Æthiopo, nam in nostratibus infantibus modus alius: scilicet humiditas nondum percõcta. Subsiciens igitur, & planè humiditas absque calore, quantus ad id rei requiratur: quasi opus affectum modò, necdum percõctum. Theophrastus in primo de causis, mares ait in plantis densiores, atque siciores: Sic & Philoſophus in decima sectione: Animalium genus animosiorum item durius. At animosiores mares. De Tigride & Vrsâ aliter alii sensere. Verùm equidem arbitror fœtuum charitatem illis animos addere. Quòd si præter id quoque tales etiam sunt, ferociam dixerim potius quàm fortitudinem. Sunt enim bestiarum quædam quæ propter amentiam præbent speciem generositatis, vt Elephantii fœminæ. Aliis in periculorum momentis, metus peioris conditionis audaciam creat. Tales Pantheræ sunt: sæuæ potius, quàm liberali confidentia fortes. Itaque illis etiam τὸ δολερόν assignat Aristoteles. Sic partim fides, partim inuidentia parit in Cane feritatem. Quamquam etiam citra rabiem, tum fames, tum atra bilis eos acuit in dominorum perniciem aliquando. Hoc & Actæoni contigit olim, & nostrorum patrum tempestate, Coris quibusdam. In eodem libro Theophrastus, rariore concretione ac solutiore fœminam quàm marem. Sexum verò mistum, consuetamque vno in subiecto inter hæc naturalia potuit existimare Trimegistus: qui etiam in Deo principia posuerit vtriusque sexus, apud suum Afclepium. Id quod prudenti est intellectu temperandum. Est enim Deus idem in se, & ab se, & per se, & propter se intellectus, & voluntas vna, & vnum. Vnde ex intellectu fœcundo volutas gignitur: vtriusque consensu, quia vnus est in vno, vnus procedit spiritus. Spiritus ille ineffabilis, omnia d. iiii.

complens, omnia ens, omnia esse faciens. Vnum verò sunt, propterea quod principium habent nullum. Elicet enim principium illud, hoc ipsum, quod Deum esse dicimus. In aliquo tandem igitur acquiescamus, quod sit hoc, quod ab alio non procedat, quod in aliud sibi simile non exeat. Quippe nihil extra id quod totum est; qui est omnia, extra quem nihil. Ibi cum paulisper substitisset: Vix, ait Minutius, queo me continere quin exclamem. Iam tu ex vulgaribus plantariis in vera illa præca, ac tot illustribus viris decantata viridaria duxisti nos. Nam equidem memineram verba illa Trimegisti, ac sanè corticem sub stomachabar. At tua opera diuinam medullam, quous encephalo Siculo stiuaiorem, gustare iam nobis licet. Sed herbas vbi relinquemus? Nam ego statim supra caelos omnes sum. Et illic ad herbas igitur. Profectò diuinarum rerum contemplatio ventus est: atque, vt loquitur optimus præceptor, *Ἰδαρυχός*. Is vti me sustulit, si volet item demittere, apud Plutarchum iam sum. In quinto de placitis Philosophorum, *τὸ πικρὸν* scribitur masculis à Parmenide, scriptum reliquit: feminis autem *ἰσχυρὸν*. At in mulieribus nostris aliter sentiat aliquis: densiore nanque videntur carne. Quocirca minus affici frigore, minus sudare, minus pilosus esse. Cæterum in carne quidem carne. Nam sanè propemodum nihil aliud quam caro sunt. At ossa & nerui & membranae viri longè sunt compactiora omnia. Hic autem de mari tria dixit: *Ἰσχυρὸς, σκληρὸς, φειδύων*. Adcò tamen cohererent inter se *φειδύων* & *Ἰσχυρὸς*, vt facilius dicatur vocabula, quam res diducantur. Asperum namque affectus est partium in superficie distinarum: *φειδύων* est eius quidam modus, quem per horrorem libenter explicauerim. In nobis horripilationem vulgares medici, minus ineptè quam barbarè. Græcam vocem retinent etiamnum Galli. Eam cutis inæqualitatem, quæ tactui leuem afferat offensionem, in serpente cotiis *φιλιδουλίω* Philosophus appellauit. Empedoclem verò etiam, in quibus non licuit sequi, libuit admirari saltem. E re igitur censeo tanti viri animum interpretari. Puro itaque eum sic sensisse: Generationem esse actionem in substantia, à substantia ad substantiam. Quamobrem habere & efficientem, & effectiorem, & effectum, & ex quo fit, & in quo fit. Quæ omnia cum separari nequeant in plantis poni, propterea quòd eæ locum mutare nunquam visæ sint: opinatus est in ipsis ille horum principia confusa, non admodum, vt ego quidem reor, ineptè. Quem admodum in lapide, si quis intel ligat agens & patiens, cum mouetur (scilicet eo nanque descendit) eundem ad modum plantis inesse simul actionis primordia & passionis: ea proportione, vt in se & concipiant, & fœrent. non enim assignare possumus causam fructificationis, aut propagationis, quæ è semine & per semen fit, nisi sic intelligamus.

A Sterilibus autem plantis, quia horum altero destituantur, alterum tantum ascribentur sexum. Vtrum verò desit? sanè masculi. In se nanque fœmina concipit: mas nunquam. Porro ad alterum argumentum accedamus: quod est profectò nobile, nec displicebit vobis. Accedit enim ad eum disputandi modum, qui valde est commendabilis in prima Philosophia: A simplicitate, à primitate, ab eo quod esse in alio, aut in seipso. Quæ, inquit, concreta sunt, necesse est prius simplicia fuisse in seipsis, & seorsum esse marem, seorsum fœminam: atque inde misceri. Concretio autem erit non nisi secundum propriam generationem. Igitur inuenta fuerit in plantis concretio ante concretionem: Quæ etiam debet esse agens causa in eodem tempore. Non ergo maris & fœminæ sexus erit vlla in planta simul in vnum coniunctorum. quia enim talis vti que planta fuerit perfectior animali. At quanam ratione fieri queat id? Quippe animal nullius indiget externæ opis ad propriam generationem. Sed planta opus habet anni tempestatibus, & sole, & aliis talibus, per tiffimum in tempore ortus sui. Eius namque principia duo sunt: vnum alimenti à terra, alterum generationis à Sole. Quæntiam dixit Anaxagoras, plantarum humidum à terra eucnirre. Quocirca ad Lechineon scribens, ait: terram esse plantarum matrem, solem verò patrem. At nos in plantis concretionem alio delineare modo instituamus. Plantæ semen existere simile fœturæ animalis: quæ maris ac fœminæ mixtio est: & sicut in ouis cum generatur pullus. Indidem enim est eius alimentum quoque, quoad perfectionis atque exclusionis tempus appetat: tunc enim excludit pullum fœmina vna hora. sic de plantæ femine dicendum est.

Hæc ille, quæ doctè atque acutè dicta videntur mihi. Quæ hic ergo concreta, ille *κεκοσμημένα*, & *κεκοσμημένα*, tempestatibus. Est enim tempestas idem quòd temporis opportunitas, à paucis obseruato vsu hoc significandi. Sic noctem in tempestatem dixere veteres ineptam operi faciundo. Ea verò pinguiusculè excurrimus: sic enim scriptum est: *τὸ δὲ φυτόν τὸν δὲ σπέρμα ἐν τοῖς κωκοῖς τὸ ἔσται*. Declarat quid sit illud *τὸν δὲ σπέρμα*: licet solis eger. Ait itaque, *ἀπὸ τοῦ γαρυφίλου*, addit deinde & tempus, & temporis qualitates, vt sit opportunum: *τὸ δὲ σπέρμα τὸν δὲ σπέρμα ἐν τοῖς κωκοῖς τὸ ἔσται*. Est enim *τὸν δὲ σπέρμα*, figura impressa ab aliqua vi: *τὸν δὲ σπέρμα*. Itaque formulæ, quas ante legitimum opus sibi faciunt ad manus pictores, in quibus sese postea imitentur, hoc nomine dictæ fuerunt. *τὸν δὲ σπέρμα* est in cæra per impressionem Sphingis aut Palladis in gemma excavatæ. Signatus in nummo. Et *κωκοῖς*, in fœtura. *κωκοῖς* nanque fœtus Hippocrati. *Ἰσχυρὸν* verò dixit, exclusionem, apto ad materiam verbo.

Hæc

Hæc rectè an fœcus expresserim, cònsulentus est Ferrerius thesaurus. Haud malè, inquit Ferrerius, coniectaris. Nam ipse tempus iatis habuit dicere *τὸν δὲ σπέρμα*. At alter Hippocrates: non solum vbi monet *τὸν δὲ σπέρμα ὅτι ἔστι*, atque elabi, nam tempus nunquam desit nobis: temporis articulus *ἰσχυρὸς ὅτι ἔστι*. verum etiam cum dicebat, *ὁ κωκὸς ἐστὶ χυρὸς*, & *ἰσχυρὸς* simplici communi que generis vo ce temperamentum. Quæ iniuria facta politioribus! instituitis emendatæ medicinæ iam est ab illo animaduertenda. *κωκὸς* enim temperamentum quodcunque, qualecunque, quantumcunque. nec caret ratione. Ex confundendo enim ac miscendo, refrigeruntur mutuò qualitates. Iccirco Galenus ex vi præceptis que sapientum semper *ἰσχυρὸς ὅτι ἔστι* aut *ἰσχυρὸς ὅτι ἔστι*. Sanè temperamentum ipsum attemperat adhibita lege. Proinde tuo more fecisti, vt signatissima voce diceres còmodam temperationem. Tuâ verò delineationem illustit hic deterrimo verbo: imaginari inquit. Quin *πῶς*, tametsi figura est aliunde, sicuti dicebamur, exprompta: at & hic & alibi pro exemplari sumitur quod imitemur: non quòd alius rei sit imitamentum. Tanquam lex igitur proponitur atque edicitur, quæ spectet ad seminis plantarum rationem. Deformare videtur hunc ad sensum vti Quintilianus. Et puto maximo poetarum carmen deducit, nihil aliud significare, quam quod *χρυσὸς ἔσται* præteraret, à filiorum simplicitate metaphora sumpta. Quin ita interpretor è Rethoricis *τὸ ἐπιπέδον* Philosophi, quod nequicquam pendens, vertit Trapezuntius. Verùm de his alibi. *κωκοῖς* verùm vox est cucullaria, nec meliore nota signata nobis hic. dixit enim prægnationem. Fœtura, bellè: sicut scriptura, curatura, sepultura, coniectura. Excludit autem optimè, *ἐκ τῆς*, iste exponit: credo est *ἐκ τῆς*, apud te. At illa nihil minus quam exponit: imò verò tollit & educat. Esse nanque contraria *ἐκ τῆς* & *ἐκ τῆς*, non ignorauit Oedipus, Cyrus, Romulus. Est verò hic, quod te vereor veritum esse: masculinitas & fœminitas: vbi tu maris & fœminæ sexus dicebas non vniri posse. Quòd si ille ausus est ita *ἐπιπέδον* & *ἐπιπέδον*, iam habemus metaphysicum: qui vis seiphiyfici sustinet dignitatem. Sexum verò longè melius tu semper, quod & Græce *γένος*, & hic Genus. Non enim Latinis Philosophis hoc id vnquam significat: sed commune illud, quod de pluribus differentibus specie prædicatur. Quæ in re certior fuit supplex nobis, & opulentiore etiam in media Philosophia, quam adcò sefè profiteri cœpimus. Tametsi Graiis ipsis originè debentus: sicuti penè vniuersæ linguæ nostræ. A disinctione tractum nomen, quæ per aduerbiū *ἐπιπέδον* denotata est. His dictis ille conticuit. At suscepit ex tēplo Minutius oratione. Multa vtrinque admodum accuratè. Sed quare nō rogabas Fer-

rerius, quid ita *κεκοσμημένα* dixerit còcretionè. Quod igitur non fecisti, vt rogares, facio vt non nesciam. Dicam ergo quasi causam, inquit Bauiulus: cum postulo quasi *κωκοῖς*, inuectis nouis docendi legibus. Si Græcam vocem Latina vobis æquauissem: laudi id fuisset mihi: si Græcolatina dedi sedulo expressam, quis insimulabit flagitiū? Creò supra ducebatur *τὸν δὲ σπέρμα*: hoc *τὸν δὲ σπέρμα* derivari placet. Vnde cum Cicerone *κεκοσμημένα* concretionem dicam, & concretionem. Tametsi fufius patet *κωκοῖς*. Nam còcretionem tantum vtar, vbi solidi quippiam sit: *κεκοσμημένα* aptatur etiam liquidis. Vnde *κεκοσμημένα*, vintum aqua dilutum, & apud Plutarchum in commentario ad Pollianum, & apud Dioscoridem in capite de iunco: quod Hermolau aquam transtulit. Vitruuius autem *κεκοσμημένα* in primo mistionem appellauit. Et verbum temperare in ea posuit significatione, quæ non vt Ciceroni latitudinem, sed punctum ipsum modicum staturer mediocritatis. Sic enim scribit: Aliam mistionem habet genus auium, aliam piscium, longè aliter terrestrium natura. Volucres minus habent terreni, minus humoris; calor temperati, & aëris multum. Ecce temperatum, statuit sub medi modo. At multum aëris, & parum illud terreni est nihilominus temperatū in auiibus. Non enim simplex & summum, sicut in elementis. Meminerimus etiam Senecam, in secundo de ira, misturam appellasse. Satis, inquit Minutius, habeo. Sed explicata quæro, quomodo concreta prius discretata fuisse necessarium sit. Nam inter elementa fac ignem simplicem, ac seorsum situm: at terram & aquam puras vsquam inueniri, neque animum induxerunt multi boni ac docti viri, vt crederent: & à me, quid ita sit, multum dubitatur. Quamobrem hic idem cum dicit, semen esse fœturæ animalis simile: non secum facit. Quæram, eo in semine ista ipsa principia, quæ sunt coniuncta extra semen vbi nam distincta fuerint in seipsis. Nempe arboris aut pars, aut opus, semen est. Si pars: ergo in arbore concretus sexus. Si opus: igitur accepit ab arbore, quod habet. Sunt itaque in arbore maris ac fœminæ confusa principia: idque optimo naturæ consilio. Cum etenim generatio sit ab agente in patiente: natura operi suo, cui simul & motum negasset, & generationem tribuisset, generandi facultates proportionales indidit coniunctim. id quod inde quoque potest colligi. Siquidem quarundam stirpium è semine alio mas, alio fœmina proveniat. idem fiet ergo quod querit: licet alio modo. Querit an principia fuerint antea distincta. Ostendo post illam coniunctionem quemadmodum distinguantur. id constat in Cannabe. Ex eodem stipite funditur semen, quod partim euadat mas, partim fœmina. Igitur & separatur in plantis, quæ in ipsis erant comparata: & comparantur in animalibus.

bus quibusdam (vt in Erythis) quæ erant in aliis separata. Hæc habebam quæ sentirem. Probè (meo quidem iudicio) sentit, inquit Baiulius: & acutè explicas, quare profertur assentior. Hæc eadem dicitur ego quoque fueram, nisi anteueritiles. Nunc verò rem operosissimam, ac maximè iactatam videamus. Ait animalis foeturam, maris ac foeminae continere misionem: ergo ita statuere videtur, vtriusque semen cõcurrere. Ac quamquam in decimo historiæ ita scriptum est, tamen aduersus omnes veteres in secundo de generatione animalium certo instituto Philolophus aliter proficitur. Ergo inquit Minutius, Decimū illum librum cuius cenēs? Aristoteli nanque attribueris videtis. At multis iudiciis non esse deprehenditur. Principiò nouem tantum libri recensentur à Laertio. Deinde non potuit ab eo profertur pro sua talis opinio, quam tantis conatibus ellet euerfus. Et semina tanquā aliqua iacit in historiis eorum omnium quæ ceteris in libris est postea perspicacius explicaturus, neque sãtē cohæret argumentum. Vt post mores ac vitam animalium, narret hominis generationem, de qua iam antea dixerat in septimo. Denique mos eius non est (viri maxime constantis sibi, atque in commentationibus suis parcissimi verborum) frustra materias retrahere. Tum ille, Decepit me dictionis puritas, atque elegantia incomparabilis, tum stylus perquam similis fuit: vt etiam si non Aristotelis nomine circumferantur, vtrò ascripserim. Arabes quoque ii quibus tantum tribuit hic Scaliger (Auiennam dico, & Albertum, & alios) illius esse existimarunt. Tu verò Cæsar, cui detulisti, cum es illum omnium primus ausus excutere? Videlicet, inquam, vbi edetur. Edentur verò non antè, quam firmitatem nasti sint, quam equidem nondum in eis video: atque haud scio an illis vnquam affuturam sperem. Sed quid altius videris, Baiuli, cogitare? Quærebam, inquit, quod ait hic: Si in planta verque sexus insit, plantane sit quàm animal, perfectior. At non sine causa moderatus est aduerbio fortasse, argumentum enim videtur esse nullum: Facilius sãt commodius fit: ergo perfectius. Contrà sic: Solo attritu ex occursu, atque in transcurfu coeunt pisces: horum tamen coitus imperfectus est. Nam quod addit plantam opus habere, anni tempore, Solis opera ad generationem: hoc item de animalibus multis dicas. Locustarum historiæ, Bòbycum, Cicadarum, aliorum complurium recense: atque cum illis item apponas locum, cuius ratio par. Nò enim in Germania, Norvvegia, Schondania Pistacci gignuntur, quia regiones propitio celo non vtuntur. Tum pisces, aut aues, aut feræ alia, non nisi certis atque statis anni temporibus. Neque Sol solis seruit plantis, præsertim in Lyceo, vbi Sol & homo gignit hominem. Quod verò facit, vt

ouo semen comparet, rectè fit. Idem sentit, præceptoris insistentes vestigijs, Theophrastus in primo de causis: Seminum, inquit, natura ouo proxima est. Illud autem, τὸ δῆλον ἐστὶν ὅτι τῶν νεοσσοῦ ἐν μίᾳ ὄρεσσι, ex Arabia prodiit in hæc scenam. Sic enim loquuntur, vbi tempus nominant. De ouo maximè vrgeas, si sic dicas: Qui principia coniuncta esse quæ foris erant in mari & foemina separata. Ergo si semen ouo simile sit, habeat coniuncta principia. Ea cum ab vna tantum arbore sint profecta, necessariò in arbore concreta fuisse dicantur. In his paulò diutius sum immoratus ob difficultates potissimum confragosa loca prospiciens quædam ne in ea impingerem, magno perè pertimescebam. Sunt enim ad eò obscura vt neque ad ingrediendum animis satis sit, & valde metuam ne ingresso mihi non liceat inde sine maximo periculo referre pedem. Igitur Græcè recitabo, quò vos omnes partem sarcinæ feratis. Ferretius verò etià euocat subsidia. *ἢ πάλιν ἔμπεδοκλῆς, ὅτι τὸ φυτόν, εἰ καὶ νεοσσὸν, ἔχει ἑαυτῷ τὸ γυνώμενον ἢ γυνώσκον, εἰ μὴ ἐκ φύσεως τῶ ἀνθρώπου.* Neque satis mirari hanc verborem turba. An dixit Empedocles plantā non gignere, qui in planta cõiunxit principia generationis? An sic, Non gigni à planta plantam, neque à gallina pullum: sed ex plantā semine plantam, ex gallinā ouo pullum? Quæ hæc argutio? Non interficiet viatorem latro sed ensis quem latro tenet. Et νεοσσὸν: quid hic rerum gerat nescio: neque verò quid antecedentes particulae. Sed verba potius tegunt sensum quàm ostendat. Quare Ferretius, ne desis nobis. Adsum, inquit ille, nec fortasse vacuus. Legit enim νεοσσὸν, non αὐτὸν νεοσσὸν. Atque ita fit. Quamquam plantæ non gignunt pullos, quia quod gignitur, gignitur secundum feminis naturam. At natura in semine lactuca, lactuca est: non autem pulli. exhibit igitur lactuca, non pullus. Scitè, inquit Baiulius, mēque tēque expediti. Sensus enim iam ex verbis elucet: At authoris consilium adhuc in obscuro est. Huic enim, *εἰ καὶ τὸ φυτόν τῶν νεοσσῶν ἢ γυνώσκον: quomodo respondebunt illa? ὅμως ἄντως ὁρῶμεν ἄσπλαγχνίαν, καὶ ἐν τῇ μίξῃ τῶν ἐπιένων καὶ τῶν δουλῶν φυτόν, ὡς ἐπὶ τῶν ζώων. ὅτι καὶ ἡ μίξῃς τῶν φυτόν ἐστὶν ἐν διακρίσει τῆς.* Quamquam lactuca non gignit pullum, tamē debemus intelligere de misionē plantarum, sicut & animalium. Nam eodem modo dicam, Tamest equus non gignit capram. Tamen ea quæ subdit postea, tum quod ad hanc attinet partem, quis vidit vsquam plantas animalium coire modo? De proportione quadam huiusmodi coitus postea videbimus. Et quid hoc est constantis, nunc ponere ἐν μίᾳ διακρίσει concretos sexus, quos ita esse negabat supra? Sed omisimus, quæ extra ordinem de initijs vitæ plantarum dicebat supra. De semine loquens addit hæc: *καὶ ὁ περὶ μὲν ἐξ αὐτοῦ ἐν τῇ αἰσθῆ, τὸ ἐπιγίνεσθαι ἢ ἐξ ἡμετέρου τὸ γυνώμενον καὶ αὐτὸ ἐκ τῶν πα-*

εμπόριον.

εμπόριον. Existimat ex feminis portione radicem confieri, ex altera quæ reliqua fit, illi alimentum suppeditari. Quippe radix ilico hausto à terra viuunt humore, quo nutritur. In generatione verò patiens alterationis motu mouetur ab agente in formatrice, quoad organa verum ad motū comparentur atque constituantur. Nunc ad reliqua. Animalia, inquit, cum coeunt, miscetur sexus atque eorum potestates, quæ prius erant se iunctæ. Inde ab his duobus res vna prouenit. id quod in plantis non est. Non enim posteaquam earum vel sexus vel potestates mixtæ sunt, rursum fit vt se segregent. Mirifica profectò verba, quibus supponit (sic enim Mathematici loquuntur) misceri platurum sexus inter se. Dicit enim sic, ὅτι μίχωνται τὰ γένη καὶ δυνάμεις τῶν φύτων. Ergo sunt separata: alicubi, si aliquando miscentur. Est enim mistio motus rerum separatarum vni bilium per contactum minorum naturalium inter se. at supra negabat separata illa extare vsquam. Præterea ne in animali quidem semouentur, propterea quòd generatum semel animal neutiquam postea mutatur. Quippe ex semine maris & femellæ, item semine coniunctis fit foetus: quo in foetu nihil apparet disfunctionis quæ demonstrat iterum sexus illos segregatos. Et supra cannabis exemplo similem naturam declarabamus. Quòd verò de separatione dicebamus, de coniunctione quoque videndum est. Quoniam sicut ostendebamus semen in foetu non distingui, ita etiam indicatur, ex eo semine non confici foetum qui mas & femella sit. imò verò quòd cuiusmodi fuerit, monstri nomine & ceniu comprehendit. Quare alterum è feminibus, quod ad sexum attinet, nihil conferre videtur. Ergo cum sexus ipsi non sint principia substantialia, poterunt in plantis misceri: quo modo vis vtraque, maris scilicet ac foeminae, miscetur in alterutro sexu tantum. Neque illa commodiora. Si natura, inquit, marem cum foemina miscuisset, rectè res procederet. quippe in plantis actionem videmus nullam præter fructuū generationem. Nihil hisce verbis perplexius: nihil hiantius hac sententia. sic tamen emolliamus durissima hæc. In plantis cum foemina si concretus esset mas, à natura factum quòd fuisse. quòd inuenirentur in plantis actiones, essent itaque perfectiores. At nullæ sunt actiones. Primum queremus an putari quicquam melius à natura fieri potuisse quàm factum sit. nemo sanus hoc dixerit. Deus cum omnia conderet atque ordinaret, nihil plus ex se quaesuit quàm quantum voluit. Volut autem optimum. Classes igitur ac gradus, & constituit & attribuit suum cuique. quod verò præter hæc est, monstrum est. Quid enim esset arbor si loqueretur? Nā eiusmodi vanitates detestantur sapientes in medicissima natione, apud Argonautas. Haud profectò esset perfectior: est enim id præter il-

lius genus. non esset igitur id quod esset. Iraque actio tameris perfectio arguit animam: at lapidi nulla fuerit perfectio. Quamquam quid hinc actum est? Cùm generationem attribuit, actionem tollit? Nōnne est actio, generatio? Tãto inconfutius: cum sit actio sexuum propria, prima, per se, immediata, & quoad sexus ipsi sunt. Imò verò tanto præstat actio generationis actioni motus animalis, quanto est nobilior perpetuatio speciei, quæ est imago quædam æternitatis: quàm huius aut illius animalis ministeriū quod motu cõparatur. Quare contrà sic concludè: Habent à se plantæ generationem: ergo habent in se plantæ principia generationis. iteū igitur. Non separatum: motu nanque caret: mixtum igitur. Quæ sequitur, morosa sūt è τὸ γὰρ ἐστὶν ζῶον κεραιωμένον τῶ δῆλον, εἰ μὴ ἐν ὄρεσσι ἢ ἐ σαυάρεσσι. Hoc est, quia datus illis fuit motus, iicirco plantis immobilibus simul indirus vterque sexus. Verbi verò, κεραιωμένον ambitiosius, positum. Nam etiam vbi coctus, sunt κεραιωμένα, nō enim locus vnus communis amobus est. Sed aër vtrique ius: mari verò foemina ipsa aliqua ex parte quæ illum ambit. proinde non sunt vnū vt planta. Vbi verò paulo attentius rem confideraui, eandem sententiam contrario dixissem modo. Nā quid referebat, ponere animalium disfunctionem ad id probandum? Imò verò potius sic per affirmationem, non per negationem, αἰεὶ δὲ τὰ ἄρρητα κεραιωμένα ἐστὶν τῶ δῆλον, ἔγω ἢ σωμασίας. Quod verò addit, tanquam finem, audiamus: τὸ δ' ἐστὶν διὰ τὸ πολλὰς ἐνεργείας αὐτῶν, καὶ πολλὰς ἐπιτήμεις. At enim verò numquam ratus sum fore vt putaret quispiam, marem à foemina separatum vel propter officiorum frequentiam, vel copiam scientiarum. Contrà equidem sentiam. Quemadmodum in consilijs plura capita sententiam dicunt compositiorem: ita Deus mari foeminam si miscuisset, pro vno duos, pro simplici duplicem hominem ageremus. nolim tamen. Careremus enim tot elegijs, tot cantuunculis, tot cõquestuunculis, tot exprobratiunculis, & tuis illis, Cæsar, nouis epigrammatibus: quod tibi, opinor, plus doleret quàm tuæ Lucinae proterytas. Hic cùm marissemus, rursum se ille recipit ad narrationem. Huiusce, inquit, naturæ dicuntur Heroes olim fuisse, quorum humanitas diuine perfectionis coniunctioe fuerit augustior. Neque alia de causa melius equum patrem tolerantia, pernicitate matrem superat asinam, atque elegantia. Neque alia ratione Cyprium, quod vocant, ars arte factum, æri natiuo & cartitero firmitate antecellit. Ergo & Antisthenes cùm in prælio quod ad Tanagrā factum fuit, præter ceteros fortiter pugnaasset, fecit vt Socrates diceret, ex duobus Atheniensibus ortum, ad eam virtutem accedere potuisse. obiciebatur enim illi quod non esset αὐτόχθων. Verum hæc animi gratia, ne de meis ver-

bis spurii, pessimum solium, tollant animos. Mi-
nus verò sententiam nostram probetis vos, v-
bi in mentem venit, in Platonis picturis v-
tranque naturam simul fuisse, postea meliorem
opificis confilio disinctam. Inter hæc Minu-
tius, quasi aequilam festo de via facetus asper-
geret, Potasti tu, inquit, merum aliquando?
Quid tum potestare respondit ille. Et aequam?
Nimirum. Et utrunque mistum simul? inquit
Minutius. Equidem, ait ille. Ergo longè dete-
rius est meraco dilutum? Virum tu consecrati-
onem (monstro enim apparatus monstrum
adorndum est) ita diluisti, ut iam sit neutrum,
quia fit utrunque. Deteriorum nanque affini-
tate atque societate deteriores sumus. Subri-
fit Baiulius, & ait: Sapienter esses fortasse tu,
si minor existeres isto tuo animo igneo. Id
quod lectissimæ ac modestissimæ vxoris tem-
peramentum contingere potuisset. Nam & tibi
cum sublellis facilius concuvisset, & rem ha-
bores vel faceres lautiozem, & affinium vo-
luntatibus commodioribus vtterere. Cui faci-
liore atque aptiore vultu Minuti? Accipio,
inquit: sed ita sanè, si etiam leonem admisceas
ob fortitudinem: tigrim ad pernicitatem, aut
bubalin, si modò est Lant Africana. Tum ad-
das alas, sed sine filo & cera. ad cælum enim
malim quàm Cumas. Hic verò magis arride-
re nos: Baiulius etiam plausu approbare vr-
banditatem. At ego, inquit, hoc agebam. Sepa-
randorum sexum non fuisse causam vel intel-
lectum vel voluntatem: quorum perfectione
conficitur Sapientia. Cuius vmbra modò si
plantarius hic noster attigisset, non nos one-
rasset nugis. Quamobrem ne de huius vecor-
diæ possessione detur beat, pergit etiam num
esse sui similis. Sunt inquit, qui completas ar-
bitrentur plantas. Sed malo Græcè. nam vos tã
facris mysteris defraudare, mihi iam religio
est, eia d'è õtines tō quōtō. πειρημαθία ὑπολαμ-
βάνομαι, καὶ τὴν χάριν τῆς ζωῆς ἀντὶ τῆς ἐξουσίας
δωδὰ μὲν ἀπὸ τῆς χερσὶν ἐξουσίας τὴν ἐπιτηδεύουσαν
ἐὶς τὸ ἱερεῖον ἀντὶ, καὶ ἐξουσίας τὴν μαθησιαστικὴν
ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τῆς μαθησιαστικῆς βλαστάνου καὶ κερατοφορῆς
ζωῆς ἀντὶ, καὶ ἐπιτηδεύουσαν ἀντὶ τῆς ἐπιτηδεύουσης
καὶ ἐπιτηδεύουσαν ἀντὶ τῆς ἐπιτηδεύουσης. Quis intelligat tō
χάριν δὲ τὸ ἐξουσίας, vtrū vtrius causa fiat? Nisi res ip-
sã per se clara esset, verborum beneficio non
fieret. Videtis qualem (ut aiunt) vrsam in ca-
ueam susceperim abducendam. Iam illa sen-
tentia cuiusmodi? Gratia vitæ plantarum est ad
duabus potestatibus: tum quia ei satis suppedi-
tatur alimenti, tum quia viuunt diu. Ita rem il-
lam arcanam, atque antea nunquam auditam
dicit, Plantam viuere, quia diu viuat. Et ait vi-
tam fructum ferre: ut etiã in hisce agris Pinda-
rum ampullari miremini. Et quomodo reuer-
titur ad eam iuuentus quæ nondum aduenit
cũm accedit? Quod si tantum audeat facinus
ut reuersionẽ fructificationis appellauerit iu-
uentutem, fecerit iam ille quidem ætatum vi-

est, eia d'è õtines tō quōtō. πειρημαθία ὑπολαμ-
βάνομαι, καὶ τὴν χάριν τῆς ζωῆς ἀντὶ τῆς ἐξουσίας
δωδὰ μὲν ἀπὸ τῆς χερσὶν ἐξουσίας τὴν ἐπιτηδεύουσαν
ἐὶς τὸ ἱερεῖον ἀντὶ, καὶ ἐξουσίας τὴν μαθησιαστικὴν
ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τῆς μαθησιαστικῆς βλαστάνου καὶ κερατοφορῆς
ζωῆς ἀντὶ, καὶ ἐπιτηδεύουσαν ἀντὶ τῆς ἐπιτηδεύουσης
καὶ ἐπιτηδεύουσαν ἀντὶ τῆς ἐπιτηδεύουσης. Quis intelligat tō
χάριν δὲ τὸ ἐξουσίας, vtrū vtrius causa fiat? Nisi res ip-
sã per se clara esset, verborum beneficio non
fieret. Videtis qualem (ut aiunt) vrsam in ca-
ueam susceperim abducendam. Iam illa sen-
tentia cuiusmodi? Gratia vitæ plantarum est ad
duabus potestatibus: tum quia ei satis suppedi-
tatur alimenti, tum quia viuunt diu. Ita rem il-
lam arcanam, atque antea nunquam auditam
dicit, Plantam viuere, quia diu viuat. Et ait vi-
tam fructum ferre: ut etiã in hisce agris Pinda-
rum ampullari miremini. Et quomodo reuer-
titur ad eam iuuentus quæ nondum aduenit
cũm accedit? Quod si tantum audeat facinus
ut reuersionẽ fructificationis appellauerit iu-
uentutem, fecerit iam ille quidem ætatum vi-

cisitudines. Ut postridie quam desicuit germi-
nare aut fructum edere, vetula sit. Tum ætas
hæc mala, ac victa post abeat, subeunte de in-
tegro vegeta illa. Neque verum illud esse, Ni-
hil in plantis redundare superflui sciat is qui e-
tiam ex iuueniculis amygdalis ac cæsaribus, puta
trimis aut quadrimis, gummi viderit redundare.
Concinnari tamen possit hæc sententia vestrã
æquimitate, sic: Completas esse plantas
cũm satis susceperint alimentum: atque adẽ pro-
mouerint à primordiis ortus sui, ut iuuentam
adeptæ sint, neque quicquam habeant excre-
menti, & fructum ferant. Ceterũm quous quis
que dicat: adulta statãque ætate plantas carere
superfluis? Nam sanè id ætatis Allobrogum
Centronũque arbores nobis agaricum fundunt.
Et ipse suam facit causam deteriozem
cũm ait μαθησιαστικὴν. Multæ nanque plantæ anno
altero perfectæ sunt: eodem, non paucæ: ali-
quot trimestri spatio: quædam paucis diebus
ferunt fructum, vt lactucæ & brassicæ, si ter-
ræ mandetur semen eo tempore quo semen ef-
formatur in semetiferis ciuile specie. Est enĩ
semen tota planta: neque ab ea differt nisi par-
tium exproissione. Et χάριν τῆς ζωῆς quid esse di-
cam? nisi quis nugeatur, vitæ venustatem. Lo-
quuntur enim Syri & Arabes valde picta ora-
tione, multãque delicias affectant in dicendo.
quemadmodum illud quod monebamus, plantæ
vitam fructum ferre. Quod verò dicit ἰσχυρ-
ξως, iam quid illi cum Leuiticis? Etiã me de-
cumatum huc venit? Primitias sic vocant: vi-
debitis apud Pollucem ἰσχυρὰ. Fortasse fuit ὑ-
παρξως. Si est: esto. Planum hoc faciet Ferre-
rius. Ita sanè, inquit ille, nisi corrigenda afferã,
corrector adero. Addit enim de suo integras
plantas, completas & integras. Quin integras
esse eas, minus est quàm completas. Integrum
enim solas partes denotat materiales. Com-
pletum idem quod perfectum, etiam potest-
ates potestatumque tempestiua momenta: &
quasi dixerim cum antiquis, tempestiuitatem.
Paucis diebus planta integra est. Vbi folia cõ-
stitierint primũ, si stipēs ei nullus debetur, id
vbi constitit stipēs? Nam flores ac fructus
tam eius partes sunt quàm fetus, mulieris. Sed
longè negligentius dixit sic: Ipsarum vitam
duarum facultatum gratia esse. pessimè. Nam
verbum hoc gratia, finè dicit. idem quod pro-
pter. Quis putet datam vitam vt alamur? At il-
le versus plebei est, quod primæ ætati ad di-
scendum apponatur: plenus tamen sapientia.
Esse decet, vinas viuere, non vt edas. concinnio-
rem fecimus nos: melior fieri non potest. ἰ-
σχυρὰ verò aut ὑπαρξως, non ineptè duratiõe,
fortasse meliøre fortuna quàm scientia. Pauci
nanque non ignorant ad lignis ductam dictã
durationem. Quo merito plantis eam hic
ascripserit? Fermeti similem aut etiam fermẽ-
tatam tuam eruditionem vocare solitus sum,
Ferrerii. quoquod enim te infers, turget. Vel
hoc

hoc postremum quis hic inter plantas expe-
ctasset? Sed ille me reuocant. Ad somni re-
uertitur narrationes, quas nõ puduit inter hæc
commicere. Non habet, inquit, opus planta
sõmno, multis de causis. quippe in terra sita est,
& ab ea victa. Neque in seculo motum habet,
neque discretis terminis in partibus propriis.
neque sensum, neque motum voluntarium, ne-
que animam perfectam, sed potius animæ par-
tis partem tantũ. Perpendamus singulas
propositiones. Non egere somni plãtam, pro-
pterea quod non labore. iccirco dixit antixã
terræ. Sed quid hoc? Nonne etiam animalia
quædam, licet immobilia, somnum tamen
capere credunt? Quot enim ex ostrea-
ceo genere faxis hærent? Quamquam enim
sõmnus quies est: non tamen est quies pro-
pter spiritus motuos solos: sed ad aliorum
quoque recreationem comparatur. Nihil ergo
concludit inde, nisi addat quod dicebat, ne-
que sensum habere. Hoc iam tum toto nego-
tium demum absoluitur. Pertinaciores pro
Anaxagora dicant sic, Non de lassari motu sed
opere fructificandi. Falsò tamen illa videtur
appouisse, ἡ ἐξουσία δὲ ζωῆς ἀντὶ τῆς ζωῆς. Sane
suprà declaratum est, corticem, pulpam,
medullam, definiti esse: vt omitam villos, ner-
uos, venas, quæ continua sunt mathematica.
contigua naturalia. Quod enim corpus nerui
est, venæ non est. Loquutio quoque animauer
tenda, ἡ ἐξουσία δὲ ζωῆς ἀντὶ τῆς ζωῆς. imò verò, μὲν ὅτι δὲ
ἐξουσία δὲ ζωῆς ἀντὶ τῆς ζωῆς. Terminus enim præter & extra in-
lectionem nihil est: neque tam separatur
quàm separat. Si enim separaretur, fieret id per
alium terminum: deinde ille per alium. Tum
porrò in infinitum, ridiculè. Non enim forma
à forma, neque differentia à differentia, per for-
mam differt, aut per differentiam, sed seipsã.
Sed & in quibusdam animalibus partium dis-
iunctiones obscurè admodum sunt, vt in lima-
cibus. Alia ratio. Nõ habet animam perfectã:
non dormit igitur. Non habet equus animam
perfectam: & dormit equus. Illud verò quo-
modo accipiamus? μέρος μέρος ζωῆς. Nã si viuunt
plãta, neutiquam partis partẽ, sed partem obtu-
net totius. Neque enim vegetatrix pars, est po-
tius sentientis quàm intelligentis. Quamquam
tunc acutius tum commodius intelligamus ani-
mæ partes tres, id est potestates, vigorem,
sensum, intellectum. Partem crassè dicimus: nõ
enim partitur anima. Et meministis M. Tullii
partitiones illas dicere quæ in toto fieret, cum
in eas ipsũm scindimus, quas philosophorum
vulgus haud ineptè vocat integrantes: diuisio-
nes autem, cum secamus atque diducimus in
species genera. Quamquam ille secus atque
statuit, vltus est. Partitiones enim cum inscri-
psit dialogum, plus in eo fecit diuisiõnem. Sed
ad rem. Vnum restat difficillimum: καὶ τὸ φυτόν
ἢ ἐξουσία δὲ ζωῆς ἀντὶ τῆς ζωῆς. Principio ad rẽ nihil
faciit. quid enim cum somno his? Dicebamus

finè formam esse generationis. Ad hunc mo-
dum quodcunque gignitur, propter se gigni-
tur. Est alter finis extrã. Hominis enim finis,
est vnio intellectus cum Deo: Deus vnionis fi-
nis. Vtrum ergo plantæ finis homo est, an nõn?
Pendet hæc ab illa. An omnia propter homi-
nem facta sunt. Hoc Philosophus ipse asseue-
rauit: & verum esse, aliàs ostentum est. neque
hic est locus. At plantæ si capiunt, vt hic existi-
mat, iccirco somnum, quia alterius rei ergò
fabricatę sunt: ne nobis quidem dormiendum
esse video. Nec, si hominis causa creatę plantę
propterea negatus est à natura somnus, eadem
ratione, pecori quoque negabitur: Itaque vt
vobiscum Anticissem, ὁ λόγος ἐστὶν εὐνοεῖν. Græca
enim hæc in margine codicis huius ascriptio-
ram. Nam Latine quibus modestius simul ac
pleniũs dicerem, in memoria non habebam.
Venio ad reliqua. Si quis, ait, iam dicat: Plan-
tam etũ egentem parabilis ac vilis alimentum, ta-
men & diurni & continui, quodque haud fa-
cilè corrumpatur: atque ex his eam statuat ali-
qua in re præstantiorem animalibus: ac pro-
pterea res inanitas esse animatis excellentio-
res: huic ita respondendum est: Animalis officii
anteire omnibus plantæ operibus. Quæ-
etiam in animali omnes plantæ facultates in-
ueniuntur. At non contrariò. Ordinemus pro-
positionem, argumentum, responsiõe. Quin-
que proponit. ἄρα καὶ, καὶ χυμὸς, καὶ ἰσχυρὰ, καὶ
μὴ ἰσχυρὰ, καὶ ἰσχυρὰ. Duo priora sub prima parte
aduertatiuæ: duo posteriora aduerbsantia: quin-
tum superfluo: postere enim solum ad prædi-
ctorum expositionem, neque iure aut officio
partis fungitur sub toto. ἔσπετες, rectè posuit:
est enim id cuius sine faciliè potitur, tractum à
portorii & a vestigalibus que mediocria paru-
o negotio penduntur. Ea voce frequenter in
historiarum libris vtitur Aristoteles. At illi κα-
χυρὸν est contrarium, τὸ γὰρ ἰσχυρὰ τὸ ἐπιλη-
θῆναι contenta sunt. quippe non multum operæ
ponunt in parando victu. Sed quæ fors obtulit
ea satis habent à natura, vt ita dicam, fortuita.
Aquilæ flos καχυρὸς est: laboriosè nanque victu-
ctum sibi quærit. Interpret sic abutitur, qui
dicere poterat commodius, καὶ ἰσχυρὰ. Plato in
Epinomide statuit inter se contraria τὸ καχυρὸν
καὶ τὸ ἰσχυρὸν. Σπαθηρὸν, quod duret interpre-
tor: à lignis scilicet, vt monebat Ferreri. Vin-
de equus Duratus apud Lucretiũ ex Home-
ro. Verum in plantis resoluti partes ab Austris,
Solis, Sirii æstibus: deinde rosis, pluuiæ, nebu-
læ, rigationis humore denudè reponi atque in-
staurari manifestũ est. iccirco temperant au-
daciam vocis illius, cum dixit καχυρὰτος ἐξου-
σίου φερέμενος. Quam etiam melius expressisset
per formulam διωπτηρὸν, vt esset φαρτῆς. Nam
quod dicit σπυρὸς, seipsũm imitatur. Perstitit
enim ea in sententia, quam suprà refellebamus.
Si quidem non perpetua opera trahit alimen-
tum planta, sed per interualla. Hæc est propo-

ficio. Argumentum autem hoc, His de cau-
 sis præstare videri animalibus. id verò non se-
 quitur, quæ propter impugnat ipsemet. Quan-
 quam non soluit argumentum, sed aliud obii-
 cit: Nobilius esse animal quam plantam, pro-
 pter naturam perfectiorem atque plenioram.
 Concedit ergo tacitus, illis prærogatiuis ani-
 mal à planta iuperari: superari autem ab ipso
 plantam aliis. tamen prudentiùs intueamur.
 Non enim, sicuti dicebamus, factum est ani-
 mal ut alatur: sed alitur, quia factum est, ne de-
 ficiat. Hic autem finis, est alimentum, non anima-
 lis, finis enim operæ perfectio est. Animal dum
 alitur, non agit sed patitur. Alimentum verò
 patiando facit, instaurat enim. Instauratio est,
 quasi iterata generatio. Facit sanè quo dixi-
 mus modo, non vera affectione. quippe est ani-
 mæ vis quæ facit. Proinde si egent alimento
 plantæ diuturniore, non id efficit concretionis
 atque constitutionis nobilitatem, sed potius in-
 gn obilitatem. Lapidum namque affirmo, ea natu-
 ra est, qui etiam multo minore opus habet in-
 terpolatione. Corporea profectò cõcretio pro-
 pter formam facta est. At nobiliori formæ
 neutiquam utilis ea materia, sed inepia nempe
 bruto propior elemento, terræ ipsi: atque ic-
 circo minus resolubilis. Vbi verò apposuit
οὐκ ἔστιν, debilitavit argumentum suum. Quan-
 do id non est perfectionis indicium, perpetuo
 indigere alimento. Incorruptibilem naturam
 decet ea vis quæ nullam requirat instauratio-
 nem. Ergo quàm longissimè abest ab ea, id,
 quod est perpetuò dõderare supplementum.
 Sibi quoque videtur aduersari. Nam cui neces-
 saria instauratio est, eget: propterea quòd ab-
 sumitur. Ergo quod semper alitur, semper re-
 soluitur: aut aliqui semper crescit, hoc autem
 contingit nulli. Puto enim fabulosa quæ de
 Crocodilo quibusdam persuasum est. Hinc ad
 Empedoclem redit. Dixit etiam Empedo-
 cles, Plantas generari, quia mundus dimintu-
 tus. Non enim perfectum esse completumve
 esse. Vbi ergo mundus complementum fue-
 rit adeptus, non generatum iri animal. Ve-
 rum hanc sententiam ineptam esse. Quippe
 Mundum & perfectum esse & perpetuum: ne-
 que vnquam cessasse ab animalium generatio-
 ne item plantarum aliarumque omnium spe-
 cierum. Tota vis argumenti versatur in hoc,
 Si sit quod non erit: ergo verat. Non ergo
 perfectus erat mundus, est enim perfectum, cui
 nihil addi potest. Galenus quoque in historia
 Philosophorum, recitat Empedoclis senten-
 tiam huic haud absimilem: quæ censeret gene-
 rationem haberi pro imperfectione. Itaque
 plantas eas quæ folia non amitterent, perfe-
 ctas solas existimari debere. Cæterum illi tam
 parum procedit quod intendit, quàm verum
 est quod proponit. Verissimum est duplici-
 ter illud. Primum, Generationem esse im-
 perfectionem, siquidem est *ἡ τῆς γένεσως*. Alte-

rum: Instituta est à natura generatio propter
 imperfectionem: id est impulla à defectu ad
 supplementum, ne deficerent species. Verum
 igitur est. At ex hoc verò non oritur illud ut
 verum, Iccirco mundum esse imperfectum: ni-
 hil enim sit in specie noui. Empedocles hinc
 ad modum cõstitutione partium ducebat per-
 fectionem. Cæterum aliter euenit. Nam & à
 numero partium & vñ contingit. Perfectus
 buxo triticum: quod tamen numero, concre-
 tione, firmitate, vitæ tactu, minoris est. A foliis
 verò trahere perfectionem deterioris est iudicij.
 Non quæuis planta propter frondes: sed
 eius officiorum atque vtilitatis, & radix, & fru-
 ctus, & cortex, & lignum, & succus sibi partem
 vindicat. Nemo abioluuius adiantum, quàm vi-
 tem vnquam ratus est: nisi fortè in Thracia aut
 Anglia, vbi vinum non bibunt si non habent.
 Haud negarim: seipia esse perfectiorem plan-
 tam, cum gerit folium quàm si nullum habeat.
 At ea perfectio nihil est, nisi *ἡ αὐτῆς ἐν ἑαυτῇ*
 non enim Latine possum, sed barbarè sic, po-
 tentia actuata. Hic ergo *ἡ τῆς γένεσως* haud muta-
 tur. At id solùm perfectio est, & est indiuisibile
 quòdque neque intensionem admittat, neque
 remissionem. Nullo vnquam accidente desinit
 Idea esse id quod est. Materialis autem perfe-
 ctio huius heræ serua est. Sic Aristoteles ait,
 Mundum esse completum, etque deesse nihil.
 Alioqui primum efficiens esset in opere per-
 petuò imperfecto, quod nesciuerit aut acqui-
 uerit abioluere: quod est & ridiculum & im-
 pium. Esset enim istis Lucretianis imperfectus
 ipse: neque posset efficere opus sibi diuisibile,
 quod semper in:ra penum esset. Habeo ta-
 men aliquid tam perplexum ac tam acutum, ut
 curiosa opulenta possit vobis parere fasti-
 dium. Verum aliud nos vocat res. Quam tu, in-
 quit, Minutius, rem narras, quæ plus quam res
 sit? Nam hæc esto vera res quæ & profertur, &
 abduci ais te quominus profitearis. Sed dic so-
 des. Mira, inquit ille. Nam cum Empedocles a-
 gnoscat in mundo generationem, ut interea
 seruetur perpetuitas: si enim perfectus existe-
 ret, nihil in eo fieret noui: hoc autem est gene-
 ratio: ex me dicà hoc, Eiusmodi imperfectionem
 imperfectionem imperfectionem. Intelligamus perpetui-
 tatem aliud ab æternitate. Æternitas finem tol-
 lit: perpetuitas interruptionem. igitur illa cu-
 rat extrema: hæc designat medium. Augurum
 vox: vbi volatus non intermitteretur à certa
 linea designata ad certam vsque. Qui loquun-
 tur aliter, eos neque pro Latinis habèa, neque
 recensebo in numero Philosophorum. Hæc ergo
 perpetuitas est, quia mundus imperfectus.
 At perpetuitas est perfectio constans oratio-
 ne vnitatis, quippe continuitas, & continuum
 vnum. Generatio verò est imperfectio: cõstat
 enim ratione motus. Motus tamen est perfe-
 ctio mobilis, non tamen simpliciter, sed dun-
 taxat ut mobile est. quare motus perficitur per
 quie-

tem. Non enim quies priuatio motus est, nisi
 sicut motus est priuatio quietis, prout alterum
 alteri succedet. Non igitur quies est priuatio
 motus sed perfectio. Eadem nanque vis natu-
 ralis, quæ mouet ad locum suum, continet in
 loco suo. Est, inquam, motus *ἡ αὐτῆς*, quies
ἡ ἐπέσει: vnum opus numero (quod maximè
 monstrorum videtur monstris, hoc est *ἡ φη-
 λισφύς*) & à motrice forma vna numero. tan-
 tum abest ut hæc illius sit priuatio. Itaque finis
 generationis, quies. Eum adepta natura finem,
 haud amplius generat. Omnia verò ante fi-
 nem, imperfecta: propter aliud enim sunt. Ergo
 mundus erit perfectus Empedocli propter
 imperfectionem: est nanque perpetuus per ge-
 nerationem. Perpetuitas autem, sicuti dice-
 bamus, perfectio: generatio autem, imperfec-
 tio. Cum igitur cessabit generatio, cessabit i-
 tem perfectio illa perpetuitatis. Altera verò
 perfectio complemèti succedet. at hæc erit im-
 perfectio: siquidè cessante generatione destrue-
 tur. Mündum sanè haud semel gignit ac destruit
 Empedocles. Quid hæc ad vos? Ego verò in-
 quit Minutius, vix apprehendere quivi dila-
 bentia: nedum ut contradicam. Mirer ta-
 men potius quàm laudem: adeò perplexa sunt.
 & puerum paucos amafios habitura. Curiosa
 vocant hæc atque alia cuncta quæcunque ven-
 dentur abducere animos nostros à beati-
 tudine. Quamquam equidem reor interes-
 se candoris Christiani, summum Opificem,
 etiam in culicis aculeo conemplari. Et
 sophista vaser, horridus, atque etiam hor-
 ribilis hispidio supercilio, fallaciis inuictis,
 capit animum meum, atque ducit ad opti-
 mi maximi Dei cognitionem: si illius ego spi-
 ritum acrem, versatilem, igneum, non nisi iub
 primi numinis potentia intelligà operari. De-
 prauatæ mentis vtrunque est: aut in peiorem
 partem rapere, quæ simplici affectu vel sunt
 vel dicuntur: aut effugere munus oblaunt, cæ-
 litus sapiendi. Hæc tamen aspera, quantum
 mihi licuit comprehendere, lenitate condita
 memini apud Timæum Platonis. Mundum
 ille ibi, non solùm perfectum, sed etiam per-
 fectissimū vocat: & quod plus est *ἡ αὐτῆς*. hoc
 enim excedit terminos rei finitæ. Nullum fi-
 nitum sibi sufficit quod à se non est. quare
 Deum quoque non est verius appellare. Est i-
 gitur operæ pretium, celestis illius oraculi so-
 num audire: *ὅτι ἐστὶν ἡ αὐτῆς ἡ αὐτῆς*. Nos omnes di-
 uinum viri animum, excellentem memoriam
 admirati conticescebamus. Sed maiorem Ba-
 uilius efficit admirationem, inexpectata qua-
 dam atque inaudita explicatione. Quid, in-
 quit, si ita censeam? Quæ rectè ille senserit,
 suauiter expresserit, parum pro rei dignitate
 intellexisse? Tum obstupescatis nobis, sic se-
 quitur est: Quot legis impuros diuino cor-
 reptos afflatu, multa memorasse præterita,

Aperuisse præsentia, prædixisse futura? Quæ
 nobis excidissent, quæ tegebant, quæ nondum
 extarent. Quot veterum Philosophorum à Si-
 byllis atque Prophetis prodita, pro miraculis
 adduxisse? Ipsos semiplenè intellexisse? Egy-
 ptios ego vates, ut scipsum vocabatur, appello pro-
 phetas nunc, non nostros. Quos inter & Bitin
 nominant Platonici, & nos recipimus Trifine
 gistum. A quibus Plato cum sublegeret ea quæ
 à vulgi more essent maximè abducta, literas
 quidem expungebat: sensum exteriorè haurie-
 bat: interiorè, in quem seise nunquam abdi-
 disse, nobis relinquebat. Quis enim mentis
 compos mundum, quod & tu Minui mone-
 bas, dicat *ἡ αὐτῆς*? Quis *ἡ αὐτῆς*? Quæ
 eum mouit causa, ut iuperlatiuo vteretur:
 cum tamen nihil videas, quod aut corruptibi-
 le per se non sit, aut non habeat in se prin-
 cipia corruptionis. Quin eodem in libro
 Deos ipsos affirmat suapte natura corrupti-
 biles esse, Condiçionis autem benignitate sem-
 piternos. Vel ipsi celo cuiusmodi attribua-
 mus perfectionem: quippe qui semper moue-
 tur ut perficiatur. Perficitur autem Dei mul-
 tiplici sanè imitatione. Mouetur ut agat omnia
 quæ agi apta sunt. ita Deus opifex omnium.
 Non mutat locum cælum ita ut ab eo exeat:
 sic Deus non mouetur neque ex se exire po-
 test. In seipsum recurrit cælum: eodem mo-
 do totus in seipso Deus. Cæli superficies ex-
 tima nullo corpore terminatur, atq; ita ratio-
 nem habet infiniti: similiter nec Deus vlla re.
 Imo verò ut effodiamus coruis istis oculos,
 neque vlla re neque nulla re. Nam ens finitum,
 per imaginationem terminatur à non ente.
 Verum enim est dicere, extra illud ens fini-
 tum, non esse aliquid ipsius entis: ut extra cæ-
 lum primum. Terminatur enim per intel-
 lectus nostri vim, à non corpore. At Deus
 neque ab ente neque à non ente vllò modo
 præscribitur, quia nostra est finita comprehen-
 sio. Est igitur intra ipsum, qui est infinitus. Si
 semper intra, nunquam quicquam quod sit ex-
 tra illum, capere poterit. Ergo verè Deus infi-
 nitus: mundus non verè, non simpliciter, non à
 se, sed quadam quasi (ut alia in re vtitur Pla-
 to) adulatione. Non est ergo perfectus, tan-
 tum abest ut sit perfectissimus. non est item
ἡ αὐτῆς. Pendet ille ab omnium rerum prin-
 cipio primo, propter quem, à quo, in quo, vnū
 sunt omnia: & cuius vnus egerit, ut sint vnum.
 Cum igitur non sit *ἡ αὐτῆς*, neque *ἡ αὐτῆς*,
 neque *ἡ αὐτῆς*, non erit *ἡ αὐτῆς*, sed *ἡ αὐτῆς*
ἡ αὐτῆς. Præterea quare dixit *ἡ αὐτῆς*, non au-
 tem *ἡ αὐτῆς*? Nam creauit Deus mundum, non
 genuit. quod enim gignitur, eiusdè vel speciei
 vel generis vel essentia est. Deus ergo gignit
 quod ex se: creat autè, quod è nihilo. Hic cum
 substitisset, atque eum attentiùs obseruarem:
 Siles tu, inquit Minutius, postquam Platonem
 euertisti nobis. Sed oro, medere animo meo: iā
 c.i.

ægrè enim mihi est. **Q**uin, inquit ille, intelligis, verisimè à Platone scripta hæc, si vnde acciperis, respicias. De Domino scilicet vares illi primi cum scripsissent hæc, neque ipse personas in veritate valeret comprehendere: ea transtulit ad sensu perceptam rem, mundum ipsum scilicet. est enim filius Dei à Deo genitus. Intelligens enim seipsum Deus generat ex se sibi equallem Filium: propterea quod intellectio est æqualis intelligenti. ergo etiam res intellecta. Præterea eum vnum eundemque sibi Deum Deus, quia generans est immaterialis & infinitus: indiuisibilis igitur: vnum igitur. non enim ex se potest exire, sicuti dicebantur. Idèd dixit *ἐπιτάξιμος*. Hinc filius I E S V S sapientia Dei est. Hinc inter intelligentem, & rem intellectam, cum nullum sit interuallum: & illi sunt æquales inter se: vna voluntas, vnus Spiritus procedit ab vtroque, qui vtriusque est, & cum illis vnum. qui in me nunc, hæc vobis vt aperierim, effertur. Hic est ille De^o perfectissimus, quia genitus à perfectissimo, & vna est illo perfectio, prima, media, vltima. Per se sufficiens, quia vnū cum eo, qui sufficit omnia: in se manens, quia Pater in se manet. Vnus Deus, vnus Dominus, per omnia, super omnia, in omnibus, ante omnia, post omnia, exæltus, gloriosus, immensus, incomparabilis, incomprehensibilis. Hic cum fecisset finem, exclamauimus. Tum ille: **Q**uid hoc? hæc equidem sum: ne me putetis supra cælos volitantem, vos nisi clamantes exaudire posse. Aristoteles autem, in secundo de generatione, perfectum dixit his verbis, quæ & alibi recitata sunt, *συνεπιήραστον τὸν ὅλον θεὸς ἐνδεδειγμένον πῶς γένηται*. Etia in primo de Cælo multa præclara digerit ad hanc eandem sententiã. Quamquã verò generationis causam dicit primū cæli motum, & motū statuit generatione priorem: tamè, vt videtis, ad Deū omnia, non solum vt motorem, sed etiam tanquam effectorem refert. Dicit enim, *συνεπιήραστον, & πῶς ἔστι*: Interpres autem pessimis vocibus vnus est *ἐν κόσμῳ ἐλαττωμένῳ*. Diminutum est, quod prius fuit maius, ademptione partis aut partium. At Empedocles contra, à minimis initis semper ait incrementum capere. Voluit opinor, dicere *ἐπιτάξι*. Empedocles verò id errat, quod per generationem subeuntium indiuiduorum putat mundum perfici posse. Per eorundem igitur corruptionem, necessariò dicit eundem diminui. Si speciem produci nouam arbitrat, probandi prouinciam capessat frustra. Sin nouam rerum nullam, perfectum agnoscat. Illud etiam aduersatur ei. Si quo minus compleatur, indiuiduorum vicissitudine impeditur, nunquam perficietur. nunquam ergo destruetur. Intelligit *τελείω, καὶ τὴν συνεπιήραστον ἑαυτῷ* in fine, forma, efficiente. Secundum verò materiam non videbatur imperfectus illi. At fallus erat sibi. Quandoqui-

dem materia nulla noua fit. Sed hoc vt sub hoc tali. Non enim est materia, sed aliud per aliud, id est per formam & alio modo. Dixit, *τελείω συνεπιήραστον*. Videndum quomodo fit completum complementum. Dixit: *ἐπιτάξιμος*. pro eo quod est, *γρηθήσεται*. Et posuit, animal: vt per id acciperemus quamlibet generationem. Actiuo vrbis flexu sic utebatur supra: *ἐκ γρηθῶν γένηται*, neque actiuum scilicet neque passiuum. *ἐπιτάξι* autem vox est ex duobus verbis mirificis. Vtraque verò statuit perfectionem, & *τὸ τέλος* & *διὰ τὸ τέλος* autem accipitur in motu generationis. Hinc illum ad cætera transire volentem sic Minutius appellauit. Baiuli, cum dicebat Empedocles inceptam sententiã, quãnam voce vnus est? **Q**uã inquit ille. **Q**uam inepti verò quidam putabant satis ad exemplum nostrum: *ἀνέμεσο* scilicet. At ego assentior huic Cæsari, pro M. Tullio id atque alia subtilissimè disputanti, Multas Græcas nostram vnam amulã: eius ambitum à nulla capi. Pecora verò sunt, non homines, qui verba omnia, & omnium linguarum verbis exprimi posse putant. Nichil audacius inscitia & inesperienza. Redeo nunc vnde discesseram. Explicatis quæstionibus atque, vt potuit, solutis, concludit ea put hoc à materia constitutionis. Nam hætenus à forma processit: cum dicebat *ζῷον*. Hic verò calidum & humidum naturale ponit: cuius consumptione plantas ægrotare, senescere, tabescere, arescere. Id quod aliqui vocant consumptionem, alii non. Expressit autem consumptiones duas: naturalem per *γρηθῶν*, fortuitam per *ἀδνηθῶν*. Tū verò vtriusque finem per *ἐπιτάξιμον*. Præter hæc *ἐπιτάξιμον* ad finem per *φθίνουσι*. Quinetiam nomen apposuit quo definitio de principiorū libris eliciatur, cum dixit *φθορῶν*. Est enim corruptio viuētis, vitæ ablatio: plantæ verò vita in calido & humido. Exit catis igitur, humidum deficit. item abicit calidum, humido, quo alitur, abeunte. Intelligit humidum naturale propterea quod in planta mortua inest etiamnum humidū aliud, quo corpus est naturale: cui subit aliud quod putreficit. Melius ergo dixisset, humidum animale. Qui verò noluerint appellare *φθορῶν*, ii sunt qui corrupti negarēt formas: atque alia in corpora dimigrare cōtenderent. Aliud item genus hominū negabat arbore corrupi: quippe nauæ & carpentariū, quibus persuaderēt sensus pristini nẽma teriæ constare vitum. corrupi nanque rebatur id quod in nihilum redigeretur. Sic in Parmenide *τὸν* vnum: ergo incorruptibile. Si corrumperetur, in aliud abiret: non igitur esset vnū. Hanc autē sententiã & in primo Physicorū, & in primo de generatione videmus exploratam: Quippe est & vnū, & non vnū. Hæc cū dixisset, conicitur. Me verò arque Minutiū cum silentes videret Ferrerius: video te, inquit, ex meo codicē ad finem capitis peruenisse. Neque verò

verò tam festum quam lectum, cum es hoc odio liberatus. Sanè maxima sunt abs te confecta prælia. Mihi verò hætenus hæc obseruanti non pessimum sese aperit argumentum, quod librū hunc ab Aristotelis officina submoueamus. Ille nanque à notioribus cū præcipit incipiendum, tum suis ipse legibus obsequas est. Omnibus igitur in commentationibus au spicatur à materia. Sic in libris de principiis, in prima Philoſophia, in historiis, sui similis semper adèd, vt etiam eandem rationem in ordine librorum religioſè seruauit. libros nanque de anima libris de partibus postposuit: Quare si hic ita instituit, vt radicem, medullam, corticem narraret primū: deinde temperationem adiungeret humoris & caloris, quorum defectu deficiant illa: iam tum ex his vitæ quam plantæ viuunt, rationem cōmodissimè deduxisset. animæ potestatis limites præscripsisset. tum propositis quæstionibus ad rerum summa cognouisset. Atque ibi plantæ substantia constituta, ad earum differentias descendisset. Cū finem fecisset ille: Satis, inquit Minutius, operæ consumptum est. hodierna die. Potes in craftinum ampliare iudicium. Imò verò, inquit, haud parum etiã superat diei: quod, vt ait Horatius, frangendum censet à luculētã disputatione. Tum si nõ sufficit, nõ etiam ei assuetam. Noces enim hoc tempore vel sterili anno longiores sunt. Post hæc cum sese collegisset, ita cepit rursum: Explorata plantarum substantia iam species erāt ipsæ diuidendæ: siue à loco, siue à partibus: id quod iste quoque facit. Verūm dabitis illi veniam, qui tam negligenter ordinis rationem habuisse videatur. Iamprimum diuisionem facturum, ad incrementis, initium sumpsit. At non sic Aristoteles. Qui post omnes animalium partes exteriores, & interiores, numerat lac, genituram, & eiuſmodi. Iste verò sic: Plantæ quædam certum habent humorem, vt resinam, gummi, myrrham, suffimentum, gummi Arabicum. Quæ verba iam intelligitis manifestè non tam narrare excrementa, quam excrementa esse ipsa. Vel cū adèd supinè gūmi discreuit ab Arabico gummi, quod ex Ægyptia spina cæterorum more stillat. Quamobrem Arabicum vt rectè vocent, haud satis scio. Græci cū alia genera non sine adiectione nominarint: hoc vnum *κίμμι* dicunt *ἐπιτάξι*, ac nomine tanquam suo. quemadmodū & Plinius, & Scribonius, & Celsus. Ergo si species est, quam Job causam distulit à suo genere? Qui Arabicæ arboris lacryma Myrrha quoque est: quæ igitur erit dæda, gummi fuerit Arabicum. Hæc cū suffimentis addatur, eandem culpam commississe dicatis, qui generis vocabulum in speciei angustiss coarctauerim. Quid facerem? *δυσίαμα* hic positum est. Hoc à quibusdam pro genere capitur, ab aliis pro styrace tantum. Sic vulgus quoque thus, spe-

ciem ipsam, incensum: cum tamen æquæ cætera eundem vitum præstent. Nunc narcaphthum thymiana vocat: quod corticis naturam præ se fert, non lacrymæ. Itali corruptiusculo Iono, Tegniame: Apothecæ quædam analogiam sequuntur, styracem quodam. Analogiã vnus intelligit: propterea quod veræ Styrcis vires gerat. Habemus in titulis Hymnorum, qui attribuntur Orpheo *δυσίαμα* pro sufficitus certa specie. Ea compositãne sit in simplex, nondū exploratum habeo. Hanc Aristoteles partem sapientius expressisset: Platarum partes, alias ad totius constitutionem, alias superuacaneas. Quæ totum cōstituunt, alias simplices, alias cōpositas. Harum autē omnium qualitates genericas esse: vt liquiditatem, duritiam, colorem, saporem. Quia liquidum, durum, coloratum, lapidum, affectiones sunt corporis naturalis: quanquam non qualibet cuiuslibet. vt non sint summi generis omnes, vt corpus est, sed generum. Non ergo plantarum, qui plantæ sunt. Ideo censentur communes in plantarum genere, neque habentur pro differentiis substantialibus, vt quidam satis leuiter existimarunt. Igitur excrementa quædam dura, vt fungi & adnascencia tubera. quædam mollia, vt lacrymæ. Harum alia manent liquidæ, vt vitis lacryma ex vulnere: alia solidescunt, vt gummi. Dicam ergo, Si naturales partes alia solidæ, alia non: se ipsam imitari naturam in excrementis, vt hæc quoque sint ad eundem modum. Quin liquidarum quoque partium ratio non dissimilis. Quippe succi quidam semper manent liquidi, vt oleum: nonnulli conorescunt, vt succus Eupatorii, radicis dulcis, prunorum agrestium, papaueris, scammoni. Vinum quoque apud Areadas, prodidit in libro de mistorum affectionibus Aristoteles, in vtris inditum adèd sicari vt rasum bibant. Præter superiores qualitates, pingue dicas, & aridum, glutinosum, trās lucidum, boni malve odoris, lacteum, oleosum, vinosum, aquosum: vt de lacrymis plenior sententiam assequamur. Ex his colligimus, succum esse plantæ partem, sicut & animalis sanguinem, in primò historiarum. Quod vt ignorabant, ita negabant quidã medici, magni quidē inter Clinicos nomia, sed parum apud Galenum, multo minus in Lyceo exercitati. Hinc transit ad veras partes. Quædam, inquit, arbores habent fila, & venas, & ventrem, & stipites, & corticem, & medullam intus. Ab his profectò commo- dius fuisset auspicatus. Tum autem videmus partes hęc confundi. Quis enim Philoſophus dixerit, vnus esse generis cum filo ventrem? Sic enim coactus *πῶς* appello. neque verò malè villos quis dixerit. Nam fibræ non possunt esse quando icoris fissuræ sunt & radicula exiliores. Iste verò *δυσίαμα* dat nobis, simul & acuit ad consulendum Ferrerium. Non enim parum e.ii.

est negotii dissentire à iudicio Theodori, qui vertit ubique fibras. Cui Ferrerius, Liberat te collega meus hic ista religione. Quippe nec tibi fauet, nec sequitur illum. Vertit enim tum *δυσωρον*, nodum. Antiquos Græca vros voce mutata liquida in suam congeneram, author Festus qui exilem *δυσωρον* ab eorum officio, quibus musculi contextuntur & nervi, dicta fuit *is*: Cui nos addimus *Æolicum* digamma, vt vis fieret. Est & alius locus in quo non tua fides, sed autoris diligentia requiritur. Nam hic meus lignum dixit, quod tu stipites. At hic non recenset partes condissimiles, radicem, stipitem, brachium, surculum, alas, folia, scapum sine stipitem: hoc aut faciet postea, suo iure aut fieri debere aio, meo iudicio. Non ergo dixit, *στέρεος*: at quid? *στέρης*, inquit Baiulius. At *στέρης* aliud etiam habent quam lignum. Rara vox, & à Theophrasto præterita, quam ab Homero poterat mutuari *ἐν στήρι δ' ἰλιάδης*. vbi interpret *κορμίου*. ac Cormes Hispani Sorbas. *κορμίου* stipitem significat, aut virgultum: sicut & apud Athenum in quinto. Addit deinde: quaedam maxima sui parte corticem esse. Scilicet hoc quod sunt totum cortex est Huius exempli rei non ponit. An alluserit ad arundinem? quippe eius vacuum late patet. Propius tamen si ipsetes, tum eam tum ferulam, cætera que omnia ferulacea, siue fœniculacea, tenuissimo amiciri cortice inuenias. Diuisio quoque illa fuit primo loco statuenda. Partes quadam constantes, quadam vicissitudinarias. Detis hanc vocem philosopho, qua ad rei offensionem Larinitas augeatur, tamen non extat apud Ciceroniam. Sed quid prohibet? quando est, valetudinaris? Sanè quadam sunt necessarise, alia non ita. Quærenti, quæ necessarise? haud quam sese offerent folia, occidunt enim superflite parente. Non rami: quippe sine matris excidio exciduntur. Non cortex: scilicet suo strangulatur suber: adempto, lætior adolescit. Non cacumen: Robora crassefunt: decacuminata. Non medulla: ea nanque de sarmentis exempta, Græci profitentur, acinos sine gigartis produci. Non radix: quoniam semperiuuum radice nulla viuut, & semen fert, & sibi ipsum radice est. Ex quibus liquet satis, harum nullam esse plantæ necessariam, quatenus planta est. Sola caro videtur esse eiusmodi. Non enim in arundine, sicuti dicebamus, solus cortex. Nam quibus deesse videtur caro, in iis illa est confusa cum medulla: veluti de ebena prodidere. Quin alii carnem id totum solum putant: medullam habere negant. Non constantes partes duplices sunt. Nanque aut supra natura mutantur, vt frondes: aut vi deficiunt, vt rami. At iste perinde atque factio impetu, aggreditur ilico fructus situm. Quem tamen propius sic decebat: alias fructum ferre, alias non,

A Prius enim est, *πρὸ* quam *πρὸς*. Earum quæ ferunt, alias multum, alias parum, quaedam quorannis semel: atque ita perficere aliquas, nonnullas verò non. Esse etiam biferas, etiam triferas: in quibus ratio perficendi defectuque ipsestatur. Esse, quæ tertio quoque tantum anno ferant. Item partim tempore, partim serò ad hæc simul cum frondibus, aut ante frondes, aut post. Flores quibuidam sine fructu, quibuidam sine flore fructus. Maximam partem fructus è floribus edere. Sunt quibus haud vnus generis fructus, vt quercus. Hæc à substantia, numero, tempore: tum à situ. Fructum aliis ad ramos, aliis stipite, aliis in brachijs, supra frondes, in frondibus, tubtus frondes, ab radice. Surrecti, pedulis, affixi, scissiles, hærentes, cum peciolo, sine peciolo, singulares, numerosi, frequentes, sparsi, conferti, dissi, stipati, rari, atque eiuomodii. At hic statim fructum, inquit, sub cortice quædam ferunt: id est, vt declarat, inter corticem ac stipitem. neque posuit exemplum. Mihi nondum venit in mentem cuius arboris cortex incidendus sit, vt fructus eximatur: tanquam è Iouis femore siquis eductum velit Bacchum.

B A R B A R V S interpret rem fecit etiam obcuriorem: *ἐν πρὸς* inquit *σὺ φλοὴ καὶ πρὸς*. Nam si est *ἐν πρὸς* *σὺ φλοὴ*, etiam findatur stipes, quando fit fructus intra illum sit. Cuiusmodi Græci mentiuntur è Myrti hæ visceribus Adonin cæteram prodidisse: si Grammaticorum etymon verum est. At alibi, *πέσσυ* dicit: vt non meminerit, cuius esset vltus, *πὸ μετ' ἐξ*. Transit hinc ad ea quæ primo quoque loco dicenda erant. Quædam, inquit partes sunt simplices, vt carni m uccus, & sula, & venæ alia ex iis compositæ, vt rami, sui culi, folia. Aristoteles animalium historiam ab iis insituit incipere, quas *ζῳον μετ' ἐξ ἀνεμοειρή* vocat Theodorus, atque et m scitui, similes & dissimilares, minus bene. Nam si per *παντίσθηται* *ἐδὴ καὶ* dicte sunt similes inter se partes carnis: ea accidentia, quæ in ipsa illa substantia insunt, dicentur familiaria: puta rubor, densitas, mollitia. Ita duritia in osse capitis erit dissimilaris, si mollitie cutis comparatur. quin cutis osi dissimilis est. Quomodo potuit attribuerè Gaza prædicationem denominatiui primitiuo eius? Pulum militis militare est, quis militem dixerit militarem? Militarem quidem pro eo quod est militari virtute præditum: & Consularem virum, consulari dignitate perfunctum: nam dum Consul est, Consul dicitur non consularis. Sic caro erit similis, non simularis: sed affe-ctus qui in carne est. Auris & nasus dissimiles, non dissimilares. Et verbum de verbo expressum est. Nam quid aliud est *ὁμοιον* quam simile? sed mihi videtur vir optimus atque doctissimus Theodorus, ad iugere voluisse relationis aptitudinè. At ea vis in primaria voce est. Simi-

lis

lis. Quod si hinc quoque animum curiosum A explere volueris, vt sit mutus respõsus relationis, dicemus, consimiles & condissimiles. Eam miratus *ἀκείβητολογίαν*, age age Baiuli, Minutius inquit, iam te video rabiem canniculis: proinde ab iis tibi cauendum cenfeo. Tamen si, inquit ille, mordebunt, tamen haud transferent affectum illum liuoris rabiosi. Et cancri fluuiatiles vbi sunt, scio. Non isti oblongi cammati caudati, qui sunt squillis affines atque congeneres: sed orbiculares, quibus, vt marinis, cauda pro operculo alui sub- tus est. Ne putemus cum agrotis bene actum esse qui in medicorum quorundam manus incidere. Prosequamur partes. Cortex an sit inter cõsimiles partes recensendus, valde ambigo. Ex neruo nanque vena, & sua sibi carne compositum, videor animaduertisse. Tum autem vulgò qui iactatur error etiam à viris doctis, amouendus est. Vocant enim partes condissimiles, officiales. Ita nanque particuntur: alia simplices, alia ex iis compositæ quæ sunt officiales. Simplices, vt caro, neruus, os, vena. mihi tamen aliter videtur: Arteriam, venam, alia quæcunque agunt aliquid, officialis merita esse appellatiõnem. Et haud multas partes esse, quæ plus efficiant officiorum, quam neruus. Alueus est & portitor spirituum: sensibus eos ministrat, & est instrumentum motus. *λόγον* intelligit interpret vbi- que minorem tantum: *μαίον* verò, *κλάδον*. At si quis dispiciat accuratus: maiores rami, quæ brachia dicimus, ægrius vel flectuntur vel franguntur quam vt *κλάδοι* meritò queat dici. Notè est quid *κλασὶ* sit: *ἰσχυρὰ καὶ ὀσχυρὰ* apud opticos. Brachia verò nominantur ab animalium proportione: sicuti cor, matrix, medulla, pediculus. Prisci commune fecere nomen summis, imis, medijs. Sed imos, si quis inueniatur qui vocarit *ἀκρίμονας*, animaduertatur ab eo licentia hæc: non *ἐν ἀκρίμονας*. *ὄζυς* & nodos, & valentiores ramos agnoscit Theophrastus. Hic vltus *τὸ λόγον* paulo est *νεοτερον*. nomen fruticis est quem vulgus agnum castum: Amerinam interpretantur Latine. Ab eo nostrum ligare, à specie scilicet: quemadmodum, viere, à generis nomine, vimine scilicet. Leuiter Varro putabat, à legendo ligare. In XV. *λεπτα*. Athenæus *πρὸς λόγον*. *πρὸς ἀκρίμονας* *ἢ πρὸς ἡμῶν* *ἢ τῆς δ' οὐκ*. Eum etiam in coronarum vsum venisse ait, ex Anacreonte. Cuius rei fabulam scire nihil interest nostra. Pro vinculis est apud Homerum in hymno Bacchi. Succenserem ipsi qui & hæc, & mox, & supra, & in sequenti libro *δὲ πρὸς* pro eo posuit quod est *φύλον*. verum maximus vir Plato sic quoque in Timæo. Tum ad Ferrerium: Habes quid *λόγος* agat noui tua ista in officina? Virgas, inquit ille, appellauit haud, opinor, inepte. Sed nunc demum venit in mentem, cur & hæc & supra

A *δυσωρον* nodos dicat. Non enim nodos *ὄζυς* intelligit arborum, de quorum duritia scribit Theophrastus: sed eam vinculi complicatam arctationem, qua fascies cohærent. quod quantum ad rem faciat, vt videritis. *δυσωρον* dixit villos Græculus: quia certò ligna sunt fistilia, qua crassiora procurrunt flamen- tasinter quæ, & à quibus tamen exiliora pro- deunt mutuis nexibus atque appendicibus complicata. Eæ partes in carpino incertiores atque obscuriores animaduertisse sunt à diligē- tioribus, hæc habebã. Et Baiulius. A scribit deinde partes tui partes tui hæc speciebus, his verbis: Non omnes, inquit, hæc partes omnibus in platis inueniuntur. Rectè: sed aliquam positam oportuit in exemplis. Sunt mihi libri secretioris Philosophiæ, in quibus ita scriptum est: Inter corticem & librum cedri, lanitum quoddam interoriti, quod Chal- dei & Syri vocarunt *δελ*. Hoc ei arbori cum sit peculiare, verum erit & quod alijs: nõ omnes omnibus partes esse, & ipsum non omnes enumerasse. Auget deinde sententiam, cum dicit: Sed alia plantæ cum hæc tui alia habet partes. scilicet has quas supra dixit. Ego verò sic explicatis partibus, adderem nõ omnes omnibus natura euenisse. Hic autem perpau- cis enumeratis, negat eas cõmunes omnibus esse plantis. Ergo quos non recenset, relinquit mihi homini suspicaci dubitandum, sint cæ cõ- munes necne. Addit inde saltuatim, præter eas item alias inueniri, *ἀνθη καὶ βλαστὴς, καὶ φλοὴν πτεικυλλοῦ* *τὰ τὸν κερπὸν*. Flores ponit, fructus subitice: fructus enumerat corticis, interioris libri non meminit: geniculorum oblitus est, quorum init ratione Theophrastus inter fru- gum differetias, tamen si in alijs quoque sunt, vt in arundine, flameola, proserpinaca. Neque supinè transcendit: cum florem facit platur partem quod negat Theophrastus. *βλαστὴς* accipit stolones. Meli⁹ *ὑπερβλαστήματα, ὑπερβλάδες, πτεροβλάδες*, quæ tamè neutiquam plantarum partes sunt, sed fetus: sicuti radices quæ serpenti- riæ radicibus adnascuntur. *φλοὴν* pro putamine posuit: Aristoteles *κέρυφος*. Velim scire, quid tuus Cræteus, Augeri, fecerit, *βλαστὴς* Germina, inquit ille, magno sanè ambitu significationis. Nam & folia exeunt in ea significatione: & rami, tam grandes quam minores, *βλαστὴς* esse omnes. Ita que si *βλαστὴς* sint pulli illi quos stolones appellabas, non sunt plantæ partes. Si sint germina, non sint alia partes quam quæ supra commemorabantur. Ita videtur, inquit Baiulius, Comparat hinc animalium partibus planta- rum partes, rectè admodum. Verum vbi ducit in species oratione, an sit librarii culpa, videndum est. Sic enim scriptum est, *ἢ δ' ἐ φλοὴς ἡμῶν* *ἐπὶ τὸ πύμα* *ζῳον*. Lego quidè *δ' ἡμῶν*. Animalis nãque cuti similis cortex est. Et ita putato tuus habet, Ferreri, codex. Ille annuit c. iiii.

hic subdividit. Cum diuisit in *ἀραιωμένην*, & *ἀνεμοιο-*
ῶσα, tamen haud pudet repetitionis. Quādam
 inquit, diuisimus per partes *ἀνομοίων*, quādam
ἴσους. Ergo carnem connumerat inter
 confimilia. Pulmonem verò quoniam hac acci-
 pit ratione, non immeritò nos excitauit ad
 propius inspiciendum. Diuerso nanque mo-
 do intelligo, cum dico, quælibet pars ossis os
 est: & cum dico, quælibet pars tibiæ tibia est.
 Sæpe de osse loquor solo, quod est cruris in-
 ferioris. Sic quælibet pulmonis pars, caro pul-
 monia est: non quælibet pulmonis pars, pul-
 mo est. Agnosco nanque pulmonem, officii
 nomen, quod, nequit expleri parte, quanquam
 ne id quidem fortasse verum est. Non enim om-
 nis pulmonis pars caro est: habet enim tuni-
 culas & fistulas. Est igitur *ἀνομοιωμένης*. Ad reli-
 qua. Nonnulli fructus, inquit, sunt paucis ex parti-
 bus compositi: quidam ex multis vt in Oleis.
 Habent enim hæc corticem, carnem, & testaceū
 quiddam, & semen, & fructum, & operimenta.
 Hic non posuit, qui fructus paucis constarent
 partibus: Tāto erat res dignior exemplo, quo
 magis erat controuersa, vel etiam fortasse fal-
 sa. Nullas enim paucioribus quàm tribus parti-
 bus compositus est, cute, carne, succo. Huius
 comodi fortasse tuber est. Obscuriora, in semi-
 nibus pusillis, vt lactucæ. Videamus quot oli-
 uis assignant: quot in aliis inueniantur. Quin-
 que hæc audio, corticem, carnem, testam semē,
 fructum. At in iuglandæ quor? Cutis, caro puta-
 minis, testa, cutis nucleī, nucleus. sex hæc In ma-
 lo punico, septem, Cutis, caro corii, caro pa-
 rietum, membrana disseprens, membranula in-
 uoluens acinum, caro acini succulenta, acini li-
 gnea medulla. In pepone, cutis, caro, viscera,
 corium seminis, membranula interior seminis,
 nucleus. Res igitur autoris huius vt iter-
 uetur, baccas aliquot adducamus in medium:
 velut myrti & lauri: addetis etiam, si videtur,
 corna ipsis. Verùm hæc leuia sunt, neque infan-
 tibus ignota. Dicendi verò modū quoque cas-
 tigiadum censeo. *ὡς ἐπὶ τῆ ἑλαιῶν*. Arborē mne
 proponit an fructum? Oleā mne, inquam, an
 oliuam? Si oleam: quonam modo dicat *ὡς ἐπὶ τῆ
 ἑλαιῶν*, καὶ τὸ ἐξ ἐλαιῶν δ' ἐσ. Horum arbor neu-
 trum obtinet. Si Oliuam, ergo quid habet τὸν
 καὶ τὸν, quod sit τὸ ἀπέμικτος *ἑλαιῶν* *ἑλαιῶν* δ' ἐσ
 verò in oliua potius osseum est quàm ostrea-
 ceum. Quin contusione diuiciū patitur quàm
 fracti partes dissiiliant. Pinguis enim tenet na-
 turæ nescio quid, quod à testarum valde ab-
 horreat siccitate. Itaque apud sapientes Chal-
 dæorum, quædam ossa eiusmodi, peculiari no-
 mine designantur: vt palmulæ, iopheli. *ἀπέμικτος*
 verò dicit hic perpulsillum nucleolum, qui est
 ossi intimus: sicut etiam in ziziphis. Nam
 in palmulis aliquando quæstum oculis com-
 prehendere nequiuimus: aded compactum cor-
 pus est. *Πενεὶ λήμματι* interpretor, operi-
 menta, non solum singulorum singula, sed etiā

vnus plura. Pistacium sub corio continet of-
 fensum: atque ob nucleum membranam. Castanea
 erinaceum, corium, cutem. Strobilis officæ
 ligna, spicatum concamerata: mox semina in
 testacea lorica exteriori, amicta propriis
 membranula. Quod addit anin omnibus
 sit, vereor vt probari queat. *ἀπέμικτος* *ἑλαιῶν* δ' ἐσ
δύο φλοιῶν. difficile est è lactuca sumere testi-
 monium. Quis enim duo illa in eodem sine
 magno negotio deprehendat? Ne afferam
 longè alia minutiora. Omnino quædam to-
 mentacea faciunt vt ambigamus: qualia ge-
 neribus matricarum. Id aded, vt floscula-
 ceum semen professus sit in quibusdam Theo-
 phrastus, non corpulentum. Tandem clau-
 dit opus hoc multis propositis operibus nobis
 quæ sunt particulatim recensenda. Summa
 inquit, præsentis orationis est: has plantarum
 partes definire, operimenta & differentias
 id quod est admodum difficile, præsertim
 verò substantiam & colorem. Item quan-
 diu durent: & quæ continuatis euentis acci-
 dant eis. Præterea quemadmodum plan-
 tis non infint mores animæ: nec quæ eò quo
 anima afficitur afficiantur. Si ergo pro por-
 tione partes animæ cum plantæ partibus sta-
 tuamus, neque fortasse posissimus hæc percen-
 sere, magnis differentiis plantarum partes e-
 numerando implicari. Pars enim cuiusque rei
 proprio ex genere est, propriæque substan-
 tia. Et cum plantæ species gignetur, manet in
 affectibus propriis: nisi ei à tempore imbecil-
 litas afferat aut grauitas, qua proprio de affe-
 ctu cadat. Auditis hæc, quæ, qualia, quæta, quot?
 Excusat imprimis scilicet, si quid ommissum sit.
 Id quod etiam Theophrastus proficitur, ob-
 uariam, obscuram, & vt ait, ille, *πολύχρηστον*, id
 est multiplici perplexitate differtam histo-
 riam. At huic quanquam eadem, haud tamen
 æquo iure competit excusatio. Quippe & ali-
 quando apponit puerilia: & sepe omittit sceria.
 Quemadmodum iis quoque in capitibus, quæ
 recenset hic, cum dicit platarum *πένη λήμματι*
 esse inuestiganda. Nam si de fructibus sentie-
 bat, cur illa non docebat nos? Aliis esculentum
 intus esse, quibusdā foris. Nonnullos otos edē
 dos esse vt tubera. Omnestegit aut corio, aut cu-
 te, aut testaceâ que aut tota obrecta, aut semio-
 perta cuius haud vnus modus. Aliter enim glās
 obducitur, aliter abellina. Tegumentū duplex:
 carneū amygdalo, coriaceum pistacia. Corii
 spinis armatur castanæ: asperatur pustulata
 scabritia glandi. Quibusdā & nucleus escu-
 lentus, & exterior pulpa, velut armeniacis: ali-
 quibus altriusculus tantum foris, vt persico: in-
 tus, vt iugladi. Esculentum intelligo ad cibum
 suauē, & *ἀλλόπως*, nō medicatum, quale persicis.
 Quod non ad voluptatem aut alimentum
 comparatur, sed ad liriafin & ebrietatem. mi-
 rum enim quantum vtrique confert. In
 coriis proximus modus. Nam myristicæ nu-
 cis, tam

cis, tam exterius palliolum quàm interior cal-
 lus, esse. Hæc hunc ad modum si docere in-
 stitisset, ferremus cum, si quid esset ommissum:
 tanquam hominem humani, discipuli docen-
 tem: denique non secus atque nos vellemus ex-
 culatos esse. Quin ipse sese si non excusasset,
 non solum excusatum haberemus nos, verum etiam
 laudaremus. Quantum enim sapientia
 & eruditione cedere volumus ingenii felici-
 oribus, tantum pudore certare, animi cando-
 re, atque modestia superare, certum est. Arbi-
 tror enim literariorum certaminum conatus
 eiusmodi esse, Deo nos similes vt facere pos-
 sint. Est verò quædam species in animo gene-
 roso nobilitatis, quæ nos etiam Deos efficiat.
 Tum ego ad Minutium: Bone Deus, qualē tu
 sumpsisti, vel Fatum adiunxit tibi contuber-
 nalem fociumque tuarum contemplationum.
 Diuinus enim vir Bautilius est: quæque cū pau-
 cis veram sapientiam cum illustri coniunxit er-
 uditione. Nunquam, inquit Minutius, hoc
 mihi vel obscurum vel ambiguum fuit. Nunc
 verò quod semper te arbitrari existimaui, cum
 palam profiteris, etiam puto esse debere con-
 fessum apud omnes ordines omnium natio-
 num. Haud enim vilis vlla res est, quam tu cun-
 que semel admiratus fueris. Sed vt ad rem ip-
 sam reuertamur, libenter quærerem, quam ob
 causam, tu Bautili, myristicæ nucis corium suo
 nomine vocare nolueris. Quia, inquit ille,
 metui mihi à Criticis, negant enim esse macin.
 Nunc extra illam disputationem cum simus,
 dicam quod sentio, nisi non vultis. Nam me
 quidem valde piget conualare diuersas mate-
 rias controuersiarum. Iam ergo hæc separatim
 licebit, si annuentes videro. Annuentibus tum
 nobis omnibus sic initium dicendi fecit. P.ri-
 ncipio à Dioscoride scribi de maci: de myristi-
 ca non scribi. Hanc igitur ignotam illi: ergo
 non notam partemat pars nucis macis hic ve-
 ster est. At Plinio nequaquā nucis amiculum,
 sed cortex arboris. Apud Dioscoridem, cras-
 sum esse macin corticem: nostrum verò tenuem.
 Maci Galenus ascribit acerbum sa-
 porem, Dioscorides astrigentem. Atque hæc
 quidem non de nihilo videntur educta. Cæ-
 terum parçè & cautè sunt huiusmodi censuræ
 tentandæ: atque istis trepidationibus adhiben-
 dum censeo modum. Nimirum macis noster
 cum ex India vehatur per Syriam in Asiam su-
 periores, & inde in Græciam: item ab eadem
 India per Assyriam in Ægyptum, atque porro
 de iisdem Indiæ partibus in Hispanias: ille ve-
 rò cortex nusquam comparuerit hætenus: si
 non hic noster macis antiquorum sit machir,
 facit suspensionem, machir interiisse: si non in-
 terit, nominis affinitatem multum valere ad
 persuadendum hoc illud esse, & illud hoc. Ar-
 gumenta verò si verum statuamus, myristicæ nu-
 cis corium veteribus ignoratum, fateri necesse

est. Quod tamen ipsa nunc longè est nobilior:
 ac fortasse omnium aromatum obtinet facile
 principatum. Cæterum vtur est de hac illorum
 ignorantia: reprehenses isti si non fastidi-
 rent Arabum lectionem, æquè docerent quid
 vtrunque sit, ac dedocent alterum esse quod pit-
 tamus. Macis enim aliud, aliud machir. Macis
 ab Auicenna pingitur luculentè qualis circun-
 fertur. Similem dicit esse foliis venosis, perple-
 xis, siccis. Sic enim est in Arabicis exemplari-
 bus. Machir verò est, quod vocat idē talisfar.
 Vt & definant litigare: & cur definendum sit,
 sciant. Authoris intentias nunc exequamur.
ἀπέμικτος, dicit, *τὸ ἀπέμικτος λόγῳ*. Latine, summa:
 sed alio modo. Nam *ἀπέμικτος* verticem signifi-
 cat, & potissimum. Hoc summum est concis-
 sum, quod integra voce fuit, supremū. At sum-
 mam rei cum dicimus, id aliud est, & à sumen-
 do sumptum est. Vt si dixerim cum Plauri pa-
 rasito, quin quaginta, centum, triginta, sexagin-
 ta: miles stam quærit ibi: quæta isthæc homi-
 num summa est? Propterea quod accipit ea
 quatuor membra: quæ sic sibi sumenda iubet
 miles, vt vnus fiat numerus, qui eam ob cau-
 sam dicatur summa. Verim, sicut sæpe soleo
 dicere, non admodum multi sincera vtuntur
 dicendi ratione: multo paucioribus, quod lo-
 quuntur, quare sic loquantur notum est. Dixit,
διόλου δὲν, id est fines statuere, ergo etiam diffe-
 rentias. Quid igitur addit, *διὰ φρενῶν*? Vbi gen-
 tium vidit aliquis *ἕσθη ἡδὲ διαφρενῶν*? Philoso-
 phicæ candidati sciunt, differentiam in defini-
 tione, pro forma: genus esse pro materia.
 Quare nomen illi, quia differt, id est in diuersa
 fert: & amouet hoc ab hoc. Is fuit primus ac
 verus verbi significatio. Quasi rem difficilem
 apponit, *τὸ ἄρρηστον*. Non solum quid diuerim est
 à rubro viride: sed etiam quod verbis describi
 non potest omnis calor gradus, omnis mistu-
 ra. Vel vno in viriditot infunt modi, vix vt i-
 psorum sensuum comprehensiones, intellectus
 facultate cõsequi possimus. *Διὰ μὲν δὲ* duplicem
 intelligo: tum vitæ longinquitate: tum, postea-
 quam sunt auulsa, quando seruari queant eos
 ad vsus quibus à natura sunt cõparatæ. Quam
 rem paucis admodum in radicibus curauit
 Theophrastus. Sed interpret *καὲν* dixit, non
 autem *καὲν*, haud malè. Significat enim *καὲν*,
 sicuti dicebamus, tractum temporis, non cle-
 ctionem. Obscurissimè verò, *τὰς συνεχὰς τὰς
 ἀπέμικτους αὐτῶν*. Quid est enim *συνεχὰς*? Quasi
 cum dicas, continuationes plantis enenientes:
 Post hæc, quod excussit iam, quasi nouū quæ-
 situm reponit, *ἔτι*, inquit, *ὡς ἔρουσι τὰ φυτὰ ἢ ἐν
 ἰσχυρῶν, ἢ ἐν δὲ δὲ ἀδυστησίῳ διαδύσει ἰσχυρῶν*. Profe-
 ctò mirificam dicendi superstitionem, quæ
 plantis attribuit animam, animæ affectus au-
 ferat. Habet enim mores suos planta qui à ve-
 getatrice proficiscitur. Non in iracundia qui-
 dem aut eiusmodi: sed quo dicimus, in morem
 fluminis versas anguem caelestem interstitum
 e. iiii.

finus suos explicare. Vt mos aquæ sit in procliui deorum veritum ferri. Nihil enim est aliud mos quam modus, extritis mediis elementis. Non habent animalis animam plantæ: tuam habent. Non habent animalis affectus plantæ: suos habent. sic enim mollius dicitur, si morum vocabulum vos offendit. Affectum verò sic statuimus, sicut appetitum statuimus, sine phantasia scilicet. Ita falluginem appetit palma & crethmon: qua lactuca percat. Is est affectus ille, atque huius similes alii. Non enim à seipso motum erumpit gummi, sed exactum ab expultrice. Iccirco plantæ quoque primo vere dicuntur *φύκη*, sicut & animalia quæ videntur in Venerum, eadem potissimum tempestate: vnde & verbum nostrum hoc à Græco illo. Illa verò verba omnino æquiuoca sunt. Non enim aspernabor tam commodum vocabulum. Audite verba: *ὡς τε δὴ δεισὼν ἰσὺν δὲ δεισὼν φύκη*. Ergo, inquam, est hic æquiuocum *φύκη*: Hac lege non veniet appellatione animæ plantæ: anima. Quod si verum est: vita quoque contra quam profitebatur, ambigere de plantis & animalibus dicitur. At *ζῶον* dicebat: *ζῶα* negabatur. Tamen est actus animæ vita. Denique si animæ, ut dicebat, in planta est, animæ affectuum pars in plâta erit. Suo quidque scilicet modo, anima, affectus vita. Alioqui ex iisdem principiis illud deducemus. Animæ pars in equo est, ergo non habet *ζῶον*. At habet suos, licet non humanos: sic lactuca suos affectus, etsi non equinos. Et translata plantam diuersas in regiones, per initia agræ pati peregrinum cælum: postea paulatim assuescere nouis impressionibus. Asperiores verò nobis etiam nunc restant salebræ in extremo scrupeli huius itineris: lapides enim loquuntur. *ἰδὼν δὲ τὰ μέρη τῆς φύκης ἐξ ἧς μέρον τὸ φυτόν μιν κινεῖται ὁ λόγος, ἐξ ὧν οὐδὲ δεισὼν δεισὼν ἰσὺν δὲ δεισὼν μέγιστος διαφραγξὶς ἀπελευθερωμένη τὰ μέρη ἧς φύκης*. Quid? Nonne cuique materiæ parti materialis formæ pars designata est, ita ut cum illius sectione secetur ipsa quoque: species verò ipsæ, specierumque partes, tum finitæ tum notæ sunt. Quod si negat persequendam esse illarum historiam, quia multæ sunt, quare dixit *μέρη*, non autem *εἴδη*? Omnino hæc eiusmodi sunt ut non perplexius quicquam ab Heraclito scriptum putes. Cuius commentationes ad naratorem Delium remittebat Socrates. Neque illum deterere debuit à recognitione generum ignobilitas (ut ipsi videbatur) quarundam specierum. Nihil enim est in naturæ celsu otiosum, nihil despiciabile. Quapropter Aristoteles, quæ certis præscriberentur differentiis, digere omnia: quæ rariora sunt atque incertiora, narrat extra ordinem: quod fecit in libro de miraculis quæ perceperat auditione. ignobilia remittit ad naturæ ordinem sine nomine. Quemadmodum *ἐκ τῶν ἡρώων* in circulo quarendum reliquit ex trigoni principiis. Nam si-

» itineris lapides enim loquuntur. ἰδὼν δὲ τὰ μέρη τῆς φύκης ἐξ ἧς μέρον τὸ φυτόν μιν κινεῖται ὁ λόγος, ἐξ ὧν οὐδὲ δεισὼν δεισὼν ἰσὺν δὲ δεισὼν μέγιστος διαφραγξὶς ἀπελευθερωμένη τὰ μέρη ἧς φύκης.

A cuti natura haud multo studio contendit ut talia faceret frequentiora, subtraxitque tum à conspectu, tum ab vtu hominis: ipse quoque vicissim de ea contentione studiòque, quod alii adhibere consueuerat, remisit. Vocat igitur naturæ opera talia, *κατὰ φύσιν*. Galenus quoque optimè sensit id. A sapientiæ studio o nobilitate tantum occupanda, non omnia complectenda. Quod & ille diuinus canebat vir: *Non ego cuncta meis complecti verbis opto.* Vbi modestiam videtur auxilium, verborum efficaciam, more suo. Neque enim solùm teie voluntatis imperio abdicauit, sed etiam votis abstinuit, omnia complectèdi. Concludit deinde sic: Enatam stirpem non mutare propriam habitudinem, nisi ab euentis extrinsecus accidentibus. At mutantur in alias nulla cautâ manifesta. Quin à tempore mutari (quod ait) falsum est. Si enim mutaret tempus, semper mutaret. semper enim est. Clarius patet, aliam velle cautiam. Adhibito sanè cultu non mutatur. At cultura nihil agit aduersum tempus. Ad hæc, tempus est tractus motus siue duratio, siue quid aliud aptius conuenit. Est igitur aliquid consequens quantitatem in quantitate: nempe corpore quanto. Quantitatis actio nulla est, at omnis mutatio, actio. Tum autem quo naturæ decreto faceret accidere substantiam? Generatio nanque actio est ad substantiam. Quod autem corrumpit hoc, idem gignit hoc aliud, aut hoc proportionale aut hoc simile aut in actum producit, quod erat in potentia. Si cetero corruptio potentia, actus generatio. Quod fit in femine, cum ex eo fit animal: in oio, cum ex eo fit auis, aut piscis, aut serpens, aut cuiusmodi. Quia, ut subtilius loquamur, corrumpitur priuatio. Quæ tam est necessarius principium ad generationem, quam necessarius est principium est vacui, ad motum. Hæc autem non nisi subtilibus ingeniis explorata sunt. Si cillid hæc eadem ratione vanum est, *χρονική ἀδυναμία*. Imbecillitas enim à tempore nulla provenit, sed à contrariis, gelu, aestu, squallore aëris aut terre. Quæ tres voces excessum frigoris, caloris, siccitatis cum significant, iccirco vltus sum quia facilius patimur ab ipsis. Quartum nomen, quo nimium item humorem indicare possem, non habebam. Non enim fuerit *βληχρὸς* / sed hoc ab illo potius. Hæc ergo foris oppugnant, & nihil otiosius intus laboramus contrariis qualitatibus, vnde fit senectus atque solutio cõpaginis naturalis. Habetis secundum caput à cuius partibus propositis deducit partes narrationis, quâ instituit in sequenti. Poni itaque à tempore partium differentias. Florum, inquit, & fructuum, & foliorum, in plâtis quædam perennant, quædam non. non enim permanent sicut cortex. Ergo intelligit, nulli corticem decidere, folia verò quibusdam tantum. Omisit verò nobilem atque iucundam historiam, in exemplis, quæ potuit adducere, nec adlucit. Citrus folia non amittit, fructus alios

Non ego cuncta meis complecti verbis opto.

Quin à tempore mutari (quod ait) falsum est.

C corruptio potentia, actus generatio.

D Non enim fuerit βληχρὸς / sed hoc ab illo potius.

alios maturos habet, alios affectos tantum, nondum etiam perfectos: alios inchoatos modò, alios in spe floris: ut intelligatur, etiam in plantis proportio quædam supercrescentationis. De cortice item videndum. Aliquibus, nisi auferatur, nocet: quod de subere dicebatur: & decidit vitibus, & *σπειθήρον* tua arbuteo generi. Verba deinde sequuntur perplexa satis, *καὶ τὸ σάμμα πῆρῶν ἀπὸ τῆς ἀπορίας τῆς ἀπορίας τῶν πῶν δὴ πῶν αἰπῶν*. Quali sit aliud corpus præter frondes, quod ab arbore defluat. Et vulgum simul cum aliis philosophis securè secutus est, in verbo *ἀπορίστην*. Non enim arbor abiicit, sed ipsa cadunt. Sic Aristoteles: Equus ἀποβάλλει δέντες. Sic puer ἀέλωσ, cui nondum excidère dentes. ἀπορίστην melius Theophrastus & Hippocrates. Aggreditur post hæc causam, propter quâ labantur frondes, tamen si non erat causis reddendis locus hæc: sed ad sequentem librum integra deferenda consideratio. Is primus error: alter non minor, quando nullam ponit tertius, ubi nugatur. Ait enim, semper ab arbore partes non discretas cadere. Sic enim ait, *πῆρῶν μέρη μὴ διακρίσθησιν*. Quæ nanque sit hæc redditio causæ? quæve cadunt partes non discretæ? non enim rami. Quin comparatio dissipat sententiam. Sicut, inquit, in homine pili, & vngues. Nam & pili discreti sunt, neque labuntur annuo casu: & vngues nunquam, nisi morbo, amittuntur. De Ceruinis potius cornibus loqueretur. Empedocles quoque hæc inter se voluit comparata. Cuius duo versus ab Aristotele recitari in libro De affectibus mistorum: *Ταῦτα, τὸ γὰρ πῆρῶν φύλλα, καὶ τὸ ἀπὸ τῆς πύλης, καὶ τὰ πῆρῶν ἰσὺν τῆς πύλης, καὶ τὰ πῆρῶν ἰσὺν τῆς πύλης.* Verum aliis alia causæ est. Nam nec squamam, nec pennam, neque pili excrementa sunt, vel mugili, vel aquilæ, vel equo, sed partes officiales aded: quæ vel vitiles, vel etiam necessariae. Quamquam enim aquilæ vita non pendet à pennis, vitæ vltus pendet tamè. Pili verò in homine nulli necessarii: quidam verò aded sunt inutiles ut etiam impediunt vltus vitæ: cuiusmodi sunt ii, quos in superiore labro mystacæ Græci vocant. Nam quod ait Galenus ad regendum homini datos à natura, tollit eius prudentiam, simûque eleuat eorum fidem quæ de ipsa prædicabat: Ex edificasse nobis mansi (quod & Philosophus ait) quæ futura esset instrumentum instrumentorum. Cæterum ineptia huius pertinaciz apparet in cadaveribus, quibus pilos crescere manifestum est: cum tamen illorum iis nullus fit futurus vltus. Cæterum excrementorum rationem ac finem declarauimus aliâ. Quæ verò sequuntur, valde me perturbant. *πῶν ἡρώων τῆς φύκης, ἢ ἐν αὐτῆς τῆς μέρης ὅθεν ἐξέρχεται, ἢ ἐκ τῶν ἐν ἄλλοις*. Communis est & pilis, & frondibus casus. Quo differunt postea? Quia pili, inquit, aut iisdem exeunt è partibus, aut ex aliis. De pilis non est hæc histo-

ria propria, de frondibus est de pilis narras, de frondibus nihil. Vtro igitur frondes atficiuntur, aut deficiunt? Excuntne indidè, an aliquid? Nam in iis quæ furculos è ramis fundunt, furculi non prodeunt inde quâ se se priore anno frondes extulerant, sed ex oculo qui in cauo pediculi frõdis extuberat. In illis autem quæ ramos nullos emittunt, cuiusmodi sparum est, etiam atque etiam considerandû censio. Deinde redit ad præfite errores. Arborum partes indicretas esse: hoc enim est *ἀδύνατον*. At frondes quis non videt hæere? Nihil otiosius profectò, atque Ceruo cornua, & vngulæ, & dentes. At hæc, discretæ omnia, materia, forma, finibus. Sic & ipse mox pilos esse animalis partes, ut frondes arboris. Hæc tamen haud videtur causâ, quam ob folia delabantur. Quin de foliis ambigunt, partem sint: quia, cadunt. Tum quare cadant, quærimus: cum sint partes. Quæstionis ratio. Totum non esse totum demptis partibus: ergo ne esse quidem, sicuti dicebamus. Cum verò casus explicat affectionem, turpissimè dixit, *καὶ ὡς ἀπὸ τῆς ἀπορίας τῆς ἀπορίας*. Si enim indicretæ essent, non amitterentur, sed ditrumperentur. habent enim principia cohesionis, non continuitatis. Sed iam cum ipso ad aliud caput nos conferamus, in quo partium statuit differentias: magno sanè lapidum. In hoc enim de partium scribit affectibus: at id accidens est. in sequenti de differentiis: at hæc substantiales: atque ab iis accidentium *σπεισάσις* notiores. Antecedat enim notitia quantitatis figuræ coloris, situs cognitionem casus foliorum. Hæc igitur notiora tum natura, tum nobis. Quippe & magis cõmunia, & sensui propiora. Sed videamus, quemadmodum sapit Aristotelicas diuisiones. In partibus, inquit, per magna differentia est in multitudine & paucitate, magnitudine & paruitate, vi & debilitate. Hoc autem propterea est, quod succus qui in magnis arboribus est, in quibusdam est ut lac, qualis in ficu. In aliis liquidus, picis similis: qualis qui de vite stillat. In nonnullis *ἀρρηχθῶς* quemadmodum in origano, & in planta quæ dicitur opigalis, & aliis. At aliter animalibus Aristoteles præscribit differentias genere, specie, quantitate utraque, qualitate, proportione, loco, situ, *τῶν ἐξ ἧν, καὶ μὴ*. Genere differet equus à corui crure. Specie, lingua pfitraci, à lingua picis. Quantitate continua, pes phœnicopteris, ab alaudæ pedibus. Discreta, mamma mulieris à mammis canis. Qualitate, ut figura, calore, moribus. Proportione, piscium spinæ ab ossibus terrestrium. Loco, ut nulli iecur ab aliis. in læua nanque situm est parte. Situ, ut cornua lupina, prona, surrecta. A quibus postremi prædicamenti capias exemplum. Habet enim ceruus, cerua caret: extra vnam, cuius cornua seruantur etiam nunc in Francia. An verò succum pro causa debuit afferre? Vt quoniam in quibusdam est liquidus, in aliis lacteus,

ἀδύνατον.

ἀδύνατον.

C ἀδύνατον.

D ἀδύνατον.

in nonnullis piccus sit: iccirco differant partes multitudi- ne, magnitudine, vi. Vt onyitã, quodd magna tantum arbores nonnauit, in quibus agnosceret lac & humorem liquidum: cum tamen longè maior sit numerus herbarum lactariarum. Vereor autem ne sibi ipse imposuerit: vbi nos vitibus carere putaret. Nam qui speraret aliter sese esse peruersum nobis, è vitè manare succum liquidè: similem picci? Consultat: ita cõstituitur. Quædam validæ, quædam imbecilles, quædam totæ, quædam sola radice aut stipite. Abies valida est ipsa, radix imbecilla: rapi scapus inualidis, radix firma: ciculo v- trunque robustum. Ita etiam quædam plenæ, quædam inaniore; vnde succorum quoque ratio non contemnenda comprehendatur. In vicesima lectione propositarum quæstionum scri- ptum est, Inanem caulem quæ ferant, id eis e- uenire propter debilitatem. Cæterum id aliter se habet. Quippe ex iis quæ plenæ sunt, vide- mus aliquas imbecilles. Eiusmodi salix, tilia, po- pulus. In vacuis ferula valida est nempe filo va- lentissimo, neque respondet analogia. Dentifor- buxo stipis est quàm quæritur valètiore quæ- cus. Neque putandum est: naturam in id vn- quam intendisse, vt impletur aliquando sceni- culi scapum: nihilo magis quàm sit vnquã pe- des homini quatuor meditata: essent enim im- perfecta sibi plantæ illæ. hoc autem nemo di- cat, qui modò Philosophiæ limen salutari- Quod reprehendebamus, attributum lac: grã- dioribus: quando fruticuli multo plures abun- dent, admittit illam quoque castigationem. Quippe magnas illas vbi nominauit, admiscet earum censui, pusillum fruticem origanum. nam *τὸ ἐν οἴσιν*, nota est repetita partium distin- ctarum. Agedum, Ferreri, tua hęc opera opus est, vt sciamus, quænam sit planta *ὀρυγάνου*: & quid sit *ἀργεῖου* succus in origano. Quænam sit in eo vetustatis aut principatus prerogatiua, do- ce nos si quid habes. Habeo, inquit ille, Origi- nem, originalem is eum vocat. Mihi tamen duò facessunt negotium. Primum, quia non mul- tum ex origano suus succi: alterum, quodd vn- cuique plantæ suus est succus à natalibus ipsis statim. Illico, inquam, vbi dici potest, plãta est: dici item potest, succus eius est. Neque ante o- riganum origani succus est: neque plantæ cui- piam post plantam ipsam. Ita *τὸ ἀργεῖον*, neque ori- gano absolutum quiddam est, neque *τὸ ὀρυγάνου*. Hanc tam plebeiam concertationem ad- or- nabo narratione rei non contemnendæ. No- stis eam trichomanis speciem, quam vocat ca- pillum Veneris, vt ea sit arida si tangatur, vt prorsus exusta videatur: & nomen ipsum adi- anti fauet opinionis. Ex eius herbæ libris qua- ternis, parum abest quin tantundem prematur succi. De opigaide, nihil hęc mutat. Authores ergo multi cum minus bonis vocibus vtantur, sibi solis videntur scripsisse. E populi verò se- ce sumpta vocabula suis cum autoribus interiè- re.

A Quamobrè neque in oratione dignitas, neque in cõsentis mantit fides. Opigais autem fortal- se hinc sit, vnde vel Medicus vel Cyrenaius eximatur succus: vel etiam ipsum opium hęc exemplum statuat papaueris, non laboro: vtter- que enim *ὀπῆ*. Neque verò vos later quot plã- tis nomina casus immutaret. Euerfis imperis victoria transtulit in victos etiam linguæ ius. Vel Asiam nunc ipsam aspicite penè totam: vt misera in spuriorum abierit mores. Hoc e- nim iunt Scytharum Parthi, à quibus Turcæ. Vnde hi Mutulmani, illi Befermani. Nam de Græcia nihil dicere quàm lugere, satius puto. Quot censetis repetita sub aliis nominibus? quot aliena nomina haud suis stirpibus attri- buta? Ita quærimus interdum, quod habemus: quod abest, habere putamus. Etiam apud Pau- lum videtis barbara vocabula. Inter quæ Mi- damuda in Aboali codice, librarii inciticia, mē- dotè scribitur. Proclus quoque in libro de Magia, carduum vo care videtur cnebisom. Itè raccinum virgultum quoddã aculeatum: quod alioqui non explicat, cuiusmodi sit. In hydro- scopio, quod Democriti nomine circūfertur, & in libris *ῥαντοῖσιν* habetis multa, quæ pertur- bant Herbariorum diligentiam. Diu latuit a- melus Virgilianus. Ethodie quoque bocchus flos quid sit, in culice quæritur. Verum conti- gerit hæc calamitas seculorum successionibus, fortunæ vicissitudine: vt cichoreacea vocetur aliter à Theophrasto quàm legantur in com- mentariis Dioscoridis. At aues quot ab Ari- stophane ponuntur, quorum nomina nulla scri- pserit Aristoteles? Vt contenti rebus appella- tionibusque certis, desinamus iam periclitari diuinando. Tu verò vbi voles expedi. Rufus, inquit, planta est partes habens siccas: alia hu- midas, & eiusmodi. Quasi verò non omnis planta partes habeat solidas ad consistendum, alias liquidas, quibus illæ & alantur & conti- neantur. At iam posuit prius differentiam spe- ciert: m quàm generis. Prius enim lacteum, & picetum dixit, quàm liquidum. Nam illæ sunt huius differentia. Post hæc dicit: Plantas ali- quas habere distinctas partes, neque similes, neque æquales. Aliis esse similes, sed non æqua- les: aliis æquales, sed non similes. Quibus pro- fectò verbis nihil esse potuit fallacius. Dum e- nim argutatur in vocum transpositione, puta- uit orationis concinnitate rerum naturã con- tineri. Nos verò vim ipsam perspicimus: nec opera ponetur frustra. spero nanque in tertio partitionis membro circuli quadraturam in- uentum iri. Ibi partes facit quantitate pares, fi- gura dissimiles. Mirificum Architam qui folio æqualem spinam agnouerit. Huius adiungit dis- ficilem sententiam: Locum iis præscriptum esse nullum. Quis nescit suum cuique locum, lo- ci que finem esse præstitutum? Ex oculis ra- mi frondésve semper exeunt. Omnibus cor- tex extimus est, semen intimum, & medulla: ra- dix infima.

dix infima. Fructus, vbi flos aut analogum ex- titit. Post hæc concludit caput certis legibus, differentiam ab accidentibus. Impure tamen loquitur, cum sic dicitur: *ὁ δὲ ἄλλοτερον ἐν τοῖς ἀμείλις μέρεσι γυγνόμενον καὶ λῶς. ὁμοῖος δὲ καὶ τὸ ὄμματι ἀπὸ ἐν τῷ ῥεῖματι, ἐν τῷ ἀμείλις, ἐν τῷ πικρῷ, ἐν τῷ ἰσχυρῷ, καὶ ἐν πικρῷ ἄλλοτερον συμβεβηκότων ὄντων.* Assentior e- nim ad figuram pertinere non nihil asperitatem: non esse tamen figuræ quippiam. Non enim al- peritas est illa superficies, sed affectus superfi- ciei expositione partiũ, quo tactus progressus discontinuatur inæqualitate. Igitur ex illarum situ figura fitin ipsa illius planicie variatione. At asperitas suo *τῷ π λῶ δὲ* refertur ad tactum, Non enim dicitur asperum quicquam, nisi ad respectum tactus. Sed pauci potuerunt operam in prima Philosophia. Quin ipsa inæqualitas non est figura sed relatio, & quantitatis affectus non figuræ: sed affectus figuræ similitudo est. at asperitas est inæqualitas superficiei. Præterea tametsi color aliquo modo ratio est, qua figu- ra vilis fit: (quippe non est figura vilis in cor- pore translucido) tamen non est ratio color, qua figuræ notio capitur aut sentiu aut intelle- ctione, sed alia dicitur: nempe lineæ vel linearum secundum suas partes situs, & linearum mutua dispositio. nisi velitis etiam addere quantita- tem. Quandoquidem aliud est quadratum, aliud *ἑπταγωνῆσιν* idea. Lineæ partium situs intel- ligitur diuersus in recta & obliqua, vnde figura variatur. Linearum dispositione figuram con- fieri etiam tyrones sciunt. Non pendere figuræ cognitionem à colore satis patet: idem enim esse triangulum & quadratum alba. Tanto mi- nus dabit illud pro confesso, aut pro vero Phi- losophus: per densitatè aut raritatem cognosci figuram. Omisit etiam quantum membrum si- milium & æqualium: quod neququam fuisset ab Aristotele prætermisum. Quæ in calce sunt, haud magnum afferunt momentum ad scientiæ perfectionem, sed neque multæ indi- gent operæ ad explicatiõnem. Quapropter quintum iam caput aggrediamur. In hoc quin- to capite fructuum declaratur situm. Ego qui- dem à foliorum atque ramorum situ cœpisse prius. Frondes alii ad cacumen, vt pino: alii infernè, vt ceratias: plerisque in ramis: her- bis multis in stipitibus folia: surr ete lauro, de- uexæ abieti. Tum à figura, colore, magnitudi- ne, crassitie, frequentia, duritia, nervis, dorso, venis, oris, asperitate, horriditate, rigiditate. & horum contrariis, si qua sunt. item ab aliis affe- ctibus. Nam quædam pro loco aut situ aliam atque aliam figuram sortiuntur: vt in scabiosa, coriandro, scirpentaria. Quædam solstitio in- uertuntur: alia ad solem circumaguntur. Pri- mam differentiam designat à loco, propterea quòd aliqui supra ipsas frondes producuntur, alii infra. Ac prioris membri maxima pars ar- borum popularis est: posteriori pauca com-

Aprehenduntur. Ficus *ἀμφοτερεῖς*, grossos enim supra frondes gerit. (Botæ vocantur à Vene- tis, cætera Italia Florones appellat.) Alterũ ge- nus infra erumpit. Aliam subdit huic differen- tiam haud abfimilem. Illa erat relatiua: hæc erit absoluta. Quidam fructus à truncò exeunt, quidam ab radice, quidam ex ipsorum medio. Sic enim ait: *πρῶτον δὲ καὶ ἐν ἰσχυρῷ.* Huius postre- mi non ponit exemplum. Secundi esse modi ait *Ἀγυπτίας margaritas. Videtis & ἠκιδιανῶν.* Hoc enim est vingi, & arachidna Theo- phrastrũ. Cuius Philotophi lapium vel hinc a- nimaduertere potes: cum dicebat ille caulè fru- ctus aut floris caulè procreari: in hiçe enim funditur ab radice. Vel ex eo quòd non omnes caules fructum florémve gerunt. Non enim tri- chomanes, non filix, non laticum genera quæ- dam, non omnes populi. Exemplum primi pe- temus à ceratiis. In tertio verò membro non satis mirari queo fructus locum, qui radicem inter ac truncum sit. Et locum hunc, inquam, hęc mecum ipse quæro: & historiam non me- mini, quæ mihi loci huius facere possit suspici- onè. Sed quis ferat, quod ait deinceps? Qua- rundam fructus, & frondes, ac neruea filamen- ta indidreata esse. Hoc enim est *ἀδύκωνται*. Ne- mo vnquam, puto, vidit arboris cuiuspiam fru- ctum & folia confusa simul. Nam folia quæ- dam etsi manduntur, veluti folia tambor: at ea non sunt alimenti vice, sed medicamèti potius. Hac enim lege frondes omnes esculentæ (vt olera) fructus explerent naturam. Aliam hinc aluit differentiam. Quarundam folia esse inter se omnia similia: in aliis non item. Rectè hæc quidem. nanque si scabiosa folia conferas ama- summis, vt supra dicebamus, duas esse dixeris illorũ matrices. Sed & in agrimonia non est omnibus eadem facies. Quam naturam cum negligentius Dioscorides explicaret, implicuit nos haud contemnendâ dubitatione. Parthenii folia coriandri foliis dentibus siue exilibus, *λεπτοῖσιν* quidem, similia dicit. Vtra intelligit? i- ma ad radicem, an summa ad vmbellam? *λεπτοῖσιν*, éstne sicut angustum in vacuo, ita exile in cor- pore, latitudine, & profunditate parua, cuius omnia vnde cunq; latera propinqua sint? an tenuitatem solam dicit profunditatis, quæ con- traria est crassitie, & latitudinem concedit? Il- la exilitate cotula nostra referretur ab illis sum- mis foliis: hac tenuitate lata folia repræsentan- buntur in matricaria. Cætera vtri que commu- nia æquè omnia: virosus odor, flos, natalia, cra- sis, vsus. Fauco tamen cotulæ: quando chamæ- melo, quod ibi describit, simiior est: atque, vt sciant quinesciunt, ita similes vt eadem putem speciem, sicuti Molosium & Corfos canes. Differre tantum qualitatibus ignotis nobis, quæ capi queant ab vna specie. Quænam mo- dum agrestis fera, & Heroica humanitas in vna hominis specie. Nanque in eodem loco legi, ac commistas indidreata quidem, chamæ-

melum, cotulam fetidam, cotulam odore nullo, ne si fricaretur quidem, præterquam herba-
 ceo. Iſtam verò Diolcoridis ſecuritatē, quam
 de nobis præ ſe ferre viſus eſt, non ſemel experi-
 tumus, pudenda ſæpe doctōrum vſque ad
 conuitia velitatione. Sui nanque eupatorii flo-
 rem ſi pinxiſſet poſteritati, non nunc diſquire-
 remus, utrū eſſet agrimoniāne an ea qua vtun-
 tur vulgō. E quidem non obtundam, ne graua-
 tim videar admittere ſapientum iudicia, utro-
 que vtor ſimul ſemper, vbi requiritur eupato-
 rium. Ita & calumniam fugio & periculum vi-
 to, neque illis non credens neque mihi habens
 fidem. At enimuero non faciat natura Deus,
 vt agrimoniæ folia cannabiniſi ſimilia ſint: niſi
 vel præſtigio fiat, vt id quod cernimus non vi-
 deamus: vel eorum mutet figuram, ſcindatque
 continuam planitiem illam quinque partito,
 atque digitatam faciat pentaphyllo ſimilem.
 Sed hæc videbimus, vt excuſſeris tu Cæſar in
 tuis commētariis. nunc ad propoſitum. Quæ-
 dam, inquit, ramos pares habent: quædam non.
 Ex æquo & bono, vt conſueuisti vos, Minu-
 tium intuens, non ex ſummo iure. Qui enim
 ramos tam oculatè metitus eſt, vt ſine fidei aut
 pudoris periculo queat hæc ita pronuntiare.
 Hæc omittit differentias: & affectionem ponit
 naturalem omnibus communem: augmentum
 ſcilicet atque additamentum. Quo loco præ-
 poſterè loquutus videtur. Eſt ſiquidem *αὐξάνου-
 σις* quàm *αὐξήσις* prior. ſcilicet *αὐξήσις* eſt ali-
 menti, *αὐξήσις* corporis. Et non ſuo loco par-
 tes enumerat: *ῥίζα, ἄκρον, φῦλον*. Deinde cum
 dicit: ſimiles eſſe membrs humanis plantarum
 partes, quæ continent alias partes: oftendit eſſe
 partes compoſitas: radicem, ramos, ſurculos,
 truncos. Itaque rectè *μέλαν* dixit. Sic etiam Ari-
 ſtoteles in principio hiftoriarum. Sic Latine
 membra, non ſolum partes. Verùm curta ni-
 mis ſententia eſt. Quasi verò non & cæteræ
 partes, ſimplices dico, augeantur. Id etiam ni-
 hilo prudentius: Media, inquit, radix eſt inter
 plantam & alimentum. At radix, nonne plantæ
 pars eſt? Quònam ergo modo fuerit inter plā-
 tam & radicē media? An murus eſt inter viam
 & ædes medius? Erit igitur medius inter ſe &
 viam. *τὸ μεταξὺ* habemus apud Ariſtotelem,
 quod neutrius eſt. Hoc differt à continuo: cui-
 uſ terminus partium partis pars eſt. Addit ab-
 ſurdum inde loquēdi morem. Non ſolum, in-
 quit radicem appellamus, ſed etiam vitæ cau-
 ſam. Eam plantis afferre victum, tanquam por-
 titorem, fatemur. At quis dixerit, homini vitæ
 cauſam eſſe os? Hoc enim eſt plantis radix, ex
 Theophrasto & Ariſtotele. Habet tamen in
 plantis vni cum radix officium, excipiendi. In
 homine verò, & excipiendi quod habet opus,
 & tum mala expellendi, tum bona emittendi.
 Id quod diuinis Plato verbis in Timæo, *ἡ δὲ ἐπι-
 στήμη* eſt *ἀνεὶς καὶ οὐκ ἔχει* (ſcilicet *ἡ ἐπιστήμη* *ἢ ἡ ἐπιστήμη*
ἀνεὶς οὐκ ἔχει). Haurite, verò obſecro vos, neſtar illud,

*πὲρ τὸ λογισμὸν ἔχει ἢ ἢν ἢν καὶ κατὰ τὸν φρεσίνον κέ-
 λυσιν, καὶ ἀνεὶς οὐκ ἔχει, πῶν γὰρ πῶν*. Quod verò non
 fit vitæ cauſa radix patet ex iis arboribus quæ
 ſolo cacumine amputato, perirent. Contrā in
 animalibus quibusdam, viuunt enim mūſcæ
 abſciſſo capite: ergo ſine ore. Non eſt igitur
 vitæ cauſa os. nihil magis quàm ſpecus fontis.
 Pro certo habent ſaluarum decacuminatione
 abietem interire: verùm quòd huic addunt cu-
 preſſum, nobis id ſaluum compertum eſt, niſi
 fortaliſs adiungant ætatem. Nouella nanque
 manu noſtra pacta cacumen amiſit caſu: quæ
 etiam nunc viuunt ingens, priſtini verticis in lo-
 cum proximo ramo ſubſtituto. Hæc igitur ar-
 gumenti pars eſt, quòd radice non læta, & alia
 parte læta, plantæ quædam moriuntur: altera
 pars eſt, quoniā abſque ea viuunt alique plan-
 tæ, tum quod maximum eſt, ſemen & perferit
 & perficiunt. Tale eſt ſemperuiuum. malaba-
 thrum quoque prædicabant veteres, eiufmodi.
 Verùm nunc apud Indos nihil tale reperit-
 ur: ſed Græcorum mendaciorum veſtigia ma-
 niſta in arbuſcula *ἐλακιδίου* nature, ſicut lo-
 quitur Theophrastus. Aduoluit enim ſeſe tem-
 bul adminiculis maſionæ modo. Cortex quo-
 que vel medulla tota ſi moro tetraharatur, vitam
 ſimul auferri Theophrastus auctor eſt, in quin-
 to de cauſis. Suprà tamen memorabamus, abſ-
 que medulla vitem viuere Conſtantini præce-
 ptis: vnde prodeant vitæ quas vulgus Corin-
 thiacas vocat. Nam Theophrastus idem *ἐπι-
 στήμη* medulla lignum in acino provenire dicit.
 Vnde ſcire potuit id, niſi ſi ea ſublata nullum i-
 bi granum compareret? Medullam tamen qui
 ſinder, facturus inſitionem, ei opera perditur, vt
 vulgō perſuaſum eſt. In vulgaribus racemis a-
 cini mai ores habent gigarta, minores non ha-
 bent. Idem in primo de cauſis ita ſcribit, rami
 etiam præter radicem habent in ſe principia
 vitalia innata. Ergo non erit radix plantarum
 vita. Quòd verò, ſicuti dicebamus, ori queat
 comparari, Mneſitheus quoque docuit. Is inep-
 tas radices aliquas aiebat ad alendū, quia mul-
 tum ſucci traherent: ſed que adco vt excoquen-
 di poteſtas plus haberet operæ quàm virium.
 Ad alias nanque deſtinatum partes ipſæ ne-
 queunt conficere. Itaque vt in ore animalis
 ſuccus nondum perfectus eſt, ſed affectus tan-
 tum: ſic neque in radicibus. Quam omiſit ra-
 tionem, ſic in eas, Radici non eſſe perpetuè at-
 trahendum, ſed quantum ſatis habeat. expe-
 reliqui à partibus ſuperioribus. Ipſam, quod
 pro ſe facere ſentiat, retinere: atque è re ſua
 ſuo more coquere. Radicem Democritus
 quoque vitæ ſtatuit auctorem. Tortas arbo-
 res viuere diutius, propterea quòd vegetiore
 nitantur radice. Succum enim ab ea intercipi.
 Iccirco non corrumpi eas ſuperfluo atque ad-
 uentitio, quemadmodum contingit paluſtri-
 bus. Similem deprehendemus apud Philoſo-
 phum rationem. Claudos eſſe libidinoſos, re-
 tenta

tenta ſcilicet vberiore materia ſupernè. At
 proceras rectilique arbores minus diu viuere.
 Ego verò in promptu multa memini quorum
 præſidio ſecus ſentiam. Quercus rectiſſimas,
 grandiffimas, vetuſtiſſimas: ſalices flexuo-
 ſas æui breuiſſimi. Cupreſſus longæua eſt, &
 pinus: utraque rectitudinis atque proceritatis
 ſpecie viſenda. Hæc plantarum natura ſi cum
 animalium genere comparatur, longè diuerſa
 videatur. voracia nanque animalia parum vi-
 tuunt. Igitur plantæ longæuitas non acribetur
 ex multa radicis attractione. Argumentatio-
 nem, Philoſophi more ſic explicemus. Radix
 non eſt vitæ cauſa efficiens, non forma, non fi-
 nis, non materia, ſed materiam excipiens pri-
 ma pars. Quam materiam exceptam ipſam non
 potius tranſmittit agendo quàm amittit patiē-
 do, cæteris ad ſe trahentibus partibus. Nimi-
 rum attractione ſubit ſuccus, non appulſione.
 Ieſemini talea noſtra manu pacta primo ſtatim
 anno florē tulit: biennio poſt ſequenti plures
 etiam pertulit. Eam nos tranſfertè cum velle-
 mus ad opus copiarum, ne veſtigium quidem
 radicis inuentum eſt. Contrā, arancii, quòd
 gelu periſſet, triennio poſt effoſſi radicem mi-
 rati ſumus, non ſolum viuere ſed etiam lætiſſi-
 mam eſſe. Poſt hæc ridicula fundit. Stipes, in-
 quit, eſt qui ſolus à terra oritur, & ſimilis eſt
 hominis ætati. Verùm neque ſolus oritur è ter-
 ra ſtipes: nempe folia quoque prodeſt herba-
 rum primò. Ita ſalia canitiſi vox hæc, ſolus ex-
 cludat cæteram naturam. Quòd ſi intelligit ſin-
 gularem: nihilò felicitus, in fruticibus enim nul-
 lus eſt ſtipes. Quis non rideat collationem
 ſtipitis cum hominis ætate? Quæ temporis &
 ſubſtantię poteſt eſſe ſimilitudo? Reſoluantur
 verba in tua principia, more Ariſtotelico: ſta-
 tim ineptia deprehendetur. Subſtantię prædi-
 camentum ſimile eſt prædicamento meſuræ
 motus. Sed & partes omiſit quædam: alias non
 omiſſas repetit. Omiſit albumen in quercu:
 quod cum animalis pingui poteuit comparare.
 Sunt in adultis item partes aliquæ non ignobi-
 les, quibus nouellæ carent: vt in pino tæda: quod
 in ſecundo de cauſis proditum eſt. Repetit
ἡ δὲ ἐπιστήμη, quos ſtolones ſuprà dicebamus.
 Ab radice pullulare canit Virgilius. Si quis ve-
 lit arguari à frequentia (hoc enim eſt *ἀνέμοις*)
πῶλοι, vnde verbum illud (nam poteſt ab ani-
 malium foetura duci, *πῶλοι*) pollinem quoque
 dixerit acutè quis ab eo quòd *πῶλον* factum eſt.
 Cæterum à rotarum velitatione magis arridet
πῶλοι. Deſinit autem *κλάδος*, qui mittantur à
 ſtolonibus rami. At quàm bene quàmque pro-
 vocis vſu nõdum ſtatuo. Nanque apud Theo-
 phraſtum etiam à matrice ipſa, hoc eſt à ſtipi-
 te, prodeunt *κλάδοι*. Paulo poſt malè deſcri-
 bit, quòd bene ſentit. Quæ, inquit, *κλάδοι*
 habent, quædam ſunt perpetuæ, quædam non:
 ſed quotannis ſubnaſcuntur. Nam *κλάδοι* e-
 ſt ſi ſtolonum tantum ſit: at hæc differentia,

A perennandi, & intermoriendi aliis quoque
 competunt. non ſolum quibus ſtolones nulli,
 verum etiam ne ſtipes quidem vilis eſt. Lin-
 guæ caninæ nihil horum acribit. Diolcori-
 des: & ea moritur. Pinus non fructicat, & per-
 ennat. Perennat ſcolopendria, & lingua cer-
 uina, ſine ramis utraque, ſine ſtolonibus. Pro-
 pterea verò quòd non omnes partes ſupradi-
 cetas omnibus arboribus in eſſe dixerat, idcir-
 co recenſet eas accuratiùs. Quædam, inquit,
 neque ramos habent, neque folia: vt fungi &
 ſimilia. intelligit tubera. Addit aliam ſententiam:
 Partes omnes à ſucco gigni. Hoc fecit
 vt materiam indicaret. Nemo verò putat,
 animatæ rei partes aliunde concreſcere quàm
 è ſucco. Aut quis ignorat partes aliquot per
 ſentia conſtitutionis, non plantæ que nondum
 exiſtit, ſed è ſeminis conſeritæ ſucco? Poſt hæc,
 quemadmodum ſuprà diuerſa radicis atulit
 nomina: de medulla hæc idem capit conſilium.
 Eam non ſolum *μυελόν*, ſed etiam *αὐξήσις* no-
 minari: item *σπλάγγνα*, & *καρδίον*. Quo in
 loco delineatur ſententia Philoſophorum, qui
 in æquiuocis, tranſlatiſ, & analogis ſemper v-
 num primum ac principè loco ſtatunt, quòd
 ſit vel nobiliſſimum vel notiſſimum: idem que
 aliorum mèta, modus, meſura, caput. P roinde
 cum animal nobis notus ſit quàm plania
 (nobis enim nos notiſſimi ſimus) optime fa-
 ctum fuit, cum partibus noſtris indita ſunt
 prius nomina quàm generi plantarum. Et eſt
 animal nobiliſſima planta. Ac de cordis quidem
 vocabulo ſatis conſtat: infrequentior viceris
 appellatio: rarior quoque matricis vox. Non
 enim ad vitam, ſed ad generationem com-
 paratum fuit à natura membrum: quòd ſectus
 contineretur. Contrā, medulla vitæ cauſa non
 foetationis: vnde etiam cordis nomen partici-
 pauit. Locum medulla potius indicat quàm
 officium. Satis patet, à medio dictam. Apud
 Theophrastum & Xenophontem cerebrum
 dictam memini. Quem vocis vſum retineat et-
 iam nunc Siculi. Nec diſſimulauit eorum
 vicinis interpres Serapionis, qui popularis eſ-
 ſet oppidi Rhegii. Nam illi à Græca voce,
 cuius linguæ olim alumni exitiſſent, *πῶλον* *ἐπι-
 στήμη* aſtinem fecere *Κιſſιον*. Tametiſi lon-
 gè latèque parentem ſignificatum coarctarunt
 nunc limitibus plantæ, quam palinitam vul-
 gò vocant, longè aliam à cacto, ne cum qui-
 buſdam fallar. Ac quanquam longè abeſt ab
 officio cerebri medulla hæc: tamen quia cere-
 brum medullæ rationem obtineat, haud in-
 uita accepit conditionem appellationis. Iſte
 verò interpoſuit hæc importunè: Arborum
 partes ex eorum ſucco ſic concreſcere: Qua-
 tuor ex elementis conſtare ſuccum. Periti-
 nent enim ad libros De generatione: & cum
 qui debet inſcribi De miſtorum affectibus.
 Sunt enim propiora principiiſi ſcientiæ natu-
 ralis. Saltuarim deinde percurrit, & partes
 f. i.

aliquas agnoscit ad foliorum florumque generationem comparatas. Sententiam profecto longe alienam a scito Philosopho. Non rami frondes gignant, sed plantæ virtus quæ in ramis estificatur, vis eadem ramos ipsos in stipite, stipitem ab radice, vtrunque ex semine aut analogo. Si gignerent folia rami, nunquam aliunde gignerentur illa: at gignantur in herbis quæ ramis carer. Neque sanè generat vnguem manus, neque verò dentes caput. Quinetiam pessimè dixit, *πλάγιος*. nam quod ab essentia tale est, tale semper vti que est. Si igitur apti natura sua sunt ad folia generanda, semper existant tales, non *πλάγιος*. Ab hac diuisionis parte producit alias. Quorum vna florum generationem etiam surculis attribuit brevioribus: salicis exemplo. Sanè pannos demittit salix spicatum confertos, & lanitium quoddam, corylorum ac populorum more. Addit: Quidam & flores, & fructus, & alia quæcunque de semine generantur, atque ea quoque vnde illa continguntur. Verba malè conuoluta. Nam si è ramis præter flores & fructus exeunt omnia quæ de semine proueniunt: egredietur etiam, radix. Nunquid verò ipsimet etiam rami? Nam hi quoque de semine producantur. Partes exequutus, earumque nomina ac differentias, tum officia generandis foliis, floribus, fructibus, diuidit summum genus in genera media. Illæ sunt partes quibus corpus constituitur: hæ sunt vt generum species. Illas integrantes disputationum magistri vocant: hæ substantiales. Ipsa verba subiicienda sunt, vt appareat quam sit author idoneus ad hanc diuisionem. *ἢ φέρει εἰς τὴν ἀνδρῶν, πῶς ἢ μέσον εἰς ἄνδρῶν καὶ βοῶν, καὶ τῶν πτηνῶν ἐν αὐτῷ ὄρει, καὶ τῶν ἰσθμῶν εἰς τὴν ἀνδρῶν, πῶς ἢ λαχρῶν.* Proponamus in alia formula picturam huius rei, sic: Animalia quædã sũt aquatilia quædã inter aquatilia & terrestria. Et quædã sunt terrestria, quædã verò sunt iumenta. Auditis laruam, non Aristotelem. Prius dicit relatione quàm extrema. Non dũ scio quid herba sit, & eò me allegas ab arbore vt interea fruticem inueniam. Postea subinfers herbam, disiuictis penitus partibus. Sed & speciem separat exaduersum à genere suo: nempe olus ab herba, tum omisit *φρύγανον*. Nos ergo rectè: Plantam *φύτον*, in arborem *δένδρον*. *φρύγανον* cremium, siuicem *δάμνος*, herbam *βοτάνην*, quæ iam vulgata sunt. Quocirca minus vulgata his adiungamus: Non esse verum quod aliqui profiterentur, herbam esse quæ intermorta, rursus ab eadem radice fundit scapum. Multa nanque talia sunt cremia, velut pœonia, matricariæ serpentaria, & alia. Item contrà non pauca, & perennantes, & plures annos æuum suum transigentes: vt lingua ceruina, scolopendria. Alii dixerunt, herbas esse quæ caule careant, ne id quidem verum est. Hac lege excluderentur olea omnia: neque quicquam herbarum esset nobis edendo. Dignam sen-

entiam quæ per Plautinam scenam traducatur: in qua deridet suorum popularium coquus artem: *Qui, inquit, aliis super alias aggestis herbis, bonos vt sint efficiunt conuulsos.* Sed herba est cuius, satum exeunt ab radice. illico bina folia, post ea foliola, quæ de seminis in ipsa transmutari substantia sunt: primum. Nam in arbore, cremio, frutice, non hæc folia, sed scapus erumpit statim. In hoc igitur genere duplex natura est. Quibusdam nullus exit scapus, quod de canina lingua scribit Dioscorides: in nonnullis proucnit, vt è lactuca. Atque harũ vna differentia pro tempore. Sunt enim quæ citò, vt brassica: sunt quæ ita serò, ita rarò: vt à quibusdam *καυκα* natura sua sint existimata: qualis tussilago. Altera differentia de caulium numero, vel frequentia, vel singulari. In aliis tribus generibus egredietur scapus, aut vnus, aut plures. Si vnus, aut magnus, & est arbor: aut paruus, & est cremium: si plures, est frutex. Horum verò affectus proprii sunt: Arboris, vt ne intereat, & denuo subnascatur: Cremii & fruticis, vt aliqui tales sint, aliqui intermoriuntur: id quod cum herbis commune habent. Ad hæc, genera plantarum propter imperfectionem abeunt alia in alia, sicut & species. Nam silymbrii species in mentam, triticum in lolium: hordeum in auenam. Sic genera corylus, si non colatur, frutex est: item punica, si auellantur soboles, arborefcunt. Huius idæe proportio quædam est in brassica & lactuca, & paliuro. De paliuro scriptum est à Dioscoride. Lactucæ stipitem ad horum postes que situm prodit Theophrastus. Brassicam vidimus nos tam grandem, vt vnum folium, proceri hominis, rursus gratia, fuerit palliolium. Hæc Minutius, luculentam à me gratiam iniisti tu Bauius, qui tam modico loco tam instructam aciem ostendisti. Et sanè bene armata, nunc primum placuit. Antehac anfractus Labyrinthi mihi videbantur. De Frutice verò illo qui arbori affiniore est, etiam apud nos videor meminisse. Nam germinales arbores legere est in titulo, Soluti matrimonio, quarum è brachiis vltus esset, sicuti cremiorum ad cremiãdum. Hoc enim est *φρύγανον*, sicuti *φρυκτώειν*. Pollux in personis Tragicis pro arido atque adusto posuit. Sic Latini veteres flagrum. Et in silybris *γυμνοίας τὸ φρύγανον, καὶ ἐν φλεγκῶν*. Et aliquando materiam vocat Theophrastus, ad ignem scilicet, non ad opus. Arabes quoque id nomen imposuerunt: vt intelligamus ad faeces conficiendos, qui essent ignibus vsui. Quo loco libet hunc morosum (me intencus dicebat hæc) castigatorem vellicare. Neque in suis illis admirabilibus sanè mysteriis, *ὄλω* dicebat ex Chaldæis aquam: nunc ad ignem vident eandem duci. Hæc me arridente continuauit oratione. Tamen habeo quiddam haud plebeium, & non

& non est alienum ab iis quæ de succo dicebas. Est enim *χρύσις* & *χρύσις* idem res, sed differunt *τὸ ἔθ.* vtriuque verò est origo eadem. Priori indidem vnde nostro humori: in posteriore è *ὄλω* illa, in vtroque *τὸ χρῖν*. Vt omnino sit, & liquidum & fusile. Plantam verò non omnem stirpem olim dictam puto: sed eam tantum quæ pangeretur. Fuisse nanque palantem à palo. Palus autem concitum: integrum paxillus. Vt ala ab axilla: extrita insuauiconsonante, quemadmodum Cicero docet. Quin vocem aliam, stirps, solis firmitate præditus fuisse reor peculiarem: quasi *σπῆρόπιος*. Vtriuque postea significatũ ad cõmunem omnium vsũ factum commodiorem. Pumilas autem arbores, arbusculas docti, arbussti nomine vocant barbari. Qui purè loquuti sunt, pro arborum ordine posuerunt, quibus applicatas disponderent vites. Appellat Taurini Ligures Altinum. Pro fruticis natura iure conuulsus vsurpauit in titulo, & termino moto. Oulus verò dicit quancunque herbam esculentam, claro indicio præcæ frugalitatis: quæ ad victum nihil obsonii sibi deesse existimaret, modò ne deesset olus. Hoc enim *ὄλω* est, sicut & panis, *πῶν*. Sed fortasse hæc importunè. Quam tu nobis inportunatam narras? inquit Bauius. Nunc verò demum perfecta res est. Edes exadificatæ sunt tu eas instruxisti. Ego verò ad hominem redeo. Cũ hæc tractauit, quasi ad alia vocatus, ait: *πάλλω εἰς τὴν δένδρον, ἢ φέρει ἄνδρῶν πῶν. Τὸς αἰτίας ῥίζας φύσει. ἢ φρονῶνται ἐν αὐτοῖς κλάδοι πολλοὶ, ὡς συκῆ καὶ ἐλάει. πῶν δ' ὄ. Αἰ iam dixit hoc. Est igitur verè *πάλλω*. Ridelicet verò dicit, stipitem à propria radice nasci. Nam vnde igitur? si non à radice. & à qua radice, si non à propria? Deinde animaduertam, *κλάδοις* hæc ab radice prouenire: at supra *κλάδοις* educat definitione *τῶν πῶν τῶν φρύγανων ἄδους*. Vt idem totum faciat, & partem. Nunc igitur, cum *δένδρον* dicit: non quit *δάμνος* intelligere. Distinxit enim hæc. præsertim quia ponit *φύσις*, non *φύσις*. Et tamen exemplum dat oleæ, sicque: at ea fruticefcunt. Hoc quod dicebamus, doctũ oportuit: Quasdam nisi colantur, abire in fruticem. Itaque stolonibus excisis aut auulsis, arborefcunt. Nec locus prætereundus sine portorio. Punica in arbor èculo redacta nihilo deterius fructificat: contrà corylus, ipsa frequentia popularium fecundior. Ratio: Quia Punica ad arboris naturam propius accedit: corylus ad fruticis. Alia in oleis ratio. Non enim eam ob causam in Italia proceriores, in Prouincia breuiores: sed hæc apud nos ob Circii vim, ne affluerent. Est enim ventus (vt scitis) ferus admodum. Videre verò hominis vel fidem vel eruditionem. *λαχρῶν* definit, *τὸ ἔθρον ἐν μέσῃ ῥίζας κλάδοις πολλοῖς*. Iam hoc erat *δάμνος*. Brassicam veli posuit ad exemplum: fecit primum vt addubitarem. Non enim memini à me*

hac visam facie. Sed certum est iis qui stolonibus stipitam viderunt credere. Quos inter etiam cognoscas Theophrastum. Ex hac definitione, sciunges ab oleis lactucam, quæ *λαχρῶν* facillè princeps est. Nam Catonis de brassica iactatas religiones nihil moror. Et malum præbet succum: optimum lactuca: si ab herbis optimus potest proficisci. Ab his digressus recenset herbas quæ stipite carer. Differentia verò sic pote statueda est. Herbarum quædam surculum exerunt, quædam nullum. Ex iis quæ caule carent, alia florem statim edunt in summo solo, vt chamæleon albus: alia ferunt in ligulis, vt chelydonium minus, mandragora, cyclaminus, aliarum: alia fundunt ab stipite, non vno modo. In nonnullis vmbella, partim conferta, partim sparsa: in aliis alio situ. Quibusdam frequentes scapum stipant, vt in hylomo. Agrimonie in ramos distiti. Adiungemus his eius herbæ modum, quam centumgrana vocant, & laurum Alexandrinam. Sequitur post differentia *ἢ τὸ τῶν ἰσθμῶν*. Quædam, inquit, quotannis gignantur, & siccantur, vt triticum. Mihi tamen hæc in parte videtur valde mancus. Hoc enim quædam perpetuant: hoc enim plus est, quàm *δυσχρῖν*, aut perennare. Eiusmodi sunt capillares: Quædam non perdurant, atque diuersis formis distinguuntur: alia percunt, neque renascuntur, vt triticum: alia renascuntur, vt gentiana. Atque harum aliqua percunt, vt agrimonia: quædam intra anni spatium moriuntur: idque haud vno more. Triticum plusculum durat, & trium temporum, ac fortasse quatuor particeps est: nimirum autumnum satum, & state metitur. Pustillum trimestria. Quapropter non bonum exemplum duxit à tritico: neque enim quotannis nascitur, nisi ferat. Inde tradit viam, & rationem scientiæ triplicem, Syllogismum, exemplum, picturam: quibus artibus plantarum facies pernosci queant. Vt per picturam sit notum nobis, *τὸ ἔθρον*. Intelligo verò cum Aristotele *ἢ τῶν τῶν ζῴων ἰσθμῶν*. per syllogismum autem *τὸ ἔθρον*. Quod falsò negat Auerois in tota medicina extare vsquam: & vix in vniuersa Philosophia naturali tres concedat extare demonstrationes. Accipiamus hæc syllogismum, laxiorem demonstrationem. Veluti: herba, quia calida est, aperit: aut, vt subtilius dicamus, quia sic calida. In quem syllogismum inducet nos media ratio cognoscendũ, id est exemplum. Vt quia radix asparagi aperit: etiam pastinacæ. Non enim eam ob causam in Italia proceriores, in Prouincia breuiores: sed hæc apud nos ob Circii vim, ne affluerent. Est enim ventus (vt scitis) ferus admodum. Videre verò hominis vel fidem vel eruditionem. *λαχρῶν* definit, *τὸ ἔθρον ἐν μέσῃ ῥίζας κλάδοις πολλοῖς*. Iam hoc erat *δάμνος*. Brassicam veli posuit ad exemplum: fecit primum vt addubitarem. Non enim memini à me

phus dixisset, ἐπιμορφῶς ζῆν. Alternationem naturæ significat hoc. Ponit exemplum. Si o-
 cimam intelligit, quod bassilicum vulgus vo-
 cat, Sotion autem μισθόβουλον: hinc nobis in Æ-
 thiopiam Abyssinorum abeundum est, ut vi-
 deamus an arborecat. Ibi nanque maximum:
 sed fruticis potius quam arboris magnitudine.
 Etnos alimus in hortis pensilibus ea magni-
 tudine, ut solum Arancii frondes æquaret.
 Certo igitur nobis fuerit φέρων: huic autho-
 ri an esse possit ἀρῶν, videndum est. Non-
 dum enim cõperi fruticantē. At huius λέγει φ
 πολλά φτερί ἀπό μίας βλάσας. Quæ verò voca-
 τὸν ἀρῶν accipit: quemadmodum ex Themistio
 fastigia verit Hermolaus, genera. Summis
 tamen generibus solis ea conuenit appellatio.
 Sed facetus est cum dicit οὐδὲ ἀρῶν inclina-
 re. non enim in summa, sed in ima inclina-
 mur. Perstat verò in superiore culpa, vbi ait:
 “Quasdam in eadem natura esse, & herbæ &
 “oleris. Nam etiam phrygani & oleris naturæ
 “conueniunt in quibuidam. Quæ verò subdit,
 “ocquid capere possim? Quædam, inquit, cum
 “execut, spicæ figuram gerunt, ac euadunt po-
 “tenta: cuiusmodi ii qui in Arabia dicuntur Ben-
 “teli. Et planta, quæ nominatur Helioscopium.
 “Benteli apud ipsos Arabes quid sit, quæ situm
 “non inueni. Si non est amomum, quid aliud af-
 “feram nescio. Est enim amomum omnino id
 “quod Rosam Hierosolymī aut beatæ Mariæ
 “vulgus vocat. Perplexa sarmentilla in racemi
 “modum. Quæ si nihil spirat odoratum, nata-
 “lium humori, atque vetustati sit attribu-
 “endum: non detrahendum speciei, propter acci-
 “dentium absentiam quorundam. Athenæus 3.
 “δύστη. Bentelos conchæ genus margaritifor-
 “mum prodidit apud Indos. Audite verò nouum
 “procerium incepti huius. Qui perinde, atque
 “rem valde nouam, fruticum aggreditur natu-
 “ram: in qua tamen defatigatum putabam: nos
 “certè exercuit ad fastidium & languorem vs-
 “que. Myrtus, inquit, & malus, & pyrus eo ge-
 “nere continentur. Quarum rami multi & in-
 “utiles sunt ab radicibus editi. Ac propterea de-
 “cet harum præponere diuisionem: vt ad exem-
 “ptum faciant, & ratiocinationem. Neque e-
 “nim debemus omnium vespigare definitiones.
 “At quomodo αὐτοὶ οὐ ζῆν, si nequit διὰ ζῆν? Et
 “audacior verbo vltus est, ἀρῶν ἄρῶν. imperiosa
 “negatio. Modestius, ἀρῶν ἄρῶν. Nā profectò sa-
 “pientis est, persequi definitiones. Sunt siqui-
 “dem ad scientiam ἀρῶν πρῶτον immediata. Iste ve-
 “rò nos ad eòs videres existimauit: vt suo iussu
 “speraret obtundere posse aciem perscrutationis
 “nostræ. Nihil enim cordato viro dignius quam
 “definire. Quinetiam propofita in præfatione
 “hac non exequitur: sed transit ad diuisionem
 “cum suo πάλιν. Plantæ, inquit, alię domi alti-
 “les, alię hortensiles, alię agrestes. Agrestes intel-
 “ligo, quæ humani studii cultu carent. Ergo si
 “τὰ κερταὶ δὲ διακρίνει ἀπὸ τῶν κηπιῶν, Ado-

A nidis horti pensiles non erunt horti: cuiusmo-
 di plurimi in Africa, Hispania, Romæ, Ge-
 nuæ, Venetiis, Ferrariæ, hic. Recitabo quod
 adscripsi margini, αὐτὴ ἢ γράμμι, ἢ ἀπὸ δένδρου ἢ
 πιδός. Duo nanque membra sunt, si ἀρῶν est,
 quod humano cultu caret. Non differre autem
 specie, sed accidente docebat in Timæo Pla-
 to: qui τὸ ἀρῶν περιβήτορες τῶν ἡμῶν dixit. Ha-
 bemus apud Theophrastum, quid ille senserit:
 nec minus ex Aristotele. In nuptialibus insti-
 tutionibus declarat Plutarchus: ab agresti non
 distare mitem genere, sed modo. In Bœotia
 consueuissē sponias asparago coronari: vt o-
 stenderent spinam, ex maxime incommoda,
 mitem factam, atque humanæ vitæ aptam. ἡμε-
 ρα melius dixisset quàm κηπιῶν. Quam vocem
 ad alia quoque deduxit lacteus ille fons: qui in
 sexto de legibus, vias ἡμεῶν πρῶτον appellatū,
 quæ essent commodissimæ: ad saltuum, nisi fal-
 lor, differentiam. Quippe munitionibus ad
 hominum vsum factas aptiores, atque com-
 positiores. Sic eodem in libro bene institu-
 tum vitum esse mitissimum: rudem verò lite-
 rarum, effertatissimum omnium animalium.
 Cultura nanque cicurecere plantarum more.
 Non tamen verum est, meliores omnes eua-
 dere. Iridem studio, atque opera nostra fieri
 deteriorē, proditum est. In tertio de causis,
 corni fructum, si colatur a bor, mitescere qui-
 dem, sed degenerare. Ad eò verum est, quod
 scripsit oraculum in primo Politicorū: Quos-
 dam homines seruos nasci. De plantis dica-
 mus idem. Vt hinc quoque castigetur author
 hic, qui mitia omnia meliora esse professus est.
 Etiam fenum-græcum desiderare cultum vl-
 lum negant. Crocum verò vel despectum, vel
 contemptum, vel calcatum melius euenire. ἡ-
 μερ Theodoros, vrbana dicit, minus bene.
 Quando & extra vrbes mites arbores sunt,
 atque ἡμερῶν ἄρῶν ἀρῶν ἢ ἀρῶν ἢ ἀρῶν. Sed
 & meliores quàm vrbanæ, liberioris cæli be-
 neficio. Quin vos. Minuti, sola ipsa, quæ essent
 a boribus consista, etiam intra mœnia, prædia
 rustica nominatis: tantum abest vt rustica,
 propter cultum, velius vrbana dici. Post hæc
 ab actionibus plantarum sumit argumentum
 multarum diuisionum, sed confusè admodum.
 Primum à fructu, deinde ab oleo, tum à foliis.
 At qui debuit à foliis primùm: sunt enim com-
 muniore, & priora, & notiora nam naturæ,
 quàm nobis. Tum autem que inculcauit, re-
 petit & contradicit sibi, de sterilitate salicis.
 Suprà nanque salicis breuioribus ramis flores
 attribuebat: nūc amouet à toto genere fructū.
 Sic Homeris salicē canebat frugiperdam. At
 amerina, si ex multorum sententia sit in salicum
 sensu: suis baccis siue granis infirmet hanc sen-
 tentiam. Ceteræ verò pannos etiam ferunt, sicut
 & coryli: quod & suprà dicebamus. Sunt ramæ
 salicum genera quædam ad viminum atque ci-
 starum vsum, quæ nullum ferant fructum.

Theophrastus

Theophrastus quoque in primo de causis, in-
 ter sterilia populum numerat, & salicem, &
 sambucum. Verum de aliis cum viderimus, de
 sambuco non patiar illud nobis: Umbellam
 enim spargit admodum odoratam: & è flore
 baccas. Quædam etiam quercuum genera ne-
 gauit fructum ferre. Nos sanè aliquot pumila
 roborilla sterilia nouimus: si glans exigatur. at
 gallam ex iis legimus grandem oppidò. De
 oleo verò perdidiculis. Oportuit enim mem-
 bra digerit alia. Et de eo iam suprà dixerat. Sic
 igitur tortasse melius. Quædam vinum, quæ-
 dam oleum, quædam lac, quædam resinam,
 quædam aqueum, idque album, viride, cro-
 ceum, cruentum, nigrum. Nonnulla liquores
 alios, qui ad hoicē referentur industria atque
 æquanimitate Philosophorum, ex Indicis na-
 tigationibus. Laxè verò nimis loquutus est,
 ποιῶσι φύλλα. Tam facit arbor folia, quàm vel
 corticem vel radicem ipsa: homo verò vel pi-
 los, vel vngues. Pars siquidem arboris folium
 est, sicut & aquilæ penna. Verum vulgi mo-
 rem sequutus videtur: quemadmodum nos
 quoque, cum dicebamus hanc esse arboris a-
 ctionem. Illud repetit imprudenter. Quibus-
 dam folia fluere, non item alius. De ramis au-
 tem inuerecundā negligentia. καὶ ποὶ ἄρῶν γίνον-
 ται κλάδοι, πρὸς τὸ ἄρῶν. Sic enim potius: partim à
 specie, partim à locis. Nam sparato & iunco for-
 ma nullos quæsiuit ramos. A locis autem non
 priuationem sed copiam, proceritatem, crassi-
 tiem, rectitudinem, rigiditatem, & his contra-
 ria. Item ab ætate. Sic & de foliis aridioribus,
 & gelidioribus: item è contrario nimis vligi-
 nolus, & ætuosus citius amitti. Amygdali no-
 vellæ, etiam sæuissima hyeme frondes pertinaci-
 sime retinent sub ver vsque. Tum alia diffe-
 rentia, de qua suprà dicebamus. Situm quæ-
 dam mutant antequam cadant, vt salices: inuer-
 tuntur enim solstitio hæ. Quædam μὲν ἄρῶν
 ἢ ἄρῶν non amittunt, quia non cadunt: ita quanti-
 tate cõtinuantur: φασὶν ἄρῶν amittunt, quia non
 amplius viuunt frondes. P ostea colligit ex par-
 tibus hic propofitis, multa de plantarum diffe-
 rentiis dici posse, quæ hisce verbis enumerat:
 “Magnitudo, paruitas, deformitas, bonitas fru-
 “ctuum, prauitas. Sed statim confort agrestia
 “cum hortensibus: quoad exigit natura fructū.
 “Non igitur propofitas partes exequitur, vt di-
 “cat maiora hortensia, proceriora, speciosiora:
 “corumque fructus præstantiores. Sed fertilio-
 “ra dicit agrestia genera, meliores hortensium
 “fructus. Notanda verba, μὲν ἄρῶν κερταῖος τὰ
 “ἀρῶν. Iam dictum est, admittere cultum qual-
 “dam, atque inde consequi fecunditatem. Suc-
 “cum, quem requirebant, nascæ vberiorē, &
 “melius degunt & plus ferunt, vt vites. Aristote-
 “les fortasse sic loquutus esset, τὰ ἄρῶν ἀρῶν
 “ἢ ἄρῶν τὰ κερταῖος τῶν ἄρῶν ἢ κηπιῶν ἢ δὲ αὐτῶν οὐ κηπιῶν.
 “Nanque sic intelligas suauiore. In forbo, &
 “cydonio minus suaues agrestes sunt, & præsta-

A tiores tamen. Hoc enim quærimus in asperita-
 te ad remedia, non ad cibum: sicut ad vitum
 quoque in agrestibus malis student Cantabri.
 vegetiorem, atque vti dicam, experfectiorem
 premūt succum ad potum, vini vice. At ex miti
 malo qui fluit liquor, vis mollis, languidior mi-
 nus vibrat virium, minus tangit gustum. Eas
 vitium vicarias vocant Auarie. Attendendum
 ex Theophrasti lectione, quid ille super hac re
 sentiat. Idem quoque in libro de causis primo,
 fructuum vbertatē attribuit agrestibus: quos
 ob copiam perducere nequeant ad maturita-
 tem, licet arbores ipsæ sint valentiores. Putet
 tamen aliquis, si magnitudo fructuum mitio-
 rum cum agrestium copia compararetur paria
 facturas. Succum verò contumaciam causam ef-
 fic quo minus percoquantur, id quod μάκρως
 vocat Philosophus: nobis quaid significemus,
 nulla propria vox est. Proinde in eodem li-
 bro rectè obseruatum est, mitiorum nucleos
 multo minores esse quam ferarum. diluitor e-
 nim succus. Intelligemus tamen abesse oportere
 nimiam soli vbertatem. ibidem nanque
 disputatur, arborum fructus luxuria degenerare:
 Fit siquidem vt succi plus suppedietur
 quàm possit perferri. Ad eam rem exemplum è
 ficu peti, quanquam in Græcia tantum. Illa in
 terra non maturecere, nisi aut pertundantur,
 aut scalpantur, aut oleo perungantur, vt eis æ-
 grè sit. Esse verò plantis oleum inimicum, & a-
 pud Theophrastum meministi, & in sexto de
 legibus scriptum est. Herbæ quoque haud cõ-
 tinuè nitidiores omnes, quæ locis lætioribus: si
 Dioscoridi credimus, leucadem montanam
 lætioribus esse foliis, quàm campestem. Acu-
 tior illa diuisio fuerit. Quasdam cultu mitesce-
 re, vt cydonia: quasdam in sua natura cohiberi,
 quo minus degeneret, vt silymbritimalias fieri
 deteriores, vt iridem. Nonnullas contemptum
 contemneret, vt fenum græcum. P ueriliter au-
 tem mox diuidit sic. Si cæcis aliqur proueniunt
 locis, aliæ in mari. nonnullæ in fluuiis, quæ-
 dam in rubro mari. Distinxit ineptus à mari,
 mare rubrum. At sinus omnes simul, & o-
 ceanum. Philosophus vnum mare facit in Me-
 teoris. Hic igitur etiam ruffum hominē ab ho-
 mine separet. Rubrum dixi erythræum: non
 quòd nesciam ab vllo colore dictū, tamen si pin-
 gatur: ita cæreuleum nanque est: sed à cognomi-
 ne rege nuncupatum. Conqueratur de rustici-
 tate. Opicorum nostrorum, rerum omnium
 rudium præterquā occupandi aliena. Qui pari
 vel inscitia vel negligentia τὰ κερταῖα in mari,
 breuia nominarunt. at equidem malim, fremia.
 Non enim quia κερταῖα, sed quoniam κερταῖα.
 Quemadmodum ὕδατος malè quoque nomina-
 runt, si succulas κερταῖα τῶν ὕδρων: non autem Succu-
 las, ἀπὸ τῶν ὕδρων dictas statuere. Hæ verò loci dif-
 ferentia, quæ sicco & humido continentur,
 cum sint maxime vniuersales: quippe statim i-
 psorū elementorū, iure optimo debuerūt aliis
 f. iii.

anteponi. Sic ergo poterat, opinor, commodius: Quædam siccis, quædam humidis. Intellego nunc sicca, medicorum more, non ut Phyfici vocant ea quæ penitus humore carent, sed quæ aperto aut mediocri humido. Humida verò loca distinxisset hæc ad modum: Aut in humore nasci plantas: aut prope, ut in ripis: aut alio modo, velut ad parietes, aut rupes, in quibus aquarum halitu, vel alpergine, vel appulsu concreantur, ut adiantum, lichen. Ab humoris partibus sic: In humore: aut summo, ut lenticula: aut ab radicibus, ut aliæ multæ. Item aliquas nunquam emergere, ut algarum genera. Aliquas extare, ut aquarium. Ab humoris differentia, aut in perenni, aut in stante, aut ubi fuit humor, neque amplius est. In ressecatis enim prodit Xanthion. Post hæc à qualitate. In dulci, in salso. Plutarchus in libro de causis naturalibus, negat aqua marina plantas alii. Cui rei causas assignat quatuor: crassitiam qua subire nequeat: gravitatem qua impeditur ascensio: vim desiccandi, qua tollitur alimentum: & postremò pinguedinem. Marinæ pinguedinis argumentum esse quòd ardeat. Pannos quoque non posse lauari marinis aquis, ut in nitorem dentur: neque verò celeriter excicari. Cæterum prima causa nulla est. Neque enim tam crassa fuerit quin transmitti queat per meatus plantæ. De gravitate verò perridiculè. Nam è mari nebula tolluntur à Sole solotanto facilius à Sole, & à plantæ vi. Quasi verò non & terrestres partes cum aqua subeant simul: quæ aqua pro alimento plantis omnibus futura est. Nam est id à Philosopho scriptum in secundo de generatione, verbis necitatis: *ὅσα δὲ ἐν δόξῃσι μάλιστα μόνον ἐν τῆσδε αἰσθητῶν ὑδρατῶν οὐκ ἐπινοῦνται, καὶ ἐκείνην τῆσδε αἰσθητῶν ὑδρατῶν οὐκ ἐπινοῦνται, καὶ ἐκείνην τῆσδε αἰσθητῶν ὑδρατῶν οὐκ ἐπινοῦνται.* Eiusmodi quoque vim sicciorem debere dicam marinis plantis. Sunt enim quædã etiam terrestriũ tum sicciõsimæ tum paucissimo contentæ alimento. Velut Africanæ fera, quæ rarissimè bibunt: est etiam inter illas quædam quæ nunquam bibit. Eadem iniecta in os aqua (eius nanque rei periculum factum est) interit. Spina Ægyptia in sabulo & excocto, & salso nascitur. Botrys apud nos, & pulicariæ, & crithmum, & ea cui ego tomentillæ à candida mollique lanigine, si per doctos licet, nomen facere ausus sim. Præterea pugnant inter se oppugnationes illæ duæ. Exciccat alimentum: haud facillè excicatur. Nemo quoque est qui neget pingue aptum esse ad alendum. Ad hæc quot reperiemus pingues arbores, frutices, herbas, olco, resina, lacte. Nam & ex platano factum fuit oleum. Quot inveniuntur plantæ salstuginem præ se ferentes? Veluti matricaria tenuifolia: cicicris genus, & lupini. Longè sapientius Aristoteles: Vbi res constat, si opinio aduersetur rei: quærendum rationem, non remignorandam. Ita contra Parmeni-

dem, Zenonem, Pythagoreos, Megarensẽm sectam cum pugnat armatus, tum nos armat ad vincendum. Theophrastus in quarto, adherescit ei sententiæ quæ fouetur à nobis hæc. Sane verò in mari quoque semina inesse vitaliæ pisces argumento sunt: quorum capitones, & labeones, & mugiles aluntur limo: quem in stagnis marinis atque in æstuariis cum gustarem, adco salsum comperi ut mihi fauces vri viderentur. Et statuendum nobis censo, pisces nobilioribus naturæ legibus animantes esse, quàm arborũ quamlibet etiam nobilissimam. Ideo Theophrastus in quinto de causis ait: halimon & hederam salstuginẽ sua connata necare stirpes. perniciosiorem halimon. Quomodo igitur non alentur salis quæ salia sunt? An si mutant in salstuginẽ succos dulces, non admittunt salẽ si nascẽt sint? Itaque in secundo, Plantas aliquot sui esse generis: nec nisi propter mare, quasi salcedinis appetentes, alii posse. Quin palmam ipsam aggesto sale plurimum iuari. Quemadmodum & inter olea betam, brassicam, rutam, erucam. crethmon ad hortensiles parietes frequentius vrinis fortè perfulum, lætissimum euassisse deprehendimus. Nimirum maris accola, sensit à maris affini beneficium. Androthene sita narravit: In Tylo insula rubri maris aqua salia fieri nitidiores arbores: eamque ab hortulanis peti solitam post imbres ad irriganda lata. Theophrastus quoque in eo quem dixi libro, de rubri maris arboribus loquens, ait eas contraxisse naturam eiusmodi ut alantur mari. Contrahi nanque naturæ leges consuetudine. Id quod & Hippocrates scriptum reliquit, in libro de aere & aqua: & Aristoteles in vicefima octava sectione, consuetudinem dicit esse magnam rem. Quare in quarto de causis idem prodidit Theophrastus: Thracium triticum etiam in meliora translatum nihilo maturius germinare: propterea quòd è natalibus aduentitiam naturam contraxerit adiunxerit speciei. Ita verò demum, si consuetudo non sit aduersatrix naturæ. Necessè est enim à principiis id deduci: quæ principia (sicut ait Philosophus in octavo Metaphysices) *αὐτῶν ἐστὶν*. Ita duplicis naturæ sunt. Aut constituantur: velut forma trimesitrium facit, ut intra nonagesimum diem maturefaciant. Aut non reputant: ut triticum illud ferius enasci posse. Itaque si ad primordia quibus planta constat, potest accessio fieri consuetudinis, qua salstuginẽs admittat ad alendum: hoc ipsum salis alii posse, affertus erit aliquis à primordiorum illorum consensu fluens. Secundo hæc apponit diuisionem ex affectu quantitatis, quæ designatur à locis. Nempe siccis quæ gaudent, læduntur humidis. ideo crescunt minus. Ineptè verò interponit hæc: Quippe discerpit membrum sequens. Quædam, inquit, in ripis fluminum, quædam in lacubus. Sequentem quoque

quoque diuisionem mutila m fecit. Quædam, inquit, earum quæ proueniunt locis siccis, nascuntur in montibus: quædam in planis. Sic enim debuit: In planis non vno modo, terrenis, sabulosis, arenosis, argillosis. In aliis: ut collibus, rupibus, montibus, muris, parietibus, sepulchretis. Item à tempore, temporisque affectibus, æstiuas, hyemales, apricas, umbratiles. Mox tamè attingit partes minutiores, cum dicit: Siccissimis viuere locis aliquas, ut in Æthiopia: quia in terra melius quàm alibi proficiant. Tum Minutius: Vt verò tibi sicciõr videtur locus: saxum in Prouincia vel Calabria cuius superficis obducitur musco, an Æthiopicæ terræ solum? Et ille: O Minuti, ut semper ad manus habes tela, quæ etiam fugientibus intorquas. Mihi verò hoc repente nimis obiectum est. Quando igitur neque antea prouisum, neque nũc meditatam quicquam habeã, te quem par est excitatum re dubia cum veritate quippiam decidisse, nos illis impartiri æquius est. Age verò fodes, fac, ut siquid in ea propefixi, ne nos quoque nesciamus. Habebis ergo, inquit ille, quod iudices non quod edicãs: Huiusmodi mihi videri triplicem modum, qui ad terræ naturam pertineat. Vnum, ubi humus suapte vi vda est: vnde & audis appellatationem. Talis enim est etiam non compluta. Alter est, qui extrinsecus appellatur ad terram, quæ intra venas nihil habet tale. Tertium agri genus est, quod neque intimum continet humorem, neque relictur extimo. Prima fors obigit terris nostris. Alterius generis est Ægyptus, quæ statis Nilũ crementis inuadatur. Item Cyrenaius mihi videtur: quibus tantum nocturni reponunt rores, quantum exugitur æstu diurno. Postrema ratio initur in Æthiopia, quæ neque ex sese exudat, neque rores bibit. Ros nanque pars humidi tenuior est ab sole sublata, nequedum mutata in aërem. Quam iccirco rursus nocturnum gelu circunuentam cogit in guttas. Ideo neque nubilo cadit, neque magis æstibus: & serena bruma pruina fit. Ergo saxum in Sicilia aut Liguriis aridũ est: ipsum eius verò superficies aere adherescẽte humescit, suoque efficit frigore, ut aliquid crassioris citius concrescat: vnde guttas etiam videmus. Ita cuiusmodi sorte solum afficitur vel rore, vel irrigatione: saxum aëris concrectione comparatur ad muscum excitandum. Cæterum hæc cum ad eam partem quæ plantarum tractat generationem potius pertineat: malo hic finem facere, quòd per me tibiliceat exequi reliqua. Faciam, inquit ille. Summa huius sententiæ videtur esse: Tenue solum amarum nonnullas, pingue alias, quædam aliismodi. Sic pingui triticum bene habitum est: Secale infeliciores: Hordeum leui, ac solutilli. Plutarchus in causis naturalibus memoria prodidit prouerbium agricolarum: *σῖτον ἐν τῷ λῆ, καὶ σῖτον ἐν τῷ λῆ.* Valentissimum enim quodque

plurimo egere nutrimento. Verum est. Sit triticum Athleta lacerosus ille, cui appares multa millia coliphiorum. At cum parem fortunam statuit, ut æquè degeneret mutato solo, videtur iniuriam facere meliori cõditioni. Degeneret itanè triticum, defraudatum demensu tuo, quantum de naturæ penu debebatur. At hordeum si lætiori mandetur sulco, quare non fiat melius? An verò cõquere non potest quod nimium est? Ac de his sic in præsentia. Nam equidem alia habeo, de quibus haud ita facillè iudicetis. Sunt enim formarum actiones occultiores quàm vt extare atque deprehendi queãt per elementares qualitates. Sic gammari fluuiales afferunt capiti grauitatem: marini cancri etiam temulentie vestigia simul ac dolorem: at sues eorũ esu leuari cephalalgia Plutarchus in eodẽ libro scriptum reliquit. Non adducam hyoscyamum & cicutã, aliis venenã, aliis esse cibos animalibus. Afferã minus tritũ illud: Cannabini seminis vi steriles homines, gallinas fieri fecundiores. Subdit deinde, quædam celsis locis, alias humidioribus viuere. Hanc diuisionẽ antecessisse oportuit. Celsum siue editum: ac depressum siue humidum: differentiæ loci sunt primæ. Referuntur enim ad partes vniuersi, vel mediũ puncti, quod cœtrum vocant, vel summi ambitus, quam dicunt circumferentiam. Huius rationem montes obtinent: illius ima, ve valles & campi. Subtilius tamen per vobismetipsos intelligetis, quam quomodo hic instituerit docere. Nam earum quæ in campis sunt, paucæ admodum aut nullæ in præcelsis viuunt saxis. E contrario, quæ summis præruptis oriuntur, in campos demissæ, complures melius habent. Largior enim munificentiã naturæ suppeditat quantum vsui futurum sit, quantumque ex iniquitate loci desesse videbatur. Si quidem: vt est ex tertio de causis disputatum, monanis radices breuiiores, & brachia curta admodum si cum campestribus conferantur. Sunt etiam quæ vtrobique viuãt tertia naturæ cõmoditate, vt adiantũ. Neque enim vel plena vel edita cõtinent loca, modò sint illa vda & saxea. Etia ex opacis sepibus trichomanes legi manu mea. Et passim prostrat aliquin altis rupibus, isque Soli expositis, ex aquarũ procurũ, aut alpergione ortum. Quomodo verò loci locati que proportio sit accipiẽda, solus Aristoteles diuinitus, vt omnia, docet. In frigidis animalia quædã frigida propter similitudinem atque cognationem collata sunt à natura. Frigida quædam in calidis ob temperationem: & è contrario. Afina sicca frigidã que temperavit crasis. At eadem frigoris adco impatiens est vt in eiusmodi regionibus morte luat impatienciam. Quædam in contrariis agitant propter vicium: vt quæ spirant in aquis. Ab aquis enim victum capere, aërem trahere nequeunt. Iccirco data eis fistula ad hauriendum spiritum: aut alia cõm-

ditas, qua possint ab illo abstinere. Idque duabus legibus. Nam quædã supprimunt diu, velut mergus, alia diutius, vt crocodilus, hippopotamus: quibus cor humidum, pulmo ipongiosus, humoris effusio plenus, vt ex eo sicu facile queat spiritus, quod cordi consulatur. Alia diutissime, quippe sub canicula totos illos dies latet delphin. Et vereor huius lazitationis causam multo magis latere nos quam delphinum ipsium. Natura enim hæc temporaria est, non perpetua. Nec ad pulmonem confugiemus, sed ad cor, prætextu aliquanto verecundiore: dice mûlque tum spauisimû illi calorẽ inesse, nec egere ventilationis. In hac contemplatione, satis manifestum est nos ab Empedoclis sententia longè diuersos abire. Is putauit pitiscium concretionem calidissimam, atque ob id id frigidissimum ablegatos elementum. Vbi non stupinè prætereunda sit Galeni sententia in tertio artis: Habitudoines conferuari similibus, aere, victu, exercitio, aliis. Nam vt verum hoc est, ita patitur multas causas dubitationis. Iuuenis calidus in secundo gradu, si aere calido victuque gradus eiusdem vtatur, item vestitu, exercitio: quibusdã visum est, tot ex caloribus illius calorem auctum iri. Verum haud ita est. Omnes enim calores illi vnum ad gradû perueniunt, atque in eo sistentese sine finem, faciunt. Sed de his satis. Aliquib' platis expeti loca fieriora, quia sicca sint ipsa. Aliis contraria, quia nimis humida. Melones ergo sabulosis melius proueniunt. Cæpe quoque tenue solû magis amant. in eo & optima & grandissima: in vliginoso marcescunt. Ea de causa si serantur aridiora, commodius exeunt, plus proficiunt. Id quod in xx. sectione scriptû est. Viscida naque valde sunt. Propterea reposita etiã germinat. Quippe opulenta natura sibi ipsa solum semẽ, planta est. Nam & calor multus viuificus, & humor plurimus, sed is qui neutriquam propterea resoluatur, quin turgescat in vitam. Idem euenit pulegio proportione quadam. In carnariis enim florescere prodidit etiam Plinius. Pitiorum vmbilicum in ligulam sese promouere, ac porro surculi faciem meditari vidimus. Sic & fabas, & castaneas, & triticum ipsum. Hæc a situ sic. Nunc a qualitate alia diuisio. Sunt quæ siccis, sunt quæ gaudent vdis. siccissima sectantur, quæ summis rupium spectamus labris. Harcent enim radice, penè dixerim, nulla. Inter hæc est, os leonis, cuius meminit Columella. Verum idem humidis quoque prouenit. In vmbrosis autem florem gerit candidum, alibi puniceum. quod & violis Martiis euenire constat. Vidimus & minus Centauriû pro locorum qualitatibus eadem affici coloris mutatione. Nec remisso animo intuendum hoc: siquidem albefcit cæra solis vi: vmbra ignauia flores albefcunt illi. Quia tollitur a cæra meliorque partes expirat, quarum tenuitate conflatur color. Sic & a rosa serotina, po-

A steaquam diu sub sole steterit. At quibus ab vmbra comparatur albedo, in iis aqueus humor inelaboratus obruit eam tenuitatem, de qua supra dicebamus. Colligit dehinc, plantas a locis multas sortiri differentias: ad eò vt aliquot naturalium infelicitate licet esse feliciores. Nam cum humor anima penè plantæ sit: quæ tamen oriatur in Æthiopia, si sint translata: meliore nesciant vti conditione. Vocem hanc, πᾶσι, non semel posita est in hisce libris, pro eò quod est præterquam. In libello qui inscribitur Aristotelis de signis, eius vsus est pro iccirco. At enim uero diligentius hæc sunt perspicenda: quoniam locorum viribus nequam videntur præscribi plantis differentie. Differentias intelligo substantiales. Nullo naque nature operẽ viquam factum fuit vt ab accidenti substantia mutaretur. Etiam exactius specum hanc introspicimus nostro more. Non enim, quod ait, ex iis quæ proficitur, colligi potest. In siccis, inquit, aliqua tantum degunt: non igitur in humidis ea mutantur, sed interibunt. In locis verò sterilibus quid animaduertitur libet recitare. In summa rupe leonis dentem reperi, scapo quidem vegeto atque surrecto, verum sine flore, fastigio acuto, iunci facie. Cum ei florem excidisse existimarem, circumspexi: atque ibi toto eo tractu multæ persimiles plantæ, alia nouellæ, adultiores alia: omnibus scapi similes, flos nullus. Vt nisi foliola quæ latitabant in gramine, rem prodidissent, etiam nunc faterer me nescire quæ fuisset herba illa. Redeam ad locorum qualitates, si per hunc liceat. At his relictis abito ad eorum abitum: Aliquis transponi nollet: nonnullas fieri transpositione meliores. hoc verum est. Amygdalus melior fit: Pinus autem perit. Potuit etiam sic: Adultas non transferri. Frequenti translatione fructificandi vigor habet. Ad eò pusilla prunella protuleret pruni quartum translata, vix vt ad trientem steterint. Theophrastus scribit, sisymbrium frequentes efflagitare transmutationes. Perpendamus verba porro: πᾶσι ἰσθὶ τῆ γῆ πενήτασι, καὶ ἰσθὶ φιλῶσι τοὺς ζῆδους ἀπ' αὐτῶν. πᾶσι δ' ἐν τοῖσις κρείττοσι, μακρῆτι δὲ δεινῶ. Quid? Harcent terræ, atque ideo nolunt ab illa separari? Atque transponuntur, ea nonne harcent item terræ, sed ita, vt nolint a terra separari? Est eni terra matrix. Præterea capiamus, τὸ κρείττοσι, relatiuè. Meliora illis esse loca hæc non autẽ ἀπὸ τῶν κρείττων. Quando in nitidiora translata. conyzæ minus viuunt diu, minus matricaria tenuifolia, minus botrys. Es τὸ πῶς, ἀπὸ τῶν κρείττων. Et fastidium peperit illud toties inculcatum: Alios alibi fructus esse meliores. Post hæc a partium qualitate differentias colligit asperitatis & lenitatis: seu quis mauelit a partium: Ne obtundant nos vel qui scindunt, vel qui fasciatum miscunt prædicamenta. Hic Minutus. Nunquam te penitebit prudentissimæ istius modestiæ, cuius cum admirabili

admirabili humanarû diuinarumque rerû cõiunctio, sapientis nomen apud omnes bonos es cõsequutus. At hoc nostrû sciculum, quonã fato euenisse dicam: vt & pro curiosis damnet omnes sciētias, & nihiloteius de quacunque re proposita tum disputare, tum iudicium face re audeat? Certè ambitio vbi accessit ad ignauiam, arrogantiam parit ex incitiã. Homini genus hoc in marcido otio suo negotiosissimû dum fastidit omnia, semper aliud agens, sui quisque dux extitit. Itaque eorum gloriæ vides euentû. Sod ad prædicamenta. Satis, inquit ille, de his: nisi huius impuritas orationis bonã sententiam distorsisset. Nam cum Philosophus oppositas hæc differentias statuisset, lauitatis & asperitatis: interpres ita deformauit: πῶς σκληρῶς, πῶς δ' ἁλίου. Durum obiecit, leni, pro contrario. At μαλακῶς, vnde nostrum malus, contrarium dicit πῶς σκληρῶς: asperum verò quod est τερρῶ, πῶς ἁλίου, vnde nostrum leuis, interposito v. Post hæc a figura: vt quædam scissa, quædam non. Vt ut exemplis vitis & ficis, in re manifeste non necessariis: quod factû oportuit in obsecrationibus historiis, nec factû est. Ruellius, vt semper, diligentissimus fuit in foliorum recensione. Sic tamen animi gratia perstringamus. A figura: orbiculata, vt vmbilico Veneris: pene orbiculata, cyclamino, cheydonio minori, alaro: oblonga, hyssopo: plana maximè parti: teretia, semperiuo minori: oræ continuæ, aristolochis: cristatæ, lauro: serratæ, vlmò: obtusis denticulis, scordio: dentatæ, cichoriis duobus: sinuata, tertio cichorio, quod monachi vocatur furcata: caualidi: digitatæ, elleboro, aconio: pinnatæ, filici: capillatæ, feniculo. A superficie, aspera, mordacia, aculeata, borragini, vrtice, cinaræ: aculei, aut a specie, perpetui, vt ilici: aut ab ætate in specie, vt soncho. Pro foliis spinæ veræ, vt corrudæ: quasi spinæ, vt iuniperò. Tenuia, multis: crassa, portulacæ. Pediculo annexa maximè parti, recto, flexo, longo, curto. Prodeuntia sine pediculo, vt lilio. Item a locis plantæ: Ab radice, a stipite, a ramis, in summo, in imo. Mucronata, iridi: obtusa, maiori parti. Hoc ad figuram. A quãtitate, magna, parua, lata, stricta. Ab alia quantitate: singularia, frequentia. A relatione & situ: conferta, parsa. A colore, virditas penè omnibus, sed aliis alia. Paucis pallida, vt atriplicis speciei. Item rubra, vt alteri speciei, & beræ. Huic natura: nonnullis morbo sub autumnum interitura: rubo, viti, malis. A situ, surrectæ, pendulæ, pendæ, curuæ, crispæ, cõuolutæ, sinuatæ, vt lactucis. Striatæ, neruatæ, venosæ, anfractuosas canaliculis. Et quæ in superioribus ommissa, ad ea referri debent: mollia, rigida, carnea, coriacea, lenta, fragilia, splêdida, tristitia, lanata, hirsuta, odorata, acida, amara, salsa, dulcicia, aspera, inspidia, continua, pertusa: qualia plantæ, quæ rosellam gerit Æthiopicam: aut quasi pertusa, vt hyperico.

A Deinde a succorum differentis. Cæsa etiam sunt altera ex parte bistortæ, cyclamino autem rubra. Communis omnibus dilutor color in superficie inferiore. Tum affectus, tremendi, cadedi, permanendi, & solstitialis inuersionis. Sed ad alia. Partem deinde connumerat, quam tamen non faciat partem. Ait enim: Arborem quãdam, ipsam quidem nihil esse, nisi corticẽ. Hic erat opus exemplo, quod certam ac notã faceret rem ambiguum & ignouam. Est præterea vox vna, cuius officiu me latet. Sic enim scribit: πᾶσι δὲ φυτῶ ἐπιθῶσι φλοιὸς μαστιχῶν. Nã quomodo cortex existat in plantæ medio? aut quo tandẽ modo in medio est, si præter ipsû nihil est? Op' est ergo diuinatore. Sed ab itinere præstat, & vota facere Ferrerio. Facet sã, inquit ille, negotiû magis. Hic enim sic: A liq' totæ cortex sunt, medianas. Librû ergo voluit dicere. At is in omnibus sane quã sã, & membranæ propior. Qui ergo stabunt? in plantis naque oisium, molliorumque partium substantiæ confusæ sunt, ad consistendã firmitatem. In animalibus separata: idque non non vno modo. Quibusdam enim intus sunt vt homini, aui, piscibus quibusdam. Aliis ossiũ vicaria firmitudo extrã. Vt testaceis omnibus & crustaceis, locustaceis & eiusmodi. Quo exemplo malim equidem esse corticem verum extimum, quàm librũ interiorem: vt saltem stare possint. Est enim stirpium erecta ad cælum natura, nostræ perfectionis æmula: cæli appetens longè quàm nos felicitus: qui frustra spectamus ipsium, nec nisi terram sapimus. Tu verò perge. Hinc partes, inquit, enumerat: ἂν τὸ πῶς ἁλίου. Ita discurret per alia prædicamenta. Quædã habere filamẽta, quædã carere eis. Põnit exemplum calamorû: sed eius, quæ caret, adduxit nullû. Paucis enim, sicuti dicebamus, obsecratoria sunt, vt carpino. Tãto diligentius accuratã oportuit historiã. Populus quoque, præsertim alba, minus habet expressa: habet tamẽ. At omne lignum scissile est, idque neruulorû meritò, quos Ipus supra dicebam: hęc δ' ἐστὶν ἰσθὶς. Galenus vtroque nomine in neruorum, atque musculorum compositione, tum alibi saepe, tum in libro πῶς ἁλίου. Præterea nulla planta venis caret. At venarum parietes omnes ex villis eiusmodi texti sunt. Ab eodẽ prædicamento sequitur alia differentia: Nonnullæ spinas habent, alia non. Hæc quoque acutissimæ: Deponi cultu spinas pyro, asparago, aliis. Apponenda etiam figura spinarum, etiam situs, etiam substantia. Non enim eiusdem cum stipite substantiæ sunt in rosarum in spino sumis, in hoc rectæ, in rubo aduncæ. In stipite, ramis, foliis, fructibus. Cõcolores pyxactha: cynobato diuicolores. Quædam connatæ, vt rhamnò: quædam agnatæ, vt lactucæ. Quare prudentius atque vilius poneret, tum omisit, quàm quæ posuit repeteret. Sicut & nunc: Habent, inquit, quædam ramos multos. At hoc quoties

dicuntur: Longè verò maximus error sequitur: Iis aliquas præditas differentias, quibus eandem stolonem alias nõ ita. Eius rei causam attribuit radici. Neque verò nos moueat, quod ait in quarto de causis Theophrastus: Herbæ mutationem radicis causâ contingere. nam neque causâ sola est, neque tota. Omnino verò stolonum causâ non est nisi plebi, penes quam sensus imperium est. Stolonum, & radicis ipsius, & omniũ partium forma causâ est: sobolis autè generatio tam est à radice, quàm stipes ipse primarius. At quis dicat, os esse animalis causam? At radix os est. Mutat verò plantam non radix, sed id quod radicem mutat: cælum, soli succus, cultus, alia. Exemplum quoque afferamus istis, quibus rationes sopsi smatum nomine fortent adeo. Eadè radix nullo mutata modo; alios primum, alios deinde, cum accepit leges institutionis, fructus edit. Eadem in arbore plures fructus videmus diuersarum specierum, non mutat ergo radix. Maxima radix pusillam gerit plantam, vt in rapo: pusilla maximam: vt in pino. Sic sanè magna, parua, longa, breuis, perperua, trûca, globosa, simplex, fibrata, collecta, sparsa, profunda, superficialia, crassa, tenuis, mollis, rigida, lenta, crispa, æquabilis, recta, flexuosa, denia, fungosa, carnosâ, corticosa, lignosa, orbiculata, turbinata, singulari, multiplex, hirta, leuis, lucida, scabra, mucosa, succulenta, sicca, lamellata, vnicornis, fratiilis, solutalis, coctilis, esculenta, grauis, leuis, alba, lutea, rubra, nigra, beneodorata, foetida, dulcis, amara, idque genus aliarum peruenient in arboribus, fruticibus, herbis differentiarum æque multarum plurimis. Quis enim mentis compos neget in myrto, fico, punica, olea, ferre & arboreo & fruticem? De radice verò squillæ quid quòve narret modo videntur est. Quædam, inquit, vnam tantum radicem habent. Hæc oritur de solo, & exiliter prodiit: propterea quod subter dilatatur. Sequente verò tempore magis distinguitur à sole. Cum enim ad eam appulit, auget ipsam. Idem etiam agnascens bulbos educit ex inferiore parte. Hæc ille non parum obscure mihi, cum Græcè legerem: an pleniora fecerim nescio. Simul ad Ferrerium reperiit, & conticuit. Edico tibi, inquit ille, nequid expectes aut noui aut magni. Quod tu, exiliter, dixisti, hic, rare. Neque bulbos, vt tu, sed turculos scripsit. Fortasse, inquit Batulius, quam nos melius Hic enim est, *αἰγὴ, quâ δ' αὖτ' ἐμυλῆ*. Quia nondum meminera ex eadem radice stolonem adnasci: malui per me indicatos bulbulculos vetustæ matriæ agnatos, vnde aliarum squillarum educerentur. Quod verò magis placeat, facit verbum *ἐμυλῆ*. emungit enim bulbos noua sobole, quam educat. De aduerbio non est laborandum: quippe hæc quod importunum est *ἀεὶ*. Hoc equidem rarum significat: verum aliud poscit sententia. Nihil enim succi subest.

verbis illis *ἀεὶ*. Pedetentim & raris passibus: metaphora dura, atque incerta. *ἀεὶ* denotio opponitur: nõ autem vegeto aut celeri. Summa huius apotelesmatis est, Solem sursum educere. Theophrastus in primo de causis, etiam descendere Solis vi radices. Tantum eas proficere ac promouere, quantum se Solis virtus demittere queat. Quod si verum est, calor ergo non solum at rari, sed etiam propellet. Nos tamen effollas radices multas frigidas inueniebamus. Verum de his supra satis. Innatum calorem id efficere censeo, sicut & in nobis. Itaque plus hyeme crescent radices, vt rapum, raphanum: propterea quod eò delatus calor officium suum facit: idque nulla tum inita cum sole societate: cuius vsus in terris ad calorem perpusillus est eo tempore. Adiuuari Sole non nego: quâ Sol nullus incumbat, non creescere, id verò pernego. Quod si quis dicat, aërem alibi calefactum eò transferri: tamen falsum est, detur tamen inter nos, qui non contendimus de gloria, quæsitores tantum veritatis. At enim tunc non calorem hunc sentilem, sed alium intelligant *ἀπὸ τῆς* illud, quo cuncta sunt & conseruantur. Is verò non ad radicem vel vastissimarum mucosionem vltimum terminatur, sed vsque ad medium terre punctum diffusus, illius quoque partis naturam in officio continet. Sed ad radices. Quærit agitatur perplexissimè, si vquam alias Theophrastus, vnicamne habeant radicem squilla, epimedium, vlpicum, & alia eiusmodi. Accuratiùs enim intuenti nõ solus bulbus radix est: sed capillamenta illa quoque, siue fibræ, quæ subiunt. Quin hæc videntur radices veræ, aut etiam potiores. Igitur si radicem differentias exactius inuestigasset, non hanc prudenti vel diligentiarum partem nesc desiderarem. Potuerit autem sic, exempli gratia: Quædam constant lignea medulla & cortice: quædam carne tuberosa. Sub hac accipio rapum, radiculam, chelydonium ederaeum, quod & testiculorum sacerdotis nomine cognoscitur. alios testiculos vel canis vel vulpis vel satyri, hermodactylum, vacinium, tubera ipsa, cyclaminum, his carnea natura. Alius modus earum que vel lamellis constant, vel spicatum confertæ sunt. Quæ globum omnes ita habent, vt quemadmodum ipse stipti radix est, sic ipsi radices sint minutiores fibræ. Inter quæ substantiæ, & quantitatam, & figuræ, & situs hæ sunt differentiarum. Vtus autem ac vis, hæc. Radicula sine bulbo satæ non cresunt: eò bulbo sine radiculis, si terræ mandetur, exit a calonia. vt ille sibi sit semen, radix, talea. Horum verò quid radix profectus. Theophrastus hoc asserit à loco videlicet quod sub terra sit. Mira verò facies in caulorapo. Vidimus enim hunc cinnam vtriusque naturæ. Sed brassicæ radix sub terra condita fuit: rapum super terram in stipte turgescebat. Iam verò perpendamus orationem.

γενήται, inquit, *ἐν τῇ ἐπιφάνει*. pessimè. Nam verbum *γενήται* cum præpositione hac, *ἐν*, significat *τὸ ὄσπρ δ' ὕλη*. Præterea *ἐπιφάνει* est superficies, quippe detracta est aspiratio. Nam fuit *ἐπιφάνει*. Nihil sanè corporis tagitur, præter superficiem: sicuti ne videtur quid quicquid. At à superficie nulla gignitur planta: Denique ab radice oritur, non à superficie. Quinetiam nõ solum vt extet ab ea, sed etiam vt subster ei. Imò verò plus crescit in caput deorsum quàm in stiptem sursum. Videamus illa: *καὶ ἐπιφάνει* *ἀπὸ τῆς* *ἐπιφάνει* *καὶ τῆς* *ἐπιφάνει*. Non multa neque cita capit incrementa sursum verum: quia latior infernè sit. Non enim facile & sursum submittitur, deorsum demittitur. multum simul. Tamen poetarum ecclusus illa præsto est, que præclare contemnat istam sententiam. Tantundem subicere se se vtrinque vtroque canunt. Sanè cum sit alia radices, alia stiptis natura: vtrique licet suam sibi materiam vindicare sine inuidia, atque incommodo confortis. Verum maxima ex parte ita vltuenit, vt quod supernis partibus deesse, adesse radici vnde deatur. Ita raphani folia si ardeantur, ex crescit mirum quantum radix. Hoc tamen aliquando cum nostro iussu factum esset: factum est item, vt radix lignesceret. Hymis quoque seuitia consumpta nouella seges alius radicatur. Posuit, vt dicebamus, *ἀεὶ* pro eo quod est, tenuiter & exiliter: quia tubdit *πλευρῶν*, siue paularim aut tardè. Omnia hæc adaptari queunt. Infra pro eo quod est raro, rectè vtritur. Laxè nimis vnam tantum attigit mathematicam dimensionem, *πλευρῶν*. Non enim solum acquirit latitudinem. Neque squilla sessilis est, sed globosa ac turbinata potius aliquantum. Verba que sequuntur, magis pertinent ad generati onem. *ἐπιφάνει* *ἐπιφάνει* *ἐπιφάνει*. Quasi sol sit autor dearticulationis: vt eius beneficio folia explicetur. At non ita est. Forma nanque facit id. Si Sol efficeret: omnis planta iisdem foliis, esset prædita. Sol enim vnus omnibus *ἐπιφάνει*. Barbarus absolute potuit. Arist. dixisset *γενήται*. Tandem abscedit hinc à partibus ad partium partes. Succus, inquit, è fructibus alii potabiles, alii non. *ἐπιφάνει* *ἐπιφάνει* *ἐπιφάνει*. Næque & sola incisione, vt à stipte, radice, ramis, fructibus: aut etiam expressione, vt tum ab illis tum à seminibus, tum à floribus. In aliis vulgata sunt: illud nõ item. Euphorbium in Mauritania, & Libyæ solitudinibus, vbi *Αλβιν* dicitur, fructum fert vt cucumerem, sed oblongum: à quo punctam scarificata cute fluit gummi. E seminibus verò vulgò premitur oleum: Camabis, lini, rapæ, & illud mirabile quod è semine fit saluicæ. Sic enim voco tum spicam, tum lauadulam. Non enim combretum est, neque spica. Celtica, vt boni quidam viri putauerunt. Inde partiretur in tria succorũ genera, aquea, vinosa, oleosa. Adderet liquiditatis & concre-

tionis, quas dicebamus differentias. Tum deduceret vtilitates, ad medicamenta, ad opera, ad victum. Nanque alii succo pro glutino vultur quidam. Scrip a se membranas foliolis auri tenuissimis inducunt: ita videntur auro scriptæ. Aliunde ad vini vices, quam è fructibus haberi succos intelligit, qui palmæ cuiusdam Indicæ legeret historia. Malè verò loquutus est, quod bene sentiebat *πῶτα* *ἐπιφάνει*, *καὶ ἄλλων πολλῶν*. *ἀπὸ τῆς* *ἐπιφάνει*. Sic licet, *πῶτα* *ἐπιφάνει* *ἀπὸ τῆς* *ἐπιφάνει*, *ἀλλων* *ἐπιφάνει*. Neque satis capit rerum vox illa *πῶτα*. Suguntur enim quidam, non potantur. Aprius sic *πῶτα* *ἐπιφάνει*. Tum hoc deducerem. Illam quoque differentiam malè postposuit. Quidam pingues, vt oliuæ, pini, iuglandis, hæc enim est abiotum, *ἐπιφάνει* *ἐπιφάνει*, quæ referuntur ad eum. Sapor enim cibi viuuaque natura prior est. Nam tamen sensus & sensile mutuo relaxa, neutrum altero prior est hæc natura: tamen hanc naturam antecedit ea per quam hæc est. Scilicet ex situ partium est asperitas, & aciditas, & dulcedo, aut saltem in ipso. Est autem asperum affectus superficies, qui in liquidis sit sapor: Arctatur ergo ad sensum, & sit seipso posterius. Verum hæc paucis nota sunt saporis quorũ essent, à multis disparata, vult. Verum hæc disquisitio pertinet in summa ad secundum de anima: in specie ad librum de sensu & sensili: priuatiùs verò ad librum de saporibus. Quorum omnium operum iacta fundamenta fuerint in libro de affectibus mistorum, qui sequitur statim libros de generatione, falso censetur pro quarto Metæorol. Theophrastus igitur, & Galenus, & Aboali, & Ioannes Serapionis de saporibus scribere: sed eorum pauca propriis locis: omnes vt multa, aut in quibus iudicium desideres. Itè verò distinguit sic, *γλυκύ*, *καὶ μακρῶς*: vt aliud sit dulce: aliud, melleum. Ad dulce genus ad lacteum, melleum, saccharinum, adipaceum, alia. Malè nanque faciunt qui tantquam genera æqualia disparata statunt: quemadmodum ii qui, nihilo felicitis vino sum, interposuere. Quod sanè siue certe sit species, cum dulci, aut aspero, aut acido, aut cuiusmodi coniunctum. Alioquin à pyro quoque, malo, sorbo, mora, cydonio, carne, pice, omnibus deduxeris. Verum isti penè omnes fuerit Philosophi negligētiores. Metaphysices verò ne minimam quidè partem attigerunt. Præpostere & id cum mox differentias habet calidi, & acris. Hæc siquidem primæ aded sunt, vt penè ab omnibus existimare sint saporum causæ, tamen nobis aliter videtur. Nam si sapor à colore sit: ergo eisdem elementum primo, & per se sapidum existet. Quid quod multa mista calida insipida? Quid si quis dicat, ex quatuor, qualitatum temperatione consensit saporum: respondeat, an in elemento quopiam, quæ elementum est, sapor insit. Non sanè inest. Cæterum quemad-

modum neque vita prodit ab elementis, neque minus, neque senilis, neque intellectio, neque incrementum, neque motus voluntarius, sed a formis aliis, quam elementaribus: ita saporem quoque. Si non est ab elementis gustare, quare sit gustari? Haud negō formarum instrumenta qualitates esse illas: causas esse, nego. Nam qui Stoici querebant vim *σωτηριαν* in aere & igni: si pro formarum caperent instrumentis, haud male facerent: neque tamen plene saperent. Non enim magis cōtinget ignis terram, aut aër aquam in composito, quam fluida ora continentur à terra, vt consistat ab aqua vt vianantur. Omnia verò simul à formæ imperio, quæ sibi aut constituit temperamentum, aut constitutum à conditore, comparat ad vltimū domiciliū sui. Tantum abest vt ex atomis animam cōflatam nugenur, quæ corpora iunt: aut ex elementorum fragmentis, vt venenauit hanc Philosophiæ partem Alexander. Rectè verò addidit *ὑπὸ καὶ δῆμιον*. Antecedit enim acrimonia calor. Elementi calor affectus est, acrimonia compositi. Quatuor saporum continentur genera, pingue, dulce, acre, amarum. Omnia ista sunt, cuius natura maximè faciebat ad discipulationē. Videtis enim & à Theophrasto inter plantas, & ab Aristotele pro animalibus iactatam quæstionem hanc, quam supra non venter attingimus. Acidum quoque nimis otiose ab animo neglectum, nonnullæ plantæ tales sunt. Dehinc fructuum partes numerat. Melius tamen sic: Fructuum partes aliæ solidæ, aliæ liquidæ. Liquidæ succi nominantur: quorum vltimum supra diximus. Ex cibaris succis nonnulli ad potum, sunt qui adhibentur, ceteri ad cibum cū pulpis promiscui. Solidorum partes, caro, putamen, testa, corium, cutis, spina, vmbilicus, pediculus, semen, dissepimentum. Tum dat cucumeris exemplū. In quo iucēti quamobrem non enūcerauit? An quia cum carne simul appetitur, neque fugitur seorsum? Quin puto sic ut & multos alios, si presus haeriat, pro veneno futurum. Sic exitialis Indicæ planta, cuius est farina, illo abiceto, conficiunt panes. Nec abest ab hac natura portii succus, & aliorum quæ nominare nolo. Verba eius sunt: *πυρρὸν δὲ σπυρρὸν εἶσιν ἐν σπυρρῷ, ἢ ἰσχυρὸν, ἢ λεπυρὸν, ὡς αἰ σπυρρῷ. λέμμενα ὑστὶν, ὡς ἐν χυμῷ καὶ κόκκῳ, ὡς ῥαυτὶ: nihil peiore consilio potuit addere λέμμενα, καὶ σπυρρῷ ἄλλωσιν ῥαυτοῖσι. Et paulo post: *πυρρὸν δὲ ἐν σπυρρῷ, ὡς αἰ κόκκῳ καὶ χυμῷ, πυρρὸν δὲ ἐν σπυρρῷ καὶ ἐν κόκκῳ, πυρρὸν δὲ ἐν σπυρρῷ καὶ ἐν κόκκῳ, πυρρὸν δὲ ἐν σπυρρῷ καὶ ἐν κόκκῳ.* Hic Ferreri: vtrōbique frustratus est hic Græcam lectionem: Nisiquam enim tuum λέμμενα illud interpretatus est. Et inutilis videtur alioqui tuus est*

A se codex. Sic enim scripsit iste. Quidam fructus compositi sunt ex carne, osse, & grano, vt pruna. Deinde ponit cucumerem semine te, quod sine controuersia corticem significat, *χυρῶν* tamē mali, quā *χυρῶν* Hic, vt eqtamur Theophrastū in hac natura, non medicos in corpore humano: quō *ἐν χυμῷ χυμῶν* gigni dicent *κόκκῳ* autē ad omne granū ὅ γένυς an aptare liceat, haud scio. Nō enim dicā lactuce *κόκκῳ*, sed *ἔλεπτον* apud Dioicoridem, & ex viū communi *ο σπυρρῷ*. Pro granis Punicī mali habemus apud Theophrastum, Dioicoridem, Aetium, Paulum, Plutarchum, Callimachum: in planis seminibus an sit locus huic significato, non memini. Potest, & non laboro, sed tu, vbi volēs: Post hæc, inquit Bauius, à situ, partium declarat differentias: Aliis extrā esse corticem, intus carnem: alius est contrariū. Diuisio hæc è stultis insanos fecit Grammaticos, cū ex hac vicissitudine fructū omnem in pomū ac nucem perfricūle fecant. Sed hæc iam vulgata, aut nullam, aut tuam Scaliger manū possunt. Oberueniunt verba: *πυρρὸν ἢ πυρρὸν: φλοιὸς ἔχουσι ἐν τῷ σπυρρῷ, ὡς αἰ σπυρρῷ, ὡς αἰ σπυρρῷ. πρῶτον δὲ τὸ σπυρρὸν ἐν τῷ σπυρρῷ, ὡς αἰ σπυρρῷ, ὡς αἰ σπυρρῷ.* Nam etiam quæ carnem foris, os intus habent, nihilominus habent φλοιὸν ἐν τῷ σπυρρῷ. Nemo enim fructum vidit cortice carentem, aut corio, aut cute. Simplior in malo ratio est. caro intus, foris cutis. Multiplicior in pruno, cutis externa, os intum, caro media. Operosum æquè in Armemiaco, cutis externa, nucleus intus, os circum nucleum, caro sub corio, nucleus sub cuticula. Duo esculentia, os inutile ad cibum, cutes indifferentes. *σπυρρῷ* quoque pro nucleo posuit. Ne mihi quidem nunc in mentem venit, quō apud Græcos nomine vocetur esculentū illud quod osse testæve includitur *πυρρῷ* tā pro acinulis punici quā pro nuculis siue osibus inuenimus in secunda Meteorol. Sic Theophrastus, Mnesitheus, Herodotus. Polybius quoque in xii. historiæ, vbi de Ægyptia loco scribit, eius osciculum *πυρρῷ* vocat. Quæ verò sequuntur, haud absque negotio percipiantur. Quidam, inquit, ita sunt à Natura cōparati, vt in ipsis statim & semen, & eorum operimentum generetur. cuiusmodi palmulæ sunt, & amygdala. Quidam non ita. At quotus quisque fructus est, cui non simul cutis, & ea quæ intra cutim sunt, progignantur? Et in palmula quid appellat semen? Nam amygdalorsū primis rudimentis nihil quicquam intus discretum inuenias, sed vniforme quiddam satis solidum sub cute. deinde lastescit. Tum elatens cōcipit discriminari. Idem fit in omnibus quæ viderim: itaque fieri ratio persuadet in cæteris. Vt materia primū confusa sit: postea sua cuique parti sub peculiari forma constituitur. Sic etiam melius diceret. Quidam fructus intra se continent semina: quidam nō, sed ipsi sunt semē. Quippe in amygdali globo

idem tum fructus tū semen. Illud quærendum: an cutis in fructu primū sit, quod fia. nam illud liquet: nullam partem tam paruas suscipere mutationes. Ab his in alienum locum exactam diuisionem restituit. Suprà succos *πυρρῷ: καὶ ἐπὶ σπυρρῷ* dicebat: hic ad cibi libellam appendit. Verū in his quoque est quod incommodat. Fructus, inquit, aliqui esculenti, & per accidēs ad cibum inepti. Quid enim intelligit illis verbis *πρὸ σπυρρῷ ἐλεπτός*? An *κόκκῳ*, an carie, putredinem, adustionem, vermiculationem, grandinationem, rubiginē, siderationem, surationem, venenationem? Sanè haud saliter queam interpolare. Tum sententia puerilis est. Nam qui è propria forma excidere, vt putrefacti, ii non iunt amplius in vila fructū differentia: sed cadauera iunt fructuum, & corpora modò naturalia. Qui non corrupti sunt, sed affecti tantum sustinet: adhuc fructuum naturæ opinionem, ii etiam nunc sunt *σπυρρῷ* in suis principiis, etiam si sedi nequeant. Aliud enim est *ἀνώμαλον*, aliud *πυρρῷ*. Quod acutissimè & Scotus, & ante hunc Auerosio in libello de beatitudine docuit nos. Verū hæc fugiunt plebecios animos, & ridiculis ridicula sunt. Nam potest è plumbo ens fieri, at non est plumbum pro ensis materia natum aptum, sed factum *δυνατόν*: id est arte factum, vt possit: non natura natum, vt aptè possit. Et quoniam nunc primū cecidit, vt audiremus ab hoc vsitata illa verba, *πρὸ σπυρρῷ*, magnoperè scire aueo, qua facie sint apud te, Ferreri. Perulgata, inquit ille: & scite admodum. Decet enim architectum vti ferramentis suis. Sed præstat te audire. Nam iste etiam dactylos maluit, quā Palmulas. Sic ergo ille. Consultis ita instituit: Esculenti, & non. Deinde specierum proportionē: Quibusdam quosdam in cibatum recipere ossem non æquè omnibus. Tum explicare differentiā hanc, per accidens. Esculentis, non: ex nō esculentis, ita. His ascribere dubios: vt boletos, aut fungos. Etiā statuere principia medicinæ. Interest enim Philosophi iacere illius artis fundamenta. Recognoscit hinc proportionēs inter species. Hyosciamus, inquit, & elleborus noxius homini est, cibus cothurnicibus. Confundit historias turdi, & cothurnicis. Meministi è Galeno, quid reprehendat in Auicēnæ codicibus Plinius in x. veneni appetitum cothurnicem prodit, neque nominat. Error à negligētia: cū morbo comitali præter hominem, tentari solam scribit. canes enim ex ea lue vidimus interisse, nec minus equos aiunt corripī. Interposuit autem hæc inter historiam partium, ad quam redit satis pudenter quam imprudenter omisit. Quidā, inquit, in vaginis sunt, vt fabarum grana: quidam in operimentis & corticibus, quasi in textura quapiā: vclut in tritico, atque aliis eiusmodi. Haud valde magna differentia. nā fabæ medulla intra corium est, & cum corio in siliqua. Triticum

A item habet cutem, ex qua furfur. Tum perinde est in folliculo, atque si in theca esset: & sanè æquè eius theca est. Vt spica: sit tritici siliqua: siliqua sit spica fabæ. Differunt verò, si cuti diferebant præcis hominū pharetæ à pharetis deorū. Humanæ enim operulo queas dabant: dii suas habebat *ἀμφιπεπυρρῷ* quasi carebant operatas cōignatione. Sic hominibus pedebat à cinctura: diis ab humeris. Animaduertemus etiā, cū separat *ἀπὸ τῆς σπυρρῷ τὸ σπυρρῷ*. Genus illud huius est. Siliquarū multas edocere potuit differentias. Quædam esculentæ, grana non: vt ceratiz. Quædam non totæ esculentæ: vt castiz. Aliquæ nullo modo: vt fabarum, lupinorū, papaueris cornuti. Aliquæ cōtē edūtur totæ: vt phaseolorum. Aliquarū sola superficies, membrana relicta: vt pisorum, & ciceris columbini. Item à figura. Phaseolis, & castiz teretes. Pressiores fabis, & fœnograeco. Maximè compressæ ceratiz, populo, fenæ. Omnes curuæ, Orbiculatæ ciceri arietino, & quibusdam solani speciebus, & papauerum generibus. Vnicoriæ his, at tricornæ folliculis quibusdam cum vestigijs angulorū, hyoscyma fimbriatæ. Quædam intus carneæ, vt caranciæ: quā à cancellis arundinaceis, quæ sibi habent pro adminiculis, characiam dictā videtur excogitasse verus ille Parthenius (vt tu Cæsar appellare soles) Hermolaus Barbarus. Præterea à granorū substantia, magnitudine, figura, numero, medulla, cortice, colore, situ. Papaueris semina perfecta non pendunt, sicuti neque nucleci pinei in strobilis: animantium more quæ abrupto absoluntur vmbilico. Pediculo hærent, aut ligula in multis etiam, matura. Solani pendunt, caraciæ adhærescunt. In illis enim va eua (patia: pulpa his pro tomento est. In fabis carneo pariete separantur: in aristolochia & lilio camerulis herciscuntur, quasi parietibus intergerminis. In castia ligneis vallis dissepiuntur. In fœnograeco, atque in staphysagria stipantur ita vt vnum modò corpus esse videatur. Transit ad alios fructuum modos. Quidam, inquit, in carne sunt, vt palmarum: quidam in cellulis multis & corticibus & testis, vt iuglandes. Horum verborum sententia si perpendatur, intelligamus os palmulæ fructum ab eo dici. Os enim in carne est: sicuti iuglandis fructus in testa. At palmulæ verò fructus caro est, non intra carnem. Comparantur autem subtilius sic: Carnem tam in palmula quā in iuglande, non loco sed vī differre. Nam in vtraque primo loco est cutis, deinde pulpa, tum testa siue os, postremò medulla. Hæc in iuglande multa, in palmulis minima: sed ex qua tamē æquè palma nascatur, atque ex illa nux. Vt iugiter dissimilia. Quia in palmula medulla esculenta non est, in iuglande est. In palmula caro esculenta est: in iuglande non est: iccirco putamen dictum, & à Vasconibus mutua voce *Tam*: quia putetur, id est abiciatur: vt nux pura,

puta fit. Cellulas autem frequentes in strobilis intelligit: *ἐν διπλοῦς πολλῆς*, in casulis multis. Tectarum vero multiplicem inire queamus rationem. Binas valvulas habent semina penè omnia, præsertim maiora: còtrà in testis, maxima pars continuo tegitur tergo, paucæ bifores. Manifeste iugladi, & faciles aperiri. In persico altera tantum ex parte manifestissimo, sed difficilior ad separationem. In piceis obscurior: obscurissima in auellanis: mediocris in amygdalo. In pistaciis vestigia, quæ per seipia hiant aliquando vetustate. Ne hac in parte Plinii sequamur errorem, qui solius iuglandis nucleum binis tegi valuis scripsit. Hic ego, Pistacine arborem vidisti, vquam Baiuli? Non equidem, inquit ille. Tu verò quide Nescio, an viderim, inquit. Quid istuc? ait Minutius. An fieri potest, vt quod videris, ne videris? Potest, inquam, hoc modo: si scio me videre, & quod video, quid illud sit nescio. Nanque apud Iesuitas nostros arbor est, quæ virga pæcta, & adoleuit celerrimè, & effusus stolonibus frequentissimam circa se cò fecit sylvam. Enodis, si qua alia, oliuæ folio simplici, aut salicis frondi proximo. E ramis folliculum demittit, qualem hancacabus, durum tamen. In eo fructus conduntur bini ternive, sculentis, natura, colore, sapore pistaciorum, sed orbiculatiore facie. Quare qui pistacia arborem ignotam habeant, ex hac pistaciorum medullam escitiam: an sit hæc ad pistaciorum species referenda, non ambigam? Tu verò ad testas. Addentur, inquit ille, & hæc. Discriminari nucleum in iuglande quibusdam quasi parietinis, quippe dirutis. in abellina, & pontica non item. Scabra testa iuglandis intus, foris Persico, & labyrinthis canaliculis sinuata. Amygdalina punetis excavata. Intimum cauum maximæ parti lævissimum. Præterea à duritia. Palmulis os penè inuictum. Proxima oliuæ firmitas: tum Persico deinceps Amygdalo, & aliis ad Molluscæ nucis vsque teneritudinem: quam Persicam dixit ille: poetæ vetus apud Macrobius: quia fuerit è Persia in Italiam allata. Iuglandis omnino genus, aut cum Tarentino idem, aut proxima & congenera natura, testa fragili ac liberali. Nostri nanque populares durius genus illud, quod inuitum amittit à se nucleum, *Αμυγδα* nominant. Nec cum Macrobio nos implicet ioculari iudicio Ruellius. Affert ad hæc ab ætatis affectu differentiam: Maturescere aliquos celeriter, vt morum ac cerasumaliòs non, vt agrestes fructus penè omnes. Ita modeste, atque *ἐν τῷ ἀπὸ πύργου*, vt Philosophum decet. Sic Aristoteles, *ἀπὸ τῆς ἀν. πύργου, τοῦ ἐστίν, λόγῳ γέρον, φασίν, ὅς ἐστιν*. Hæc tamen exempla, neque plena sunt, neque confessa: Non sunt plena: quia cerasum habemus grandissimum: adeò serum vt penè etiam vna maturescat. Morum serò fructificare

scripsit Theophrastus in libro de causis primo: assignatque pro causa loci frigiditatem. Quin eam ob tarditatem, arborum tapientissimam Plinius appellatam prodidit: quati exploratis anni moribus, tãquam latronibus infestas vias reformidet. Ei potest addi causa: aquei succi copia, caloris innati, ad eam operã minus quàm par sit. Inde fructuum frequentia par exhibet negotium. Sed idem ait, has ob res serius euetiam ad germinationem, facilis se in opere coquendi expedire, propter imbecillitatem succi. Rectè sanè. Similis enim proportio in feminino sœtu. Intus serò perficitur ob principiorum debilitatem. Vbi edita sœmella est, citissima capit incrementa, scilicet ob eandem principiorum imperfectionem. Celerrimè nanque metam, quæ propè est & paratu facilis, adipiscitur. De mori frigiditate, atque serico eiusque opificibus vermibus, nolo hic obtundere. Et me istuc excurrere prohibet Theophrasti vitis. Distinct enim me, vt operiar, quoad fructum percoquat ad maturitatem: quò tum perfectum mihi sit an vera scripserit. Ait enim serius eã quàm morum perducere fructum suum ad perfectionem, hæc de causis: Quia tegitur: cute: quia succo vberiore: quia crassiore: quia a cino frequentiore, & congesto adeò vt per intervalla cæli, calorem nequeat admittere ad coquendum. Verùm dicat ille nobis, pruni os cur sit maturum citius quàm pyrum: cum tamen & à sole secretum, & contumaci duraque materia constet. Rubi mora serò maturefcunt: quibus eadem cum illis conditiones omnes, præter succi abundantiam. Tanto maturius accipere debuerunt cæli beneficium. Nam quid afferam: Pineam nucem, & uas eodem penè tempore, diuersis legibus, æqualem consequi, suam vtrunque materiam? At quanta materia differentia, si Solis contactum animaduertamus? Nusquam negamus commoditates, admittendi, recipiendi, paricndi Soles, facere plurimum. Ita que in eodem arborum genere, si quæ spectes, sicut eiusmodi, celerius eas fructus suos perficere. At vbi diuersa genera conferantur, offendere quarundam occursum, quæ suapte natura pertuincunt hæc difficultates. Nam faba quæ & satis obtinet humidis, & abundat plurimo flatu, & cortice crassissimo est, & obrecta carnea siliqua, eundem tractum temporis munem habet ad percoctionem cum frumentis. Addet id quoque fortasse quippiam: Haud multum ab humo distare, nempe minus quàm triticum. Igitur esse magis terrestre, quo profecto fiat vt causam habeat differendæ operæ ad perfectionem. Sic omnium fructuum primores partes posterioribus, quæ pediculo prodeunt, diluiores sunt. Vnum excipio pyrorum genus, quod post Idus Iunias incipit maturefcere. A pediculo nanque mitius est: crudius ad floris sedem. Causam vobis inuestigandam propino.

At pe-

At peponis succus longè suauis sapit quòd vergit ad florem. Amariocucumis ad pediculũ. Et scriptum est in xx. titulum: quoniam terræ proprior est. Tum quæ in glande natura contraria: nimium dulcorum pulpa que cuppula tegitur: facit contrarios, Theophrasti. miorum enim tangitur à Sole. Eiusc rei causa temperatura sicior. Quare quod Solem minus sentit, plus habet aquei, minus excocti. Hinc ait: Arbore quodam frondibus mature vestiri item fructus edere, alias non ita. Prudentius igitur hæc illis præposuisset: vt quædam maturè ferret, quædam læcius. Deinde, eorum qui feruntur fructus, alios præcoque esse, alios scriores: neque cæterorum officiorum, aut leges, aut proportionem sequi. Morus serò floret: eius fructus citissimè abfoluitur. Contrà Persicus, tempestiuè florem editum serò perficit in fructu. Pyrus quædam tardè floret, tardè fructificat. At quæ superba dicebatur ab antiquis, tempore floret, tempore percoquit. Post hæc adiungit appendicem: In aliquibus differi adeò maturitatem, vt hyemem sequantur. Quasi dicat, nõ nisi exacta hyeme. Non enim satis politè loquutus est cum dixit, *χημῶν ἀπολλύται πρὶν ἐν πεποιθῆσσι*. Aristoteles sic posuisset: *καὶ τὴν ἄλλαν ἀπολλύται ἐπιπὸν χημῶν, τὴν δὲ ὑπὸ αὐτῷ ὑστερὸς ἔσται πρὶν πεποιθῆσιν*. Intelligemus oleum, & zizipha inter ea quæ sub hyemem procedunt. Serò etiam inter frutices semen suum præonia dat, ac fortasse omnium postrema, nisi apricis admodum locis proftet. Qui verò fructus arborum exacta demum hyeme sint idonei ad cibum nondum memini. Brasficam Februarii aut Martio semetiscere scio. Verùm is fructus extra epularum vsum est. Di scerpã hæc animaduertamus diuisionem. Nam eum supra dicat, quosdam citò, quosdam tardè maturitatem adipisci: & nunc seris dilationem addat post exactam hyemem vsque: in terposuit illa sine causa: *καὶ τὴν ἄλλαν ὄσπιν ἐξίας ἀεζῶνται φύλλα*. His explicatis, ad foliorum, fructuum, integumentorum colores transit. Ponit viridem in nigredinem inclinatum: item album, rubrum. Verum haud complet diuisionem. Sic enim scribit: *ἐν τῷ ἀπὸ τῶν ὀσπιν*. At etiam sunt, qui ex parte vnum, alium ex alia colorem habent: veluti pyra, & mala quædam, & Armenica, & Persica. Ad hæc sorbis, mæspilis, pyrorum generi, ac malorum cuidam rubiginosus est. Cinereus cuidam Indicæ quasi fastaneæ. Postremò luteus, aureus, croceus, fuluus, flauus, viridis, dilutus, puniceus, purus, niger. Apponit deinde ruboris causam: *δὴ τὴν διεμῶνται μετὰ τῷ σφοργίῳ*. Quæ Theophrastus dicere debuerit, quæ voluerit Albertus, alibi est à nobis declaratum. In præsentia sic statuendum mihi videtur: Non hunc esse locum declarandis causis: Neque aërem materiam ruboris esse. Neque in omnibus calo-

rem: non enim in gleba Armenica, non in sandalo, non in rosa. Et ex Galeno quid accipiendum sit, non latet vos. Neque restrem fructum ad fructuum rubedinem quæri. In eis enim terræ minimum ea parte est, qua sunt insolatione facti rubei, Adhæc, album videmus in cucurbitis. Candida quoque mala quædam nota sunt mihi: & ea quæ mala insana minus sano iudicio vocat Hermolaus, estata nanque nullos excitant fuores. Quotidianis bellariis vtuntur Genuenses. Quorũ vaserrimus animus quantum distet à vesania, vosmet ipsi videritis. Melongena, scriptũ est in codice Aboali: & Arabicum nomẽ est. Ligures *Merezanus* vocat. Viridis quoque Pistacis nucleus. Colores verò an elementis insint primarij primũ, quorum ex commistione tales euanat ceteri, non est præsentis, operæ. Vocat nos author dehinc ad figuras. In quibus paulo equidem imperstitiosius versarum esse dicerem, nisi idem gentem subuicerer Theophrastum: *τὰ ὄσπιν τῶν χημῶν εἰς ἀγρῶν εἰσι, ἀεζῶνται εἰς ὄσπιν. ἔ γάρ πάντες εἰσὶν εἰς χημῶν γαμῶδες, ἢ δὲ πάντες εἰς γαμῶδες εἰσὶν*. Principiò quare differentias hæc astrinxit angustis syluestrium? ait enim, *εἰ εἰσὶν ἄγροισι*. Nihilò sanè inter se differunt mites & syluestres, nisi suauitate & magnitudine. Ac quod mihi quidem nunc in mentem venit, diuersa ratio in illis, atque in nobis est. Qui enim ruri degunt mortales, longè sunt vmbatilibus proceriores. Cælo nanque fruuntur puriore, atque vberiore. Agrestes verò id est feræ, & *ἕμεγα* id est mites arbores, aliis differunt euentibus. Succus nanque his vberior suppeditatur cultu, aperta tellure ad radices, quam in partem, & roris & Solis vis sese inferat, nulla superficiei crusta, quod seris euenit, retardata. Adhæc tonsæ, qua opus est, redigunt luxuriam ad frugalitatem: reuocato ad seriam operam succo, qui futurus esset minore commodo in brachiis inutilibus. Siquis acutiùs contempletur: dicat, figuram nonmutari (eadem nanque est in viris que) sed figuræ modum. Mathematica figura mea per *δύο* mutabitur, si nunc surrexero: natura nunquam, nisi mutilatis partibus aliqua de causa. Verùm hæc ad Metaphysicum: illud cum Theophrasto perpendendum. Non omnes ait fructus esse angulis constitutos. Imò verò neque verum hoc est, neque cum sequenti cohæret parte. Nam siue angulos verè capias eos, qui duabus aut pluribus consunt lineis: siue angulum, vt Pythagorei, quancunque flexionem: hoc enim est *ἀγρῶν*: omnes fructus erunt *γαμῶδες*. Salm ipsam ad pediculum orbicularis interrumpitur linea. Præterea pars item altera minus sana est. Non enim implet reinaturã illa oratio. Nõ omnes fructus rectilinei: Imò hæc: Omnes fructus non rectilinei. Quin penè toto in rerum ambitu vix semel atque iterum reperiamus lineam rectam.

Quis nescit, omnes esse fructus curvilineos? Non coherent autem: propterea quod angulus tam è curva linea quam ex recta constare potest. Non enim recta vlla quatenus recta est, adversatur angulari quatenus angularis est. Est enim angulus extremitas figuræ, inter duas lineas mutuo se contingentes ad communem punctum. Est igitur qualitas à situ constituta. Quoniam verò curva linea quandam præ se fert duarum linearum proportionem: iccirco etiam sub eum denotarunt angulū Pythagorei. Sed exquisitiore vltu, opponemus angularibus vnilineam, curvæ rectilineam. Licentiùs in Timæo Plato, *ἢ πᾶσι δὲ ἀδύνατον, ὁ δὲ ἄλλος, ὁ δὲ ἄλλος*. Sanè latera ipsa nequaquam acuta sunt, sed acuta figuræ termini, & catiæ, & efficientes, & formales. Memini hunc ad modum in primo de Cælo scribi: Omnem motum aut rectum, aut circularem: quia omnis magnitudo, talis. Magna difficultas in re non parva in rerum notionibus. Omitto hęc disputationem: de lineis agamus. Non absque magna difficultate dixeris, quodcumque corpus circulare non sit, id esse continuū *ἄδιυρομυον*. Non erit enim totum, si ad angulum sit concursus, non erit alterutrum, si ex utroque sit. Non mouetur in rectum elementa, quia sint *ἄδιυρομυον*, sicuti mouetur cælum circulariter, quia est circulare. Et persimè loquutus est, *ἢ ἰδίας γέγραμμένον*. Est enim corpus omne *πρᾶξιον*, ergo *πολύγωνον*: aut *μυζωνία*, ut est in tertio de Cælo, circularis. A mathematicis ad Indos: vbi facit scriptor caput separatam. Mihi non videtur oportunitum. Nempe tametsi nunc videretur aromata, mox tamen superiorem materiam repetit (ut videbitis) *ἀλυσίαν*: Aromata stirpes non omnes aromaticas esse. Sed aliquibus radicem solum, aliis solum corticem, lignum nonnullis. Balsamum verò totam. De nostratium quoque partibus idem statuamus. Valerianæ radix sola odorata est: item caryophyllatæ, & primulæ veris, & eius quam *Getiam* nigram vocant Vulgaris hæc & ad scoparum vitum quæ sita, sed radice spirante cinnamomum, aut verius nardum. Folium asperiuiculum, oblongum, subnigrum: scapo surrecto, capitulum ferente squamatum concreto, haud dissimili barisofolæ: capillamentis cinaræ subpunicis. Filipendulæ tum flos, tum radix diuinum odorem dant. Fraxini solus fructus aromaticus, nullique Indicarum mercium fastui cedens, vel gratia vel potestate. Casiæ cinamisque cortex in precio: verum lignum quoque commendant, & folium & radicem. Balsami surculi apud nos vetustate exoluerunt. Nec fructus quicquã penè sapit. De ligno aloes quot nuge? quot imposturæ? de hoc alibi. Imò verò, inquit Ferrerius, si meministi indignum, Baiuli, facinus cõsentientē. Nam cetero magnus ille qui omnes aut barbaros, aut sophistas, aut de-

lirantes, aut inquinatos vocat: eum non puit, quorum pigeret studiorum, ita vt etiam nugatoria diceret: maximo nominis sui detrimento in ipsis quæ fuisse famam: vt qua ambiret eam opera, hac eadem illam perderet. Is ita scriptum reliquit: Regis aulicis lignum ostendit mihi eius arboris quæ fert aloem. De aipho delo herba triuialis, & scientia, & fides par. Vt liberos nostros moncamus quam fit periculoisū è lutulentis bibere, fontes omittere. Pax, inquit Baiulius. Hæc alius: nunc ad nostra. Hinc potius aliud caput auspiciatus fuerim. Aggreditur enim materiam, modumque generationis, tam naturalis quam arte factæ. Quædam feminio prouenire, alias sponte, nonnullas auulsione, tanquam in colonias transfirmitur. Esse & quæ talea prodeant desumpta vel à stipite vel à ramis. Imprudenter addit *ἢ δὲ πῦσπερματος*. Iam enim dixerat, *ἐκ τῆς ἀσπερματος*. Theophrastus quoque tractat illam partem, *πᾶσι δὲ ἐν τῷ φησὶ*. Nam ex olea stipite affluam de cuncta parte demittunt, pars exerta vt germinet. Vt vnum aut huc illa, aut hæc ad illa transcribenda fuerant: vbi de plantarum agbat transpositione. Plantaria que Latini vocat non ignoratis. Quoties vni radix cum sua terra tollitur, vt alibi sit. Quod dixit, *ἢ δὲ ἰανθῆ*, Aristoteles, *ἠπὸ τῆς ῥατῆς*. Ratio diuisionis commodior sic: Partim sponte, partim ex aliis. Harum quædam feminio, quædam talcis, vt olea. Aliæ oculis, aut spongiosis, vt arundines, asparagi. Aliæ bulbis agnatis, vt dracontion. Nonnullæ infitione: cuius nomina, species, modos, utilitates, tum ex veteribus accipimus, tum ex commentariis Constantini. Theophrastus etiam è myrrha smyrnidem nasci putauit. Addentur differentie. Nam feminio quædam, aut nunquam, aut vix, vt ficus: aliæ citò, vt apium: aliæ serò, vt peronia: serius nobis exiuit staphysagria. An id eueniat semper, clam me est. Obicuria, quæ sequuntur: *πᾶσι δὲ ἰανθῆ καὶ πᾶσι μὲν ἐν ἑπτανησίᾳ, πᾶσι δὲ ἐν τῇ γῆ*. Videtur velle, *ἢ ἰανθῆ*, sua potestate, nullius indigat terræ cretete. Crementum illud pusillus fieri progressibus, quia matricis fotu careant largiore, Aloes herbam vidimus, multos iam annos (vt aiebant) appensam laquearibus, ad eò viridem, vt cum vegetissima spatula foetida contenderet. Ex his animaduerti, quemadmodum sibi contradicat. Nam in principio secundi libri, terram statuit vnum è principis necessariis quæ debetur plantarum generi. Vtitur hoc verbo *ἐπιπέδου*, pro crescere, etiam alibi: quanquam nec aprè, nec planè pro re satis. Vnam siquidem tãtùm denotat dimensionem: sicut alterum supra, *πρᾶξιον*. Sic enim apud Philosophum, *πῦτον* & *πίσιν ἔχει*, quod *ἐλατὸν* in libro de mistorū affectibus. Norabitur & id, Alieno loco ponere de incremento quædam, qui continuare proposuisset continuationem generationis.

Quip-

Quippe mox dicit: alias aliis in arboribus prouenire, veluti infitione. Aristot. in historia- rum libro quinto proportionem huiuscemodi generationis in plantarum genere atque in animalibus recentebat. Sic ergo nos. Quædam in aliis sponte, quædam arte prodeunt. Eorum quæ sponte nascuntur, non vnus modus. Aliter enim oritur epithymum & vscum, aliter polypodium, muscus, lichè, quem accipiunt plerique pro pulmonaria. Alio modo agaricū & aliorum fungorum genera diuersa. Longè alia lex hypocistidibus. Artis præcepta & summa capita, inoculatio, emplasratio, infurculatio. Græci, *ἐσφραλισμὸν, ἐμμελλισμὸν, ἐγκυττισμὸν*. Thufci, *inflare*: Lombardi *incubare*: Taurini penè Latina voce, *inseriri*: Galli, *enter*: Vascones parum à Græca declinant origine, *empetor*, *ἐμπετόριον*. Surculos vulgus *graphiones*, à graphiorum specie, vnde & *κάντες* Græci. Ceterum hæc quemadmodum fiant, neque medici describere interest, neque Philosophi præscribere: sed ad agriculturæ libros spectant omnia, quæ est pars œconomia. Ne nobis contingat, quod viris alioquî bonis ac doctis videntur: vt ad ineptias adigeret ambitio. Quo consilio agriculturæ leges, præcepta, præstigia, medicamentorum vim, in plantarum historia, Philosophiæ diuisiones, disputationes, metalla, terras, lapides commiscuerit. Et cum de stirpibus inscriberent libros suos, nihilofecius tum de iis quæ diximus, tum de animalibus agunt. Sed hoc ostentationis vitium fuit multis magnis viris, vt globatim congererent omnia: non vt nihil reliquisset, sed vt nihil necesse videretur. Prosequitur natalia: In simili, præstantiora euadere, quæ inserantur. At hoc eget multa tum dispectione, tum moderatione. Armeniaca nanque melius in pruno, pyrus in cydonio. Amygdalus è pruno maxima, & externa carnis pulpa mitiore. Quamobrem seipsum per oportunitè castigat apposita analogia. Affinitate scilicet, qua constiant naturæ rationes: veluti mali cum pyro. Verum paulo pòst vbi narrat artemisiam in agrestem cognominem inseri: non sanè venit in mentem mihi quid id vel herbæ sit vel fructus eo nomine, quæ sibi ipsi agresti mitis inseratur. *καλλιλαϊον* verò *τῆν ἑλαϊον* vocat τὸν κόπρον ἀγροῦ καὶ ἑλαϊον. καλλιλαϊον analogia, sicuti *καλλιλαϊον καλλιπέπρωτος* olea fuit illa mirabilis, quæ describit ad Panthium Aristoteles: Ex ea sumptam ab Hercule taleam, atque ad Olympicas coronas factam. Malè dixit agrestem *γῆρος διαφωρον* à miti. Habent autem infitiones certos designatosque operæ limites. Plutarchus in secundo conuualium quærit, cur oleosæ arbores ineptæ sint infitioni: tum nominat, *κρόνον, κρόνον, κρόνον, σέβηλον, σίτυον*. De quibus aliter prodit Theophrastus. At in non oleosa viuere, ac crescere oleosam posse: vt oleam in lentisco. Respondet, arboribus oleum nocere.

re. Itaque vbi ex inferioribus partibus ascēdit, interficere. Ea de cauā non aliter eculum: quòd oleum suapte natura fucus diuersi generis nequeat commisceri. Quæ causā posterior etiā efficiat, vt non facillè coeant in vnum surculi oleosi cum stipite matricis non oleosæ. Putauit deinde sese aliam, quoque in pinu, ac picea causam adduxisse. Præ luxuria, inquit, fructum non ferunt. At sanè fecundam sicimus esse pinum. Præterea in steriles immittuntur: fecundarū surculi, & ferunt. In plantam enim, quæ sterilis est, si fructus vsum spectes, infitam, legimus malum. Multa negarunt veteres quæ postea diligentiores docuit tempus. Et veterum oportuit eum esse memorem, quæ scribuntur in quinto de causis in olea infitam terebinthum. Etiam in eadem legitimus inditā punicam, ex libris Chaldeorum: cuius fructus patria lingua dicitur, *Sarrip*. Nunc ad cætera: Paulo imprudentius reperit agrestium differentias, ac mitiorum, quas iccirco præterimus. Inde conuertit sese ad productionem, & prouentum, & similitudinem: quam sententiam barbarissimus interpretis venenauit. Sic enim scriptum est *πᾶσι φησὶ, ἢ ἀσπερματι*. Ergo nullum semen diceret producere, simile iccimini, ex quo natum est. Quod est tam falsum, quam quod maximè. Probum carumque dilecticum: ecce verò cui sit idem, *πᾶσι, & πᾶσι*. Hæc sententia est etiam in quinto historiarum de animalibus. Igitur cum ita sit, vt aliquando simile, aliquando generetur dissimile vel in specie vel in indiuiduo: videtur quædam naturæ veluti circularis conuersio super seipsam, aut reciprocatio. Videlicet ex meliore, deteriori: & contra. Nam sit ex tritico, lolium, triticū è lolio. Sic alibi dicebamus de generatione, quædā non aliena multum ab hac historia. Mutationū causæ, præter soli genitū, multæ sunt: cultus, atas, vicinia. Nam quædam perpetuas inter se gerunt inimicitias: aliis, prope illa squillam nasci, bono fuit. Ad hæc anni squalor, humor nimius. Austri nobis profectò plurimum afferunt nocementi. Comparat etiā inter se cœtus hoscæ: Nam facillius bono è femine mala planta quam ex malo, bona. Porro autem confert cum animalibus. In his enim frequentius ex bonis mala. Quam omisit ratione vt potero, dicam. Pauciora quæri videntur ad plantæ generationem. Operosius animal est. Mutatur cælum, pabulum, cura, armentarius, alia multa. Præter hæc, plantæ semen vnum & ab vno, vtranque vim obtinēs tum actiua tum passiuam. At animalia diuersæ ætatis, regionis, cræscas, pabuli, habitudinis coeūt. Itaque foetus variatur. Denique quòd quicque perfectius est in genere corruptibile, eò est obnoxii pluribus imperfectioribus. Omnis enim qualitas eiusmodi contrarium sibi quiddam habet aliquo modo. Ergo quod pluribus fuerit concreto qualitatibus, à pluribus quoque contrariis

g.iii.

appetetur. Quid tu aias, vide: inquit Minu-
 tius. Etenim si fit ita, magno in periculo ve-
 strum corpus illud *euēgypti* veritari video: ne
 fit obiectum pluribus morbis, quam meum
 hoc, quod fit minus commode temperatum.
 Nā si habet plura, quam *δύσμεγυς*, contraria:
 neque paucioribus ei resistendum est, à qui-
 bus crebrius tentabitur, neque fortius resi-
 ster. Nam si per contrarium contrarii retar-
 datur, aut obrunditur impetus: neque calor
 qui est in medio, tam est validus in eucrato,
 quam in bilioso: minus frangetur frigoris vis
 extranei ab eucrati mediocri, quam ab exce-
 siva caloris biliosi. Scio, quæ ciantur *sin* tertio
 artis medicæ, turbæ: deinde quam difficile pos-
 sit etiam à doctis occurrere, non nescio: verum
 ita mihi videtur, à pluribus tenari quidem:
 sed melius resistere. Neque verò deest vel ratio,
 vel exemplum in natura. Nam contrā, ca-
 loris excessu minus affligatur: quia minus
 caloris intus habet, quod addat illi extraneo.
 Itaque non facile conturatur. Eadem quoque de
 frigore dicentur. Exempla verò minimè sunt
 ignobilia: neque ab ignobili petuntur artifice.
 Duo sunt apud Philothophum vtrunque in se-
 cundo de animalium generatione. Commis-
 stus enim mulus ex asino, & equa: vtrouis
 robustior est. Et as, quod ex ære, atque casti-
 tero constat, est, longè firmitus atque du-
 rius vtroque est. Ex hoc itaque bellicos tubos
 conficimus: ex illorum vilo nullum. Tum Ba-
 iulius, eius ingenii, iudicijque vegetam acri-
 moniam lectissimis verbis adornavit: quæ pro-
 pterea non hic scripsi, ne eorum venustatem,
 aliqua memoriolæ vacillatione deformarem:
 ac postea *resumpsit orationem*. Docet hinc,
 inquit, fructificationis impedimenta primùm,
 deinde remedium. Causam affert à corticis du-
 ritia: Eiusmodi nanque arbores esse docet ste-
 riles. Quòd si radicēs earum findantur, at-
 que ipsis indatur lapis, tolli sterilitatem. At e-
 nimvero fac, vt à corticis duritia succi exitus
 impediatur, quo minus concresecat in fructum:
 quānam ratioe fissā radix illum corticem
 queat emollire? Nam contrā fortasse, defrau-
 datus succi portione cortex citius euaserit a-
 ridior atque durior. Quanquam non video
 excogitari posse sententiam ineptiorem. Quid
 enim roboris cortice durius? Quid cerassi
 contumacior? Et ferunt tamen. Quin tene-
 rior nouellis cortex atque hæc fecundæ minus:
 & iis fecunditas vnā cum duritia corticis acce-
 dit. Salici cortex mollior: ea et sterilis. Quid?
 per corticemne fructum fundit: an per oculos?
 Quā exeunt oculi, non exire potest fructus?
 At eius fructus naturatenuior, quā is ex quo
 brachia coalescunt. Similis veterum senten-
 tia, quam recitat etiam Plinius: Crassioris cutis
 animalia minus esse dociliora. Canina cor-
 ria quā firmā, ingenium ad omnia non ineptum,
 quis ignorat? Quid crassius elephanti

corio? De eo mira narrant. Quin cadē in spe-
 cie reperias, quod diruat funditus hanc opinio-
 nem. Elephantorum foemina corium minus
 crassum, quā maribus: illæ minus dociles,
 quā marces. Huic contrarius affectus est, be-
 ne, facillè, multum ferre. Aliud incommodum
 est serò ferre. Ei aduertatur facultas, celeriter
 fructificandi. Naturalis hæc in quibusdam: a-
 lias ars adiutat: puta, simo, irratione, ablaque-
 atione, attonfione, pastinatione. Habetur etiā
 in nonnullis hoc à principiis naturalibus. In
 caulem citius euehant sese fata femine vetusto
 olera, quā homo: quæ admodum & à Theophrasto
 narratum est, & proponit Aristot. in
 xx. sectione. Adducit id pro causa: quòd humo-
 ris habet minus semen, quod habet plus ætatis.
 Idèd quasi vapudum ocydus cōnefcere. Proin
 de historia Theophrasti quædam etiam tor-
 refacit ad semenem. Equidem arboris, cer-
 tum tempus perficiendo in plantam semini cō-
 stitutum, atque præscriptum à natura. Igitur
 quasi progressus suos ad id operis fecisse se-
 men, quod aliquandiu seruatum sit. Existunt e-
 nim, vt dicebamus, in eo facultatis actiue prin-
 cipia. Quasi recens collectum in sua sit adhuc
 infantia. Nunc vera stata ætas, secum ei attule-
 ris aptas vires ad munus obeundum. Sterili ve-
 rò arbori non cuius inditur in radicem lapis:
 sed si cuius radix luxuriat nimis. Defraudat e-
 nim suæo consortes partes, quæ non tran-
 smittit, sed quasi abiurat, aut intercipit in ipso
 portorio. Is affectus plurimus, ac frequentissi-
 mus euenit amygdalo. Etiam iuglandis rectā
 radicem, quæ demittit sese velut ad perpendi-
 culum (*Penem* Valconum rura vocant) abscin-
 dunt, lapidemque, aut regulam subdit, ne deor-
 sum crescat. Eandem exercent in vitibus so-
 lertiam, luxuriantibus fibris amputatis. Adea-
 mus ad reliqua. Sexum supra stirpibus amoue-
 bar: nunc etiam discretū proficitur. Neq; verò
 id ex vulgi solū opinione, vel appellatione
 sed actionis quoque proportione, quæ actio
 alteri sexus parti, scilicet marib; est attributa.
 Mafculæ, inquit, palmæ frondes, aut culices,
 aut liber, si foemine frondibus componantur,
 eius fructum celeriter maturefcere, neque ca-
 dere. Tale quiddā prodidit etiam Herodotus
 in secundo historiæ, ac repetitum ab Athe-
 næ: et seque opinioni Theophrastus assentitur.
 Haud sanè contemendam cōtempationem,
 in superiores commentationes ex tertio de a-
 nima referebatur à nobis: datum animalibus
 motum, ob sensum. Aut enim appetimus, aut
 fugimus: vt non temere veteres vmbra illius
 in plantis *imdylias*, inuestigatione sua fecerint
 illustrem. Est enim modus quasi quidam coe-
 undi. Vbi de integro hac quoque in parte ani-
 malium, plantarūque natura conferri possit.
 Nam vt in illorum quibusdam sexus est nullus
 in aliis est, quæ tamen non generant, cuiusmo-
 di sunt apuræ: in aliis est & sexus, & sexus vltus

ita

ita in plantis. Exempli gratia, triticum sine se-
 xu. Cannabe, & ipinachia obtinere manife-
 stum, nullo tamen vltu coitus. Palmæ suo quo-
 dam coibunt more. In quibus alio modo sit
 mista natura plantæ cum animalium natura,
 quā in zoophytis. Quippe in vtrica substan-
 tiæ generum mixtæ sunt: in palma substantiæ
 quidem separate: sed cum iis affectus animalis
 misti. Neque enim verum est quod ait Por-
 phyrus, speciem cum specie non misceri. Non
 enim esset mulus ab equa & asino tertia sub-
 stantia. Tum Minutius ad me: Quid ad hæc tu
 deambulator? Quid aliud, inquam, nisi quem-
 admodum arthritis ex deambulatore fecit me,
 vt cessor essem: ita Baiulius effecerit, vt ex Ly-
 ceci milite, rupto sacramento suam transfuga?
 sed audiamus Ferrerium. Meditari nanque vi-
 detur nescio quid de subscriptore suo. Estne,
 vti dico? Quid ni, inquit ille, mediter: an idem
 sit culicis, quod puluis? Vterque sanè subuolat,
 sed iocosa significationis ambiguitate. Bona
 fide, Baiuli, quid culicem dixisti? Quid aliud,
 subridens ille, quā culicem? Nam & *σὺς* *φλυ*
scaphan dicere licet, & *ἴσῃς* culicem. Quid,
 respondit Ferrerius, si illud liceat, hoc non li-
 ceat? Nam *ἴσῃς* Pollux mafculæ palmæ fru-
 ctum dici scripsit: foemina *ἑλῶ* *εὐροῖ*: sicuti, quod
 vulgo quoque scitur, ramum *σπαθῆ*. Et Theo-
 phrastus in secundo historiæ, posteaquam
 de caprificatione, quæ dicitur *κενναρῖς*, ita scri-
 psit, vt & *ἴσῃς* caprificorum culices, quorum
 ingressu mites ficus excipiantur ad maturatio-
 nis authores soles excipiendos, & horum culi-
 cem alios culices interfectores *ἰσῃς* nomina-
 ret: subdit hac in parte sese naturam quodam-
 modo imitari, quo ad palmæ fertificationem.
 Executi nanque ab indigenis mafculæ florem,
 lanuginemque, ac puluerem foemina, vnde cō-
 cipiat: Idque ea de causa vocari *δλυσσος* *μῆν*:
 quoniam sit *δλυσσος* caprifici fructus. Eum lo-
 cum Plinius nulla sententiæ facta mutatione,
 Latinum fecit. Idcirco meus hic *κενναρῖς*, apud
 quem nunc diuerto, accepit me lautè suis pal-
 mulis: verum à puluere, non à culicibus fœcun-
 ditati conciliatis. Est, inquit, vt ais, Baiulius.
 Verum meministi nos interpretes. Vertèdum
 est, quale quale prodiderint authores, non euer-
 tendum. Sin aliter sentiamus: at condamus no-
 stra: de nostro edamus, interea non licet. Et
 meministi nos ab optimo viro Galeno præcep-
 tis hinc verecundissimis imbui. Herodotus
 verò in secundo, *ἴσῃς* ait *κενναρῖς* *τὸν* *κενναρῖν*.
 Quamobrem ille, cum de Assyriis tantum lo-
 quatur palmis, fortasse fiat ibi sic. Nam capri-
 ficatio quoque sola in Græcia operæ est, non
 Illyrico, Prouincia, Hispania. Sed ne tota qui-
 dem Græcia, sicuti prodit Theophrastus. Culi-
 ces igitur hinc sunt: bene, malæue, ipse viderit.
 Puluis apud tuum est, rectè ex Theophrasto,
 quem haud interpretatur hic: malè ex authore
 quem susceperim exprimentum Latinè. Pollux

verò, si voluit sequefer esse ita, vt & seruaret
ἴσῃς, & fructus faceret, non animalia: declarat
 illa Herodoti verba, *κενναρῖς*. Sic iste mox de
 ficus caprificicæ coniugio, de culicibus nihil.
 Vt hinc etiam detur materia suspitioni pere-
 grinitatis. Vt Syrus quippiam fuerit, aut Ægy-
 ptius, non in terra Græcia natus. Non enim
 tam peculiarem notam sibi popularis historiæ
 præterisset. Nunc maris ac foemina docet dif-
 ferentias. Vna est, à germinatione. Celerius e-
 nim prodeunt, quā foemine, mafculæ. Altera:
 quia sunt tminora. Maior, scilicet in foemella
 succi copia. Tertia: quòd sunt odoratiore, nē-
 pe sicciora. Itaque in sexto de causis, nullum
 fructum bene olere dulcem. Tamest non obisa-
 liter videtur. Pones enim quanto dulciores,
 tanto sunt odoratiore. Nec abest ratio. Suc-
 culentissimi cum sint: caloris egent ad perco-
 quendum. Additur ergo calor ad temperatu-
 ram dulcedinis vsque. Mala quoque ea, quæ
Απιολα dicuntur Italis, dulcia illa quidem, tam iu-
 cundè fragrant, vt vnuerfas Indias sua superet
 suauitate. Mitto persica, mitto mel ipsū: ne
 tot fastidiatis obiectiones: nēue causa diffide-
 re videamur. Fœniculi quoque femina gran-
 dissima, dulcissimaque gustauit: sed quorum
 dulcedine non obtunderetur odor. Sic eidem
 nondum notus fuerat odor animalium. Et ta-
 men res percrebuerat in ore ac sermone ho-
 minum, atque etiam in libris, de odore panthe-
 rarum. Non persequar hic odoratorum ani-
 malium genera. Vt quid? Non enim locus hic.
 Tum Minutius. Quanquam res est audita per-
 iucunda, tamen aliās te audiemus. Ne imite-
 mur eos qui libros integros excutiunt, vnde
 que coaceruant, vt cumulo fidem faciant eru-
 ditionis, non delectu, atque temperatā. Itaque
 Barbari quidam, quos iste Scaliger suis com-
 mouit subtilitatibus, vruntur illis commenta-
 rioli breuitate, quā minus incrispiti. De comi-
 cionibus. Quos ego. Sed audiamus Cal-
 limachi *κενναρῖς* illum barbarū, atque immanem,
 quem fecit Apollinis antribus illud immurmur-
 rantem: *κενναρῖς τὸν κεκναρῖν, ὅς οὐδ' ὄσα πόντον, ἀέθρα*.
 Quare illius quoque calcibus vt exterminaretur,
 meritis fuit. Mos est hic trivialis. Quot
 hic rerum capita, ita vt sunt, recensuisti: quæ
 in immensum excreuissent in manibus istorum
 vaporariorum. Quæ poteras ex Theophrasto,
 Plinio, Dioscoride, Galeno, Constantino
 commemorare, parcè, atque frugi oratione
 delibata, ad suum quicque locum transmissisti.
 Quare quibus cœpisti legibus, sequere, nec
 muta. Ergo, inquit ille, mares plantæ aliæ quo-
 que præter palmas, odoratiore sunt foemellis
 suis: vt in Persicis ac Cydonis. Syluestres itè,
 quā mites, generis eiusdem. Minus scilicet hu-
 moris hauriunt è solo tenuiore. Rosa tamen
 culta melius olet, quia succi opus habet tem-
 peratoris. Obseruabimus loquendi modum.
 Alio casu dixisset alius, *ἴσῃς τὸν κεκναρῖν*. Item

g. iiii.

ἄπειρος, ἢ ἄπειρος. Hęc autē verba post eā que sequitur, commodius distulisset: ἡ ἀλλοτρία δὲ τῶν πρὸς τὴν ἰσχυρίαν συμβάσεις. Nam pertinent ad sententiam superiorem: quādo & folia, & cortices, & culices nominavit: non necessarid requiri omnia, sed satis esse aliquot aliquibus. Haftenus officia matris cognationum. Deinceps verò etiam diuerſarum familiarum occultas necessitudines: τὸ βαλαύσιον τοῖς ἐλάεισιν συμ-
 ἢ ἐλάεισιν, ἢ τῶν ὀσπιδίων φυτόν. Interpretis incuria factum est, vt βαλαύσιον προπτική ponere-
 tur. Nam βαλαύσιον nequē φυτόν τευι vt arbor, neque αὐτίκα τευι vt fructus. Illud enim haud quaquam est, hoc nondum. Quamquam ἡ ἰσχυρία, & βαλαύσιον, aliter atque aliter pro fructu vel im-
 maturo, vel syluestri etiam maturo positum, videtur interdum. De plantarum verò amicitias, atque inimicitias, in secundo de causis Theophrastus, & in tertio. Reperit Plinius in XVII. Multa in commentariis γενησίν. Et sicut apud Philosophum in priopis quæstionibus, in quibus etiam συμπεθεία, considerata est. Illud, quod supra tangebamus, arbitrati sunt omnibus tum plantariis, tum ieminis commune. Squillæ esse omnes beneficiarias, propter quas illa sata maxima afferat adiumenta, vel celeritatis ad nascendum, vel progressus ad incremē-
 ta, vel temperaturæ ad saporem. Theophrastus δὲ ἀπὸ τῆς vitem quandam narrat: quo argumē-
 to Democritus sentiendi facultatem stirpibus assignari. Ergo periculum vel cōfert, vel obest id quod appellat in quarto de legibus Plato γαστήρ. Itaque in xx. sectione, si quis apud radicem circumfodiatur, eoque panicum oberat, atque ita demum irriget, euadere gradissimam. Panicum esse συμπεθεία, id est traræ concretionis, & fungosum: quamobrem & spatia laxare, & subeunt cedere. Nofim subarrogatē dictum. Si spongiam apponas, aut etiam fungos ipsos: nihil profecturum intelligamus ex eo, quod aliis ad situm radicibus nihil consulat earum magnitudini. Certum igitur inesse vim occultam ab elementaribus longè diuersam qualitibus: quam facultatem cum alibi Galenus agnoscit, tum in libro περὶ πηλεσῶν, ἢ ἰσχυρίαν appellat. Aequè verò malè & intelligit Aponēsis, & Aponem-
 sem de fini vīu carpit, vir alioqui benè doctus Lusitanus. Aristoteles verò de brassicæ, ac vitis odio nullā afferat causam ab eiusmodi qualitibus. Est ergo vicinix ratio: est ratio cognationis, vt visci & visciferæ arboris: est ratio affinitatis, vt earum que contemunt inſitione: est ratio, vt ita dicam, præsidii: quemadmodum in eadem ostenditur sectione. Rutam in ficum inditam pulcherrimam euenire. ad eò ab affini iuuatur acrimonia. Nec multo post alio capite, lentis præsidio non sentiri vermiculationem. Iste, vbi hanc naturæ coniunctionem declarauit, aliam subdit: Tam esse necessarias inter se qualdam, vt altera in alteram transmutetur. Quo ex loco si quis voluerit diuersum ca-

put auficari poterit. De hac mutatione scribit etiam Theophrastus: & eam confert cum animantium simili natura: Philosophus duas in historiis agnoscit mutationes. Vna est, cum ex vna specie fit alia, siue femine, aut vulgaris generatione: cuiusmodi videtur in bombycibus, & erucis. Altera est, cum mutatur facies: vt philomelæ & vppæ. Quin etiam vocem mutant aues in vocem aliam: nonnulla cum silentio commutant. Alius cantus, alia vox, alia dearticulatio Luscinix autumno, quāam veremertula verò tribus tantum mensibus canora est, nō uenis silet. Hanc plantarum diuisionem, an felicis, quāam ille fecerit, digerere nobis liceat, videamus. Mutari, aut arari, quod ipse de nucce dicit, nobis enim incomperū est, quāam abeat in arborem ita vt ne amplius iuglans sit. Sic enim scribit: μεταβάλλεται εἰς ἄλλο εἶδος. aut negli-
 gentia, vt silymbrium in mentam. Aut in principis ipsis, vt de rapo brassica: & quod euenit mihi nuper: petroselinū semē egomet ipse cum legissem, atque eadē seuissem die, non petroselinum (cum vulgo nunc alteram voco sicapii speciem) sed exiit alliarum. Sic de tritico lolium. Aut cultu: vt de contrario, triticum è lolio. At hic dicit, in mentam mutari calamentum: & apponit illud de tragio miscaculum: Abicissum, atque secendum mare satum euadere silymbrium. Modeste addit, τὸ γόν. Non enim semper sunt mutationes: sed sunt naturæ ἀποδοσει, vt vocat Aristoteles: atque vt ex illo peracutè dicamus, φύνει ἀποδοσει φόν. Nihil enim in natura non naturæ ἀποδοσει, & in communi natura, sed in hæc, hæc, huic. Alterum genus est ἀποδοσει, frequens & ordinaria, si credimus illi Philosopho. Ait enim, Mulierem esse naturæ ἀποδοσει, quasi dicas ἀποδοσει, & prolapsionem quādam à recto, atque primario opere instituto, in quod seridè intendat: quasi cadat hoc è secundarium præter propositum. Verum detur hoc infinitis eius aliis meritis in opera studiorum veritatis. Tertius modus huiusmodi progressionis naturæ est rarior: veluti quo circumferuntur falso de Phœnice, verè autem de Britannici anathibus oceani, quas Aremorici partim Crabans, partim Bernachias vocant: Eæ creantur è putredine naufragiorum, pendente rostro à matrice, quoad absolutæ decidat in subiectas aquas, vnde sibi statim victum quaerant. Visendo interea spectaculo peniles, motitantēque tum crura, tum alas. Mox ait, Triticum ac linum alias in species verti. Theophrastus in historiis, vtunque in lolium transformari scribit. In quinto de causis, an sit id verum, dubitat. Ocyum quoque transire in serpyllum aliquādo. Vt non ineptè Pindari pro-
 uerbium huic aptari in historiæ quispian, ὀκυμὸν ἀνυδρὸς. siue portorio transfortante migratēque natura. Silymbrium verò in mentam degenerare, non autem calamentum, vt scribitur hic, idem author est. Quidam præcipiti ingenio male-

maleferiati, qui ad primam quinque inspectio-
 nem trasfugiunt à receptis opinionibus, ac teme-
 re cōstulant effata vniuersalia: silymbrium men-
 tem odorem tantum capere, non autem speci-
 em sibi vindicare. Nos verò silymbrio peri-
 pristinam faciem, nitorem, rotunditatem, o-
 dorem, saporem, atque abire in mentam, & vi-
 dimus sæpenuerò, & meminimus, & profitemur. Nam quod isti de menta litigant, vt comicè iocemur, solentes insolenter faciunt. solēt enim arroganter facere. In lolium emigrasse linum haud mihi compertum est. In aliam tamen degenerem dilabi plantā quotidie con-
 queruntur nostræ muliereulæ. Satum quoque in cepe secto, eam ex se progignere plantam, quam vulgus Draconem vocat, Thulcis olitoribus peritulum est. Cuspis ei figura, folium ferratum vt Betonicæ, sed molliter & obscurè, surculi viminacci, floscellus candidus. Saporis acrimonia commendationem attulit ad vsum acretiariorum. Radix penè nulla, eorum arguit temeritatem qui Pyrethrum fecere nomen. At mihi non semel lini semen, cum ita, vt iusserant, seuissem, draco nullus exiit. Herbas verò formis propriis amissis, alias induere non est mirum. habent enim inter se cōmunia principia. Afferat loco genus aliud mutationis, non quidem formæ aut figuræ, sed vīus: βελόνων, inquit, τὸ δηλητηριώδες ποτὸν ἔχει ὄντων ἐν τῇ ἀσπίδι μεταφύονται ὄντων ἐν τῇ αἰσθητῇ, ἢ ἐν τῇ παλαιστῇ, γίνονται βράσιμον. Videtur Perfidis arborem in solo natali venenatā βελόνων vocare. Nouā sanè vocem, & quam apud alium in præsentia non memini. Verum nominis ratio huic fraudi sit. At pertinacem ac fatalem eorum vācordiam demitemur, qui perream arborem myxæ similem, quæ fuerit venenata, & alteram persicum dictam, longè illi diuerſam, quæque nunquam fuerit venenata, repetito, atque vt Poëtæ loquuntur, recitato triuialium errore, pro vna prodere ausi sunt. N est ingenii mei, nisi me ipsum fallo, quenquam vel lacerare, vel castigare. Verum leuissimam turbellam istam, quæ ita turget, vt extra domesticas parietes erumpat ad vastandas receptas sententias lectissimorum hominum, quando scipia ferre non potest, qui feratur à nobis? Galenus in secundo de medicamento rum compositione xxi. nōmus ita scriptum reliquit. Ab isce visam Perream in terris imperii Romani, præterquam Alexandria, nullam. Quæ verba si habuissent in memoria spicileguli nostri, non animum induxissent disputare, & quaerere: diuersis ne locis eadem venenata, & non venenata queat esse. Quo persuaderent nobis, perream dictam, cum esset venenata, & persicum, vbi non esset. Nam si Alexandrinò in agro tantum vidit perream Galenus, quo tempore persicus esset in Græcia & in Italia plurima: quid actum agunt? Vel Plinius legissem, qui aperto bello impugnat hanc incertiam. Nam quod afferunt è Dioscoride, tam

A perſcæ, quāam perſici fructum esse ventriculo commodum: tantum abest vt eorum foueat pertinaciam, vt iis ipsam quoque subruat occasionem desipiendi: quando illi duas, non vnam esse vident arbores. Pulehros verò dialecticos in secunda figura duabus affirmatiuis. Probas ἀποδοσει, quæ vnam τῶν αὐτῶν accipiant pro eo quod esse debet, ἴδιον κινῶν, ἢ ὄλον, ἢ ὄντι. Nam inter illorum scripta, similis notæ plurima reperitur, vel vsque ad fastidium, βελόνων, verò dictum arbitror, sicut & πηλεσῶν. non à Taxo, quemadmodum Grammatici pueri narrabant olim nobis, sed ἀποδοσει τὸ τὸ γόν. Eius enim succo tela tingebant Barbari: id quod hodie quoque faciunt & Alpini latrones, & Pyrenæi. ita ἀποδοσει βελόνων βελόνων. Quæ si proba vox esset apud veteres, venenum nostrū libentius hinc dictum existimarem, quam ab eo quod venas occupet. Verum eam nusquam memini, ac ne apud Pollucem quidem. Tamen si in primo recenit ille τὸ βελόνων τὸ φαρμακωδόν. βελόνων aliud Athenæo. Et videndum, an sit idem hoc pilcis nomine, qui est Oppiano βελόνων. Ζηνηδὸν vocat id Aristoteles apud Celsus venenum. Galenus in libro de Theriaca ad Pisonem scriptum habet, ἐλένην, atque, à Græcis ita dictum, à Barbaris Nintum. Esse plantam, cuius succo Dacæ, Dalmatæque, sagittas suas efficiant lethales. Fortasse βελόνων est. Priscici tamen vtunque pro altero pronunciabāt. An verò sit, quem vocant Arabes Napellum, & an sit Aconitum Napellus, non ex Belgicis plagis, sed ex eruditiorum fontibus hauriendum est. Cæterum expeditiam, quod iam reliquum est libelli: vt cœnæ ratio habeatur. Permagnum enim, ac perdifficile confestim iter, nec minus asperum, quāam insectum saltibus atque dumis. Quod alioqui longius etiam nunquam producit iste: cum de amygdalo, quæ iam dicta sunt, de quo malo Punica repetit. Quarum illa dulcescat, hæc mitescat. Et apponit arte, cuius ope gratia Punice cōpareturi quippe suillo fimo, & aqua frigida. Amygdalo clauis adactis, atque educto gūmi multo. Quasi videamus imaginē phlebotomiæ. Atque hæc ad Philosophi pertinent contemplationem, qui agriculturæ docendi fundamenta iacit ad operam: ita causas eruit è naturæ sinu. Postremo concludit: aegrestium pleraque arte mitescere: locum valere plurimum, & cultum: certatimque temporum, atque exquisitas leges. Sic enim interpretor vocem illam multo turgidam significatu, κωλύει. Distinxit autem τὸν ἐπιπέχοντα ὑπὸ τῆς γαστήρ. Quippe artem vocat illam, clauorum adactionem. Operas autem, quas colendo poteremus, agriculturam: stercoreationem scilicet aequationem, putationem, & familia. Tria statuit igitur: rem immutabilem, locum: rem mutabilem, temporis legem: rem immutabilem cum immutabili, & mutabilem cum mutabili, artem. Illud non est prætereundum, O-

miſſum eſſe contrarium diuiſionis membrum, de quo ſuprà nonnihil à nobis dictū eſt. Cultu fieri deteriora quædam. Exempla poſita ſunt. Ad hæc Minutius cum ſuſtulſiſſet vultum, ð Baſilius, inquit, vt multa condimenta comparauit natura rebus, aliis alia. Videmus cultum quibuldam conferre: eſſe verò & quibus nocet. In punica deprehēdimus eam, quam conciliaſti gratiam dulcedinis certo incommodo labe factari. Eius namque fructus arboris ex acidis facti dulces, facilius atque celerius putreſcunt: vt eſt in quinto de cauſis. Igitur acidum videtur eſſe cōtrarium corruptioni. Quamobrem magnopere miror, quid in mentem venerit recentioribus, vt adducerentur febrientibus acida prohibere. Nam tamenſi aſtringunt acida, videturque propterea facere, ne corpus *επιου* fiat: extingunt tamē, ac ſimul obiciunt ſeſe pro reparatione valetudinis, putreſcitioni. Danda ſunt igitur opera, ne tantis fruſtraremur vilitatibus: aſtrictionem, toleremus eorum commiſſione, quæ ciunt vrinas aut ſudores. Eiuſmodi verò non pauca ſunt, vel modicè calida, vel etiam intra modum: quorum viſ multo erit viliſ ſine incommodo febrientis. Ita & occurreret incenſioni, & habebitur cauſa ratio: nimirum ſimul extinguemus, ſimul aperimus. Igitur qui prohibet in febribus punica, mala ſubacida, videntur ignari tum rerum, tum etiam cauſarum. Dulcia proſeſcōd ſunt amouēda, quæ tamen ipſi dant: & monentur à Dioſcoride tamen, id ne faciant. At ſubacida, quæ dicunt etiam vinoſa Græci (vocat Arabes *almakī*) non ſolūm non obſtruunt, verūm etiam (omittamus extinctionem, atque tuitionem à putredine) incidunt, aperient, & vrinam cient. Iſti tamen ſunt Arabum ſcētatores: quorum conatus laudandi quidem, ſi iudicio recto ſeligerent ad ſimplicitatem, non exdificarent factiones, aut propter odium, aut propter oſtentationem. Quare impetus illorum, cum ex iis, tum ex aliis multis, quorum euadat, vides. Tum Baſilius, Miſeret me, inquit, humanorum affectuum, quibus excitamur ad imminendum ſententiis ſapientum. Nam quando ſinem faciemus contradiſcendi, vellicandi, obtreſtandi, exploſa repetendi, alienis incubandi? At nunc, cum ſperabamus in ſumma rerum omnium cognitione conſenſum animorum, atque Reipublicæ literariæ tranquillitatem: niſquam maiore ſalo ſcediores iactationes perpeſſa video, vidētiſque doloſo ſtudia noſtra. Iis ſanè contigit, quod athleticis illis Hippocratis euexiſ: vt cum in ſummo conſiſſerint, labāt in peius. Sed ſperandum eſt. Interea quod ſuperſeſt, abſolumus. Perſequitur hinc temporum vices, & articulos: Multa vere ſeri: pauca hyeme & autūno: a ſtate pauciſſima poſt exortum cuniculæ. Adſiſtque locis quibuldam, licet paucis, eo quoque ſeri tempore. Verūm Romę perquam rarò ſolere quicquam tum mandari

A terræ. Aegyptios autem ſemel tantum toto anno ſerere. Ita tria, cum propoſitū, exequitur: artem per. *φυντιν γται*: locum, *Αγυπτου*: anni tempora, quatuor. Exactè dixit, *η γαλλων ο στατους κμες*. Quando eſt interdum autumnus in hyeme, ſicut in vere hyems. Ita que non ſolum *ρηδν*, ſed etiam *κμες*: quem temporis articulum verterunt noſtri, ſcitè admodum: Virgilius *κμηδν*, pròque rei maieſtate, cardinem. Sic enim dicimus: Res in eo vertitur: & ille, *Omnia verſat: eſt autem in illis, Hand tanto ceſſabit cardine verum*. Veteres ſimplicitis occaſionem: quod ob cauſam eſt, ſcilicet *αεισεσις, & σωματιν*. Proclus in Alcibiade ſcripti Pythagoreos ita ſtauiſſe: *κμηδν* primam cauſam, à qua proueniret omne bonum. Alterum principium, *μηρη*: videlicet officiorum vel ciuiliū, vel naturalium. *αγαθων* imponunt alii, cuius ſit vel aſſecta, vel ſoboles *ειμαρδν*. Neceſſitati nanque ſubiiciebant etiam deos illos ſuos. Plato in quarto de Legibus Dei ponit aſtiores: *ος δεος μηδ παντα η μηδ δεος ηρη, η κμες τ ανθρωπινα δηκωδερτασι εμπεπαντα*. Quare in eodem libro putat res humanas ſic habere: vt inter bonas malæ queant dici: tolerari que oportere id pro re ac tēpore. At Lycæum ponit, ac rectiſſimè quidem, *η ενημη*. Ariſtoteles enim ſapientiſſimè, ac potius diuinitus in Eudemio ſeptimo: *δηλον δη εσται εν τηδ αφ δεος η πων ενεικρη. μαει γαρ πως παντα τεν ημην δειον*. Et addit verba quouis cælo digna, etenim videntur inde lapſa: *λογον δ' ερηδ ου λογος, αλλα η κρηδ ηον. η αφ ουδ κρηδ ηον ηδ ετησημεις εσται παλω δεον*? Sed ad plantas. De veris hinc quidem tēpore vera prædicat: de hyeme verò non veræ de autumno nihilo meliora. Placuit autem ſibi flexibus illis verborum, *καλεισμε, δηλη, δηλιεα*. Iam tum primum conſtat, autumnò penè omnes ſolitas ſeri fruges. Etiam tunc cinara melior, & ſi non melius. Grandiores enim fert, ſed opus eſt euaſione: gelu nanque ſæpe intercipiuntur. Hyeme penè omnes panguntur arbores. Poſt canis exortum primum, nihil quicquam ponitur in terram ſatus gratia: ac ne in Norwegia, aut Gruntlandia quidem: tamenſi iis tum locis eumētius cælum eſt. Vbi verò deſit exoriri quod tempus longè rectius eſſe poſt exortum dixerim, ſciſtūtur multa primis quibusſque imbribus ſextilibus, niſi fuerit annus aſtuofus. Quod verò de Roma prædicat: & quàm minus rectè ſentiat, oſtendit: & pueris quoque notum facit, ſe non eſſe Ariſtotelem. Neque enim eius tempore Romana res erat tanti nominis, vt de illius agricultura quicquam obſeruetur. De Aegyptiis autem ſeminibus an vera dicat, Plinium conſulemus è ſeptimo decimo. Eos enim mēſibus omnibus ſerere prodidit. Videbimus etiam Theophrastum, vt, cui credendum ſit, diligētius exploremus. Suprà dicebamus quem admodum poſiuit *αρεσις* aduerbium pro rarò. Quem ad ſignificatum vſus eſt Ariſtoteles nomine,

mine, in propoſitionibus controuerſis, *δδνητας* à *αειδν*, ſitum denarium inuens: ſicuri dicit pulſum Galenus *αειδν*, cuius interualla magna ſunt. Sic igitur eſt *αειδν*, vt *μανδν*. Vt *μαγδν* ſit totum tale ratione partium: inter ſe: *αειδν*, affectio diſtantiæ partium in toto. In primò hiftoriarum animaduertendum, quàm rectè *μανδν* & *ηδν* contraria ſtatuerit Theophrastus. Vt intellexiſſe videatur viliorum in ſtripibus inſrequentiam, & crebriſſimam. Galenus in quinto de locis *αειδν* oppoſiuit *μηδ σρηδ*, non *μηδ πυκνδ*, ſicut & in libris de pulſibus, vt dicebamus. At in ſexto conſtituitur aduerſus *μηδ πυκνδν* *εστω ηδηδν* *αειδν* *ηδ ηεηηδ*. Maniſta verò ſignificatione primo de ſimplicibus, pro eo quod eſt denſo contrarium. Sic *αειδν* terra, id eſt laxa, non compacta. Licentiū in Hyla Theocritus, *αειδν* *φονδ* pro exili: *κωγασην* autem (quod equidem ſciam) rectior vox eſt: ſed neque inepta, neque iniucunda: vt mihi quidè digna videatur, quæ ab aliquo veterum lyricis Poëtarum deducta ſit ad vium poſteritatis. Quæ cōpoſitione tollatur vel terreſtris, vel aquatiliū canum ambiguitas. Hic Minutius: Quare ſuprà, cum vocem hanc *αειδν* declarabas, non hæc adderes, quæ huc dilata maluiſti? Propterea quòd, inquit, condienda ſunt ſaſtidia vulgarium epularū iuauitate quapiam huiuſcemodi embammatum: & aſperitas itineris ſalebroſi leuanda ſalium diuerticolorum amenitate, in quibus pauſiſper liceat conquieſcere. Nam quem admodum præcipiebat Pindaro Corinna, vt Poëmatiſ fabulas, quaſi animam (ſic illas illa vocabat) inſereret: ita mihi iubet pudor, horum ſerculorum ſapores iniucundos emēdare dulcioriſ atque bellariis. Etenim ſi tunc vobis omnia effuſiſſem, nunc incœnati fortaſſe dormitaretis. Quod cōſilium non ſemel eſt à me hac in diſputatione inſitum: ac deinceps nihilominus ſeruadum cenſeo: niſi vobis aliter videatur. Maximè verò, inquit Minutius, ac ſanè perplacet. Nam & odium patrium nimis inculcata, & demulcent animum, ſecundum naturæ loca aptè diſpoſita. Sed age, Quæ ſequuntur, inquit, occupant alienas ſedes. Suprà nanque recēdenda erant. Quædam eſt planus ab radice folia ferre: à ligno alias. Interpretis error hinc: vt lignum pro ſtipite dixerit. Quæſi verò radix quoque lignum non ſit in arboribus præſertim. E radice malleos quotidie conſici videmus, quouis ferro duriores. Taliſ fuit Hercules claua: cuius manubrium, ſue (ſicuti loquebantur veteres) phala: erat è ſtipite: nodi verò, & qua parte capitata eſſet, è radice. Agreſtem olium perhibent illam fuiſſe. Quinetiam in verulo raphano, & lactuca, aliſque plurimis, ſipie naturam potius radix obtinet, quàm ligni ipſe. Tu verò Ferreri, ecquid obſeruaſti, tuus iſte *πυκνδ* ſtipitè mne dixerit an lignū? Lignum, inquit ille, Ceterum de claua quod Græci mentiuntur, puto te diuino

A iſto pudore rectū voluiſſe. Nam Heros ille *πυκνδ*, opera clauæ cum permulſis annis vſus fuillet: tamen auliſtunt more ſuo fatali mentiri. Græci, apud Trezenios prope Polygu Mercuri ſignum depactam geruntale. Alludat hinc Pythagoreis vetus comœdia: dicatque animas corum quos eliferit, hauiſſe ſibi atque induiſſe: quarum vi noua vitæ primordia rediūna re dinte graret. Neque ridiculum fuerit hoc iſtis, qui nos prohibent animalium ſanguine veſci: quòd ſanguis animalibus anima ſit. Videamus verò quid hic ſtripium è gummi ſatu promat nobis. Hoc enim ſequitur iam. Rectè, inquit Baſilius, mones. Hoc enim proficitur. Etiam Theophrastū dicebamus educere de myrrha ſata ſmyrnidem: At hinc iſte folia quoque germinare de gummi dicit. Hoc nodum in libris, aut viliſ, aut hortis vſquam vidi. Aliam fecit probā quidem, ſed mutilam diuiſionem: eam que nudam exemplis. Folia ſtatim à terra, vt mandragoræ. Folia procul à terra, vt pino. Folia à medris partibus, vt ſiliquæ. Rurſus ad fructificationem redit. Semel aliquas in anno ferre: alias ſæpius, ſed fruſtrā: non enim alteros fructus perfici. Non eſt negligenda vox, *αειδν*: excedit enim regionum noſtrarum genitum. Rōſas biferas vulgò ſcimus. Item prunos, at nō quotannis, ſeruare flores, aut inchoare fructus etiā inſtate hyeme. Eſt & modus alius. Nanque ex vetular rotæ capitulo rotellam enatam poſtè vidimus. Quod frequens eſt in ſtāmula, quam ab odore caryophyllum vocant, apud Italos: vt ex maiore flore prodeat minor ſtoſculus: duplices nominant. Alia huic contraria differentia: Alternis tantum annis ferre quaſdam: quales ſunt mali veſtræ, Scaligor, in vxoris ſuburbanano: Subridens ego, bene mones Baſili. Ex vxoris fundo mali mala ferunt: alternis annis: ex vxore ipſa, mala multa quotidie. Tace, inquit Minutius, qui & pulcherrimæ, & caſtiſſimæ, & lectiſſimæ Heroinæ dominus ſis in domo tua: tuis in Poëmatiſ, non dicam cuius fueris ſeruus. Tace, inquam, igitur: me & mihi des occaſionem loquendi quæ nolis: & huic eripias dicendi quæ velis audire. Tum Baſilius: Exemplum poſthac ponit olearum, quæ ſi ramis luxuriat ſue ſtolonibus, tertio quoque anno in officio non continentur. De Perſico nonnihil item potuit: niſi putetur, necdum adukta ſit anus. Vt ludat Ferreris, qui optimus Poëta eſt. Perſicus penè annicula ſit ancicula. Viduatè primum frōdibus videas, ramos penè nudos. Fructum mox haud ita multum fert. Tandem emoritur. Hinc ab atate: Senectam nonnullis ſœcundam, aliis iuuentam. Ponit exempla tria: amygdali, pyri, populi. Videtis apud hunc, alibi ferre populum, alibi ſterilem eſſe. Diſtinxiſſet propter hoc *αειδν* *ηδ λειουν*. Quinetiam rerum peritiores tria dignoſcunt diſcrimina ſpecierum. A regionibus quidam profeſſi ſunt affectus hoſce ſœcūditatis & ſte-

ritatis. Nigram ferè dicunt nihil ferre nos & candidam icimus alicubi, vt curiosi etiam loci quippiam detur, vbi acquiescant. Post hæc sexuum differentiam repetit iam nunc tertio. Denfiozem masculam duriozemque item ramofiozem ac lentam minus. Sic enim interpretor hic τὸ ὑγρὸν. Quemadmodum in animalibus apud Aristotelem, minus rigidam flexibiliozemque agilitatem. Eius enim contrarium, rigidum: quod aliud est quam durum. Græcum est hoc ὑγρὰν, ὑγρὸν ἄπυρον, ὑγρὸν δὲ ὑγρὰν ἔχει, quales Latine vocemus, non statim iciam. Certè siccus oculi sunt constantium & crudelium, id est Hercules & Busridis: molles imbecillius animi, velut muliebres Homericorum Heroum oculi, qui scortillorum more lacrymantur. Amatorum ac laiciu, non molles lacrymantur, sed vti nitida nequitia. Ad hæc, maribus celeribus quæ ferant maturecere. Dissimilia quoque obtinere folia, & stolones diuersos. Sanè apponantur ita omnium vel specieru vel generum differentie: diuersas habere partes. At hoc proponitur: modus ac ratio quæritur. Vertit deinde sese ad exhortandum auditorem: incumbendum esse in veterum lectionem: eorum dicta conferri debere cum rebus ipsis. Id quod Plinius si fecisset, non plus deberet calamo suo, quam tu Cæsar lignonibus tuis. Faures tamen habet ille: ac laborum, quidem, me quoque: eruditionis atque rerum, quas profectus, cognitionis, non nisi factiosos. Et putat Collinutius suis conuersionibus ostendere posse Plinii suppellectilem naturæ propriam ac legitimam: Leonicieni recessione curiosa simul atque peruersam, declamaror. Hinc aspicari possit aliquis caput vltimum: aut ab iis quæ sequuntur. Concludit enim librum capitibus tribus positus atque indiscussis: Perferendum plantarum medicamentarios affectus: item causas. Narrandum generationes, sationes, radices, succorum differentias. Et addit, καὶ τὸ γὰρ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῆς ὑμῶν. Tu verò Ferreri, quid affers ab istis sulcis? Rectè, inquit ille, δὲ μὲν. Nam meritò hinc expungenda vox illa: quæ apud Sophoclem viam significat, apud Theophrastum αὐτὸν αὐτῶν, aut saltem fulcorum ordinem aut messorum. Inde cognomè Cereris ἐπιπέλας in epigrammate. Puto autem diuisionis membra quadam prudentem præteruisse, quia nihil esset operosum. Prudens, inquit ille. Nihilò verò magis herbæ nobis illæ notæ, quæ narratur verbis his: τὰ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῆς ὑμῶν. Nondum plantam vidimus quæ sementem ferat solum: etiam ea, quæ Cætum grana dicuntur, admodum foliata est. Vestigandam præterea bonitatem. Hæc tenus à forma: nunc à fine. Tum reuertitur ad officia formæ, cum dicit τὸς ἀπὸ τῆς γῆς. Duplex, vti dicebamus, ἀπὸ τῆς γῆς, altera vitæ, altera, quam pos-

A sumus auulgarum aut cælarum ætatem appellare, pro eo quòd quæque daret. Hoc etiam iuuatur arte. Veluti cum in milio ierua: ut *Ranedi* melle aut saccharo fructus. In vini facce *Pestica*, tam insuauia quam incorrupta vidimus: gustata abominati sumus. Vnas *Calfinates* monachi, me puero, tuebantur oblitus argille crusta. Et hanc legistis sedulitatem in vna *Caracalla*, & alterius monstri. Habentur & alia cõplura mangonum machinamenta aduersus naturæ ius. In vicesima sectione docet Aristoteles, Cucumeres prope puteum fatos, in puteum si demittantur, anni totius tractu virides haberi. Redit ad medicamenta rursum, quorum differentiam ponit: Venere proouocantium, eorum quæ cient vrinam, quæ somnos conciliant, quibus est natura venenata. Omisit ea quorū vi subducuntur noxi succi: nisi *passum* pro genere posterit. Claudit autem librum sane quam ridicula differentia: quippe lactiferarum. Nam & iam dixit hoc bis: & si non dixisset, non hinc tamen dicendum fuit. Ecce iam librum vobis absolutum: si nihil addatur: multa nanque supersunt. Hoc tamè haudquaquam ei vitio dandum est. Non enim librorum authoros omnia complectuntur. Hæc & Galeni est (vti dicebamus) lentitudo, & Aristotelis cõsuetudo. Satis enim sit, si iaciantur eiusmodi fundamenta, super quibus alii quærant exedificare. More verò nostro nos, si qua in mentem venient, quæ adiungamus, ius profectò efficiemus hilariorem disputationem. Ac primum haud vos latet, in primo de causis à Theophrasto dictum de bisferis. Si quid desiderabitur, inde peti potest. Quæritur verò etiam, cur vere pariant arbores. Quia, inquit, tempus γῆρας. Sanè. At quare γῆρας, siue (quod ait Lucretius) genitale? Quia calidum, & humidum. Ita est apud Theophrastum. Nam veran sit, aut quo modo sit medicriter temperatum, satis alibi disputatur. Recenseamus & alia capita. Quamobrem prius inculta quam culta germinant? propterea quòd hæc retardantur putatione, ablaqueatione, pastinatione. Retrahuntur succus, aut repercutitur detecta radice, refrigerata ægredunt. Quid est, quòd ferri aciem quædam hebetat? Tilia, inquit Theophrastus, calida est: iccirco dolabarum vim reuendit. Profectò calidi sit ferri vigorem debilitare: verum enim comperimus in mensa quotidie: cedo causam quæ non habeat opus disquisitione. Ratio rationis est, quam omiserit. Laxat & soluit calor. At acies in astrictione atque compactione. Quare verò quòbe modo frigida quoque faciant idem: an hic quærendum est? Quippe citriorum succo, aceto, omphace quoque stupor euenit ferro, quæ nihilominus astringunt. Porro dè aliam cum iuchasset sententiam: licetne, inquit Ferrerius, intercedere? Nam vter verò tadem magis importunus? Tū ne, qui tragulā inieceris, atque abicris: an ego, qui

qui tanquam Telephus à vulneratore opem petam? Quin igitur mederis? Quid vis, inquit, faciam? Da, inquit ille, caulam. Dic tu potius, ait Baiulius. Cui Ferrerius: quid si habeo nullam? Ne des vllam, inquit ille: quoniam sis, quo ego quoque, excusatus modo. Age, inquit Minucius, aliquam. Tum Ferrerius: ergo quæ nunc iam primulum esse offert mihi. Nullum fieri vitium aciei puto, quemadmodum à calore caulabaris. Quin sicut calor partes differt, sic illa cogitur frigore. Sed apponi madorem asperū, qui subire facilius aciem veter. Ita cote subacta, quam quæ lima sunt erosa, commodius ac citius secat. Eius tam præfens ad omnia, tamque exproptum ingenium admirati conuicimus. Baiulius sic resumpsit prouinciam disputandi. Tiliam calidam historiarum scriptores censuerit. Marcum Antonium, qui exacta ætate nimiam ob proceritatem incuruerecet, aiūt tiliaceis affulis thoracem corrigere solitum potius quam aliis: propterea quòd calore suo fouerent senem. Ego verò cum alias arbores non ui calidiores, laurum fraxinum, quæ ferrū haud ita retundant: tum suspicor non tam ob calorem expectatæ ad imperatoris fomētā tiliam: quam quòd mediocris est inter rigiditatem ac lentitudinem. Neque enim pelles decerant ad calorem vel tuendum vel etiam augendum: neque alia ligna ad sustinendum. Ferrum autem hebetandi causa est in tilia lentor: quod ista non aded admittat. Hoc habet commune cum populo, carpino, & aliis. Est & affectus ille in genere platarum. Legumina Græci *πελαρ* & *πέριου* dicunt, quæ costilia sunt: & affectum contrarium nomine priuante, scilicet *ἀπεριου*, siue *ἀπεριου* & *νεροβόλα*, non sine rusticæ superstitionis suspitione. Quæ iacta bouis aratoris cornua forè contigerint: id euenit ei propter rationem, quasi à πῦρ νερότων, νερότων facta sint. Ergo prius an vera dixerint quærendum quam causæ fuerint inuestigandæ. In Vlyssæe xxii. transfuit ad animi duritiam Poëta. Fluvia, vt prisici loquebantur, aqua melius coqui legumina, quia subbeat: subtilior enim est, quam defes, atque vt Græci loquuntur, ἀρῆ. Quam ob causam cursu dixit exercita flumina diuinus Maro. Ad hæc plus insolata est, quam pureana, aut alia quæpiam subterranea. Ac dumquam crassior videtur: id euenit ei propter admistās terræ particulas: multas alioqui continet portunculæ illas minutiores, atque tenuiores, quæ in meatus ingressæ ignis vi, vim ipsam secum simul intulerunt: quo calore, qua humectatione consistit causa teneritudinis. Cõtempnemur & id quod pueri obferuimus: secundum cellas subterraneas, peponū semina temerè iactata germinasse, atque mirandam in longitudinem promouisse: haud perinde profectura, sed minus *νοστὰ* furura, si in Sole fuissent. Vnde & Catullus dixit: e-

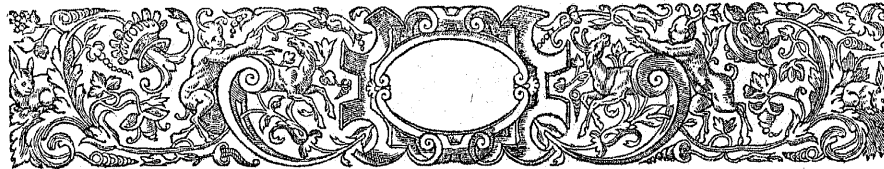
A ducari platas humidæ, firmari Sole. Iccirco in xx. sectione, pusillos cucumeres, si terra obruantur, grandecere magis, quia minus aëris calore discoquantur. Quæ ad contradictionem pertinet, accipiamus è sexto Theophrasti. Cncum syluestrem satiuo esse molliorem. Quid aliud causæ sit quam partium attenuatio, quæ exuberant in satiuo crudiores? Etiam illud *ἐπιπέλας* habeo dicere: E niuius nostris Pyrenæis erutas piccas, atque in agros translatas inferiores etiam nū viuere. Affectus ille radicit & bulborum: tenuiores esse aciores. Cæpæ grandissimæ, eadem diluti sime sunt: plus enim continet humidi. De seminibus autem hoc. Acriū plantarum semina, non omnia sed eorum partem maximam, radicibus suis esse aciora. Causam Philosophus assignat quia semen sit principium. Sanè principium, validissimū. Ego puto à siccitate, ea siquidem calor acuitur. At in Citrii semine amaritudo non obscura, verum haud multain cortice acrimonia non minor: in aræcii cortice amaror insignis. Pyrethri quoque radix longè acrior est semine. Amararum verò semina non sunt radicibus amariora. Ex cucumerum historia superiore quæri potest: in platis cur partes quæ sunt propiores terræ, duriores existant. Nam cacumina videtur esse oportere siciora. Absunt enim longius ab humore matricis: & acre cocta videntur magis. Sic etiam stipites aliquot radicibus lignosiores: nō quia plus terrestres, sed quia plus cocti. Cacumina verò flexibilia sunt, quia recentiora: *απὸ σπυρι* enim, atque, vt Hippocrates loquitur, *ἀπὸ γῆς* neque tam consumpti. Humidum quoque plus obrinet aeris cognati. Pilorum verò tractatione nō est hæc locus. Sed eorum duritia, crassitudo, flexuositas, corūmque contraria pertinent ad secundum ac tertium artis: ad libros de officis partium, item de causis eorum. Tractatur etiam in xxxii. sectione propositarū quæstionum. Ita subtilitas exquisitior. Amicas nocere. Edera nāque non solum amica est, sed etiam amafia veltularum arborum: cum quibus habet occulta quædam principia natalium communia. Strangulat eas tamen, aut alioqui necat: quippe salstigne, vel amplexu. Hoc est apud Macrobiū, ex Pœtæ Mimi: illud prodidit Theophrastus. Hinc affectus à valetudine. Nāque paucioribus agrestes tentantur morbis. In quinto de causis attribuit id succorum copia, quæ sit in mitioribus. Humidum sanè radix putredinis est. Minus quoque roboris in his. Maxima tamè ratio nostra, quam dicemus. Siquidem maxima est causa, qua potissimum ibi natæ sūt. At natura est Peripateticorum Fatum. Suum ibi solum, suum sibi cælum: hic pater, tellus mater: domi suæ patrii potitæ commodis fruuntur. Sponte naturæ editæ, naturæ suæ principia retinent incorrupta: aut non coacta saltem, vel si maulitis, non inuita. Metuo nanque ne vos falso potius h. i.

verborum vſu, quàm frequentia farigem.

Hæc nunc attigi veſtro iuſſu, ne deeſſem: ſed curſim, ne obſcilem. In qua præterea ſint, horum inſtar tractari queant. Nemo enim vnquam vnus ſimul omnia comprehendit, ſed is ſolus, qui eſt omnia. Cui agamus, viri innocentiffimi, gratias: precemurque nobis diem craſtini felicem, proſperumque ad librum alterum, in quo cauſæ generationis que declarantur, explicandum: vtque ſtudia hæc ſint ſecunda nobis de diſputationibus noſtris. Ardua ſunt etenim, atque attentiori contemplatione digna. Simul librum claudens, Surgamus, inquit, ne quod hic, me intuens, à Platone factum nollet, nobis irem contingat. Sex ſeptem dies totos ſedere fecit ille diſputatores ſuos ſi-

A ne vlla intermiſſionis ſignificatione: quos tam diuurnis orationibus, Græcos præfertim, collectâ ſitum aqua ſaltè ſoluiffe æquum erat. Omnis enim diſputatio tum iucunda eget aſperſione ciuilitatis, tum habet opus modo quodâ temperato. Sic alius quidam in colloquii principio, cum ad poſterâ diei conuiuium amicos inuitaſſet: non intermiſit, quin proximo ſtatim verſu faceret eos adſeſſe, deuorata prius die, quàm cœna. Nos verò cedamus & nocti, & pudori. Ergo cum ſurrexiſſemus, & iam immineret nox: cœna, quæ parata erat, appoſita eſt: tum nos ſoli diſcubimus. Nam mulieres ſuam iam fabulam peregerant, neque voluerant comparere, veritatem ne quid nobis ſuis **B** interpellationibus incommodaretur.

LIBRI PRIMIFINIS.

IVLII CÆSARIS

SCALIGERI IN LIBROS

DE PLANTIS, FALSO

ARISTOTELI ATTRIBVTOS,

LIBER SECVNDVS.

XPEDITA cœna, A cum ſauiffimis atque aſperrimis Aquilonibus omnia rigerent, eſſetque in viis maximū ſilētium: Quid hoc noctis, inquit Minutius, agemus nos? Naſt eius proximitas vbi in mētem venit, durior mihi ſit lecti ſpecies, quàm Prometheo Caucasus. Cui cum illū alligarit Iouis iuſſu Vulcanus, huic ego videor adamantinis aſſibus curarum clauis. Dum enim expecto dum illæ abeant, aut ſomnus obrepit: annus eſt. Quid aliud, inquit Ferrerius, quàm & illudamus curis, & inuitemus ſomnum ſtudioſis diſputationibus? Niſi equidem vererer **B** & huius iam ætatem, & Baiulii laborem, quo eum hodie onerauimus: orarem magnoperè vt alterum nobis abſolueret librum. Vix enim horarum quinque opera videtur, niſi me fallit cōiectura, ſuperſeſſe. Et quod noctis reliquum fuerit, quamlibet æſtiuam integram poterit æquare, modò tibi moleſtum ne ſit. Cum me hęc reſpexiſſet Minutius: atque ille me hoc magno perè velle intellexiſſet: rogauit Baiulium, eequid illi tantum animi, quantum operæ, ſuperſeſſet. Et ille, quod amicum præſtare, quòque modo deceat, reſpondebo: reipſa ſcilicet atque officio, non pollicitatione. Tum ſic cœpit. **C** Quatuor, vt dicebamus heri, propoſitis: horum duo proſequuti ſumus: quæ exequamur, totidem reliqua ſunt. Primum erat hiſtoria plantarum. Altera contemplatio poſita fuit in earum differentiis, quas, vt potuimus, abſoluimus. Nunc tertio loco perſerutandæ ſunt nobis cauſæ, quas arcto hęc concludas ſpatio, diſſuſe ſimulac ſubtiliter explicat Theophrastus. Poſtremò fuerat earum generatio indaganda. Verùm hæc duo promiſcuè hoc in libro peragemus. Ac primum quidem qui compoſiti, & accidentiū cauſas reddendas ſuſcepſiſſet: materiam, formam, efficientem, ſinem ponere debuerat. Materia nanque & forma ſubſtantia

partes ſunt, atque, vt dicebamus, elemēta. Efficieus principium: Finis mouens. Harum, ſinis nobiliſſimus: mouet enim tantūm. Materia, minime nobilis: mouetur enim tantūm. Forma nobilior. Nam vt proſciſcitur à Datore: ita dat ipſa materiæ, vt ſit hoc quiddam: & quaſi facit eam. Dico autem, quaſi: propterea quòd materia eſt per ſe ens. Quippe ſubſtantia per ſe eſt, etiam ſeiuncta adueniētis formæ ratione. Non igitur eſſe facit eam ſimpliciter: ſed vt ſit hoc, aut hoc ſub ſe, id eſt ſub ipſa forma, quæ illi eſt aduentitia. Nam materiæ ipſi eſt ſuum *τὸ πρὸς τὸ* quo non eſt forma: ſed hoc quiddam, cuius notio propter obſcuritatē tam caret designatione, quàm percipitur intellectione. Tameſi materia quoque ipſa non nihil efficiere videtur: puta, exiſtentiam dare formæ. Alioquin inter cauſas non eſſet digna recēſeri, ſi pateretur tantūm: quia enim cauſa: quidditas perfectio eſt. Eſt autē perfectio totius à parte. Pars autem, materiæ: cuius eſt perfectio, hoc eſſe, quod vt ſit, factum eſt. Forma quidem dat hoc, ſed non abſque materia. Intellego nunc perfectionem, *ἐν τῷ ἔργῳ*, quæ eſt vis aliquid faciendi. Materia quoque entelechia eſt, qua ſe ſubſternit ita formæ, vt eam exiſtere faciat: quæ ſeorsū non extet, ſed ſit in poteſtate efficientis. Exempli gratia muris forma, qui è limo generatur, habet ſuam concretionem è materia limi, impreſſa in ipſum forma: quæ ante inuectionem illam, & quem vocat Lucretius cœtum, eſt in poteſtate ſiderum. Inter quæ cum Sol perſpicuas obiciat ſenſibus noſtris effectiones, ei vel tanquam vni, vel tanquam principi, fuit illud officium attributum. Præſtat aliud præterea nihil ſecius materia. Quippe gerit corpore itatem quantitatis, & affectus tranſmutationum. Hoc ſit eius agere quo cauſæ vim ſit ſommo ab Opifice conſequuta. Efficieus autē nobilitas mediocris eſt. Nā tameſi ab eo forma inditur in materiam: tamen ipſe quoque mouetur à fine. Finis igitur nobiliſſima omniū cauſa eſt. Cæteræ nanque, eſt mouent, mouentur itē, h. ii.

Solutus finis alias mouet, nec mouetur ipse. Naturale verò duplex efficiens. Vnum propius: vt canis hic catelli huius. Alterum remotius, sub cuius vexillo meret illud. Hoc dicitur natura. Quæ si pro cælorum virtute accipiatur, finem habet se neutiquam nobiliorem. Non enim mus nobilior est ipso cælo: neque muris actio cæli potestate: Quod si cæli facerent hominem, sicut stulti quidam profecti sunt: habent corpora cælestia longè se nobiliorem fortasse finem. Videntur enim propter hominem facti cæli. Verùm Deus abique vilo medio, ac de plano fecit hominem. Qui tamen homo neutiquam Dei finis est: sed iussus Deus. Quamquam, vt & acutè simul & piè magis loquamur, neque principium Deus ipse sibi, neque finis est. In quo neque pars, neque motus, neque medium, neque extremum, neque ingressus. neque exitus vilius est: neque quicquam aliud, nisi hoc vnum, ipse. Vnde præter antiquorum piam diligentiam nomen illud ineffabilis effinximus *ὠνοματίς*. Quare cum ineffabilem dixi, non sum ausus addere, *ὠνοματίς* aut *ὠνοματίς*, aut eiusmodi egestates nostras sed subtriciui, atque menti quæ illius similis, eius assecta est, concipiendum transmisit. Igitur in Deo nulla cum sit distinctio, nulla erit in eo caularum comparatio: neque nobilitatis, neque prioritatis, neque maioritatis. Hæc enim necessariò extorquenda sunt à sapiente, quasi monstris, absurda absurdus, inepta ineptis: vt inscitiam munitissimas latebras vestigatas expugnemus. Cæterùm vt istis oculi magis doleant: non est huius catelli canis efficiens: quando neque materiam, neque formam facit: sed natura, quæ in vniuerso regnans, omnia temperans, ac disponens, caninæ animæ vis est: quæ & materiam conficiat, & formam propaget. Habeo præterea quod asseram noui. Ait Aristoteles *ἡ ψυχή* oua plantæ anima viuere: maris perfusa semine in animalis animari naturâ. Videtur ergo non dari noua quædam anima priore sublata: sed parti pars, tanquam à *καρπώ* aut *καρπώ*, aut *καρπώ*. Quæ difficultas alibi discussa, nunc huc adducta est, quia pertinebat ad plantæ causam formalem. Ex his ergo causis à primo Philosopho sine vlla disputatione sumptis deducta oportuit accidentia, siue generica, siue specifica, quæ Græci *ἰδέα*. Latini signatissima voce propria nominarunt. Fuit enim proprium apud veteres, perpetuum. Huius modi ponatur exempli gratia *πέδιλον* & *ἀπέριμον* in quibusdam speciebus. Necesse est leguminibus & frugibus alterutrum inesse, sicuti par impar numero. Alia sunt fortuita: vt sideratio, rubigo, carbunculatio. Hæc præter illa, rigidum, lentum, durum, fragile, crassum, asperum, densum, teres, quadratum, triquetrum, fecundum, & alia: inter quæ vtilis traxit in considerationem Theophrastus. Vnde susoriarum quoque arti carbonum naturam suppediaret:

A quemadmodum fabro tigna. Nam sicuti cæteris scientiis prima Philoſophia: sic materialibus artibus principia tradit naturalis. Ab hoc accipit Astronomus quæ sibi retineat ad momenta supputanda: quæ det Agricola; Nautæ, & Medico fortasse. Omnis enim cogitatio nostra, quæ quidem tendat ad incientiam, omnique contemplatio circa primum Philoſophiâ, est aut cum motu, aut circa motum, aut de iis quæ ad motum spectant, affectionibus. Motus autem formalis, ratio Philoſophi naturalis est. Mathematicus enim tametsi abstrahit: hoc tamen ipso quod abstrahit, accipit à naturali principium illud: Omnis quantitas est in corpore substantiali. Quamobrem secludere oportet motum, & locum, & omnem transmutationem. Hoc est illud *ἡσυχία*, toties ab Aristotele positum. Quemadmodum verò deducuntur à genere species: sic ex affectibus generis affectus specierum. nam rectum & rigidum arboris generis affectus est. Qui propterea quoddam fraxino competit cum temperata longitudine ac pondere: specialem concludimus affectionem ex differentiis illis hanc. Eius arboris vsum esse ad hastam conficiendam. Sic ex acere, larice, aliis alias meditamus, & que exercemus commoditates. Hæc erat ratio, & via bono proposita Philoſopho, qua nos perduceret in recessum veritatis. Verùm iste neque omnes causas, neque omnium affectus, neque meliorem partem exequitur: neque hominî ordinem vel ostendit aliis, vel seruat ipse. Atque hominî quæ affert, tot vana sunt, tot inepta, tot incomposita, vt non nisi ab aimato lectore excipi mereantur. Multa quoque præter institutum ac propositum. Quare te ad prælium accincto, Cæsar, opus est. Cui ego, Ad prælium, Baiuli, hæc ætate atque hac valetudine? Te enim uero qualem orationem confecit hic dies nobis? Tot enim laudibus cumulas Philoſophum nostrum, vt me longè beneuolentissimum, attentissimum, maxime docilem reddideris. Quia tu vnum ex nostris collybonibus, aut fisticomedonibus, aut sceneratoribus, aut falsariis si laudandum suscepisses, aliis verbis ageres? Quare cum indignus sit auditore aut ipeatorum: abeo ad nices potius, quàm tædio hoc obrigescam. Mane, inquit ille. Meministi nos pueros vel circularorum monstra circumlata, vel præstigatorum ludicras gesticulationes & auidius spectasse quàm serua præceptorum nostrorum monumenta, & stupem simul dedisse, vt vero otio vel careremus vel abuteremur? Et illud cum animis nostris iam pridem statuiamus, vt patienter hæc audiamus: quò fiat palmam non esse eorum Aristotelem auctorem. Age, inquam, vt libet. Tu verò cum sic partiare historiam, partes, causas, generationes: vbi vires, siue facultates (vt malunt) siue virtutes (vt ineptè reculant dicere) relinquas?

Et

Et ille: Quinetiam sextum quoque, si voles, addito: earum scilicet conditionem, pro vtu cuius que suo, ad quem sint à natura comparata. Ita coniectures armentaria instructa, vel coquo, vel medico, vel fabro: neque omiseris (sicuti dicebamus ex Theophrasto) carbonarium. Sic eliciemus Galeni libros quos de alimentis deque simplicibus conscripsit medicamentis: scorum tamen disponendos, non confusa farragine: quod à nonnullis factum est, vno missu diuersas epulas apponentibus. Prior namque pars quæ potestates enarrat, ita cognoscit vt in actum redigat. Altera quæ apparat, nihil contemplatur, sed cognita accipit ab aliis vt agat, simplex igitur *ἁπλοῦς*. In illis autem libris, quos equidem Herculeos appellare soleo, bene Deus, quantum excitasti turbæ: itaque meritu te eos supprimere, iactant aduersaria partis fautores, potius quàm suauis fatalis cunctationis tuæ. Tum ego: Rectè, inquam, iudicant, Baiuli: & causa est. Vehementer enim mihi ab irritatis carabronibus pertimesco. Preteritum cum sint in literis, qui te fore descere velint. Et ægrè ferunt tantis assensibus, atque operibus acceptæ, atque ad suam existimatione allatæ opinionis commenta deleri. Quapropter combustissimam libris illis, vt plerique alios feci, mihi crede, tam quæ ubi sequiois flammis tantum odium, ne dicam inuidiam, libens eluissimam animaduertenti in erecisse philoſophi, præcepta seruare sua quibus alios in officio continere consueuissent. Cum igitur herbæ ibi multæ atque alia medicamenta, non igni sed aquis potius eorrigantur, abstinentiam esse duxi me ab ea iniuria, ne leges refrigerem meas. Tum ille: Nihil, inquit, te vno ad eludendum pericula promptius aut expeditius: sed memineris tamen, vt vitare possis. Est verò quod quaramus. Quamobrem de plantarum vtu nihil abs te proditum est. Nam is est sanè medico illa in historia finis. Nihil sanè, inquam, mihi persuadere potuit vt animum inducerem ad ea scribendum, in quibus non sine manifesto periculo certa dignitatis meæ iactura diutius verari liceret. Quæ alii vno tantum euentu semel adducti, pro perpetua certaque facultate pessima proseripsissent audacia, quæ apud varios controuersa essent: quæ ab omnibus repetita, inculcata, in vulgum data: quæ ego maiore prædicatione quàm fide circumlata obseruassem: non putavi ad dignitatem meam, atque hunc medicarum rerum vsum, quem tot annis tantis ærumnis consequuti sumus, pertinere, vt nominis mei atque parte existimationis gloriæ posset illud. Quot namque capitibus, atque nominibus, quot accuratis circumſpectionibus opus est nobis, ad reicienda probandæ medicamentorum? Nam tametsi multis nos onerat Galenus præceptionibus, tamen iis aliquot Arabes addiderunt. Nimirum quod Apollo iactauit olim vocibus Poetarum, inuentum esse

A suum medicinam: iis profectò verbis tantum fidei detrahebat, quantum ambire gloriæ videbatur: quibus à se inchoatam modò prædicabat artem. At nos ne nunc quidem tam longè peregrinationis finem nacti sumus. Tum Baiulius: Quid igitur? Nam illi quidem videntur artifices ab solutissimi fuisse, quorum opera etiam faturo vtu sunt: vita restituere. Qua in scena parum sapientem Iouem illum fuisse arbitror, qui quam artem vltro dedisset hominibus, eam ab homine sine metu offensionis exercitam indignaretur. Fuit enim Apollinis huius is. Esculapius filius, qui Hippolytum rediuiuum dono Dianæ dedit. Ambo Ægypti, vt ostendit Trimegistus: qui cum filio loquens, Apollinis patris templum in monte Libyæ memorat cum sepulchro cõstitutum. Ei malo equidè credere quàm Paulanig, Greculorum omnium mendacissimo. Sed iam rem ipsam, si lubet, aggrediamur. satis enim proloquuti sumus. Ego cum annuissem: sic profectus est. A materia cum esset auspicatus, & malè loquutus est quod rectè sentiebat, & omisit rerum partem valde nobilem, & attribuit materiæ actionem falsò. Non enim ea quam supra nos prætexebamus, subtilitate, *τὸ δὲ δένδρον*, inquit, *ἵππεδον* *ἀνδράμις*, *καρπὸν* *ἐν τῷ γένει* *ἢ γῆς*, *δευτέρων* *ἐν τῷ γένει* *ἢ ἡλετος*, *πέπλο* *ἐν τῷ γένει*. *ἢ αὐτῶς*. *ἢ πρὸ γῆς* *ἢ ἐκ αὐτῶς* *ἢ πρὸ γῆς*, *ἢ πρὸ ἡλετος* *ἢ πρὸ ἡλετος* *ἢ πρὸ ἡλετος* *ἢ πρὸ ἡλετος*. Principio *δένδρον* positum pro summo omnium fastigio. Neque à se descendit quādo cadè laxitate in voce *βλάστης*, vtilis est. De idè aduertamus animi ad loquutione. A genere terræ, inquit, non autem à terra simpliciter. Quia nò è quauis terra plāta prodeat, sed à tali. Vt ita fit materia secunda sic, ex hoc loquendi modo. Mos est tamè Græcis ita ponēdi. Sic in Epinomide Plato dixit, *τὸ δὲ ἡμέτερον γένος*: & in Τιμῶ, *τὸ δὲ γαλήνης ἔδος*. Quoniam certa forma prædita est, quæ est hoc quod est, & non est quod nò est. Vt materia fit genus, cui addatur forma quam designat differentia: atque tum fiat species. Nam *τὸ περὶ γένος* cum vt eadem, potuit ad aliorum differentiam pilorum facere. Sic & *τὸ ἡμέτερον γένος*: propterea quoddam tres animas facit. Id ad eò, vt aulus fit illa profari *ἔδος* *πέπλο* *ἡλέτης*. Vbi non tam intelligens speciem quàm sentiam. Neque enim sic est composita ex materia & forma, vt fit species: sed ipsa forma est. Plato sanè vocem hanc *ἔδος*, de quacunque re potest enuntiare. Ad exemplaribus enim suis illis expicta depromit omnia: vnde sint illorum participatione materiaria hæc, aut in materia: & ex nomine *ἄπὸ ἡπὲρ δένδρον ἔδος*. Obseruadi etiam quādo dixerit *δουάμις*. Quis enim dicat *ἐπερὸν* potestare? Quod *ἐπερὸν* fit: quod fit, nò est: quod nò est, nò habet potestatem in se, neque ipsi potestas est in alio. Est enim potestas *δὲ ἔδος* aut *ἔδος* ad agendum. At in eo quod fit, nihil horum est nisi ad patiendum

h. iij.

Aliter vñs est hac voce *δωάμης*, in primò hifloriarum Theophrastus: pro earum scilicet officio partium quæ plantis à natura sunt attributæ. Aristoteles & animæ facultates, vt Galenus, ita vocat & Dialecticam ac Rhetoricam, perinde quasi secundarias animæ vires. Dixi Græcè *διδασκω*, non ausus dispositionem quoniã nobis periniqui sumus. Nam si rei notionè à Græcis mutuati sumus, cur non & notionis admiffim? notionè id est nomè quæ speciei species est, sicuti species est imago rei. Et Græci *διδασκω* quoque dicunt ad eundem modum quod est arctius quiddã quàm *διδασκω*: sicuti *κιδασκω*, modus est ipsius *διδασκω*: nam & in sedente & in stante *διδασκω* est: & in eo quod neque stat neque sedet, cuiusmodi lapis est. Non solum igitur ad partes, sed etiam ad crasceas modum, atque porro ad animi proportiones illius vocis applicarunt significatum. *διδασκω* autem à calore fit qui in terra nullus est, vt terram dicas elementum. Sed vt res est composita: quæ posita, non opus fuit vel aquæ vel ignis adiunctione. Vtrumque enim in hac intelligitur iam: ac præter hæc aëri, quem haud optimo consilio dimisit iste. Contra, peiore quidem recentiorum: ambientem nos aërem nostri temperamentum esse causam impudenter nimis prodidere. Nam neque ambiens vt ambiens est, temperat quæ non attingit: neque (vt ad monstrum monstruoso vtatelo) mens, vlla causa est. Intronissus enim spiritus per guttur ad cor atque per totum corpus (vt hoc donemus falsum) dispersit, non constituit temperaturam: sed moderabitur calori, ne exuperet eorum illud: terra verò iis est prædita qualitatibus quæ contrariæ sunt nascendi rationibus. Siccitas enim & frigiditas, et si faciunt ad concretionem, non tamen vera vitæ sunt principia, neque per se, sed cum calore atque humore. Si enim certus calor is humoris que modus inueniri possit absque frigidi siccique admixtione, neque frigidum neque siccum ad vitæ principia quæreretur. Modum verò intelligo in calore, medioeritatem, quæ mixtione frigoris comparatur: in humore verò, densitate, quanta requiritur ad consistentiam quam ex sese præstat siccitas. Quos si non ad vitam solum, sed ad alias quoque naturales actiones deducamus quæstionem nostram an frigus potestatem vllam afferat necessariam ad illas perficiendas? Meministi, quot excierit tumultus inquisitionis hæc: Nullam per se, nisi quantillum calor ab illo quæfisse præsidium videatur ad excessus remissionem. Nuper verò impotentes animi quidam alteram in Charybdin sese precipites dederunt, auti nanque sunt negare, frigus esse quicquam præter priuationem. Ex aduerso tum Alexander tum Auerois, omnes actiones per calorem fieri, etiam in Herculeo lapide. At ali retentionem à frigido aut sicco, aut ab utroque. Mihi de caloris modo, quod visum

est dixi: neque muto. de magnetis calore non assentior. Alius nanque est ab ignis calore. At Aphrodisiensis omnes formas excudit ab elementis. Quæ opera quàm sit infelix, quis non ex eo videt, quod quæ sunt maximè ignea, non maximè trahunt ferrum? Non igitur ab igni sit attractio. Neque Sol trahit, nisi quia mutat in aërem aut ignem: quæ loca petant sua. Neque nosfer hic trahit ignis: nisi quia proximum igne facit aërem, qui propterea feratur sursum quem in locum subeat alius, ac secum vel applicet vel appellat, linteum, chartam, paleam. Ignescere verò aerem illum palam est. Quoniam applicata lucerna suppa flammis, antequam contingat eas, sæpe ignem concipit. Et eundem ad modum in culinis ad focos torrentur, ac protius vruntur multa quæ nulla flamma visibilis afficit contactu suo. Propterea quod ignis suapte natura pellucidus est: ac tanto magis quàm aer ipse, quanto rarior est. Iccirco non viurpamus eum oculis, vt ait ille, in concauo lunæ orbe. Terra ergo data est ad consistendi concretionem. Quod apertissimè percipitur in architectatione corporum perfectiorum, quæ animæ vi agitantur. Maximè nanque terrestres partes firmissimæ sustinentur. Et ad vniuersi rationem, sicut & ipsa terra, in medio constituta. Nam quæ contraria positura sunt animantes, eæ neque multæ sunt, neque aliarum attingere perfectionem. Vt id iudicet habeat, soliditatis principium terra est: quemadmodum est in seculo de generatione. Quid quod *διδασκω* hæc non indicat statim, corporaturæ huius esse vel materiam vel partem? Nam neque immediata est (sic enim loquendum est) ad demonstrandum propositum: exit è terra, ergo è terra est. Excunt enim exhalationes igneæ, & apertius: excunt à multis multa propter inimicas qualitates. Neque omnia quæ eunque terra profert, terra egent ad sui tuitionem. Vivit enim temperuivum eradicatum: & quod est perfectius, talpa. Omnino verò matricem denotat illa vox, non autem principium à materia: quod quidem plantæ nulla pars terra est: nihilo enim magis, quàm infantis vterus. Non igitur rem damnamus ipsam: sed indicamus minus accuratam dicendi rationem. Illis conscribi potuit demonstratio. Solidam oportuit, vt erecta frueretur celi Solis que beneficiis atque comoditatibus. Quod si nõ omnis erecta plâta est: at porrecta esto. Verùm est hæc que sub Luna sit, constare quatuor elementis iam declaratum est in eodem secundo de generatione: quare non deiecit hic repetere. Hac enim de causa, nimirum ne toties inculcatum sordescat, præstitutum est hisce declarandis tempus certo in loco vno: scilicet in primo quoque aditu eius scientiæ de qua agitur. Quod & sæpe docet alios Philosophus, & sæpe seruat ipse. De terra verò *καὶ ἄλλως, καὶ ἄλλοκότως*, tum à nobis, tum à seipso Plato

sent-

sentit in Epinomide. Quæ sub cælo sunt, constare terra omnia. Eam esse *εὐεμενίαν*, vt nos quoque dicebamus, *φύσιον*. Astra ex terra, & aëre, & igni plurimo. Non ergo facta fuit in illo Chaos segregatum, sed defæctio tantum. Vt hæc nostrata icoria demum fiat: illa superna, flos ipse. Sed & alibi cum clemèta quatuor, ita vt agnoscat tria tantum (Ætherem nanque purissimam putat aëris partem) quinque numerat in Epinomide corpora, terram, aquam, aërem, ignem, ætherem: sicut & Aristoteles. Et Lucretius ætherem signiferum canens intelligit ab igne alium. Hic cum ita substitisset, vt videretur ad alia sese apparare, Minutius sic eum appellauit: Baiuli, vt video, tibi assentendum est de retentione. Nam si magnes ad ferrum attrahit, siue, quod ego puto verius, ad ipsum it ferrum, sicut ad Mundi punctum medium terram: non alia vi hæere ferrum arbitrator quàm illa ipsa, cui est obnoxium ad mouendum. Quæ igitur calore trahent facultates in animantibus, eodem porro calore continebunt. Is enim tractiois illius finis: sicut motus ipsius quies. Quod verò damnabas illorum sententiam, qui frigus habent pro carentia caloris: si penitus illi frigus priuationem caloris arbitrantur, aduersus eos tecum sentio: sin caloris absentiam iudicant, quia frigus ipsum res ibi sit præfens contraria, quæ calori sit incoëciliabilis: tam erit hoc modo frigus caloris priuatio, quàm frigus caloris. Quomodo locutus memini Philosophum, cum multis aliis in locis, quæ reposita sunt à me certis commentariis *τῆς ἐπιπέδου*, (vt vocabant veteres) tum in primo de generatione. *τὸ ἰδὸν ἑνὸν καὶ τὴν ἑνὴν καὶ ἄλλως, καὶ ἄλλοκότως, καὶ ἄλλοκότως*. Nam & Platonis in Timæo verba sunt illa: *τὴν τῶν πνεύσε ἀπελλὰ γὰρ, καὶ ἄλλως*. Accuratius tamen loquendum est. Quippe de natura cum scriberet, cuius esset instrumentum calor: eius aduersarium, et si erat (vt dicere solent) positium, propter alienam ab illius officii operam, priuationis nomine traduxit *σπέρμα τὸ μὴ ὄν, ἢ ἀπὸς, ἢ ἄλλ' ὅς σπέρμα τὸ φύσιον ἔργον*. Itaque idem Aristoteles ita mox: *διδασκω δὲ γὰρ καὶ τῶν, καὶ τῶν πνεύσε διδασκω*. At differentia est positio, non priuatio: est igitur positio rei positio. Quare differentia erit notio rei existenti, id est formæ illius accidentalis, non autem eius quod nihil est. Priuatio enim est hoc quod est, non esse. Quod verò dicebam, dicit idem quoque, *ἢ ἑνὸν καὶ ἄλλως, καὶ ἄλλοκότως ἢ θεορῶν καὶ ἄλλ' ὅς*. Sic in quarto diuinæ Philosophiæ contraria scripsit, opponi secundum habitum & priuationem. Sic Alexander in duodecimo dicit, Philosophum aliquo modo sub substantia possuisse priuationem: quoniam declarauerat in decimo, non vno modo intelligi priuationem: neque semper esse carentiam totius, sed perfectionis tantum. Quocirca in secundo quoque physicorum censuit, esse esse priuationem quodam modo. Id quod

& in secundo libro de Cælo constitutum est. Similem inueni loquutionem in nono de Republica. Quo loco inter *ἰδὸν καὶ ἄλλως*, mediam profertur *ἰσορροπία*: propterea quod putabatur illas esse motus. At Aristoteles esse negat motum, voluptatem Iccirco in eius definitione ponit *ἰδὸν*. Sic in Ethicis fieri negat *διδασκω*: quod ii mirantur Grammatici qui vulgò libros illos proficiunt. At miraculo desinat esse id ex septimo Physicorum, vbi tollit alterationis motum à multis habitibus, quos plerique Philosophorum sibi putarunt particulatim adipsi. Ait enim ille, inuentum gradus acquirere quoddam, quoddamque progressus: ut premuni habitum, qui illorum sit vltima perfectio, sine vllò tractu temporis imponi totum. Quod maximas habet difficultates, si promotueatur contemplatio ad ignis operam, scilicet momenta ipsa calefactionis. Sed non est hæc locus. Mox tamen Plato *τὴν ἰδὸν καὶ ἄλλως, καὶ ἄλλοκότως τὴν ἰδὸν* dicit. Id quod cautiùs accipiendum est, ne superioribus contradicere videatur. Nam inter eas interuallum est, quod aliquo (vt dicebat) medio compleatur: vnde suspicari possumus, non esse alteram alterius causam. Non enim videtur, album nigrumque sese inuicem tollere: quando fulcum in eorum medio est. Dicamus igitur veram esse illam sententiam, alterum vt iouis tolli: non tamen conuerti orationem sine iactura veritatis, sic: Quod alterum tollat, esse eorum alterum necessarium. Delet lætiam meror, & ab eo vicissim deletur. At non omne quod aufert lætiam, meror est. Duo nanque habet contraria, & extremum, qui est meror: & medium, quæ est animi æqualitas. Adde etiam priuationem veram, quæ est obliuio. Hæc hæc excusati, propterea quod erant à Platoniarum subtilitarum conquisitoribus omiffa. Tam vt videatis diligentiam veterum Philosophorum quicum recentiorum attentionem comparatis. Hæc cum dixisset, magnæ nobis admirationi fuit, cum in exquisitiore Philosophia videremus tot, tantæque ab armato iure consulti præfari posse. Sic ergo deinceps Baiulius. Neque *διδασκω* erit *σπέρμα*. Dicimus aquam esse *διδασκω* plantam prius quam plantæ pars sit ab augmento. At nemo dixerit ab aqua plantæ concretionem, plantæ potestatem. Partium autem cohæsiōnem humoris fieri beneficio didicimus ex libro de affectibus mistorum. Elementa verò pro sua quicque natura certum genus animantium vindicasse, palam est. An verò etiam produxisset? Tres aded insignes huius rei dictatores habemus. Aristoteles in tertio de generatione animalium, trium naturam elementorum, in triplex animalium genus imperiū habere dixit, quibus etiam comparant viciū, vitam, domicilium: terram plantis, aquam piscibus, aërem *τῆς πτερόν*: hoc enim voce com-

h. iiii.

prehendit quodcunque terræ plana sola sibi A
 substrata habent ad mouendum. Omnia enim
 hæc vel spirare, vel alio quo modo frui aëris
 commoditatibus ad innati caloris ventila-
 tionem, satis alibi demonstratum est. De igni,
 inquit, alibi quaerendum. Videlicet sub Lunæ
 cauo, an sint animalia, intelligebat dæmones.
 In hoc tamen igni nostrati Pyraustæ naturam
 enarrat in historiis. In libro de affectibus mi-
 storum alio modo accepit, *ἐν γῆ καὶ ὑπὸ τῆν ζῶα,
 ἐν ἕλκῳ καὶ πυρὶ ὕ.* Quia in terris & in aqua sta-
 bulentur: in aere non persistant. In igne neque
 maneat, neque ex eo quicquam commodi ca-
 piam, sicut aërem viū capiat refrigerationis at
 que humectationis. In libro de spiratione de-
 clarat etiam constitutionem: *τὸ ἕρπ ἴσθ' ἔδωκεν ἐκ
 γῆς πλείονος σιωπῆται, τὰ δ' ἔξ ὑδατος, τὰ δ' ἔξ αἰθέρος,
 τὰ δ' ἐκ πυρός. ἕνεκα δ' ἐν ταῖς ἀμαίους τὸ πῦρ ἔχει
 τὴν τάξιν αὐτῆς.* Ut etiam dæmonas agnoscere
 videatur. Nam quæ nobis nota sunt animalia
 nulla constant igne maxima parte sui. Quare
 credamus Clemeti viro pio, qui scribit in stro-
 matibus, illum scripsisse de Geniis regionum.
 Cuiusmodi tutelarium numinum certam no-
 tionem habemus apud Litiuum, nec minorem
 ex reliquis Varronianis. In Pymandro, quo-
 que apud Trimegistum: aër volucra produ-
 xit, aqua natalia. Inde transitulit in Epinomi-
 dem suam Plato. Mundi animam rerum opifi-
 cem fuisse. Animalia quædam ex æthere fabri-
 casse, vt Deosalia ex aëre, quos Dæmones ap-
 pellat: ex aqua verò *τὸ ἴσθ' ἡμὶ δέων γένος.* At ipsi
 Platonici etiam terrestres Dæmones prædi-
 cant: & Germanice fodinæ pro vero asserunt
 subterraneos esse, quos sua lingua vocant mō-
 tanos homunciones: quia pumila hominum
 specie visū sint. Sanè istum quoque domesticū
 strepitum, cachinnūque (vt blaterant) no-
 cturnum quem sese fingunt metuere alienæ pu-
 dicitia: vasti tentatores, terrenum homuncio-
 nem vocant iidem Germani, Vascones ab hor-
 rore Draconem, Itali nonnulli Syluanum, Gal-
 li verusta voce Græca *Ῥεβῆαι, Ῥεβῆαι* enim ver-
 sari, agitare, strepere significat. Disponit præ-
 terea classes non in aëre solum, sed in igne quo-
 que. Nam de aquatilibus numinibus nimis ve-
 rō perulgata omnia. Ridere tamen libet ho-
 rum fabricatorum officinas, qui Herculem
 aut Chironē hispidissimos ex aqua procude-
 re ausi sunt. Tertiam potestatem, quam appel-
 lat vnionis, attribuit igni: Quoniam verò mo-
 do fit hoc Aristotelis, qui ab anti quis proditū
 funditus evertit? Forma enim vnit: ignis sepa-
 rat heterogenea. Citius dixerim τὴν σῶματι
 esse ab igni, *ἕνεκα* in forma: nam quod ignis agit
 in lignum, id dissipatio est. *ἕνεκα* tamen parti-
 culæ cuiuscunque remanet in cinere: in forma
 sua: quæ iccirco non potuerit aboleri. Vt *σῶμα-
 τικῆ* sit passiva aquæ: *ἕνεκα* actiua ignis: tamen
 si non solius aquæ, sicuti dicebamus, nanque
 aëris quoque est. Neque *σῶματι* solius ignis,

sed solius efficientis: neque primarij, sed instru-
 mentarij. Controuersia fuit apud veteres pote-
 stas ignis. Eum Plato in Timæo vocat *ἀνώμα-
 λότητος δημιουργόν.* Aristoteles in tercio de Cæ-
 lo contrā sentit: attribuit enim ei facultatem
 potius comparandi quam separandi. Sic enim
 pingo verba Græca duo *συγκρίνη* & *σχημαίνω.*
 Lucretium fortasse versus coegit vt diceret *τὸ
 συγκρίνη*, conducere. Quin etiam dicit ille, i-
 gnis interesse, quæ se iuncta sunt intra certos
 terminos coercere. Est enim *συνωλεζῆν* conter-
 minare: segregari verò *τὸ μὴ κωλύειν.* Vnire igni
 tur per se dissuungere per accidens, quia vnium
 faciat conuentu & consilio, vt idem vsurpat
 Lucretius, id quod sub forma vna, vnium pro-
 pter eam est. Quod igitur est *ἡμάρτυρα*, quasi
 contribulō dixeris, facit *ὁμόφυλα*, id est simul
 fit consistentia, sicut est simile natura. Nam dū
 cogit quod est eiusdem generis, eximit alienū.
 Non est ab similitudine huic Galeni sententia, Coa-
 gulo coire lactis partes, ac densari ignea vi.
 Quod esse maximè mirum potest ei qui rare-
 factionem videt ab igni fieri. Verum, vt innue-
 bamus, euenit hoc quemadmodum & lateri-
 bus condensatio, spissatis aqueis partibus, aut
 extrusis. Exigitur enim in lacte serum, in latere
 soluitur in ignes. Priuici quoque Platonici,
 quorum sententiam super Alcibiade priore se-
 quutus est Proclus, amori diuino illi nobis in-
 effabili, omnibus incomprehensibili, attri-
 buunt ignem, quo appetet ea, quæ appetunt iis
 quæ appetuntur. Quamobrem vtrarūque
 essentiarum intervalium, ac potius copulato-
 rem vocitare illum solita fuit Diotima. Et La-
 blichus in Mysteriorum libro ait, eum qui af-
 flatus numen suscipit, ignis excipere speciem
 quandam, ante Numinis ingressionem. Con-
 spici etiam Deo vel adueniente vel decedente.
 Ideo qui spiritus in tenebris ad mentem no-
 stram appellant sese, eos afferre nobis fruola,
 fluxa, dubia. Et notus mihi quidam est, cuius
 oculis sese præsentem ignis offerat crebro, vel
 meditati vel nuncios expectanti. Nec diu est
 cum in sero diei lux eadem affulsit non in la-
 quearibus, aut aëre pensilis, atque procurrrens,
 sed in pauimento stabilis eodem loco, nihil
 mutans tanto temporis tractu, quoad centum
 passuum spatium facere possit aliquis deambu-
 lando. Iam verò & inter commentandum
 pererrare libros suos vidit etiam interdū. Et
 penè abstemius est: ne quis visum illud Bacchi
 faces putet, aut Sabazii lampadas. Manè vidit,
 vesperè, noctū, ieiunus, satur, subtristis, curis so-
 lutus, solus, in comitatu, clauso cubiculo, aper-
 to, in tenebris, ad lucernā, in via, in ædiū vesti-
 bulo, in orto, procul, propè, in dorso catelli, in
 libris, super arca, in mēsa, ad scribentis manum,
 è regione, aduersum, transfuersum, de latere,
 mobilem, stabilem, tremulum, fluentem, ascen-
 detem, descendentem subsultantem, oblongū,
 globosum, quadratum. Magna ergo illius ad vn-
 ionem

vnionem prerogatiua, qui verè vnitati Pri-
 scorum placitis ascribatur. Vnit enim corpora
 ignis hic: Vnitentes ignis ille. Quare non-
 nulla de causa præferri solum Romanis im-
 peratoribus, eorūque vxoribus cum pro-
 dired in publicum. Neque temere corpus
 igneum quoddam sit commentus Aristoteles:
 qui sedes esset animæ natura media quadam
 inter cælestem illam corpoream, & corporeā
 item nostram. Et alibi lamblichus idem scri-
 ptit, ex antri faucibus exeuntem Sibyllam Del-
 phis igneo globo, tum lustrari, tum illustrari
 contuēns. Quamquam autem componuntur
 igni congenere corpora propter generationē:
 non tamen, vt ait hic. Quippe terram & aquā
 ignis vi coire ad plantam constituendam. At
 ea non sunt *ὁμόφυλα*, non ergo *συγκρίνη*. Præ-
 terea si vnit elementa tria, tanquā partes in plan-
 tis, quid erit quod vniet ipsūm tribus illis? At
 in secundo libro de generatione, contra veterum
 hanc sententiam verba sunt illa, quibus id
 succentet quod ii amota forma, eius officio ac
 naturæ substituisent ignem. *ἔλαττωτες τὸ πῆ
 ἢν ἔθ', καὶ τὴν καρπῆν.* At verò, inquit, *τὸ θεῖον πῆ-
 ρονα ἔλαττωτες, τὸ λυχνὸν σιωπῆται.* Quæ verba
 non aduerfantur superioribus: ne putetis tan-
 tum virum ex eodem ore eundem ignem, vt
 detestabatur Satyrus, modò calidum efflare,
 modò frigidum. Nam generatio & concretio
 est ex alienigenis, quæ dicimus ex Græcis *ἑρ-
 μάφουλα*, non autem è congeneribus, quæ *ὁ-
 μάφουλα* vocant illi. Ergo cum ignis opera ne-
 ceant *ἄλλοφύλα* *συνωλεζῆσαι*, (*ἔλαττωτες γὰρ ἄλ-
 λόφουλα*) per ignem non fiet coitio, & vnio ad
 generationem in Aristotelis officina, sed per
 formam. Sic etiam in primo de anima subtili-
 ter explosa est actio perficiens ab igne, atque
 attributa formæ. Quibus de causis intelli-
 gemus non esse idoneam ignis facultatem ad vn-
 ionem partium, quibus planta constituatur.
 Multa nunc occurrunt quæ dici possent de cō-
 pactione de que dissolutione, quæ fiat vel à fri-
 gore vel à calore. Sed fortasse nimis multa sue-
 rint hæc quoque. Illud tantum memoratu di-
 gnum non obstat compendio dictionis no-
 stre: Nō esse verū quod Olympiodorus, & ante
 eū Philoponus profictebatur: Salē, etsi à calore
 cōcretus est, non tamē solui frigore: quia nō à
 solo calore cōpactus sit, sed à sicco etiā. Nam
 neque rectè attribuitur actionem siccitati: &
 quaerendum porrò est an verum sit quod tam
 vulgò iactatum est, à frigore dissolui quod cō-
 cretum sit à calore. Nonndum enim patrarum
 est aliqua natura, vt sine humoris subitione
 quicquam partium dissipetur à frigore. Nam
 quemadmodum humore naturali partes con-
 glutinantur, ita soluantur peregrino. Saxa ve-
 rō, quamquam frigore sunt concreta, frigore
 tamen soluantur propterea quod internus suc-
 cus glaciatur: constringitur ergo. Qua de cau-
 sa fit siccitatem partium abscessus. At in iisquæ

A à calore coacta sunt, cuiusmodi sal, alumen, ni-
 trum, non est intusus liquor illis, vt ita dicam,
 congelabili: sicuti neque oleo, quod ipse
 scit quidem, at non congelatur. In lateribus
 autem ac tegulis coctis, nullus est ille succus
 omnino aqueus ad eō separatus à terrestri, vt
 inueniri aut deprehendi possit, destitutus à præ-
 sidio siccitatis: quem neque si apte natura po-
 test impugnare frigō, neque in prelit siccitas,
 sed calor. Nam tamcti & Solis & ignis calo-
 rem siccitas comitatur, non tamen agit. Est e-
 nim proxima priuationi, respectu ad terram: ef-
 fectus autem caloris, si ad ignem referatur. Ve-
 rum hæc alibi longè subtiliūsimè discussa sunt.
 Quod autē nos ter hic Philosophus etiā neces-
 sarias omiserit partes, satis pateat ei quianimad-
 uerterit; ab eo de aëre nihil dici: cum tamen
 is ad constitutionem nihilominus recipiatur:
 vt in principiorum numero sit reponendus.
 Tum verò multis ipse mox verbis, neque nec-
 cessariis aerem faceret autorē multarum rerū,
 etiam cuius vi ligna natent. Quin hoc etiam li-
 bro connumerat inter principia. Trinegigitus
 verò tam putauit eum necessarium, vt supra na-
 turam potestatem que statuerit elementū. Nam
 in Asclepio cum *παντὶ καρπῶν, ἑσάρχεος, ἕξ* & tri-
 ginta siderum principem declarasset, cuiusque
 alleclam atque apparitorem Solem ipsum desi-
 gnasset, aerem lunine affectum esse omnium,
 quæ sunt, rerum instrumentum professus est.
 Transiit ab his ad comparisonem quam cum
 testis facit. Quippe hæc eadem in illis quo-
 que obseruari posse. Horum, inquit, multa
 videmus in testaceis. Tria nāque sūt: Lutū, ex
 quo fit later testaceus. Secundū aqua est, quod
 firma efficiatur illa testa. Tertium, ignis qui eo-
 git partes eius, quoad compleatur per ipsas il-
 lius generatio. Videtis primū, quemadmo-
 dum omittat aerem. Quare non reddet ratio-
 nem minoris grauitatis in crudo latere quàm
 in cocto, si ab aere leuitas visa sit. hoc enim a-
 liter est à Philosopho constitutum. Sed non ei
 venit in mentem, quatenus ignis vis progressa
 est. Si enim processerit, iam in cineres laterem
 comminuerit. Non igitur per se copulat par-
 tes lateris: sed firmat eorum cohesionem: quia
 succus ille quo agglutinatur, nimis multus est.
 Ignis verò eatenus sūstinet illius copiam, quā ni-
 hil amplius redundet, at accidit igni, vt hanc se-
 mioperam ponat. Etenim si non absistat: quod
 in illius humoris aliquantas fecit partes, in to-
 tas tādē perficiat opus vniversæ cōsumptio-
 nis. Vnde futurū sit vt distictæ portuicula sic-
 cæ, destitutæ glutino dilabantur. Verba quo-
 que minus apte posita sunt: *πυλὸς ἔξ ἡνεταῖ
 σπλινδὸς ὑπερκόσμος.* namque locum terra est aqua
 soluta: vnde & Latina vox. Sunt igitur in eo
 duo corpora, quorum alterum aqua est. Quid
 igitur addidit aquam? Quapropter Aegyptii
 suis infacris, quæ verborum inuolucris ope-
 ta mysteria procul amoueant à profanis, vbi

lutum dicerent, non solum Mundi molem, sed etiam genitale vim quaille agitur, intelligi volueret; quemadmodum ab Iamblichō proditum est. Illa quoque sunt perpendenda. πύρ, inquit, τὸ σμῶνρον τὰ μέγιστον. Nā aliud est σμῶνρον, aliud σμῶνρον αἰ. Faringe distantes partes humor in vna cogit massā. Ea verò σμῶνρον, vbi coquitur igni. Quāquam fortasse cognoscas acutiūssimam, antequam coquatur, esse comparatiorē. Quod & Empedocles innuit, ἀφίπτα ἔδαπ καλλίστου. Vbi percocta est, partes plus distat sunt. Ignis enim vt interest indurare, ita non omnes condensare partes. Tenuioribus resolutis induratio fit. At ea corpori quoque rarefacto nihil osecius euenire potest. Id quod in pane manifesto patet. Et notandum, quod aquam dicit hic τέρπου: valet enim hic, quantum supra τὸ πυρὸν, vtrumque relictum ad aquae facultatem. Subdit enim probationis explicationem hūc verbis: Quod igni hęc vniantur pote st inde colligi, quod raritas inest in opere figuli secundū suas partes: quas vbi miscuerit ignis, perficitur humidi materia: & conglutinātur luti partes, proceditque siccitas in humoris locum. Ac propterea quod vincit siccitas, cōsequitur maturitas in omnibus animalibus, plantis, & metallis: vbi caliditas, & humiditas finem sunt assequatæ. Ab raritate igitur probat ignis victoriā super humido. Verba tamen obtundunt illa. Humidi naturam perfici dicit, atque in eisdem humidū locum procedere siccitatem. Quin hoc non fit potius perfici quā destructi. Voluit humidū officium referre, tanquam partis ad totum. Neque enim perficitur vt humidum ἀπαλός, sed vt humidum lateris huius: qui hoc ipso quod est tale nunc, non eget: sed eo quod a calore sit redactū ad cocturam meliorem. Et quiore quoque animo sunt accipienda quæ sequuntur. Abit humidum, & in eius locum subit siccitas. Si enim caret humido, non erit ex quatuor composita qualitibus, neque tribus corporibus, quorū aqua vnū sit. Si enim aboletur humidum, destructur aqua. Interpres autem balbutit: neque dignus est, cuius verba Latine exprimentur. ἡ φαρμακοσικὴ ἐνδύσαστος ἀπὸ τῆς πυρὸς οὐκ, ὅτι ἀερίτης ἐστὶν ἐν τοῖς ὄρεσιν δένει. Et mox ὁ λαοικόν. ἀερίτης ἐν τῷ τῷ αἰ. Tuus ergo Mercurius, Ferreris, quid mercis afferit noue? Nihil sanē magnum, inquit ille. Nō inutile tamē, et si dissimili opera. Partem enim concinnare videtur, partim deprauare. Nāque vbi tu, miscere ignē dixisti (& putō μίξξ) Græcè legitur) hic longē aliter. Quare & illam tuam sustulit dubitationem. Quæ rebus enim, si perficitur humidū materia, quomodo eius in locum abeuntis siccitas sufficitur? Quā dubitationem diluebas acutissimo iudicio. At hic sic: Vbi combustis ignis, finitur humoris materia. Igitur vsis, non miscuit ignis hic. Tolleritur humor, non perficitur. τὰ λείον γίνεσθαι, aliud esse, quā ἄφωλὸν ἔδαμ, aut ἔξωθεν γίνεσθαι,

nemo nescit in Lycæo. Nunquam enim factū est vt Aristoteli τὸ τέλει idem esset, quod ἀφώλως: Quin in primo de anima non est pallius hoc vocabulum morti attribuit. ait enim πύρ θάνατον πύρος ἔχει, τέλει autem nequaquam. Sic neque Stoici, neque Academici, neque eos sequutus M. Tullius, in libris suis de Finibus. Et profectō nostra Latina vox Finis, generationem significat non abolitionem: siquidem a verbo hoc ductum est. Itaque vulgō quoque ii qui metallicis præfunt: vbi aurum argentū, vbi excoctum est, quasi finem fit, id est perfectiōnem consequutum, a fine denominant, tam Itali, quā vel Galli vel Hispani. Quā ratione τέλει quoque dicuntur vctigalia: propterea quod essent regnorum, rerūque publicarū perfectiōnes, & anima quasi quædam. Nam quod vsurpat vulgus de iis quos mori nos dicimus, τὸν μισθόν καὶ τὸν μίσθον, quod vulgus, inquam, de iis dicit τὰ δ' ἔργα, non tam affert labem voci propter odium commune mortis, quā eleuat illius obrectationem vocis lenitate. Sic enim veteres putarunt sapientes: abire nos hinc, quod & ἀπὶ χερσίν & ἀπὸ λείων dicere soliti erant, ad meliorem vitam, & verum propriūque finem adipiscendū. Quod verò dicebas raritatem, reor illic esse ἀραρότητα. Quod si ita est, probè hic vsus fuerit: non vt supra querebaris, laxè. Ego verò, quia nōdum iste cunctator (me intuens) suas edidit Origines: autem τὸ ἀραρόν tam libenter aridum nostrum deducere, quā ab ara. Et ab ariditate aream messorum. Aram verò τὸ πῶς ἀραρός, non autem quod essent ignibus arfacta. Sed hæc παρέργα. Nihil minus, inquit Bauilius. Vbi nanque libri contextuntur: in qua materia perpetuo filo deducenda est: nihil arcescendum pe regrini. At in confabulationibus multa quæ int̄uenire: quod & apud Ciceronem videre licet, & sibi licere veteres omnes voluerunt. Sed ἡ κελεύει. Quā parum sibi confect mox apparebit. Nam si vniuntur partes igni: magis vniri debeant, in quibus est plus ignis. At plus est in animātibus: in lapidibus minus. at plus est in lapidibus cohærens: & vnionis: in animalibus: minus. Verba eius sunt hæc: " In lapidis metallique maturitate hoc manifestū est: in plantæ animalisque non ita sunt, propter quod in iis partes haud ita compactæ, vt in lapidibus. Aliqua enim euenit his effluxio: lapidibus verò nulla, nullūque sudor. Quod enim rarum non est, ab eo nihil emitti potest: ac propterea quod solidum est, ex eo item emanāci nihil. Nam quod suaspe natura crescit, loco eget, in quo dilatetur atque perficiatur. At lapides ac fictilia semper eodē statu habitūque sunt neque vel augmentur vel distenduntur. Ex hac comparatione non pessimum futuri capere possunt: nisi promisisset aut adiunxisset quædam, quæ quanti sint vendidū est. Negat animantium partes ad eō compactas

etas esse atque lapidum partes aut metallorū. A Contulitū fecisset si moderatius loqueretur. Etenim leonum ossa longē densiora sunt quā lapides aliquot. Quid firmius xiphie spatha picis: id adeo vt eo tonforiam coram scētā audierim. Quid pumice rariū? Dicit discōctum lapidem. At alii luti lapides non excocti, quemadmodum tosi fluitales. Quam verò affert rationem, quā ridicula est, ne dicam futillis? Propterea quod, inquit, nihil effluit ē lapidibus aut metallis. Ex animalibus effluunt excrementa, cum alia tum sudor. Sic enim concludēs sudoris esse plenos lapides & metalla. Sane verò bellulam Chrysippeam καὶ ἐπί γῆν. Nā & hominis corium fit durissimum: quando nō prodeant inde cornua. Ratio in lapidibus est: quia non aluntur intus τὰ τῶν ἐν ἑστέον ἀραρόν, sed per appositionem. Nam qui sudor in stauis aliquid fit: neque olim fuit, vt illi miscelli religiose nimis olim metuebant: neque vnquam ab internis partibus erupit, sed aer calidior, aeris marmorisve frigore coactus, quemadmodum solet in parietibus balnearum. Fallaciora verò vanita: em possimus exemplo pumicis animaduertere, a quo, siget rarissimo, nihil exit. Deducit inde sententiā cum definitiōne. Quia, inquit, quod solidum est, in eo nihil supra natura potest augeri. Videbatur commodius negari posse, quippiam nasci quā augeri. raro pendet a principiis naturalibus. Quia neque solidum corpus aliud solidum subire corpus. Malè quoque loquutus interpret est, ἢ ὁ ποτιος, ἐν ᾧ. Post hanc causam red dit huiusce sententiā. Quoniam, inquit, quod crescit, eget, in quo dilatari possit, loco: atque inde aliquid fines suos. Cæterum minus subtiliter dictum est hoc. Siquidem nascitur pilus, & in longum crescit: neque dilatationis eget. Itaque melius Galenus. Solido in corpore non nasci pilum, quod corpus humore defestum sit: pilus humor fit concretus. Nam si nascatur, posse produci longius: quoniam satis iā fit nactus loci, quantum primis cepit exordiis. ἐν τῶν τῶν, sum interpretatus illis duobus, statum atque habitum. Si quis habeat aptius ad efficaciam sententiæ, atque orationis perspicuitatem, laudam. Interpretationis enim officium. cum fit exemplum alieni ingenii, pro suo quisque stomacho ipsum facit. Malè addidit, τὸ ἐπιπυρρῶν τῶν αὐτῶν τῶν, hoc enim, genus illius est. Nam concipit αὐτῶν τῶν trinas dimensiones: ἢ τῶν τῶν nam tantū. Illud non conueniendum: Metallorum partes haud eatenus esse compactas, quin vel rari vel tenuioris saltē habeant non nihil. Duplex argumentum. Nunquam dirumpuntur, quin distictarum partium extrema vnum manifestō postulata. Et citissimè eorum maxima pars ignem concipit. Causiterū quoque Apud Germanū vocare confitei. Vix enim vidit, necdū vt senserit, & continuo soluitur. Orichaicum profectō i-

gni leuissimo statim conalescit. An verò qui intus aer est, ad tonitum quicquam faciat, alibi satis est quæsitum. Hinc possimus alterum caput inchoare. longē nāque alia materia. Hætenus enim de concrectione: deinceps de facultatibus: quæ ad vitam modum pertinent. Est, inquit, in plantis motus secundō dictus modō. Inest enim attractio, quæ vis est ad hauriendum è terra humidum. Est autem attractioni huic motus, qui procedit in locum, vbi certo modo perficitur maturatio. Quæ causa est vt ferè pusillæ herbæ vnus diei hora vna generetur: In secundo libro physicorum, tot genera motus accepimus & mutationis, quot & rerū. Vbi Philotophus entelectionem facit motum mobilis, quā mobile efficiat habitum substantiæ, quantitatis, qualitatis, τῶν αὐτῶν. Itaque dixit hic in plantis inueniri motum, δειντέρη τρέσσω. Quoniam motus secundum substantiam primus sit: secundū quantitatem secundus. Quāquam vbi sincerè loquimur, μεταβολήν genera hæc appellamus: κίνησις verò secundum locum tantum. Nam mutatio quantitatis est, motus extremarū partium aucturum. Nō quod extremitas mota sit: corpus enim non est: sed vt corporis. Neque hoc in omnibus fit, nisi in iis quæ crescunt tantum. Nam quæ alio dilatantur modo, eorum idem manet extremum, & locum mutat, quanquam haud totum. Id quod in spongia cæterisque rebus lentis manus compressione coactis animaduertere licet. Est hic motus verus cum quantitatis motu mistus. Manus enim spongiæque maior facta est, ἢ τῶν τῶν. Quippe secundum extrema, non quidem physica sed mathematica mutatione. Quia quantitas substantialis eadem, localis non eadem: vt sit magnificatio sine augmento. Solius enim corporis alimento auctabilis augmentum est apud Philotophos, quod signa: nomine cremenū dicebamus. Quoddam ergo mobile totum, secundum totum, mutatur locum: vt cadens lapis. Aliud non fit, sed secundum partes omnes tantum, non quoad superficiali, vt cælum. Non enim mutant extrema locum, sed solæ partes, actu & potentia. Exigunt autem hæc haud vnā considerationem. Nā continui solidi mota parte, commouetur totum, vt lapis. Non solidi alia ratio, vt relictæ, quale filum: & rare mollis, vt spongia: aut densa, vt pasta: (optimam enim vocē putō ad τῶν τῶν Græcorū, sicut massam: ad μίξξον. idque τῶν τῶν αὐτῶν) aut rarefactilis, vt aeris. Animalia perfectā vel tota se mouent, vel etiā partem. Imperfecta quædam non tota, vt vrticæ quædam saxis adhærescentes, & ostrea: atque in iis gradus. Nam rep̄ione cochleæ: affulta pectines. Cæterum due restant adhuc subtilitates. Vna pertinet ad principia philosophiæ, quibus cremenū natura declarat: Altera spectat ad hunc locum peculiaris. In priore quæritur: cuiusne sit cremenum, formæ, an

materiæ, an neutrius, sed materiati formati que corporis: atque ibi, an eueniat crementum corpori per formam an per materiam. Hæc à nobis alibi disputata sunt aduersus Alexandros, qui dicebant crescere corpus, quia forma creicat. Nam si crementum motus est, & omnis motus fit in subiecto præexistente: crementum non fiet in materia quæ accedit: nondum enim corpus est, neque in materia, id est in corpore, puta Cæsaris, cui fit illa accessio: non enim mouetur ipsum. Ergo in forma quæ & præexistebat, & mouet se prorogando in eam partem, quæ prius fuit cibus, postea fit corpus & vnum cum præexistente corpore. Hæc à nobis lucidissimè dicta, quæ illorum tenebrosissimis anfractibus implicata regebantur: vt intelligamus quanta vçcordia formæ dent incrementum, propter illam promotionem qui tot argumentis in libris Physicorum solius corporis motionem cõfendit esse. Nos verò dicimus, neque generationem, neque crementum, neque alterationem motum esse: sed mutationis species. Mutari verò Cæsaris quantitas: crementum corporis sui: non quia superficies inde mota, vbi erant, maiorem occupent locum: sed quia deletis illis appositæ noua massa, vnita, animata, aliq̃ fusiores postea sunt superficies, eque tã intus quàm foris. Atque ita, mutatum, non autem motum corpus est. Ac tamen si crementum hoc non est generatio, nõ est tamen abiq̃ generatione. Generatur siquidẽ noua quantitas corporis applicati, mutata priore substantia cibi atque alimẽti in corporis substantiam. Quæ ex subtilissima contemplatione, secundam quæstionem discutere possumus. Quæritur enim, quod ad hunc locum pertinet, vti dicebamus, an præter crementum alius sit in plantis motus. Ac sanè quis non intelligit in plantis esse cum ipso crementum alterationem? An vllò in corpore naturali sit accretio, cuius non fiat multarum variarum qualitatum? Quid de generatione? Hanc quoque in ipsis agnosci necesse est. Gignuntur enim in plantis plantæ: vt epithimum. Gignuntur semina: quæ tam sunt illarum partes, quam maris foetus. Et plantæ quidẽ sunt ipsa semina. Non enim amygdalus procreata ex amygdalo, quod factum fuit, ab eo differt, nisi sicut differt actus & potentia. Quemadmodum pullus & ouis quo ex illo prognatus est, sunt vni numero in substantia, solis differit accidentibus: quot, qualia habet alterum, alterum non habet. Neque hornum triticum gignitur, cum à terra prodit et semine: sed cum semine concreatur in spica. Neque pullus cum excluditur: sed cum ouum, ex quo fit postea, perfectum est. Hæc sunt quibus an me pararim vt ridear, equidem nescio. Certè vereor, ne plus satis aliquem istorum commouerim, qui neque docere sciunt, neque volunt discere. Cum vestra tamen bona venia pergam. Est, inquit, *κίνησις ἐν φυτῶσι*: quia *ἡ φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ* & hæc *ἡ φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ*, *ἡ φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ* plantæ partem. At non

A est. Neque enim illud *ὅτι* in quo fit motus, est plantæ pars. Quippe nondum vnitum est. Nondum, inquam, *ἡ φύσις*, nondum *ἡ ἀλλοίωσις*: tantum abest vt sit *κίνησις κατὰ μέρος* exactius cõtemplanti. At Sophistarum disflugiat (vt loquuntur) suppositione. pro eo quod futurum est. At alio modo Philosophari iubet dictator ille noster, in tertio de cælo scribens, *ἀλλοίωσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ* *κατὰ μέρος* *ἡ φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ* *ἡ φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ*. Rem verò ipsam diligentius persequenti non nihil localis motus in plantis apparere queat. Certas enim videmus herbas quæ flores suos conuertunt ad Solem. Alias vel flante vento vel aperto Sole aperiri: contra, constringi aliquas. Præterea sunt quarum frondes solstitio inuertantur. Dicam tamen hocce non videri motum à plantæ principis, sed ab extraneis euentis. Attrahit enim cælestis ille calor ad se similes partes sibi, quæ in floribus sitæ sunt: & languidiores laxat atque exugit, quasi repetens id quod suum est: viuidiores autem corroborat. Frondes verò circumactum obuertuntur potius quàm obuertuntur se, actus violentia. Quemadmodum alia quoque crispantur: alia siccitate incuruuntur. Nam quæ in historias à veteribus relata sunt: arbores quidam transgressas itinera publica, in aduerso agro postridie quæ in natiuo fuissent vitæ, palam extitisse: Gramorum fidei mandanda sunt. Nempene demonum quidem vel arte vel potentia fieri potest: ne id portentis ascribatur. Vnicum huic mentienti morbo remedium: non credere. Minus item bene dixit illud, Attrahi de terra humidum: non enim terra humida est. Sed ab humore qui cum terra mistus est, partem trahit ad alendum. Nec interpret reddere: *τὴν ἐφελκυστικὴν κίνησιν*. Hoc enim modo, motionis esset motio. Peius illud *ἡ φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ*. Nemo sanus dicat, motionem abire in locum. Postremo verò verba ridicula. Quippe & falsum est, herbas pusillas vnius horæ momento nasci: neque enim tunc, cum exeunt, generantur: sed longiore tractu temporis fit apparatus ad generationem: tum ipsa forma introducit (vt loquuntur) in non tempore: id est in momento indiuisibili, quod instans sophista dicunt, accommodatissimo vocabulo ad id significandum quod non stat. Fugit enim tempus ipsum hoc quod est, neque admittit designationem. Ergo generatio fit in instanti: præparationes ad generationem pusillarum herbarum quandiu quatenusque fiant, neque est in eis cui que legibus à natura præstitutum, neque vnquam vlli mortali homini compertum. Tum hæc, sic verum esse: iam non erit ea ratio. attractio nonque non est huiusce causæ celeritatis, sed velox attractio. Alioqui cum in omnibus esset attractio, esset item in omnibus celeritas. Accutis dicam: ncuti quæ id verum esse. Iam enim enata planta trahit, vt alatur. Antequam genita sit, quæ trahat? Quodnam ergo pacto fuerit velocis generationis attractio

tra-

tractio causa? Illud non perinde ad redarguendum potest dici: dicitur tamen, vt ne ignoretur à quibuidam. Obseruatum à nobis est, aliquot è paruis quoque haud paruo post enati tempore. In iis vidimus portulacum. Plus interdum nascendo quàm in viuendo mota trahit. quartodecimo post anno mirati sumus exisse de terra, idque præter tempestatem, seròque anni. Milium quadriennio postquam fuerat mandatum sulcis. Quædam per paucos consumunt dies: vt eruca, nasturtium. Par arborum, ac fruticum ratio, Prunus paucis mensibus: amygdalus paucioribus: Persicus exit citò. At staphysagrium scimus anno toto ipso integro serentis vrere spem. Ad hæc, attractio maior est in animalibus: quippe plus obtinent instrumenti, qui naturalis calor est: neque tamen ea celerius generantur. Rationes obstant aliæ. Quippe res naturales aliis aliæ maiore opera opus habent. Itcirco celeritas vel nascendi vel crescendi pendet aliis à principis, quàm ab attractione. Oportet enim ad celeritatem, attractum & in pauca & in paucis momentis transmutari. Est Arabica loquutio *ἡ φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ* *ἡ φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ*. Ludere liceat nobis in minus seria oratione. Metuebatur ne semihoram præteritæ diei, alterum tantum attribueret aliquis sequebatur? Non potuit ergo vel verè vel tutò illa subdere: *ἡ φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ*. In iis enim maior attractio. Et est animal quod Aristoteles propterea vocat *ἡ φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ* cuius etiã meminit Cicero. Illius vitæ finis dies natalis est. Hinc natalium *παλιότητα* (vt Galeni scitissimo verbo vtat) contactari licet. Nulla sanè herba nota nobis est quæ non extendat vltra diem vitæ tractum. Non ipsi fungi huic fato sunt obnoxii. Quædam etiam animantes citius, quàm plantæ generantur: vt canes, quàm palma, vel cappar. Atque is pusillus frutex est. Apponit futuram sanèquam fragilem. In animalibus, inquit, materia *ἡ φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ*. Tardius animalia generari, propterea quod materia secundum se est separata. Quid? In planta quod attrahitur, nõne est ab attrahente separatum? Quod si dicat, plantis ilico subditum & contiguum alimentum subesse, non id attinet ad generationem sed ad crementum. Quinetiam in animali species idem. Præsto est siquidem materia ad vmbilicum. Tum addo in iis quæ nascuntur ex ouo, propinqua est materia: simul vt etiam fit. Quod si planta gignitur celerius: idcirco fit, quia debilibus, paucioribus, parabilioribus causis contenta est: non autem propter attractionem. Illa verba: *ἡ φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ* *ἡ φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ* *ἡ φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ* plus negotii faciunt ad intelligendum quàm afferant fructus, etiam si intelligantur. Quare ad illa transeamus, in quibus inter se comparatarum partium, quæ ad incrementum pertinent, in rationem. Generatur, inquit, & crescit, quod tenue magis, quàm quod crassum. Quippe crassum multimodis eget

A facultatibus, tum propter propriam figuram differentiam, tum quod eius partes inter se longè distant. Atque iccirco cita plantæ generatio est, ob tenuitatem alterius ad alteram: & celerius perficitur. Principio quod ait, tenues partes celerius coalescere & maturius adolere, verum quidem est. Temperare tamen illam sententiã, prudentis interest viri. Radix enim citius quàm stipes generatur: quæ tamẽ in multis est & durior & crassior stipite. Prius quàm folia stipes. Ad hæc bina illa folia, quæ prima procedunt è semine, crassiora ferè sunt quàm quæ subnascuntur postea: an in omnibus, an in plerisque? Postremò nullus, opinor, putet non & librum, qui est interior, & corticem, qui exterior, simul fieri. Ab initio quoque mundi eodem momento & crassa & tenuia extitere. Nescio an sic voluerit: ab initio teneram plantam postea durefcere. Quam verò affer rationem, Tardius gigni densum quàm rarum, aut crassum quàm tenue: nulla est. Crassum, inquit, multis eget facultatibus: id est maiore, vt puto, interpolatione. Quippe opus habet tum collectione tum coactione. Rarum autem non ita. At enim uero vtrique idem conueniat aequè: si è mediocritate rarum tum densum fiat. Et manifestum est post primordia generationis multas subire partes ab alimento: cuius mediocritas partim crassiorum, partim tenuium materia futura sit. Sic è succo qui fuerat panis, fiant & spiritus tenuissimi rarissimisque: & ossa crassissima densissimæque. Atque inter hæc extrema, alia media pari proportionem, caro, parenchymata, adenes, venæ, cartilagine, atque eiusmodi. Tandem igitur operæ ponatur in soluendo crassum ad raritatem, & cogendo rarum ad crassitudinem. Duas addit probationis rationes. Vna est hæc: Propter, inquit, figuræ differentiam. Ineptam profecto atque falsam. Figura enim operosior in tenuibus ferè, vt foliis & floribus: durioribus autem moles ruidior. Si velis ei suppetias ire, dixeris, Succos è femine priusquam partes solidas generari, quæ illis è succis conficiuntur. vix tamen etiam sic euaseris. E partibus nanque feminis quæ sunt plantæ partes in potentia, sunt plantæ partes in actu, non autem succi, qui materia futuri sint media pro generatione partium. Ceterum modus iam fit vel defensionis vel reprehensionis. Altera autem ratio an tolerabilior? Densius, inquit, serius gignitur, propter partium inter se interruptarum longinquitatem: quoniam scilicet explenda sunt loca rara. Sic Philosophus in secundò libro de generatione: ex acre terram fieri, verum difficulter, *ἡ φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ* *ἡ φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ* *ἡ φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ*. Idemque retrò ex terra illum, eandem ob causam, non propter raritatem ac densitatem. Hæc igitur hęc sententia prudentius accipienda est. Nam quod attinet ad artium operas, longè difficilius est, aut comminuere solidum aut laxare compactum, quàm explere aut infarcire

i. i.

vacuum rarumque. Et in rarefactione quaeritur
 capax locus. Continētis ergo margines sub-
 mouendi: obstant enim. Ad densandum, siue
 fiat extrinsecorum reductio cum mediocri coa-
 ctione, sicut in niue, cum lufus graua globos
 premimus: siue extranei cuiuspiam immisio,
 quemadmodum si in cauernofum saxum inda-
 mus puluerem: utroque modo fit minor ne-
 gotio. Itaque in tertio de Cælo, τὸ γὰρ λεπτιμώ-
 τες ἐν μείζονι τόσσον ἴστανται. Addit exemplum,
 ὅτι τὸ μίλιον, ὅτι πάλιν πάλιν τὸ ὄργανον
 τὸ ἀπὸ τοῦ τοῦ ὄργανου ἀγγύ. Sic & alter ille
 Deus tuus, ὁ Cæsar: nec iam se capit vnda. Quin
 Galenus in libro περὶ ἀλλήλων, calsiterinum
 vas incuruatum ventrem fecisse scribit fermenti
 tescente nouella Theriaca. Intelligamus igitur
 hic: initio partem raram esse: deinde intronif-
 sis aliis partibus densari. Sic rigidi stipes fit, qui
 fuerat lentus. Quod verò ponitur vltimo lo-
 co, ὅτι τὴν λεπτότητα ἐπέχει ἔπειτα: mutila est
 oratio. Sic explicbitur fortasse: Plantam alia
 aliam celeritū expediri ad exoriendum, quo te-
 nuioribus est prædita partibus. Ita enim pro-
 cedit argumentum. Si plantæ partes celeritū
 tenuiores gignuntur quam crassiores: ergo plan-
 tæ quoque ipsæ tenuioribus constantibus parti-
 bus gignētur citius quam quæ crassioribus sunt
 constitutæ. Hoc tamen falsum est. Et falsita-
 tis ratio hæc, A vi coquendi fit opus. Nam
 quæ plantæ multa cuiusmodi prædita fuerint
 facultate, ea crassiores, & citius discoquent &
 commodius, quam imbecilliores rariore. Na-
 turales enim potestates, etsi sunt entia absolu-
 ta, earum tamen affectiones sunt ad effectus
 referendæ res. Ergo non satis est hanc illam ve-
 stirpem tam esse validam ad coquendum, aut
 digerendum, aut aliud assequendum: sed o-
 portet vt sit satis valida ad hoc, vel ad id, vel
 ad illud conficiendum. Cum ergo stirpis ali-
 mentum ex humore fit eodem, & querui, &
 adianto, & portulacæ: neque sit eadem om-
 nibus facultas ad rare densæ faciendum: non
 erit incrementum ab eorum expectandum vel
 raritate vel densitate, quæ sit in temporis tra-
 ctu posita. Sumitur vniuersum hac de re iu-
 diciū ab agentis proportione. Tum autem de
 multis exemplis causa nobis est, quæ huic
 authori nulla. Vel attrahemus apium. Densa
 eius admodum folia: citissimè tamen & ex-
 it & perficitur. Cucurbitæ rariora multo: se-
 ritus exit tamen. Caloris innati vis, in hac pu-
 silla, in illo maior. Arundo quoque tardi-
 us exit lata spongia, quam & semine brassica.
 Cum tamen ibi actus sit in spongia: hic sola
 potentia feminis. Vtrunque tenuitatis genus
 in se cohibet fœniculum, si brassicæ compare-
 tur. Nam & tenues habet partes, quia calidas:
 & tenues, quia raras. Minus tamen citò quam
 brassica, prodit. Illud omnino in promptu ha-
 bendum est, non à calore tantum elementari,
 (quemadmodum multi, qui se dicent Per-

pateticos, profitebantur) sed ab eo tanquam
 instrumento: à certa verò forma tanquam à
 principio perfici. Quin ne illi quidem elemē-
 torum asseclam facit auctorem Galenus hu-
 iusce ministerii, sed opificem alium quandam,
 quem negat depaici nostrum humidum natu-
 rale: acutè sanè & magno iudicio, nisi listeret
 illius opificii primordia statim in illo ipso. Nā
 vel ipsam animam, cum quid sit quaeritur in ca-
 loris ambitum sese continet, non egreditur ad
 formæ vllam conquisitionem. sed de hoc alibi.
 His igitur omnibus cum staphylogia longè sit
 calidior, ab ipso primo fati biennium tamen,
 vti dicebamus, transiit ad naturalium rudimen-
 ta in hortis nostris. Confici etiam ius i-
 pse telis queat. Citius plantam generari quàm
 animal, dicebat supra. At planta, quæ planta
 est, solidiores habet partes quàm animal, qua-
 tenus animal est. Non enim (vitalis viar ver-
 bis) de animalis essentia est, habere ossa: Sic
 enim si esset, omne animal haberet ossa. at
 non habent omnia. Non ergo sunt diuersa ge-
 nera comparanda ad generationis celeritatem:
 sicuti neque diuersæ figuræ ad circuli quadra-
 turam, præsertim ex densitate ac raritate, mol-
 litia, duritia. Sed, vti dicebamus, à caloris vi:
 neque illa sola, sed cum humido: neque iis tan-
 tum, sed à forma directis. Pelsimè verò inter-
 pres τὸ λεπτόν opposuit τὸ πυκνόν. Suprà nan-
 que statuebamus hoc ex aduersi τὸ ἀραιόν. Coa-
 ctus repeto. Sic in tertio Meteoron. τὸ πυκνόν
 C opponitur τὸ μακρόν, vnde pugnus & manus. λε-
 πτόν autem contrarium est τὸ πυκνόν. Tenue
 nanque aut accipitur à partium ratione, aut ad
 superficiem modum. Ita filum ex aere dicimus
 tenue, quoad superficiem quæ inter extrema
 parua est. Item bracteam. At vtrunque den-
 sum est. Hic tenue opponitur crasso, cuius la-
 tera duarum dimensionum longè distant. Sin
 respectus sit ad partium situm, exemplum ab
 aruis capiamus. Solum tenue vocant Græci λι-
 πόν: quod & λεπτόν εἶπε. Loquendi quoque
 modus alienus est à legibus philosophiæ: ἁπλο-
 τῆτι μᾶλλον. Generatio nanque nec plus agno-
 scit, nec minus. Et sententia de cremento fal-
 sa est: plus crescere, quo quicque plus est tenue.
 Simul enim crescunt omnia, cortex, liber, al-
 bumen, caro, medulla. Quinetiam in genera-
 tione ni hilo id esse verius declaravi dudū: qua-
 doradix omnium densissima partium, omnium
 prima generatur. Manifesta proportio falsitatis
 in aliis quoque. In quibusdam flores funduntur
 primū: vt Perfico, amygdalo: in aliis post frō-
 des: vt in ceraso. Ita florent aliqua prius, in qui-
 bus ossa futura sunt postea. At partes illæ cras-
 siores naturæ sunt. Flos enim est in potentia fru-
 ctus: & quidem talis. Quare est ossiferi fructus
 os in potentia flos. In cinara folia prius quàm
 lanugo. Ad calorem igitur statisset signa
 generationis, tanquam ad agentem causam sub
 formæ dictatura, non ad partes quæ sunt pa-
 tientes.

tientes. Repetit autem sententiam de raritate,
 cum sic dicit, Plantarum partes ferè omnes ra-
 rare sunt, propterea quòd earum calor humorem
 attrahit ad summa. Tū alimētaria materia totas
 in partes ipsarum distribuitur: quod autem su-
 perfluit, effunditur. At quemadmodum in bal-
 neis calor attrahit humidum, ipsūque con-
 uerit in exhalationem: tum ea leuata, vbi super-
 abundat, in guttas transfunditur: sic etiam
 tum in animalibus tum in plantis fit. Quæ exu-
 berant, ascendant ab inferioribus ad superio-
 ra, & descendunt à supernis ad inferna. Simul igitur
 vna opera multa expedit. Nam de rari-
 tate quod dixerat, repetit: et que caloris attra-
 hentis addit vim, quòdque modo superflua exi-
 gantur. item balneorum comparationem. Vi-
 detur igitur etiam finalem causam raritatis as-
 signare. Adhæc virtutem attractiuam alimen-
 ti, & expulsiuum superfluum: de quibus ac-
 curatissimè Galenus. At hic laxè admodum, ne
 dicam ignauè. Vix enim percipio quamobrem
 hæc hic ingerat. Tum suo more malè e-
 loquitur. Neque enim rare partes sunt, quia
 per eas humidum attrahit calor: sed è contra-
 rio, quia sunt rare, subire potest humor. Ra-
 rare verò factæ, vt implentur & depleantur. Im-
 plentur enim eo quòd vicinis habeant suppe-
 ditare, quantum possunt: sibi retinere, quantum
 satis. Illud quoque falsum. Plantarum partes
 esse raras, ut est in totis, imò verò omnes. Nam
 si spectentur, aut animo capiantur minima na-
 turalia: ea sunt densa. Sin illorum situm: dis-
 sita reperias, vt admittant & transmittant.
 non enim alio modo fiat incrementum. In-
 terpretatus sum adverbium ὡς ἐπιτομήσον, fe-
 rè, Theodorus ex Plinio, maxima ex parte,
 quo dicendi modo Cicero quoque vtitur. Re-
 ètè verò subire scribit humorem calore tra-
 ctum. Sic in secundo libro de generatione: τὸ δὲ
 λεπτόν ἀνασπαστικόν, ὅτι μικρομέρες τὸ δὲ μικρομέ-
 ρες ὄλον ἄπειρα. Ad eundem modum hic:
 ὁμοιωτέρευται ἢ ἕλασθη ἢ ἐρεθισθῆναι εἰς ὅλα τὰ μέρη. Hoc
 loco τὸ ἄπειρα sunt accipienda, non solum sum-
 ma sed etiam extrema omnia, vel quæ in imo
 sunt: tametsi videtur ipse pro summis posuif-
 se: cum sese interpretatur ἀναβαίνουσαν ἀπὸ τοῦ
 χαυποτέρου ἐπὶ τὰ ἀνώτερα. Dixit autem ὁμοιωτέ-
 ρευται, quod Aristoteles ὁμοιωτέρευται, sacri
 libri ὁμοιωτέρευται, medici ὁμοιωτέρευται: quos nos
 quoque secuti sumus in versione. Quòd au-
 tem incommode illud ἐπιτομήσον, ex illis de-
 prehendimus, eis ὅλα τὰ μέρη. Nam si ad partes
 omnes fertur, tota rara planta fuerit. Si nu-
 triuntur omnes plantæ, plantæ omnes erunt ra-
 ræ. Neque bene dixit interpretes ὅλα ἀπὸ τοῦ πά-
 ρου. Declarat autem quid sit illud ἐρεθισθῆναι: hu-
 midum scilicet. Ne verò capiamus humidum
 simplex, sed corpus in quo sit humiditas: quod
 & Galenus docet. Ατμήθη quoniam verbo re-
 præsentem, idèd possumus quaerere, quia vi-
 ti docti quemadmodum Latine dicerent in

A Galeni libris, satis habuere: nobis quid in cæ-
 teris speciebus pronunciamus, reliquere. ἀ-
 ναθυμιαστος videtur esse genus ad omnia corpora
 quæ ab imis feruntur iurium. Eius species duæ
 non in vno loco Meteoron. altera humida, alte-
 ra sicca. humidam vocat ἀτμήθη: κατὰ φύσιν, sic-
 cam. Sed in secundo negat sicco generi com-
 mune nomen à Græcis esse positum: fumum
 verò eius esse speciem. ἀναθυμιαστος autem dice-
 mus exhalationem, qua flatu, humor, vapor,
 comprehendatur. Neque enim reor Latinos eo
 nomine carere, cuius eger dicit suos populares
 Philoſophus. sit enim vapor. Sic vbi calor i-
 gneus abiit à vino, quòd reliquum est, vapo di-
 citur. Siccam exhalationem statuit idem pro
 materia, quam diducit in tria: pro tonitru, inter
 nubes ad concussionem, quæ sit in terra: ad ac-
 ris motionem, quam ventum appellamus. Tametsi
 dubitare cogor an ἀτμήθη, quæ Galeno fre-
 quens vox est, genus haberi queat ad siccas il-
 las exhalationes. Nam ἀτμήθη à flamma ducit in
 tertio: vt sit vapor corporis siccoris: κατὰ φύσιν
 autem siccissimi. Galenus in tertio de locis, vt
 tur κατὰ φύσιν ἀπὸ τῆ ἀναθυμιαστος ὅτι χυμῶν
 cuiuscūque modi. In eodè tamen distinctus sic: πρὸς δὲ
 πνεύματος ἀτμήθη, κατὰ φύσιν, ἢ ἀτμήθη. At
 in Timæo aliter scriptū est: τὸ ἀτμήθη ἀεὶς εἰς ὕδωρ
 δὴ ἀτμήθη. τὸ δὲ ἀτμήθη εἰς ἀεὶς, κατὰ φύσιν. Et addit
 ἀτμήθη ἀεὶς: quod alibi dicitur esse. In lib. de mi-
 storiū affectibus, subtiliores partes à crassiori-
 bus emillas nominat, κατὰ φύσιν, ἀτμήθη, κατὰ φύσιν, ἀ-
 τμήθη, ἀναθυμιαστος. ἀτμήθη quòque tale esse. Ac ne
 flammam quidem ab ea leparat natura. ἀτμήθη
 autem fortasse Latinum non habet nomen, quo
 tota res ipsa circumferebatur simul. Est enim a-
 scendens humiditas: id quòd etiam dicebat
 Galenus in primo de simplicibus, vbi ἀτμήθη quo-
 que vocat. Huius species tenuis, quæ aut in a-
 quam concreuit, aut in aere densiorem,
 non habet proprium vocabulum. Aquea du-
 plex, ἀεὶς ros, & pruina παχύν: propterea quòd
 esset ros παχύνεις: est enim & πάρος & ἀχύν,
 ros crassiusculus in sputa a natura. Aeræa du-
 plex: vna, nebula, quam & caliginem dicitur.
 Huius vocis, si patiuntur delicatioribus, vi-
 deor acutissimè originem vestigasse. Primū
 sui ortum habuit inter pastores: quorum
 mutuus conspectus cum esset eiusmodi aeris a-
 demptus spissitudine, vocibus inter se mone-
 bant vbi essent locorum, quid agerent, quòd cum
 dum esset. Vsitatum Præcis verbum, calare. Al-
 tera vocis pars est, sicut in alio verbo instigo, ab
 instando, & agendo: pastorum quoque iobo-
 les: certè comes. A Græcis Caligo dicitur ἀ-
 χύνεις, & conferta ἀμύχλη, ὅτι τὸ ἀμύχλη τὴν ἀ-
 χύνεις. hæc super terræ facit ipsaria est: cum pen-
 det, ἀμύχλη. Si pregnans est imbribus, siue ste-
 rilibus: quam denotauit separatim Philoſophus.
 nobis nubes dicitur. Sicuti magis arideat id, vt
 humidarum genus sit ἀμύχλη, siccorum ἀτμήθη
 i. ii.

haud repugno. Non enim solum licet Philo-
 sopho *νομοθετῆς*, sed etiam pernecessarius est. Nā
 ipse quoque Philoſophus, quæ vulgi arbitrio
 circūferrebantur promittēte vocabula, tam
 ad humidam quā ad siccam exhalationem, di-
 stinxit primus ad certas significandi functiones,
ἀναθυμίασην & *ἀσπράνην*. Hæc autem sic digesti
 non vt abducam in seruitutem loquendi iudi-
 cia libera doctorum, sed vt ipsi vel hæc admit-
 tant, si non incommoda cognouerint, vel accō-
 modent ita meliora. Non enim melatet Fuli-
 ginem esse fumum tenuem, & à pinguius fer-
 re. Attendite verò iam præterea quæ dicat
 hic, *ἀσπράνην ἀπὸ τοῦ ἀσπράνητος μεταβάλλεται εἰς ασπρά-
 νησιν*. Nanque τὸ *ἀσπράνητος* est causa prægrediens
 mutationem. Neque enim soluta, aut aliquo mo-
 do à calore victa perstat: atque vt, ita vobis-
 cum festiue scemotus à Criticis, audcam, gut-
 tescit. Eadem pluuiarum quoque causa. Exha-
 latio nāque aut absumitur efflu nimio tota, quo
 tempore nullus inuenitur demissus cælo ros: aut
 non tota, sed vel pauca tenuisque est, vnde fit
 ros: aut pluicula reliqua est, à qua fit pluuia.
 Vbi verò plurimum remanet, imbres ingruunt.
 Quod verò dicit, ascendere τὸ *ἀσπράνητος*:
 capitur alio modo quā cum dicit, descen-
 dere. Etenim cum ascendunt, *ἀσπράνητος* sunt
 in potentia: quippe mista cum bona parte boni
 succi. Vbi descendunt, expelluntur ab expul-
 trice, secreta prius ab excremente vi. Augenda
 quoque significatio verbi huius, descendunt,
 vel tota vel omnia: sed à medio ad ambitum
 Iuriconsultorum more. Non enim descendunt
 haud pauca: quæ neque ascendunt, neque des-
 cendunt. Ad hunc quoque modum Meite lo-
 quutus est, cum medicamenta quadam vocauit
 attrahentia, quæ deducunt à capite: quadam
 eradiciantia, quæ subducunt à pedibus. Qua-
 si verò eradiciatio non fit attractio: aut quasi
 non eodem motu sese applicet ferrum ad Ma-
 gnetem, si supponatur, siue superponatur. An
 quid aliud alium censuimus, quā medium
 quasi punctum, quod centrum vocant: tam pe-
 des, quā caput pro circūferentia statuamus?
 Tum Ferrerius Audis, inquit, Scaliger, quā
 curiose carpat hic imperatoris illius tui glo-
 riam. Sæpè equidem te de eo prædicantem au-
 diui: Nullum illo subtilius diuidere, digerere a-
 ptius, prudentius ordinare, feliciter exequi: de-
 niq; (vt veteres Attici dicere solebant) nullo
 modo *παρῶν*. Nam de apparenti consiciendū
 que modo, vel Galenici & ei primas dant, & vl-
 timò sese ei dedunt. Hic autem voluit intelli-
 gi medicamenta capitalia: pedes autem festiue ra-
 dices non ineleganti dixit analogia. Nam &
 Priscii Graii *ἄλλοι* quidem de summo, & de la-
 tere: *ἄλλοι* autem ab imo, consueuerant. sed hæc
 leuioia. Duo magis me mouent. Alterum est,
 cum animaduerti abs te τὸ *ἀσπράνητος* non esse
 dictum excrementum. Id quod mihi periu-
 cundum fuit: cui visum fuerit olim, multa esse

A *ἀσπράνη*, quæ non excernitur. Vtramque vocem
 ἄσπρῃ πῆδες hanc posteriorem addere priori
 motum *ασπρῆς τὴν ἀσπράνητος*: cuius esse deest
 studioſum philoſophum. Nam excrementum
 & superfluum est, & conſignificat excretionem.
 Cum igitur vtrumque Latine dicitur: separato
 vniū distribuēda sunt. Quòd si quod obicitur: in
 vocabulo hoc superfluum, etiam fluorem con-
 tineri: non tam eorum teneatur causam, qui no-
 mine vtuntur excrementi, quā hoc eque amo-
 ueant. Amouento igitur, atque aliud quærunto.
 Haud pauca sese ostendunt. illud non abiciemus,
 exuperans, quo τὸ *ἀσπράνητος* vertimus. Sicut in
 numeris, id quod excedit æqualitatem diuisiōis,
B Græcè dicitur *ἀσπράνη*, à nobis impar. Quia
 quod superest, videtur esse ambitu maiore. Id-
 circo *ἀσπράνη*. Par verò rectissime, quòd non excede-
 ret: quoniam iuxta positæ partes in eisdem limitibus
 præternirentur. Hoc fuit *ἀσπράνη*. Vnde & pars.
 Quandoquidem aureum illud à pace concilia-
 tionē que animorum dictum tæculum, admira-
 bilem illam *ισομελίαν*, pro maxima beatitudinis
 portione ducebat: damnata penitus *ἀσπράνη*,
 quæ nunc multorum summum, est nomen. Im-
 par autem non perinde est respiciendum est. Su-
 perpar enim melius. Verum rudiora omnia
 primordia, præsertim *ἀσπράνητος* *ἀσπράνητος*
σπράνης. Itaque cæcos sequimur, sed nequiquam
 cæci. Hunc ad modum Aristoteles, alique tum
C Philoſophi tum etiam historiarum scripto-
 res τὸ *ἀσπράνητος* dixerunt in natura, quod esset *τα-
 ρα*rum atque extra hunc ordinem vulgarum *τα-
 ρα*rum quotidianarum. Sicut de phœnice, bona-
 so, solidungulis cornutis superfectione, o-
 stētimstris partus vita: quæ media sunt inter mō-
 stra, & euenta, specietque ordinarias. Quin τὸ
πλῆθος ἀσπράνης τὸ ἐν χυμῶν non fuerit, quin inſit τὸ *ἀσπρά-
 νητος*. At quæ pars boni sanguini est nimia, nunquā
 venerit excrementi appellationem. Superuacuum &
 superuacuum Cicero. i. τὸ *ἀσπράνητος*: apud quæ
 an excrementi vox inueniatur, nescio. Hoc primū
 erat quod me moueret ad dicendum. Alteiū non
 in verbis, sed in re est: Guttæ quomodo concre-
 scant ex ipsa exhalatione. non frigore cogi, con-
 fessum est. At in libro de mistorum affectibus,
D Alexander ait, condensatione quoque fieri, non
 autem semper coactione, quæ frigoris opus sit.
 Exemplum addit operculi vaporum in culinis.
 Vapor enim guttescit, non frigore, sed inſpilla-
 tione sola. Qui conatus tanto Heroe videtur
 indignus mihi. Quippe & gelatio, & spissatio,
 & horum omnino genus coactio, sunt effectio-
 nes. Autorem quærimus. Equidem arbitror in
 operculo minus esse caloris: caleſcit enim solo
 vapore. Quare minor ille calor, pro frigore est
 feruido vaporis. Concreſcit ergo. Sic à balnei
 formice vincitur exhalationis calor. Quo ce-
 dente, guttæ succedunt aquæ. Sed ad pen-
 sum. Sequutus Baiulius: deducit deinde sen-
 tentiam ad naturalis rei comparationem. Sic
 enim fieri fluuios ac fructus sub terra. Ter-

... ræ angustias repleri: atque inde fieri largiores
 exhalationes, quæ interiore compressu terram
 fundant. Hunc ad modum extare fontēque flu-
 uioſique antea nunquam viſos. Hæc sic. Verūm
 vt superioribus comparatio responderet, addi-
 dit, *ἀπὸ τοῦ ὀρέων ὑγρόν*. In sublimē nanque fer-
 tur à *ἀσπράνης*, de qua agitur. Addidit & illud flu-
 uiorum materiam esse pluuiam. Sic enim plu-
 uiam ἡ *ὕγρο* supradictæ comparabat: &
ἀσπράνης cōſerebat: *ἀσπράνης*, & πῶς αὐτὸν πῶς
βλαπείων ἀσπράνητος: vtrique verò πῶς *ποτα-
 μούς*. Quæ omnia, quemadmodum accipi debeat
 videamus. Dicit, *ἡ ποταμὸς εἰς ὄρεα ἵκει*. Aristotelis est
 Meteoron. primo. De fluuiorum principiis
 tres sunt sententiæ: vna statuit eorum mate-
 riam humidam exhalationes: altera creat ex a-
 qua pluuia: tertia subuehit à mari. Hanc pos-
 tremam fuit Epicurus, à quo Lucretius ac-
 cepit. Habent autem maximas dubitatio-
 nes. Nam neque omnes exhalationes, quæ-
 cunque subter vniuersos Europæ tractus sunt,
 vnum modò contereare Danubium quanc.
 De pluuiis ad euadendū ambigitur modo &
 efficaciore operari Quantilla portio Garum-
 næ: si perennitatis, vniuersi imbres,
 adde etiam niues, Aquitania: Bona verba quæ-
 so: ne pueriliter agere videamur. De Occa-
 no, tanquam de patre, non vt ille dicebat, re-
 rum, sed vt quidam volunt, fluuiorum, quid ha-
 bebimus: De materia non potest, vt in aliis dua-
 bus opinionibus, dubitari. Plus satis est, vel ad
 multa plura. Quæritur de subuisione. Quæ
 natura sese fursum inferre valeat elementum gra-
 ue? Aqua tale est. Hoc quia probaionibus cer-
 tis demonstratū plerūque est à te, Catar, o-
 mnium, quod eadem sciam, primo in uis ex-
 xotencis exercitationibus, non faciam vt me
 sinam abstrahere à proposita plantarum ma-
 teria. Dicit *ἀσπράνης* fieri *ἀσπράνης*, quotics in
 angustis aquæ fuerit. Ita demum est, si multum
 subter ferueat, quò plus concipiat caloris. Cæ-
 tero quoniam ex aqua patula maiores contingunt
 exhalationes si de superiore loco a flus subtra-
 hat. Celerior enim fit motus qui liberior est.
 Si enim addenda est his exangibus sententiis
 anima pro sale: sicut è contrario pernis sal pro
 anima. Fluuiorum verò, qui cum prius non ex-
 tarent, postea emerſerint, generatio tum à Phi-
 loſophis, tum ab historicis recētur. Haud val-
 de abſimili ratione, atque illi qui postquam in
 priore cursu certis intercepti sunt locis, exiliunt
 aliis postea. De aquarum miraculis non vno li-
 bro Plinius: item Vitruuius. Ouidius. Seneca,
 Solinus, Aristoteles, Herodorus, Strabo, Pau-
 sanias, Lucretius, Athenæus. Vtinim ad eam
 tandem partem, que fidem faciebat in cōsidera-
 tionibus ingenii, hos esse libros Aristotelis.
 Ita nanque scriptum est: Exposuimus causas,

quibus fontes ac fluuii generarentur, in libro
 nostro, qui Meteoron. incipitur. In quo etiā
 de terræ motu diximus. Sæpentero his tum
 fontes aperiri, tum fluuios emicare, qui nulli
 prius extabant. Findi nanque terram exha-
 latione. Facto igitur terræ motu sepe id inuen-
 tum est: fontes scilicet ac fluuios coniugari.
 Hæc in libris Meteoron. sanè scripta sunt, ἡ δὲ
 δὲ καὶ ὑδατῶν ἀνερίων. sed alio modo. Non ait, a-
 qua terram, sed vento findi. Quemadmodum
 ventus fluctuum causa fit: sic etiam aquæ ἀνα-
 γέρων δὲ ὑδατῶν. hæc verba sunt in secunda. Nam
 quod incipit induxit illorum animos, vt a-
 scriberent diuino viro non debuit. At quot vi-
 ris illustribus argumentum contemplationis
 huiusce suppeditatum est à Natura? Scripsit
B Meteora Democritus, Anaximenes, Empedoc-
 les, Anaxagoras, Chidmus, & alii. Et sanè qui
 hæc scripsit, cum Meteora scriberet, putabat
 sua scribere non aliena. Illa quoque sunt ani-
 maduertenda. Ex tercio motu *ἀσπράνης*, καὶ ποταμὸς
πλάκῃς συζωγῶνται. Fortasse vult, distates fon-
 tes, interstitio u. blaro, per hiatus coire in vniū.
 Notabimus etiam verbum *σχιζῶνται* ἐν τῷ ἀναδυ-
 μιάσει ἢ γῆ. Intelligamus terræ soliditatem.
 Nā de solo arenoso non potest. Filis nanque
 dicitur Philoſophus, vt omnia, niriſicē: ὅταν
πλήθον δαμασῶνται, ἢ ὅταν τὸ δαμασῶν δαμασῶν.
 Abusi sunt hoc significandi modo veteres medici, qui
 lac *σχιζῶν* appellarunt, cuius scilicet pars à cras-
 siorē separarunt. Sed iam miliares ostendunt
C sepe pro nobis stationes. Quod enim possum
 est ab illo in secundo, negat hinc iste. Moſi, quæ
 à cōcussione hoc in loco nominat *σχιζῶν*, Ari-
 stoteles etiam *ὑγρόν*, iste plantis euenire negat.
 Paulo ante hæc supra quoque in animalibus.
 At contra Philoſophus & sentis, & proficitur.
 Eius verba sunt: *σχιζῶνται ἐν τῷ ὑγρόν*, ὅταν ὁ γῆρας
 καὶ ὁ σφυγμὸς ἐν ἡμῖν. Idem quoque dicit Gale-
 nus in libro de Tremore. Vento, statim ada-
 cto oblectoque tolli partes obſidentes ipsum,
 conatibus illius tentantis eruptionem: prius tum
 naturali motu musculorum, retrahentium cutem
 ad pristina statum superficiem. Tum ita fieri sal-
 tum atque palpitationem. *σχιζῶν* enim, qua ex
 voce vox nostra deducta est, huius generis est.
 aliquando substitutionem sumus interpretati.
 barbari nostri icctigationem: sic enim vul-
D gus Italicum & Francicum vocat titillationem
 paulo corruptiuſculo nomine. Similis motus
 in piscibus videtur, aut moribundis, aut vibra-
 tione, resſiltione u. molientibus euasione.
 Eum Græci motum dicunt *ἀσπράνητος*. Philoſo-
 phus etiam *ἀσπράνητος*. Sub toto illo genere sunt,
 pulsatio, oscitatio, pandiculatio, tremor, sal-
 tus, palpitatio, horror, succussio, excussio,
 titillatio. Motu nanque comprehenduntur, eo
 cuius autor fit status aut humor. Vt etiam quis
 addat pruritus non inceptè, si rem propius
 contempletur. Plato quoque huic aduerſatur.
 i. iii.

quippe scripsit in Timæo, tremorem & rigorem modum esse τῷ σισμῷ. Eius verba meminimus. τὸ δὲ πρὸς τὴν σωτηρίαν κινητικὴν καὶ τὴν αὐτῆς αἰτίας αἰσθητικὴν σωθεῖσθαι. τῆ δὲ ἰσχυρῆ καὶ τῆ σισμῆς τούτων ἰσχυρῆ καὶ ἰσχυρῆ ἐστίν. Galenus quoque sententiam perpendit hanc, atque ita commendat vt medicis succentat, qui in hac Naturæ cognitione pasci sint scē ab eo qui non esset medicus, superari. Quasi non sit id ipsum Philosophi potius, a quo medicus mutuetur. Motus enim est. Ergo cum vel succi vel gummi foras expuntur, non sit id præter Naturæ leges: si intus vel humore vel flatu, qui in fibilis viridum lignorum, dum vruntur, deprehenditur, colluctante fiat motus eiusmodi. Quin eodem libro vocabuli transulit vsum alia quoque ad elementa. τὸ δὲ αἰσθητικὴν φέρεται δὲ τὸν σισμῶν αἰσθητικῶν ἐν ἡμισωδῆ, τὸ πῶν. At etiam in vtriculo, id quod isti Galenifuge Aboalifæ meri nesciunt, fit aliando tremor. De quo Galenus cum inter accidentium differentias quædam designasset, vbi tractat eorumdem causâs, iterum verba facit: at Aboali, quod equidem meminimus, nufquam. Hic verò noster ad illam turpiculam sententiam, foediorem appofuit rationem. Quoniam, inquit, aer in partium inest raritate. Quin hæc erat causâ tremorem efficiens. At ventus aeris moti affectio est. Is, qui supra terram existit, status dicitur. Ab eo qui subter terram agitatur, terræ tremorem fieri contingit. Ab eo qui in nubibus contingit, eueniunt ipsa tonitrua, sicuti dicebatur. Hic Minutius cum se velle aliquid ostendisset, conticit Baiulius. Tum ille, Et si, inquit, merito vos amo de isto animo, cum Galeni sitis tam impense studiosi: tamen non committam vt quantum vos ei debere profitemini propter singularem eius diligentiam in contemplatione veritatis: tantum ego me comparem ad eandem veritatem apud ipsum vestigandam. Neque piguit vnquam me iurisprudenciam cum Philosophiæ primordiis coaptare. Cuius cum partes habeantur tres: quæ animum colat ad beatitudinem, tum in cognitione positam, tum in actionibus constitutam: quæ corporis curet statum, atque habitudinem: quæ fortunarum ineat habeatque rationem: vnde Logices, Morales, Medicinæ, Oeconomix deductæ sunt leges: non putavi libero nobili que homini, solis Scævolarum Papinianive responsis acquiescendum, sed quæ iudicia darent de rebus controuerfis, protinus ex ipsi vnde illi duxissent fontibus, haurienda. Quocirca non parum me apud Aristotelem exerceri, quantumque operæ posuerim in cognoscendis Galeni placitis, nunquam profectò poenitebit. Ergo quod in libro de Tremore scripsit, hæc inter vos discutendū censo. Duo sunt, quæ mihi minus placent. Alterum, cum dicit non fieri tremorem, nisi cum quis sese mouere vult. Alterū, quod ait tremo-

A rem non esse neruorum affectum, sed actiua potestatis. Primum patiebatur obiectionem a capitis tremore. Nam tametsi nolo mouere, tremunt tamen. Haud est, inquit, ita. Nam et aures vbi pendunt in aere, nec videntur alas mouere, mouentur tamen. Nō apparet tamen motus. Quod moucant, ex eo manifestum est: quia si quis mortua in eodem aere statuatur, decidit. Hoc fit, quoniam hæc non mouet se, illa se mouet. Hoc exemplo confudit Galenus id quod est sistere, cum eo quod est mouere. Nō negamus in vtroque conatum potestatis naturalis: sed in volente mouere, motū agnosimus: in eo qui nō vult mouere, motus prohibitionem. Tam tremor ergo moueri nolens, quam mouere volens. Ita capitis pondus mutat locum iniuita virtute. Non enim tunc mouere vult, sed neque mouere neque moueri. Nam quod putat hanc (necessariā) stititionem esse motum, fallitur. Motus enim est mutatio loci: at sistendi conatus, nequitiam ad motum tendit, sed ad motus prohibitionem, quam a sistendo stititionem designabam, sicut a stando stationem. Ausus autem viuens non cadit, quia moritur aliquantum est. Statim enim atque scite delabi sentit, colligit aerem. Non tamen semper id facit vt mouet: neque tamen tum cadit, quia sistit ac sensit neruos. Quare hoc quoque verbo Ligures aucupes vtuntur, ad cuiusmodi quietis designationem. Neque verò melius, quod ab Hippocrate deducit argumentum. Prohibet, inquit, Hippocrates eum qui crus habeat vlceratum, vel stare vel etiam sedere. Hinc igitur tam in statu quam in sessione, quæ vulgò quietis iudicantur, colligemus esse motionem. Vtinam tantus vir hæc ilentio præterisset. Iam tum primum constat in vtroque membri de uexitatem excipere posse facillè deflexiones. Id quod ne contingeret ægroto, decubitum ab optimo sene prescriptū. Penultima nanque crura multum arcescunt humoris è procliui: tanto magis stanti. Nempè laborant musculi, dum vetant rursum prorsum fieri motationem: idque non mouendo, sed motum prohibendo: quando motus loci mutatio est: hic loci seruario est. Alterum quod indicabamus, iam nūc dicam. Carpit Herophilum qui dixerit, tremorem esse affectum neruosa substantiæ. Haud huius esse, sed motricis facultatis. Et in epilogo sic. Palpitationes, conuulsiones, paralysis esse instrumentorum nocumenta, at tremorem affectum imbecillæ facultatis. At enim uero si tremor, motus est: motus, corporis affectus, tremor erit corporis affectus. Facultas mouens non est corpus: non ergo mouentis facultatis affectus tremor est. Nihil magis quam terræ motus est affectus grauitatis, quæ in terra est. Non enim grauitas quatitur, sed terræ substantia corporea. Ita, quemadmodum supra stititionem cū morione confudit, hic eodē modo causam cum morbo. Imbecillitas enī est potestatis affectus: ea est causâ tremoris, qui est affectus neruosa partit. Sic

B
C
D

tis. Sic paralysis, conuulsio, palpitatio, sunt partium affectus, quorum causæ sunt facultatum debilitates. Postremò cum definit morbum, affectum qui primus impedit membri functionem, atque iccirco læsionem eius: hic statuit morbum facultatis læsionem. Omnino vel altero in loco falsus, vel vtroque. Nanque in febre fit potius virtutis læsio quam membrorum: calor enim non naturalis obruit naturalem, atque auerit ab officiis propriis. In tremore verò quid? Nō enim tremor officit viribus, sed frigus: puta aut venenum, aut humor, aut aliud tale quippiam. tremor autem est aut morbus, aut accidens. Hæc si minus probabuntur vobis, at satis mihi fuerit à Iure consulto profectà, quæ nondum viderit vllus vestrorum factiosorum. Quare cedo quæ sequuntur. Nihil, inquit ille, meliora. Iccirco in locis arenosis non moueri terram. Cæterum alia ratione causâ deducenda est. Quippe iis in locis multum inest aeris. Sed iccirco nō fit quia partes obidentes aerem mutuis inter se cedunt obsequiis, neque contra nituntur. Non enim continuum corpus est. Sed & illud malè: ἀλλ' ἐν τοῖσι μέρουσιν. Imò nufquam in corporibus densis: in quæ aeris aditus nullus, vnde postea cogatur erumpere. Aquæ verò tunc attribuitur, cum dicit ὁπταί εἰσι νει εἰ ἐπὶ τῶν ἄνω, ἢ ἐπὶ τῶν ὀπίσθεν. Turbo potius in aqua dicatur, aut κλυδών. Cuiusmodi locus est ad promontorium, quod Valcones & Cantabri vocant Capbeytan. Tranquillo nanque cælo secundum maioris illud excitatur status quo uis decumano litus. Minus quoque seire idem attribuit aquis & lapidibus: cum ἐπεὶ ὄν vtrunque dixit. Quippe nullum suppeditatur exemplum vsu nulla ratio præfertur ab etymologia. Sed origo vocis exprimit potius contrarium. Nempè τὸ εἰσὶν τὸν ῥαυ. Solidæ nanque rei fluxus interest ac liquidis certos terminos constituere. Illud quoque ab Aristoteles dignitate longè alienum est. τῆ φύσει τὸ ἀέρος τὸ δει μωδ, ἢ ἕως εἰς ἔνεσι τὸ ἀναβαίνειν. Quin equidem à Philolophorum nullo vnquā dictum reor, Aerem calidum & sicum. De frigore calorè que controueriantur, humidum vno ore concedunt omnes. Non præterbitur sine commendatione verbum κατακλυδών. Sic enim est, vt aeris partes dominentur, & sint potiores. Aristoteles in secundo libro de Cælo, τὸ κλειώτατον τὸ παντός, quod esset in vniuerso præstantissimū, vocat idem vsus Demostheni. Et habem⁹ κλειών ημεῶν. & apud Galenū τὸ κλειώτατον δευπύλαις: & in quinto de locis τὸ πικρὸν τὸ ἀκρὸν ἢ ἄμυρον ἢ μαλόν, id est, non est membrum primarium. Atque is qui in animalibus negabat motum, ausus est addere, ἀλλ' ἐν ἄλλοις πᾶσι. Neque eo contentus, addidit ἢ πνεύματι. Exempla quoque appofuit, ἐν δερμάτι: σι καὶ ὑδρῶν καὶ ῥαυτῶν μετέλλουσι. Nemò tamè ollam vnquam vidit tremere neque vitrum, nisi cum intus aqua feruet, ex eius motu mouetur. At idem lignum quoque facit. Et agitante intus humore

A crymæ, nihilominus etuenire par est. Sensem later, quia non obscuratur. Quin ea multa instrumenta quæ vocant organa, tubis castiterinis confecta, si maiora sint, dum fistula inflantur illæ, non solum tremunt ipsæ, sed & taxæ pilæ, quibus templorum tholi sustentantur. Hoc admota manu læpenemore deprehentum est à nobis. Tanto magis templorum turres, æneis pulsatis tintinnabulis. In vitro tamen & in fictilibus cum multi sint meatus, atque intus conculus acer, nunquam tamen inde tremere sunt deprehensa. Dissiliunt tanè calore circunuenta, cum status oblecti in cauernulis attenuantur. Celu quoque, propterea quod aquea natura vitri est. Cogitur ergo magis, quam quantum eius natura fert: tulit autem quatum & quoad licuit per ignem. vltiora momenta pati non potest quin absistant partes. Post hæc vbi rationem dat egressionis aeris, rectè tanè sentit. Item æquè bene, aurum ob densitatem mergi, lignum propter aeræ partes fluitare. Dixit οὐρανοῖς, vt πνεύματι. Sic in octauo de Republica Plato σοὶ οὐρανῶν. In nono autem etiam τελεῖται πεδάλῳ, ἢ πνεύματι κατακλυδών. Verba sequuntur quæ me valde remorata sunt, ὅσον ἂν εἴη τὸ φιλῶν ἢ κατὰ δέταται τὸ κατὰ δούλονον πολλὰ κίς ἐξ ὄν, ἢ δὲ εἴη τὸ ὑποκαίειν τὸ βαρῶν. Nonne satis erat sic? Non prohibent frondes quin lignum submergatur, vbi nō submergitur. ἢ δὲ ἢ ἢ ἢ τὸ ὑποκαίειν. Ad dendum verbum absque negatione. Neque graue mergitur, puta aurum propter τὸ ὑποκαίειν. Quod quid sit cum haud sciam, ne laborabo quidem. Sed pro nobis Ferrerius, vt solet. Aliter, inquit ille, hic. Non propter folia fundum non petit, quod læpè fundum petere solet lignum, nec propter grauitatem: sed quia aliud solidum est ac densum, aliud rarum. Profectò mirifica verba. Nam si buxus fundum petit, citius faciet cum viridis est quam sicca. Si ergo viridis ramus foliatus fluitarit, foliorum beneficio contingit id necessariò. Tum quod negat grauitate vrgeri trahive ad fundum, quis non deputet insani verba esse? Nō enim rarum omne fluitat, sed id in quo plus aeris est scilicet. minus ergo graue. Hic verò noster dissimulauit τὸ ὑποκαίειν. Sic & suprà, illam aeris, quam tu merito dānabas siccitatem, sustulit de medio. Per pulchram sanè μέγλη δόξην, & haud nostrarum similem. Sed in viam redi. Etiam, sequitur Baiulius, minus probis vobibus hic vsus est: da ea quæ proponerentur. Dixit βραχέ, i. breue, lignum in aquam si demitta, fluitare. Quin longum quoque nihiloficius, & latum optimè. Imò verò quanto longius ac latius, modò sit eiuſdem spissitudinis, rectè us, com modius, leuius & extat & fertur. Temperaturæ gradus idem adiunxat à figura, siue (vt prudencius dicam) modus dimensionis: id quod est etiam in quarto de Cælo disputatum. Eπὶ πάλῳ reat: rectè us ἐπιπλάζῳ. Quæ deinceps adiungit, vulgaria sunt: vsque dum scribit, omnia fo-

lia supernatare: videlicet eorū quoque quorum lignum mergitur alioqui. Quod vei dicit, ebc num subire aquas propter densitatem, & ab Aristotele dictum est, & à nobis compertum. At verò non sit fatis. Nam spongia quandiu aeris plena est, fluitat: cum aeris in locum subit aqua, mergitur: neque tamen densa est. Itaque Phiosophus in libro de mistorum affectibus de ebena scripsit hæc. Non fluitat, quia *σφγιμ δὲ νερό ἀνήρ*. Quo ex loco id obseruabis, quod aicbat: *ἐν τῷ ἕρῳ ἡ νερά*. Quasi etiam non nigra quæpiam sit ebeni species. Vt ne id quidem lauerit diuinum Poëtam, qui epithetum adiecit tantquam necessarium, cum dicebat: Sola India nigrum fert ebenum. Herodotus tamen ex Æthiopia post expeditionem Cambysis vtrigales Æthiopas factos, centenas ebeni phalangas tributū nomine Pentarum regibus pedere solitos. Id quod adigit viros doctos suspicari, Gaiacū hoc iam vitu Venereæ luis factum, nobis populare, nihil esse aliud quam ebenum decolorum. Quæ ligna si sunt affinia potius hominum opinione quam specie, meminerimus ab autoribus prodi frondes ebenaux similes: galicinas vidimus allatas, communi lauūve facie. De Paulania hæc quoque in historia mendacis non est hic locus. Ebenum radicem esse operatam sine stipite. Contrā, impeciores & phalangas ad pedestres lanceas venditant è terebintho, & incoctas atramento populeas affulas ad speculorum capsulas: & ad tellellatum emblematis opus roboris frustilla, quod diu sub aquis natum fuerit nigredinem commendabilem. Ad dit ad rationem: Propterea quodd, inquit, in ipsi sst humor & calor. At humoris mos est partibus coaptari: calor autem facit vt humor ad eam partem, educatur, vt aeris comodior est ad consequendum. Vt nam sic omnia dixisset. Nam quod fluitat, in vtriusque confinio versatur aeris & aquæ: propterea quod vtriusque certo modo particeps est. Aqua igitur ab humore nō abhorrebit, qui humor in oleo est. Habebit ergo secum. Habebit autem in superficie: quia calor eō reducitur, vbi aeri commedū est cum aqua coniungi. Sic enim interpretor hic. *νερόν*: quod est *χρόν* & oportunitū. Quare quo loco aer & aqua coeunt, ibidem erit corpus ex aere & aqua constitutum. Qua lege recens outum, cum non fatis aeris contineat, submergitur: vetustate exhaustum supernat, acre concepto intus. Itcirco intelligemus humidum aerem: propterea nanque dixit humorem cum calore. Etenim aquem humidum terreis cedit partibus. quæ causā est vt arida natent ligna eadem quæ viridia non natarant. Pali qui diu sub aquis in excipulis fūere piscinarum, si euellantur, neque extrahantur, tamen haud emergunt. Hanc non iniucundam sententiam fatali lapsu verbis illis deformauit, *ἵδρος τῷ ὑδατος κορυφίειν μέγιστα*. Omitto doctis atque accuratis viris, *ἵδρος* non *ἵδρος* hic. Dicamus illud, ad suam superficiē

A non leuat aquam terram. Neque recedē sentiam: Aquam potius alia tollere, quam seipsum deprimerē. Inicēto nanque corpore cum dicitur ad seipsum, mouetur loco iurium vi. Suae naturatum seipsum restituit in pristinam sedem suam. Neque aerem leuat aqua in locum suum: celer enim motus aeris per accidens ab externa causā. Neque si deficiat aquæ moles vniuersa, eius in locum seie demittat aer: nisi vt ne detur vacuū. Quin nihilo melius accipiet nos illorum sententia vtrorum que sequuntur: nisi iuuet illum Ferrerius placitis Mathematicorum, in quibus nulli cedit ætatis nostræ. Cum enim superficies nullam accipiant diuisionem profunditatis, in disputationibus naturalibus de motus continuitate constitutum est à Philosopho, neque ex punctis vllam dimensionem, neque lineicis vllam latitudinem, neque è superficiebus vllam constari posse profunditatem. Quare inter aeris & aquæ superficies cum nihil intercedat, & superficies superficiei nequeat copulari, necesse est Mathematico vtriusque vnam esse superficiem. Itcirco dicit hic, *ὅταν ἐπιφάνεια ὑδατος μία ᾖ τῆς ἕρῳ ἀέρος*. Sic in XXV. sectione quaestionum, De aere & aqua sic scribitur. *τὸ ἐξαπὸν ἄνερος ἕρῳ. τὸ δὲ ἐπιφάνεια τῆς ἕρῳ ἀέρος*. In quarto de Cælo cadunt & verba & sententia. Hæc tamen facilius dicuntur quam intelliguntur: in iis enim multas patimur difficultates. Nam si *τὸ ἀνερόν* sunt *ἕρῳ*, τὸ ἐπιφάνεια sunt τὸ ἀνερόν: ergo τὸ ἐπιφάνεια sunt *ἕρῳ*. Si superficies sunt simul, quæ sunt simul non sunt vnum: non erunt vnum duæ superficies. Ad hæc, superficies corporis terminus est. Quoruncunque corporum vna est superficies, vnum corpus vnumque illa: nimirum corporis vnius partes. Fractum est subtilissima continui definitio: cuius partū omnium termini sunt communes. Nec absunt ab hac Aristotelicæ descriptiones: quarum vna est è primo de Cælo, *τὸ συνεχές τὸ διαμετρεῖς αἰεὶ διαμετρεῖς*. Ergo si vna est aeris & aquæ superficies, aqua in aerem erit *συνεχῆ*. Nam quemadmodum momentum quod instans vocant non est pars, atque ita quod citra est, non distinguitur per punctum ab eo quod est vtriusque: sic non distinguitur per superficiem corpus aeris ab aquæ corpore. Erat igitur cōtinuum. Quod manifestum est in quinto Physicorum: *ὅταν τὸ ἀνερόν ἕρῳ, καὶ ἐν τῷ ἕρῳ τῆς ἕρῳ ἀέρος*. At *ἐπιφάνεια* sunt, quæ sunt *ἕρῳ*. Vtriusque enim vocis origo eadem. At aliud est *συνεχῆ*, vt in sexto: *συνεχῆ ἄνερόν ἐξαπὸν ἕρῳ*. Quod clarius in quinto Metaphysicis, & declarat & distinguat ab iis quæ sunt *ἕρῳ*. *καὶ ὅταν τὸ συνεχῆ ἴσται μὴ ἀφῆν*. At in quinto Physicorum, *ἐπιφάνεια ἄνερόν ἕρῳ*. Postremò si est aeris & aquæ superficies vna, acre moto, mutari necesse est superficiem simul: at ne moueatur aqua: aut aduerso moueatur motu: idem erit motus in acre, & non motus in aqua, aut aduersus motus. Quæ sunt & absurda, & incredibilia. Perspicua magis erit obiectio, si ad celestes orb

bes refer-

bes referantur. Iisdem nimirum legibus Iouis A superficies vna futura sit cum superficie Saturni. Ad illud diuerticulum fugiendum: Mathematicè vnum esse, quia nihil corporis intercedit: Physicè non esse, quia diuersis sub formis consistit. Ita videtis *σφγιμ δὲ νερό ἀνήρ*. Græcè dixi quod nostras indicare miserias in quaestione veritatis: dedecus celarem *ἡ ἀπὸν χῆρ*. Sed ad rem. Ab aere fieri dicit hoc vt fluitent, non autem à ligni materia. Hoc ergo fuerit illud *ἐπιφάνεια*, de quo supra quære bamus. Quapropter alterius offert exemplum materie. Ideo quidam lapides fluitant, inquit, quia vacuum quod in ipsis est, exuperat partium quātitatem. Intelligendum hic vacuum quod opponitur denso, non autem pleno contrarium. Abutitur scilicet voce hæc. Itaque coactus fuit addere: Locum aeris esse maiorem quam terræ locum molis. Declarat igitur τὸ *καθὸν* aeris esse locum. Cæterum haud fatis est esse maiorem: quin longè maiorem oportet esse. Paruum siquidem terreum corpus in maximum corpus aereum diffunditur. Quod est in secundo de Generatione, & in secundo Meteororum. dicebatur: plus occupare loci terrarum, quam idem densum. Quare, inquit, raris cortice leuioris frustum in aquam fit densitas, eius extabit dimidium, alterum dimidium subibit aquam: propterea quod plus habet aeris quam lapidis Plus in mole, inquam, scilicet quanta sit fatis ad æquandam leuitatem itum cum lapide grauitate, non autem in vi: sic enim plus extaret quam dimidio. Quo in loco possem alia quoque, si audeam, attingere. At veroc ne occurrerent offendant. Tanto, inquit Minutius, tibi frequentius atque addacius accurandum est ne sis animo semper impedito. Non enim te potes ex hūcæ turbis sine turba expedire. Age age quicquid id est, esto iam. De memorabili, inquit ille, æqualitate, quæ tam inæqualiter tractauit disputatores potius quam ab illis tractata est, vt integrum librum Gentilis ingesserit suis commentariis. Non meliorem consilio quam qui tot tantæque de tribus doctrinis consarcinavit. Optimum quidem viri illi atque doctissimi sed immodici, atque, vt ita dicam, intempesti. Quod igitur isti dicunt æquale ad pondus, id nequit enim Philosophos vel recipi vel admitti. Ignis inter philosophos habet nullum. Reliquum est vt sit æquale, aut respectu ad mensuram, aut ad vim, aut ad proportionem. Ac mensura quidem æqualis, inter ignem vel terram constare nequeat in corpore viuente. Si verò vis æqualis omnium sit, tum verò corpus illud nullam vnquam in partem naturaliter mouetur. Vltimus modus est quem Galenus *ἀπὸς τῶν ἀνεμοσίνων* referebat. Vt quia laritudo sanitatis (exempli gratia) certis continetur, vt ita dicam, spatii elementorum: quæ portio accedit ad punctum intimum, ea sit circumscripta ratione huius æqualitatis. Si viuēs

A homo constitui potest tribus terræ partibus, cum terræ plurimum habet: & duabus ac semimille, cum multum: & ex duabus, cum satis: hinc ad illam mediocritatem recedebimus. Cui missioni non est necessaria æqua ignis natura: sed si duas ignis partes qui obinet, plurimum habet: qui vnani & tenuissem, multum: qui tenuissim, satis: hic tenuissim ignis duobus illis terræ assibus æquale fuerit. His dictis, cum oculos, vt ad reliqua pergeret, in librum coniecisset hæc, inquit Minutius, vt indicet silentio præterires? Malim ista quidem ad quæ te iam paras, ignorare. Nihil vnquam accuratius audiui. Igitur ad alia. *ἡ χῆρ*, inquit, pro cotricula posuit. Pollux in primo, pro litore aut scopolulo. Plutarchus in commentario, *εἰσὶν ἐπιφάνεια*, pro strepiu: *καὶ ἕρῳ ποσσῶν*. *ἐν διηροφίῃ* ἰσοφῶν. Ascopulcrū, a bitror, allusione fremtum expretit. habetis & apud Sophoclem. Vt in transectu nostro hunc sermonem faciamus hilaricorum Virgiliana eruditione. Ille nanque cum esset omnium bonarum literarum plenissima bibliotheca, referit opus iuum diuinum illud, variis atque reconditis literariis. Cæterum tanta dexterritate atque pudore, vt ea vix attingisse videatur. Itaque de scopolulo dixit, *Desum immane mari sinu*. Græci enim *ἡρῳ* dorium vocant, *ἡρῳ* iaxum quod extat e mari. Sic est apud Strabonē, Thucydidem, & alios. Deformauit autem sententiam obicitate orationis. *σφγιμ δὲ νερό*, inquit, *ἀνήρ*. *τὸ δὲ ἐν ἕρῳ βαρύτερόν ἐστι τῷ νερόν*. At qui lapis? Nam quantum in ipso est, vniūme sit hoc, sanè neccias. *ἡρῳ* enim non significat pumicē, de quo hic intingit: hæc dici necessariō. Docet autem nos Plinius Thyreum lapidem natatere fluitareque grandem: comminutum mergi. Quam causam subicit, hæc à nobis esto. Aeris in eo multum contineri, non in minimis partibus, vt in lignis solet, sed inter maiutulas. Quibus distitis, simul cum abeuntis aeris leuitate, natandi beneficium amittat. Sic peluis anca fluitat integra: concisæ pars longè leuior mergitur tamen. Ratio est, quod aer, qui eius in sinu est, tam repente nequit separari, quam citò pondus deprimeret possit. Perstat igitur. Si foramine subire possit aqua, tum decedet aer: quia paulatim res ea geri queat. Itaque minus recedē Plinius eodem loco prodit: inania vasa non facilius quam plena ex aquis extrahi. Quin illa ipsa inania nullius exequi penitus extractionis, sed multa vi vix depressa spontè resiliunt, ad eō vt etiam deligata secum discessant onera. Ita nos sustinebant natatere succentes pueros cucubita: quod munus explebat antiquis cortex. Quæ verò scribitur hic de lapidum generatione, minimè pertinere ad hunc locum. Sed vniuersalis consideratio tractationis interest, quæ mistorum affectus designat. Priuam ve dō spectat ad librum de terris, glebis, lapidibus, lapillis, gemmis. Nam metallata gemmarumne subiequantur an antegrediantur generationem, pauum est di-

vacant: plantæ principium non radicem, sed venas. Et odiosa sententia: *ἢ πρὸς ἀπὸ τῶν ἴσθι ὀδύων Ἰανκρῆς*. Aqua enim iuis primordiis insipida. Si quidem dulcedinem opifex est moderatus calor. At is in aqua nullus. Omnium Philosophorum consensus est in natura frigidissimum. Non ergo consistabit aqua ex atomis Democriti. Corpuscula nanque omnia illa figurata ad gustus omnē speciem. At insipidum priuatiu est: non enim sensum afficit, ac ne tentat quidem. Erit ergo corpus sine figura quippiam: ridiculē. Nam ex vacuo totam efficere nequeat aquam. At solum vacuum figura carebat. Hic autem veterum fouet sententiam, quorum fuit princeps Thales: Aquam solam esse primum rerum clementum. à qua tantum abfuit Aristoteles, vt in secundo Meteoron. ne fluminum quidem principium cōcesserit haberi. Hinc ex proposito constituit demonstrationem. A qualeuior est quàm terra: ergo aqua dulcis, quàm salā. Nimirum quia salā terra est. Oui cōsimil: exemplo iam peruulgato. Dulcem aquam subiuuū, idem in salā naturaturum. Aristoteles in propositis quæstionibus, oneratas naues exiāre plus in mari, quàm in fluuiis. Haud plenam tamen hīc addit rationem. Dulcem propter partium tenuitatem sustinere non posse: salā propter crassas posse. Mihi aliter videtur. Nō propter partium tenuitatem, crassitudinēque, quicquam esse aptum vel ineptum ad sustinendum: sed ex earum cohasione. Quapropter in oleo defæcatissimo plus extat lignum quàm in aqua. Olei tamen partes tenuiores: ac rei nanque plurimum obtinet, aquæ multum, terræ exempta fæce minimū. Itaque gutta panis asperā latē subit, ac diffunditur: aqua non itē. Quæ causā est vt stilus duapondo mucrone demissus in aquam citius descendat, quàm lamina decempondo eandem in aquam secundum superficiem imposta? Scilicet separat stilus partes: lamina nō separat. Sic quod aqua non sustinebit, sustinebit aquæ glacies eiudem: non ob partium differentiā, quandoquidem substantia est eadem, sed ob partium differentem posituram. coniunctiores enim sūt. Qui posuit exemplum, vt efficeret quod præcipit Philosophus in secūdo Metaphysices: Non posse quibusdā, nisi exemplis, persuaderi. Quippe rationes etiam verissimas, si vulgares eæ non sint ac passim receptæ, non admittit. Hoc genus hominum vocat idem mancipia sensuum, atque intellectu mancos ait, in duodevicesima sectione. Ecce verò appendicem. In mari mortuo nullum animal mergi: nihil propter siccitatem gigni. Aiunt tamen ex Aristotele Cyprii in fornacibus pyraustam generari, quam etiam *pyralin* vocat Plinius. Tamen si mauult Hermodaus, pyrotion: pyralis auis apud Aristotele. Dixit, animalia non mergi. Sic Plinius, Cameleū, inquit, ac tauri impunē fluitant. Inde fama nihil in eo mergi, quasi de ceteris nullo dum factō periculo. At Solinus certō quicquā mergi ne-

gat. An de eo Strabo quicquam scripserit, nunc non memini. Genesareticum tantum nomen. De bitumine quoque Babylonii soli: ad hæc in eodē mari nihil quicquā gigni. Ratio *ἢ πρὸς κινεῖσιν ἢ ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ, ἢ ἐν πύρρι, ὅσπερ ἐστὶ παλιόρον ἢ ῥημάτος ἢ ῥηῆς*. Quæ verba non paræ indigent considerationis. Nempe in ipsa terra multa oriuntur, aselli, lumbrici, talpæ. Nihil autem propius terræ naturam, quàm terra ipsa. Non igitur est siccitas in eo mari, quatenus siccitas est, sed siccitas inepta ad generationē. Quæ siccitas subscriptorem, atque etiam collegam suā habet ineptitudinis amarorem. Sed & pessimē dixit, *ῥημάτος*: quod accederet ad figuram terræ. Verum neque figuram esse vllam elementis in tertio de Cælo disputat Aristoteles: & in quarto, ne ad motum quidem quicquam facere *ἀεὶ αὐτὸς τὸ ῥημάτος τὸ ἐν τῷ ἕν ἢ ἄνω, ἀλλὰ τὸ δὴ ἦεν*: tantum abest vt quicquam præstet ad generationem. Tum si quis terræ globum spectet, æquē intelligat aliis quoque communem elementis esse figuram illam. Prosequitur ab his rationem salis generandi, postquam de maris salitate verba fecit: eamque sudori comparat, atque apponit (vt retur) causam. Fit, inquit, sal in stagnantibus aquis, in quibus quoddam dulce salēscit. Superat verò terræ salūgo salūginem illam: in illa enim remanet inclusus aer, in hac non remanet. Ac propterea non est illud terræ corpus particeps secundum omnem modum cuiuspiam dulcedinis. Si quidem aquæ genus id est, quod exit ex ipsa terra, sicut sudor. Quæ fuerunt aliqui, Sal quare non nisi dulcis aquæ cōmmissione fiat, cum sit calidum & siccum. At isti supponunt saltum: nam & sine dulci fit. Ceteri otiosis autem respondebimus, Aqua dulci cohasionem temperari. In cautibus tamen ex eis *Ægeo* mari, ad Nauplium & Epidaurium, scio lectum sal à militibus ex assultu fluctuū relicto ibi, mox à Sole concretis aquis. Aqua verò dulcis id præstat, vt de pinguitudine sua deponat aliquid mare, quod enim tale est, minus commode concresecit. iccirco glacies ex aqua fit, ex oleo non fit. Spicescit oleum, non glaciatur: sic & aer. quod & à Philosopho edoctissimus. Id etiam verūme fit, cōsiderandum: quod erat dulce salēscere. Nam sanē ex aqua salā fit sal: neque dulcis illa prius salēscit, quàm salēscat. Adhuc dubitabo, an terræ salitas salis superet salūginem. non enim videtur. Actū nanque sal salum est: terra verò potentia tantum. Neque affectio terræ propria est salitas: & salis propria est. Sed salē sub terra fieri, sicut & sulfū, & ignes, quoniam auctore alio quàm cælo? Salem verò terræ sudorem cum vocat, sanē facetus est. Hoc idem cum de mari dixissent antiqui, risit Philosophus in Meteoris. Illud attentius in memoria habeamus, Terram sine humore nunquam vel salēscere vel salēscere. Quare cum Sol sit efficiens, aqua materia: terra potius esse videbitur (parcite auribus viri elegantissimi) commateria. Nam efficiens rationem

tionem sibi nullo modo vindicare potest. Plauto in Timæo ab aqua salā, & terra, vt salūginem ab aqua trahat, à terra concretionem. Nitro quoque olei principium attribuit quoddam. Plutarchus cerui lacrymam dulcem, apri salā scribit. Apponit causam: frigus in Ceruo, calorem in apri. In calidis animalibus atque animosis excrementa omnia calida, amara, salā. In xxxiii. sectione, stans aqua salēscit: ex mobili sal nullum fit. Exigit enim concretio quietem. Et ibidem, Maris aquam quo plus coquitur, eo plus acquirere salēdinis. At calidior est prope litus (vt est in quinto Historiarum) sanē ex reflectione radiorum à propinquitate fundi. Et apriora omnia litora concalcicentibus facilius arenis. Quoniam igitur modo litoralis aqua dulciior ibi dicitur ab eodem? Contrā nanque videri debeat: si salēscit à calore. Quo enim coctior, eo calidior. Respondet, Motu aquam calefieri atque acrescere: dulcefcere igitur. spumescit enim: non ergo parum concipit acris. Plutarchus, alios humores agitato fringescere, mare incalere, fortasse. Nempe omnis aqua calorem concipit agitatione: acris enim haurit multum. Ex æstus extractam puteis cum iumentis potui datus, ne frigore suo noceat, aut torminibus, aut angina, vexatam prius baculo exhibemus. Hæc eam dixisset, respicebat. Percontanti Minutio quid esset negotii: Vota, inquit, solumus Neptuno, vt ait ille, salis potenti. Iam verò tandem vix enatiuimus, ac terram attingimus, in qua stirpes intermissas resalutemus: atque vtinam melioribus auspiciis. Nam quasi rem arcanam ex Iacchi, vt aiunt, vanno mystica notandum monet. Quocirca nouum hinc inchoare caput licet.

Scire, inquit, debemus, plantas esse non ex simplici materia, sed compositas. Quasi verò hic sit locus. Nam per initia libri huius posuit iam *ἀνάμεικται* illas. Et in libro De mistorum affectibus, iam illa verba sunt: *αὐτῶν μὲν αὐτῶν τε φησὶς ἀσπίδου, καὶ ἰζώεις*. loquitur de qualitatibus, iam illa verba sunt: *αὐτῶν μὲν αὐτῶν τε φησὶς ἀσπίδου, καὶ ἰζώεις*. loquitur de qualitatibus: at qualitates in elementis. Ibi quoque in eiuudem libri extremo, ad animalium atque plantarum historiam transiturus ait, hæc ex conditisimilibus esse composita partibus. At nullum simplex corpus consistare posse partibus inter se dissimilibus, in secundo libro De Cælo iam declaratum fuit. Iam est in secundo De generatione, quod supra dicebamus, ex quatuor omnia consistare. Prioris sententiæ verba memini: *ἡμίσεις τὰ ὁμοειρήνη θάλασσαν, καὶ τὸ ἐν αὐτῷ πῦρ συνεστῶται, αἰὼν ἄνθρωπον φωνῶν, ἢ τ' ἄλλα τὰ ταυαῦτα*. Alterius hæc: *ἡ πῦρ τὸ μὲν τὸ σῶμα, ἡ ἄνα ἰσὺν τὸν πῦρ μόνον τῶν ὄντων, ἢ ἄπαρτων ὄγκωνται ἢ ἀπλῶν*. Illud durū, αἰ βροτῶν καὶ τῶν ἐν αὐτῷ. Herbar, & species. Adiūgit porro haud satis cōmodam comparationem: Sunt, inquit, cōpositæ plantæ, sicut salēdo ex aqua maris, & arenarum substantia. Effet igitur circulus in natura. Sic efficiens causā suam haberet effectum pro causā efficiē-

te: aut forma formatum à seipsā pro forma sua: aut materia materiatum pro materia. Nam si quemadmodum supra dicebat, ex aqua maris fit arena, propterea quod aqua salā est, & ex arena fit salūgo, profectō *ἴσθι κινεῖσιν ἀπὸ δεικνύται*. Quod tamen esse *ἀδύνατον* in Resolutoriiis declaratum est. Præterea non est ex aqua & terra composita salūgo: nam quæ & quata salūginis pars aqua est? ni ququam substantia pars est accidentis. Etenim pars & totum sunt eiudem prædicamenti, alioqui non esset vnum per se. Mirifica deinde verba fundit, eam vult causā reddere quare planta composita sit. Exhalatione, inquit, vbi concreuerit, possunt comprehendere causā, qua fit vt sunt plantæ. Iam illud excussum oportuit quomodo concresecat. non enim à seipsā hoc obtinebit exhalatio, sed à calore gignituo. Cuiusmodi motum Democritus appellabat, *συσπῶν*, vt Philosophus in quarto De Cælo scriptum reliquit. Verbum quoque *συσπῶν*, Aristotelicum sanē, significat agendi potestatem. Itaque dixit *ἀδύνατον*. Ceterum exhalatio quæ fit materia, neutiquam poterit formam comprehendere, qua fiat planta. Quin potius comprehendit. Occupatur enim atque videtur ab alterius formæ prehensione. Quippe affectā materiā paratis qualitatibus forma facit esse seculi hoc, aut hoc. Quid autem sit illud quo afficiat, (hoc sanē est, *συσπῶν*) magna fuit contentio. Hæc quoque propositione videmus non probari, quod intendebat: quatuor ex elementis esse plantam compositam. Nempe *ἡ ἀδύνατος*, suapte natura potest vnicō tantum elemento consistare. Quæ verò se quattuor verba, sunt sanē quàm incommoda. Decidit, inquit, aer inde, atque irrorat locum. Atque ex eo seminum proueniunt species ex vi siderum. Nam quid confert aeris casus ad probandum, quod exhalatione, vbi ascendere, concresecunt? Neque intelligo quid sit *ἀδύνατον*. Vnde nanque cadit aer? An vult ex eo aere? Vt fit aer efficiens plantarum causā irrorare nanque effectio est. An, ex eo id est congressio aeris, & materię quæ est in loco? Cadere verò voluit, opinor, ad terram se demittere. A terra tamen abscedit aer nunquam. Profectō alium intelligat igitur aerem, scilicet superiorem. At ne sic quidem possit. Ascendit enim aer omnis, non autem *συσπῶν*. Sanē duo simul hæc esse nequeunt, aer & descensio: tanto minus aer & casus. Cadit enim quod deorsu fertur natura sua, postea quā subductum est id quo violenter sustinebatur. Omitto *ἴσθι τῆς ἀνάμεικται*: malim *ἴσθι τῶν ἀνάμεικται*. Rursum verò ineptit, vbi dicit Aquam esse plantæ materiam necessariam. At, bone Deus, cuiusnam misto non est aqua necessaria? Ipsa metalla, quæ rerum omnium durissima sunt, ex aqua concreta consistant. Cum ex Galeni diligenti obseruatione, tum ex Prægenibus fodinis id compertum est: opere intermisso, superficie per initia madore oblita

tandem Chalcedidis euasisse crustam. Iam ipse supra testam dicebat è luto constitutam : cuius luti pars haud parua est aqua. Cur ergo *ἀναζωοποιήσεται*? Non enim est vel plantæ propria, vel alius mistis non necessaria. In libro De affectibus mistorum, terram & aqua statuit Philoſophus, quasi pro materia: aerem & ignem, quasi pro forma. propterea quod illa passiva sunt, hæc activa: eaque tanquam præuia formæ instrumenta. Theophrastus in secundo De causis, quo in libro recenset aquarum differentias, è quarum vi plantarū generi maleficia beneficiæque profitici, aqua frigida rigatos hortos melius proficere prodidit. Verum aliter à nostratis fieri meministis. Solum ocymum sub Sole calefactis aquis, atque per pannum trāmissis, perenni gaudet irroratione. Cætera frigida æquè pereunt omnia, sicut & calida. Ea de causa per æstatis tempus, è purcis haustam manè permitimus sub vesperuni insolari, qua rigaturi sumus in sero dici, cum deserbuit: postquam diurnum cælum passa est, vt misceretur ac deponeret cruditate. Ideo perit oryza, si propter fontes existant elices, vnde frigidior exeat aqua. Prata non minus degenerant ob eandem causam. Aquilionas verò atque austrinas pluias, nocturnas diurnasve reducimus ad similem rationem: ita vt citra teporem aqua sit, non frigida tamen. Vrit enim quemadmodum & austrina. De his apud Theophrastum satis. Post hæc diuidit aquarum genera. Non cuiuscūque modi aquam venire ad generationem. Non enim saliam, sed dulcem. Probat. Salia grauior. Concludit inde. Icecirco pari nisi non quit ascendere cum dulci. Probatio pendet ex problematibus, & quarto libro De Cælo. Attegit deinde corollam, quod mercis augeat commendationem. Hinc, inquit, fontes & fluuii. Verum perit muneris gratia per repetitionem. Vt possimus perurbanè *μεγαλοδύνη, δὴς καὶ ἄλλοι διδύμαροι*. Addit odiosa verba de cursu fluuiorum: *ἢ εἰς πᾶσι δὴ γὰρ ἴσχυρος*. Cæterum à cauda quæ nos pupugit, incipiamus. Quis inde fluuios fontēque deducat, quod aqua salia cum dulci nequeat ad plantam subire? Contrā potius vsu venit: Fontes esse debere salios, propterea quod hæc à plantis aqua relicta sit, attracta scilicet, atque epota dulci. Legimus enim in historiis, aquarum scatebras extitisse repente succis syluis. Neque melius hîc dictum est, aquam ascendere, quam supra, aerem descendere. De salia verò quid senserit Plutarchus, iam supra satis. Nam quis adimat ab aquis ascensionem propter salitatem: terræ concedat, qua sit ipsa salitas? *Ascendere*, accipio laxè nunc cum hoc autore nostro, pro eo quod est in superiora loca trahi. Quis igitur arborum cacumina multa esse terra neget constitutos? eamque terram ipsam, ab imis petitam, attractamque radicibus. Huius ascensionis argumentum posse capi vel à pituita, vel à sanguine, vel ab atra bili, quæ sæpenumero crassa ad-

modum, atque etiam salia subeant cerebrum. Sed & sudor etiam capitis ipsius salius est. non enim est pura descensio in corporibus propter grauitatem, purus ascensus propter leuitatem: sed vtroque attractio de ventriculo & iecore, quæ sunt vice puncti medii. Hactenus anfractibus *ἢ μακρὰς ἐν ἰσοπέδῃ* studuit, quibus errationem suam ostentaret. Iis valde vexatos nos hactenus, reficere animum induxit hæc gelidissima tempestate vaporariis, è quibus exemplum petit. In cameris receptam ad fornices exhalationem in guttas concrefcere, quæ postea descendant. Dixit, *καταπέλειται ὁ ὄρος*. Verbum vulgare sub sarcinis: verum hîc minus aptè positum. Non potest intelligi quomodo contignatio aut camera prematur guttis, quæ pendeant. Deorsum vergat *Bautia* Vasconica iuxta ferreis clauis, & grauior quidem fiat: non premetur tamen. Egressi verò tandem omnibus ex aquis, ad terras reuertamur. Qua in egressione, primùm aquaticas herbas occurrere par est. Negat eas herbas augetere posse iusta magnitudine, quæ salis proueniunt locis. Addit causam, Ob humoris, inquit, siccitatem. Intelligit siccitatem potentialem: Omnis siquidem humor humidus actu est. Sed qualis hæc sit sententia, videamus *πανδύον* appellat plenam magnitudinem. Attamen ita censet. Suum cuiusque generis esse *πανδύον*: ita vt etiam maritimis arboribus sua sit iusta magnitudo. Nemo it inficias, apuas, & squillas, & asillos, & asellos, atque alia minuta (quæ vocat Aristoteles *ἰσχυρὰ*, Gari confectores *ἐλάειν*) suam consequi magnitudinem, haud leucis atque crocodilum, pristin, phyléterem. Nam maritimæ plantæ maris, vt dicebamus, fruuntur alimento, neque in terram translatæ viuunt. Hæc vt concilietur, eandem plantam conferemus, quæ in terra & quæ in mari nascitur. Nanque ad Oceanicum Germaniæ litus arbutusculæ quædam sunt infelicibus natalibus, non contemnendis tamen: quippe saxis hærent, radice vel nulla, vel obscura aded vt vix sui specimen præbeat. cæterum contra pertinaces insistent. Prason marinum quod est sub aquis admodum prolixum, si transferatur in aruum, longè breuius futurum: idque aded vt euadat nullum: quod multo minus est quàm esse paruum. Et P epones in Venetis litoribus audiui grandissimos esse, atque etiam nitidissimos suauissimisque. Frustrā verò auferunt alendi vim, atque crementa ipsa à salcedinis natura, si meminerint orcarum & balzarum. Sed & illud demus, salto videlicet non ali plantas: at non continuo sequetur in salso non ali. Nam si non subibit, vt hîc vult, aqua salia: non oberit igitur. Deinde sic agam, In aqua salia plus aquæ dulcis est quàm in terra sine aqua: cuiusmodi sunt hæc terræ nostræ in quibus arbores visuntur. Paululum humoris deprehendat: aquæ non item. In salia dulcem conti-

conferri, persuadet ratio, docet Aristoteles, A exprimit experientia confessionem, ostentat natura: pisces enim dulces sunt. Alligatis ad nauigiorem latera lanis exprimitur ad bibendum dulcis exhalatio. Quam obrem vt pisces in mari, (dulci namque scribit ali Philoſophus) non ex mari: sic etiam stirpes in salia, non è salia. Iste verò ludit, cum à sicco prohiberi ne crefcant, scribit. Quippe tum (vt dixi) maxima capiunt incrementa pisces, qui sunt alioqui terrestribus animalibus molliores, tum palmarum (quod & alibi dictum repetere cogimur) cultui sal adhiberi prodidit Theophrastus. Postremò si è quercus cinere fit sal, (sit enim) haud quam eius alimento repugnare videtur quod in eius est substantia: ex iisdem aluntur quibus constant animantes. Illa etiam quæ subdit, sunt dispicienda. Opus, inquit, habent & materia & loco: quæ duo principia conueniunt inter se. Existimauit arbori mare non esse locum idoneum. Non omni quidem arbori locus ille aptus est. at marinæ arbori non ineptus, & naturalis. Repetendæ cogor ineptire, dum repetentem ineptum sequor. Eucnit ergo mihi quod & iudicis vt cæcū expicit, eadem iubet. Fallosi autem est, cum apponit locum simpliciter *ἀνεγείνη*. Quædam profectò plantæ vique aded læduntur hoc, vt etiam intercant. Capparis, artemisia tenuifolia, cunila omnes, alia multa. Perisafum receptumque est, iridem cultum asperrari, fierique deteriore. At cultus habet cum euasiam proportionem. Neque monticolis, neque iis quæ aquis sunt populares, mediocritas vlla conuenit. Non igitur assignandum *ἀνεγείνη* pro loco plantis, sed suum cuique. Et est demonstratio: Non omnes plantæ sunt *ἀνεγείνη*: non igitur opus habent locis temperatè temperatis, & reclamant historia instituta. Nā primùm hîc agnouit in aqua salia: mox à niue. tum rediit ad salias: inde ad alia loca, quæ sint calida. post hæc ad arenosa: ab iis eas ad plantas quæ in aquarum visuntur superficie: porrò ad aquas calidas, loca edita, loca ima, saxosa, sicca, humida. Quibus expeditis plantarum aggreditur cōstitutionē. Vbi videbitis, quot quoties retractet: quem ordinem non pudeat obturbare. De his igitur agamus sigillatim. Non ferè, inquit, inueniemus in niue plantam. Dicit ferè, *καθὼς*. Propterea subdit, à se visas in niue plantas, sicut & vermes. Ac de vermibus quidem Philoſophus quomque prodit Historiarū quinto. Assignat rationem: quid ita non gignantur in niue: Caloris, inquit, penturia. At quare gignantur, est causa crassities atque inclusus aer. nix enim spumæ obtinet modum atque proportionem. Itaque solute niues etiam lutum creant, in quo herbulas nasci translaturum est. In potestate niuis igitur herbilla fuerant eæ, perinde atque lutum. In secundo libro De generatio. demonstratur hæc sententia magno ambitu propositionis, *ὅτι*, inquit, *εἰδὼν ἄσπετος ἢ πῆξις τῆς ἀρχῆς, ἢ ζέσσις τῆς*

θερμῆς ὅτι ἐν κρυφῶ λλου, ὅτι ἐν πυρὶ γίγνεται. A Alibi tamen de ignigena volucella dictum est. Nam salamandram vel impunè pati, vel etiam flammam extingueret, non ex illis progigni fabulantur. Olympiodorus ait in papyretis inueniri. Icecirco fatces à vitariis excuti, ne labem tor naciibus afferat. Tradit autem hic, mutilas mancasque plantas salis esse quæ de niuibus oriuntur. quippe foliis carere: quemadmodum aliis quoque locis malè temperatis nequeunt flores edere plantæ quædam. Scythæ, qui tum maximè bella gerunt, cum maximè glacie rigescit tellus, equos habent aded sibi aliena tempestate consulescentes, vt vngulis rumpant crustas, atque aperitis vescantur herbis. Addit, omnes herbas, quæ in niue oriuntur, amaras esse. At neque nix amara est, neque quod fit ex ea, lutum. Et acti, qui continentur in niue, multus debuit intus domitari, solitus in mistorum concrecione dulcedinem comparare. Ac sanè gelidissima nix admittere nequeat amarorem: si eius vel causa, vel comes perpetuus calor est: vt voluit Galenus. Qui opium amarum putat, huc opinionis minus aduertantur. Empedocles etiam, qui canit igneam piscium naturam, delatam ad humoris domicilium, quo temperantur, non ausit huic repugnare sententiæ. Hic tubiū Minutius, quia videre progressurum ad alia, nec amaroris causam dare nobis velle: accipias, si probaris: Obiectus sub niue calor, vbi sese in humidū tabescens niuis infusarint, creat aliquid quod sit amarum: quia decesserint amabiliores partes, sicut à mari. Sic sub inclinationibus cæli clementionis acquirunt à niuibus arua fecunditatem. Niuibus aperto agro, non exhalat calor genitalis. Icecirco esse tescunt terræ continuationibus: quoniam & ab it in segetem materia, & cum ea spiritus viuificatores. Augentur autem magis post niuem facta, quod radices maiora ceperit incrementa. Ita tenui fit opulētius in parsimonia, quod lactiores epulæ postea cōparentur. Hunc ad modū his in campis vagandū est. Quod si Georgius Valla fecisset, non id obiectur ei quod cōmisit in cōmentario quintæ Satyræ Iuuenalis: vbi squilla piscem cum squilla cepacci generis confudit, sumptis hoc ex libro verbis ad suæ sententiæ confirmationē. Sed iam deduc nos ad alia loca. Faciā, inquit ille, posteaquam tam studiosè nos ex illis niuibus eduxisti. In salis & siccis, inquit, haud ferè videtur plāta: procul enim sunt à bono temperamento. Sanè pertinent hæc ad superiora, propterea non immorabimur. Quam addit causam, neque accipio, & vix percipio. *ἐλαθρονίταις*, inquit, *ἢ γῆ*. At quemadmodum decreuit terra, cum à terra & ex terra salsum fieri prædicarit? Siccum quoque ad terram pertinet. Tum si minuitur terra: fieri videatur id, propterea quod in plantas abeat solium. Haud dissimilia quæ sequuntur, *ἢ ζῆς ἢ μακρὸν ἐσθὶν ὑγρότης, καὶ θερμῆς, ἀσπείρον δὲ γὰρ ἀνεγείνη*. Quoniam procul abest k. ii.

humiditas & caliditas, quæ per aquam dulcem comparantur. quibus verbis nihil esse potest absurdus. Nemo unquam dixit, aquæ beneficio parari calorem. His expeditis de falsæ proportionis transit ad plantarum generationem, declaraturus ea quæ affici queant ab euentu, qui postremus omnium dulcibus terris euenire potest. Fit interdum, inquit, ut terra dulcis emoriatur. itaque minus celeriter in ea procreantur herbe. Hoc peccat: quod de cæteris omnibus affectibus prius erat dicendum, quàm de permie terre. Est hic omnium vltimus profectio. Quippe à formæ priuatione. Alii à forma ipsa, ut fertilitas, celeritas generationis, cultus facilitas, æquabilitas ad diuersa progignenda, bonitatis diuertitas. Hi affectus habitudinis terræ sunt: ille priuationis. At est negatione prior affirmatio. Scilicet simplicior, & æquiparatur entin: negatio verò priuatióque, non entin. Post habitudinis affectus per gradus certos deuentum oportuit ad interitum. Inciperet igitur à substantia. Veluti cum assiduis operibus exhauritur: uisus enim partes abeunt. Deinde procederet per alia prædicamenta: qualitatem, cum frigescit ventis aut arefcit æstibus: quantitatem, cum in cliuis per imbres gleba detegitur, tenuisq; crusta relinquatur radicibus defraudatis. Item à situ partium. Quemadmodum si perpetuis defecet imbribus. Tum ex pauca superficie nequeunt fata caput exerere: si qua prodeunt, adolefcendi potestas nulla: non enim cedit indurata crusta. Quamobrem euneata stipula strangulatur. Poëtice admodum dixit, *περὶ γῆς*. Vt ea terra mori dicatur, in qua nihil viuere valeat. Vrbanè admodum Philosophus in primo Meteoron. non ad officium generationis, sed *αὐτῆς τῆς γῆς ἀφ᾽ ἑαυτῆς* dixit, terræ partes habere ἀκμήν τε καὶ γῆρας. Quapropter ea quæ fuerunt ἐν δὲ ἐξ ἐργασίας καὶ γῆρας οὐκ ἐστὶν. & festiuè subdit, ἵππερι δὲ τῶν περὶ βρώσων, καὶ ἐν δὲ ἐστὶν γῆρας κατὰ μέγεθος. Itaque de locis item loquens haud multo post vitur auspicato verbo ἄδνει. Hoc enim animalium est, cum fruuntur commoda valetudine, quod & ἄμωρεϊ dicit idem in Historiis. Cæterum hic non constat ipse sibi. Quid enim sibi vult, ἀξέας? Nam neque celeriter, neque tardè mortua in terra quicquam vllum facere processum potest. Post mortem agit de vita. Dulcia loca propter humorem & calorem esse commoda. Verum prudentiis traçat hoc quàm supra faciebat, cum traheret ab aquis dulcibus calorem. Nunc ab aquis humorem, ab aere calorem, aeris calorem ab Sole. Tum duo concludit: Maturari coctiones fructuum his in locis, Et in montibus plurimum humoris attrahi per aeris calorem. Non est modica disceptatio in eiusmodi cõparatione, quæ fit montium & camporum, ut pernoscatur vter sit calidior locus. Nam sanè vel ventis vel niuib; montes quàm cãpos (quibus in locis vtrique sunt) & celerius,

& grauius, & diutius occupatos videmus. Id si præ oculis habeamus, soluetur controuersia: Montanas herbas montibus, planis campestres feliciter provenire. In aliosis alsinem, in opacis hetonicam, in apricis meon, in aquaticis sium, in sabuletis pulicariam, in parietinis capparium, in litoribus batin, in ripis botryn. Habemus & parietes, & macerias, & saxa, & resicæta loca, vclur ad xanthium. Si quis verò necstareis Platonis condimentis aueat herbulas hæc facere commendabiliores, possit. Locum quidem non esse principium, sed principiorum stationem. Formam verò principium, quæ affinem naçta materiam eatenus perficiat, quoad aptum sibi atque idoneum domicilium sua opera comparatum induat. Epicurus verò cum præficiebat rebus generandis litem & amicitia, nominibus inteebat qualitates. Vnde constat illius error, si præponat accidentia substantiis. Substantiæ sanè cõtrarium nihil est: nequit igitur inter eas esse lis. Item formæ non conueniunt admittiones: vna enim vnus rãtum est. ergo non est amicitia. Actiones igitur qualitatium, & frustra, & temere principia statuebat. Quod si quis vubrius cõtempletur, non ex amicitia potius quàm è lite fieri putet generatiõnem. Est enim generatio, non quidem nunc nostra illa momentanea præscriptis Aristotelis introductio formæ, sed antiquis recepta, atque habita propter hæc præparatio: est, inquam, in hoc rãporis traçtu nihil aliud quàm conflictus pugnatium quoad vnum fiant. Itaque in Platonis legitimus mysteriis, quod & ipse docet Aristoteles, Belli finem esse iustitiam, ut sibi quisque possideat quantum satis putet, tum verò sequitur pax: nihil enim præterea vel laceffit vel laceffitur. Hic ad modum perfecta generatione iustitia consistit in misto. Ex duobus nanque conciliatis fit in vnum coitio: quemadmodum ex maris foemelleque femine cõflatur foetus. Ea duo non pugnant, ut alteri ab alterius iniuria sese vindicet, nisi motu, agitatione, subitione, denique tacito consensu mutuo naturali: vult hoc perfici, vult hoc perficere, atque ita demum quatenus inter se conueniat. Alterius generis si interueniat semen, tum verò pugna fiat ex impacabili diffidio, quo nulla sequatur generatio. Abeamus hinc alias ad terras iam, in quibus non oriuntur plantæ, inter quas, terras arenosas nominat. Causas addit, Quod in sabulo, & salcedo insit, & Sol haud satis habeat viriũ ad continuandum pabuli partem diffitas, quas in plantam deinde transformet. Ideo vel non nasci herbas ibi, vel infrequentes. Natas verò non esse pro ratione propriarum specierum atque differentiarum, sed ex proportionantantum similes. Hæc nisi vestra lenitate condiantur, non bellè cedat authori. Non enim deditas à natura sabuletis herbas accipiemus, sed alias quæ proba in terra nasci consuevere. eas è sabulo non prodire quis nescit? Si quo casu peregrinæ gignantur ibi, vel minus bene, vel haud ita diu

ita diu posse frui credamus alieno beneficio. Nihilolo sanè melius quàm si Lituanus demigret Genuam, vel tabeat fame, vel nunquam penitus abeat in eorum mores. In omni verò sabulo saluginem dominari, non nisi demens ausit dicere. Arenarias verò herbas plus (vbi iam tangebamus) triginta meliore solo fieri deterioris scio. Inter quas partim repetam, partim addam, agrioraphanon, pulicariam tres, polygonon, botryn, artemisiam leptophyllon, crispulam, crethmon, eryngium, alias innumeratas. An verò verũ sit locis mutari species, fortasse quærat aliquis. Quippe ne mutatis quidem illis, eas mutari declarauimus ex Theophrasto. Dixit autem *τὸ δὲ ἀρετῆς*, pro eo quod nos *τὸς διαφορῆς*. Aristoteles sic posuisset, *εἰ δὲ ἔχοντο, ἀλλὰ ἂν ἔχοντο τὸ ἴδιον*. sententiã verò semiplena est. Non enim fit id quia Sol continiari partes nequeat, ut sit vltima causa: sed vltima causa, defectus humoris est. Nam si Sol continuat scapi partes dodrantalis: quare non addit duplum aliis super alias cõtinuat? Non igitur Solis vis causa vera, sed forma fines, quoad iam præscribens sibi certa in materia: quæ vbi dehit, species confici nequeat. Nunc ad alia. Quæ in aquæ nascuntur superficie, eas herbas ex aqua concreta fieri Radice carere, propterea quod radix ad terram pertinet natura sua, distinetatque partes habeat. Ibi verò terram esse nullam. Folis carere, quia careant æqualitatis temperamento. Intelligit eam quam lenticulam aquæ nominant: Interpres *ἐπιπέδον* translulit. Nomen hoc hac in re hætenus ignotum mihi, quodque cum figura minime conueniat, & cuius vestigia sint alius plantæ nomini cognata. Postremò qua ratione fit *ἐπιπέδον*, si folius caret? Quocirea scire peruclim quid *πέδιον* iste tuus habeat in suo penu, Ferreri. Nihil, inquit ille. Quid nihil istud est? ait Baiulius. Quid aliud, inquit ille, quàm nihil: si quidem rotum hoc omisit orationis, quæ de nomine statuit? Prudenter, inquit Baiulius. Silentio verò, dissimulatione uè, diluãme potius an augeat dubitationem? Nam in tribus diuersis exemplaribus ea leguntur. Videbimus igitur mox, in simili negotio, an sibi futurus sit in ære suo. Nunc ad alia. Nam quod ad folio carere, mihi quidem contrã videtur: nihil aliud quàm folium esse lens palustris ipsa. Sed & Græcorum mendacia si patiamur pro veris circumferri, quale foliũ Indum est: Quantum verò est? At hoc aiunt absque radice super aquarum superficie concrefcere. At longè aliter scriptum est in Indicis navigationibus. Arbusculam esse ἀλλόθρονον, ut ibi dicebamus ex Theophrasto, cuius stipites flaccidi, aut vieti per se stare nequeunt, ridicarum aut aliarum beneficio surrigunt sese. Verba verò quædam superioribus contradicunt. Priore libro negabat esse plantis partes *διηρηθῆναι*: at hęc ἢ *ἐξ αὐτῆς* *μέρος* *ἰδὲ ἐξ ἑτέρας* ἢ *τῶν ἐξ ἑαυτῆς* *μέρη* *διηρηθῆναι*. Quod etiam plus est quàm quod alibi

dicebat *διηρηθῆναι*. Iam de illarum generatione quæ proueniunt in terra. Qui uolet generatio distinguere, licebit vbi libuerit. In terræ partibus impactas esse: carumque partes existere tales necessariò. Lenticulam sanè lenticentiam, Plantas quæ terræ inficæ sunt, esse tales necessariò. Omne enim quodcunque est aliquid per specificam formam, tale est necessariò. *περὶ δὲ*, inquam, non ἀπὸ αὐτῶν τῶν. Competit enim per se definitio definitio, sine vlllo medio. Vnum enim sunt re ipsa, sola differunt ratione. Profectio natura est omnibus rebus naturalibus principium per se, ut hoc ipsum sint quod sunt. Quapropter aquaticæ quoque tales sunt: necessariò. Quid sit ἀνεργῆς, κατὰ πῦρ, καὶ ὄλον, quo contenciant, quibus inter se differant, in primo Posteriorum tatis declaratum est. Natura enim vis ordinaria Dei est, idque adeo ut Peripatetici non distinxerint *τὸ εἰ μαρτυροῦν ἀπὸ τῆς φύσεως*. Quomodo igitur aliter scite habeat quicquam in natura, si natura Fatum est in Lyceo. Fatum est necessitas sub illa Zenonis religiosissima porticu? Quod si natura constant omnes plantæ, necessitate quoque constabunt tales. Tales, inquam, perpetuò: vclur cæ quæ non mutantur. Tales non perpetuò, sicut illæ quæ mutantur, vel semine quod patitur triticum: vel post stationem, quemadmodum de menta dicebamus. Quippe hoc ipsum principium, quod est esse mutabilem, immutabile est. Ergo natura vis est ordinaria Dei: fortuna verò voluntas Dei. Quibus nutibus atque gubernaculis totus orbis & constat & variatur: & multa est in vno, & vnum ad multa. Notabimus verbum *συμπεπῆσται*: vnde nostra, pangos, palus. Plato in octauo de Republica ἔφησεν *νοσας τὸ σπυτὸν, τὰ δὲ ζῶα ἐπιγῆα*. Quo nomine & ab Anaxagora & à Pythagora dicta scribit Plutarchus in causis naturalibus. Melius dixisset *τῶν φύσων ἰσῶτων τῶν αὐτῶν ἔσθ*, quàm *τὸ μέριον*. Nec tam placet *συμπεπῆσται*, quàm *ἐμπησῆσται*. Ea *συμπεπῆσται*, quæ mutuo contactu confixa hærent. *ἐμπῆσῆσται*, quod subit in solidum corpus, vi partibus diductis. Proceedit deinde ad generationis modum sic: Hæ sunt ex putrefactionibus in humido loco, & fumoso. nanque putredines aerem continer. Largioribus ergo vel imbribus vel ventis Sol efficit ut extent. Eas enim cogit arefcere & cõcrefcere. Ac terræ quidem siccitas carum radices facit: vnde nascuntur plantæ, fungi, tubera, atque alia talia. Funt omnia hæc in locis, quæ certo caloris modo pradita sunt. Nam coquit aquã calor in terræ partibus interioribus, quam terram cõprehendit Sol. Excitatur hinc exhalatio, atque ita transit in alteram naturam, scilicet plãtæ. Simili ratione omnibus in locis maxima, ex parte siccis completur plãtæ perfectio. Non solum mala multa hæc, sed etiam malè bona. Non enim plantæ omnes, quæ in terra nascuntur, ex materia putrefacta sunt: sed quæ *ἀυτῶν* sunt tantum. Quanquam ne ex putrefacta.

sta quidem omnes. Aliud enim putrefieri: aliud A
 corrumpi, vt fiat aliud. Hoc enim illius genus
 est. Non putreficit semem, ex quo planta fiat: pu-
 trefcit mus, vt ex eo vermes generentur. De his
 etiam supra. Tenere verò nugas quidam, æ-
 què hominem de limo prodire posse, atque for-
 ricem putarunt. Nam & impium est in sacris
 mysteriis nostris, & deficiat ab Aristotelica
 veritate. In secundo libro de generatione, per
 lineam in se recurrentem fieri dicitur *παρ' ἐν παρ-
 ούς*. Eam mutationem reciprocã solis assi-
 gnat elementis: Altera non recurrit, sed rectã
 tendit. Non enim ex homine fit limus, ex quo
 fieri possit homo. Ex vitulo concreantur apes:
 nunquam retrò redit in vitulum apiculæ natu-
 ra. Iccirco sic dicit ille, *ἀνθρώπων δὲ καὶ ζῶων ἐν
 ἀνακρίμασι*. Dux verò duorum modorum
 generandi voces *ἐθνωσις καὶ κέρψις* declaratæ
 sunt in libro De mistorū affectibus. Atque hæc
 hunc ad modum hæcenus recepta sunt. Vulgò
 tamen iactatum est, & Cimicibus contritis Ci-
 mices item exoriri. quod mihi quidem non sit
 verisimile. Sed quibus primordiis illis in locis
 concrebantur olim ii, qui fuerunt ibi contriti,
 subnaici alios. Ligna enim quædam vt abiegna,
 & paleas habere illiusce speciei secum rudimen-
 ta naturalia, manifestum est. Quia natura su-
 perstitit, atque in columni permanente, non tam
 redintegretur in contritorum tabo, quàm noua
 ex veteribus principiis substituitur generatio.
 Ita fiet igitur, vt quæ sint perfectiores plantæ
 solo queant seminio prodire. Cupressum tamen
 in Creta insula, vel emoto solo tantum exilire
 produunt. Non omnes igitur de putredine. Accu-
 ratius quoque dicitur *ἐν σπυμφοῶν* quàm *ἐν
 σπυφῶν*. Et illa est ἀγρία, non χερσίο: non enim sic
 Aristoteles. Quippe fumus ex aere nullus apud
 illum, sed ex igni & terra materia. Et satis durè
 loquitur *καρπία γὰρ ὁ βίος ἐρεθίζου*. Viget Sol
 deficcari, imò exuggit ipse. Et *ὁμοίως σπυμφο-
 ρουδου*. Suprà impactam esse: hęc concrefcere.
 Et quid est? *ἢ ἐρεθίζου γὰρ τὰς ρίζας ἀποθῆ περὶ*.
 Nāque verbū *παρ*, principiorū interest: perti-
 nētque ad solam causam efficiētē, si fidelit̃s
 loquamur. Radix atq̃ per formam est, non
 per siccitatem. Adhęc nemo dixerit, siccitate
 fieri corpus vllum. Quin Aristoteles cum amo-
 uerit actionem ab humiditate & siccitate, in li-
 bro De affectibus mistorum: & Galenus in cõ-
 mentario De curandi ratione per venæ sectiõ-
 nem, humiditatem cum calore ac frigore tan-
 quam actiuam cõnumerasset, non apposuit sic-
 citatem. Tantum abest vt ei possit opus attri-
 bui, quo plantæ pars instrumentaria constitua-
 tur. Sic in tertio quoque libro De Cælo cogno-
 scitur pro passua. Neque bene disclusit à plan-
 tis fungos, cum dixit per distributionem, *φωτῆ,
 μύκητι*. *ἂδ μὴ* pro tubere, scriptum est, hoc e-
 nim tumorem significat: alius *ἔθνα* dicuntur. *ἔ-
 θνα* in codicibus Galeni scriptum à quibusdam
 prodit Hermolaus. Nō enim semper imbribus

proveniunt, à quibus *ἔθνα* sanè dicta sunt: hoc
 enim est *ἔθνα*. In Africa nāque sine pluuiis & plu-
 rima & maxima. Eo cõsilio Latini tubera. Ne-
 quis *ἔθνα* putet à iuibus iocosa excogitatione
 nominata, quorum opera pastores vstigent i-
 pia: quoniãme mirificè sit eorum appetens id
 animal, iccirco reuinctis rostris sequuntur eos.
 Atque hac de causã puto panem porcini à qui-
 busdam vocitari, quãquam cy claminum sic ap-
 pellare malint alii. De eorū natura, generibus,
 natalibus, nō pauca Theophrastus, Plinius, Plu-
 tarchus, Athenæus. Multa omiserunt tamen, quæ
 nobis nota scripsimus alibi. Plato in quinto de
 Republica, tubera, spōgiaque esse, nec esse plā-
 tas. Itaque *ἔθνα* *ἔθνα*. Videmus hęc naturæ
 scenam. Vt plātæ sint perfectæ quædã, nonnullæ
 careant stipite, ramis deficiant alia, fructus a-
 liquæ non ferunt, aliis flos deest, sunt quæ florè
 sine fructu fundat: quibusdam non esse. Vide-
 mus aliquot nihil aliud quàm foliū esse: tubera
 verò sunt radices meræ. ¶ Tū Minutius. In pre-
 tura mea, itẽmque sub Pyrenæis minutuli na-
 scuntur fungi, moschum halarctes: vnde etiam
Moscheron eos nominant. Nihil à terra prodire
 suauius arbitror. Hos verò *ἔθνα* cum multis
 aliis ignotos fuisse priscis. Quemadmodum id
 quoque quod habeo de tubere compertum. Al-
 latum est è Vasconia mihi tuber cum stipite ac
 folio: quod exemit suspitionem de cyclamino.
 salicinum enim fuit. Præterea dissectum à me
 nullam piæ se tulit faciem nouam, nullum gustū
 peregrinum. Et erat cum multis aliis lectum, de
 nōque datum à cliente, quæ tum sunt à nobis cõ-
 rata. Nec mihi quàm rarum, tam mirū fuit, qui
 legissem apud Theophrastum, quæ in viciniam
 primo recēntur à Plinio. De arachidna dixi-
 mus alibi. Anthalio quoque cyperi folium ge-
 rit. Castigandus vel Plinius, vel eius codex est,
 vbi hæc de Arachidna: neque stipitè, neque foli-
 um, neque aliud quicquam extare supra terrã.
 At Theophrastus ab radice primaria, quæ de-
 mittitur, radículas alias efferre sese per summam
 cespiti, è quibus exeat, quod vñ sit in cibum.
 Tum Baiulius. Hęc innuebat author fortasse,
 cum dixit *ἢ τὸ ἕθνα*. Malè verò loquutus est: *καρ-
 πία τε παύτω ὁ ἕθνα*. Nam quemadmodum
 terrã continet *Σολῶνας* sanè *τὸ καρπία*, sicut
 & illud, *ἄλλοιῶσις ἐστὶν ἕθνα*. Tameñ *τὸ ἄλλο* sub stan-
 tiæ est: tamè *ἄλλοιῶσις* apud Græcos est qualita-
 tis, substantiæ verò *μεταβολῆς*. Si tamè origini ver-
 borum cõsulamus, erit loci rãtū *μεταβολῆς*. Est
 enim verè iaculi vel lapidis vel eiusmodi, cum ia-
 citur: vnde vallum militare *iaci* dicitur: *βάλλον*.
 & in summa, id quod Aristoteles & Plato *ἔθνα*
 vocat. *ἄλλοιῶσις* autem rectius de substantiã: hoc
 enim est ἄλλο. *ἔθνα* sive *ἔθνα* in qualitate:
 scilicet *ἔθνα* ὁ σακρότης ὁ γέρονταυτῶ πινδῶς, ἄλλ' ἔθνα
 ἄλλο. Ceterum tyrannus voss est, sæpe bono-
 rum extorior iudiciorum. Pofit hæc vbi ostendit,
 calidis in locis æquè emni bus plantæ perfici,
 deducit orationem suã ad cõtrariẽ qualitatis
 loca.

loca. In frigidis nasci, sed contraria ratione. Aere
 siquidem frigido calore deorsum premi,
 cuius partes cogi. euenire propterea vt locus
 afficiatur cõctione simul cum humore sibi so-
 cio. Igitur humore superfluo resiccato findi-
 tur locus, atque ex eo plantæ prodeunt. Rectè
 videantur hæc dicta omnia: si fiat, quam vocat
 Philoſophus *ἀντιπερὶσσειον*. Accipias tamen *τὸ
 ἕθνα*, de generatione, non de modo. Non enim
 sunt omnia *τὰ ἐναντία* *καὶ ἕθνα*, sed est genericū *ἔ-
 θνα*. Aristoteles dixisset *ἄλλα*, non autem *παρ. ἔ-
 θνα*, vt distinguit Galenus, pro corpore cali-
 do, non pro qualitate tantum. Dixi ego *σπυμφο-
 ρουδου*, cogit: quomodo Varro putat à cogendo
 calcem. Perpendenda illa, *καὶ ὁ τόπος ἕθνα ἢ πῶς
 μετὰ τὸ παρανομῶν ἕθνα τῶν αὐτῶν*. Est enim *ἕθνα
 ἕθνα*, *ἕθνα* de loco. Si enim coqueretur locus,
 fieret hoc ipsū quod generatur. Haud tamen
 spernendus sensus est. Si quidem similes oportet
 esse qualitates in conseruante & conseruato:
 tameñ (quod ex Aristotelis præceptionibus
 docetur) non semper, sed aliquando contrariæ
 pro medioeris temperant cõstitutione. Etiã
 videndum an τὸ *ἕθνα* proficiatur *ἔθνα* *τὸ ἕθνα*.
 Nam deducit affectiões hæc, quasi per
ἔθνα *ἕθνα* gradus. Hanc verò sententiam, de
 frigore circumstante, penes alios autores item
 inuenimus. Sic Theophrastus de causis quin-
 to, Arborem quæ gelu passã fuerit, celerit̃s ger-
 minare. Nos quoque videmus vberiore pro-
 uentū lætas esse vincas anno postero, si prio-
 re gelascunt: idque non sine miraculo sapietum.
 Quasi verò prioris anni succus seruetur inela-
 boratus ad coniunctionem, societatẽque co-
 gnati successoris succi. Vt contrã rebus eueniat
 materialibus, atque iis quæ materia carent. Illæ
 nanque sunt opulentes atque valentiores ad
 operam futuram: immateriales opere non dela-
 santur. Quin anima nostra torpescit otio, fre-
 quētioribus officiis, functionū crebriitate multo
 vegetior euadit. Concipit enim ex diuinitate
 sua in seipsã, parit præclaras illas soboles, quæ
 sunt affines cælestium operationum itaque de-
 cedit nihil. Explicat autem in secundo de causis
 comparationẽ Theophrastus: Calor per se cõ-
 eoquere, frigus per accidens. Meminerimus etiã
 Vitis genus quoddã, quod pl' appetat frigoris,
 neque ignotum Plinio. R regressum verò caloris
 super frigus vocat idem Philoſophus in primo
καρπία, à Cæcri flexu reflexūque cum ingre-
 ditur. Theodoros carcinacionem maluit, quàm
 Canceracionem. At in hoc etiam latebat, irio,
 quæ non erat in illo. A præceptore Theophras-
 tus accepit illam comparationem frigoris, &
 caloris ad eandem affectionem. Etenim in li-
 bro illo De affectibus scriptū sic: *ἀγρία δὲ καὶ
 δερμαίνου τὸ ἕθνα, ἕθνα τὸ δερμαίνου: ἄλλ' ἔθνα
 γὰρ, ἢ ἀντιπερὶσσειον τὸ δερμαίνου*. Prosequamur dein-
 ceps quæ loquitur de partibus aquaticis. At-
 que, sicuti dicebam, qui volet, vbi volet, secet in
 capita: multis enim potest locis. In dulcibus, in-

quit, locis, in quibus fit, vt non admodum alic-
 netur aqua, cum aer inclusus terra fuerit ade-
 ptus siccitatem: & aquæ compactus humor:
 demque aer manserit intra aquam, tunc exeunt
 plantæ. Quemadmodum nymphæa medica-
 mentaria, speciẽsque aliæ multarum herbarum
 etiam minutarum, quæ hunc ad modum gene-
 rantur. Ceterum extensæ non sunt, propterea
 quod earum radices aguntur in terræ superfici-
 cie. Dixit, *γλυκασίς*, ad differentiam *ἔθνα ἄλλοι-
 ῶν*, *ἔθνα* *μη συμπερὶσσειον καὶ καὶ ἕθνα*. Alius fortasse
 vertisset perennium: perpetuis etiam transfer-
 re possis. Perennare verbum etiam in sacris. Ar-
 ristotelis vox est *διπλῆς*, quam etiam vsurpauit
 Theophrastus. Interpretatus sum *ἐρεθίζου*, siccita-
 tem adeptus fuerit. Si enim loquar mode-
 stius, quàm si dixerim aerem siccatum aut are-
 factum. non enim siccus aer vllus. Quamquam
 ne sic quidem mollior sententia sit, scilicet in
 planta quàm extra plantam siccior aer est. Sed
 planta per ignis terræque cæcisionem siccior
 quàm aer, aerem nihilocius humidam tan-
 quam sui partem continet. Tanto aptius, cum il-
 lum aerem qui prius erat intra terram, dicit ex-
 iccatum: neque tamen veretur eum in humidi
 elementi partibus intimis, id est, terræ ponere.
 Ostendit autem interpretes quantum profecerit
 in Græcis libris, qui Nymphæam *Nymphar* appel-
 larit: *Nymphar* vocant Arabes: Itali nomen à di-
 scis mensariis indiderunt. Hispani Græca voce
 corrupta, propter natales aquas, *Golfano*. Ne-
 gat autè frustra simul ac temere pusillas herbas
 iccirco crescere, quia radices minus profundas
 agunt: tanta (quod fine obtrectationis suspitione
 dictum sit) inciticia plantariẽ rei, vt nesciat Meon
 haud magnum fruticulum demittere longissi-
 mam radicem. Eryngion longè breuiore scapo
 tarum producere radices, vt Herbariorum tur-
 bæ opinacionem fecerit infiniti. Contrã, pinum
 cupressūque vastissimas arbores superficia-
 rias penè radice niti. Nymphæa quoque fuffissi-
 mas & crassissimas in cratis modum complica-
 tas ipargit. Apium aquaticum legimus nos trifi-
 cubitorum, radice minima, eaque capillacea.
 Credo quodd humoris copia nequeat excoqui.
 Quod miraculo vobis sit, vidimus in ea planta.
 Riuius est, qui vbi refagnat ad latera, eius a-
 quæ regressum non habent. ibi carecta densis-
 sima. In sinu laxiore planta fuit illa, pollicari sca-
 po, intus cauo, foeniculaceis internodis: à qui-
 bus ramuli, quantum coniectura possum cape-
 re, prodierantur in iis foliorū nihil: sed vimin-
 illa ramulorum vnde quaque pullulant in
 stellæ modum ingentium matricem suam sub
 aquis fluitabant. Quæ fibrarum speciem pri-
 mo quoque obtutu præ se ferebant. Id quod &
 tunc putauit: & nunc an non putem, dubito. Nā
 & Nymphææ radix plurima per aquas fluitat,
 inter earum & terræ imæ superficciem. Folia ve-
 rò, & sapor omninò fuit, cuiusmodi hortensis
 apii minoris, quod falsò vocant Petroſelinum.
 k.iiii.

Illud quoque non omittendum: *ἐν περὶ οὐρα* ad longitudinem potius reduci. *πλοῖς* Aristoteli, cum de nervis loquitur, sonat hoc: ita ut simul etiam designet potestatem extensionis. Scilicet quanquam extensum, tamen extendi porro potest. Neque id propter vocabuli flexum, veluti *ἐλαστόν, τὴν ἀπὸ τοῦ χυτοῦ* apud eundem alibi, sic *ταπιδὸν* sed simplici voce, *πλοῖς* *ἔχει*. Vi utur ad solā prolixitatem in libris Pōtices eo participio. Dioscorides tamen ipsam, sūlamque materiā pāsim describit eo verbo. Atque hæc quidem de frigidis aquis: nunc de calidis. In locis, inquit, in quibus aqua currit calida, sæpenuerō plantæ gignuntur: propterea quod aquæ recentes exhalationes super terram trahit calor. Humiditatis æque natura frigida subitus manet, ac concretaer in eo humido. Etiam cum amissus fuerit aeris calor, planta rursus in eo generatur, nō alio modo, quam multo tempore. Omnia satis patent. Calor nanque trahit, quod quemadmodum fiat, alibi disputatum est. Manere subitus aquam frigidam, sicuti supra declarabamus, per contrariam naturam. Iccirco dixit, loca, in quibus currit aqua, non, in quibus nascitur. Pefsimè tamen consulit veritati: qui non putarit, enim scribit *ὅτι περὶ τῆς ἀπὸ τοῦ οὐρα* cum abierit. At ille *πυρρὸς*, cum missa fuerit. Et iam dixit *ὅτι περὶ τῆς ἀπὸ τοῦ οὐρα* Suprà volebat excicari, nūc refrigerari. Diuturnæ verō interpolationis ad generationem egere plantam, rectè sensit. Propterea quod calor nimius aquæ currentis est: cuius excessu quæsitum ad vitæ domicilia temperamētum prohibetur, aut corrumpitur. Nam tepor comes, aut apparitor vitæ est. Quapropter ad Iuliam Carnicam pices in calidis aquis viuūt, in quibus orti sunt. Hæc de de locis affectus simplici qualitate. Nunc de iis, quæ prædita sunt pluribus compositis: quales à sulfure, æque eiusmodi. In sulfurcis pulillas herbas nasci: Idque ventis flantibus contrariis, atque inter se confligentibus. Aere nanque citato calefieri loca. Sic ignem generari. Atque in fundo, inquit, gignitur Arsenicum: quod ex acris limo descendit, attrahitque secum ignem, ac putredinem. Minus autem foliorū ea fundere, propter supradictam mali temperamētī rationem. Quibus ego non assentior. non enim ventis opus est ad ignem excitandum. At uti igitur igne quærit hic. At plantæ animā non esse ignem patet ex vniuersali disputatione, scēdo de anima. Satis verō calor obtnet sulfur, ne dicam nimis. Tantum abest, ut ignis accessio sit necessaria. *ἡ ἀπὸ τοῦ οὐρα* vocat sulfur olā loca. Nam quod veteres *θεῖον*, vulgus *δέσφον*. Arsenicum esse auripigmentum docuit Hermolaus obseruatione multa. De aqua sulfurata Plinius in xxxi. cū scribit, in ea nihil herbarum nasci prodit. Hic autē Arsenici definitionē formula describit quadā. Cum ignem attribuit, efficiētem declarat causam. Materialem verō, cum dicit, aeris limum.

A Finem verò, illis verbis: *περὶ τῆς ἀπὸ τοῦ οὐρα*. Vt hoc ipsum Arsenicum sit plantæ futurum materia. Summa est, Vento agitata aqua, in sulfure conceptis ignibus, aeris limo commistis auripigmentum fore tandem, quod euadat planta. Profectò infānæ cucurbitæ Chymistarum citius effecerint aurum portabile, quam ex auripigmento natura stirpem. Quemadmodum verò descendat ex aere limus, non minore negotio quærendum est. Raras autem plantas, aut nullas eiusmodi nasci locis, docet Aristoteles in xxxiii sectione. Fertidas aquas salūm saporem maxima ex parte referre, propter alūm aut sulfur, aut nitrum. Salūm amaro valde asfinem esse. Id quod patet in aqua maris, ut prius dicitur in xxiii. Vtrumque verò minus aptum ad generationem, disputatum postea in xxxii. Sic aurium fordes, & fallas, & amaras in excrementorum censū nulli vīui naturæ pro animalis alimento, propterea repudiari, atque exigi. Iam verò diuerso capite videmus, quæ deinceps à locis calidis, frigidisve polliceatur. Quæ planta ferat aliquid ciculentum, locis gigni calidis, leuibus, excessis: tertio præsertim, aut quarto climate. Quæ verò arbor accedebat ad huiusmodi naturam, altis & frigidis oriri: in quibus frequentes sunt, ob humoris attractionem, ac mediocri temperamento ex calore Solis, in diebus hybernis. Cum perobscure, tum minus constanti sibi præsentat hæc sententia. Obscurum illud, *ποῖο ἐστὶ τὸ προσημειω.* Quid enim illud, quod prope dicam est? An in eo est, ut propemodū sic cæca? Quasi dicat, penè cibum esse. Vt intelligamus eas arbores quæ glandem ferunt aut corna, bacæve agrestes alias. Istud ita concinnetur. At illa inconstantia qui possit sibi ipsi conciliari: Cum dicit, *ἐν τῶν οὐρα* & postea, *διεγούσας*. Illud enim ex extremis vnū, hoc inter extrema. Et quis nescit, vel frigida, vel calida, vel temperata loca, alta esse, non necesse esse? Et necesse esse, ut ne sint frigida, quæ sunt alta: si ita dicat, quemadmodum supra dicebatur, frequentiores plantis montes, quam campos esse. Loca verò *κίττα* quæ sunt, nōdum mihi diuinare licuit: nisi velis, solum leue, & solutile. An alius ita sit loquutus, videndum erit. Illud veritas haud potest pati, *ἐν τῶν οὐρα* *χρῆμα* *ναῖς*. Quis non putet, frigidis locis æstate potius, quam hyeme produci plantas? Quippe tūc ex contrariis affectibus temperationem assequuntur ad generandū aptiores. Et illius sententiæ frangetis audaciam: fructiferas arbores locis calidis prouenire, alias frigidis. In Indiis, Arabiis, Ægypto venena præsentissima. In Belgio, Germania maliferas frequentissimas. In Æthiopia sub Ægypto sylvas immensas steriles. Habetis & Brasileta, & Sandaleta, nulla ad vscendum utilitate. Addit frustra, *ἡ ἀπὸ τοῦ οὐρα*. Cyrenaicis campis nihil feliciter. Et Damasceni colles sunt potius quam montes. Contradicit & ibi. Inquit: peculiare suis locis lutū fert pinguior-

res plantas. Non enim leue solum lutosum est. At hoc supra beatum faciebat. Huic nos accedimus sententiæ, non superiori. Vulgò commendatur vliginosa grauisque gleba. Laudata Virgilio Campana fecunditas: nos Beauflam habemus nostram. Talis circumpadanus ager, & quem nosfer interfluit Garūna. Tameñ ne hoc quidē cesserit ex sententiā. Scilicet humidiores fructus eueniunt vdis locis, non pinguioribus. Manifestò deprehenditur id in vuis, atque ficis. Siccioribus pinguioribus: porro enim excoquitur aqueus succus, atque aerefcit. Postquam de pingui solo dixit, de aridissimo verba facit. In saxis, inquit, solidis quæ planta nascitur, multum sumit temporis ad proueniendum. Aer nanque in iis comprehensius cogitur ascendere. Cum verò propter lapidis robur exitum non reperiat, reciprocatur, ac seipsum calefacit. At humor qui reliquus est in lapidibus, sursum trahitur, atque egreditur exhalatio cum humore & resolutione partium minimarum, quæ in lapidibus insunt. Is enim lapidibus frequens mos, eis ut auxilio sit Sol ob peculiarem maturitatem. At que hunc ad modum gignitur ex ipsis plantis. Ea non surgit, nisi sit propter terram, aut humorem. Vt enim planta subleuat, opus habet aquam, terra, aere. Intelligatur ergo planta, si prope Solem sit, celeriter nasci: si sit Sol ad occasum, serius. Quæ verba magnopere vereor, ne sint ipsis erroribus pauciora. Audiatur primū contradictio. Suprà negabat è solida re nasci plantam. E lapide nanque non prodire sudorē, quod eius partes essent compactiores. At hic vtrique contrarias fundit sententiās. Illud perdidiculus. Aerem, qui sua natura tenuissimus sit, obfessum non habere quæ exeat, sed reciprocatur: humorem, qui sit alioqui crassior, exitum inuenire. Aerem, cuius natura sit ascendere, demittit humorem, cuius interfit naturaliter descendere, sursum proferri. Nam quod apponit: Aerē seipsū calefacere, vel Aristotelica ferula dignū est. neque declarauit, quid esset *τὸ ἐπὶ τῶν οὐρα*, inquit, *ἐπὶ τῶν οὐρα*. Quin eius natura sursum fert, non suspellit vis. An voluit dicere, conatur? Vt interpretis culpa sit: cui multo comodiore non pauca præsto verba fuerint, *ἐπὶ τῶν οὐρα*, *ἡ ἀπὸ τοῦ οὐρα*, & metaphoræ plurimæ. nam verbo *δέσφον*, *βοῦλοτα*, frequenter vitur Aristoteles *ἐπὶ τῶν οὐρα*. Et illud nos illa balbutiente loquutione *πυρρὸς* *ἔδος* *ἐπὶ τῶν οὐρα*. *ἡ ἀπὸ τοῦ οὐρα* *ἡ ἀπὸ τοῦ οὐρα* *ἡ ἀπὸ τοῦ οὐρα*. Potius sit, *ἔδος* *πυρρὸς*. Sic supra *ἔδος* *ἡ ἀπὸ τοῦ οὐρα*: quod nos, solet. Verbum quidem fauet, *ἡ ἀπὸ τοῦ οὐρα*: re clamat vīus. Neque prætercunda vicinæ prærogatiua. E lapide negat prouenire plantam, nisi prope terram sit. At quid agat vicina, si non attingat? Nōne huic accommodare possis prouerbium, *μητὲρ γαστήρ*, *καὶ χύλιμος*? Perseuerat enim sitis, admoto calore, nisi hauriatur. Ab illa terra stirps ipsa nihil sugget per eas radices, quæ terræ affixæ nō sunt. Et iam defisterem fatigatus euincendo verita-

tem, si non etiamnum prorsus iste prouocaret. Quid? Si prope Solē sit, celerius adolefcere? Securè nimis, laxæque, & otioſe. In aridissimo lapide Solis vicinitate iuuari plantas. Cum contrā, super lapidibus in opacis inficit herbulæ: nec nisi prius obducto muico: qui locis exuētus Scæle, nullus sit. Neque tum ex lapidis exhalatione, quam aeris concretionē, roris incubatu, nebularum infellu. Tum ex iis, quæ addit, verbis nihil meliorem intelligamus esse Mathematicū, quam Philosophum cognouistis: nisi quis vestrum inducat animum ei ferre suppetias Occidente Sole minus maturari generationē: quasi verò tum plus distet ille. Sed succurrendum est binis copiis. Quippe non ex longinquitate, quæ non longè maior est, scēd ex radiorum distantia. Validiores *ἔδος* *τῶν οὐρα* *ἡ ἀπὸ τοῦ οὐρα* minus. Perpendiculari sunt anguli rectæ: ex tranſuerso vel nulli, vel obtusi. Hoc est primum antipharmacum. Alterum est à mora. Si enim ceperit generatio sub crepitaculo, abijt cum Sole tum dies, tum calor ille quæsitus ad vitam plantæ. Cæterum, si quod dicebām, verum est: Sole potius officii, quam afferri lapidigenis plantis adiumentum: Solis discessu temperatus foueantur. Quo loco habeo, quibus vos excitem, si obrepat somnus. Enimvero dicente Minutio, se potius dormitationem simulauerit, quam vel quicquam vel solo nutu committeret, quo ille sibi desistendum putaret. Ignoscite, inquit: si ne id quidem, quod in secūdo libro De generatione scriptum est, placet mihi. Nam ibi materiā & formā cum rectè pro principiis statuisset: celsique motum perpetuæ mutationis causam faceret: negauit motum primi mobilis esse causam generationis: sed hoc munus scripsit Soli, cuius motus cum sit perpetuus, perpetuum fuisse, esse, fore mutationem. Cum sibi constans, quoad nos attinet, sit diuersus, diuersas efficere mutationes: accedendo generationem, recedendo corruptionem. Hoc, inquam, minus explet animum nobis, aliquot de causis. Principiō nō illum solum putamus esse causam: non partium iuris huius partem sibi cætera quoque sidera vindicare. Non enim frustra cælestes alios ignes affixos cælo censendum est. Quin corum nonnullis Chaldæi Sapientes longè maiores attribuunt potestates, quam Planetis ipsis. Deinde quis non videt, non de quacunque generatione dici posse, quod ibi dicitur? Nam homo, qui penè solus, aut finis, aut ambitus est totius generationis (hoc enim sensit ipse quoque) toto nihilosecius anno generatur. Præterea non potius hyeme corrumpitur, quod vere generatum est, quam æstate. Vrrunt enim non pauca. Quin omnium stirpium principes primarięque fruges autumno, recedente nimirum Sole generantur. Crescunt media verò breuia. In Angot Æthiopiæ prouincia, Nisi accolat toto feritur anno, metitur, conuchitur. Nullus mensis à tritura vacuus. Pars operarum in area est, alii semen-

tem faciunt, alii farculo pugnant fruges adole-
scētes. Habemus & hyemales flores, & autū-
nales. Fructus aliquos ad Nouembrem. Quare
cūm assentior, Solem generationis autorem ef-
ficē, sicut arbitratior ille sic eius comites euidem
officii populares facio. Item faculas alias, quas
tam ad hoc, tum ad alia, de octavo Cælo suos
ignes arbitror in nos nostrā que non temerē iac-
ulari. Animalium quoque generationem quo-
rundam in illius recessu fieri. Legamus hystōriās
pitium, & habeamus in memoria nobilissimā
post hominē animantem: Equum dico. Eius for-
mina semper concepit post Solstitium. Eodem
verō modo corruptionem quoque. Excessum
namque vnus actiui contrariū dissidium cum
aduersario suo nullis fatis temporibus, exce-
re: quo soluantur corpora nostrā. Cūm autem
duo sint contraria, calor & frigus: atque hoc
hyeme, ille soleat æquā excedere modum: tam
ætatem, quā hyemem corruptionis causas af-
ferre possit. Sed de hoc satis. Auditis hunc de
Solis beneficio commoda prædicantem: vt non
sine causa prius, contra Aethiopiū morem, il-
lius aduentum execrantium, adorarent Ori-
entem. Picta est huius religionis facies apud
Socratem Platonis: & in apophthegmate & in
epigrammate. cuius meminit ipse quoque Ci-
cero. Iam pars maxima templorum nostrorum
sic sita est: vt precantes spectemus Orientem.
At sapientissimo Trimegisto placuit aliter A-
sclepiū docere: Ad Orientem matutinas præ-
cationes, ad Occidentem vespertinas conuer-
tere debere. Quasi verō Deus vel motu transeret
vel capiat angustias locorum. Maluit tamen
Plato Pythagoræ frugentis capi, quā de suo
si quid habebat, promere veritatē. Nam in lex-
to de legibus ita scripsit de ritu venerationis: ἢ
ἀ' ἐν τῷ εἰρηνοφῶν τῷ ἀπὸ τῶν. Idem in Epinomi-
de. Quare vt sibi constet, Deos quoque Olym-
pios in iidem partibus agnoscatur, necesse est. In
III. namque De legibus, Diis terrenis τῷ ἀπὸ τῶν,
ἢ τῶν ἀπὸ τῶν τῶν ἀπὸ τῶν τῶν ἀπὸ τῶν. Olympiū au-
tem τῶν ἀπὸ τῶν. Necessariū igitur τῶν ἀπὸ τῶν, atque
adeo ipsam vnitatem. Immutabilis, indiuisibilis
aliorū principiu, meritis superior assignabitur.
Supera namque principii loco sunt inferis. Sunt
enim quasi forma: vt in quarto tum Physicorū,
tū De cælo declaratū est. Sic vnitatis nullius eget
alimenti, sed cæterorum pars ipsa est. Quam-
obrem hæc perfectio: numerus autem omnis in-
choatus. Hæc ab se, & in se rursus. in eam enim
desinit omnis numerus. hic ab illa, & in illam.
Præterea motus omnis ab vno ad duo. Nam ta-
mentis finis, vnū est, tamen est aliud à principio
& semper σὺν αὐτῷ. Cū ergo fiat à dextro in fini-
strū: sinistrū reductor ad rationē paritatis. Vt
intelligamus illud maximū Poetæ: *Nūm̄ina laeua
sunt.* Quem ad scopulum fecere naufragium
literatores omnes. Dextrum verō & sinistrum
in cælo nusquam esse, satis est abs te, Cæsar, in
Exotericis disputatum. Cæterū præter illa tot

A argumenta, fortasse non intuitis auribus hoc ac-
cipies: Nā si in dextra parte sunt Diū Olympiū,
quauis in parte cæli sunt iidem. Nulla nāque cæ-
li pars, quin oriens sit. Tum iidem sunt motus:
siquidem nulla pars item, quā non semper occi-
dat. Est enim pars eadem vbique simul & oriens
& occidentes. Dextrum igitur, & sinistrum idem.
Hic Minutius: Et si nihil ad hæc subtilitates ad-
di posse videatur, tamē haud tanquam iudex, sed
perinde ac dubitator audiendus sum fortasse. Nā
si oriens dextrum est, & nobilius: atque ab eo sit
motus in sinistrū: finis erit ignobilis. Nā qua-
re moueatur cælum à dextro nobili, vt sit in fini-
stro non nobili? Quis erit ille tandē appetitus?
Ad hæc quale iudicium, quod imū & summū fa-
ciat in ābitu cæli: quod & Plato negat in Timæo,
& ipse Aristoteles. At hoc euēnire necessariū
est si dextrū sit oriens, occidēs sinistrum: vt po-
lorum alter sit summū cæli tanquam caput, alter
tāquam pedes, imū. Itaque non erit recta sphae-
ra iis, qui sub æquinoctiali degūt, sed iis qui sub
polis. Quin quod est absurdius, alter ille polus,
qui huic nostro est obuersus, erit vice capitis:
nostræ hic, pro pedibus. Cūm tamen maxima
terræ pars sub hoc nostro sit hemisphaerio: cui
ratione cæli summum sit, potius hoc, quo nos
tegitur: si alterutrum sit eligendum. Qui po-
lus cūm à vertice vertex dictus sit: factum est,
vt suprema cuiusque rei pars eodem vocabulo
designaretur: illius proportione, qui de excello
cæli loco nobis immineret. Poteras autem sa-
pientū disputationē tangere: qua dubitatur mo-
rāne Solis, an radiorū perpedi culo difficilis sint
æstus sub torrido cingulo an vtroque. Quam
questionē antecedit illa: sine ne difficilis ibi mā-
tio. Et ante hanc illa: sine illis in terris habi-
tatio. Verūm hæc apud Aristotēlem, & Aboali
controuersa, nobis manifesta, sustulerūt τῶν ἀπὸ
τῶν, et istā solam reliquere disquisitionem τῶν ἀπὸ
τῶν: quæ versatur in prima propositione. Nā
sanē compertum est ex Hispanicis nauigationi-
bus, totam penē partem illam habitari: sed tot
tantisque vel commoditatibus æquē penē, vel
incommodis, vix vt à Sole causa duci posse vi-
deatur. Verūm de his alibi me tēcū sub torri-
da remorē. Tum Baiulius, Haud importūmē
hæc. Pertinent enim vel maximē ad plantarū
generationem. De vario discrimine locorum
sanē valde mirum. Nam & memini Iauæ insulæ
maioris rerum omnium opulentiam: & Aethio-
pum quorundam rerum omnium inopia. Et
multis locis aerem moderatum. Alibi sub eodē
cælo soluta pie, Lusitanæ classis fuisse periculū
ab exustione. Hic autem error est superioribus
par: cūm tria tantū nominatū elementa,
subticit ignem. Libri huius initio totidem sta-
tuebat: aerem præteribat τῶν ἀπὸ τῶν plantæ consti-
tutionem vocatū, malē. Est enim vox signifi-
cans, aut locum, aut situm, aut rem quidem, lo-
cum verō situm ve congnificans. Nunc plan-
tas aggreditur, in quibus humor nimius, nimis
ve

ve siccitas dominatur. Neutro enī affectū posse
tales adoletere. Quippe aer, qui in ipsis sit, ab
aqua prohibitum ascendere nequire. Siccitas
vbi sit, calorem naturalem verti ad extrēma: &
obstruere plantæ vias, per quas commendaū fa-
cultas sit. Ac propterea non alii plantam. Rectē
illud: vbi exuperet humor nimius, non posse ca-
pere incrementum. Nempē non excoqui. At
non rectē caulam. Aqua dicit aeris ascensum
prohiberi. Non potius impedit humor ac-
rem, quā vterque impeditur. Nihilō fecius a-
scendunt in plantis aqueæ partes. Alioqui non
alerentur. Tum aqua si prohibet aerem quo mi-
nus subeat acumē: non impedit quin occupet
latera. Igitur in latum saltē potuit promouere.
Quod exeplo Iecorarię cōfirmare licet. Minus
id quoque benē. Vbi siccitas sit, ad extrēma cō-
uertit calorē. Nunquā verō percipere quitiū, qua,
cuius naturæ lege calor obstruere valeat plantæ
vias: eius enim est aperire. Deinde si procurrit ad
extrēma, sola stipabit extrēma: quæ vicē ducit ad
extrēma, non obstruet eas. Tum locis per humi-
dis plantæ sunt, quarum ignea sunt extrēma. Pos-
sit quitiūm tueri sic: Ex calore siccitatē quo-
angustari meatus. Sanē. Non vniuntur tamen.
Quare succi potius pendētia sit. Nam quam ob-
rem quæ partes interfūnt inter folii peciolūm
& oras, non inter ea turgent: si extrēma tantum
conueniunt? Quo verbo commodiore vius ef-
fet: non autem obstruendi. Hoc enim materia
proprium ἴσχυρ: vnde nostrum, imbuerē. Quin
siccior planta, non continuo densior, aut ob-
structa magis, sed rarior maxima ex parte: Vt
arūditūm genera, Calamus odoratus, Acorus,
Ferula, Iuncus A fricanus. Ratio simplicissima,
quare non crescat succi penuria, sicuti diceba-
mus. Præterea plantæ quædam siccat admodum,
proceræ admodum sunt: Cupressus, Gaicum
Acacia non valde parua. Quædam humidioribus
maiores: Absinthium quā Portulaca. Si-
cut etiam temperatoribus humidarum nonnul-
læ grandiores, quanquam frigidiores quoque:
vt Lactuca, quā Borrago. Eadem fructibus
itē ratio. Strobili magni: Solani pusilla bæccæ.
A partibus argumentum haud minus validum:
si qui Juglandem spectet. Nam quæ pars ambit
nucleum, siciffima est: fusius tamē creuit. Ne-
que calorem, vel extimum, vel intimum pro cau-
sa prodas, à quo non sit exuctus humor, quomi-
nus tum putamē citimū, tum nucleus vltimus, v-
trunque, inquam, minus quā testa media sic-
cum sit. Forma, viri optimi, forma est cum me-
ro, mistō quo imperio tum creandi, tum sisten-
di limitis accretioniū. Ea iussu primi, summi vn-
ius opificis normalem dirigit lineam: cuius ad
directionem metatur omnia. Ei calor & hu-
mor pro instrumentis, frigus & siccitas ad in-
strumentorum temperationem, comparata sunt
ab Artifice cūctissimo, cūctipotente. His illa vt-
tur: iura dat: non ab ipsis accipit. Certas ha-
bet à Conditor leges, suas cuique speciei desti-

natas. In eadem specie si loca, si cæli segmenta,
vel inclinationes abundant, obstreperant, aduer-
sentur: pro modo materia: suas vires periclitat-
tur, atque efficit, quantum satis pro copia pro-
que inopia. Hæc vbi dixit: triāque digestis ele-
menta, non eodem, quo suprà, censurum nunc no-
uo capite diuersam init rationem principio-
rum.
O p v s inquit, habet planta rerū quatuor, vni-
uersali ratione: certo semine, cōueniēti loco, a-
que modo, aere simili. Hęc omnia cūm certo cō-
ueniēti fine, planta quæ gignitur, & augetur. Cūm
illa recessere, recedit item planta præ imbecilli-
tate. Omiserat aerem suprà: nunc apponit locū:
infra verō etiam quæritur. Excludam ab aere lo-
ci rationem vni accipit terræ: cūm tamen pars
maior ab aeris, quā à terræ complexu ambiat-
tur. cum tamen ab aere terra pariat. Melius
Democritus: αὐτὸν δὲ ἀπὸ τῶν ἴσχυρ ἴσχυρ ἴσχυρ ἴσχυρ
ἐπισημαίνεται. ἔαν γὰρ ὁ ἀέρας ἴσχυρ ἀέρας ἴσχυρ ἀέρας
ἐπιδεικνύται. Intelligit enim tam aerē, quā terram.
Explicabimus hic acutius: Erit aqua plantæ prin-
cipium, pro materia: aer pro loco item terra.
Semē autem non tam sit plantæ principium,
quā planta ipsa tota in potentia. In semine for-
ma sibi ipsi, quod commodum sit, exadificans
domicilium. Hoc multis è locis à Philosopho
potuit accipere Themistius, quod planissime
scripsit. Locus est concauitas, reducitū quo ad ef-
ficientem sicut & instrumentum. Sunt enim ex-
tra rem. Nam Galenus cūm Platonem sequutus
instrumentum pro quinto genere causā statuit,
inæquali ab utriusque diuisione. Quod imprimum est
vitandum sapienti. Etenim cætera quatuor cau-
sæ primæ æquē sunt: neque quicquam prius ha-
bet. Instrumentum autem habet. non enim mo-
uet, nisi motum. Videmus etiam membra hæc
huiusce diuisionis apud nostrum. Philosphum
inter se non responderē. Sic fortasse dixisset A-
ristoteles: Quatuor ex elementis cōferri plan-
tam, pro materia. Certa forma, quæ in semine
sit, constituit. Egere cælo, vt educatur: loco, vt
conuertetur: alimento, quia corpus est viuens,
ergo crescens, ergo solubile, ergo reparabile.
Præterea causæ causā omisit. non enim satis
aer est, sed præcentorum habet Solem, Lunam,
cætera sidera. Ille longē omnium maximus er-
ror est: cum ait, solam aquam esse plantarum a-
limentum. Quæ namque constat quatuor ele-
mētis, alimentis totidē recti par est. Itaque in 2.
De generatione Philosophus lactis verbis illis:
quæ hodie à me recitata, nunc rursum me co-
gunt propter singularem suauitatem sese
pronunciare, ἀπαρτὴ δὲ πλεῖστον τρέφεται. καὶ γὰρ ὁ α-
εὶ ἂν δόξεν μάλιστα μόνο ἢ τρέφεσθαι πρὸ ἄλλων
φρῶν, πλείοσι τρέφεται. μέμνηται γὰρ πρὸ ἄλλων τῶν
Cuius orationis nectar video vos libenter, non
sine maximo sensu voluptatis haurire. Non enim
ille hominis potus, quā naturæ videtur ore
loqui. Tanta cū simplicitate tantum numero-
rum coniungit, vt vetustas natua, non ambitio-

se questus cultus, expleat animum paucorum, sed Atticum illum, atque *αὐτὸ τὸ χθόνια*. Sic in Historicis cum pleraque omnia scribat: Theodoris additus calamistris fulam, laxam, atque etiam turgidam interdum trahat orationem: visus est barbaris quibusdam, qui temere tumultum verborum quaerant, etiam (si Deo placeat) Aristotelem ipsum dicendo superatle. Qui tamen hominibus Romanis haud paucis locis Latinae dictionis puritatem aegre tueri posse videatur. Auxerit G A z a literas Latinas, illustravit, denique genuerit: damus, agnoscimus laudamus, admiramur optimi atque innocentissimi viri studium, merita: non obreftamus, amamus, sequimur. At enimvero dicatur, melius quam sit Aristoteles loquutus, loqui: futeitabitur animus eruditorum ad iudicandum. Obferuabunt impuras loquutiones, anxias, peregrinas: καὶ ὡς το λαλαπίζει Atticam illam Palladem ausus sit. Quanto melius Callimachus? Is vbi pinxisset Venerem: Palladi non purpurissimum afferre, sed verum, nativumque colorem ex cursu maluit educere. *ὁ δὲ δὲν ἐξήκοντα ὄψεσθε ἕξα ὄψιδας*. Quare oportet acriterce genuinum puritatem, non e pyxide venalem sicum quaerere. Sic enim ait: *χρῆματα ἰδίας ἕνεκα φουλαίας*: non autem appendere stalagmia, spintheres, cincinnos meretricios. Matriona est Aristotelis oratio: quae ad suum decorem nihil sibi petat praesidii. Sed ad nostra. Quod ait hic: vniuersali ratione plantas egere semine, falsum est, nisi ex bono & xquo iudicetur. Scilicet vt semen sit etiam *ἀνάλογον*. Nam stirpes quae semen ferunt nullum, nullo item semine suam possunt specie propagare. Analogum intelligo, quod non plene, directiove suscipit cum specie primaria praedicationem. Non enim simus, ex quo Mus nascitur, est eiudē naturę specificae cum semine maris, & feminae Murium. Auxit errorem, cum exclusit excusationem: addit enim *διωρισμένον*: semine certo atque à natura praescripto. Quin confusa quorundam principia sunt in seminibus ipsi, vt dicebamus, Rapi & Brassicae, & aliorum. Vt quia: am omittere causam, τὴν φουλαίαν Nam neque plantatio, neque cultus, neque cura vlla humana maximę plantarum parti desideratur. Videamus quora, quantilla pars sit vniuersae naturae stirpium labori vel agricolae, vel olitoris. Acrem verò similem cum requirit, quam exigat similitudinem, cōminisci nequeo Nam si calidis calidum praescribit, profectò naturae ignarus est. Etenim Pontica, siue Scythica planta, quam dicebamus cum vulgo falso Calamum aromaticum, in gelidissimis locis admodum calida nascitur: sicut contrà, Laeuca, Papauer, Cucumis in Africa, & in Aegyptio. In plaga torrida Cacao, tam gelida humiditate, vt ibi solum quouis precio permutteretur ad refrigerationem. Sin id *ἁμῶν* accepit prolalente quapjam proprietate, ne illaz nobis

A illulcrit. Latius enim patet eius ambitus significati, quam vt vel praesentis operae vel eam intellectus nostri angustiis capi possit. Dixit, *σωτηλ: δῶσι*: vt praepositio, *σω*, indicaret locicetatem: verbum autem ipsum, finem. Quali quorum finis sit coitio haec ad plantaz generationem. *α ποχρησῆσιν*: verò festiuè, abieciunt ab eo modo temperationis. Absistunt, vt Virgilius loquitur. Abiunt, simplicissimè. Quippe non in motu res ipsa posita est, sed in concretione. Eruditorum vulgus dixisset, distant. Et, *ἀδυνα*, si respiciamus ad perfectam temperationem: ad cuius respectum fit morbus. Sibi quidem sana planta: sed verò festiuè, abieciunt referatur. Interpretatus sum, *συμμετρον ἕδωρα*: quae modum: sicut agri modum Horatius. Non quòd metuum, quod vel minatur, vel exprimat, vel monet Plinius: carere nos voce, qua Graecam explicemus. Vitruuius enim antiquior illo commentum vocat. Simplicissimè sic possim, quantum latius. Verum iam nos ad montes ducet, fortasse non reculantes: te, Cæsar, vt reor, inuitum. Non enim iam superabis *ἐν παροπαλίᾳ* cursu clium, quo teipso perniciores in campo *ψιλάε* prouocabas. At tu si nolis ascendere, *ἐπέταρο* saltem montanas herbas: quas iste praestantissimas praedicat ad medicamenta. Propensiores enim propria natura dicit, atque praestantiores ad medicinam. Ad vium verò cibi fructus ipsos duriores, si coctionem spectemus. Tum autem minoris operae ad alendum. At verbum vnum admiscuit, quod plus tardat meum cursum, quam montes isti, quos ipse dicit *ὄψιδας*. Inquit enim: *εἰς τὴν ἕσπυ ἕδωρα*. Arbitror id innuere: non omnes species ad medicinam facere. Si vltus venerit, vt cuiuspiam forma comparatur ad id operis: eius Ideaz indiuidua montium beneficio fieri generosiora. Hoc quoque sensit Auerrois ille magnus. Tam miserè fallus hac in parte, quam anxie fuit acutus. Numirum haud omnes herbas petuntur ob calorem, quem à montibus comparent: neque propter siccitatem, quae indidem quaeri possit. E lacubus excipiuntur quaedam: à litoribus alia. Dant & paludes, & opae valles, locaque Solibus inuisa. Quemadmodum cibi quoque non vno ex loco petuntur omnes. In xx. sectione Philosophi verba meministi *ὁ σὺν τοῖς πέποιτες ἀριστοὶ ἐν τοῖς ἐλάθλοισι*. P olium igitur è montanis eruat: Rha mihi canapi mittent. At dicent: eiusdem speciei quae ferunt mōtes medicamenta potiora campestribus periclitati sumus. Hoc fecisset illos. Nam cuius plantae humidum obrundet efficaciam, de montibus ef fodiam. Cuius expetetur sicciior acrimonia, desumetur inde. Vbi contrà quid aliud vsus flagitauerit: id contrariis in locis inueniunt, erutumque curabo. Illud est Auerrois argumentum, Mōtes esse cęlo propiores. hoc alterutra potest intellectione capi: scilicet ad qualitates aut elementares, aut caelestes. Si de elementaribus sentit:

hoc

hoc iam refutatam est. Si de caelestibus: fultè putauerim, caeli vires illas immateriales, pusillo, cliui tractu vel profigari, vel fatigari posse. Aequè valens puto caeli robur in imis terrae vicinibus ad metallum, & in summa Tenerife, aut Casio ad Buphthalmum. Quippe nec vilo temporis æuo, neque spatii fastidio longinquitate. Decepti namque sunt illi Philosophi, atque in iis Conciliator, qui naturam effecte fecere putabant. Mutatur illa quidem sine sui mutatione: scilicet in officii, functionibus, effectionibus aliam atque aliam ostendit se: tamen eadem nihilo secius, velut ille Discobolos, vbi seipsum exerecit. Nam si materia, quae fuit olim nunc est eadem: si nihil ei decessit quantitatis: si formæ non patiuntur *τὸ ἄλλων*, *ἢ τὸ ἦπρον*: si, quemadmodum dicebamus alibi, natura Dei potestas est: quæ fieri possit, vt se minor ipsa sit? Oportet enim, quod patitur, à fortiori pati. Quid obicis est formæ hominis, quo praepediatur eius vis ad materiam sibi nunc, sicuti prius, conformandam, conformata vten- dum? Nam si fluunt à formis accidentia, neque mutantur formæ non erunt accidentium mutationes alia, quam quae intersunt autoris sui. At terra tollat reflexio radiorum ac quaedam alia talia (nam hinc haud negarim viriuralem accidentalem variationem) at immaterialem illam vim, qua dantur formæ rebus, in quibus nulla vehemens qualitas dominatur, puta gemmis, auro, videmus nullo distantiae situ defatigari. ¶ His cum videretur aliquid addere velle, suscepit Ferrerius sermonem: Maius, inquit, opus, Baiuli, motum est à te, quam vt capi queat angustiis huiusce disputationis. Breuissimè tamen in perplexissimo iudicio quid sentiam, non praeribo. Vt rectè abs te dictum est, non fatigari Naturam, ita non minus rectè dici possit: eius actiones aded varias esse, vt nobis illa (tametsi non deficiat) deficere videatur. Itaque sic illa sententia condienda est. Non Dei vim delassari: non seipsa fieri minorem, aut deteriorem, sed manente robore illo, consilii illis inconculsis, inuictis, infinitis, opus esse minus interdum. veluti cum haud semper hominem creat. In Muris opificio virtus eadem, Deus idem. Non in hoc inferior seipso sed in opere inæquali, tamen aequalis ipse sibi. Non absimili ratione, si consideres in eadem specie, quae nos appellamus indiuidua diuersa. In vnaquaque specie certus ambitus praescriptus est, quantitatis, qualitatum, figuræ, numeri partium, situs, finium, officiorum. In iis quasi spatia facit natura deambulans in eodem saculo saepe: quemadmodum Samogethios accipimus nanos natos ex gigantibus, & gigantum patres procrea. Quanto maiore commodo liceat ei diuersis etatum tractibus operari simili ludo? Neque enim sine ratione vagatur hæc oratio mea. Non enim vestrum quenquam latere vetus ab Aristotele saepius vsurpatum pro-

A uerbiu: *πὺρ ἐπὶ αὐρ*. Hoc eò spectat, vt si magnas intueamur coniunctiones: quoties similes coierint naturę siderum, similibus signis, domibus, gaudiis, exaltationibus, faciebus, terminis: efficaciora quoque sint euenta. Hæc vulgò quoque nota sunt. At illa solis doctis: abductum caput Arietis à superioris caeli capite, non amississe vires suas: qua in re tecum sentiamus: sed focis copiis amissis, eius operam minoris factam, non potestatem. Quamobrem & quod tu profiteri, profiteamur: & quod illi praedicant, hunc ad modum censco praedicandum. Cum ab his conticuisset: ait Baiulius, Bone Deus, quanti fuit mihi deerrasse, vt tam nobili, tantis diserto commoditatibus exciperetur diuerticulo. Redibo igitur in viam: Quo de coctione scribit hic, attentius est obseruandum. Generosius est è collibus Triticum, quam è campis. Plus alit minus corrumpitur: citius concoquitur. Poma quoque montana maxima ex parte, pro cibis, succo sunt aptiora: campestria dilutiore: minus sapiunt, celerius corrumpuntur: minus alunt, propter aquae materiae ineptitudinem: sicuti montana propter terrestrem siccitatem. Et quae diximus alibi de sententia Theophrasti, super Mali, Fraxinique natura campestrium, prohibent nos huic accedere sententia. Attendamus etiam plantarum cum animalibus comparationem, meo quidem iudicio, non iniucundam. Quippe tum plantaz, tum animantes montium indigenaz, suo quaque in genere diutius viuunt, quam campestris. Hoc obseruatum est in xiiii. Sectione. Causaz duo subsunt: calor in humido: cuius non tam quaeritur multitudo, quam affectiones duae: *μία τε εὐποκρον μία τε εὐξηγεσθαι*. Igitur montanorum humor cum sit minor, minusque obnoxius *ἡ πύξις, καὶ ἡ ἕνεκα*: haud quidem tanta molestus est, at vitæ diuturnitas, & fecunditas maior. Hoc excipere licet ex libro *πρὸς μακροβιότητος*, & ex decima Sectione. Gallinae quoque minusculae sunt fecundiores. Et in secundo De causis Theophrastus, excelsas arbores fructum pusillum ferre prodidit. Multo scilicet opus habere alimeto. Insecundas viuere diutius ob eandem rationem. Nam cum ille ibi, tum praepetor optimus ante dixerat, *τὸ ὀχρόπιον ἕνεκα ἰσχυροῦ*. Quare putarunt quidam, passerum nullum excedere bimatum: sanè haud contemnenda opinione. Ex illis parum captatur, minimū capitur: fecundissimi sunt: frequentia non magna. Est & proportio quaedam secundum quasi gradus, sanitatis, roboris, vitæ. In Hercule, qui Veneri fuit imprimis obnoxius, neque indicium, neque iudicium vitæ fieri potuit. Igni nāque vitæ sine anteuerit. At memoria prodita sunt athletarū nomina, qui, vt valentiores essent, victoriarum spem, in libidinis abstinentia collocarūt. Plota quidem in otauo De legibus, Astylū Diopompū, Criffonē de comenior: sed ante omnes

l. i.

Iccum Tarentinum. Ne verò putet quispiam subesse contradictionem: Montanæ minores: Montanæ fecundiores: Montanæ longæviores: Fœcundæ minus vivunt. Comparantur enim eodem in genere cum Campestribus, quæ sunt maiores. Tum autem si æquæ fœcundæ sunt, minus vivunt. Quod autem sequitur facile intellectum est: Loca sole viduata infœcunda esse. Verbum quod supra ponebatur, hic repetit, ἀπομακρυνθέντι, id est ἔπι πρὸθεν τόπον. In quodam codice legebatur ἀπομακρυνθέντων, voce translata infœcilia sanè sunt illa loca. Excipitur idem sensus è quinto de Republica: πόλις, inquit, καὶ καὶ ἡμερτηρόν. Inde transit ad contrarium, videlicet ubi nimis est Sol. Verùm phrasin vti probetis, Græcè pronunciabo: αὐτὸ ἄλλος μακροτέρη ἢ ἡμέρα. ἀεὶ ἀεὶ ἢ ἡμέρῃ αὐτῆς, ἢ καὶ μακροτέρη ἢ ὑπερῆτος, ἢ ἔχει τὴν φωνὴν δὲ αὐτῆς φύλακα, καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν. P. cipià supra fuit: hæc sententia de mora Solis. Vtroque opus est, & ipsa, & directo radio. Solem verò suo motu non producere diem dicit aptius Ferrerius: nisi quatenus promouet in orientem contra diurnum motum. At hoc quotidie facit. Et fortasse non tunc animaduertebat noster hic.

Ad aquas deinde redit: hoc etiam loco videamus quanto cum periculo possimus in capita discursus hos sistere. Sed quasi rem inducat novam, vsurpauit interrogationem. Quid autè de plantis, inquit, oportet intelligere, quæ nascuntur in aquosis locis? In iis ubi quiescit aqua, fit quasi limus. Neque vis est in aere, qua fiat, vt aquæ subsistant partes. Continetur aer ipse in terræ partibus interioribus: prohibetque aquæ crassitudinem ascendere. Illis igitur in locis fluctuant ventro, coarctata terra, scipsum li comprimat inuolutus aer, & compingat humorem ventus: plantæ prodibunt ex humore hoc, haud ita multo differentes inter se specie, figuræque propter aquæ stationem, atque crassitudinem, & calorem Solis de superiore loco. Atque hæc quidem breuissimè potuit: si animum appulisset ad Aristotelicam dicendi rationem. Nunc infeliciter diuagatus incidit in aquaticam hanc quietem. Si, inquit, quiescat aqua, limus fit. At etiam non quiescente. Nam quot fluitiorum fundi limosi sunt? Non enumerabo, qui nullo nobis noto numero continentur. Sequanam modò videte. Multi sunt in Taurini Nilo ipso non infeliciores. Grana diluuiis hybernis quantum glebæ deterfit à vicinis pratis, tantum reponit pauculis vernis diebus, etiam cū fenore nonnunquam. Neque hoc inferior Duria: Beneficij par: cursus productior: alucis maior: vberiores aquæ. Ex alpihus vterque: hic ab iis, quas altrifœcus accolunt Cetrone: ille in prætura Sutriorum. Deinde curiosus addit operam ventorum, quasi ad fundi subuersionem, vt admisceatur aquæ. Quin citius quietiores aquas limosiores ipsemet intelligit. Et profectò Solis vim excipit acriorem, atque in crassescit,

etiam contactu terræ nullo. Id quod vel in lapideis alucis, vel in vasis vitreis compertum est. Sequuntur illa verba. ἐκ τῆς ἀωαυμῆς ἐν τῷ ἄερι, ἢ καὶ ἀερίῳ τὰ μέρη τῶ ἕλετος. Nequit aer superare partes aquæ. Sanè ita fit. Obducta enim quali cute quadam, nequit afferre aer fœc. At cùm ait: καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῶ ἕλετος ἀναβαίνην, profectò ludit nos. Quis enim dicat, acrem depressum loco inferiori ab aquæ crassitudine, atque cohibitu eo loco, efficere, ne aquæ crassities ascendat? Quin inter duas illas crassities interstitis, eam dico, quæ ab imo vult ascendere: quod ait hic: & eam, quæ inuolutum cohibet: potius hanc virgeat impetu suo naturali, proficindatque adeo, vt erumpat. Tanto, quæ subdit fœdiora: Agitatu ventorum compingit terram. Nam sanè tunc aer ille compressus à superiore limo, dirumpet, vt dicebamus, ipsum facilius propter agitationem. Quò fiat, vt & decedat ipse, & aquæ subeunt cedat. Tanrum abest, vt illa vera sint συμπίση ἑαυτὸν ὁ ἀεὶ κλημυρόν ἀήρ. qua vi, quòve instrumento sese comprimatur aer? Nōne aeris forma stirrum leuat aeris materiam in septimo, & octauo Physicorū? Aquæ verò quierem statuit pro causa temere: quare nō multum differant inter se plantarum species. Nā in terra quæ longè quietior est, diuissimiores sunt plantæ. Et longè sunt inter se diuissimiores Nymphæa, Sium, Lenticula. In mari, Corallum, Alga, Bryon. Aggreditur eam nūc, quam Iecorariam vocamus. Cuius historiam, ac generationem, supra decuit cum Lenticula contexti. Rursus, inquit, de plantis, quæ sunt humidis locis, quarum que superficies apparet in summa tellure virentes, hæc dico in eo loco pariam esse raritatem. Cuius humorem loci cūm Sol ingruens moueretque eiusmodi motus euentus, caloréque terræ partibus interioribus intoluto calefecerit locum: id quod nunquam cōtingit, in quibus plantæ non habet vnde creascit: tunc humore superfluo diffuso extensione, fit fumus in terræ superficie, quasi textura quedam virentis, atque inde de planta gignitur carēs foliis, ex eo genere plantæ quod extat in aquæ superficie. Sed hoc illi maius est, propterea quòd terræ propius. Tamen si neque in altum tolli, neque extendi potest. Hæc, inquam, si superioribus attingeret, quibus aquaticæ Lenticulæ narrabat historia: vnico verbo poterat explicare sic: Pat Epitacæ ratio: sed aplior magnitudo, propterea quòd terræ propior est. Quamquam hæc causa manca est admodum. Breuiiores enim plantæ folio essent grandiores, quia prope terram sunt magis. At enim verò etiam procul à fundo Nymphæa fundit folium grandissimum. Æquali verò tractu Hydroscelinum tenuissimum. Sic in terrestribus: latum Plaranus, Hippuris capillaceum. Neque verò putetis hanc potius calumniam, quam animaduersionem. Nam aquaticæ folia crassa, vt Nymphææ, terrestri tenuissima vt Chærophylo. Aquaticæ tenuia

tenuia, vt Hydroscelino: terrestri crassissima, vt Vermiculari. Loquendi modus Sacris libris peculiaris: super facie terræ. Sic hoc loco: ἐν τῷ ἄερι ὁ ἄρ. Saluti ad pugnam transtulit aspectum, non nimis, vt quibuidam duris videtur, durè. Faciunt enim pugnam milites. Sed ne Ouidius videtur temerè, vultum vnum rerum Chaos quidem appellasse. Terigit enim litem, & amicitiam veterum Philosphorum, quas duas causas efficientes illi statuiebant. Erant siquidem ipsius Mundi conditores hi. Necessitatem faciebant primum, & maximum, & valentissimum. Alterum, Mentem volumati obsequentem, atque eius præscripto formarum, discretionem, constitutionum architectam, classium ordinatricem. Quod apud veritatis studiosos maximè impium est. Ridelicet etiam, necessitatem statuere priorem Cōditore. Quin necessitatis nomen ipsum exterminant à Deo Sapientes, idque optimo consilio. Tertio ponebant loco naturam: vim, vt dicebam, ordinariam, constam ex assensu mutuo Mentis, ac necessitatis. Hæc erat illorum picta trinitas. Vique adeo de veritatis lux etiam in tenebrarum caecitate veri speciem præbuit antequam de Cælo coram fulgebat nobis. Sic naturam istam Spiritum Virgilius appellauit, agnouitque cunctis partibus integrum vbique inueniatum. Quartum principium addiderunt, Materiam. Iccirco in ea materia, dum adhuc essent omnia confusa, fuerat vultus vnus: id est, principiorum consensio abique motu. ἡμῶς, inquit, ἀερίῳ. Quia si multa raritas esset, exhalaret illa: neque reuenerentur inus ad plantæ materiam. ἐμπροσθεν ἄλλοις. Festiua loquutio, ἐμπροσθεν alibi dixit Aristoteles: vel, vt alio codice legitur, ἐμπροσθεν. Nos commodè, vt opinor, ingruens: vt de imbre Poëta dixit. Cæterum addidit, de quo addubitemus. Sol, inquit, calefecerit locum motu. Non enim Solis motus calefacit. Quin contrà, quies potius id facere videatur. Proportio manifesta est in arcus maioris transmissione. Equiparatur enim quieti mora motus. Quamquam id, vt alibi dicebamus, non est causa, sed Solis calor. Tempus enim nihil facere, satis ostendimus suo loco: sicut & quemadmodum motus calefaciat. Etiam præter Aristotelis morem loquutus est, vbi dixit: κατὰ τὴν γίνεσθαι. nam fumus est exhalatio sicca. Et suauiter accipienda verba illa, καὶ ἔχον φύλλα. non habet folia: sed ita tamen, vt potius tota plâta folium vnicum, laciniatum atque in se inuolutū esse videatur. Quod de latifloro flore prodit Theophrastus. Explicatus est ad truncos Roborum vetustorum: cætera natura similibus foliorum rudimentis, nomine medicorum vulgò, Pulmonariæ. Explicatio in hoc figuræ ratio certa sub forma siccitatis. Euenit aliquando, vt aquaticæ ipsius facies expressior sit, & foliorum illa diuturna mediatio exeat in veram conformationem. Quam-

obrem ligulas quoque erigit, & flores. Interdum humore destituta, nihil aliud est, quam coriacea lapidis obductio. ἀναβαίνεν, vnam intellexit modò dimensionem: in altum scilicet, tum rectè, tum verè. ἐκ τεινέδου, eandem dimensionem, neque rectè, neque verè ἐπιπλοῦς enim etiam in longum est. Iccirco dixi, non verè. dico non rectè, propterea quod applicatam lè sententiam ad id cui non competit. Negat enim ἐκ τεινέδου. At productio tā in latum, quam in longum, quàm in altum, ex libro De mistro affectibus. Hoc enim τεινόν. Sed iam de plantis iis, quæ in aliis generantur plantis, quid sentiat, videamus. Quo loco si quis voluerit nouum secare Caput, liceat. Sæpe verò, inquit, aliis etiam in plantis plantæ progignuntur quedam, non euidem vel specie, vel similitudinis: idque sine radice. Mouentur autem hæc sic. Planta, quæ spinis prædita sit, vbi in aqua pingui sita mouetur, aperiuntur eius partes. Tum verò Sol educit per vaporem, quæ in ea sunt, putredines: et sic affert cōditionem. Propriæque natura in locum putrefactum præstat opem calore temperato: atque inde plantam auget. Quasi filamenta videatur in seipsum totam producere. Hoc plantarum proprium est, quæ multis prædite sunt spinis. Tum igitur ea generatur, quam Linozostin vocant: aliaque similes ei. Hanc sententiam capias: a Historiarum libro quinto Philosphi. Cùm animalium quorundam natura sit, vt in aliis animalibus, neque alibi, neque aliter oriuntur. Dixit ἀλλοφυτόν: sicut Theophrastus ἀλλοφυλλόν, hunc herbarum modum. Et subdit: ἢ τῶ αὐτῷ εἶδους. quoniam τὸ ἄλλο multipliciter dicitur: sicut & τὸ αὐτῷ: quemadmodum alibi dicebamus. Et addidit, ἢ αὐτῷ ἐμοίωσας: quasi dicat, neque genere eadem, neque τῷ ἀνάλογον. Non enim Viscò, & Quercu quicquam similitudinis. Sic enim loquutus fuisset Aristoteles. Dixit, ἀλλοφυτόν: Iccirco quia plantæ aliæ eū radice oriuntur: vt Mufcus, Polypodium: quæ perinde nascuntur in plantis, atque Viscò & Epithymum. Sed ambitiosè admodum, καὶ γένεσι τῷ τῶ αὐτῷ. Mouetur, pro eo, quod est, gignitur. Et obscura est oratio: ὁπότε τῶ κινήσει τῶ πολλῶν ἀλλοφύτων ἐπιπλοῦ ὕδατι. Nam quid est quod plantam mouet. Accipit hic motum pro eo quod est δάδεις. Pinguem aquam voluit esse materiam, propter lentorem, qui in illis est capillamentis, & in Viscò. Verùm palàm est, Thymum siccissimis gaudere locis: tum illud Thymi genus Epithymum ferre, quod durius est, & Thymbræ naturæ propius, ac propterea minus pingue: quod sanè tenui admodum solo prouenit. Neque verum est, quod ait: aculeatarum esse proprium hoc: nisi forte Quercus, & Thymum sua vidit hic in patria spinis horrida. Ex Paliuris autem quæ planta prodit? Itaque si neque soli generi competit aculeatarum, neque toti: non erit proprium. Illud verò non tā ex

viti, quàm ex etymo: cùm vocauit Cuscutam Linozostin. Nam & Apothecæ Lini podagram scitissimo vocabulo dicunt. At Veteres Mercurialem dixere Linozostin: temerè sanè. Nihil enim ei cum linocura Lini. Quamquam illud quoque animaduertendum est. Cuscutam, siue Calsytam, non è lino prodirè, sed è solo macro (macefcit enim lini fatu) natam Lini stipulis aduolui: sicut & Vitias, cæterâque plantarum impedimenta: quorum meminit Theophrastus, Plinius, Galenus. In pratis quoque glareosis scorsum ab administris oritur Cuscuta: quod & aliàs diximus: è quibus euuilla, atque inchoatis vis obuoluta, tum adhærescit, tum vituit: adèè verò crescit, vt mirandam in magnitudinem demittitur. Diuisio sic scitè admodum statuetur. Eius generis plantas, alias foliatas, alias non: vt Epithymum. Quasdam semeatigeras: vt Cuscutam, & Viscum: quasdam non. Quod autem attribuit id officium Soli, non tam malè, quàm mutilè: Informatricis enim est. Illud enim prudentius accipiendum: Auger, inquit, plantam. Equo si enascatur cornua: bene corderatus Philosophus nequaquam creuisse dicit equum: si quidem non fuerit naturalis equi pars. Ita non crecere terra dicitur, à qua prodit planta. Tota enim specie diuersa sunt stirps, & terra: Equus, & cornua: Quercus, & viscum, *μηθιμαπικώς* ergo sint aucta quantitate, non vniuoca substantia. Et accuratius id interpretandum, *ἐννιμάπτω δ' ἵλιος πᾶς ἐν αὐτῷ σιφείσ' ἑψέψιν τε ποικί τῦτῳ*. In priore parte fortasse laet error. Non enim ex Thymi putredine fieri Epithymum arbitror: sed ex bono succo elaborationescit in animali pilum. Quod ipse fateri cogatur, qui plantam scribit crescere, non enim crescat ex putredine. In altera parte similis negligentia. Cui *τῶτῳ*? Non enim plantam coquit Sol, à qua succos educit: sed quas educit, putredines excoqui. Negligentius etiam vocauit putredines, locum: dixit enim *ἐς τῶσπιν τὸν σπινθηρίον*. Plato potuerit: Aristoteles sibi licere noluerit. Ille enim *τὴν ὕλην γράσων* appellauit. Mutilè quoque narrat, cùm filamenta nominat. Viscum quidem huius naturæ est, at non huius figuræ. Et minus rectè: *ἐς ἄλλον ἑαυτῷ*, quando non tota planta tegitur capillamentis. Alludit tamen ad illud Plinianum palliolum, de quo aliàs. Hæc cum enarrauit: iam bis ter dictam sententiam repetit nouo capite, noua recensione principiorum. Plura enim, quàm supra, statuit, & inconstanti sententia. Omnes, inquit, herbæ, & squid super terra crescit, atque in terra, proueniunt ex aliquo horum quinque: semine, humore aquico, loco ac comunodato, aere, plantatione. Atque hæc quinque sunt, vt ita dicam, plantarum radices. Audacter sanè, cùm herbas nominauit, addere instituit, *καὶ ἐπι αὐξάνονται ἐπὶ τῆς γῆς*: vt plantas omnes amplecteretur. Audacter, inquam: propte-

rea quod animalia quoque super terra crescent: itèniq; ea quæ non crescent, horum aliquo opus habent. Quin cælum ipsium in loco est idoneo sibi. Nam quod hæcenus pertiusum fuit multis, primum cælum in loco non esse: falsum ostendimus alibi. Omnino verò æquanimitate quadam excipienda sententia est. Non enim ex iis omnibus vnum conflauit omnibus principium: sed aliud alii necessarium statuit. Quamquam & locus, & aer, & aquos humor, omnibus. Semen, æquiuocè: sicuti dicebamus. Plantatio solis platis, sed non omnibus. Et verbum *αερίων*, quod, proueniunt, interpretatus sum, plus quàm æquiuocè: aut illa præpositio *ἐκ*. Nam quæ prouentus similitudo, ex loco, & ex semine, & ex materia, & ex plantatione: Materia, *ἐξ ἑ*. Locus, *ἀφ' ἑ*. Plantator, *ὑφ' ἑ*. Semen, *ἐξ ἑ*, *καὶ ὑφ' ἑ*. Si quis locum malit, *ἐν ἑ* nihil mutat. Hic, sicut & priore Libro, *ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ῥίζα*: sed peiore consilio. Nam radix propria plantæ pars. Confusè igitur promiscuèque vtius est & partis, & caularam significatio. At *ρίζα* pars inest: *ρίζα* principium extra est. *φύλον* dicere malui plantationem, quàm fatum: ne cū femine confunderem. Locus verò perfectionis principium vnum est. Propterea nanque tum motus, tum quies fit naturalis. icireo pro Entelechia posuit sæpe Philosophus. Postquam plantarum causas recensuit, & generationes, *ὡς τῶδ' ἔστι*: nunc aggreditur dicere, *ὡς ἔστι μετέωρον*. Tripliciter, inquit, ferunt arbores fructus suos: aut ante frondes, aut cum frondibus, aut post frondes. Ponit hic cuiusmodi partitionem, cuius mox causam reddat. Rectius tamen præpositiisset, quam distulit diuisionem, *ἔστι δὲ φέρων, ἔστι δὲ ἀφ' ὄρων*. Atque inde *ἔστι φῶλον ἰσχυρότων, ἔστι δὲ ῥίζα*. Moti non sunt: statim contraria, *τὰ ἔφρασα, καὶ τὰ ἔφρασα*: sed *τὰ ἔφρασα, καὶ τὰ ῥίζα*. *ἔστι δὲ ἐν αὐτοῖσιν, τὰ ῥίζα πολύφρασα, τὰ δὲ ἄλλοφρασα, τὰ δὲ μετεωφρασα*. Item alia differentia earum quæ alternis ferunt: *πολύφρασα*, quidem, si confertum spectes prouentum: *ἀλλοφρασα*, si continuationem interceptam: quando quod semel tulerit vno factu, ad duos annos partiendum fit. Notabimus etiam verbum, *ἀκόλῳβητ*. Videtur pro eo positum, quod est *συμβαίνῃ*. Sic enim Aristoteles. *ἢ ἢ αερίων, ἢ ἢ ἀκόλῳβητ*. Illud an verum sit, attendendum: Fructum ferre prius quàm folia. Florem quæ fundunt ante folia, scimus: at fructum quæ ferant, equidem in memoria nunc non habeo. Talem diuisionem condiamus etiam lepidiore conatu: Plantas alias ferre, alias non. Quæ ferunt, ad sterilitatem mutari, loco, ætate, negligentia. Secundum sætionum tempora nonnullas respondere fœtura stata. Veluti si post brumam triticum terræ mandes. Alias accelerare. Brassicam, & Lactucam si quis serat, quo tempore sementescunt adultæ, semen secum ferunt ex humo prodeuntes. Quasdam penè toto anni tractu fœcundæ sunt, aliam alio subeunte fructu. Nonnullæ bifæræ sunt. In quibusdã nouelli fru-

fructus veteres pellunt. Sunt etiam, sicuti dicebamus, quæ nullis anni tempestatibus obnoxia, circuitione à satu suas seruent. Cinara si telluri per autumnum committatur, vere magna ex parte Pineam reddet pro opera: si per hyemem, & ætate: per ver, autumno. Hæc igitur illis anteponenda: aut sic dixisset: *ἐπὶ γὰρ φύτον*. At interpres omnem vni copulit orationis, cùm ait: *ἐπὶ τοῖσιν αὐτοῖσιν*. Non enim ex illo potest hoc inferri. Quamquam & hic repetit, & mutila. Est igitur, inquit, planta, quæ radicem non habet: nulla gerit folia. Est etiam, quæ caulem sine fructu fert, & foliis: cuiusmodi Chrysocome, siue Chrysis. Sic diuidebamur nos: Quasdam partes habet omnes: quasdam non. Harum quasdam vniæ, quasdam plures. Tubera enim tota radix mera sunt. Contrâ, quæ radice carent, duo sunt generum. Aut enim radicem habent nullam necessariò, vt Viscum. Aliena enim radice tum nititur, tum alitur. Hæc est necessitas naturalis. Detracta namque Visci planta, atque humo pacta non viuet. Parasiticas hæc stirpes appellare consueui: quasi quæ visitent aliena quadra. Aliæ sunt, quæ non carent quidem radice, sed carere tamen possunt: vt Sedium, atque alia, quæ auulsa viuunt. Quæ verò sit ista mirifica Chrysocome, non equidem scio. Nam quid cam non existimem propiorem mihi aculo: cui si in nomine aurea coma, in re coma nulla? Tum alias ad partes deducamus diuisionem: Sine ramis Iuncus. Sine folio Cuscuta. Sine flore Ficus. Sine fructu flos Iridis. Sine vtroque Adiantum. Iam verò propositæ sententiæ causas perpendamus. Sic scribit: Plantæ, quæ fructum prius edunt, quàm folia, multum pinguis obtinet. Igitur extenso calore, qui naturaliter inest plantæ, & eius maturitas acceleratur, & corroboratur in ramis plantæ feruendo. Tum prohibet, quin ab ea succus ascendat. Atque inde tum fructus, tum folia prodeunt. Tamen mihi videtur huc nullam esse allatam rationem, propter quam fructus frondibus antecuertant. Nam si *καλῶς τὸν χειμῶνα ἀνακαίνομεν*: aut ne fructus quidem prodibunt, aut fructus non erunt *ἐκ τῶ χειμῶν*. Neque possimus interpolare tam durum orationem, vt dicamus, tenuiores prodire partes, quæ fructibus debeantur. Nunquam concedam: quasuis fructuum partes, quibusuis frondium partibus tenuiores. Membranas siue cutes, coria, putamina, testas contemplantini: maximam hæc auferent partem Iuglandis, Corni, Ziziphi: vt Pinum taceam. In ipso quoque vel Perruo, vel Persico est corium, & testa. At eæ prius edunt fructum, quàm frondes. Florem, inquam, prius: qui fructus inchoatus est. Tum qui fructus excutit, quàm folia, posteriores: eorum non omnium partes omnes crassiores sunt frondibus. Palmulæ caro tenuis. Medulla Balani Myrepicæ tenuior. Nuclei Strabilorum. Quid Mora? Ergo

A si sumamus argumentum à tenuitate, præuenerint fructuum poruunculæ tenues partes alias crassiores. At enimerò Punice corium prodit primum longè crassius tum frondibus matricis suæ tum acinulorum succo. Et Persicus neutiquam pinguis arbor est: antegreditur tamen fructus rudimentum frondes. Non amplius immorabor: Vos deducitis animos vestros per ipsas species ad veritatem. Inter herbas quoque ratio constare nequit. Necesse est enim, folia pro-dire primum. Hæc enim erat herbæ definitio. Et in eis tamen pingues multæ. Neque bonus Philosophus sic loquatur. Calor, aut maturitas in ramis corroboratur, inque iis feruet. Quis dicat, *τὸν χειμῶνα, quis τὸν πῶλον* feruere? Sed fit interpretis durius scribentis. Illud condonari nequit: Calore prohiberi succum, quominus prodeat. Aperit enim calor. Deinde tot locis declaratum est: rarefacta plus occupare loci. Atque hic posuit, *ἔστι*. Quare testes adhibeamus bellis tormentis: quæ tu, Minuti, iocosè *fil-minalia* vocitare solitus es. Vbi concepit ignem puluis ille sulfure, nitroque constans, occupat immensam spatia: vt vel ferream propellat molem vel tubum dirumpat ipsum: interdum etiam difficiat. Videamus alterum partitionis membrum. Ait sic: In plantis, quæ celerius folia produunt quid intelligèdum est? Humidorum multæ sunt effectiones. Cùm igitur Solis calor experit a- quæ partes dispergere, sursum trahit eas Sol, & maturitas serius euenit. propterea quod fructus maturitas non est nisi in cõpactione. Et antecedit folia fructus ipsos propter accessionem multæ humiditatis. Sequitur nihilofecius sententiam suam, quam explosiuos: Crassiores esse partes, quibus consent frondes. Maior quoque propositio falsa est. Celerius in planta produci quod tenuius est. Hoc enim tum dudum, tum alia disputatione refellebamus. Quippe radix omnium partium maximè terrestris est: atque ea longè omnium prima generatur. Sic in animalium arteriarum prius tunica, quàm caro, conformantur. Finis enim primarius motor est vel artificis, vel naturæ. At crassiorum partium quarundam finis nobilior, quàm aliarum aliquot minus crassarum. Multa sunt exempla. Sed manifesta natura tum carnis tum neruorum comparetur. Cordis quoque concretio crassior est: cuius tam en ortus primus ac princeps partium tenuitate superatur ab adipe, parte perquam ignaua sanè, atque etiam ignauorum. Intueamur illud exactius: Moro, inquit, humore trahit eius partes Sol sursum. Differtur itaque maturitas. At maturitas ad fructum pertinet. Quæ verba vexabunt ingenia vegetiora. Nam si partes trahit, trahet tenuiores. Partes ergo fructuum non frondium. Præterea dicit antecedere folia, *ἢ αερίων γὰρ ἢ τῶσπιν ἀξάνονται ἐπὶ τῆς γῆς*: Ergo multus educitur humor. Terræ igitur multum relinquatur. Quamobré hæc futura fuerit fructuum materia. Id quod ab

eo longè diuersum est quod intendit. Quin- etiam, vt hoc omittamus, illud est animaduertendum, Non posse quod ait, euenire: maturitas vt sit ἐν τῇ συνικήσει. Nam ille terrestris humor secundus, atque coquendus erit à Sole, quò fructus exeat: & tamen tunc, cum inchoatur educente Sole: terrea sunt illa συμπεποιημένα. Notabimus verbum ἐκτείναντες: vnde nostrum dispergere. Post hæc eorum rationem reddidit, in quibus frondes simul, fructusque proueniunt: Humorem illum, siue lentorem esse pinguem: cuius è tenuioribus partibus edatur fructus: & crassioribus folia. Quam sententiam redarguat multarum natura plantarum. Exemplum sumatur à Rosâ: si quis eius partes mentis vi separatas diiudicet. Nam vt quæque maximè terrestris pars est, ita primo quoque tempore producitur: pediculus, alæ, turbinatus tumor ille, qui tandem exerescit in capitis & nomen, & proportione. Ipsius quoque floris folia (sicut & alii fructus omnes) terrestria primum, aerea postea fiunt. Vt non ita sit ἐν συνικήσει: quàm ἐν μακρότερον maturitas. Hoc autem ex Aristotelis principiis à Conciliatore & aliis disputatū est: Cōcoctio sit ne per inspersionē, an per rarefactionem. De hoc alibi. Tantū illud hic. Non esse tutum illis per fugium, qui ventriculi operā negant esse coctionem: præparationem aiunt ad coctionem. Hoc gladium putarunt se posse solucere Gordianum illum nodum, quæ captiua tenenti Philosophi sententia videbatur. Nam in ventriculo nemo non videt succum, quàm prius erat in cibo, liquidiorē. Nec iudicium Conciliatoris satisfaciit. Quæmadmodum sit id accipiendum, diximus suo loco. Fallitatem huiusce nouæ sententiæ videamus. Omnis motus quæque pars cuique parti vniuocæ est. Omnis pars alterationis alteratio est: augmenti augmentum: τῆς κατὰ πῶτον φύσεως φύσις. Actio caloris naturalis in cibum, vt fiat succus: in succum, vt fiat sanguis: in sanguinem, vt fiat ros: in rorem, vt fiant aliæ tres illæ θερμολύσεις humiditates: in hæc, vt fiant corpus: hæc inquam, omnes actiones alterationes sunt. Eadem materia, idem agens: idem finis: idem motus igitur genere, subinde procedens per species ad usque vltimam. Scilicet alteratio vna per hanc speciem, & hæc: & hæc perfectibilis alterationem. Non enim fit in ventriculo, sicut in cacabo præparatio. Sed idem calor, sui similis, vno tenore, dissimilis tantum instrumentis. Vt ad rem redeam: noster hic arbitratus est, rerum summam in calore, tenuitate, tum aliis eiusmodi qualitatibus versari. At quanto melius Peripatetici, & Proclus ipsè, quem equidem Platonis & Aristotelis glutinum appellare solitus sum. Is enim in Alcibiade tria ponit. Primum, ἰσμία, quam vocant ἐν πελάγειον Peripatetici. Secundum, potentiam, quam δυνάμειν nominat. Tertium, ἐνεργίαν, siue actionem. Essentia dominatrix est. Ab ea fluit potentia.

Ab hac actio. Essentia consensus omnium est in prædicamento substantiæ. Potentia siue potentia, siue facultas, seu vis, aptitudo vè posterior est natura: etiam si, vt vult Duns, in eodem sit prædicamento, atque iudicet eum essentia. Tanto posterior sit raritas, & tenuitas in obsequio, atque ad eod nexu ipsius essentia, cuius est proles, etiam si sit alumna. Nefas enim est, vt ex Platone, & Aristotele Plotinus, effectibus causas superari: vt ego addo, vel etiam æquari. Ambitus quidem par esse possitis non possit. Sic etiam Galenus χρείας, & ἐνεργείαν distinguit opportunè. Pendet enim actio ab ea natura, quæ in vsum, atque vtilitatem constituta est. Tametsi χρεία partium omnium esse quæ: ἐνεργεία carum tantum quæ valent aliquid efficere: quàm ob causam dictæ quoque sunt officiales. Hinc scire licet, an rectè Galeni χρείας, De vlu partium interpretemur. Et tamen rectè: si caro vlli est vli ad fines à natura destinatos. Vti nanque videtur ea pro partium supplemento. Scilicet ἐργον facit, officium nullum facit. Quod si χρεία, capiatur ad animalis functiones, vt quidam videntur interpretari: nulla sit carnis χρεία. Non enim vitur animal ea. Verum ad alia. Vocant enim nos antiqui. His enim scribit iste, morem fuisse, folia quoque fructus appellatione designare. Quos hic antiquos inuauit, non liquet. Nec malè fecit vltimus posteritatis, quæ tam ineptam sustulit amguatatem. Vtinam verò ne scripsisset quæ sequatur. Ponentur ergo, ne fallant, si quid est castigandum. Cùm, inquit, humor tantus est, vt concoqui compingique non possit, propter aeris ἀνάπηξιν, & studium attractionis, quæ de super à Sole hit: tum eiusmodi humor, in quem nõ est excitata concoctio, alteratur in folia, quæ nullo alio fine diriguntur, quàm humiditatis attractione: atque vt sint fructuum operimenta, quæ Solis vehementiam defendant. Non igitur necesse est, vt eadem ratio sit, & frondium, & fructuum. Nanque succus ascendens, vbi alteratus fuerit, in foliorum naturam transit. Nõ me latet, quod Aristoteles de vite luxuriante scripsit: quòdque dicebat Theophrastus nimis læto solo bonas arbores degenerare: quòd succus ille nequeat concoqui: quapropter abire in deteriores partem: opūque naturæ quasi stare citra fines suos. Hæc ita capienda sunt. Oppressam nimio succo vim generatum subsidere, ac cedere oneri: non autem gradus esse concoctionis eiusdem operæ in generatione dimidiata foliorum, & perfecta fructuum. Nã tametsi succus idem est, eadem vis vniuersalis generandi, & informandi: tamen priua vis priuis operibus destinata est: vt hæc flores gignat, illa folia. Nihil, inquam, fortuitum ibi, sed certis præscriptum terminis, ac principiis. Diuersus verò abijt sèpenumero ad materiam copiam, vel inopiam. Cùm tamen & corpore minimo Scincus, & maximo Crocodilus in

eodem humore, sub eadem figura, sub eodẽ genere constituti sint: vt ex largissima copia materia, semper incretentes, vt aiunt, molem sibi vindicant altera species: eodem altera thesaurorū tantilla fuerit vnicola contenta. Adiat quoque tres illæ notæ species ex humore prognata, atque in humoris vi educata, sic ad eod iunt: vt omne sui ortus, hoc est humoris, commercium respuant, ac locietatem. Noster verò plantarius Philosophus admodum materialis est. Proinde quasi ludat tesseleris, si non cadit tenio, pariatur iaci Canem. Nihil magis ridiculum, quam putare, totam naturæ molitionem comparatam ad fructus creationem. Id si patrare nequeat, conuertat ad frondes operam: ac tanquam in diueris holo merèdam capiat: quia non licuerit ad hospitem conare. At enim verò natura eadẽ quam ob causam non omnes fructuum partes eculentat ficit? anè propterea quòd alium finem cutis habet, alium putamen, alium nucleus, alium alia: stipes, radix, cortex, ramus, denique frondes ipsæ. Quid, quod & alibi sepè, hæc itè parte sibi contradicit: Constitutas enim frondes ait fructuum præsidio. Id igitur agit consulo natura, non autem frustrata spe operis, atque officii prioris. Et quòdã profectò plantæ succiflua opera, neque ex proposito, sed per accidens generata viderentur: nimirum quæ nullum ferunt fructum. At quotus quisque vel è plebe Philosophorum putet: naturæ condenti Scolopendrium ad fructum defuisse materiam? Aut, vt acutius dicam, superfluisse: quæ iccirco permanens incoctâ post abierit in folia? Sed formæ ipsi, pro modo rationeque virium, quantum materiæ deponitur à fine, naturæ consiliis atque opibus est attributum. Satis est hoc à Philosophorum principetur in libris vniuerialibus, tum in priuata Historia declaratū. Nam in quarto De Cælo, formam dicit esse ducem, perfectionemque materiam: τὸ μὴ σπεύδειν ἐπὶ εἶδους, τὸ δὲ σπεύδειν ἐπὶ ὕλης. Sic in secundo Physicorum, ἡ δὲ αἰθέρ π esse materiam, propterea quòd ἐν ἀλλοῖσιν εἶδει ἀλλοῖσιν ὕλησιν. Non alio modo alia, nisi quia recipit à forma, vt sit hoc aliquid. Variatio igitur, & alicta est fundamentum τῆς αἰθέρος π: vt materia sit huius materia. Est siquidem alia: quia aliud. Sic etiam in eodem libro de Cælo diuinitus: καὶ ἐστὶν μὴ ἡ αὐτὴ π, τῆς δὲ ἐπὶ τὸ αὐτὸν. Vt secundum essentiam sit in prædicamento substantiæ: secundum esse dicatur ad aliquid. Est enim huius materia. Quare optimè dixerat, τὸ σπεύδειν μὴον. Vbi ne τὸ ἐξαιν ex vlu vulgi pro eo capiamus, quod est, occupare tantum, sed pro potestate ipsa efficiendi, atque gubernandi. Quemadmodum Plato in Cratylō τὸν ἀγαλλία καὶ τὸν κέρσεον, pro eodem iubet accipi: ἐπὶ κερσῶ τῶσ, καὶ γὰρ ἴσταν. Quare serua est materia: forma verò princeps. Cùm igitur à fructu folium forma differat: etiam materia diuersa erit. Non autem κατὰ τὸ μᾶλλον, καὶ τὸ ἥλιον ἐπέφασιν. Videmus enim post inchoatū fructum multas arbores magnam vim fundere frondiū.

Esset alioqui foliū fructus incoctus: & fructus folium coctū. Sicut de pituita, & sanguine Galenus ἀποσπέρει. Aut folium esset ἀσπύλασις naturæ: sicut vocat idem Philosophus. Et natura cogere tur à materia: dicatur à plebe vici sibi illa aduertaret. At Platonis in quarto De re publica scita sententia est: ἡ φασὶν τῶ ἀνθρώπῳ τὸ αὐτὸ πᾶσι ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ τὸ γέννησθαι ἀπὸ τῆσιν. Hæc iunto ex præceptionibus vniuerialibus. Reliqua deinceps è priuatis narrationibus, atque disputationibus. Nam in xx. sectione propositarum questionum, Myrtois nigras cultu mutari posse negat. Quo fit, vt agnoicamus, formam constare, nec cedere materiæ, aut accidenti. In libro secundo Historiarum præcos Philosophos castigatos: qui putarint, superiorum dèrum ordines in cornuum absumi materiam. Quippe si ita fit: vitulo cornibus auulsi, aut exulsi, dentes superiores emeruos. Homo, cui maximum sit cerebrum, vnde tum dètes, tum cornua confieri queant, esto corniger. Balanæ quoque huic Cantabricæ, cui dentes nulli, vastissima sunt cornua. non deficit enim materia. Igitur Aristoteles cum τὰ ἀμφοτέρωτα carere cornibus, quia dentes haberent superiores, ex veterum sententia prodidisset, emendauit addita historia: Nonnulla esse, quæ dentibus careant superioribus, quibus tamen nulla sint cornua. Ibi nominat Camelum. Non est igitur, quod aiunt receniores, taxari à Plinio Philosophum: sed ab utroque veteres, qui sic senserint. Sequitur enim Plinius illum in vndecimo, tota sententia. Neque prudenter videm Plinium reprehendunt, qui Ceruarum attulerit exemplum. Sic autem inquit, Non est in Ceruis naturæ defectus, sed occasione sexus euenire, careat vt Cerua cornibus. Tentasse nanque naturam in iis quoque, sicut in maribus, quod erat proprium speciei: verum materia defecta. Hæc illorum opinio. Quasi verò natura sit alia, quæ materia suppeditet: alia, quæ materiam deponat sibi: tantquam Æneas ab armigero Achate, cum oppressus hostium vi dicit: Suggesto tela mibi. At enim verò existimandum est: materiam facilius ac parabilius præsto esse, quàm imponi formam. operosior enim hæc. In Cerua igitur vi vis inest informatrix, vnde sumat, quod quantum opus habet, nihil ei defuturum puto: modò sit ab infinita illa potestate certus præstitutus finis. Cornua verò non debent Ceruinæ speciei, vt Cerui speciei est: sed speciei in mari tantum: sicut mammæ, matrix, in femina tantum: omnino verò membra, seminâque genitalia, altera in altero. Profundius hæc ita considerabuntur: Hæc differentias duobus esse modis. Vnus modus, secundum habitum vtriuque positum: vt membra virilia, & muliebria. Alteri modus, secundum habitum, & priuationem: cornua, non cornua. Rursus digeramus ad hunc modum: Differentiarum aliquas esse formales: ex speciei constituant, neque variantur: vt spirare, sentire, I. iiii.

moueri, intelligere. Quaedam materiales, quae in speciei principis possunt, non in iis consistunt, sed partim in alteram, ut membra generationis: partim in alteram praecipue partem demittunt sese, nec quaerunt alteram: ut Leonum iubae, Ceruorum cornua. Quid? Videamus quot luserit natura modis. Denata in anteriore mandibulae superioris parte, non cornuta: Leo. Cornuta non dentata: Bos. Neque cornuta, neque dentata: Camelus. Cornuta & dentata: Indicus Asinus. In utroque sexu cornuta: Bos. In mari tantum: Arietes nostrates. In foemella tantum: Arietes Africani. Non sunt igitur vel iubae, vel cornua specierum differentiae: sed sicut par & impar in numero. Omnium vero stultissimum, quod profertur: Naturam materia carere solo Ceruorum sexu. Nam quod idianum naturae opus quaerit ab aliis operibus eiusdem mutari, differri, intercepti, impediri: At cum primordiis Mundi speciem instituta, quare in maculo integram, in foemella semper mutilam dicas ob inopiam, Non habuit in penu sua Deus materiae, eum Ceruam fabricabat, unde depromeret ad cornua? Sunt vero coniunctiones, atque necessitates superiores naturae cum inferiori cohaerentes adeo, ut vna tantum sit Sapientibus, non duae: sed intellectio- nis imbecillitate duae, non vna, censentur. His iisdem de causis male est a Philosophis pronuntiatum: qui naturam propositum diceret, semper marem generaturum. Quod ad opus perfecti- um cum impediatur, quod esset reliquum, foemina, quasi hostiam succidantem supponere. Haud negamus esse marem, quam foemellam, maioris operae. At Hominem quoque perfectioribus esse constitutum principis, quam Leonem: Ad Leonem tamen non diuertere: quasi cum sit hominis frustrata creatio. Sic in Timaeo Plato foeminae virum cum anteposuit, agnouit ex comparatione statum conditionis: non autem constituit operae gradum in officiis naturae: Ibi, inquit ille, viros, qui a fortitudine degenerarint, sequente saeculo mutatos in mulieres. Quin simul utrunque dicit aliquando creatos ita, ut vnum fuerint corpus. Distinctos postea, quo more nunc sit a natura. Vbi voluit ille sub iis ambagibus aequalem finem propositum consilii illius. Hanc disputationem colligimus ex summis Metaphysicae principis. Quae Sapientia cum Deum rerum omnium authorem censet, eundemque omnium item formam quodammodo dicat: necesse est, ut quantum formae aliae distant ab illa prima forma nobilitate, tantum a formis huius materiae. Quod vero pertinet ad praesentem contemplationem de fructuum ac frondium generatione, ne nos moueat, quod in vigesima sectione scriptum est: Rhaphano, inquit, hybernis temporibus si admittatur folia, solumque desuper patiarur, ne descendat aqua, grandissima radix aestate fiet. Nam tametsi videntur verba haec candem radici, folisque materiae constituisse: haud tamen ita est. Sanè succus

A à terra materia longinqua, & communis esto. Negatis foliis foliorum creatrix vis in otio est. Succus qui non ascendit, virtuti radicis autem transmissio frustratur referatur: atque ita crescit. Nunquam tamè dixerim: succum illum, ex quo radix continuò futura fuerat, porro coactum ac matura. u. sese in folia daturum, si permittatur. Sed communè massam rudem, atque inchoatam educi statim, atque alterari ad transformationem, fierique materiam secundam, aliam pro radice, atque in radicem, aliam in alia. De foliis quoque minus benè loquutus est: *ἂν δὲ ἐξ ἑρροσιν ἄλλαν σκεπὴν, εἰ μὴ ἐφ' ἑλκωσιν τὴν ἕρροσιν.* Nam si folia nullum sibi proponunt alium finem, praeter humoris attractionem: igitur folia sunt excrementa. Excrementa nanque nullum habent finem ipsa, nisi humoris attractione: ut pili quidam. Qui non alia de causa sunt: nisi ut ne sint. Pili mustacci crescunt, ut rondecantur. facti sunt à natura, non ut aliquid facerent, sed ut aliquid fierent. Longè sanè nobilior est eorum constitutio, quam fumus, quo ex concretur. Quamquam ne id quidem, tametsi tum Alexandrium est Theophrasti iactatum auctoritate, probatur mihi: Folia praesidi nomine condita: quibus esset munimè: um fructibus ab incommotis. Omitto, quae supra commemorabam, argumenta multa. Complures sunt plantae, quae nullum fructum ferunt, folia ferunt, ergo non propter fructum. Enati flores sine foliorum tutela plerisque in arboribus, longè sanè imbecilliores, quam fructus ipsi: quato vero propiores iniuriis? pruinis extremae brumae, veris imbribus ineuntis. Non igitur folia fructuum causa. Hoc vnum sit: illud alterum. Si per se, si primò, fructus ad propagationem, foliis prohibetur, quin maturescat: propagatio fieri nequit sine maturitate: folia non solum non afferent vllum iuuamentum, sed etià impedimento erunt. Sin secundo loco, naturaeque institui iisdem fructus sunt ad animalium cibum destinati: iam hoc quoque frondium frequentia corrumpitur beneficium. Quocirca stringuntur vites, propterea quod obliunt frondes: Quo in rerum genere mihi quidè videtur naturae consilium multo callidissimum: quae utro auxerit hominis studium, non tam neglecta, quam relicta parte operis ei, cui thesaurum apparat. Adhuc, non omnes fructus sub foliis. Postremo fructuum omnium maximè vile ac necessarium nullo eiusmodi munimento testum est: Triticum, inquam, sicuti ne frugum quidè alia genera: quae tam curiosa iudicia non mediocriter hoc in negotio vexare possunt. Hinc ex olearum Historia diligentius prosequitur sententiam suam. Nam, inquit, quod humor hic sit folia, maturitas autem flos: ex olea patet. Aliquando nanque contingit certis annis, ut sterilescant. Suffecta deinde materia fructum ferant, solito proventu. Hoc nos tantum abest ut negemus, ut etiam pro nobis facere contendamus. Putantur sanè vites: nempe quod succi quantitas visus sufficiat,

sufficiat, neque vel in brachia, vel in frondes distrahatur. Ceterum haud ita est: ut quo anno sterilescunt oleae, non fiat succus idoneus ad fructus confectionem: propterea quod vltiore opera, quam pro foliis illi perequirere nequeat. Sed vis ipsa fructificans prioris anni sedulitate fatigata, sequente aestate conquiescit. Est enim, quod & alibi dicebamus, hoc omnibus materialibus commune rebus, ut agendo fatiscant. Sic intelligenda sententia est Theophrasti, haec eadem praedicantis in primo de causis: Frondibus luxuriantem minus ferre fructuum. Et in quinto: Prae caecum extare frondes Amygdalo, quae fructus ediderit vberiores. Concludetur ex illis contradictio deprehensa. Fructibus existunt praesidio frondes: Vbi nullus fructus, frondium plus. Pro istantibus illa verba notanda sunt: *ὅταν ἢ φύσις πλείων περὶ τὴν πρῶτην ἀνακαταίει τὸ σπέρμα ἐν τῷ λειπρωτῷ, ὅσῳ ἂν ἐπαύθη ἐν τῷ δευτέρῳ.* Atperitas ea sic lenietur: Educitur fructus de tenuioribus partibus, non abtumpserit calor. Dixerim, ἐπιπύδη: factum est, ut deficeret. Nam *κίρσις* supra ponebatur pro generatione. Icecirco motus priuatio, *παύσις* dicta est hic, qua voce Veteres vocabantur. Id si quis aliter interpretetur: more nostro, satis habeamus, & acquiescamus: sequamurque libentissimè doctorem. Neque enim, vel ego moror haec, vel ipsa me moratur, in quibus diuinatio, quam iudicium, potior est. Oratione scabiosa semper vngues nostri sunt faediores.

Enarrat deinceps alias partes certarum specierum: spinas scilicet: quas esse ait de genere plantarum: eodem sanè, sed non ex eadem natura. Ita *φύσις* capit hic pro specie: ut sit minor, quam genus: non admodum scito consilio. Et ait: in eiu- modi plantis raritate inesse quaedam, per quae ascendat humiditas frigida, quae Solis concre- scat vi. Quorum verborum partim inepta, partim falsa sunt. Ineptum: quando tanquam rem mysticam profiteretur: humoris commearum per corporis spatia. Deinde contra, quam stauit, intelligamus. Profectò densiores sunt arbores spinosae, quam quae spinis carent in eodem genere. Exemplo est Pyrus ipsa manifestò. Ex feris translata locis, adhibito cultu deponit agrestem illum habitum simul cum aculeis, quos ad- dulta tulisset: simul laxatur illa densitas, quae videtur in eius popularibus, unde transportata fuit ad naturam meliorem. Neque assensendum iu- per illo humore, quem frigidum profertur. Quin stirpes quaedam, quoad frigiditatem sunt, nullam spinam gerunt: vbi per artem proeuctiorem tum anni, tum suam concaluere, ibi verò itadem aculeascunt. A Lactuca petatur hoc: quae per id tempus calorem prodit ex amaritudine. Cinara quoque satis est calida. Nec Eryngium testatur aliud, nec tacet Aloetrum Vrticæ morsus pertinacis omnes expugnabit. Est opinio hanc sub triumpho sensus captiuam dicent. Verba verò illa, *ἂν γὰρ οὗτῳ βραχέα διάνοις*, satis obscura

sunt: nisi sic accipiatur. Humor non multum prodire: sicut fit in ramorum generatione. Rationem simul reddit, quam ob causam sit aculeis figura pyramidalis. A crasso nanque producitur attenuatur in mucronem. Propterea quod aer, inquit, paulatim plantae circumfusis, eius auget partes cum intentione materiali. Id quod platis item ipsis euenit: Tenuiore nanque cacumine sunt. Ceterum minus plene huius explicasse rei causam visus est. Neque verum arbitror, augeri plantas aere circumfuso, sed animae vim auctrice id efficere Sole adiutà. Figurae verò causa videtur in spina esse: quod basis alimètò propior est, atque icecirco latior. Sic & racemorum facies, & Strobilorum. Denique omnis stipex talis est. Quamquam Pyris, & Cucurbitis contraria ratio, exerecunt enim in extremum magis: at neque Cucumis, neque Pepo. Nam Qui lex alia, posterior enim pars minus ampla, quia premittitur inter excedum. Iam hinc verò transcendendum nobis est ad affectiones, a coloribus initio sumpto. Ut ab his quoque priuatim noua materia noua capit inscriptione de signanda sit. Platis omnibus deberi viriditatem naturam suam, quasi rem communem. Videamus, inquit, interior albedo quemadmodum communis est, ita foris viriditas. Huius rei causa, quod vtuntur materia propiore, magisque cocta. Quo igitur viriditas omnibus in plantis inest, oportet, ut materiae trahant, & rarefaciat arboris lignum. Paruam tum efficit caliditas cœtionem: & humoris aliquid remanet, qui foris apparet. Atque haec est viriditas, quae in platis inuenitur: nisi maior fiat coctio. Mediocris autem in foliis esse debet, & in lignis potestate. Haec autem viriditas non corrumpitur: si humor existat in ea, qui sit de genere terrae. Fit igitur ex vtriusque his coloris illi viridis. Argumento sunt arboris cortices, qui nigrescunt arecente illa. Intus autem atrii sunt. In arboribus igitur inter duos colores viridis color fit in eorum superficie. Sententia summa est haec: Omnium affectionum communem esse maximè plantis viriditatem. Eius autem modum ponit sic: Inter candorem, & nigrorem. Ab humore verò causam. Eius affectionis euentia ponit: Interire in quibusdam: in aliis perpetuari. Idem à partibus. Propterea quod aliumodi sit in cute arborum: aliter in foliis. Et à loco: Quippe non interior, sed exterior. At hoc subtilius perpendamus: Pallent enim quaedam moritura. Alia contra, pallor occupat ineunte aetate: porro adulta virent. talis Buxus. Præterea ne credamus, intus omnes albescere, Sādali rubri sūt, & Brasilius. Fusago, & Scotanum, lutea. Varium Agalochū. Niger Ebenus, Terebinthus, Sorbus, Larix, Juglans, Pyrus, aliae multae non albescunt. Nunc propositiones ipsas contemplamur. Ut communis, inquit, intus albedo: sic foris viriditas. Ergo non est *καλοβρωτον* viriditas: si respiciet albedo. Quin albedo maior, superficies enim non aequatur interiori toti corpulentiae. Ratio,

quam dicit, vt intus albedo fit, foris viriditas, hæc est: Quia, inquit, interior natura propior est, vt coquat. Ergo viriditatem retur à defectu coctionis. Nihil hoc alienius à veritate. Nā folia suam finem coctionis hunc habent. Alioqui semper essent imperfectum ens. At videmus nullum alium præterea colore assequi. Contra potius appetente alio colore corrumpi. Sic moribundæ Vitium, Ruborum, Malorum frondes rutilant. Adhæc, extrema sunt aut æquæ coctæ, aut si differunt ab intimis, coctiora sunt necessariò. Aere nanque iuuatur, & Sole. Tamen æque cocta putandum est. Plantæ nanque vis coctrix equalis est pro partu ratione: sibi quidem similis, subiecto dissimilis. Tum autem: du rior extrema pars: Ergo cocta magis. Itè aridior. At ab humore molle fit, qui calore nequeat expugnari. Etenim exteriora omnia ficciora. Pro munimeto nanque data sunt. Ita constituuntur ab efficiēte illo, propter finem hunc. Postremò si viriditas esset propter *μάλασσιν* siue incoctionem: semper essent immaturi fructus quidam: vt in genere Malorum, Pyrorum, Prunorum, Cucumerum, Peponum, Anguriarum, & aliorum multorum: qui nihilominus & maturi sunt, & edendo, & dulces. Cretensis vvas preciosissimi vel Pramni, vel congeneris vini matres, semper acerbas credideris ex colore. At illa tum suauissimæ, cum nectar illud fundunt, prope quod voluit ille vetus Iupiter nasci: vt esset vnde laurē suos acciperet vndecim epulones. Multis aliis in fructibus hæc obleruatio necessaria est. Albicant initio, aut pallent: deinde virescunt: postea nigricant, aut rubidi fiunt. Ergo si, vt ait, viriditas est inter albedinem, & nigredinem: sanè erit mediocris inter coctum & non coctum. At cādidum à coctione fieri narrabat. Coctum tamē in exemplo est nigredinis, nō coctum albedinis, vt in fructibus ostendebatur. Post hæc quæ sequuntur, falsa sunt: *ἡμῶν ἡ χλωροῦ ἴσιν ἐν πᾶσι τῶν φυτῶν*. Non enim in quibus dicebamus, nec in Aspalatho: nisi Aspalathum Scotanum est. Ne ciēam nunc è scopulis Corallium. planta nanque est. Ex hortis autem Atriplices, Betas, Blitæ: ex arcis medicamentariis Bistortam, Cyclaminum, D picetas albo serpentarias: ex aggerum toris Carduum argentatum, Argētariam, Cottonariam. Infra verò causas horum ipse quoque digerit. Reddenda fuit hæc, quam posuimus alibi, causa: quare sint in vmbra Rubi pallidialitæ plantæ in opacis tanto viridiores. Quamobrè rubescant aut iūno folia, Mali, Rubi, Vitis, Opuli. Ex quibus agnoscimus albedinem in multis abesse lōgius à maturitate, quàm virorem. Vel cūm seminum medullam videmus candidam prius in viridem trāsmutatam plantam. Nempe fit hæc vltiore coctione coloratio. Semen enim diximus alibi plātam esse inchoatam. Pessimè verò illud: *αἰὲν ἡμῶν ἡ χλωροῦ ἴσιν ἐν πᾶσι τῶν φυτῶν*. Quis enim attribuit vquam materis actionem, vel attractionis, vel rarefactionis? Ait verò ex hu-

more terreo fieri viriditate: non malè. Arescentes ergo cortices nigrescere: propterea quòd terrestre manet: ab itaque. Aquam enim viriditatis esse matricem diximus aliàs: vnde fit in subgrundiis ad parietes muicosa cutis, qua reliccata paululū cōficitur impluuiatus color. Non tamen iccirco sequitur, verum esse, quod ait iste de coctione diminuta. Neque enim plus coctus chylus, quàm sãguis, la c autè quàm sãguis coctū maius, productiōre, non intensiore coctione: sed caloris facultate remissiore. Itaque plus habet aeris, minus ignis. Sic agitata albecit oleum concepto aere. Ita nixita semè genitale ex sanguine. De coloris constitutione, actū, potentia, visibilitate, luce, lumine, satis alibi disputatū est. Inter quæ illud à vulgo alienum. Hanc enūciationem, aer est lucidus, alio modo sustinere prædicationem, quàm illam: Paries est albus. Phrasin attendamus. mollissimè namque dixit, *ἡ χλωροῦ ἴσιν ἐν πᾶσι τῶν φυτῶν*. virefcens color, pro viridi. Et *ὀφθαλμοῖς*, quasi debitum à natura. Quod autè hic appellat *πυρῶμα*, fit potius *πῆμα*. Alterum genus aggreditur affectionum, figuram: cuius modos assignat tres. Quædam, inquit, ascendunt: quædam descendunt, quædam ad medium petunt. Quæ se attollunt, in iis esse naturam in medulla, quæ calorē ad sese trahat. Igitur in medullæ raritate comprimere aerem, atque iccirco turbinari, scilicet ignis modo, qui leuitate sua cacuminatur in Pyramidis figuram. Quæ verò descendunt, harum meatus compingit. Vbi vêtum sit ad coctionem, tunc humoris materiam condensari: quòd in humore medulla fit. Inde sursum exit tenuē: reciprocatur humidum deorsum. Mouetur enim à propria grauitate. Quæ verò sursum inter has, carum humiditas attenuatur: propterea quòd natura boni temperamentis propior fit coctioni. Tum meatus mediocres sunt. Extenditur ergo materia tam sursum quàm deorsum. Est autem sub planta prima coctio. Secunda in medulla, quæ à terra exit, atque existit in plantæ medio. Postea diuisio fit, quæ euenit à secunda, non à prima coctione. Tertia verò coctio in animali est. Non enim fit hæc coctio, nisi propter naturæ secretionē in membris, & naturaliū distantiam inter se. Quibus verbis habemus explicationē modorū trium, primo loco. Deinde *πῆμα* iudicium, secundo. Cæterum primum, ac maximum erratū est, cūm attribuit ascensionem ac descensionem figuræ. Hanc enim Veterum opinionem de naturæ diariis delectam ostendimus à Philosopho. Tam enim ascendens, quàm descendens eiusdē figuræ queat esse. Itaque Rhapsani, tum stipes, qui sursum, tum radix, quæ deorsum tendit, pyramidalis est. Atque ita pyramidales ambo: hæc vt illam superet faciei manifesta delineatione. Tanto peius cum ipso agatur: cūm medias plātas, quæ neque ascendunt, neque descendunt, iccirco putauit ab vtriusq; diuersa figura esse. Dicit ergo plus ignis obtinere, quæ sustolluntur. At hoc falsum est.

Altius

Altius nanque Taxus attollitur quàm Persicaria. Et aciores sunt vel Spathulæ, vel Iridis, vel Acori Scythici, vel aliarum complurium radices, quàm stipites. *τὸ χλωρὸν* intelligit medium, aut ad mediū. Sic Aristo: eest sic Timæus Locrus, *τὸ χλωρὸν, καὶ τὸ μέσον τῶν τῶν, ἵσιν ἐν πᾶσι τῶν φυτῶν*. Plato verò etiam confutat eorum opinionem, quā iam cæci circumferentiā *τὸ χλωρὸν* arbitrantur. Negat enim, in orbe perfectò, cuiusmodi Mundus est, *τὸ ἀνω, καὶ τὸ χλωρὸν*: id est, vt Veteres loquebantur, *sup & de*. Munit autē sententiam hanc verbis hiis: *εἰ γὰρ π σπερὸν ἐν χλωρὸν τὸ πῆμα ἴσιν ἐν πᾶσι τῶν φυτῶν, εἰς δὲ ἐν ἀνω, πῆμα ἴσιν ἐν πᾶσι τῶν φυτῶν, εἰς δὲ ἐν ἀνω, πῆμα ἴσιν ἐν πᾶσι τῶν φυτῶν*. Vbi cauendum censeo nobis ab illa voce, *ὄγκος*. Significat enim molle, aut corpus, omnino quāritatem: at non cōtinuū in horum quopiam *βάρους*. Ignis *ὄγκος* habet, *βάρους* non habet. *ὄγκος* cuiuscunq; corporis est: *βάρους* non cuiuscunq;. In animalibus aliter *τὸ χλωρὸν* statuitur ab Aristotele. Non sanè vêtèr in pilcibus, reptilibus, quadrupedibus. Hoc ille vocat *ὄγκον*. Quæ verò caudæ propiora, & euulsiō, *τὸ χλωρὸν*. Non ad vniuersū rationem partium situm referēs, sed ad corporis constitutionem. Sic *τὸ ὄγκον* in foliis Theophrastus. Theobdorus rectēne sit, an lecus interpretatus, alibi disputatum est. Author autè malè loquutus hic est quod sentiebat: Natura, inquit, est in medulla, calorēque trahit. Et falsum æquē. Rariorem naturam plus trahere: Sābucus enim, & Ferula, grandissima: Terebinthus, & Gaiaetum essent minima. Tum autem si crescit, quia medulla trahit: at dum crecit, medulla quoque crescit ipsa. Fit igitur: Quod autē fit, non est. Quod nondum est, nondum trahet. Trahet quidē propter se, vt fiat: non trahet propter alia, vt illa faciat: quippe ipia nondum perfecta est. Neque trahet, vt mirari sed vis attractiua in omnibus partibus est: quæ sibi quæque trahit. Quod verò densitas & raritas nihil faciant ad magnitudinem comparādā, patet ex Fungis & Quercu, si inter se comparētur. Sed neque ad celeritatem. Simul enim tum carnes tum ossa cresunt. Neque verò magis in acumē calidæ plantæ fastigiantur, quàm vel humidiores, vel frigidiores. Lactuce, Taxi stipites contemplerur. Nēc mucronis causam tuò nos posse rerū, existimetis. Alphodeli, Ari, Allii, Dracontii bulbos orbicularibus globis reclamare, palām est. Tribulus autem non vno mucrone infestus est. Planta sanè aquea tum natalibus, tum sapore. Piperis grana, & Agnicasti rotunda. Non igitur euenit ab igni, sed à forma. Adhæc, ignis figura non est pyramidis, sed globi: si qua tamen debetur illi, non propter se, sed propter vniuersum. Neque enim eius propria est, sed cum cæteris elementis omnibus communis propter locum, non propter formam suam, neque propter finem. Elementi finem intelligo naturalium corporū cōstitutionem. Nam

quòd ignis hic nostras pyramidem imitatur, eiusce rei causa motus est: Siquidem tenuiores partes celerius ascendunt: grauiores ab imo subsistent: mediocres antecedunt has, illas subsequuntur. Sed & alibi demonstratū est, neutiquam pyramidis figuram igneā deberi naturæ propter celeritatem. Mobiliora nanque sunt corpora sub facie globi. Nihil enim est quod offēdat. In pyramide latera sunt ad basim, aut saltem latus vnum, multorum instar laterum: vt natura fert circularis. Animalia quoque nos docent eius sententiæ vanitatem. Neque enim caput pyramidis imitatur naturam. Et ima serpentum pars, nimirum cauda potius cam refert. Et illud à veritate prorūsus alienum. In iis, quæ descendunt, obstrui medullæ meatum materiæ densitate, quando coquitur. In Rhapsani stipitarissima medulla: item in rapis: quorum tamen radix grandissima demittitur. Neque id verius: Tenue sursum appetere: humidum deorsum: Aciores enim, sicuti dicebamus, atque odoratiores stipitibus suis radices non pauca. Et Rhapsani mucro imus longè mordacior est, quàm radiceis corona summa, de qua stipes exit. Et illud putidum, Grauitate moueri deorsum. Non quòd negem, in radice multum terræ cōtineri. Verum, vt hoc concedam, ita illud obiciam: Plantarum radices quarundam, quàm sui stipites sint, equè laxiores. Habemus Zinziber ex peregrinis scapo firmo, radice rariore: ex nostratibus Ben rubrum. Ne nunc obiectem fructuum partes, rotacūmina, compactione soliditate, quàm quali consent radices. Vel Iuglandium testulas, vel Persicorum, vel Olearū, vel Palmularum osscos, lapideōs que nucleorū amictus consideremus. Denique *Li. hospertis*: vnde & nomen. Cum Strobilorum squamæ lorica illa quævis radice conferatur: quota pars erit huius soliditas cum illa comparata? Graue igitur etiam ascendit. Fit enim opus illud à vi, sicuti diximus toties, distributice: quæ & terram sursum leuat, & ignem deorsum vel pellit, vel trahit. Terræ scilicet, atque ignis domina, Domini ipsius opificis primi iussu. Non enim dubito, vos existimare, non alium rerum esse conditorem, alium qui condita tœuat, spiritū. Et illum, vbi ista condidit à seipso, qui à se non potest abesse, ab his abesse non posse. Deus Deus, ò viri optimi, neque otiosus, neque negotiosus, neque in opere, neque extra opus: sed sine opera operis caput, principium, medium, finis, totū: & vt vno verbo omnia tum expleam. tum ambiam, tum superem, Ipse: cuius simplicissima atque indiuisibilis sui intellectuione, sicuti facta sunt vniuersa: ita suum quæque finem at que ordinem omnia nanciscuntur. Elementorū autem ratio cūm ita sit: esse per se, vt propter aliud sint scilicet ob corpora, sicuti dicebamus, naturalia: tamen propriis formis suorum locorum sedes, suam quodque appetunt: tamē obsequentia nobilitati finis sui, meliorum ac nobiliorum

formarum imperio parent. Vt non tam in capite sit ignis Apibus,quam in spiculo,quod eorum pars est minima. Obstrept deinde Philosophia legibus,ubi coctio loquitur. Primam ponit *quæ sunt*: sic enim loquitur: altera in medulla: tertia in animali. At enim haud queat ita disponi: vt sit, *απειρίτη, ἀνερέα, αείνη*. non enim sūt in eodē. Ea sanē quam statuit in animali, quoniam ordine sit in plantis tertia. aut si extra plantas est, quomodo tertia est? In animali verò, quæ coctio est, nec in planta est? An intellexit spiritus, qui dicuntur à medicis animales? Hoc si ita sit, erit etiam quarta. Plus enim distant spiritus, qui sunt instrumēta ad intellectiōnem, & memoriā, à sensu spiritibus, quam ipsi longē sunt à spiribus animalibus, qui sunt in planta. Maius est intervallum inter hominem & ostream quam inter ostream & quercum. Præterea quid est, *αείνη φυτόν*? nōnne *αείνη φυτόν* medullam pro parte statuit: Quoniam igitur modo illa: aut quid aliud, sanē quidvis, sub plāta est? Si radicem intellexit, malè loquutus est, cum à plāta radicem separavit. Quod si tertiā coctiōnem accipimus pro ea quæ sit in membris, magnopere considerandum est, an in plantis vlla sit huius naturæ proportio, quæ deduct coctiōnis opus ab ore ad cutem vsque. Profectò radix tamen oris vices gerere dicatur ab omnibus propter suctionem, tamen primores eius partes coherētēs ipsi terræ videntur hanc sustinere proportionem. At interiores pro ventriculo sunt. Et est, ubi Aristoteles ad vetriculi referat officium: quasi ponatibi primum vestigium concoctio. Altera igitur æquē in venis erit, sine vello icore. sicut in animalibus quibusdam, quæ membrum nō habent illud: quemadmodum nōnulla alia, quibus sine testibus vasā sunt seminalia. Tum à venis in mēbra perficietur hæc tertia, quam temerē stirpibus abiuratum, solis cōsignat animalibus. Etiam fluctuat in priore sententia, qua negabat, plantas habere partium distinctionem. Quin commune humidum quoddam attractum in radicem mutatur ibi primum ad eius priuata cōmoda. Inde in medullā, atque alias partes actū, distribuitur in venas, vnde postremò fiat alimētum verum, ac membrū ipsū. Appellat autem *μυστήριον* secretiue facultatis officii. *μυστήριον* eam nominat Galenus: *μυστήριον* verò *φυσικὸν* differētē constitutionem. Quoniā & succo, & carni, & nervis, & medullæ & radici alius atque alius debetur succus. Nunc plantarū perferuntur analogiam: verū intēpessitū hęc. nā que statim ad motum, quem hęc reliquit, redit: tum ad figuras. sic enim dicit, *ὡς ἐπὶ τοῖς ὄντιν ἢ ὄντιν ἢ φυτόν* *καὶ τῶν τῶν*. Quæ meliōre fato nunc omisitset, quam distulisset. Quis enim huic assentiatur: maximam plurimamque plātarum naturam ad descensionem propensam esse? Atenim arbor nulla nobis cōperta est, cuius radix æquali magnitudine stipti respondeat. Fabulosam Esculum excipio: quæ utroque tractu partes illas æ-

quavit sibi, gentili mendaci mellis potius, quam Melitæi semis. Nati, inquam, sunt arbores, atque natura habitæ plus subire, quam demittere. Sic in manibus vngues Alexander ait magis crescere, quam in pedibus. In homine pili frequentat superiores potius partes, quam inferiores. Aristoteles quoque, & Aphrodisiensis idem providerunt, iumēta, non crescere à pedibus ad genua, tam posterioris, quam anterioris cruris. Contrā, hominem plus ibi. Hęc contemplatio persequēda est accuratius in secundo Historiarum. Est autē plantis in crescēdo modus. Nam quædam properant: aliæ serius eriguntur. Noctellæ, quæ tuapte natura festinant, vdem solum atque vber naçtæ, se ipsas accunt ad ea incrementa capiēda, quæ sibi ipsa sint oneri. Eadem fortuna illis, quæ nimis studiū attendunt. Illæ igitur, & hęc, nisi sulturis adiuerunt, euadunt flexuosæ. Aliud gentis, alia illarum causā, quæ propter duritiā, atque siccitatē amittunt recti speciem. Hæc longævus esse scripsit Democritus. Minus enim morbosas, quia minus siccæ sint. Sic *Ægyptiorum* crura, sic *Æthiopum* à calore concurari, scriptum est in xiii. Sectione: sic & crines. ubi facetissimè diuinus vir: *ὡς ἐπὶ τῶν ἐγγύθεν ὁ αἰὼρ ἐλασσοῦν ὅψι δερματίων*. Iam verò intempestiue interposita verba illa videamus: Vicinæ, inquit, plantæ sunt inter se. Iccirco sunt frequentiores multis locis. Quam vicinitatem huic frequentiæ præterdat, nescio. ridiculā orationem, quia frequentes sunt, vicinas esse, aut è contrario. Frequentia est in vicinia & in multitudine. Vicinitatem non continuè frequentia sequitur. Duæ tantū vicinæ possunt esse. Illa relatio fundatur in numero, & in parua distantia: hæc in hac ipsa distantia tantum: in numero non est necesse. Præcipitem dehinc sese agit in figuras iterum. Eas in natura & quantitate seminum cōsistere, Flores & fructus in humiditate, atque in materis. Quæ verba sunt maximè perpendenda. Rectè facit, cum figuras contemplatur. Trahat eas Mathematicus, hoc, quo sunt quantæ sibi, & quales. Physicus, hoc, quo sunt aliis. Metaphysicus, hoc, quo sunt, quod sunt. Dicam inter doctos: Naturalis vt sunt mobilis affectiōnes Mathematicus sub similitudinis ratione, æqualitatis, inæqualitatis, proportionis, continentis, cōtenti, productilis, curtatilis, vnitatis, pluralitatis: simplicitatis, multiplicatis, rationalis, irrationalis, fortuitæ, necessariæ, cōcessæ, confusæ, sup̄tē, datæ, deductæ, cōclusæ. Metaphysicus (audebo, in quā, inter vos, nihil veritus otiosorū loquutuliōrum simultates, aut obretractiōnes) ad leges entitatis, extremitatis, atque etiā extremalitatē: hæc enim est forma consideratiōnis eius: sicut & actualitas, & potentialitas. Nam si circulus quadrabilis est, potèritalitas ea est in illo ad quadraturam. Hęc ridebunt illi. sed mirum eueniet: vt illinos irrideant, non tamen irrideamur. Neque enim vel animus, vel eruditio sapientis ab ignobilibus Lucianorū ingeniis pati potest.

potest. *αίτητος* est. Tela excipit: vulnere non accipit. Itaque illudenti Diogeni, ac dicenti: ὁ Πλάτο, circulum video, circularitatem tuam istam non video. Nimirum, inquit, oculos, quibus circulum videas, habes: quibus circularitatem videas nō habes. Videamus, etiā quemadmodū distinguitur hic à materiæ naturā. Et animaduerta minus, quibus artibus à florū, fructuumque natura poterit amouere figurā: eamque nihil scīo ponere in natura. Nōnne flores in natura sunt? ponere in quātitate seminū. Nōnne in natura sūt, tū natura seminū, tum quātitas? Aur quomodo materia separat ab humiditate: & materia dicat non materiā. Vt primū excutiamus accipiat materiam pro causa efficiēte: vt figura sit in facultate spiritus generatiui. Hoc sanē probē: at illud non probē, cum figuram sic ponit in quantitate, vt in natura. Non enim quantitate figuræ autorem esse, disputatur tum alibi, tum in libro De substantia orbis. Si enim verum esset hoc, nullæ duæ diuersæ figuræ possent æquales esse. Id quod vel rusticulis agrorum mensuris esse salūm satis patet. Tum à quantitate distiūgere flores, extremæ verò demetriæ est. Quod autem *τὸν ὕμνον* diuersimō statuit *ἐπὶ τῷ ὄντι*. si quantitate solam humidam intellexit, nequeat ex ea fructus cōstitui: Sin humidum pro corpore affecto humiditate, non potuit à materia segregare. Dixit autem, materias, in plurali, non in consiliō. Alia nanque florum est, alia fructuū Eam accipit, quam propinquam vocat Philosophi. Et illud examinandum: Cur flores, ac fructus exemerit à naturæ vi, quam statuebat efficiētem. Quasi verò se ipsam informet materia. Verum enim tāto minus ipsa qualitas humida. Hęc cum dixit, vult ad ipsas procedere causas generationis: quam more suo *ἀνάσσει* vocat, sicut & sup̄ra. Aristoteles in quarto de Cælo tres recenset motus, ad locum, quantitatē, generatiōnē: quia motū alteratiōnis in primo libro declarasset, eā ob causam omisit ibi: & in 2. De generatione postea restituit. Plato in 10. De legibus aliter. In quinto Physicorū negat generatiōnem esse motū, sed solā credi iubet transmutatiōnem. Quod & alibi dictū est à nobis aduersus hosce novos adolecentium prauos introductores. A generatione discedens hic ad motum redit: quem attribuit primarium animalibus, vt cum plantis comparat. abutitur oratione tamen. Nā primum motum recognoscit in animalibus. At primus motus, tum nobilitate, tum alia quavis ratione consistit in primo corpore naturali, quod Cælo appellatur, & animal æquiuocè dicitur. Præterea non omnia locum mutant animalia. Quædam enim propter eius generis immobilitatem Græci dicunt, vel *μόνημα*, vel *στέγημα*, vel *στέγημα*, quæ vox apud Platonē in Phedro est. Ad hæc, quod & hodie dicebamus, motus, quā motus est, tamen per se competit animalibus, non tamen primū, sed tanquam corpori naturali. More autem suo sententiam oratio-

nis flagitiō deprauit: *ἡ δὲ ἀνασσει ὡς ἀνασσει τὸ πᾶν τὸ ζῶον*. Imò verò, *ἡ δὲ ἀνασσει τὸ ζῶον ἀνασσει*. Nam si est in plantis, nobiliori lege sit in animalibus. Videtis verò, quatenus hæc à superioribus disunxit. ad ea namque pertinent, quæ sup̄ra de motu disputabat. Itaque nunc demum assignat causam incrementi. Plantæ, inquit, omnes ascendunt tandiū, quoad compleantur. Cuius rei causa est, quod animalis cuiusque longitudo prope est suam latitudinem: in planta verò procul. Propterea quod eius radix, ignem intelligo & aquam, properè ascendit, quo planta fabricetur. Principio, quod ita plantis ascribit, quasi differant hoc ab animalibus: id animalis quoque commune est: crescere scilicet in longum, donec cōpleatur. Ratio præterea perobscura est: & quæ si per nos perspicua facta fuerit, aduersetur auri. Prope latitudinem est animalis longitudo. Vult, opinor, dicere: cor & iecur in medio constituta: propter id animantes æqualiter & vegetari, & crescere. Verum haud ita est. In longum enim ad vicesimum primum ita crescimus: vt accretionibus haud parum latitudinis respondeat. Inde ad vicesimum septimum, vt aiunt, iustè latitudinis ambitum incipimus. Eadem ratio est à nobis in canibus & equis animaduersa. Et posteriora prius in iumētis, quam anteriora. Atque hæc tamē tum cordis, tum iecoris propria. Quod autem contra ipsum faciat, sic videamus. In plantis, inquit, longitudo distat à latitudine. Anteuertat ergo latitudo: propinquior enim. Profectò facilis est, in latum humorem diffundi, quam ascendere. Neque opponamus ignis vim, cuius imperio pareat humor. Nam habet ille imperiorum Formam, inquam: quod toties inculcauimus: cuius præscripto res agitur tota. Et plus aquæ, longè plus terræ est. Et quare non semper creſcit arbor, quando iuuat? Ei sanē non desit humor, vnde hant additamēta perpetua. De huius vocis, *πίττω*, vltus sup̄ra satis: & nunc primum in mentem venit, à Timæo Loero ita scriptum esse: *περὶ δὲ τῶν αὐτῶν ἀπὸ πίττω τῶν φυτόν*. Addit causam sanquam ineptam: *ἵνα ἀμεινυθῶν τὸ φυτόν*. Quasi verò plāta tota sit in longitudine sita ædificatio. Perſcrutemur in animalibus, secundum genera, modos incrementorum, atque varietatē: facile deprehēdemus hominis in iudicando festinationem. Angues, Anguilla, Mustela piscis, Gonger, Acus in longum penē tantum protrahuntur: Orchis, Maia, Pagurus, Echinus in globum potissimum turgent: Solea, Raia, Passer, in latū funditur. Homo autē arbori quāsimillimus. Tum Minutius, Rectè admodū. hoc enim inuersam arborē dicebant Veteres hominē. Ad quā significationē Grāmaticis nomē ipsum cōuertere. Imò subuertere, inquit Ferrerius. Alia profectò vocis origo est: *ἡ δὲ ἀνασσει ἐπὶ τῷ ὄντι*. Vt illud sit: *Os homini sublime dedit, caelumque videm iussit*. Cui Minutius, Cum animalis id quidem commune habet. Quanto melius, cerebrum, id

est intellectu, non obtutum natura obuertit. sed ad cælit? Nunc verò miseris mortalibus tu- rum spectat os: animus ad cellam vinariam, aut pectus, quod mihi dicere nunc religio, atque etiã cautio est. Quod verò subiciis, Bauli, iam licet: Puto, inquit ille, nimis audacter additū aduerbium *æti*. nequit enim fieri, vt crescant semper. Vel hyemis interpone incommoditates: vel ipsam operam hauriendi, antequam transmittitur, quod in tractu est. Quod si *æti* non tam erementi continuationem significat, quàm extensionem in longum, donec iustam nanciscantur proceritatem: hoc etiam euenit accretioni, quæ fit in latum, quoad ea quoque nihilo secius expleatur. Neque verum est, in longitudine solum subici, quin aliquid addatur etiam ab lateribus dimensionis. In septima decima verò Sectione quærit Philosophus, cur in longum potius crescant omnia. Cuius responsum suo loco sumus interpretati. Est enim Pythagorica, & in verbis tantum posita, atque notonibus eorum. Et effectus ibi pro causa, pro effectu posita causa est. Non enim augetur longitudo ter, vt ibi dicitur: nisi qua crescant corpora. Longitudo namque corporum, non corpora longitudinis. Verum Pythagorei numeros ad dimensiones pro rerum principiis statuebant. In secundo De celo, cum plantis cõfert animalia. Animalibus dextrum assignat, & sinistrum: plantis nullum, sed superum, & inferum. Alia similitudo: cum medici, & plârii Philosophi vocat alas, & brachia. Ex situ verò ponit & ante designabitur: quibus habemus ad Solē respectum. Quare etiam dextrum, & sinistrum: ex situ, inquam, nõ ex officio. Plato ad motum, & operã æque dextram & sinistra natura comparatas: vlti, & instituto defraudari putauit, in septimo De legibus, nimis ambitiosè fortasse. Demonstratio nõ que aduerlarum eidentissima. Ne in specie quidem ipsa deprehenditur æqualitas cuiusmodi. Pauciores enim Scatulo. Sic sanè disti priscis ii, quibus vsus esset in læua portior: nunc ab Italis *Mancini* dicuntur. Latitudinem igitur, atque crassitudinem indifferetã habent atque promiscuam in ipso tereti: qua ratione longitudo quoque simul cum iis in globo est. Ideo neque anticam, neque posticam, neque dextram, neque sinistram dignoscere possumus, propter officiorum indifferetã, & vniformitatis conditionem. Nam dextrum & sinistrum sunt contraria. In dimensione corporis vniformis nulla est contrarietas, nisi eius ratione, in quo per se inest dextrum & sinistrum. Sic enim nobis intuentibus plantam, quæuis eius pars, pro ratione locorum à nobis mutarum, fiet eadem modò sinistra, modò dextra: nunc anterioris, nunc posterioris adipiscetur appellationem. Quæritur autem in xvi. particula, quare teretes sunt stirpes. Sanè maxima pars talis. Quæ minus explet eam perfectionem, in ea terræ multum inest, humoris multum. Horum

vt runque difficile concoctu: atque ad hoc naturæ diuerit. Quocirca sequitur non nihil inæqualitatis. Haud paucæ verò plâtae non sunt teretes: triquetra quædam. Iuncus, quem *Cyperum* nominant, & iuncus Africanus, quem vidimus grandioris baculi crassitudinis, ferulæ leuitate. quadrata verò multæ. Quare non est verum quod aiebat Archita, æqualiter moueri succum, vt fiat planta, à puncto medio ad ambitus lineam. Præterea non respondet in cæteris partibus eadem proportio. Nam & folia plana sunt: & fructus plerique pressi. Leguminum siliquæ, Foenugræci, Papaueris, Thlapeos, Opulii, Ceraciæ, Castiæ tor semina. Cæterum hæc acriter cum disputare possem: impedit me vocis illius, quàm supra reuicibam, recordatio. ea erat, aduerbium *æti*, quod temerè attribuerat in cæteris, quæ perpetuò fierent sursum versum. Sanè huius erroris monuit nunc nuper Theophrastus in primo De causis. Prima, inquit, generatione prodit prius radix, quàm germina. hoc nos quoque supra memorabamus. Id quod cum fiat ante plantæ abolutionem: ante abolutionem planta descendit prius, quàm abscedet. Quæ contemplatione faceret erit Empedocles. Radicum generi terre naturam cum attribueret: æquum erat, illam primo quoque vel loco, vel tempore vindicare. Germina verò *Ætheri* curæ esse. Qui cum sit remotior, posteriore iure senior ei pars deberi videatur. Philosophus autè noster persequitur in ramis figuram, in quibus eam statuit aliã atque aliã à raritate. Differentia, inquit, in ramis est à superflua raritate. Cõpressis enim succis natura calefit, & maturat cõtionem: atque inde rami efformantur: extantque ipsa folia, sicuti prædiximus. Quam igitur constituit differentia? Non substantiæ: nõ enim ab accidete variatur. Non figura: quoniã rari & densum eadè capi figura potest. At quantitas? Hoc quoque festellerit. Haud maiore loci occupet rari, quàm densum, superficie scilicet exteriore. Quid? eadem in arbore non differt raritas & densitas, nisi per ætatem: qua alius alio ramo compactior sit. Nouelli ab imo stipite sunt teneriores, quàm ad summum vetuli. Quanquam equidem dixerim differre quæ sunt obuersa Soli, & quæ auersa. Adhæc superflua raritas superflua differentia causa fuerit, non cuiuscunque. Raritatem vbi nominauit, ausus est subnectere vocem compressionis. Apertio namque raritatis aut causa, aut comes: Compressio vero vtrique contraria. Maturatio autem non est (vt loquuntur) de essentia differentia. Eadem forma in maturis, & in acerbis. Præterea si rami raritate prouenerent, rariiores essent ramosiores. Hoc autem falsum esse, docet Arundo. Si à densitate, frequentioribus ramis constaret Quercus populo. hoc item à vero tantundem abest. Neurum igitur erit pro causa. Tum non est necesse *αμ- μαλυσθη* & *χρῆσι*, quo maturer natura cõtionem.

Quædam

Quædam enim sunt iccirco *μεμολυσθη*: quòd multa inest materia, quæ percoqui non potest. Illud ambitiosè dictum, *δερμαίνονται ἢ φέρον*. Nam quis dicat, Naturã concalecere? quin idem dicat, Solẽ cadum esse, vel ignis formã, vel ipsum etiam Deum. Dixit, *φάσινται τὰ φύλλα*, apparent: id est exeunt. Nos satis opinor cõmodè, extant. Sic *φῶρος* Amor, Orphei deus ille priscus, qui ex Chao primus omnium extitisset. Deinceps alium aggreditur affectum partium: cadum scilicet foliorum. Quo capite cum potuit, tum debuit de eorum scribere conuersione: quo modo, quòve tempore, quæve in planta, quam ob causam fieret. Quæ de re studiosius Theophrastus. Cuius tamen iudicium accuratè centio dispiciendum. Ait enim circummagi, quia per idem tempus decidit. Dimidiatum sanè motum esse obuersionem illam, si casui comparetur. Verum neque omnium caditum est inuersio, neque solstitio, sed bruma cadunt folia. non ergo tum motus ille destinatur. Adhæc factum oportuit, vt sciremus, qua de causa quibudam ad Solem conuertuntur, vt malua folia: quarundam non item. Quam obrem flores aliqui ad idem sidus hiãt, alii occluduntur. Id quod me hodie tractare meminim. Proclus in libro de Sacrificiis etiã certas herbas nominat *πυλωδῆμα*, sicut *πυλωδῆμα*. Addit: occulta iungi necessitudine cum illis nominibus, quibus etiam hymnos concinant. Nec acquiescit huic superstitioni. laiam addit: In his herbularum conuersionibus plauit quædam non incompotum in aerem dat isqui celsi illi respondeat harmoniæ. Latere verò id aures omnium mortalium, quia nulla intercedat proportio sensilis ad sensum. Animos verò non omnium latere, sed inspicitum. Quis ergo illi palam fecit, inuidit nobis miseris? Ergo plautus ille materialis non est. Nam si accinit cælesti cõcentui, gradu tantum, non specie differt ab illo. At nos illi isti ipsi, quos is vocat insipientes, habentus arbitrati sumus, hæc omnia nestraria, & illa cælestia etiam plustquam genere differre: neque vlla rerum serie nostris vocalibus, & illis cõcõtibus conuenire posse. Iã si percipitur animo, non sensu diuinã sanè rem oportet esse. Minum verò si plus diuinitatis ea in herba sit, vt agnoscit Solẽ ac Lunã, quibus gratuletur, quàm in cæteris omnibus hominibus, quicquid non traducit animas suas per corpora bestiarum: quæ fabæ statuant aras. At nos hocẽ Pythagoreos, atque *Ægyptios* pictores mendaciorum, non alio plautu, quàm Ouidiũ transmutationes excipiamus. Quæreret hic porò Philosophus noster, quare plantæ frons, quæ Solẽ spectabat, translata, si aliorum alia vergat facie, peius habeat? Nihil enim iacturæ factũ videbatur: quãdo tantundem vel cæli, vel Solis obtinet ad pristinorum commodorum cõpensationem. Nam si beneficii partẽ amisit: at alibi nihil minus repositum est. Haud difficilis solutio. Damnum citius percipitur quàm commodum. Priuatio,

quàm habitus facilior. Serò dispediõrum miferiæ sarciantur. Tũ præter hæc illud quoque vestigare, quod pertinet ad quarundã opprestiones, interitus, mutilationes. Abolètur aliquæ totæ vel intra ipsum annũ, quo natę sunt. Aliarum partes tantum. In quibus non vna natura. Nonnullis folia cadunt, aliis absistit cortex: aliquibus etiam perit stipes. Hanc ipic partẽ vt icuandẽ attingit, ita causam tegit obicuis verbis: *Amitit folia dicitur & ἐπιφύων δὲ ἐξέλειναι ἢ ἐπιφύων*. *ἐπιφύων* prouentum dicimus alibi hic impressionem, interuentum, superuentum. *ἢ ἐπιφύων* verò quid intelligam, nondum satis liquet mihi. Non conuenit huic loco propter qualitatem. Nemo enim dicat, Archigenis vltigia sequutus, acerba aut acutam raritatem. Neque, vt Iones solebant, accipi quid in significatio celeritatis. Nã anni serum est, quo tempore cadunt folia. Vehementè fortasse voluit. Cæterum à raritate nulla fit. quin potius obstructio casus est attribudus. Deiat enim frigus oras venularum, qua traducitur alimentum. Quocirca necesse est, frondes absistere, non est igitur raritas. Quibus verò non decidunt folia: raritas iis permanet, per quam etiam nunc commeat alimentum. Euenit id præfidii formæ beneficio: cuius in fide atque cõtacta est succi constantia, copia, calor, visciditas, pignitudo. Eius generis arbores in libro Agriculture vndecimo recensentur à Græcis, si cõtẽ memini, quatuordecim. Palma, Citrus, Pinitus, Laurus, Oliua, Cupressus, Ceratia, Picea, Buxus, Hex, Myrtus, Cedrus, Iuniperus, Salix quoque addita non seruauit sententia ipsi naturæ fidẽ. Et non paucos videmus alias, quæ non amittunt. Sanè Abieti non decidunt, non Sabinæ. Plinius in xvi. Pinitum omisit: Pinitum memorat: apponit Aquifolium, & Taxum, & Andrachnen in Græcia, Vndonem apud nos. Suber tamẽ cum adiungit, miscet genera. Cadunt enĩ tuberi non autumum, sed vere nouellis suberibus, id quod videmus quotidie trans Garumnã. Cupressum quoque acuit: Terebinthũ annumerauit. Noster verò sic persequitur causas: Percoctus humor cum materia fastigiatur, in cacumẽ: ac postea attenuatur. Tum vbi materia extiterit perfecta cõtionem, ibi meatuum summa, quæ sunt superna, penitus obstruuntur. Itaque folia cum materia deficiunt, arcesunt, atque cadunt. Quod si eueniat cõtrarium, non cadit planta in priuationem suorum foliorum. Rurũ verò cum vicerit plantã frigus: inclusus calor intus ipsã calefacit: & in extrinsecis extrinsecis eius apparet frigus. Quo tempore castiæ si fides euadit, neque cadit. Quæmodum neque Oleis, neque Myrtis, neque aliis. Quid igitur intelligit humorẽ, quẽ dicit cum materia fastigiari? Ergo facit humorẽ aliud à materia? Præterea quid est? Cõtã materiam in Pyramidis cducit formam. Nam tamen si folia sunt corpora, nemo tamẽ ea digna paret hac appellatione. Quancquam quot folia videmus abesse à triaguli facie? Hoc enim

nomē eis rectius conveniat. Nam quot ad orbis ambiū imitandū comparatæ sunt à natura? Maluæ, Vmbilici Veneris, Violarū, Cyclamini, Azari, Chelidoni minoris, Alliariæ, Terrestris ederae, Cucurbitarum, Peritonatiæ, aliarū? Quot eo in genere ferratæ? quot sinuatae? Sed ita, nullum vr referant triangulū. Qua in classe digitata quoque cōprehēdendā: Apiorū genera plurima, Batrachiorum, Crotonem, Staphylagria, Pentaphyllon, Saniculam, Caryophyllatā, Sideritidas, Matricarias. Addā ne etiā capillamenta, & cirros ipsos? Nam quod glaucescere frōdes ait, quæ indecuius sunt, id fallum est. Non enim id in llicis generibus, non in Lauro, non in aliis agnoscimus. E sola penē Olea petas exemplum. Sed & glauca sunt Salici: cædemque deciduae. Ne vero phrasin prætereamus: *αποχρίματα* pasuē. & laxē dixit, *αποχρίματα*. Nā plantæ victoria est, non humoris. Attrahit enim illum ipsa: quippe sua natura non accēdit humor. Est in alio codicē *κρίματα*, vt frigore obiectus humor intus agitur. Et abusus est verbo, *αποχρίματα*. Nulla tanē foliis à glaucescētia proficiunt perfectio. At *πλάσι* apud Philosophos vbiq; perfectio. Cōtrā potius, glaucescēdo foliorum est affectio, quasi morbus. Morti ergo vel similis, vel quasi tenuioris. non igitur *πλάσι*. Quæ veidē loquuntur, & aliis alibi affluenda, & dilucidius explicanda fuerāt. Inquit enim: Arbores & plantæ, cum attrahendi vim obtinent vehementem, fit prouētus fructuum simul. Is prouētus concingit, propterea quod natura vitur coctioe per continuam successione. Et in quaque coctioe fructū producit multum. Ac propterea plantæ quædam, & quæ sæpe in tēpore fructificant. Cum superioribus, inquam, decuit hæc cōiungi: in quibus de fructificandi officio, atque opera gignēdorum foliorū disputabatur. Igitur cum dixit, *ομοίως* prodidit se crimine repetitis. Erat enim mēbris tertiū diuisionis in superiore narratione. Quid autem sit *επιχρίματα*, sanē me latet. fortasse sit (nisi non placet vobis) *επιχρίματα* *επιχρίματα*: pro eo quod est, simul. Dixit *αποχρίματα* *επιχρίματα*. Oratoris hoc potius quam Philosophi: vbi posita voce amplioris significatus in edūtur oratio. Verūm prudentius nomen generis tacuisset. Non enim plantæ omnes fructū ferunt. Et earum quæ ferunt, haud paucae sūt: quæ tamen magnam vim attrahendi inactæ sunt, nunquam tamen folia simul & fructū edunt. Nihilo verō consultius repetit ea, quæ de aquæ natura plantis ascribat: Aromaticas enim vix fructum ferre, tum ob humoris nimium, tum propter meatuum dilatationē. Item quia radice fluxa sūt. At calore corroborato accelerari coctioe: attenuari humoris, atque concrefcere. Vix verō videntur coherere posse, vt & multus insit humor, & *πρόσφυται* *αποχρίματα*. Vt omitram etiam crassitudinē, cui meatus non admodū laxi esse queāt. Quod verō crassum quoque intellexerit, ex sequētib; colligetur. Dixit enim, *αποχρίματα*. Nam si fitte-

nuc, nō est tenuē: *επιχρίματα* verō est victoria, & oppressio à multitudine. Obscura, quæ subdit. *επιχρίματα* *αποχρίματα* *αποχρίματα*. Vult, opinor, dicere: occupatas aqua plantas ad perfectionem perducit calor vi. At non è contrario: Quæ iatis habeant calor, humoris nimii superfluit amittere fecunditatem. Quod si ita sensuit, malè sensit. Cauēda & illa: *αποχρίματα* *αποχρίματα* *αποχρίματα*. quid enim est, quod ait inueniri? Putillass herbas fructū non ferre propter humidī copiam, propterea quod meatū laxitatē? Medicæ tantum humoris inest: vt eam Arabes, Humidæ appellatione designarint. Cytillus quoque nō parum, harum vtraque haud parū rara: & fructificant tamē. Nam fructum vocat omne semē Dioscorides. Fert Anagallis: fert Cymū istud minutum: fert Eufraia: fert Cētumigrana omnium fortasse minima, omnium fortasse plurimum. Ceterū à colore supra digressus adhuc, ad eum redit pudētus, quā reliquerat: Fuscēdo, inquit, in locis valde calidis euenit: in quibus parū fructus prodit ex humore: propterea quod ad aētī meatus sunt. Cum igitur ita insituit natura, vt facere velit cōiunctionē: neque humorē, quātum iatis ad materiā sit, nācā est: tunc sūt meatus angustiores. Recipi vcat ergo coctio, quam continuam efficit calor: & rōne apparet color medius inter album & nigrum. Et cum ad hunc modū sit hoc: tunc nigrū occupat, vt nigrescat, aut coloretur quocunq; genere coloris, quod accedat ad nigrū. Id quod ex Ebena, atque Vlmō videre est. Perpendamus singula. Fuscēdinē locorum attribuit caliditati: fructuum paucitatem, meatuum angustias. Haud malè deducit ex aduisione coloris atros. At iisdem lecis ligna candida videmus, quibus & nigra. Eodem cælo fruitur & Carpinus & Terebinthus: itē Sandalum album & rubrum. Elephanti albi sunt ad extremā Æthiopiā sub torrida. Sunt fructus atrii, aut punice, nec minus humidi. Vel Prunorum genera, vel mora facient fidē. Sunt acerrimæ radices albae, Rhaphani, Costi, Lepidii, Struthii, Cepullæ, Allii, Vri, & Vri in Germania nigri: in Syria & Arabiis, & Africa nituo Equi cado-re. Quid e bore cādidius? Quonā sub cælo gignitur ipsū? Haud negarim candoris frequentiam locis frigidioribus: quales Vulpes in Prusia, Lepores in alpinis, Perdicēs in terra Allobrogum, & Mures quoque: quos etiā velsi nive credunt indigenæ. Causa est: quod aliquorum succus aut copia, aut alia vi, vel frigoris, vel lentoris resistit calori: quominus absumatur. Contra, pali, qui picinarum, sicuti dicebā, presinguntur excipulis, in aqua diu cum manserint, ad eō nigrescunt: vt etiam tessellatis operibus expectatur. de fructuum paucitate nihilo sollicitus. Nam & Cyrenaiica, & Africa, & Cyprus, & Ægyptus, & Assyria, atque Iaua maior feracissimæ sunt. Lampridem verō confutatum est à nobis, coarctari meatus à calore. Quin contrarium euenit exustis partibus liquidioribus. Ten-

nuis

nuis enim est, implere. At liquidū tenuē est. hoc quotidie videtur in pumicibus, & carbonibus. Habemus exēpla raritatis in locis calidis, Thapsiæ, Ferulæ, Galangæ, Zedoariæ, Zinziberis, Calami, Turbith. Cōsultus Theophrastus, neque frigori, neque calori tribuēdam censet fecunditatem. Quid autem sit *αποχρίματα*, declarat. *αποχρίματα* *αποχρίματα* *αποχρίματα*. Sic in Timæo verbis iisdem. In nono quoque De republica: *αποχρίματα* *αποχρίματα* *αποχρίματα*. vt fuscū putaret album, albi ignoratione. Est autē *αποχρίματα*, qualis color oliuis. Apud Firmicū legimus *αποχρίματα*. hoc cinereū est. Quod autem nigri tulie exemplum ab Vlmō, mendri esse putabit necessariū, qui nolit illum temeritatis insimulare. Hinc alias aggreditur affectioes à propriis elementorum formis, leuitate scilicet, ac grauitate. Mergi scribit Ebenum propter densitatē. Rectē dictum, sed non rectē repetitum. Malè tamen eloquutus est: *αποχρίματα* *αποχρίματα*. Nam neque in alia ligna ingreditur aer, sed inest: & in Ebena inest aer: aut ne in illis quidem: vt temerē quidā recentiores cum amouent à mistorum compositione. Quid illud? Contrariam esse lignis candiditatem naturam. quippe non sum mergi: quia nimiam ob humiditatem, prohibeat aer egredi. At nimiam ob humiditatem viridia ligna sum mergitur magis, quā sicca. Non est igitur id, quod prohibet humiditas. Præterea mergitur Buxus, qui cādida, quā nigrae naturæ propior est. Et Gaici candida pars item subit aquas. Ita fallus est, vbi dixit: *αποχρίματα* *αποχρίματα* *αποχρίματα*. Arida namque ligna meatus habēt laxiores, & Pūmex, Arundo, Cucurbitæ cortex: quorum nihil mergitur. Quæ verō sequitur, neque illa huius sunt loci, neque vera. Siquidem post affectioes non est pericrutanda substantia. At hic de materia florū scribit. Sic Plato cum iactificia, cerimoniasque prioribus sibiris & enarrasset, & legibus constituisset, in decimo demum disputat, an Dii sint, magna sanē ordinis iniuria, quæ peruertit: præfertim quod ne ad Legislatorem quidem, sed ad Metaphysicum pertinet id negotii. Minus autem verum esse, quod ait: floris materiam tenuem esse, propterea quod primo quoque tempore concreari: patet ex plurimis stirpibus, quarum partim crassiusculi flores citius, partim tenuiores serius emittuntur. Pruni flos, quā Rōsa, compatiore substantia: Lilia florent ante vitem. Persicus præuertit Morū. Quomodo modum verō sibi contradicat, satis compertum esse potest. Nanque supra dicebat, arborum folia conficere in incocto succo. Ergo ex inchoato. Hic autem, *αποχρίματα* *αποχρίματα* *αποχρίματα*, malè dicat flores generari. Quare non iniucunda more nostro fuerit illa pericrutatio: quæ de causa per initia tenera folia sunt, postea dura: cōtrā, fructus initio duri, postea teneri. Adhuc, si à proportione tenuis, & crassi fiat ordo prodeundi: scilicet flores, quia tenues, antequā folia, quia crassa: ergo folia, quæ prodibunt ante florem, erūt partium

tentiorum. Hoc autem falsum in Fico, Moro, Vite, aliis. Illud etiā, quod subdit, haud negligēter excipiendum est. Duos recitet colores, aut eorum sapphirinum, alterum glaucum: meateū angustissimum attribuit, hunc æquali temperamento. At enim uero quis putet, Salicem mediocriter temperatam? Quis in Biforta colorem inferiorē à meatuum angustias euenire? Sapphirinum sanē colorem tum ibi, tum in Ambubeiæ floribus conspici licet. Nam glaucum diluti plus habere dicit in Timæo: *αποχρίματα* *αποχρίματα* *αποχρίματα*. *αποχρίματα* *αποχρίματα* *αποχρίματα*. Sed de his alibi. Iste verō vt confundat, vt repetit: ita partes distitas agglutinat importūc. Hic enim *αποχρίματα* *αποχρίματα* *αποχρίματα*, quod est vnum ex pradicamentis, aggreditur dissipare: Quædam plantas carere floribus propter partū diuersitatē, quæ in ipsis sunt: tenuitatem, asperitatem, crassitudinem. Nulla igitur planta florē feret. Florū princeps rosa est. In ea planta quæ mollitudo alibi, alibi asperitas: In flore quæ partium tenuitas, si odoris vehiculis, si coloris intelligas: quæ crassitudo, si capitis succum, si feminis, si vnguū ipsarum? Verūm id à forma contingere iatis patet: vbi quis animalium species fuerit cōtemplatus, quarum individua nullum ferunt foetum. Id quæ neque à crassitudine fieri, neque duas ab aliis affectioibus, quarum alibi affertur natura pro causa sterilitatis. Summi autē Opithici sapientia (Sapientia ipse met) cūm tui similia fecerit omnia quodam modo, æternitatem etiam quodā modo ipsis est impertitus. Quod ergo materiæ denegat propter cōtraria, formis attribuit propter vim, sciētiæque propagationem. Ea tamen haud sēper solo semine vero fit, sed quædam principis proportionis. Iccirco aliter alia in materia cōmuni proprio modo continuatur. Aliqua non nisi semine, vt Frumentū. Quædam non nisi spōgiis, aut auulsiōe, vt Iris. Nonnulla vtroque vt Lilia, & Spathula foetida. Ferunt enim vtraq; semen, hæc acinacū, illa paleacū in camerulis. Est etiam præter hæc genus aliud: in quo cūm ostēteret thesauros natura suos, nullā sibi quaesuit à nobis opē. Nā quot alia plātæ sunt, quæ spōte prodeūt nullis excitat præsidii? Adianthi, Scolopēdria, Polypodiū: quæ nullo nostro cōmēto seminiorū occultis principis expeditur. Nos verō, sicuti materia fatetur pēnuria in iis, quæ non florēt: ita nullā exigi dicimus, aut expectari ab ea forma, quæ illæ sunt hoc, quod sunt. Sunt autē steriles. Itaque etiā si suppedietur materia, nullū ferret. Nam quid amplius vos suspēsōsanimi detineat? Detur Equus Mula: detur Acellus: admittatur Mulus ipse. quid tū postea? Materia est: cōceptus nullus est. Nō cū est forma. Quid enī materia sola fiat, abique forma? Atq; cæ quidē sic sūt perfectæ, nihil vt præterea desiderēt. Non enim in Ficu Ficus forma florē appetit, neque semen Iris, neque in lingua Ceruina caulē, neque medullā in Arundine, neque in

m. iij.

Tubere folium. Quemadmodum ne canis qui-
dem animi religionem, quæ vni debetur homi-
ni. Sed præscripto limite contenta summi opi-
fici dicto parent. His dictis cum porrò vellet
progredi, Licéne, inquit Minutius, properanti
iam tibi paululum facessere negotii? quo mihi
otium sit ab hæc litigatoribus. Curtius, inquit
ille, totus hic vester est. Proinde tuo, quod hæ-
ctenus fecisti semper, arbitratu moderator. Ex-
titit nuper, inquit Minutius, à Brutiis libellus
quidam: in quo de coloribus satis accuratè. Igitur
ex eo didici: Glaucum quidem esse, quod om-
nes profitentur, Cæsum. At Cæsum non à
cæli colore, sed à cæde dictum, igneo splendore
nobilem. Hæc cum Ferrerius subriisset: vtrum-
que tibi vides, inquit Baiulus, explicandum, &
ritus causam, & ius huius controuersia. Vnica,
inquit ille, operæ præstabitur. Perlegi ego quo-
que illum, vt oleo noua omnia. Argumenta ridi-
cula: libido animi præceps: eruditio peruersa.
Nam Catilinæ oculos fuisse cæcos, diuinat ex
verbis Ciceronis. Assentiamur. At quia ille san-
guinari, oculi propereca sanguinei? *Tyberim
fluum* legit apud Horatium: eundem Maroni
glaucom. Quid nisi? Tumulidus, & turbulens, in-
fectusque gleba, quæ detergit ex Apœnino fuit,
fuit, cum *rei deiectionum monumenta Regis*, vt can-
it ille. At Virgilianus, *Mitis vt, in morem stagni,
placidæque paludis, sterneret aquas aquis, ve-
mo vt lacrum abessest*. Itaque ex alio vultu co-
lor alius. Sic Garumnâ sæpè Tarni colore fla-
uim vidimus: aliquando verò & Athesim tuâ,
Cæsar, ex montibus Tridentinis talem ex te au-
diuimus: qui aliqui ab eodem tum mo Pœtra-
rû dicitur amœnus. Ad eò verò delinavit ille: vt
Glaucum equum à Virgilio commendari scri-
bat ex eo colore, quem *balium* nominant equi-
fones. Cum tamen hunc sub spadiceis fulgore
pinxerit Poeta: sub Glaucò illi, quem *leardum*
Itali, Galli *grifum* nominant. Nam quem vult
ille spadice dilutiorem, damnat eum Maro Gil-
ui appellatione. Hoc enim est *xipis*. Quænam
verò illa eruditio? vbi ex Aristotele statuit eun-
dem glaucum, & *χρῆμον*: quos ille distinguit in
primo Historiarum. Ex Platone saltem didicif-
set ea, quæ supra narrabamus: cõstare glaucum
ex cæruleo & albo multo. Et Aristoteles equo-
rum aliquot ait oculos glaucos. Sanè ii subcæ-
rulei. Ad hæc, Glaucoma in oculis vitium, cuius
esset coloris, perspectum oportuit. Quod autè
scribit à Græcis Leonem *χρῆμόν*, verum est. Ii
sanè sunt ignei oculi, quales illi bestie. At enim-
verò ne propterea huic adglutinet cæsum Ca-
tulli Leonem: quo faciat idem glaucum, & *χρῆ-
μόν*. Frustrâ erit profectò cum multis aliis ei u-
ditis, qui illius epitheti causam (quod equidem
sciam) hæctenus ignorarunt. Sunt sanè iubati
Leones *χρῆμοι*. Ii non sunt barbari, nisi fameli-
cia: aut læcessiti. De eorum clementia pleni libri.
Sunt verò & non iubati, ex Paradis concepti, qui
atroci feritate sunt, atque malefica perfidia. Ho-

rum oculos esse glaucos, siue cæcos is intelligit,
qui apud Oppianû meminerit, vniuersum Pan-
therarum genus esse glaucum. Sed ad rem. Tum
Baiulus: Recenitbit nunc iam partes alias, non
secundum substantiam, sed à qualitatibus. Craf-
sum, inquit, corticem quæ habent, secundum hu-
moris extensionem protelantur. Facere verò
ad hoc etiam calor is occurrunt: idque euenire
tum Pinastrum, tum etiam Palmæ. Nolo hæc im-
pugnare. Quasi verò ea, quæ tenui cortice am-
biuntur, non secundum humoris extensionem
producantur. *πύκνον* sum hæc Pinastrum inter-
pretatur. Nam *εὐρέλιον* supra ex agricultura: li-
bris Pinum dicebamus, *πύκνον* verò Piccâ. Fru-
ctus tamè sit *εὐρέλιος*, *πύκνος* arbor: vt qui Pinum,
quàm Pinastrum malit, licet. Nam neque The-
odoros, neque is, quem ille sequitur, Plinius è
Theophrasto hæc eodem modo semper. Apud
quos quid sit Larix, alio loco animaduertû est.
Hinc ad eas, quas quasi partes appellabamus,
transfert orationem. Lac, inquit, quæ planta
fert, id ea obtinet in medio. Subest enim calor
fortior, atque ibi pinguedo manet. Cum igitur
coquere cœperit calor, proprium in humorem
vertitur pinguedo, ac modica eum concretio-
ne cogit. Tum calcata et loco euadit humi-
ditas lacti similis: exiaturque exhalatio ab hu-
more, qui lac illud ad extrema trahit. Is humor
calorem continet apparentem, atque hunc ad
modum concretio: natura enim calor is est
efficit cõcretionis. Hæc quoque separati Ca-
pitis, qui vult, segmentû facere queat. Partem
enim, aut quasi partem neminat lac. Nominis ad-
didit ab similitudine ratione. Assignat in planta
locum: mediû scilicet. Põnit efficienst causam,
calore. Agnoscit modû *ἰσχυρῶς*. Statuit mate-
riæ præparationem à qualitate substantiali: *πό-
τος*. Et inde naturæ progressum ad transmutan-
dum *εὐρέλιον*. Dixit, *εἰς τὴν ἀμέλειαν ὑψηλῶς*: quæ
certa debita, propria sit ipsi. Astruit modum
progressus illius: *συνήθησι*. Et modi modum:
βελῆα. Postremò declarat motum lactis illius,
à medio ad extrema. Et moti vehiculum, quip-
pe humorem agnoscit quandam, illud qui ve-
hat. Haud penitus sine causa. Sanè est pingue
ineptius ad motum, propterea quodd hæret. Et
profectò quidam pro glutino lacte ficus vtun-
tur. Hæc à nobis ita Peripatetico more digesta
sunt, atque explicata. Verùm nonnulla queant
aptius intelligi. Nam si pro efficienst causa de-
signat calorem simpliciter, hoc erit commune
rebus omnibus naturalibus: Si quidem calor
instrumentum est agentium formarum, quem-
admodum supra dicebamus. At si calorem in-
telligit qualitat is intensiõnem, qua dicitur ali-
quid calidum: hoc falsum est. Lactuca enim,
& Papauer, tum lactea sunt, tum frigida. Ni-
gri verò lac etiam frigore letali. Sententiam
verò illam destruit oratio: *τὸ πικρὺν ἐν*. Nam-
que articulus is, vt alibi dicebamus, vniuersa-
lis ambitus nota est. Idem esset igitur, atque

πῶσα σίμηξις. Quantum verò absit à naturæ o-
pere contrario, multa sunt argumenta, quæ fri-
gore concretum, non calore. Est idem ergo
τὸ ζῶν, καὶ πῶς ζῶν. Vtrumque ponunt aliquando
Philosophi: vt in primo De generatione Aristo-
teles, de vini gutta multam in aquam infusa. *λὺσι-
ται γὰρ τὸ εἶδος, ἔμμεταβάλλει εἰς τὸ πῶς ἕδωρ*. Sic e-
tiam Plato in Atlantico. Notabimus, *συνήθησι*
τῶν γὰρ λα. est enim quod Græci, *πῶς ἕν*. Dixit
ἑσπέρῳ, quod Aristoteles *ἐν πῶς ἕν*, Et *εὐρέλι-
ται*, motus localis est. non mutationis substan-
tialis: sed *μεταβάλλεται* quemadmodum Plato
quoque vtur in decimo De legibus. Põsunt, *βελ-
χῆα*, pro *δύνη*. Cuiusmodi loquitur etiam Ga-
leni est in tertio De locis: *τε πῶς οὖν δὴν βελῆα
πῶς οὖν*. Sicur haud multo post contraria statuit,
*μεγάλου καὶ βελῆα ἕν, οὐκ ἔστιν αὖ ἐμῖλλυ: τὴν δὲ
μῶς τῆται τὴν φαινομένην*. Calor enim per se nunquã
φάνηται. Dixit autem *ἐνβάλλον*: non solum *φῆσιν*.
Non vt tantum intelligamus *ἐκβαλλόμενον*, verti-
etiam sponte quoque emitti. Quoniam ex e-
missio, siue emanant lacte gummi concretescere
dicat mox. Mutilis quoque hac parte est, nul-
lam enim de succis mentione facit, vel croceis,
vel fanguinis, vel pinguis, vel non pinguis.
Nõ pinguis est multatû, pinguis, Phoni, & Hy-
perici, & eius, quam maiorem Centauream ridi-
culè vocant aliqui. Narrandum præterea
fuit ei: quemadmodum quædam temper habe-
rent lac, vt Tithymalli: quædam non semper, vt
Lactuca. Hanc enim clarescere vetustate, ab-
sumtque in medullam quandam araneaceam.
Cæterum qua ratione porrò concretat lac, vi-
deamus. Vchementius, inquit, concretat lac cũ
frigus extiterit. Concretum nanque deinceps
exit proprio de loco: atque tum gummi est. Cũ
mi verò calidum exit, dum stillat. Concretat i-
gitur acris acta, deflusaque in loco bene tem-
perato, & aquæ simile est. Aliud funditur, &
coalescit lapidibus simile, aut conchylis. Cum
verò guttatim fluit propria manens in specie,
fit quale vocant *Smerium*. Quod autem alte-
ratum est, vt lapis secundum quod apparet, fri-
gidum est. At calor, tale vt fit, efficit. Cũ verò
frigus fuerit, & defluerit, lapidescit. Igitur Gũ-
mi genera à qualitate frigoris, & calor is, quasi
causa efficiente discutit. Sanè concretio is mo-
dum deducit inde. Lac autem esse gummi ma-
teriam ex eo colligi potest, quod eorum quæ-
dam in lac soluntur, si diluantur. Error esto i-
gitur: si generibus attribuit omnibus tanquam
materiam. A frigore verò cogi patet, sed minu-
tiore. Non enim valido soluntur calore, sed
remisso. Vrutur enim potius à vehementiore.
Conradicit autem fibi ipse sic. Concretescere in-
tra arborem à frigore: exire verò calidum. Bis
aduersatur is quæ dicit. Frigoris, & calor is idè
locus intus. Item, concretat in us: exit. Non e-
nim potest exire, nisi liquidum. iccirco di-
citur quæ simile. Quod à tertio quoque. Conere-
scit à frigore: calore lapidescit. At concretio

via est generationis ad lapiditatem. Eius ve-
rò, quod lapidis induit naturam, nullum posuit
exemplum. Succinum igitur est: quod & tegni-
tatem arguat, qui omierit: & incitiam, quæ cogi
dixerit à calore. Lapidis verò nomine peti de-
bere iubebit Diofcorides: qui illum etiam Lyn-
curiû nominat. at hunc maualtè Lynde Theop-
hrastus. Videndum etiam quæ prodat Plinius,
ne in re manifesta vos obundam locorum o-
stentatione. Pantheræ nunc sunt in Gallia: Par-
dos aliquot vidimus: Lynceis complures. Ex
horum omnium generibus vram multam: la-
pidem nullum. Pharmacarij pro Lynceis lapide,
quendam supponunt ad radicibus Cemmeni
montis specie non contemnenda. Qui facies
perpussili desinens in vmbilicum, ac metam v-
trinque obtusifutulam. Furtius ei color tubul-
stri subpunicco. Diffractis mediis radiolis ac-
culatur à puncto, quasi modiolij nouæ planicie
ad ambitum. *Smerium* verò quid sit, equidem
nescio. haud sanè Smiris ille vitrariorum. Et ap-
ud Pollucem *σμήρητες τείχους εἰς* Interpret au-
tem Nicandri addit, *ἢ μῆσον, καὶ τὸ τεχέλιον, ἔ-
στὶ μετώπον*. Suidas *σμήρονον τὴν ἀσπίδα, ἢ
ζῶνον*. Forasse scriptum oportuit, *σμήρονον* non vul-
garis: Stactem potius intelligas. Quanquam ne
que hoc laboro, neque volo alicui mihi. Hæc
cũm diceret, Ferrerium respicibat. Is eum v-
bi contescere animaduertit: Negas, inquit, te
scire Baiuli, quid sit *Smerium*. At ego non ne-
scio, edoctus quidem ab hoc antecuratore meo.
Transtulit enim, propolida. Propolin tamen ex
alueariis excipimus: stillatitiam ab arborû nul-
la vidi. An vero mihi liceat inter vos heroes,
ac presides veritatis aliquid comminici? Est
Eribace, quod in mellificis vocat Aristoteles:
doctiores Vernilagine: quidem etiam Vcri-
cem ab annitemptata. Hoc eodem nomine
vocant Iuniperi lacrymam. Vt ex ea commu-
nitione dimanarit error huius autoris. Hanc la-
crymam recentiorum insolentia prohibere co-
nata est Arabes, ne patrio vocabulo *Sandaracæ*
appellaret: propterea quod hæret vestigijs Græ-
corum Sandarachæ. Itaque istis cauant legi-
bus, ne Brizo fuerit Delis dea vaticiniorum,
quæ per somnia fierent: quando *βελῆα* fuit apud
Thracas frugum genus. Hic nobis tum iudicii
mirantibus acrimoniã, tum amplextantibus
reconditam eruditionem, Baiulus sic est pro-
sequutus. Nunc de colorum affectu à temporibus.
Quædam stirpes, inquit, alterantur in hyc-
neque corruptuntur ipse, ipsarumve folia,
fructiue. Propterea quod quibus id contin-
git, habent illæ in summo calore crassum, at-
que in radicibus tenuem humiditatem. Itaque
in ingressu anni obtinet humiditas calorem il-
lum ob aeris frigiditatem. Atque vbi acci-
dit ad frigus calor, impellit is extrorsum humi-
ditatem vnã cum eo, quod tinxit arboris super-
ficiem calore consequente. Rursum verò cũm

regreditur frigus, & ariditas ad effectum, & humiditas coninet caliditatem: tum glaucus fit color. Qui effectus à concretionem, atque substantiali eueniunt habitu, eosdem à consimilitudine temperatum constitutione contingere posse par est. Quemadmodum iracundus ex interperie sua tolet ad iram concitari: sic frigidior præditus indoles, si inedia, si vino, vel exercitio vehementi, vel æstu acuat, facilius mouebitur ad illius proportionem. Simillima sanè causa tum constitutionum, quibus tempora sunt affecta, quas *κατὰ τὸν αἰῶνα* vocat Hippocrates, tum earum habitudinum, quæ sua cuiusque corporis est. Ergo quemadmodum plantæ sunt quædam ita p. e. natura glaucæ, cuiusmodi Salices, & Oleæ: nimirum tales efficiet hyems aliquas. tamen addit, quod egat disquisitione: Plantas aliquando fieri virides hyeme. Nam viriditatem affectum maximè communem plantarum generi dixerat supra. Intelligamus igitur hæc eas per id tempus fieri vegetiores, quæ frigore gaudeant. Quas inter duarum naturas imprimis aduersas animaduertit Elleborum nigrum, dico, & Mandragoram. Palescunt enim calore: ac miserè sanè Mandragora: Frigore verò talem ac tantam assequuntur viriditatem, penè vt nigre videantur. Harum ille causam reddidit nullam. Verùm ita sit: nisi melius aliunde tanquam symbolum confugerit. In Mandragora terream absumi humiditatem calore nimio, qui eius humiditatis innatæ hostis sit. In Elleboro verò facilè resolu partes subtiliores, augetque calorem intimum ab extimo ambiente ad humoris perniciem. Attribuit iste glaucedinis causam calori crasso. *Λαξὰν ὀράσην*. Interpretetur colorem, caloristque vehiculum humidum, vt emolliamus hoc durissimum d. eum. Ipsum igitur ostendit per *ἀπὸ τῆς οὐχ*: cum dixit, *ἀπὸ τῆς οὐχ*. Et contra, *ἐπιπέσει ὑγρότητα λειπρήν*. Pictura tamen hæc potius, quàm ratio. Glaucedo nanque plus pertinet ad aerem. Iccirco materiam crassiore in radicibus contineri, par est, à frigore repercussam tenuiorem aereo calore suo, pinguisque resistere, atque superare. Quare minus rectè est ab eo institutum, vii superante calorem humido putemus glaucedinem commodius concreari, quàm viriditatem. Glaucedo nanque ex humido est aereo: viriditas terreo. Theophrastus autem quærit in quinto De causis, quare arbor eadem colores diuersos reddat. Artem quoque docet ibi. Vidimus nos in eodem racemo nigerrimos acinos, itèmq; candidos. Quid mirum? Nam eodem quoque in animali sic natura lusit: sic arte comparatum est. Notanda loquutio. *ἐπιπέσει ἢ ἐπιπέσει εἰς ἀπὸ τῆς οὐχ*: ad efficaciam suam redit. Hæc sic à substantia, & affectibus, & sine plantarum: vt earum talis sit finis, quo ipsæ sint alii. Itaque duplex, aut ad propagationem, aut ad cibum. Ab huius finis qualitatibus impre-
sentia ordini ac texere instituit orationem: A-

marus, inquit, gignitur fructus, vbi calor & humiditas non sunt absoluta. in coctione. Frigus enim, & siccitas impediunt perfectionem, atque ita fructus in amaritudine vertitur. Huius argumentum rei est: quod amarum, in ignem fit mittatur, dulcescit. Fateamur à calore & humido certa lege distributis, atque temperatis, dulces fructus euenire. A cruditate fieri negamus amaritudinem. Absinthium vetus amarum est nouello. sic Intubi generat: sic Laetucarum. A frigido autem amarum prodire, sicuti dicebamus falsum putant, qui ad aras Galeni dixerunt sacramentum. Mel quoque porro coctum amarescit. In partibus ergo terrestribus interdum esse amarorem, quæ sint etiamnum incoctæ. Itaque per calorem eas digerentem fit accessio dulcorationis in fructibus. Mellis autem partes absumi teneriores vltorio repercoctione: reliqui terrestres, atque amareicere. Ab exemplis enim naturæ petendas esse rationes nostras: non ab argumentis nostris rerum naturas subuertendas, iubet Aristoteles. Sic agnoscendum partes in Opio, in quibus sit amaror. Cum enim pro maximè frigido iactatum sit, non posse dari partes calidas, quarum gustus vincat saporem frigidum. Ab imperio namque, victoriæque affectionum tum indicari, tum iudicari qualitatibus quantitate. Neque illud fugiendum, vt negamus Opium amarum: dicam usque potius esse saporis horribilis (sic enim loquuntur) sed verè amarum esse. Quid quod Papauer album vulgè ferit Asia, atque India, vnde succum premat (*Amfiam* vocant) & ad animi hilaritatem, & ad Venereos vsus? Verùm de hoc alibi: nunc hoc agamus: Acetba quædam cum sint amara, eademque Solis vi maturata dulcescant, eoque tempore sint calidiora, quæ antequam maturescerent, fuerint frigidiora: non omnem amaritudinem in calido consistere, concludendum atque tenendum est: sed in absentia, aut in excessu. Quid nos ad id cogit? quid absurdum propterea sequitur? Non enim in elementorum principis sapore esse, sed à formis dari, per formas constitui, fuit aliàs à nobis disputatum. quis enim mentis compos ab elementis afferri, apponitve quantitatis, figuras, numeros, ordines, situs ausit profiteri? Etiam ne latratum, & cantus auium, & risum hominis, atque etiam sermonem? Nam de intellectu, & ratione, ipsaque anima, quæ cõtaminarint istæ nebulæ Aphrodisienses, & pudet dicere, & piget meminisset. De amaris hæc in humo dulci: nunc de dulcibus in aqua calida. Dulcem his in aquis euenire fructum: propterea quod Solis vi trahit aciditas eam, quæ sibi propria qualitas est. Hoc autem est frigus & siccitas. Atque inde remanent humores intus quidam pauci, dulces. Et plantæ aliis calefit, vbi astitit, atque immoratus fuerit in ipsa Sol Quocirca fit plantæ fructus affringens parum. Vbi plus coctus fuerit is, dissoluitur aciditas paulatim, vsque dum absumatur ipsa, & existat
dulcor

dulcor. Erit ergo fructus dulcis: at folia, & ramia, aridi. Perfecta verò maturitate magis ac magis amareit fructus. id sanè fit ob calorem nimium cum humore paucio. Quippe consumitur humor: & fructus efficit vt accendat calor. Atque ibi tum ipsæ fructus amarum est. Principio videmus, vel repetitum, vel dilatum. Suprà nanque debuit hæc: vbi de salis, de dulcibus, de amaris scribebat aquis. Quibus verò locis aque hæ existant acidæ, nondum est compertum mihi. Tamen ex hypotheci, tanquam in campo militari, genus hoc exercitii meditemur ad palmum. Nam è contrario in solo dulci nascuntur Acidulæ genera multa. Quam obrem interea singula videamus. Primum illud occurrit: Acidam gigni, quoniam trahat acidum sibi simile. igitur acidum iam in planta est. Ergo non est ab attractione illius generatio. Interpretetur etiam illud liberalius, *τὸ ἐξ ἀδύτου ἐλάσει*. Non enim est acidi trahere, sed pellere: sicut est in Timæo, & apud Galenum, atque iactatum vulgè. Simile verò est quod ait Philosophus in Sectione vicefima: Otiganum musto iniectum efficere vinum dulce, quia partes aquositas auferat ad se, quemadmodum Sol ab vis. Passæ nanque sunt dulciores. Vt hoc quoque errorem arguamus illum, cum dicit: excedenti maturitate fructui fieri amaritudinis accessionem calore vltiori. Fiat in Pumis, fiat in Ficibus periculum. Myxa quoque & Ziziphæ profitebuntur idem. Philosophus autem Otiganum acrimonia sua non tam attrahere ad se vini acrimoniam dicebat, quàm eius partes coqueret diluiores. Quod verò passæ ficus sint dulciores, præter gustus iudicium etiam persuadent rationes. Quia tamen vltimæ comeduntur, tamen si vomitus ciantur postremæ prodeunt. Nam & adhærere visciditate: & a natura propter dulcedinem appetentæ retinentur. Quod verò dixit: *καὶ τὰ φύλλα, ἕξι ἀπὸ τῆς οὐχ*, falsum est. Non enim necesse est, maturescente fructu, arefcere folia: tanto minus ramos. Et illud vt infelix sit, videte: *ποτὶ ὁ χρυσοῦς τὴν δερμὸς τῆς ἀναβολῆς*. Nam vbi maturitatè fructus adeptus est, haud amplius quicquid trahit, sed ab extraneo discoquitur calore: More veid suo resilit, atque adiiicit se ad figuras partium, & ait: acinos esse pyramidales propter calor attractione, & superfluum tum frigus, tum humorem, qui existunt intus ex genere aque acidæ. Manet enim humor in medio, ac densatur. At summitates attenuantur. Cæterum quis dicat *πυρῆνας* omnes esse pyramidatos? Nominum affinitas cluget in Punicis, atque ipsam æquat rem: at in aliis multis deficit ea ratio. Præterea quot nouimus acinulos ad eius figuræ modum à natura elaboratos, ad acorem nequaquam? Iam in Frumento Indico paratum habemus exemplum ad contradictionem. Quin illo in genere Punica dulcia quæ vchit. Ad hæc in Punicorum nullo caloris vehementiam memini.

propter quam ignis figuram illam falsò decantatam sibi vindicent. Quis denique somniet, intra ipsos humidum existere, quo in loco nucleus infit ligneus? Hæ tamen nucleus hoc in loco non refugit, appellationem. Haud ab similibus in Moro naturæ opera. Qualis proportio in acinulorum congestorum, confertiorumque imitatione: talis intus in ligneis filamentis. Figuræ verò causam in Punicis acinis petamus è schola Mathematicorum. Ductæ nanque lineæ à puncto ad ambitum, ipsam ad punctum angulos conficiunt: ad ambitum statuntur basim. Eam ob rem angustiore sede videamus acinos illos hæere carnibus internis, quàm membranæ contegenti. Quapropter pro loci portione copulentia modum nacti sunt. Vt illud etiam explicetur: non ignis more mucrone sursum verum surrecto consistere. Ex Pythagoræ somniet fluxit hoc delirium in Timæum vique *τὸ πυρῆνας ἐπιπέσει εἰς ἀπὸ τῆς οὐχ*. At ignis, species cum sit maximè mobilis, mihi videtur, non à corpore quod haberet basim, super qua firmiter consisteret, sed ab eo quod in puncto veraretur (id verò globosum est) ducece de buille æquiram suam. Sanè triquetra corporata natura latera omnium firmissima. Nam pondus est ad perpendicularum: à cuius cuspidè introrsum basim ducta pendens linea rectum efficit angulum vtrinque. Id quod cum pyramide habet commune. Postremò pyramis est *ἡ ἐπιπέσει εἰς ἀπὸ τῆς οὐχ*, quippe composita ex circulo & angulo, qui in cuspidè est. Quod si sit laterata, nam neutiquam representet ignem. Et cuspis ad subeundum apta est: planities non item. Esset igitur ignis corpus compositum ex contrariis. Egregios verò Aristotelicos, qui harum nugarum expugnatori Herculi hosce libros attribuere. Primus Pythagoras à numeris & figuris, tanquam à primordiis rerum suam diduxit Philosophiam. Quam exceptam ab Empedocle, Democrito, Platone, Epicuro, Lucretio, aliis, funditus euertit diuinus præceptor. In eodem quoque libro ignem in duo genera cum diducat Plato, scilicet in lucem, & hunc alterum vitionis autorem: non potuit luci pyramidem attribuere. Non enim in globo posset contineri. At continetur in corpore Solis. Nā quidd exeat in conum, id nequaquam propter figuram sit, sed quia non potest esse infinita, neque tractu, neque potestate. Iccirco & terminatur aliquando, & interea deficit paulatim. Sic finitur umbra quoque. At hæc illi contraria est. At figuræ nihil est contrarium. Ignis autem non hic facie sua miserè sefellit illos. Ostentauit enim metè cuspidè, quasi ita apte natura talis esset. Longè tamè res se se aliter habet. A corpore nāque putat ligni, cum ab it, tenui ssima que que pars primū quence sibi occupat locum ad ascensionem, quas partes cum alie crassiores impari leuitate consequi non possint, subsequuntur. Illas auferet claritas in angustū propter paucitatem. Hoc

etiam supra. verum absolvamus iam opus hoc. Video nanque me in extremo versari iam. Reddit ad classes atque recessiones temporum, & locorum, quorum beneficio maturitas accedat: In bene temperata regione ante brumam accelerari maturitatem: cum prope est, vt adfit bona temperatia, & humiditas extiterit luculenta, & aer fuerit purus: neque fructus multo calore opus habeat, egeatque coctionis. Haud tamen satisfacit. Quod ante brumam tempus est, eius tractus sanequam multus. Igitur æstate quoque plurima perficiuntur maturefcendo: etiam vere affecto. Et negare tamen ausus est, à fructu exigi calorem multum: oblitus frugum, de quibus vel solis, vel inter prima debuit verba facere. Nam quod addit mediocrem vel anni, vel loci temperiem, malè fecit. appposito verbo, *αὐτῶν*. hoc enim conuenit calidioribus locis. Nihilò verò tutiora, quæ sequuntur. In omni, inquit, stirpe, cum primum sata sunt, præstat amarus aut acerbus sapor. Humor enim postquam est in extremis partibus, maturat loca, quæ in plantarum medio sunt. Ex quibus est etiam fructuum materia. Prodit siccitas, & sequitur humiditatem: atque hunc ad modum prima coctio fit acris, aut amara, aut acerba. Propterea quod à calore, atque humiditate coctio est. Cum verò vicerit humor, & siccitas calorem: est eadem de causa fructus, per initia immaturus. quia fructus generatio per id tempus est absque dulcedine. Nihilò, inquam, tutiora. nam & partitio manca est illa: Amarum, vel acerbum: & camox auget ipse, cum dixit, *δρῦν*. Et præter hæc est etiam *αἴφρον*: & genus ipsorum, *αἰσθητῶν*: & insipidum: & dulcia quedam, vt *Lactuca*. Eo nanque tempore aut dulci, aut admodum est diluto sapore. Habet autem apud Latinos *acerbi* vox ætatis aliquando notionem, aliquando saporis. Sic dicimus apud Ciceronem, impolitas res, & acerbas. Ita fructus erunt acerbi quidam ætate gustui nõ acerbi, sed aut amari, aut astringentes, aut acidi. Hoc enim quoque ab acerbo differt. Est enim acerbus sapor inter astringentè, & acidum. Plus inest in astringente terræ: plus in acido feruescētis illius, quam non ignorauit in Timæo Plato: Galenus agnouit in aceto, sub illarum partium notionibus, quas dixit esse renes, quarum beneficio posse subire proficitur. Petatur exemplum familiare. Illico post exutū florem, astringens est in vite fructus. Is vbi adultus fuerit acerbus, etiam in vino, si ante maturitatem prematur. Postremò acidus est succus, vbi partes aeræ vaporarunt ex vino: vnde etiam *νῆρα* dicitur: quo tempore quiddam igneum hæsit in partibus terreis. Perpendenda & illa. Humiditatem, cum in extremis fuerit, coquere loca. Nam *ὕγρῶν* abstractum est. Et *ἄνεξ* non sola obtinet. Neque sane humiditas nunquam quicquam coxit. quin coquitur, non coquit humor. Ipsa etiam loca quid vnquam coxi? Sed de hoc supra quoque. Cum verò dicit,

A Cōsequente humiditatem siccitate, contingere primam coctionem, vel acrem, vel amarum, vel acerbam. nequit hoc constare sibi. Non enim amari, & acerbi principia dixerit eadem Galenus. Extrema verba malè cohererent, *ὁ πᾶν δὲ ἰππεύοντων ὕγρῶν, ὃ ἐνεῖται τῶν ἀερῶν*. Nam quomodo simul hæc duo queant vincere calorem? Equalia facit igitur, vt sit temperamentum simplicis victoria. Id quod sanè cum Galeno probatur mihi: tu Cæsar quare non probes, videbis. Puto tamen voluisse, *ὕγρῶν, ἢ ἐνεῖται*. Haud malè verò de saporibus. Sunt enim multo certissima Indicia temperationum quemadmodum rectè docuit. Idem medicorum princeps Quin etiam in Sacris libris sanctioris Philosophiæ, non solum saporis sua obtinent nomina, verum etiam ipsa corpora subiecta: id aded, vt fructus acerbi certa peculiarique voce cognoscantur. Superfunt de Myrobalanorum generatione paucula, non tam necessaria ad cognoscendum, quam ad refellendum, atque ostendendum, librum hunc falsò Philosophi nomine circumferri. Non enim de vnguentaria glande agit hîc, de qua ne alibi quidem verbum vllum: sed de recetiorum historia, nec ipsi Galeno cognita. An Theophrastus inter Ægyptias aliquid designarit, videbimus, Cæsar, in tuis commentariis. Inchoat autem Caput hoc à contradictione. Etenim cum dixisset, vel amarum, vel acrem, vel acerbum soporem *ἐπὶ πᾶσι* per initia: nunc ita statuit, Arborum Myrobalanorum fructus initio dulces esse. Verum communi natura acerbos, & concretionem amarus. Id euenire propter ramos arboris ipsius, quorum textura sit rara. Cum ergo maturefcunt: sequitur, inquit, humorem calor: & maturantur fructus: atque initio dulces sunt. Rursus autem per eandem illà raritatem (sic enim interpretor verba hæc corrupta, *πάλιν ἀποκαλύθῃς ἕλκει δὲ τὸ ἀερόηπι πᾶ το πὸ δὲ ἐν δερμῶν*) superat frigiditas & siccitas calorem, & humiditatem. Atque inde alterantur fructus in acerbiteratem. Vincit rursus calore Sol propter attractionem superflua siccitatis in illo semine, quod est in arborum superficie. Vincitque frigus siccitatè. Et sūt fructus vehementis acerbiteratis. Inde ascendit denovo naturalis calor adiutus à calore Solis exteriori: & vincit calor: ac siccitas. Atque ita euadunt amari fructus. Satis erat, hæc recitasse tantum, ne vos diutius obtunderem. Quedam videtis ipsimet. quàm indigna sint, in quibus opera ponatur ad contradicendum. Cæterum me vt promissis librem, attigero modicè. Ait, Myrobalanos amaras esse: gustum tamè astringere. Ramorū affert pro causa raritatem Arundo tamè, quæ est Sacchari matrix, rarissima. etiam Ficum attrētes: etiam Vitem contemplantur. At quasi veterem ludum, quem vocabant *Troiam*, componere videtur, currendo, recurrendo, intercurrendo. Misereat me illarum qualitatum relegentiū laborū peregrinationes quibus iam

iam defunctæ fuerant. Nam quare calorem frigus occupet supersuentu suo, cum iam in eo sunt vt maturitatem consequantur? Illud verò nobis, cum dicit: corroborari calore calore Solis, *ὅτι ἐφ' ἡκεῖν ὅσως τῆς αἰθῆρας ἐνεῖται*. Vt aliquid ponat siccum, tanquam substantiam. Nemo enim dixerit, trahi qualitatem. At hoc in loco est humoris abspectia sublacti, subducti, assumpti per calorem. Plato verò, sicut alibi dicitur, facit ignem *ἀρμαλοποιῶν*. Igitur aut non maturat calor: aut *ἐὶ δὲ ἀμαλῶσιν* non est dulcor. quorum vtrumque affirmat ille. A calore maturitatem in ipsa æqualitate consistere dulcedinem. Hoc alibi discussum est. Habetis

quæ pro diuino Præceptore opponamus, opinor, audacter aduersus hocce quouis plagiariorum. Malim, nanque mihi surreptum nomen bonum, quàm impositum malum. Enim verò præstat, de meo alius bene esse, quàm ex alieno malè mihi. Et quoniam vos assentiri video, etiam expiituri miseriam hæc in sinum appetentis auroræ huius. Nos igitur, cum illud probum os piæ verecundiæ plenissimum conticisset: & iam lucefceret: atque gallorem cantus vndique crebrefcētes exaudiretur: ei quàm maximè fieri poterat, cumulatè gratias egimus. Ar eas illo ad omniū bonorū ineffabilem datorè meritò referre, suum quisque concessimus in cubiculum,

GRATIAS TIBI
DOMINE
IESV.

E T Y P O G R A P H I A C R I S P I N I A N A A N N O
D O M I N I M I L L E S I M O Q V I N G E N T E -
S I M O , S E X A G E S I M O
S E X T O .

+
 expurgue de scaligero conforme al expurgatioi nuevo del
 P^{ro} P^{ro} de la B^{ib}l^{io} q^{ue} yo don Martin de Luxarra com^o de el d^{ho}
 P^{ro} en vilbas Az^{or} de ben^o fe 1623 -

D. m^o de Luxarra

I N D E X I N S C A L I G E R I
LIBROS DVOS DE PLANTIS, ARISTOTELI
 ascriptos. Prior numerus paginam, posterior columnam notat: litera verò
 a. b. c. d. paginae sectiones.

Abies 19, 1, b, 5, 8, & 1, a. & 59, 1, d.	Allium 131, 1, d. & 136, 2, c.	Aqua quibus animantibus sola ad
& 135, 2, c.	Aloe 19, 1, & 129, 1, d.	victum sufficit 28, 1, marina
Abfynthium 119, 1, c. & 140,	Alpini latrones 81, 2, b.	cur inutilis alenda planta 66,
2, a.	Alumen 93, 1, a.	1, b. eius ad terram proportio
Acacia 119, 1, c.	Amantium in res amatas Plaroni-	107, 2, d. frigidissima & iumen-
Acerbus sapor 142, 1, c.	ca transformatio 50, 2, b, c.	tis propinanda quomodo tem-
Aetum affringit 84, 2, d.	Ambitionis fructus 69, 1, a.	peretur 109, 1, b. falsa dulcem
Aceto ferrum ltupefcit 84, 2, d.	& 77, 1, b.	continet 110, 2, d. quomodo ex
Acidorum vis 82, 1, a. & 141, 1,	Ambubeie florum color 137, 2, a.	falsa dulcis educatur 111, 1, a.
b. & 142, 1, c.	Amomum 64, 1, b.	Aquapium 66, 1, a.
Acidula 141, 1, a.	Amygdala 72, 2, d.	Aquiloniis regionibus arbores
Aconitum 69, 1, c.	Amygdalus 65, 1, c. 97, 1, a. 129, 1, a.	grandiores, radiceſque vaſtio-
Acorus 119, 1, c.	Anagallis 136, 2, b.	res crefcunt 17, 2, b.
Acori Scythici radix 131, 1, a.	Anaxagoras cur affereret plantas	Aquila vita laborioſa eſt 42, 2, c.
Acteon à canibus dilaniatus 42,	eſſe animalia 15, 2, c.	Arabes diligentes 13, 1, in dicen-
2, c.	Anates ex putredine ortæ ad Britã	do delicati 46, 2, b.
Actium humanarum & iudicio	niam 80, 2, d.	Arachidna 114, 2, c.
ſuſceptarum antecedentes cau-	Angli & Thraces vinum non bibüt	Arancii radix 61, 1, b. frondes
ſa 24, 1, b. c.	ſi non habent 48, 2, b.	64, 1, a. cortex 85, 2, b.
Acus 133, 2, d.	Angot Aethiopiæ provincia miri-	Arbor quibus conſtet partibus 51,
Adenes 97, 2, c.	ficè fertilis 117, 2, d.	2, d. & 52, 1, b. cur vere pariat
Adiantum 58, 1, d. 66, 1, a. 67,	Angues 133, 2, d.	84, 2, c. lapidem intus naturã
2, c. 125, 1, c. 127, 1, a. 137, 2, c.	Anguilla 133, 2, d.	continens 106, 1, c. excelfa cur
Adonidis horti 64, 1, d.	Anima quomodo ſimplex & mul-	puſillum fructum fert 121, 2, c.
Aegyptii à Chaldæis didicerunt,	tiplex 17, 1, Intellectualis à	inſeſcunda cur diutius uiuat, I
15, 1, menſibus omnibus ferunt	quo condita 30, 1, ſecari non	bidem.
82, 2, d.	potest 47, 1, d. otio torpeſ-	Arborum vſ fructum & herba-
Æqualitas quadruplex 105, 1, d.	ſcit ac ſanguet 115, 1, c.	rum varia differentiæ 70, 1, b.
Ær quibus animantibus in victum	Animæ principis ac primariæ of-	Aræa nomen vnde dictum 94,
ſolus ſufficit 28, 2, diuer-	ficium 14, 1, ſenſitiuæ quot	2, c.
ſis diuerſus eſt 38, 1, d. nun-	ſint facultates, Ibidem. Eius	Arenariæ herbæ 113, 1, a.
quam congelat 108, 2, c.	tres partes ſeu poteſtates 47, 1,	Argentaria 130, 1, d.
nullus ſiccus eſt 115, 2, b.	Animalia nunquam gignentia 14,	Arida ligna laxiores habent me-
Æſculapius Apollinis filius 89,	2, voracia parum viuunt. 61,	tus 137, 1, c.
2, a.	1, a. montana diutius viuunt	Arietes noſtrates 128, 1, a. Afri-
Æternitas & perpetuitas quid dif-	campeſtribus 121, 2, c.	cani arietes, Ibidem.
ferant 48, 2, d.	Anſeres ſabulum vorant 28, 2	Aritolochiæ figura 69, 1, c. ſemè
Aethiopia inops 118, 2, d.	Anthalio 114, 2, c.	73, 2, c.
Actites lapis cuius ſit natura &	Antiſthenis fortitudinis apparens	Aritoteles temerè ac imperitè de
qualis 14, 1.	cauſa 45, 2, d.	riſus 16, 2, eius methodus quo-
Agalochum varii eſt coloris 129,	Aperiunt radix paſtinacæ & aſpa-	modo adumbretur 24, 2, exi-
2, d.	ragi 63, 2, d.	mia laus 25, 2, d. eius verba ne-
Agaricum vnde in Europam adue-	Apes ex vitulo concreantur 114,	ctarea 66, 1, c. diuinus doctor
hatur 46, 2, b.	1, a.	67, 2, d. eius verba celo digna
Agnicalti grana 131, 1, d.	Apium 76, 2, c. eius amica plan-	82, 2, c. lactea 119, 2, d. natura
Agrimonia 59, 2, c. 63, 2, c.	ta. 80, 1, c. vis 98, 1, d. fal-	ore loqui videtur, Ibid. Eius o-
Agrioraphanon 113, 1, a.	ſo petroſelinum vocatur, 115,	ratio, pudica eſt matrona 120,
Alpeas quid 24, 1.	2, d. eius plurima genera 136,	1, b.
Albarum plantarum & animantiu	1, a.	Armeniacum 72, 2, c.
maior eſt frequentia locis frigi-	A nd & 2, a. quid differant 124,	Aron 131, 1, d.
dioribus 136, 2, d.	2, b.	Arſenicum 116, 1, d. & 2, a.
Albumen in quercu 61, 1, c.	Apperitus ferocia, & ſedes 15, 1, a.	Artemiſia 111, 1, b. & 113, 1, a.
Alga 66, 1, a. 122, 2, b.	quid ſit 16, 2, quis ineſt plantis	Arundo 76, 2, c. 98, 1, d. 119, 1, c.
Alimenti diuerſorum animalium	22, 1. quoniam dicitur 20, 1.	c. 134, 2, d. 137, 1, c.
varia genera 282, 2, b.	Aqua ſola aqua viuunt 28, 1.	Aſarum 63, 2, a. eius figura 69, 1, b.
Alliariæ folium 136, 1, a.	non generant 78, 2, d.	Aſellus 28, 1, d.

Asia misera 82,2,a
 Afinus frigidis laeditur, tamen fri-
 gidus 67,2,d. Indicus 128,1,a
 Aspalathum 130,1,c
 Asparagus 63,2,d. cur eo coro-
 narentur sponfae Boeoticae 64.
 2,a eius vis 69,2,d. & 76,2
 Aphodelus 131,1,d
 Alstringens acida omnia 84,2,d.
 Altringens sapor 142,1,c
 Atriplex 69,1,d. & 130,1,c
 Auerois reptendiuntur 29,2,&
 31,2, & 63,2,c. Magni nomine
 celebratur 120,2,c. Miserè
 falsus & anxie acutus, Ibid.
 Aues Aristophanis 58,2,c. quaedam
 certis repositibus canora 80,2,a
 Aues quae verè amarae 72,2,b
 Augeri quid proprie sit 28,2,c
 Auicena ridetur à doctis 29,1,a
 Auripigmentum 116,1,d. & 2,a
 Autor primus rerum, Anaxagorae
 quis fuerit 38,1,b
 Azari folium 136,1,a

B
 Balanae Cantabricae nulli sunt den-
 tes 127,2,b
 Balani medulla 125,1,d
 Balanophor 80,1,a
 Barbus 37,1,b
 Basilichus, quid vulgus vocat 64,1,a
 Batis in litoribus bene crescit 112,
 2,a
 Beaufla ager in Gallia 107,1,a
 Beauflor quid sit 27,1,a
 Ben rubrum 131,2,b
 Benteli quid sit Arabibus 64,1,b
 Beta 69,1,d. & 130,1,c
 Beronica in opacis locis foelicus
 crescit 112,2,a
 Bistorta 130,1,d. & 137,2,a
 Bliton 130,1,c
 Borago 69,1,c. & 119,1,c
 Bos 128,1,a
 Boitrys 68,2,d. 112,2,a. & 113,1,a
 Boudors quid 24,1,b
 Boudors quid 24,1,b
 Brasilium rubrum 129,2,d
 Brasica 62,2,a. mitis & grâdis
 c. est mali succi 63,2,a. quo men-
 se semenscit 75,1,c. eius vis
 98,1,d. 120,1,c. 124,2,d
 Bryon 122,2,b
 Buffo terra vescitur 28,1,d
 Buphtalmos 121,1,a
 Buxus 58,1,b. 129,2,d. 135,2,b
 137,1,b

C
 Cacaos 120,1,d
 Cape quod foli genus amar 68,1,b
 Caeus color vnde dicatur 128,1,a
 Calceos quid sit proprie 82,2,a
 Calamus odoratus 119,1,c. aro-
 maticus falso creditus 120,1,d.
 137,1,a

Calida in frigidissimis locis non-
 nunquam foeliciter procrean-
 tur 120,1,d
 Calor laxat & soluit 84,2,d.
 disspat 85,1,a. quomodo co-
 quit 115,1,c. attrahit 116,1,b. a-
 perit 119,1,b. est instrumentum
 formarum agentium 138,2,d
 Callimachus Venerem pingens.
 120,1,b
 Camelus qualis sit 40,1,c. & d. &
 128,1,a. caret superioribus denti-
 bus & cornibus 127,2,b
 Campana foecunditas 117,1,a
 Cancer est *καρκίνος* 24,2,b
 marinus 67,2,b
 Canes sicco sunt cerebro
 cur sunt feri 42,2,c
 Cannabini feminis vis 67,2,b. &
 72,1,d
 Cantarica perna 62,d
 Capillares 63,2,b
 Capillus Veneris 58,1,d
 Capitones aluntur limo 66,2,a
 Capparis 97,1,c. & 111,1,b. 112,2,a
 Capra frondibus vescitur 28,2
 Carcinatio 115,1,d
 Carduus argentatus 130,1,d
 Caro 97,2,c
 Carpinum 85,1,c
 Carpinus 136,2,c
 Caryophyllata 76,1,c. & 136,1,a
 Caryophyllum 83,2,c
 Casei nomen vnde deducatur Var-
 ro 115,1,a
 Casia 73,2,a. eius cortex, lignu,
 folium, radix 76,1,d. semen
 134,2,a
 Cassya 124,1,a
 Castanea 54,2,a. & 68,1,c
 Catonis de brasica iactura reli-
 giones 63,2,a
 Caucais 69,1,c
 Caucaeo alligatus Prometheus 87,
 1,a
 Cedrus 135,2,c
 Centaurea maior 139,1,b
 Centaurium dicitur fel terrae 41,
 1,b. minus 68,1,d
 Centum grana 63,2,b. admodum
 foliata est 84,1,d. 136,2,b
 Cepae grandissimae cur dilutissi-
 mae 85,2,a
 Cepulae radix 136,2,c
 Cera quomodo albefcit 68,1,d
 Cerasi cortex contumax, 78,1,d
 Ceratifa 59,1,c. 73,2,a. 134,2,a. 135,2,b
 Cerebrum nerviorum est primum
 principium 29,2
 Cerui cur parum dormiunt 40,
 1,d. horu cur dulcis est lachry-
 ma 109,1,a. horum cornua 128,
 1,a
 Ceruae vnius cornua in Fracia fer-
 untur 57,2,d
 Ceruinae speciei cornua non de-
 bentur 127,2,d
 Charephyllum 17,2, & 122,2,d
 Chamamelum 59,2,d
 Chamaleon albus 63,2,a
 Channa 27,2,b
 Chartilagineae 97,2,c
 Chelidonium minus 63,2,a. 69,1,
 b. eius folium 136,1,a
 Chelydorum hederaceum, telti-
 donium sacerdotis nomine
 insignitum 70,2,c
 Christiani officium 49,1,c
 Cibus duos ob causas nobis neces-
 sarius 161. ventriculo inges-
 tus 126,1,c
 Cicer saluginosum 66,1,d. co-
 lumbinum 73,2,b
 Ciceronis inscriptio in librum de
 partitionibus reprehenditur 47,
 1,d
 Cichorium vtrunque 69,1,c
 Cicuta 67,2,b
 Cimices ex conpitis cimicibus gi-
 gni non fit verisimile 114,1,b
 Cinnara 69,1,c. 98,2,d. 125,1,a. 129,
 1,d
xivinos quid proprie sit 95,2,b
 Circius ventus violentus 63,1,d
 Citrus 56,2,d. eius succus altrin-
 git 84,2,d. & stuporem ferro
 inducit, Ibid. Semen 85,2,b.
 135,2,b
 Claudi cur libidinosi 60,2,d
 Clearchus à Themistio frigidè ex-
 cufatur 142,1,a
 Clinici medici imperiti 51,2,d
 Cnecus syluestris 85,2,a
 Cochlea oculis caret 24,2
 Coelum quomodo corrumpetur
 31,1. qua est substantia ex lam-
 blichio, Ibidem, 2. Dei perfe-
 ctionem imitatur 49,2,b. Pri-
 mum est in loco 124,2,a
 Comitiali morbo intereunt quo-
 que bruta 73,1,d
 Conciliator deceptus 121,1,a
 Cōstuetudinis virtus in platis 66,2,
 Conyzae 68,2,d
 Cor quanquam eius cōcretio cras-
 sor est, primum gignitur 125,
 2,d
 Corallium 122,2,b
 Coriandrum 59,1,d. & 2,c
 Cornus 125,1,d. 64,2,b
 Corrua 69,1,c
 Corylus 62,2,c. & 63,1,d
 Cortex 53,2,d
 Costus 48,1
 Costi radix 136,2,c
 Cothurnix veneni appetens 73,1,d
 Cottonaria 130,1,d
 Cotula 59,2,c
Κεζος quid sit 43,1, & 2
 Crementum non est absque gene-
 ratione 96,1,b
 Crescere

Crescere & augeri quid differant
 13,2,c
 Cretenfes vuae 130,1,b
 Cretenfes cur porculenae rem-
 diuinam facerent 71,1,b
 Crethmon 113,1,a
 Crispula 113,1,a
 Crocodilus 68,1,a
 Crocum 64,2,c
 Croton 136,1,a
 Cucumis 84,2,a. 120,1,d. 129,2,b
 Cucurbita 98,1,d. 129,2,b. eius
 folium 136,1,a. cortex 137,1,c
 Cunila 111,1,b
 Cupressus 61,1,a. 115,2,c. 119,
 1,c. 135,2,b
 Cuscuta 124,1,a. & b. 125,1,c
 Cyclaminus 63,2,a. 69,1,b. 114,2,
 a. 130,1,d. eius folium 136,1,a
 Cydonium 65,2,c
 Cynosbaton 69,2,d

D
 Definire in primis decet cordati
 vitum 64,1,d
 Definitione non existentia facit,
 sed essentia 35,1,d
 Delphin quando latet 168,1,a
 Demonstratio quae Aristoteles
 vocat *μυσθ* à signis 26,2,d
 Dens leonis, herba 68,2,b
 Deus quomodo à quibusdam de-
 scribatur 29,1. & 2. eius natu-
 ram aut vim non est Phycico-
 rum scrutari. Ibidem. Eius co-
 gnitio animos perficit 32,1. qua
 lis est 42,2,d. & 50,1,b. 88,1,b.
 Eius virtus 121,1,c. & 131,2,d
 Dictamum venenis aduersatur 63,
 2,d
 Differentiarum penes formam &
 materiam in animalibus, diui-
 sio 127,2,d
 Differentium varia genera 57,2,d
 Diogenes à Platone admonitus
 133,1,a
Διόχορος quid 25,1,c
 Diofcorides aliquantum negli-
 gens 59,2,c
Δι Saturni tertia proles 9,1,d
 Discobolos 121,1,b
 Dracontion 76,2,c. & 131,1,d
Διναξ aliud est quam *πεπονδου*
 73,1,b

E
 Ebenus supra aquam non fluitat
 104,1,a. niger est 129,2,d. 137,
 1,b
 Ebrietati quid multum proficit 54,
 2,d
 Echinus 106,1,c. 33,2,d
 Electio in nobis vnde oritur 22,1
 Elementa tria in triplex anima-
 lium genus habent imperium
 91,2,d. quatuor necessaria sunt
 alendis iis quae ex quatuor ele-
 mentis constant 119,2,d
 Elephantus lapides vorat 28,2,
 Elleborus 69,1,c. niger 140,1,b
 Empedocles de piscibus senten-
 tia 68,1,a
Εμπεδοκλής 35,1,b. 87,2,b
 Epicurus arguitur 112,2,b
 Epicurei sunt semiphilosophi
 porci 20,2,c
Εμδυμία vnde dicitur 1,b. 24
 Epithymum 123,2,c. 124,1,b
 Equorum pili non sunt eis excre-
 menta sed partes 57,1,c
 Equus nobilissima post hominem
 animans 118,1,a
 Equa, sola ex iis quae non super-
 foecant, pregnans admittit ma-
 rem 7,1,c
 Erasmus irridetur 39,1,a
 Eruca 66,2,b. 97,1,a
 Eryngium 113,1,a. 115,2,c. 129,1,d
 Erythynus 27,2
 Esculentia in fructibus 54,2,d
 Eufrafia 136,2,b
 Eupatorium 51,2,c
 Exhalatio 100,1,b
Εφύεσεν animal 97,1,c

F
 Faba 68,1,c. 74,2,d
 Febris 103,1,a
 Febrientibus quae & quomodo
 adhibita proficit 82,1,b
 Feles siccissimo in cerebro 40,2
 Feracissimae regiones 136,2,d
 Ferae Africanae rarissime bibunt:
 quaedam nunquam 66,1,c
 Ferula 119,1,c. 131,1,b. 137,1,a
 Ficus 59,2,a. 70,1,c. 76,2,c. 125,1,c
 137,2,a
 Figurae nihil est contrarium 141,2,d
 Figurae variae herbarum 69,1,b
 Filipendulae flos & radix sunt di-
 uino odore 76,1,d
 Filix 59,2,b. 69,1,c
 Finis nomen vnde ortum 94,2,a.
 nobilissima omnium causarum
 87,2,c
 Flammula 83,2,c
 Flos est fructus potentiae, 98,2,d. in
 quibus ante & post folia fun-
 datur, Ibidem.
 Foecunditas varia 124,2,d
 Foeniculum 69,1,c. 98,1,d
 Foenu graecum 68,2,c. 65,2,c. 134,2,a
 Folium est pars arboris 65,1,b. nō
 est causa fructus 128,2,c. qui-
 bus arboribus non decidit 135,
 1,b. quibus herbis rotundum
 est 136,1,a. glaucedine velut
 morbo laborat, Ibidem.
 Forma à quibus datur 21,1,a. b. eius
 nobilitas quibus rebus cerhi-
 tur, Ibidem.
 Fraxinus 76,1,d. 88,2,b

Frigida in calidissimis locis non-
 nunquam gignuntur 120,1,d
 Frigus saxa cogit & soluit 93,1,d.
 quomodo coquit 115,1,c. quō-
 modo calefacit, Ibidem 2
 Frondes vnde gignantur 62,2,a
 Fructus omnis tegitur 72,2,c. di-
 uerforum colorum 75,1,d. o-
 mnis est curuilineus, Ibid. 2 c.
 pinguior cur siccis locis nasci-
 tur 117,1,a
 Frugalitas priscorum 63,1,b
 Frumentum 137,2,c
 Fungus quid 123,1,d
 Fungus 61,2,a. 97,1,c. 114,2,b.
 131,1,c
 Fufago lutea est 112,2,d

G
 Gaicum 104,1,b. 119,1,c. 131,1,c.
 137,1,b
 Galanga 137,1,a
 Galenus oculorum sensum non
 animi acie sequutus 15,1,b. defi-
 ciuit ab Hippocrate & Plato-
 ne, Ibid. Verbosus, ambitiosus
 & ridiculus 23,1, & 2. Platonem
 in quo sequutus 119,2,b
 Gallinae minusculae foecundiores
 121,2,c
 Gammari fluuiales capiti nocent
 67,2,b
 Gaza 120,1,a
 Gelu quid valeat in vitibus & ar-
 boribus 115,1,b
 Generatio quid sit 42,1,c. quor-
 sum in iustitia à natura 48,2,a.
 quid iterum sit 56,2,b. quomodo
 fiat 96,2,d
 Gentiana 63,2,b
 Genenses vaserrimi 75,2,a
 Genus est loco materiae 26,2,a.
 quid sit 43,1,d
 Germania Soli compedes fabri-
 cata est 31,1,b
 Getia nigrae radix 67,1,c
 Gignendo inepti sunt fenes & in-
 fantes, mulus, anguilla, adian-
 thum, ephemerus 19,1,a
 Glacies cur ex oleo nō fiat 108,2
 Glaucedo vnde 140,1,d
 Glis 28,1, & 2
 Gonger 133,2,d
Γλαυκῶν noui placetae genus 9,2,b
 Graeci insignes mendaces 83,2,a,
 96,2,c
 Gryllus 37,1,a
 Gummi foedecit 51,2,b

H
 Halimon 66,2,a
 Hedera 66,2,a. vetularum arbo-
 rum amafia 85,2,c. terris ris
 quo folii genere colitur 136,1,a
 Helioscopium 64,1,b
 Hepatica 122,2,b
 Heraclitus praeter modum obscuro
 ii.

rus 56,1,c
Herba quid sit 62,2,a. quomodo
ratione florum distributa est
63,2,a. quomodo item furculo-
rum ratione, Ibid. quada quo-
sito gaudeat 112,2,a. nullan-
f citur in aqua sulfurata 116,1,d
acerariae Herbae 9,2,d
Hercules vnde compositum cla-
uam habeat 83,1,d. admodu-
obnoxius erat Veneri 121,2,d
Herculeus lapis 24,1
Hermodactylus 70,2,c
Hermolaus Barbarus verus par-
thenius 73,2,c
Hesychni seculi BacCaphov 24,1
Hippocrates reprehenditur 23,1
Hippopotamus 68,1,a
Hitoriarum commentarii a Sca-
ligero scripti 7,2,b
Homo quem finem sibi statuere
debeat 47,2,a. cerebro pra car-
teris animantibus magno pra-
ditus 127,2,b. inuicra arbori
simillimus 133,2,d
Hordeum quo degenerat 62,2,b
Humidum radix putredinis 85,2,d
Humoris triplex modus 67,1,b
Hydroselinum 122,2,d. & 123,1,a
Hyoisycamus venenum est ac ci-
bus 67,2,b
Hypericon 69,1,d. & 139,1,b
Hysopum 69,1,b

I

Iasonis flos 123,1,d
Iaua insula opulenta 118,2,d
Iccoraria 119,1,b. 122,2,b
Iesus sapientia Dei est 50,1,a
Ignis nunquam putrefit 31,2,nul-
lo est pondere 105,1,d. qua est
figura 131,1,d
Ilex 69,1,c. 135,2,c
Imbecillitas nulla est a tempore
56,2,c
Inscitia supra modu audax 50,2,b
Insecta quada nullius sexus 27,2
Instans sophista, apte cur dixe-
rint 96,2,d
Instauratio est quasi iterata gene-
ratio 48,1,b
Instrumentu cur causa no fit 119,2
Integru duob' modis dicitur 19,1
Intellectus hominis nobilior
quam forma coeli 31,2
Intubus 140,2,a
Iris 65,2,c. 69,1,c. 111,1,c. eius flos
125,1,c. radix 13,2,c. 137,2,c
Iudicium vnde mutuabantur ve-
teres 141
Iuglans 54,1,c. 73,2,c. 119,1,c. 125,1
d. 129,2,d. 131,2,c
Iuncus 125,1,c
Iuncus Africanus 119,1,c
Juniperus 69,1,c. 135,2,c
Iupiter inconflans 89,2,a

L

Labeo piscis alitur limo 66,2,a
Lacerti quanquam sicissimo ce-
rebro, diutissime dormiunt 40
2,a
Lactuca 56,1,a. olerum facile prin-
ceps 63,2,a. optimum succum
praebet, Ibid. 69,1,d. & Ibid.
2,d. 119,1,c. 120,1,d. 124,2,d. 129,
1,d. 131,1,c. 138,2,d. 139,1,c. 140,2
a. 142,1,c
Lacryma in plantis 51,2,b
Lapides vorari ab elephatib' 28,2
Larix 129,2,d
Lateres ac tegulae 95,1,a
Lauendula 72,1,d
Laurus 59,1,d. 69,1,c. 135,2,b
Laurus Alexandrina 63,2,b
Legumē cur aqua fluuiali melius
coquatur 85,1,c. eius formaru
attributa 88,1,d
Lenticula 19,1,66,1,a. 122,2,b
Leo carne alitur 28,2, 138,1,a
Lepidium calidum 17,2, eius ra-
dix 136,2,c
Leporis fecunditas 7,1,c
Leptophyllon 113,1,a
Leucas montana 65,2,c
Leuis nome ūde deducatur 69,1,b
Liberalitas media est inter prodi-
galitatem & auaritiam 26,1,c
Libri duo de platis sint Aristote-
lis, vnde initio iudicium 11,
12,3,b,c,d
Lichen 66,1,a. 77,1,a
Lignum omne silese est 69,2,c
Liliu 69,1,c. 73,2,c. 137,1,d. & 2,c
Limaces partibus aegre distingun-
tur 47,1,c
Limo quanam alantur animalia
28,2,66,2,a
Lingua cervina 61,2,a. & 62,1,d.
Canina, Ibid. 2,a
Lini semē 72,1,d. podagra 124,1,a
Linozostis 124,1,a
Lucianoru ignobilia ingenia ne-
gligit sapientis animus 132,2,d
Lucii esu mutuo vicitant 28,2
Lumbricus 28,1
Luna quomodo piscis nuncupe-
tur 31,1
Lupini quoddam est genus salu-
ginosum 66,1,d
Lutum quid sit 93,2,d

M

Machir 55,2,a
Macis qualis 55,1,c
Magnes ac eius vis 17,2, pontifi-
cia Magnes quae 24,1,91,8
Maia 133,2,d
Mala Apiola Italica 79,2,b
Mali punici partes 54,1,c
Malorum moribundae frondes ru-
tilant 130,1,a
Malus nomen vnde quidam deri-

uent 69,1,b
Malua 134,2,d. 136,1,a
Mandradora 17,2,63,2,a. 140,1,b
Manus laus 71,5,d
Marci Antonii senio & proceri-
tate incurrescentis subsidium
85,1,b
Marem a foemina cur Deus diuer-
sum constituit in diuersum coa-
stituit in humano genere 45,2,c
Marinae pinguetudinis argumen-
tum 66,1,b
Maris fundus cur aquis dulcibus
mitior 106,2,a
Mascula planta 27,2
Materia per se non corrumpitur
21,1, semper passiuē sumitur
36,1,c. falso putatur naturae
desse 128,1,b
Materiae prima essentia 18,2
Materiam primam quomodo na-
tura perficit, Ibid.
Materialia omnia agendo tandem
fathiscunt 129,1,a
Mathematicae conclusiones 38,c
Matricaria 59,2,c. 66,1,d. 68,2,d,
136,1,a
Matrid quorsum tributa est 61,2,c
Medicinae cur Apollinis inuen-
tum esse dicitur 89,1,d
Medullae nomen quid indicat 61,
2,c
Mel 140,2,a
Melones quib' locis melius pro-
ueniunt 68,1,b
Melos quid Aristoteli 24,2
Menta 113,2,b
Mentiendi morbo remedium vni-
cum est non credere 96,2,c
Meon 112,2,a. 117,2,c
Mercurialis 124,1,a
Mergus 68,1,b
Mespilum 75,1,d
Mefue fugillatur 100,1,c. eius
laus d
Mefue quid sit proprie 114,2,d
Metaphysica omnium, Physica ca-
terarum ab ea scientiarum est
mater 88,2,a
Milium sero natum 97,1,a
Misiilia in Saturnalibus 8,1,b
Mistio quid sit 45,1,b
Montes integri arenarum passim
in Vasconia 107,2,a
Morbi incurabiles extra aream
sunt 34,2
Morum 125,1,d. rubi 74,2,c
Morus quomodo moriatur 60,2,c
b. eius flos & fructus 75,1,b.
137,2,a
Monstra quaedam ab Aristotele
quosos adyphala vocata 72,2,a
Motus quomodo a Platone & Ar-
istotele distribuitur 132,2
quid proprie sit 24,2, perfe-
ctio est sed non simpliciter 48,
2,d

2,d. localis duplex est 95,2,c
Mugil limo alitur 28,2
Mulus quibusdam in terris gi-
gnit 27,1. vtrumque parentem
quibus rebus vincat 45,2,d
Mundus ex nihilo creatus 21,1.
Empedoclis mīdus 50,1,d
Muricium genus immobile 13
Mus ē limo gignitur 87,2,b
Muscaviuū abscisso capite 62,2,a
Muscus 123,2,c
Mustela piscis 133,2,d
Muratio late patet 24,2,b
Mathematica 95,2,c. reci-
proca solis elementis conuenit
114,1,a
Myrsinē medulla 125,1,d
Myrrha quid sit 51,1,d
Mycus & iocus circa hoc vocabu-
lum 135,1
Myrtus 70,1,c. 127,2,a. 135,2,c
Myrtaces 57,1,c

N

Nardus 76,1,c
Nasturtium 97,1,a
Natura quid sit 113,2,b. 121,1,b
Naturalia corpora tribus constant
modis 36,1,a
Nebula 66,1,b
Neptunius, secunda Saturni pro-
les, vnde dicitur 8,1,c
Neruarum primum principium
est cerebrum 29,2
Nilus Aegyptum inundat 67,1,c
Nitrūm 93,1,a
Niue opertus ager cur foelicibus
fata post effundat 111,2,c
Nux 73,2,d
Nux myristica 54,2,d. & 55,
1,b. & d
Nymphea 115,2,c. & d. 129,2,b,d

O

Oculi constantium & crudelium
sicci: mollium humidum 84,1,b
Ocyonum 110,1,a. 136,2,b
Oditu inter brassicā & vitē 80,1,d
Oxyros quid sit 131,1,b
Olea 70,1,c. 76,2,b. 140,1,b
Oleum 65,2,b. 75,1,b. 77,2,a. 95,1,a
Oliua 54,1,b. 135,2,b
Ολοδύπνον & ολόδουπον quid vo-
cet Scaliger.
Olus 63,1,b. huius nomi-
nis deriuatio Ibidem
Omphax atringit 84,2,d
Opigais 57,2,c. 58,1,2,d
Opium 111,2,b. 140,2,b
Opulum 134,2,a
Orchis 133,2,d. Ορχείδης 24,1
Origanum 58,1,c. 141,1,c
Opus quid 24,1
Opus quid 24,2
Opus quomodo pereat 110,1,b
Os leonis, herba 68,1,d
Ostrea 32,1

Ouū & pullus qui differat 96,1,d
Ouum vetulum supernatar: non
recens 104,1,b

P

Paeonia 62,1,d. 75,2,c. 76,2,c
Pagurus 133,2,d
Paliurus 62,2,c. 123,2,d
Palma 19,1,56,1,a. 72,2,d. 73,2,d.
97,1,c. 125,1,d. 135,2,b
Palmita 61,2,d
Panicum quale 80,1,c
Panis nomen vt quidam a Graeco
trahat 63,1,b
Panis porcinus 28,2, & 114,2,a
Pathera potius sunt seuae quam
fortes 41,2,c
Papauer 73,2,b. 220,1,d. 134,2,a.
138,2,d. album 240,2,c
Papilio 28,1
Parenchymata 97,2,c
Parmenides peripatericis deam-
buladi praebet occasionem 29,1
Partes aliquot plantarum ē femi-
nis succo 61,2,b
Partium animalis & planta diuisio
19,1, planta 51,2,a. harum
qualitates genericae, b. officia-
lium proprietates 126,2,b
Parthenii folia 59,2,c
Passer 121,2,d. 133,2,d
Passio quaedam οεζεσς est 24,1
Passinacae radix aperit 63,2,d
Pausanias Graecolorū mendacif-
simus 89,2,b
Peluis anea integra fluitat: par-
tes cohaere merguntur 105,2,c
Πευκαε priscorum 8,2,a
Penna aibus partes sunt no ex-
crementa 57,1,c
Pentaphyllum 60,1,b. 136,1,a
Pepo 54,1,c. eius succus 75,1,a.
dulcis est odorator. 79,2,d.
in Venetis litoribus 110,2,d.
129,2,b
Perdix 28,2
Perfectissimum corruptibile est
obnoxium multis imperfecti-
onibus 77,2,d
Perfarum regum deliciae 30,2
Persea 81,1,d
Perficaria 131,1,a
Perficus 75,1,b. cito nascitur
132,2,d
Planudes, semilatinus 13,1
Platanus emittit oleum 66,
1,d. 122,2,d
Plato ab aegyptiis didicit 15,1, re-
prehenditur 49,2,c. & d. hallu-
cinatus in oraculis diuinis 50,1,
a. de Deo loques delirat 82,2,b.
pythagorae figmētis caprus 118,
1,c. Diogenem admonet 133,1,a
Platonis liber quintus de Legib'
diuinus 10,2,c
Polium montanum 120,2,d
Πολυχόια quid theophrasto 10,1,d

135,2,b
Pilus equo non est excrementum
sed ex partium numero 57,1,c.
ex quo succo nascitur in ani-
mali 124,1,c
Pinguē aptum ad alendum 66,1,c
Pinna 32,1
Pinnata 69,1,c
Pinus 59,1,c. 61,1,a.
115,2,c. 125,1,d. 135,2,b
Piperis grana 131,1,d
Pisa 73,2,b
Piscibus cur data fistula 67,2,d
Piscis quomodo aquam & aerem
trahat 37,1,c
Piscis fructum aqua mergitur
107,2,d
Pissacia 74,1,a
Pituita & sanguis apud Galenum
διππότερα 127,2,a
Planetae cur sic dicantur 30,2
Planta 13,1, non generans 142,2
appetit auctore Platone 15,2
quomodo appetit 22,1, spirat
Anaxagora 36,2,d. foemina in
se concipit mas nunquam 42,
2,a. eius principia duo, b. eius
parēs vterque ex Anaxagora,
Ibidem. eius penes perfectio
rebus 46,2,b. alimentum per
interualla trahit 47,2,d. eius
excrementa 51,2,b. eius, ratio-
ne locorum, Ipsi nascitur
fectio 64,1,d. quaedam locis qual-
itati suae consentaneis gaudet
quaedam contrariis 68,1,b. nul-
la venis caret 69,2,c. mas odo-
rator est sua foemella 79,2,d.
cur eius partes terrae propio-
res, sint duriores 85,2,b. quae-
dam his, alia aliis caret 114,2,
b. sicca est maior quam humi-
do 119,1,c. quada admodu sicca:
& eade valde procerca. I. b.
nonnunquam humida & frigida
teperatiorib' est gradior. Ibid.
saepē humanam animum ac in-
dustriae negligit, idque maxi-
ma pars 120,2,c. montana cur
diutius quam campestris uiuat
121,2,c. impedimenta eius 124,
1,a. eius est quidam in crecē-
do modus 132,2,d
Planudes, semilatinus 13,1
Platanus emittit oleum 66,
1,d. 122,2,d
Plato ab aegyptiis didicit 15,1, re-
prehenditur 49,2,c. & d. hallu-
cinatus in oraculis diuinis 50,1,
a. de Deo loques delirat 82,2,b.
pythagorae figmētis caprus 118,
1,c. Diogenem admonet 133,1,a
Platonis liber quintus de Legib'
diuinus 10,2,c
Polium montanum 120,2,d
Πολυχόια quid theophrasto 10,1,d

INDEX. IN II. LIBROS

Polygonon 113,1,a
 Polyphi saluamentis aluntur 28,2,c
 Polypodium 123,2,137,2,c
 Poma montana meliora campe-
 stribus 121,2,b
 Pontica planta 120,1,d
 Populus 58,1,b,59,2,b,65,1,a,2,
 69,85,2,c,134,2,d
 Populares persuasiones quam no-
 xia 65,1,c
 Porcina caro à Galeno commen-
 data 71,1,a
 Porphyrius reprehenditur 79,1,a
 Porricida 28,1,d
 Portulaca 69,1,c,97,1,a,119,1,c
 Prædicamentū substantiæ 61,1,c
 Πρώτη & δεύτερα quomodo dif-
 ferunt 25,1,b
 Praefon marinum 110,2,c
 Primula veris radix 76,1,c
 Prisca frugalitas 63,1,b
 Priuatio cum nihil sit, entis cau-
 sa esse nequit 16,2, Quomodo
 considerat ab Aristotele, Ibid.
 Proclus diuinus ac verè magni-
 loquus 29,2,d
 Prometheus alligatus Caucaſo
 87,1,a
 Πρώτης quàm δεύτερης prior 60,
 1,c
 Pruina vnde fit 67,1,c
 Prunorum agrestium succus 51,
 2,c
 Prunum 72,2,c
 Prunus 97,1,a, eius fructus 125,1,
 d, flos 1,c
 Psittaci vbi gignantur 44,1,d
 Pulegium venenis aduersatur 63,
 2,d, 68,1,c
 Pulicaria fabuletis delectatur
 112,2,a, eius tria genera 113,1,a
 Pullus & ouum quomodo diffe-
 rant 96,1,d
 Pulmonaria 123,1,d
 Pumex 137,1,c
 Pumila arbores 63,1,a
 Punica 62,2,b, 70,1,c
 Purpura 27,2
 Putrefactioni acida occurrunt
 82,1,b
 Πύραμις 121,2,a
 Pyramis 131,2,a
 Pyrethrum est calidum 17,2, eius
 radix est longè acrior semine
 83,2,b
 Pyrus 69,2,d, 75,1,b, 129,1,c, & 2,d
 Pythagoras vnde suam philoso-
 phiam duxerit 141,2,c
 Pyxantha 69,2,d

R
 Rabat Gallica vox vnde 92,1,c
 Racemorum pyramidalis cur sit
 facies 129,2,b
 Radicula 70,2,d
 Radix non est causa vitæ in omni-
 bus plantis 60,2,a, & 61,1,a,
 est os plantæ 70,1,a, maxima
 interdum pusillam plantam ge-
 rit & pusilla maximam b. hyme-
 me plus crescit 2,a,c, quædã
 alba & eadem acerrima 136,2,c
 Raia 133,2,d
 Rami vnde prodeant 61,1,d
 Rapum 58,1,a, 70,2,c, 120,1,c
 Regionis cuique suus genius 9,2,a
 Respirationem quorsum ani-
 mantibus natura dedit 37,
 1,d, & 2,d, & 38,1,c
 Rha campestre 120,2,d
 Rhamnus est connata 69,2,d
 Rhaphanum 71,1,b, 128,1,d,
 eius stipes & radix cuius figu-
 ræ, 130,2,d, 131,2, b, & 136,2,c
 Rhea Saturni vxor iude dicta 8,1,c
 Ricini nec gignantur nec gignit
 27,1, & 2
 Romanum forum ignarum phi-
 losophie 29,2
 Ros quid sit 67,1,c
 Rosa 79,2,d, 137,1,d, & 2,b
 Rosa beatæ mariæ 64,1,b
 Rosa hierosolymitana aut bea-
 tæ mariæ 64,1,b
 Ρώσ Anaxagoræ 13,1
 Rubus 69,1,d, eius moribun-
 dae frondes rutilant 130,
 1,a, & d
 Ruellius diligentissimus in fo-
 liorum recensione 69,1,b
 Ruri qui degunt homines vulgo
 sunt proceriores 75,2,c
 Ruta 66,2,b, in ficum commodè
 inferitur 80,1,d

S
 Sabina 135,2,c
 Sal 93,1,a, & d. Fit ex quercus
 cinere 111,1,a
 Salix 19,1,b, 58,1,b, 59,2,b,
 quæ æui breuissimi 61,1,a,
 quædam infrugifera 64,2,d,
 frugiperda Homero Ibidem,
 sterilis 65,1,a, 135,2,c,
 temperata 137,2,a, 140,1,a
 Sambucus 65,1,a, 131,1,b
 Sandalorū genera 129,2,d, 136,2,c
 Sanguis & pituita apud Galenum
 εἰρησφιεται 127,2,a
 Sanicula 136,1,a
 Samogethii nani 121,1,d
 Sapientiæ initium, contemplatio
 cum admiratione 30,2
 Sapores vnde 140,2,c
 Sapor, cur pungit aut secat 12,2,a
 Saturnus Sole minus excellens

33,1
 Saturnus cur suos vorasse dicitur
 8,1,b
 Scabiola 59,1,d, & 2,c
 Scaliger cur suos commentarios
 edere differat 7,2,c, Eiusdem
 historia De plantarum natura
 10,1,c
 Scammonii succus 51,2,c
 Scarus thymo alitur 28,2
 Σκάρως μετὰ σκευὴν ad 22,1
 Sciurus fructibus vescitur 28,2
 Scolopendrium 61,2,a, 62,
 1,2, 137,2,c
 Scopus quomodo à sine differat
 34,2
 Scordium 69,1,c
 Scotanum luteum 129,2,d
 Scythica planta 120,1,d
 Secale quo foli genere delectetur
 67,1,d
 Sedaum 125,1,b
 Semen est multiplex 73,2,c
 acrium plantarum cur acrius
 est suis radicibus 85,2,a
 est planta in potentia 97,2,d
 Semperuium radice exemprum
 1,2 viuit 19,2,b, 52,1,d, 69,1,b, 90,2,c
 Seneca reprehenditur 29,2
 Sensuum varietas in quot & qui-
 bus rebus posita est 24,2
 Serendo ineptum tempus 82,2,c
 Serpentaria 59,1,d, 62,1,d
 Serpentes, quamquam siccissimo
 cerebro, diu admodum dormi-
 unt 40,1,a
 Siccitas non agit 63,1,d
 nihil gignit 114,1,d
 Sideritis lapis 24,1, 136,1,a
 Siliqua 37,2,a, multæ eius
 differentia, Ibidem.
 Silymbrium 62,2,b, 65,2,c,
 68,2,c, 80,2,b
 Sium 112,2,a, 122,2,b
 Smyrniū calidum 17,2
 Societatis hominum inter homi-
 nes causa 23,1
 Sol præstantior Saturno 33,1
 Solani semina 73,2,c
 Solea 133,2,d
 Somnus quid sit 39,2,a, Eius
 causa 40,1,a
 Sonchus 69,1,c
 Sopheli 54,1,d
 Sorbus 75,1,d, 129,2,d
 Sorices 27,2
 Spathula 131,1,a, 137,2,c
 Species non corrumpitur 35,1,
 eius perpetuatio imago quæ-
 dam est æternitatis 45,2,a, eius
 quatenus logica est procreatio
 89,2,c
 Spica 73,2,a
 Spicus 72,1,d
 Spinarum, formæ pyramidalis
 causa 129,2,a
 Spina

Spina Aegyptia in quali solo na-
 scatur 66,1,c
 Spiritus sanctus cognitionem re-
 rum inferit 13,1,a, Patre & Fi-
 lio procedit 50,1,b
 Squammæ mugili non sunt ex-
 crementa 57,1,c
 Squilla 111,2,c
 Staphylagria 73,2,c, 76,2,c, 97,1,
 a, 98,2,a, 136,1,a
 Strips nullius feminis ferax 120,
 1,c, parasitica 125,1,b, cur inter
 dum spinosa 129,1,d
 Stolonum 61,1,d
 Strobilus 119,1,c, 125,1,d, 129,2,b
 Strutius ferrum coquit 28,2
 Struthii radix 136,2,c
 Styrax rubra 51,2,a
 Subacidorum effecta 82,1,c
 Substantia triplex 21,1,d, huius præ-
 dicamentum 61,1,c, non est
 pars accidentis 109,2,a
 Succorum partitio 51,2,c, quomo-
 do in radices subeunt 61,1,b,
 varia genera 72,2,c
 Sudor in status vnde manaret
 95,1,b
 Sulfur 116,1,d
 Superstitio vel in Christianis qui
 busdam 11,1,b
 Sus stercore appetit 28,2, eius e-
 fus quid valeat 67,2,b
 Syllogismi probatio certior
 quam pictura demonstratio 63,
 2,c, Syluestres plânæ odoratio
 res quam mites eiusdem generis
 79,2,d
 Συρῶν quid sit 55,2,d
 Syri delicias in dicendo affectant
 46,2,b

T
 Talpæ radices erodunt 28,2,90,
 2,c
 Tambor folia eduntur medica-
 menti vice 59,2,b
 Taxus 131,1,a, & c
 Ταχυνία 27,2,b
 Τελύειν 24,2,b
 Tembul 60,2,b
 Tempeitas quid sit 42,2,c
 Tempus serendo ineptum 82,2,c
 Tenuia locis calidis nata 137,1,a
 Tepor vitæ comes aut appari-

tor 116,1,c
 Terebinthus 129,2,d, 131,1,b,
 136,2,c
 Terra sola quibus in cibum fit 28,
 1, eius fel 45,1,b, est matrix
 plantarum 68,2,d, principium
 soliditatis 90,2,b, eius capaci-
 rate quæ gignantur animalia
 108,2,a
 Testarum varietas 74,1,a
 Testiculi cordi ridiculè à Galeno
 præferuntur 15,1, cur anima-
 libus concessi 19,1,c
 Theologorū de futura cœli cor-
 ruptione error 31,1
 Theophrastus reprehenditur 17,2
 Thlaspis 134,2,a
 Thymus quibus locis gaudcat
 123,2,d
 Tigris in foetum suum chara 41,
 2,c
 Tilia 58,1,b, dolabrarum vim
 rerundit 84,2,d, calida est 85,
 1,b, cur ferrum hebetat Ibid.
 Tinea 28,2
 Tikhymali semper lac habet 139,
 1,c
 Tribulus 131,1,d
 Trichomanes 58,1,d, 59,2,b, 67,
 2,c
 Trimegisti sententia de iis quæ
 sunt 29,1
 Trinitas veterum philosophorū
 123,1,b
 Triticum 63,2,b, & c. quo foli
 genere delectetur 67,1,d, 68,
 1,c, sexu caret 79,1,a, vnde
 generosus 121,2,b, 124,2,d
 Tuber 54,2,d, 61,2,a, 114,2,a, & b
 Turbith 137,1,a
 Τύπος quid sit & vnde deriuetur
 42,2,d

V
 Vacinium 70,2,c
 Valerianæ radix odorata 76,1,c
 Vapa 99,2,a
 Variæ plantarum mutationes
 80,2,c
 Vectigalia cur Τέλη Græcis nomi-
 nentur 94,2,a
 Venæ 97,2,c
 Veneni appetens cothurnix 73,
 1,d

V
 CORRIGE,
 Folio 25. col. 2. lin. 30. attribui.
 Folio 28. col. 2. li. 19. victitans.
 Ibidem lin. 20. leg. fabuli.

Venenis aduersantur dictamum
 & pulegium 63,2,d
 Vermicularis 123,1,a
 Vertex à vertendo dicitur 118,
 2,b
 Vinum calefacit animam Platoni
 16,2, quomodo dulce redda-
 tur 141,1,b
 Viola folium 136,1,a
 Viola Martiæ 68,1,d
 Viriditas vnde 130,1,a, planta-
 rum communis viriditas 140,
 1,b, Iterum, vnde d
 Viscum 123,2,c, 124,1,b, 125,1,a
 Vita vnde percipiatur 13,1,32,1
 Vitæ 121,1,a
 Vitæ 69,1,d, quædam est frigo-
 ris appetens 115,1,d, moribun-
 da rutilat 130,1,a, 137,1,d, & 2,a
 Vitruuius Plinio antiquior 120,
 2,b
 Vlmus 69,1,c
 Umbilicus Veneris 69,1,b, eius
 folium 135,1,a
 Voluptas aduersaria est dolori
 26,1,c
 Vox Aristotelis scelix 27,2
 Vrsa in foetum suum chara 41,
 2,c
 Vrtica 28,1,32,1, 69,1,c
 Vux cur sunt dulces 141,1,b
 Vux Cretenses 130,1,b
 Ἰνὸς, ἀνὸς, & ἐν quid differant 124,
 2,b

X
 Xanthion 66,1,b
 Χλωρόν quid sonat 19,2
 Χρῆμα, & χρῆμα quomodo dif-
 ferunt 25,1,b
 Χείρας ἀπὸ τῆς χειρὸς τῆς διασφῆς 55,2,d
 Χίλος & γυμνός qua re & coueniant
 & discrepent 63,1,a

Z
 Ζεὺς prima Saturni proles, vnde
 dictus 8,1,d
 Zedoaria 137,1,a
 Zinziber 131,2,b, 137,1,a
 Ziziphus 54,1,d, 75,1,b, 125,1,d
 Zona torrida habitabilis 118,
 2,c
 Ζώνης & ζώνος iocose distincta 25,2,c
 Ζωόφυτα 22,1,b